

ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ

«ΕΛΛΗΝΙΚΑ»

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

«ΙΣΤΟΡΙΑ»

Α' ΤΑΞΗ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Αγαπητά μου παιδιά,

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας περιλαμβάνει μια αναλυτική μελέτη του έργου του Ξενοφώντα, «Ελληνικά» καθώς και αποσπασμάτων του 3^{ου} βιβλίου της Ιστορίας του Θουκυδίδη για τα Κερκυραϊκά, έτσι όπως παρουσιάζονται στο αντίστοιχο διδακτικό εγχειρίδιο της Α΄ Λυκείου.

Συγκεκριμένα, το κομμάτι που ασχολείται με τα «Ελληνικά» αναφέρεται στα κεφάλαια από το δεύτερο βιβλίο των «Ελληνικών» που περιγράφουν τα γεγονότα από το 405π.Χ έως το 403π.Χ (νίκη των Σπαρτιατών στον Πελοποννησιακό πόλεμο- παράδοση της Αθήνας-εγκαθίδρυση του πολιτεύματος των τριάκοντα τυράννων-νίκη των δημοκρατικών και επαναφορά της δημοκρατίας στην Αθήνα.). Το υπόλοιπο βιβλίο αναφέρεται σε αποσπάσματα που σχετίζονται με τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα.

Στόχος του βιβλίου είναι να βοηθήσει τους μαθητές στην μελέτη των αρχαίων ελληνικών της Α΄ τάξης του Γενικού Λυκείου και να τους προετοιμάσει για τις τελικές εξετάσεις σύμφωνα με το νέο σύστημα (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ).

Η ερμηνευτική ανάλυση είναι προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις της σχολικής πράξης. Βάση αυτής αποτελούν τα σχόλια του σχολικού βιβλίου, τα σχόλια από το βιβλίο του καθηγητή (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο), οι ερμηνευτικές ερωτήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης (Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας) και οι ενδεικτικές απαντήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης από την τράπεζα θεμάτων.

Για να πάρει το έργο αυτό την σημερινή του μορφή, έμπνευση υπήρξαν οι μαθητές μου και η ανάγκη τους να κατανοήσουν σε απλή γλώσσα το μεγαλείο της αρχαίας ελληνικής έκφρασης. Είθε το βιβλίο αυτό να αποτελέσει πολύτιμο βοηθό τους στο μακρύ δρόμο της επιτυχίας.

**Έλενα Ρουκουνιώτη
Φιλολόγος**

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ
«ΕΛΛΗΝΙΚΑ»

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
- Ο Ξενοφώντας δέχτηκε μεγάλη επίδραση στην προσωπικότητα και στις ιδέες του από - Η χρονολόγηση των έργων του Ξενοφώντα στηρίζεται σε - Τα έργα του Ξενοφώντα διακρίνονται σε - Ο Ξενοφώντας αξιοποίησε στο έργο Έλληνικά κατά την αφήγηση των γεγονότων - Ο Ξενοφώντας έμεινε σταθερός στις	- τη μεροληπτική περιγραφή του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα. - ιδέες και στις αξίες του σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. - τον φιλόσοφο Σωκράτη και τον πολιτικό Αγησίλαο. «εσωτερικές» μαρτυρίες και τη μελέτη του ύφους του. - τον ομότεχνό του Θουκυδίδη. - την ικανότητά του να ζωντανεύει με δραματική ένταση μεμονωμένες σκηνές. - ιστορικά, σωκρατικά και διδακτικά.

2. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
- Ο Ξενοφώντας ακολούθησε τον Αγησίλαο - Ο Ξενοφώντας πεθαίνει - Το έργο του Ξενοφώντα δεν διαθέτει - Ο Ξενοφώντας αποδίδει την ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους - Η συγγραφή των Έλληνικων διακρίνεται από	- μετά το έτος 355 π.Χ. - στη μάχη της Μαντίνειας (362 π.Χ.) εναντίον των Θηβαίων. - στην οργή των θεών. - στη μάχη της Κορώνειας (394 π.Χ.) εναντίον του ευρύτερου αντισπαρτιατικού συνασπισμού. - τη διεισδυτικότητα του έργου του Θουκυδίδη. - την περίτεχνη διατύπωση. - το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.

3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
- Ξενοφώντας κατά τη νεανική του ηλικία έλαβε - Ο Ξενοφώντας, μετά τη μάχη στα Κούναξα στο πλαίσιο της εκστρατείας εναντίον του Πέρση βασιλιά, ανέλαβε - Στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του Ξενοφώντα συνέβαλαν ουσιαστικά - Οι μεταγενέστεροι φιλόλογοι χώρισαν	- το σύνολο των έργων του Ξενοφώντα σε συμβουλευτικά και ιστορικά. - ηγετικές πρωτοβουλίες για την επιστροφή των μισθοφόρων στην Ελλάδα. - το σύνολο των έργων του Ξενοφώντα σε ιστορικά, σωκρατικά και διδακτικά. - τις αυθαιρεσίες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα. - η προσωπικότητα του Περικλή - καλή μόρφωση. - το πρότυπο ζωής του Σωκράτη και

5. Ο Ξενοφώντας περιγράφει με εντιμότητα	η ηγετική φυσιογνωμία του Αγησίλαου, βασιλιά της Σπάρτης.
--	---

4. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας έζησε	α. η ειδολογική και χρονολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα.
2. Οι Σπαρτιάτες παραχώρησαν στον εξόριστο Ξενοφώντα	β. σαφή, ακριβή και παραστατικό λόγο.
3. Με βάση τις «εσωτερικές μαρτυρίες» και τη μελέτη του ύφους είναι δυνατή	γ. αποκλειστικά την εποχή των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.
4. Ο Ξενοφώντας στο έργο του Έλληνικά προσφέρει	δ. την περιπετειώδη πορεία της Αθήνας κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου ως την αποκατάσταση της αθηναϊκής δημοκρατίας το 403 π.Χ.
5. Ο Ξενοφώντας στο έργο του Έλληνικά χρησιμοποίησε κατά την αφήγηση των γεγονότων	ε. ένα μεγάλο κτήριο κοντά στην Ολυμπία, όπου συνέγραψε πολλά έργα.
	ζ. σύνθετο, πλούσιο και πυκνό λόγο.
	η. πολύ σημαντικές πληροφορίες για τα γεγονότα της περιόδου 411-362 π.Χ.

5. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η στρατιωτική δράση του Ξενοφώντα σχετίζεται με	α. τις ηγετικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε για την επιστροφή των μισθοφόρων από τη Μικρά Ασία στην Ελλάδα.
	β. την προσπάθειά του να σώσει την Αμφίπολη από την επίθεση των Σπαρτιατών.
2. Ο Ξενοφώντας πέθανε	α. στον Σκιλλούντα, κοντά στην Ολυμπία, όπου ζούσε μετά την εξορία του από την Αθήνα.
	β. στην Αθήνα μετά το 355 π.Χ., όπου επέστρεψε μετά την προσέγγιση Αθηναίων και Σπαρτιατών.
3. Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τον Πελοποννησιακό πόλεμο	α. από την έναρξη του πολέμου έως το 411 π.Χ.
	β. από το 411 π.Χ. έως το τέλος του.
4. Στα Έλληνικά η γραφή του Ξενοφώντα χαρακτηρίζεται από	α. μακροπερίοδο λόγο και πολλούς προσδιορισμούς της αιτίας.
	β. απόλυτη ακρίβεια της περιγραφής των χώρων που εξελίχθηκαν τα γεγονότα.
5. Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει	α. με θαυμασμό τις ενέργειες των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.
	β. με εντιμότητα τις αγκυρότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.

6. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η στρατιωτική δράση του Ξενοφώντα σχετίζεται με την συμμετοχή του	α. στην εκστρατεία που ετοίμασε ο Κύρος, για να εκθρονίσει τον αδελφό του, τον βασιλιά της Περσίας Αρταξέρξη Β'.
	β. στην προσπάθεια να σωθεί η Αμφίπολη από την επίθεση των Σπαρτιατών.
2. Ο Ξενοφώντας είχε πρότυπο	α. τον Λύσανδρο για τον τρόπο που νίκησε στους Αιγός Ποταμούς.
	β. τον Αγησίλαο για τα ηγετικά του προσόντα και την απλότητα της συμπεριφοράς του.
3. Ο χαρακτηρισμός του Ξενοφώντα ως «ρεπόρτερ» οφείλεται στην ικανότητά του	α. να παρουσιάζει με ζωντάνια τον αγώνα των Ελλήνων εναντίον των Περσών.
	β. να ζωντανεύει μεμονωμένες σκηνές με δραματική ένταση
4. Η γραφή του Ξενοφώντα στα Έλληνικά χαρακτηρίζεται από	α. σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφραση.
	β. διεισδυτικότητα και βαθιά φιλοσοφημένη πολιτική σκέψη.
5. Ο Ξενοφώντας χαρακτηρίζεται από	α. ανοχή προς ό,τι θεωρούσε μειονεκτήματα ή ακρότητες της αθηναϊκής δημοκρατίας.
	β. αντιπάθεια προς ό,τι θεωρούσε μειονεκτήματα ή ακρότητες της αθηναϊκής δημοκρατίας.

7. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας εξορίστηκε από την Αθήνα	α. επειδή ακολούθησε τον Αγησίλαο στους Δελφούς για τους επινίκιους πανηγυρισμούς μετά τη μάχη στην Κορώνεια.
	β. επειδή απέτυχε να οδηγήσει τους Μύριους πίσω στην πατρίδα μετά τη μάχη στα Κούναξα και τον θάνατο του Κύρου.
2. Ο Ξενοφώντας, μετά την εξορία του από την Αθήνα,	α. κατέφυγε στη Σηστό, από όπου παρακολούθησε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.
	β. αποδέχθηκε την «προξενίαν», δηλαδή άδεια διαμονής στη Σπάρτη, που του προσφέρθηκε από τους Σπαρτιάτες.
3. Η προσωπικότητα και οι ιδέες του Ξενοφώντα επηρεάστηκαν από	α. τα ηγετικά προσόντα και την απλότητα της συμπεριφοράς του Αγησίλαου.
	β. την αποφασιστικότητα και τις πράξεις του Λύσανδρου.

4. Τα έργα του Ξενοφώντα χωρίζονται σε	α. πολιτικά, πολεμικά και ιδεολογικά.
	β. ιστορικά, σωκρατικά και διδακτικά.
5. Η συγγραφική προσφορά του Ξενοφώντα αναγνωρίστηκε	α. από τους φιλολόγους της Αλεξανδρινής εποχής (3ος-2ος αι. π.Χ.) που τον κατέτασσαν μαζί με τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη.
	β. ήδη από τους συγχρόνους του λόγω της απλότητας του ύφους του και της ποικιλίας των θεμάτων του.

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας εξορίστηκε από την Αθήνα	α. επειδή συμμετείχε ως μισθοφόρος στην εκστρατεία που ετοίμασε ο Κύρος, για να εκθρονίσει τον αδελφό του, τον βασιλιά της Περσίας Αρταξέρξη Β'.
	β. επειδή εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα του Αγησίλαου, ώστε τον ακολούθησε μαζί με τον σπαρτιατικό στρατό, στη μάχη της Κορωνείας.
2. Επίδραση στην προσωπικότητα και στις ιδέες του Ξενοφώντα άσκησαν	α. ο Σωκράτης και ο Αγησίλαος.
	β. ο Περικλής και ο Λύσανδρος.
3. Η χρονολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα στηρίζεται	α. σε «εσωτερικές μαρτυρίες» και στην προσεκτική μελέτη του ύφους του.
	β. στην ταξινόμηση που έκανε ο ίδιος.
4. Το έργο του Ξενοφώντα αναγνωρίστηκε ήδη από τη ρωμαϊκή εποχή για	α. τη διεισδυτικότητα και τη βαθιά φιλοσοφημένη πολιτική σκέψη.
	β. την απλότητα του ύφους, την καθαρότητα των νοημάτων, την ποικιλία των θεμάτων και των ενδιαφερόντων του.
5. Η γλώσσα του Ξενοφώντα χαρακτηρίζεται από το απλοποιημένο (στο λεξιλόγιο, στο τυπικό και στη σύνταξη) αττικό ιδίωμα	α. που προετοιμάζει την Κοινή της ελληνιστικής εποχής.
	β. που συνιστά τη λεγόμενη «αρχαία αττική» του 5ου αι. π.Χ.

9. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):
Ο Ξενοφώντας

- έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου μέχρι την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 403 π.Χ.
- επέστρεψε στην Αθήνα από την εξορία μετά την προσέγγιση Αθηναίων και Σπαρτιατών εναντίον των Θηβαίων.
- έγραψε ιστορικά, ρητορικά και διδακτικά έργα.
- διαθέτει τη βαθιά φιλοσοφημένη σκέψη και τη διεισδυτικότητα του Θουκυδίδη.
- ξεχώριζε από τους ιστορικούς του 4^{ου} αι. π.Χ. για την απλότητα του ύφους, την καθαρότητα των νοημάτων, την ποικιλία των θεμάτων και των ενδιαφερόντων του.

10. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας

α. εξορίστηκε από την Αθήνα, γιατί έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Κύρου εναντίον του Αρταξέρξη Β'.

β. δέχθηκε βαθύτατη επίδραση στην προσωπικότητα και τις ιδέες του από τον Αγησίλαο και τον Σωκράτη.

γ. καταγράφει μεροληπτικά τις αγριότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.

δ. κατατάσσεται από τους φιλολόγους της Αλεξανδρινής εποχής (3ος-2ος αι. π.Χ.) μαζί με τους μεγάλους προκατόχους του, τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη.

ε. έγραψε τα Έλληνικά που αποτελούν τη σπουδαιότερη πηγή για τα γεγονότα της περιόδου 411-362 π.Χ.

11. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας

α. εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα του Αγησίλαου και τον ακολούθησε μαζί με τον σπαρτιατικό στρατό, στη μάχη της Κορώνειας (394 π.Χ.).

β. δέχτηκε βαθύτατη επίδραση στην προσωπικότητα και στις ιδέες του από τον Περικλή.

γ. δεν διαθέτει σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφρασή του.

δ. παρεμβάλλει ποιητικές εκφράσεις στο κείμενό του και χρησιμοποιεί το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα (στο λεξιλόγιο, στο τυπικό και στη σύνταξη).

ε. έγραψε, μεταξύ άλλων, τα έργα *Κύρου Ανάβασις* και *Κύρου Παιδεία*.

12. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας

α. έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Κύρου, και μάλιστα ανέλαβε ηγετικές πρωτοβουλίες για την επιστροφή των μισθοφόρων στην Ελλάδα μετά τη μάχη στα Κούναξα.

β. δεν εξορίστηκε ποτέ από την Αθήνα.

γ. με τη σαφήνεια και την ακρίβεια στην έκφρασή του, τη ζωντάνια της γραφής του και την ιδεολογική του συνέπεια έδωσε μια ξεκάθαρη εικόνα των πολιτικών εξελίξεων του 4ου αι. π.Χ.

δ. περιγράφει με εντιμότητα τις αγριότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα και καταδικάζει την αυθαιρεσία και την ανηθικότητα της εξουσίας.

ε. χρησιμοποιεί τη λεγόμενη «αρχαία αττική» γλώσσα του 5ου αι. π.Χ. και περίπλοκη σύνταξη.

13. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας εξορίστηκε από την Αθήνα	α. επειδή ήταν μαθητής του Σωκράτη.
	β. επειδή αρνήθηκε να υπηρετήσει στο σώμα των ιππέων της Αθήνας.
	γ. επειδή ακολούθησε τον Αγησίλαο μαζί με τον σπαρτιατικό στρατό στη μάχη της Κορώνειας.
2. Τα διδακτικά έργα του Ξενοφώντα αναφέρονται	α. στη διδασκαλία του Σωκράτη.
	β. σε τεχνικά θέματα και θεσμούς.
	γ. στο πρότυπο ζωής του Αγησίλαου.

3. Ο Ξενοφώντας αποδίδει την ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους και την παρακμή τους	α. σε στρατηγική αποτυχία του Λυσάνδρου
	β. στην τύχη.
	γ. σε θεϊκή τιμωρία για την παραβίαση των όρκων τους.
4. Χαρακτηριστικό της γλώσσα του Ξενοφώντα είναι	α. το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.
	β. η παρεμβολή ποιητικών εκφράσεων στο κείμενο.
	γ. όλα τα παραπάνω.
5. Τα <i>Έλληνικά</i> αποτελούν τη σπουδαιότερη πηγή για τα γεγονότα της περιόδου	α. 411-362 π.Χ.
	β. 404-362 π.Χ.
	γ. 431-404 π.Χ.

14. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας ακολούθησε τον Αγησίλαο	α. στην εκστρατεία εναντίον του βασιλιά της Περσίας Αρταξέρξη Β'.
	β. στη μάχη των Λεύκτρων.
	γ. στη μάχη της Κορώνειας.
2. Ο Ξενοφώντας κατά τη διάρκεια της εξορίας του από την Αθήνα	α. ασχολήθηκε με τη συγγραφή πολλών έργων
	β. γνωρίστηκε με τον Σωκράτη.
	γ. δεν μπόρεσε να συνεχίσει τη συγγραφική του δραστηριότητα.
3. Δύο ιστορικές μορφές επηρέασαν την προσωπικότητα και τις ιδέες του Ξενοφώντα,	α. ο Σωκράτης και ο Αγησίλαος.
	β. ο Σωκράτης και ο Περικλής.
	γ. ο Θουκυδίδης και ο Κύρος.
4. Δεν είναι χαρακτηριστικό του έργου του Ξενοφώντα	α. η σαφήνεια στην έκφραση.
	β. η ακρίβεια της περιγραφής των χώρων.
	γ. η παράθεση δημηγοριών.
5. Ο Ξενοφώντας χρησιμοποιεί	α. την Κοινή της ελληνιστικής εποχής.
	β. το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.
	γ. την «αρχαία αττική» του 5ου αι. π.Χ.

15. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας εξορίστηκε από την Αθήνα επειδή	α. συντάχθηκε με το μέρος των Σπαρτιατών στη μάχη της Κορώνειας το 394 π.Χ.
	β. δεν κατάφερε να σώσει την Αμφίπολη από τους Σπαρτιάτες το 424 π.Χ.
	γ. συμμετείχε στη μάχη των Λεύκτρων το 371 π.Χ.
2. Το έργο του Ξενοφώντα <i>Έλληνικά</i>	α. έχει διδακτικό περιεχόμενο.
	β. έχει ιστορικό περιεχόμενο.
	γ. έχει φιλοσοφικό περιεχόμενο.

3. Ο Ξενοφώντας διέθετε	α. σαφήνεια και απόλυτη ακρίβεια στην έκφρασή του.
	β. διεισδυτικότητα και βαθιά φιλοσοφημένη πολιτική σκέψη.
	γ. τη ρητορική δεινότητα των σοφιστών.
4. Ο Ξενοφώντας μένοντας σταθερός στις ιδέες του	α. επιδοκιμάζει τα μειονεκτήματα και τις ακρότητες της αθηναϊκής δημοκρατίας.
	β. περιγράφει με εντιμότητα τις αγριότητες των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.
	γ. δικαιολογεί την αυθαιρεσία και την ανηθικότητα της τυραννικής εξουσίας.
5. Το έργο του Ξενοφонта <i>Ἑλληνικά</i>	α. είναι το μόνο ιστορικό σύγγραμμα του 5 ^{ου} αι. π.Χ.
	β. εξιστορεί τα γεγονότα της περιόδου 411-362 π.Χ.
	γ. εξιστορεί τα γεγονότα της περιόδου 431-404 π.Χ.

16. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας ανέλαβε ηγετικές πρωτοβουλίες για την επιστροφή των Ελλήνων μισθοφόρων	α. μετά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς.
	β. μετά τη στρατιωτική επέμβαση στην Αμφίπολη
	γ. μετά το τέλος της εκστρατείας του Κύρου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη Β'.
2. Ο Ξενοφώντας εντυπωσιάστηκε από τα ηγετικά προσόντα της προσωπικότητάς του	α. Περικλή.
	β. Αγησίλαου.
	γ. Λύσανδρου.
3. Η χρονολόγηση των έργων του Ξενοφонта στηρίζεται σε	α. «εσωτερικές μαρτυρίες».
	β. προσεκτική μελέτη του ύφους του.
	γ. όλα τα παραπάνω.
4. Ο Ξενοφώντας έγραψε	α. ιστορικά, διδακτικά και ποιητικά έργα.
	β. ιστορικά, διδακτικά και σωκρατικά έργα.
	γ. ιστορικά, φιλοσοφικά και σωκρατικά έργα.
5. Οι φιλόλογοι της Αλεξανδρινής εποχής (3ος-2ος αι. π.Χ.) κατέτασσαν τον Ξενοφонта μαζί με τους μεγάλους προκατόχους του,	α. Όμηρο και Ηρόδοτο.
	β. Όμηρο και Θουκυδίδη.
	γ. Ηρόδοτο και Θουκυδίδη.

17. Να αντιστοιχίσετε το όνομα του κάθε ιστορικού της Στήλης Α με τις ορθές αναφορές της Στήλης Β.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης 2. Ο Ξενοφώντας	α. πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή. β. δέχτηκε επίδραση από τον Αγησίλαο. γ. τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, μια πόλη με ιδιαίτερη σημασία για την Αθήνα. δ. τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή ακολούθησε τον Σπαρτιατικό στρατό στη μάχη της Κορώνειας. ε. συμμετείχε σε εκστρατεία εναντίον του Πέρση βασιλιά.

18. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου από τον Θουκυδίδη	α. διακόπτεται στο 404 π.Χ. β. διακόπτεται στο 411 π.Χ.
2. Ο Ξενοφώντας	α. συνέγραψε πολλά έργα με μεγάλη ποικιλία θεμάτων. β. συνέγραψε μόνο την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου.
3. Το έργο του Θουκυδίδη	α. διακρίνεται για την απλότητα του ύφους και την ποικιλία των θεμάτων. β. διακρίνεται για το υψηλό λογοτεχνικό ύφος.
4. Ο Ξενοφώντας	α. έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα παραγμένα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου. β. έζησε την παιδική και νεανική του ηλικία κατά τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης.
5. Ο Θουκυδίδης	α. πίστευε πως οι θεοί δεν αφήνουν ατιμώρητη την ασέβεια και τις ανόσιες πράξεις. β. πίστευε πως η λογική αποτελεί τη μόνη σταθερή αξία, στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος.

19. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας

- εξορίστηκε από την Αθήνα εξαιτίας της αριστοκρατικής καταγωγής του. β. έχασε τον γιο του, τον Γρύλλο, στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.).
- δέχθηκε βαθύτατη επίδραση από την ηγετική φυσιογνωμία του Περικλή.
- έγραψε τα *Ελληνικά* που αποτελούν τη σπουδαιότερη πηγή για τα γεγονότα της περιόδου 431-411 π.Χ.
- παραθέτει ποιητικές εκφράσεις στο κείμενό του και χρησιμοποιεί το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.

20. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία	α. την αμεροληψία και το βάθος του προβληματισμού του.
2. Κατά τον Ξενοφώντα η ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους οφείλεται	β. του Περικλή.
3. Σε αρκετά σημεία του έργου του ο Θουκυδίδης προβάλλει ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο	γ. την πλεονεξία και τη φιλοτιμία.
4. Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τον Πελοποννησιακό πόλεμο από	δ. το 431 π.Χ. και εξής.
5. Ο Ξενοφώντας εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα	ε. το 411 π.Χ. και εξής. ζ. σε θεϊκή τιμωρία.
	η. του Αγησίλαου.
	θ. στην απλότητα του ύφους του.

21. Να κατατάξετε τα ακόλουθα γεγονότα στην κατάλληλη χρονική σειρά ξεκινώντας από το παλαιότερο χρονικά (ένδειξη 1) και καταλήγοντας στο νεότερο χρονικά (ένδειξη 5):

- Ο Θουκυδίδης τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου.
- Στο δεύτερο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου ο Θουκυδίδης προσβλήθηκε από τον λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής.
- Ο Ξενοφώντας πέθανε αφήνοντας πίσω του εκτεταμένο και πολυσχιδές συγγραφικό έργο.
- Ο Πελοποννησιακός πόλεμος έληξε μετά την ήττα της Αθήνας στους Αιγός ποταμούς.
- Ο Ξενοφώντας τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή ακολούθησε τον Αγησίλαο στη μάχη της Κορώνειας εναντίον του αντισπαρτιατικού συνασπισμού, στον οποίο πρωτοστατούσαν η Αθήνα και η Θήβα.

1 -	2 -	3 -	4 -	5 -
-----	-----	-----	-----	-----

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §1-15

Περίληψη

Στο πρώτο βιβλίο των Ελληνικών ο Ξενοφών καταγράφει τα γεγονότα της τελευταίας περιόδου του Πελοποννησιακού πολέμου από το 411 ως το 406π.Χ. (ναυμαχία στις Αργινούσες και νίκη του αθηναϊκού στόλου).

Το δεύτερο βιβλίο των Ελληνικών, που περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια, αρχίζει με τις δυσκολίες συντήρησης του εκστρατευτικού σώματος των Σπαρτιατών στη Χίο (405 π.Χ.) και την ανάληψη της ηγεσίας του σπαρτιατικού στόλου, για δεύτερη φορά, από τον Λύσανδρο. Οι νέοι σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων δείχνουν εμπιστοσύνη στον Λύσανδρο, και οι διαπραγματεύσεις του με τον Κύρο εξασφαλίζουν την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τη Σπάρτη και το πολεμικό της πρόγραμμα. Η βάση του σπαρτιατικού στόλου για τις εξορμήσεις του ήταν η Έφεσος, του αθηναϊκού η Σάμος

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §16-32

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §16-19

Οι στόλοι των αντιπάλων εισπλέουν στον Ελλήσποντο

[16] Οι Αθηναίοι έχοντας ως ορμητήριο την Σάμο λεηλατούσαν την γη του βασιλέα και έπλεαν εναντίον της Χίου και της Εφέσου και προετοιμάζονταν για να ναυμαχήσουν· και εξέλεξαν στρατηγούς, επιπλέον αυτών που ήδη είχαν, τον Μένανδρο, τον Τυδέα και τον Κηφισόδοτο. [17] Ο Λύσανδρος απέπλευσε από την Ρόδο και παραπλέοντας τα ιωνικά παράλια και κατευθύνθηκε προς τον Ελλήσποντο, απ' όπου έφευγαν τα εμπορικά αθηναϊκά πλοία, και προς τις συμμαχικές τους πόλεις που είχαν αποστατήσει. Συγχρόνως και οι Αθηναίοι απέπλευσαν από την Χίο, αλλά βγήκαν ανοιχτά στο πέλαγος, γιατί η ασιατική ακτή ήταν εχθρική σ' αυτούς. [18] Ενώ ο Λύσανδρος από την Αβυδο πλέοντας κοντά στην ακτή έφτασε στην Λάμψακο που ήταν σύμμαχος των Αθηναίων, και οι Αβυδηνοί και οι υπόλοιποι σύμμαχοι έφθασαν δια ξηράς, με αρχηγό τους τον Θώρακα τον Λακεδαιμόνιο. [19] Επιτέθηκαν και κατέλαβαν με έφοδο την πόλη που ήταν πλούσια σε κρασί και σιτηρά και γεμάτη με όλα τα εφόδια που χρειαζόνταν και οι στρατιώτες την λεηλάτησαν, αλλά όλους τους ελεύθερους πολίτες δεν τους πείραξε ο Λύσανδρος.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Οι Αθηναίοι με ορμητήριο την Σάμο κινούνται επιθετικά εναντίον της Περσίας, της Χίου και της Εφέσου, ετοιμάζονται για ναυμαχία και εκλέγουν επιπλέον τρεις νέους στρατηγούς. Οι Σπαρτιάτες με αρχηγό το Λύσανδρο ξεκινούν από τη Ρόδο, πλέουν παραλιακά την Ιωνία και κατευθύνονται προς τον Ελλήσποντο απ' όπου έφευγαν τα εμπορικά αθηναϊκά πλοία, και προς τις συμμαχικές τους πόλεις που είχαν αποστατήσει. Στη συνέχεια οι Αθηναίοι ανήχτηκαν από τη Χίο στο πέλαγος, ενώ οι Σπαρτιάτες με το Λύσανδρο από θαλάσσης και με τον Θώρακα από ξηράς προσεγγίζουν την Λάμψακο, που ήταν συμμαχική πόλη των Αθηναίων. Επιτίθενται στην πόλη και την λεηλατούν.

Οι κινήσεις των αντιπάλων:

➤ **Αθηναίοι:** Έχουν ως ορμητήριο την Σάμο. Από εκεί πηγαιίνουν στη Χίο και στην Έφεσο. Ληλατούν τη χώρα των Περσών.

➤ **Λακεδαιμόνιοι:** Πηγαίνουν από τη Ρόδο στον Ελλήσποντο, με σκοπό να αποκόψουν τον ανεφοδιασμό των Αθηναίων από τον Εύξεινο Πόντο και να τιμωρήσουν τις πόλεις που είχαν αποστατήσει από την πελοποννησιακή συμμαχία, αλλά και για να εξασφαλίσουν εφόδια από τη Λάμψακο, την οποία καταλαμβάνουν.

§16

Οι Αθηναίοι ληλατούσαν τη γη του βασιλέα: Οι Αθηναίοι ληλατούσαν τα παράλια της Μ. Ασίας, γιατί η περσική πολιτική, με τον σατράπη Κύρο βοηθούσε σταθερά τους Λακεδαιμονίους εναντίον τους. Απώτερος σκοπός του βασιλιά των Περσών ήταν να φθείρει και τους Αθηναίους, αλλά και τους Λακεδαιμονίους και να πετύχει μέσω της διπλωματίας όσα δεν κατάφερε στο παρελθόν με τα όπλα.

έχοντας ως ορμητήριο τη Σάμο: η Σάμος αποτελούσε ορμητήριο των Αθηναίων για τις επιχειρήσεις τους εναντίον των Περσικών πόλεων που βρίσκονταν στα παράλια της Μικράς Ασίας.

έπλεαν εναντίον της Χίου και της Εφέσου: Οι δύο αυτές πόλεις ήταν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων και οι βάσεις του Πελοποννησιακού στόλου.

προετοιμάζονταν για να ναυμαχήσουν : Οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν να δώσουν αποφασιστική ναυμαχία εναντίον των Λακεδαιμονίων, γιατί πίστευαν πως με το ισχυρό ναυτικό που διέθεταν, θα νικούσαν. Άλλωστε, παρά την προηγούμενη ήττα τους στο « Νότιο Ακρωτήριο» (407 π.χ.) κοντά στην Έφεσο και τη χρηματοδότηση των Λακεδαιμονίων από τους Πέρσες, υπερεπεβόλυναν στο ναυτικό.

τρεις στρατηγοί-επιπλέον αυτών που ήδη είχαν: Αυτοί ήταν ο Κόνων, ο Αδείμαντος και ο Φιλοκλής. Επιπλέον η εκκλησία του δήμου εξέλεξε τους Μένανδρο, Τηδέα και Κηφισόδοτο. Σκοπός της ήταν να ενισχύσει το έργο των υπαρχόντων στρατηγών. Οι τρεις νέοι στρατηγοί όμως αποδείχτηκαν κατώτεροι των περιστάσεων κατά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς (θέρος του 405 π.χ.).

§17

Λύσανδρος : Ο Λύσανδρος ήταν Σπαρτιάτης πολιτικός και στρατηγός, ο οποίος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη νίκη των Σπαρτιατών κατά των Αθηναίων στον Πελοποννησιακό πόλεμο το 404 π.Χ. Ήταν ικανότατος στρατηγός και ναύαρχος των Λακεδαιμονίων, υπέρμετρα όμως φιλόδοξος και χωρίς ηθικούς φραγμούς. Διεκπεραίωσε νικηφόρα τη ναυμαχία κοντά στο Νότιο Ακρωτήριο, όπως και τη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς. Κατόπιν πολιορκήσε την Αθήνα, την υποχρέωσε σε παράδοση και κατέστρεψε τα Μακρά Τείχη το 404 π.Χ. Ήταν εκείνος που εγκατέστησε σπαρτιατική φρουρά στην Ακρόπολη της Αθήνας και το καθεστώς των Τριάκοντα Τυράννων. Απέτυχε στην προσπάθειά του κατά του Αγησιλάου Β' να γίνει βασιλιάς της Σπάρτης και σκοτώθηκε στη μάχη της Αλιάρτου το 395 π.Χ., κατά το Βοιωτικό Πόλεμο. Φέρεται να είπε την παροιμιώδη φράση «όπου δεν φτάνει η ανδρεία φτάνει η πονηριά» (= Βικιπαιδεία) ☹ Στους Σπαρτιάτες υπήρχε νόμος που απαγόρευε την ανάθεση της αρχηγίας για δεύτερη φορά στο ίδιο άτομο. Έτσι ενώ αρχηγός του στόλου είχε διοριστεί ο Άρακος, ουσιαστικά αρχηγός ήταν ο Λύσανδρος.

Ο Λύσανδρος απέπλευσε από την Ρόδο ... και προς τις συμμαχικές τους πόλεις που είχαν αποστατήρει: Ο Λύσανδρος απέφευγε την σύγκρουση με τους Αθηναίους στο ανοιχτό πέλαγος, γιατί σίγουρα θα έχανε. Αυτό άλλωστε τον είχε συμβουλεύσει και ο Κύρος. Έτσι ξεκίνησε από τη Ρόδο που ήταν βάση του Σπαρτιατικού στόλου (άνοιξη 405π.Χ) και πλέοντας παραλιακά την Ιωνία κατευθύνθηκε προς τον Ελλήσποντο. Αυτό συνέβη για τους εξής λόγους: α) για να αποκλείσει τα στενά του Ελλήσποντου, ώστε να μη βγαίνουν εμπορικά πλοία που μετέφεραν σιτηρά στην Αθήνα. Έτσι οι Αθηναίοι που ήταν ήδη αποκλεισμένοι από τη Δεκέλεια, θα έμεναν χωρίς τρόφιμα. β) έπρεπε να τιμωρηθούν όσες πόλεις είχαν αποστατήρει από την πελοποννησιακή συμμαχία. ✎ χαρακτηριστικό δείγμα της χρήσης των εμπρόθετων προσδιορισμών: οι κινήσεις του Λυσάνδρου προσδιορίζονται ως προς την αφετηρία, την πορεία, την κατεύθυνση και τους σκοπούς σε μια πρόταση τριών περίπου γραμμών.

Συγχρόνως και οι Αθηναίοι απέπλευσαν από τη Χίο ...σ' αυτούς: Από τη Χίο, που αποτελούσε βάση του αθηναϊκού στόλου, οι Αθηναίοι πληροφορούμενοι την επέλαση του Λυσάνδρου ανοίγονται στο πέλαγος με 180 πλοία, για να τον αναχαιτίσουν.

§18

Ο Λύσανδρος από την Άβυδο...: Η αρχαία Άβυδος (Nağara) βρίσκεται στην Τρωάδα, σε ένα ακρωτήριο στα στενά των Δαρδανελίων, 5 χλμ. βόρεια του σημερινού Çanakkale. Στην Αρχαιότητα γειτνίαζε στα βορειοανατολικά με την Αρίσβη και στα νοτιοδυτικά με τη Δάρδανο. Στα νότια και ανατολικά της εκτεινόταν οροσειρές. Απέναντι από την Άβυδο, στη Θρακική χερσόνησο, βρισκόταν η Σηστός. Οι δύο πόλεις συχνά εμφανίζονται μαζί στις φιλολογικές πηγές, καθώς εκεί γίνονταν οι αποβάσεις μεταξύ Ευρώπης και Ασίας.

πλέοντας κοντά στην ακτή έφτασε στη Λάμψακο που ήταν σύμμαχος των Αθηναίων: Πρόκειται για πλούσια πόλη σε αγαθά και αξιόλογη για την πνευματική της κίνηση χτισμένη στα παράλια του Ελλήσποντου. Μέχρι τη Σικελική Εκστρατεία (415-413 π.Χ.) η Λάμψακος στάθηκε στο πλευρό των Αθηναίων. Στα τελευταία όμως χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου τον έλεγχο της πόλης διεκδικούσαν και οι Σπαρτιάτες, στην προσπάθειά τους να αποσπάσουν από τους Αθηναίους τις θέσεις εκείνες που διασφάλιζαν τον έλεγχο της περιοχής των Στενών και του δρόμου από όπου περνούσε το σιτάρι του Πόντου. Το 405 π.Χ. ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Λύσανδρος κατέλαβε τη Λάμψακο, εξασφαλίζοντας ένα θαυμάσιο λιμάνι και μία καλά εφοδιασμένη πόλη για το στόλο του. Η πλεονεκτική θέση των Σπαρτιατών έναντι του αθηναϊκού στόλου υπήρξε αποφασιστικής σημασίας για την έκβαση της ναυμαχίας στα ανοιχτά των Αιγός ποταμών, που σήμανε την ήττα των Αθηναίων και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. (Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού)

και οι Αβυδηνοί και οι άλλοι έφθασαν δια ξηράς με αρχηγό τους τον Θώρακα τον Λακεδαιμόνιο: Ο Λύσανδρος με στόλο από τη θάλασσα και ο Θώρακας με στρατό από την ξηρά κατάφεραν να κυριεύσουν τη Λάμψακο.

§19

Επιτέθηκαν και κατέλαβαν με έφοδο ... και οι στρατιώτες την λεηλάτησαν: Στη Λάμψακο έκαναν διμέτωπη επίθεση ο Λύσανδρος από τη θάλασσα και ο Θώραξ από την ξηρά. Η πόλη δεν άντεξε στην επίθεση που δέχτηκε και κυριεύτηκε.

Ακολούθησε λεηλασία και αρπαγή καθώς διέθετε πλούσια αγαθά. Τα εκστρατευτικά σώματα, κατά την αρχαιότητα, δεν είχαν «σώματα ανεφοδιασμού». Η συντήρηση των στρατευμάτων εξασφαλιζόνταν με δύο τρόπους : λεηλασίες και αρπαγές, όπως έκαναν οι Λακεδαιμόνιοι στη Λάμψακο και αγορά τροφίμων (πλήρωνε κάθε στρατιώτης το αντίτιμο), όπως έκαναν οι Αθηναίοι στη βόρεια ακτή του Ελληνιστικού. Ο τρόπος επισιτισμού των αντιπάλων ήταν καθοριστικός για τις εξελίξεις./ αιρούσι= η κατάληψη της πόλης δίνεται με ζωηρότητα σε ιστορικό ενεστώτα.

Τι πετυχαίνουν οι Σπαρτιάτες με την κατάληψη της Λαμψάκου;

- α.** Ελέγχουν το πέρασμα από τον Ελληνιστικό στον Εύξεινο Πόντο
- β.** Παίρνουν με το μέρος τους μια πρώην σύμμαχο των Αθηναίων
- γ.** Εξασφαλίζουν τον ανεφοδιασμό τους και την ασφάλεια των πλοίων τους μέσα σε λιμάνι

Τι δείχνουν οι κινήσεις των Σπαρτιατών και η κατάληψη της Λαμψάκου; Οι Σπαρτιάτες 1. έθεσαν σε εφαρμογή ένα οργανωμένο σχέδιο, 2. προπορεύονται, 3. επιλέγουν εκείνοι το σημείο της σύγκρουσης.

αλλά όλους τους ελεύθερους πολίτες δεν τους πείραξε ο Λύσανδρος: Ο Λύσανδρος άφησε ελεύθερους τους πολίτες αρχικά για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας. Δεν πείραξε τους ανθρώπους εκεί δείχνοντας ότι ήθελε να βλάψει μόνο τους αθηναίους και όχι όσους οι Αθηναίοι είχαν υποδουλώσει. Επιπλέον δεν ήθελε να δημιουργήσει κακή εντύπωση εις βάρος του , αλλά επιθυμούσε να χρησιμοποιήσει την πόλη ως βάση και ορμητήριο για το στόλο του. Χρησιμοποιούσαν την βοήθεια των ντόπιων.

Οι χρόνοι των ρημάτων του κειμένου και η σημασία τους: Οι αρχικές κινήσεις των αντιπάλων (§16-18) στο πρωτότυπο κείμενο δίνονται κυρίως σε χρόνο **παρεπαικτικό** [κακώς έποιον, επέπλεον, παρεσκευάζοντο, προσείλοντο, ανήγοντο, παρέπλει, παρέπλεον, ήγειτο] παίρνουν έτσι εύρος, διάρκεια. Αντίθετα η κατάληψη της Λαμψάκου (§ 19) δίνεται με ζωηρότητα και παραστατικότητα σε ιστορικό **ενεστώτα**. [έκπλεε , αἰρούσι]. Τέλος διακρίνονται και ρηματικοί τύποι σε **αόριστο**, για να δηλωθεί η μοναδικότητα των ενεργειών στο παρελθόν.

Ο αναγνώστης αποκτά εποπτεία του χώρου, του χρόνου και των αιτίων που προκάλεσαν την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου:

- με εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς (ἐκ τῆς Σάμου, ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον, πρὸς ναυμαχίαν)
- με την παράταξη ανεπτυγμένων κύριων προτάσεων και την περιορισμένη χρήση μετοχών (ὀρμώμενοι, προσβαλόντες), γεγονός που κάνει την αφήγηση απλή και εύκολα κατανοητή
- με σύνθετους ρηματικούς τύπους (ἐπέπλεον, προσείλοντο, ανήγοντο, διήρπασαν)
- με πολυσύνδετα σχήματα (κακώς έποιον ... καὶ επέπλεον ... καὶ παρεσκευάζοντο ... καὶ προσείλοντο // πλήρη οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων)
- με ασύνδετα σχήματα (Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον)· το ασύνδετο σχήμα και η απουσία άρθρου από τα ονόματα δηλώνει πως ο Ξενοφώντας δε θεωρεί σημαντικά τα πρόσωπα αυτά.

Τέλος, όλο το κείμενο δένεται με τον σύνδεσμο δὲ (χρήση μεταβατική, όχι αντιθετική), ο οποίος κάθε φορά παρουσιάζει ένα νέο στάδιο στην εξέλιξη των γεγονότων.

Χαρακτηρισμός προσώπων: Οι Αθηναίοι είναι γενναίοι και τολμηροί, γιατί ενώ είχαν πάθει τόσες συμφορές, συνεχίζουν να αγωνίζονται σε τρία μέτωπα. (Άγης-Δεκέλεια, Λύσανδρος, μικρασιατικές πόλεις). **Ο Λύσανδρος** είναι συνετός, γιατί αποφεύγει να αντιμετωπίσει τους ανώτερους ναυτικά Αθηναίους σε ανοιχτό πέλαγος. Είναι επίσης προνοητικός, αφού ανακόπτει τον ανεφοδιασμό των Αθηναίων και αφήνει ελεύθερους τους κατοίκους της Λαμψάκου, τους οποίους ήθελε να πάρει με το μέρος του.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Να καταγράψετε την παράλληλη κίνηση των δύο αντιπάλων και να αναλύσετε το σχέδιο δράσης τους. Με ποιους χρόνους και με ποιους εκφραστικούς τρόπους αποδίδονται οι κινήσεις των αντιπάλων και με ποιον σκοπό επιλέχθηκαν οι χρόνοι αυτοί;
2. τήν βασιλέως κακῶς ἐποίουν: Να εξηγήσετε το περιεχόμενο της φράσης και να αιτιολογήσετε την τακτική αυτή των Αθηναίων.
3. διήρπασαν ... πλήρη: Ποια πολεμική πρακτική δηλώνεται στη φράση αυτή;
4. Λύσανδρος ... τὸν ἐκπλουν: Ποια ενέργεια νομίζετε ότι τονίζει ο συγγραφέας με τη φράση αυτή;
5. Τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος: Ποια σκοπιμότητα είχε η κίνηση αυτή του Λυσάνδρου;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §20-24

Κατάληψη θέσεων

[20] Οι Αθηναίοι ακολουθώντας τον κατά πόδας με το στόλο τους αγκυροβόλησαν στον Ελαιούντα της Χερσονήσου με εκατόν ογδόντα πλοία. Εκεί λοιπόν, ενώ προγευματίζαν, έφτασε σ' αυτούς η είδηση για όσα έγιναν στην Λάμψακο, και αμέσως ανοίχτηκαν και άραξαν στην Σηστό. [21] Από εκεί, μόλις εσπευσμένα εφοδιάστηκαν με τρόφιμα, έπλευσαν στους Αιγός ποταμούς, απέναντι από την Λάμψακο, όπου ο Ελλησπόντος έχει πλάτος περίπου δεκαπέντε στάδια. Εκεί και δειπνούσαν [22] Ο Λύσανδρος την επόμενη νύχτα, προς τα ξημερώματα έδωσε σήμα να επιβιβαστούν οι ναύτες στα πλοία, αφού προγευματίσουν· και αφού έκανε όλες τις προετοιμασίες σαν για να είναι έτοιμος για ναυμαχία και κρέμασε τα παραπετάσματα στα πλάγια των πλοίων, έδωσε εντολή κανείς να μην κινηθεί κανείς από την παράταξη ούτε να ανοίχτει στο πέλαγος. [23] Οι Αθηναίοι, μόλις βγήκε ο ήλιος, παρατάχθηκαν μπροστά από το λιμάνι κατά μέτωπο με την πρόθεση να ναυμαχήσουν. Επειδή όμως ο Λύσανδρος δεν ανοίχτηκε για να τους αντιμετωπίσει και ήταν πλέον βραδάκι, γύρισαν πίσω τα πλοία στους Αιγός ποταμούς. [24] Ο Λύσανδρος εν τω μεταξύ έδωσε διαταγή στα πιο γρήγορα από τα πλοία του να παρακολουθήσουν τους Αθηναίους και αφού παρατηρήσουν τί κάνουν, όταν αποβιβαστούν, να φύγουν και να του δώσουν αναφορά. Και δεν αποβίβασε τους στρατιώτες του προτού γυρίσουν αυτά. Και το ίδιο επαναλάμβανε για τέσσερις μέρες, ενώ οι Αθηναίοι εξακολουθούσαν να ανοίγονται εναντίον του.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Κόνωνας επιτέθηκε στην αποστάτρια Χίο και στη συνέχεια κατευθύνθηκε προς ενίσχυση της Λαμψάκου. Όταν έφτασε στον Ελαιούντα, στην είσοδο του Ελλησπόντου, πληροφορήθηκε την κατάληψή της Λαμψάκου. Οι Αθηναίοι ανεφοδιάστηκαν στη Σηστό και στρατοπέδευαν ακριβώς απέναντι στους

Αιγός Ποταμούς. Επί τέσσερις μέρες ο Λύσανδρος έδινε εντολή σε κυβερνήτες και ναύτες να παίρνουν τις θέσεις τους στις τριήρεις από τα χαράματα σαν να επρόκειτο να ναυμαχήσουν και το πεζικό να παραμένει συντεταγμένο δίπλα στη θάλασσα. Οι Αθηναίοι μόλις ανέτελλε ο ήλιος παρατάσσονταν απέναντι από τους Σπαρτιάτες και τους προκαλούσαν, αλλά ο Λύσανδρος δεν έδινε εντολή στο στόλο του να βγει από το λιμάνι και να τους αντιμετωπίσει, τακτική που ολοένα αύξανε τον εκνευρισμό των Αθηναίων. Ο Λύσανδρος δεν είχε κανένα λόγο να βιαστεί, αφού και τρόφιμα είχε και ασφάλεια του παρείχαν τα τείχη της πόλης. Αντίθετα οι Αθηναίοι επιδίωκαν να αναμετρηθούν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, αφού αναγκάζονταν να μεταφέρουν κάθε μέρα τρόφιμα από τη Σηστό, που απείχε 15 στάδια. Ούτε πάλι μπορούσαν να αποχωρήσουν και να αφήσουν στους Σπαρτιάτες τον έλεγχο του Ελλησπόντου.

Η κατάσταση γίνεται περίπλοκη- Χρόνοι ρημάτων. Οι δυο στόλοι συναντιούνται και επισπεύδουν την σύγκρουση. Αξίζει να σημειωθεί ότι χρησιμοποιείται στην αφήγηση ο παρατατικός που δείχνει τη διάρκεια των κινήσεων των δύο αντιπάλων και ο αόριστος που υπογραμμίζει τη μοναδικότητα και την ταχύτητα των ενεργειών στο παρελθόν. Την περίπλοκη κατάσταση δείχνουν και οι μετοχές.

§20

Οι Αθηναίοι ακολουθώντας τον κατά πόδας με το στόλο τους ... στη Σηστό: ο Ελαιούντας και η Σηστός βρίσκονταν στη θρακική χερσόνησο, ενώ στη μικρασιατική ακτή ήταν η Άβυδος και η Λάμψακος. Οι πόλεις αυτές στα στενά του Ελλησπόντου ήταν δυνατό να ασκήσουν έλεγχο στο διαμετακομιστικό εμπόριο της περιοχής .

§21

Από εκεί... Αιγός ποταμούς, απέναντι από τη Λάμψακο : Κωμόπολη και όρμος, χτισμένη κοντά στο ομώνυμο ποτάμι της θρακικής χερσονήσου, απέναντι από τη Λάμψακο. Το όνομά της συνδέθηκε με τη ναυμαχία (405 π.Χ.) που έκρινε την έκβαση του Πελοποννησιακού πολέμου υπέρ των Λακεδαιμονίων. Πιστεύεται πως υπήρχαν όντως τουλάχιστον δύο ποταμοί, των οποίων οι ροές σχημάτιζαν κοντά στις εκβολές σχήμα κεράτων.

Η κίνηση των Αθηναίων να πάνε άμεσα στους Αιγός Ποταμούς δείχνει την υπερβολική τους αυτοπεποίθηση, την αλαζονεία τους. Πίστευαν ότι υπερτερούσαν λόγω του μεγάλου στόλου τους , αλλά και της προηγούμενης νίκης τους στις Αργινούσες (406π.Χ.).

Απείχε εκεί ο Ελλησποντος δεκαπέντε στάδια) : Μονάδα μέτρησης του μήκους ίση με 185 μ.

§22

ενώ προγευματίζαν/ δειπνούσαν: τρώω, (προ)γευματίζω - η λ. άριστον στα κείμενα του Ομήρου και του Αισχύλου σημαίνει πρωινό, πρόγευμα. Στην ιωνική και στην αττική πεζογραφία, μεσημεριανό γεύμα./ δειπνον» : Είναι το απογευματινό και συχνά το βραδινό φαγητό, το κύριο γεύμα.

☞ Οι Αθηναίοι φαίνεται να έχουν υπερβολική αυτοπεποίθηση, ψυχραιμία, σιγουριά και νιώθουν σφάλεια.

Ο Λύσανδρος την επόμενη νύχτα προς τα ξημερώματα: Χρονική διαίρεση της ημέρας, η πρώτη φάση αυτής, που συνδέεται με την ανατολή του ηλίου. Οι αρχαίοι Έλληνες χώριζαν τη φυσική ημέρα σε 3 μέρη: α) Όρθρος, πρωί, «πλήθουσα αγορά» β) Μεσημβρία ή μέσον ημέρας ή μέση ημέρα γ) Δείλη πρωία (πρώτες απογευματινές ώρες), δείλη οψίη ή οψία ή οψέ.

παραβάλλω τὰ παραβλήματα: τοποθετώ στα πλάγια του πλοίου παραπετάσματα (από παλιά δέρματα ή από χοντρά υφάσματα), για να προστατευθούν οι ναύτες από τα εχθρικά βέλη.

§23-24

Σκοπός των δύο αντιπάλων: Οι Αθηναίοι επιδιώκουν ναυμαχία κατά μέτωπο με τους Σπαρτιάτες, προκειμένου όχι μόνο να τους εκδικηθούν για την κατάληψη της Λαμψάκου, αλλά και για να τους νικήσουν και να τερματίσουν τον πόλεμο. Οι Σπαρτιάτες από την άλλη στοχεύουν στην κατασκοπεία, ώστε να συλλέξουν πληροφορίες και να δράσουν την κατάλληλη στιγμή.

Χαρακτηρισμός προσώπων:

Οι Αθηναίοι έχοντας υπερβολική αυτοπεποίθηση λόγω της νίκης τους στις Αργινούσες υποτίμησαν τους αντιπάλους τους. Από αυτή την συμπεριφορά τους θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε ως αλαζόνες και υπερόπτες, ενώ τους στρατηγούς τους, στους οποίους αναλογεί το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης, θα τους χαρακτηρίζαμε ανεύθυνους και επιπόλαιους.

Ο Λύσανδρος Ο Ξενοφώντας σκιαγραφεί με επιδέξιο τρόπο την προσωπικότητα του Λύσανδρου μέσω των ενεργειών του πριν και μετά τη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς. Πιο συγκεκριμένα, πριν από τη ναυμαχία ο Λύσανδρος εμφανίζεται οργανωτικός και μεθοδικός, καθώς καταστρώνει προσεκτικά ένα σχέδιο αιφνιδιασμού των Αθηναίων, χωρίς να υποτιμά τις ικανότητες των αντιπάλων και να υπερεκτιμά τις δικές του δυνάμεις. Μελετά τις θέσεις και τις συνήθειες των Αθηναίων, συλλέγει πληροφορίες και προσπαθεί να εντοπίσει τις αδυναμίες τους. Υπομονετικός και ψύχραιμος, διατηρώντας τα πληρώματά του πάντοτε σε ετοιμότητα, αφήνει τους Αθηναίους να πιστεύουν ότι δεν πρόκειται να τους επιτεθεί, με αποτέλεσμα εκείνοι, όπως γνωρίζουμε, να επαναπαυθούν και να αδρανήσουν. Απώτερος σκοπός του, βέβαια, είναι να αποκτήσει το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού, αφού γνωρίζει πολύ καλά τη ναυτική ικανότητα του αθηναϊκού στόλου στην ανοιχτή θάλασσα. (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ)

Χρόνοι των ρημάτων στην ενότητα και τι δείχνουν; α) Ο παρατατικός που δηλώνει διάρκεια και συγκεκριμένα τη διάρκεια των κινήσεων των δύο αντιπάλων και β) ο αόριστος που δηλώνει την μοναδικότητα και την ταχύτητα των ενεργειών στο παρελθόν.

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου; Πώς εξηγείτε την επιλογή της θέσης, όπου αγκυροβόλησαν τελικά;
2. άριστοποιούμενοι, έπισιτισμένοι, έδειπνοποιούντο: Λαμβάνοντας υπόψη: α) τον τρόπο ενέργειας (εξακολουθητικός, συνοπτικός) που δηλώνει κάθε ρηματικός τύπος και τις πληροφορίες που μας δίνουν τα ίδια τα ρήματα, να κρίνετε τη στάση των

Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή.

3. Ποιες είναι οι εντολές του Λυσάνδρου προς τους Λακεδαιμονίους; Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το γενικότερο σχέδιο στο οποίο εντάσσονται;

4. Πώς αντιμετωπίζουν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους στο συγκεκριμένο απόσπασμα;

5. Ο Ξενοφών χαρακτηρίζεται ως κλασικός συγγραφέας, υποδειγματικός για τη σαφήνεια, απλότητα, φυσικότητα και παραστατικότητα της περιγραφής του. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το χαρακτηρισμό αυτό;

6. Να χαρακτηρίσετε το Λύσανδρο με βάση την πολεμική τακτική που εφαρμόζει.

7. Ο ιστορικός στην αφήγησή του εναλλάσσει χρόνους του παρόντος (ενεστώτας) και του παρελθόντος (παρατατικός, αόριστος). Ποια χαρακτηριστικά δίνει αυτή η εναλλαγή στην ιστορική αφήγηση και ποια σημασία έχει για την απόδοση των κινήσεων των αντιπάλων;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §25-27

Η ολιγωρία των Αθηναίων- Το στρατήγημα του Λύσανδρου

[25] Ο Αλκιβιάδης παρατηρώντας ψηλά από τα τείχη του ότι οι Αθηναίοι ήταν αγκυροβολημένοι σε ακτή χωρίς λιμάνι και μακριά από κάποια πόλη και ότι προμηθεύονταν τα τρόφιμα τους από την Σηστό που απείχε δέκα πέντε στάδια από τα πλοία, ενώ οι αντίπαλοί τους ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη και έτσι είχαν ό,τι χρειαζόνταν, τους είπε ότι δεν είναι αραγμένοι σε καλό μέρος και τους συμβούλευε να μετασταθμεύσουν στην Σηστό όπου θα ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη· εκεί σταθμεύοντας, είπε, θα ναυμαχήσετε, όταν εσείς επιλέξετε. [26] Οι στρατηγοί όμως, και κυρίως ο Τυδέας και ο Μένανδρος, τον διέταξαν να φύγει· γιατί τώρα αυτοί είναι στρατηγοί και όχι εκείνος. Και ο Αλκιβιάδης αποχώρησε αμέσως. [27] Ο Λύσανδρος, την πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, έδωσε εντολή σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν, όταν τους δουν να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί σε όλη την Χερσόνησο (πράγμα που έκαναν κάθε μέρα και περισσότερο, γιατί και τα τρόφιμά τους αγόραζαν από μακριά και υποτιμούσαν τον Λύσανδρο, επειδή δεν έβγαινε από το λιμάνι να τους αντιμετωπίσει) να πλεύσουν αμέσως πίσω προς αυτόν και στη μέση της διαδρομής να υψώσουν ασπίδα. Και αυτοί εκτέλεσαν τις εντολές του.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Αλκιβιάδης παρατήρησε ψηλά από τα τείχη ότι οι Αθηναίοι δεν είχαν επιλέξει σωστό αγκυροβόλι σε αντίθεση με τους αντιπάλους τους. Κοντά τους δεν υπήρχε ούτε λιμάνι, ούτε πόλη κι έτσι ήταν αναγκασμένοι να προμηθεύονται τρόφιμα από μακριά από τη Σηστό. Γι' αυτό λοιπόν τους συμβούλεψε να αλλάξουν αγκυροβόλι και να πάνε στη Σηστό. Όμως οι Αθηναίοι στρατηγοί τον αγνόησαν. Ο Λύσανδρος μετά από πενήνήμερη επιθετική τακτική πλεύσης των Αθηναίων διέταξε τους δικούς του να τους παρακολουθούν. Και όταν οι Αθηναίοι αποβιβαστούν αμέριμνοι στη Χερσόνησο, για να προμηθευτούν τρόφιμα, να τον ενημερώσουν υψώνοντας ασπίδα στη μέση της διαδρομής.

§25

Αλκιβιάδης: Μαθητής του Σωκράτη και συγγενής του Περικλή. Σε μικρή ηλικία ασχολήθηκε με την πολιτική κι ήταν αυτός κυρίως που έπεισε τους Αθηναίους να αναλάβουν τη σικελική εκστρατεία (415-413 π.χ.), για την οποία και εξελέγη στρατηγός. Κατηγορήθηκε ως Ερμοκοπίδης και γι' αυτό ανακλήθηκε για να δικαστεί.

Φοβισμένος αυτομόλησε στη Σπάρτη, όπου και έδωσε ολέθριες για την πατρίδα του συμβουλές. Θεωρήθηκε ύστερα ύποπτος και υποχρεώθηκε σε νέα φυγή. Άλλαξε τότε στάση, προσέγγισε τους Πέρσες και πάλι την Αθήνα, και πέτυχε την ανάκλησή του, αφού προηγουμένως στην Άβυδο και την Κύζικο (410 π.χ.) καταναυμάχησε το στόλο των Λακεδαιμονίων. Επανήλθε στην Αθήνα (408 π.χ.) νικητής και τροπαιούχος και διορίστηκε στρατηγός με απόλυτη εξουσιοδότηση. Όμως θεωρήθηκε υπαίτιος για την ήττα που υπέστησαν οι Αθηναίοι από τους Λακεδαιμονίους στο Νότιο Ακρωτήριο, κοντά την Έφεσο (407 π.χ.), έτσι περιέπεσε σε δυσμένεια, καθαιρέθηκε και αποσύρθηκε στην Καλλίπολη της Θράκης σε ιδιόκτητη οχυρωμένη περιοχή. Δολοφονήθηκε από όργανα της Σπάρτης. Ήταν μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες της αρχαίας Ελληνικής ιστορίας. Διέθετε σωματική ωραιότητα και γοητεία, ευγένεια, ευφυΐα, ρητορική δεινότητα, ευστροφία και τόλμη. Ως στρατηγός ήταν ικανότατος, έμπειρος και διορατικός. Ως άνθρωπος όμως δεν είχε ηθικές αρχές και ποιότητα ήθους, αλλά ήταν σπάταλος, άσωτος και άπληστος, υπέρμετρα φιλόδοξος, καιροσκοπός και τυχοδιώκτης.

παρατηρώντας ψηλά από τα τείχη : Ο Αλκιβιάδης, μετά την καθαίρεσή του και την αυτοεξορία του (407 π.χ.) αποσύρθηκε στον ιδιόκτητο πύργο του στη Σηστό. Από εκεί ψηλά, από τα τείχη που είχε κτίσει (410-409 π.χ.) όταν υπέταξε τις κυριότερες πόλεις του Ελλησπόντου και της Προποντίδας, παρατηρούσε τις κινήσεις των δύο αντιπάλων. Τα τείχη αυτά βρίσκονται στην Πακτύη (αρχαία πόλη της Θρακικής χερσονήσου στο εσωτερικό της Προποντίδας).

ήταν αγκυροβολημένοι σε ακτή χωρίς λιμάνι: Οι Αθηναίοι είχαν αγκυροβολήσει σε μια ακτή κοντά στους Αιγός ποταμούς, σημείο που δεν μπορούσε να τους εξασφαλίσει επαρκή επισιτισμό. Γι' αυτό και αναγκάζονταν να προμηθεύονται τρόφιμα από τη Σηστό.

μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη: Οι Λακεδαιμόνιοι αντίθετα, είχαν λεηλατήσει και είχαν εγκατασταθεί στην πλούσια Λάμψακο και εξασφάλιζαν αφθονία τροφίμων. Συνεπώς ήταν σε προνομιακή θέση σε σύγκριση με τους Αθηναίους.

§26

Οι στρατηγοί όμως... διέταξαν να φύγει: Παρόλο που ο Αλκιβιάδης συμβούλευε τους Αθηναίους στρατηγούς να μετακινηθούν στην Σηστό και σύμφωνα με το Διόδωρο τον Σικελιώτη τους υποσχέθηκε και βοήθεια από τους Θράκες βασιλείς που ήταν φίλοι του, εκείνοι απέπεμψαν τον Αλκιβιάδη. Προφανώς σκέφτηκαν ότι, αν συμμορφωθούν με τις παραινέσεις του και νικήσουν, η επιτυχία θα αποδοθεί σ' αυτόν, ενώ αν νικηθούν, η ευθύνη θα βαρύνει τους ίδιους.

γιατί τώρα αυτοί είναι στρατηγοί και όχι εκείνος : Η στάση των στρατηγών απέναντι στον αλκιβιάδη είναι δικαιολογημένη, αφού έχει διαπράξει στο παρελθόν πάρα πολλά αδικήματα σε βάρος των Αθηναίων.

§27

την πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του: οι Αθηναίοι για πέντε ημέρες έβγαιναν στα ανοιχτά περιμένοντας να ναυμαχήσουν με τον Λύσανδρο. Εκείνος όμως τους αγνοεί επιδεικτικά, γιατί έχει τη δική του τακτική. Κατασκοπεύοντάς τους τις προηγούμενες τέσσερις ημέρες είχε καταλάβει ότι επιστρέφοντας στους Αιγός ποταμούς ακολουθούσαν πάντα την ίδια τακτική,

αποβιβάζονταν από τα πλοία και διασκορπίζονταν στη Σηστό και σε άλλα μέρη της χερσονήσου για να εφοδιαστούν με τρόφιμα. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι το ίδιο θα έκαναν και αυτή την ημέρα.

σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν : Ήταν οι κατάσκοποι που είχε αποστείλει ο Λύσανδρος για να παρακολουθούν τις κινήσεις των Αθηναίων.

και υποτιμούσαν τον Λύσανδρο, επειδή δεν έβγαине από το λιμάνι να τους αντιμετωπίσει : Επειδή ο Λύσανδρος δίσταζε να επιτεθεί στον παραταγμένο στόλο των Αθηναίων, φαίνεται ότι οι Αθηναίοι στρατηγοί άρχισαν να τον περιφρονούν. Δεν υποψιάστηκαν ότι επρόκειτο για στρατήγημα. Το σχέδιο του Λύσανδρου ήταν να δημιουργήσει στους αντιπάλους του την ψευδαίσθηση ότι φοβάται να τους αντιμετωπίσει κι έτσι όταν εκείνοι χαλαρώσουν τα μέτρα περιφρούρησης, να τους κάνει αιφνιδιαστική επίθεση.

να υψώσουν ασπίδα: Ήταν το σύνθημα με το οποίο οι κατάσκοποι ειδοποιούσαν το Λύσανδρο ότι οι Αθηναίοι βρίσκονταν διασκορπισμένοι στην Χερρόνησο και φυσικά επειδή δεν περίμεναν κάποια επίθεση των αντιπάλων, τα πλοία βρίσκονταν σε πλήρη αποδιοργάνωση.

Αισθητική προσέγγιση: Σ' αυτή την παράγραφο φαίνεται χαρακτηριστικά πόσο βοηθούν οι μετοχές για να δοθεί -πέρα από τη σαφήνεια- και το βάθος των ενεργειών: ο Ξενοφών οργανώνει τον λόγο του έτσι ώστε να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια και συντομία. Τα δεδομένα στα οποία στηρίζει ο Αλκιβιάδης τις απόψεις του και τις συμβουλές του (**οὐκ ἐν καλῷ ἔφη..., παρήνει, ἔφη**) δηλώνονται με μετοχές: **κατιδών... ὁρμοῦντας... μετιόντας... ἔχοντας**). Η απεγνωσμένη προσπάθειά του να πείσει τους Αθηναίους στρατηγούς να αλλάξουν λιμάνι δηλώνεται και με τη χρήση του Παρατατικού (**παρήνει**) και κυρίως με την ξαφνική χρησιμοποίηση του ζωντανού ευθέως λόγου (**οὐ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε**), στον οποίο περικλείεται και το βασικό του επιχείρημα. (σχολικό βιβλίο).

Χαρακτηρισμός Αλκιβιάδη: Με βάση τις υποδείξεις του ο Αλκιβιάδης είναι διορατικός, προνοητικός, έμπειρος και ικανός.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Τι προτείνει ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους και σε ποια δεδομένα στηρίζει την πρότασή του;
2. Πώς απαντούν οι στρατηγοί στον Αλκιβιάδη και πώς κρίνετε την απάντησή τους; Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ήταν ανεπιθύμητη η παρουσία του;
3. Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα των θέσεων που κατείχαν οι αντίπαλοι παρουσιάζει ο Ξενοφώντας στην ενότητα αυτή;
4. Να εξηγήσετε ποιο ήταν το σχέδιο του Λυσάνδρου, όπως φαίνεται στην § 27 και σε ποια δεδομένα στηρίχθηκε.
5. καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν: Τι δηλώνει με τη φράση αυτή ο Ξενοφών και τι προοικονομεί η στάση των Αθηναίων;
6. Να αξιολογήσετε την παραίνεση του Αλκιβιάδη και την απόρριψή της από τους Αθηναίους στρατηγούς (ββ 25-26) με βάση το σχέδιο επίθεσης που αναπτύσσει τώρα ο Λύσανδρος.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §28-29

Η συντριπτική ήττα των Αθηναίων

[28] Ο Λύσανδρος αμέσως έκανε σήμα να πλεύσει ο στόλος ολοταχώς, ενώ ταυτόχρονα ακολουθούσε από την παραλία ο Θώρακας με το πεζικό. Ο Κώνωνας βλέποντας την επιθετική κίνηση του στόλου των αντιπάλων σήμανε να τρέξουν οι άνδρες τάχιστα στα πλοία. Καθώς όμως οι άνδρες ήταν διασκορπισμένοι, άλλα από τα πλοία βρέθηκαν με δυο σειρές κωπηλάτες, άλλα με μία και άλλα εντελώς άδεια. Μόνο το πλοίο του Κώνωνα και άλλα επτά που ήταν γύρω του πλήρως επανδρωμένα και η Πάραλος ανοίχτηκαν όλα μαζί στο πέλαγος. Όλα τα άλλα ο Λύσανδρος τα κατέλαβε κοντά στην ακτή. Ενώ τους περισσότερους άντρες τους μάζεψε από τη στεριά, και κάποιοι μόνον ξέφυγαν στο χαμηλό τείχος. [29] Ο Κώνωνας φεύγοντας με τα εννέα πλοία, επειδή κατάλαβε ότι η υπόθεση είχε χαθεί για τους Αθηναίους, πιάνοντας με τα πλοία στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, πήρε από εκεί τα μεγάλα ιστία των πλοίων του Λυσάνδρου και ο ίδιος με τα οκτώ πλοία κατευθύνθηκε προς τον Ευαγόρα στην Κύπρο, ενώ η Πάραλος προς την Αθήνα για να αναγγείλει τα γεγονότα.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Όντας οι Αθηναίοι διασκορπισμένοι στη Χερρόνησο ο Λύσανδρος δίνει εντολή να πλεύσει ο στόλος εναντίον τους και να ακολουθήσει ο Θώρακας με το πεζικό από την παραλία. Ο Κώνωνας αντιλήφθηκε την επίθεση και έδωσε εντολή να επιστρέψουν οι Αθηναίοι στα πλοία, πράγμα που ήταν πολύ δύσκολο έτσι όπως είχαν διασκορπιστεί. Ο Λύσανδρος κατάφερε να καταλάβει τα περισσότερα πλοία και να συλλάβει τους πιο πολλούς άνδρες. Ξέφυγαν μόνο το πλοίο του Κώνωνα και άλλα επτά, καθώς και η Πάραλος. Ο Κώνωνας φεύγοντας πήρε από το ακρωτήριο Αβαρνίδα τα μεγάλα ιστία των καραβιών του Λυσάνδρου, για να τον εμποδίσει να τους ακολουθήσει στο ανοιχτό πέλαγος. Ο ίδιος με τα οκτώ πλοία κατέφυγε στην Κύπρο, ενώ η Πάραλος στην Αθήνα για να αναγγείλει τη συμφορά.

§28

Ο Λύσανδρος αμέσως έκανε σήμα να πλεύσει ο στόλος ολοταχώς: αν ο άνεμος ήταν ευνοϊκός ο Λύσανδρος δεν θα χρειαζόταν περισσότερο από είκοσι λεπτά για να φτάσει στους Αιγός Ποταμούς από τη Λάμψακο.

Θώραξ: Ήταν ο Λακεδαιμόνιος αρχηγός στο πεζικό των Αβυδηνών. Αυτός βάδιζε παραλιακά της Λαμψάκου και ενθάρρυνε το στόλο του Λυσάνδρου. Ήταν ο Λακεδαιμόνιος αρχηγός στο πεζικό των Αβυδηνών. Αυτός βάδιζε παραλιακά της Λαμψάκου και ενθάρρυνε το στόλο του Λυσάνδρου.

Ο Κώνων : ήταν Αθηναίος στρατηγός που έζησε τον 5ο και τις αρχές του 4ου αιώνα. Ήταν γιος του Τιμόθεου, πλούσιου Αθηναίου και πήρε την αρχηγία του ναυτικού της Αθήνας το 406 π.Χ. Κατέφυγε μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό Πόλεμο στην αυλή του Κύπριου βασιλιά Ευαγόρα, όπου μελετούσε τον τρόπο που θα εκδικηθεί τους Σπαρτιάτες και θα βοηθήσει την πατρίδα του να γίνει πάλι δυνατή. Γι' αυτό έγινε ναύαρχος των Περσών (το 396 πΧ) και πολέμησε τους Σπαρτιάτες. Στην αρχή νικήθηκε, αλλά μετά συμμάχησε και με τους Ρόδιους και διέλυσε την ηγεμονία των Σπαρτιατών στη θάλασσα. Συγκεκριμένα η έκβαση του πολέμου κρίθηκε με τη νίκη του Κώνωνος το 394 π.Χ. στη ναυμαχία της Κνίδου. Η σπαρτιατική κυριαρχία στη μικρασιατική παραλία κατέρρευσε. Ο Κώνων έδωσε στις μικρασιατικές πόλεις αυτονομία και οι περισσότερες από αυτές προσχώρησαν στους Πέρσες. Ο Κώνων

αμείφθηκε από τον Πέρση μονάρχη με 50 τάλαντα. Το 393 π.Χ. επέστρεψε στην Αθήνα, όπου οι Αθηναίοι τον τίμησαν, αλλά αργότερα οι Σπαρτιάτες συμμάχησαν με τους Πέρσες και οι τελευταίοι φυλάκισαν τον Κώνωνα, που αργότερα πέθανε. Ο Κώνων εξήρσε σε μια εποχή που τιμήθηκε με το μεγάλο έργο του.

Ο Κώνωνας βλέποντας την επιθετική κίνηση του στόλου των αντιπάλων: Ο Κώνων, που βρισκόταν κοντά στην ακτή, φαίνεται ότι ήταν από τους πρώτους που είδε την επιθετική κίνηση των Λακεδαιμονίων. Έτσι, πρόφτασε να επιβιβαστεί με τους άνδρες του ,ανοίχτηκε στο πέλαγος, και σώθηκε όπως και άλλα 8 πλοία.

με δυο σειρές κουπιά, με μια σειρά κουπιά: Τα πλοία των αθηναίων ήταν τριήρεις, δηλαδή διέθεταν 3 σειρές κωπηλάτες- τρίκροτοι. Η αιφνιδιαστική επίθεση του Λύσανδρου τους υποχρέωσε να επανδρώσουν βιαστικά λίγα πλοία με μια ή δυο σειρές κωπηλάτες, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον εχθρό.

§29

Η Πάραλος: Ήταν ένα από τα τρία ιερά πλοία των Αθηναίων. Τα άλλα ήταν η Δηλιάς και η Σαλαμινία. Χρησιμοποιούνταν για επίσημες αποστολές, μετακίνηση αντιπροσώπων, εορτές , αλλά και για πρεσβείες σε συμμαχικές πόλεις.

τα μεγάλα ιστία των πλοίων του Λυσάνδρου: Οι αρχαίοι έλληνες, όταν ναυμαχούσαν, αφαιρούσαν τα πανιά από το μεγάλο ιστό των πλοίων τους και τα άφηναν στη στεριά, για να κάνουν με αυτό τον τρόπο τα πλοία τους πιο ευέλικτα. Αυτό είχε κάνει και ο Λύσανδρος. Έτσι ο Κώνων, με την κίνηση να αρπάξει τα μεγάλα πανιά, μπόρεσε να ξεφύγει από τη καταδίωξη των Λακεδαιμονίων και να σωθεί.

Ευαγόρας: Ισχυρός και γενναίος βασιλιάς στη Σαλαμίνα της Κύπρου. Φρόντισε για την οχύρωση της πόλης και την οργάνωση του στρατού, για την ανάπτυξη του εμπορίου αλλά και την πνευματική και ηθική προαγωγή των κατοίκων. Για ένα διάστημα είχε φιλικές σχέσεις με τους Πέρσες, ενώ ήταν σύμμαχος με τους Αθηναίους. Με τη μεσολάβηση του Κώνωνα συνέβαλλε στην αναγέννηση της Αθήνας. Στη ναυμαχία της Κνίδου (394 π.χ.) διοικούσε αυτοπροσώπως τον κυπριακό στόλο. Γι' αυτό αργότερα τον τίμησαν με ανδριάντα. Στο τέλος της ζωής του έχασε τη δύναμή του και δολοφονήθηκε. Διάδοχός του υπήρξε ο Νικοκλής.

Αλληπάλληλες κύριες προτάσεις δείχνουν από τη μια τις ξαφνικές αλλά και γρήγορες κινήσεις των Σπαρτιατών και από την άλλη την σύγχυση των Αθηναίων. Αντίθετα οι ενέργειες του Κώνωνα δίνονται πιο σύνθετα, γιατί είναι προϊόν σκέψης, όση επέτρεψε η συμφορά των Αθηναίων.

Απώλειες αντιπάλων: Οι Αθηναίοι απώλεσαν 171 πλοία , περίπου 34.000 άνδρες. Πρόκειται για τεράστια πανωλεθρία, ειδικά αν σκεφτούμε ότι για τους αντιπάλους δεν υπήρχαν ζημιές.

Χαρακτηρισμός Κώνωνα: Ο Κώνων ήταν ο μόνος στρατηγός των Αθηναίων που κατόρθωσε να σωθεί ο ίδιος και να διασώσει εννέα αθηναϊκά πλοία. Φυσικά έχει και αυτός μερίδιο ευθύνης τόσο για την ατυχή επιλογή του μέρους όπου αγκυροβόλησαν οι Αθηναίοι όσο και για την αλλαζονία που έδειξαν απέναντι στον αντίπαλο αφήνοντας τα πλοία τους εκτεθειμένα διασκορπισμένοι οι ίδιοι στη Χερρόνησο. Στη δύσκολη στιγμή όμως έδειξε ψυχραιμία και τόλμη. Προνόησε, σχεδίασε και κατάφερε

να αφαιρέσει τα μεγάλα πανιά των караβιών του Λυσάνδρου, για να μην μπορέσουν οι Σπαρτιάτες να τον καταδιώξουν. Η ενέργειά του αυτή δείχνει ότι είναι προνοητικός, ευφυής και τολμηρός, γρήγορος και έξυπνος στρατηγός.

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. Θα μπορούσαν να αποφύγουν οι Αθηναίοι τον αιφνιδιασμό των Σπαρτιατών; Ποιο ήταν, σύμφωνα με την εξέλιξη των γεγονότων, το βασικό σφάλμα των ηττημένων;
2. έσήμανε, έλαβε, συνέλεξε: Με βάση τα ρήματα να παρουσιάσετε συνοπτικά τις ενέργειες του Λυσάνδρου.
3. Πόσα πλοία των Αθηναίων σώθηκαν και με ποιο τρόπο;
4. Τα πράγματα των Αθηναίων διεφθαρμένα: Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του (Πελοποννησιακού) πολέμου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
5. Αφού σημειώσετε τα ρήματα που δηλώνουν τις διαταγές και τις ενέργειες του Κώνωνα, να παρουσιάσετε την αντίδρασή του στον αιφνιδιασμό του Λυσάνδρου.
6. Γιατί ο Κώνων δεν επέστρεψε στην Αθήνα, αλλά κατέφυγε στον Ευαγόρα της Κύπρου;
7. Πάραλος: Ποια ήταν η αποστολή της στην αρχαία Αθήνα;
8. Λαμβάνοντας υπόψη σας τη φήμη της ναυτικής δύναμης των Αθηναίων, πώς ερμηνεύετε την επιτυχία του Λυσάνδρου, όπως παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη ενότητα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §30-32

Η δίκη και η εκτέλεση των αιχμαλώτων

[30] Ο Λύσανδρος μετέφερε τα πλοία και τους αιχμαλώτους και όλα τα άλλα στην Λάμψακο, είχε συλλάβει μάλιστα και άλλους από τους στρατηγούς και μεταξύ αυτών και τον Φιλοκλή και τον Αδείμαντο. Και την ίδια μέρα της επιτυχίας του έστειλε στην Λακεδαίμονα τον Θεόπομπο τον Μιλήσιο πειρατή για να αναγγείλει τα γεγονότα, ο οποίος έφτασε σε τρεις ημέρες και έφερε την είδηση. [31] Μετά από αυτές τις ενέργειες συγκάλεσε συνέλευση των συμμάχων και τους έθεσε ως θέμα να αποφασίσουν για την τύχη των αιχμαλώτων. Στην συγκέντρωση ακούστηκαν πολλές κατηγορίες εναντίον των Αθηναίων και για όσες παραβιάσεις του πολεμικού δικαίου είχαν ήδη διαπράξει και για όσα είχαν με ψηφοφορία αποφασίσει να κάνουν, αν νικήσουν στη ναυμαχία, να κόψουν δηλαδή το δεξί χέρι όλων όσοι θα αιχμαλωτιζόνταν, και επειδή, όταν κατέλαβαν δύο τριήρεις, μια Κορινθιακή και μια Ανδριώτικη, πέταξαν όλο το πλήρωμά τους στη θάλασσα. Και ήταν ο Φιλοκλής ο στρατηγός των Αθηναίων που διέταξε την εκτέλεσή τους. [32] Διατυπώθηκαν και άλλες πολλές κατηγορίες εναντίον τους και τέλος αποφασίσθηκε να σκοτώσουν από τους αιχμαλώτους όσους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο, γιατί ήταν ο μόνος στη συνέλευση που εναντιώθηκε στο ψήφισμα για το κόψιμο των χεριών των αιχμαλώτων· όμως κατηγορήθηκε από κάποιους, ότι πρόδωσε τον στόλο. Και ο Λύσανδρος αφού πρώτα ρώτησε τον Φιλοκλή, ο οποίος έριξε στη θάλασσα τους Ανδρίους και τους Κορινθίους τί αξίζει να πάθει αφού ήταν αυτός που ξεκίνησε τα εγκλήματα πολέμου εις βάρος Ελλήνων, τον κατέσφαξε.

Ερμηνευτική προσέγγιση

Περίληπτική απόδοση: Ο Λύσανδρος μετέφερε τα πλοία και τους αιχμαλώτους στη Λάμψακο. Έστειλε τον Θεόπομπο τον ληστή στη Σπάρτη, για να αναγγείλει τη νίκη κι έπειτα συγκάλεσε συνέλευση των συμμάχων, για να αποφασίσουν για την τύχη των αιχμαλώτων. Εκεί ακούστηκαν πολλές κατηγορίες εναντίον των Αθηναίων και τελικά

αποφασίστηκε να σκοτώσουν όλους τους αθηναίους αιχμαλώτους εκτός από τον Αδείμαντο (είχε υπάρξει μετριοπαθής) και να σφάξουν τον Φιλοκλή.

§30

Ο Λύσανδρος... στην Λάμψακο: Ο Λύσανδρος είχε καταλάβει 171 πλοία των Αθηναίων και πολλούς αιχμαλώτους. Αυτοί κατά τον Πλούταρχο ήταν 3.000 και κατά τον Πausanias 4.000. Όμως πρέπει να ήταν πολύ περισσότεροι, αφού το σύνολο των πληρωμάτων του αθηναϊκού στόλου υπερέβαινε τις 34.000 και ξέρουμε ότι λίγοι γλίτωσαν. Ο Λύσανδρος μεταφέρει πλοία, αιχμαλώτους και λάφυρα στη Λάμψακο που την είχε καταστήσει ορμητήριο των πολεμικών του επιχειρήσεων.

έστειλε... τα γεγονότα: Ο Λύσανδρος έπρεπε να ενημερώσει την πολιτική ηγεσία στην πατρίδα του για το αποτέλεσμα της ναυμαχίας. Έτσι διάλεξε τον πειρατή Θεόπομπο. Η επιλογή αυτή δεν ήταν τυχαία, γιατί ο Θεόπομπος ως πειρατής ήταν έμπειρος ναυτικός και θα έφτανε στη Σπάρτη γρήγορα και εκ του ασφαλούς, όπως και έγινε. Η πειρατεία ήταν διαδεδομένη στην αρχαιότητα και περισσότερο σε περιόδους ταραγμένες. Ακόμη και αν η συνεργασία του Μιλήσιου πειρατή δεν ήταν «εθελοντική», οι Σπαρτιάτες αυτή την περίοδο του πολέμου, είχαν αρκετά χρήματα, για να πληρώσουν μισθοφόρους, αλλά και για να εξαγοράζουν όσους θα τους φαινόταν χρήσιμοι. Ο νέος Πέρσης διοικητής της περιοχής, ο Κύρος, έδωσε μεγάλα χρηματικά ποσά στον Λύσανδρο.

§31

συγκάλεσε συνέλευση των συμμάχων και τους έθεσε ως θέμα να αποφασίσουν για την τύχη των αιχμαλώτων. : Ο Λύσανδρος κάλεσε τους συμμάχους να αποφασίσουν για τους αιχμαλώτους. Ο αριθμός των αιχμαλώτων ήταν πολύ μεγάλος και ο Σπαρτιάτης αρχηγός δεν επιθυμούσε να αναλάβει εκείνος την ευθύνη για την μοίρα τους. Η απόφαση πρέπει να είναι κοινή και να έχει μια επίφαση δημοκρατικότητας. Ο Λύσανδρος κοινώς θέλει να παρουσιάσει ως κοινή απόφαση τη δική του επιλογή για την τύχη των αιχμαλώτων.

για όσες παραβιάσεις... είχαν ήδη διαπράξει/ αφού ήταν αυτός... εις βάρος των Ελλήνων (δηλ. ο Φιλοκλής· η «παρανομία» έγκειται όχι σε παράβαση γραπτών νόμων ή συμφωνιών μεταξύ των εμπόλεμων, αλλά στην παραβίαση άγραφων νόμων, καθιερωμένων, πανελλήνια, θεσμών για την τύχη ομήρων και αιχμαλώτων. Γι' αυτό κατηγορήθηκαν οι Αθηναίοι και ειδικότερα ο Φιλοκλής ως εγκληματίες πολέμου.

Οι Αθηναίοι κατά τη διάρκεια του πολέμου φέρθηκαν σκληρά, κατά την πάγια τακτική τους σε όσες πόλεις τηρούσαν ουδετερότητα ή αποστατούσαν. Έτσι, εκδίωξαν τους κατοίκους από την Ιστιαία της Ευβοίας (446-445 π.χ.) και διαμοίρασαν τη γη σε Αθηναίους. Σκληρότερα φέρθηκαν στην Αίγινα (434 π.χ.), αφού έκαψαν την πόλη, σκότωσαν, αιχμαλώτισαν και εκδίωξαν πολλούς κατοίκους από το νησί. Ανάλογη συμπεριφορά έδειξαν και στους κατοίκους της Τωρώνης (422 π.χ.) και της Σκιώνης στη Χαλκιδική (421 π.χ.). Η χειρότερη καταστροφή σημειώθηκε απέναντι στην ουδέτερη Μήλο (415 π.χ.).

το δεξί χέρι όλων όσοι θα αιχμαλωτίζονταν: Άλλες πηγές, όπως ο Πλούταρχος (Λύσανδρος, κεφ. 9) αναφέρουν ότι οι Αθηναίοι είχαν αποφασίσει να κόψουν όχι το χέρι αλλά τον αντίχειρα του δεξιού χεριού, ώστε όσοι θα συλλαμβάνονταν αιχμαλῶτοι να μην μπορούν να πιάσουν δόρυ (επομένως να μην μπορούν να ξαναπολεμήσουν), αλλά να μπορούν να κρατούν το κουπί (ώστε να χρησιμοποιηθούν

ως κωπηλάτες στα αθηναϊκά πλοία, σε καταναγκαστικά έργα).

§32

όσοι ήταν Αθηναίοι: Μόνο οι Αθηναίοι καταδικάστηκαν και εκτελέστηκαν. Οι άλλοι, από συμμαχικές πόλεις και μισθοφόροι, αφέθηκαν να γυρίσουν στις πόλεις τους. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς των μελετητών του Ξενοφώντα, με βάση τις αρχαίες πηγές, φαίνεται ότι ο αριθμός των εκτελεσθέντων ήταν τουλάχιστον τρεις χιλιάδες.

πλήν Αδείμαντου...: Ο Αδείμαντος ήταν ο μόνος από τους ρήτορες/πολιτικούς που αντιτάχθηκαν στη σκληρή και απάνθρωπη πρόταση του ακρωτηριασμού των αντιπάλων. Η πρόταση όμως εγκρίθηκε από τη συνέλευση, αλλά βέβαια δεν εφαρμόστηκε, γιατί βρέθηκαν οι Αθηναίοι στη θέση του ηττημένου. Το ψήφισμα πάντως απέβλεπε στο να ανακόψει το ρεύμα των λιποτακτών και αυτών που προσχωρούσαν στις τάξεις του σπαρτιατικού ναυτικού δελεασμένοι από τα χρήματα του Κύρου.

όμως κατηγορήθηκε... τον στόλο : Ο Αδείμαντος γλύτωσε τη θανατική καταδίκη λόγω της ανθρώπινης στάσης που τήρησε κατά την έγκριση του ψηφίσματος. Ο Ξενοφών καταγράφει όμως και μια άλλη εξήγηση: κατηγορήθηκε όμως από μερικούς ότι πρόδωσε (στους Λακεδαιμονίους) τον στόλο (των Αθηναίων): Η διάδοση αυτή, ότι δηλ. η ήττα στους Αιγός ποταμούς ήταν αποτέλεσμα προδοσίας, βρήκε μεγάλη απήχηση στην κοινή γνώμη της Αθήνας.

Σύγχρονη ιστορία-περιπτώσεις προδοσίας:

1. Θερμοπύλες- Εφιάλτης
2. Άλωση Κων/πολης- Κερκόπορτα
3. Μικρασιατική καταστροφή-προδοσία Αντάντ

Φιλοκλής: αυτός πρότεινε στους Αθηναίους να αποκόψουν το δεξί χέρι όσων θα αιχμαλωτίζονταν στη ναυμαχία. Ήταν επίσης ο κύριος υπεύθυνος της συμφοράς στους Αιγός ποταμούς, γιατί τη μέρα εκείνη αυτός και η μοίρα των πλοίων του είχαν την επιφυλακή όλου του αθηναϊκού στόλου. Όμως επειδή υποτίμησε τους Λακεδαιμονίους, δεν πήρε τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας. Ο θάνατός του υπήρξε άδοξος, αλλά τα τελευταία του λόγια συνθέτουν μια περήφανη στάση απέναντι στο Λύσανδρο.

Αδείμαντος: ήταν ένας από τους διοικητές μαζί με τον Αλκιβιάδη στην εκστρατεία εναντίον της Άνδρου, 407π.Χ . Διορίστηκε ξανά ένας από τους Αθηναίους στρατηγούς μετά τη μάχη στις Αργινούσες, 406π.Χ, και συνέχισε μέχρι τη μάχη στους Αιγός Ποταμούς, 405 π.Χ., όπου ήταν ένας από τους διοικητές, και πιάστηκε αιχμάλωτος. Ήταν ο μόνος από τους Αθηναίους κρατούμενους που δεν είχε θανατωθεί, επειδή είχε αντιταχθεί στην απόφαση για την κοπή της δεξιάς χείρας των Λακεδαιμονίων οι οποίοι θα συλλαμβάνονταν στη μάχη. Είχε κατηγορηθεί από πολλούς για προδοσία σε αυτή τη μάχη, και αργότερα κατηγορήθηκε από τον Κόνωνα.

ερμηνευτικά-αισθητικά: Η αλλαγή του χρόνου της αφήγησης από αόριστο σε παρατατικό δίνει διάρκεια και ένταση στην συζήτηση. Αναμοχλεύονται στην μνήμη τα πάθη, συσσωρεύονται οι κατηγορίες και γίνεται μια προσπάθεια να δικαιολογηθεί μια βαρβαρότητα. Το γεγονός ότι ο Αδείμαντος εξαιρείται από την εκτέλεση δεν δικαιολογεί τις σκληρές αποφάσεις των Λακεδαιμονίων. Η απάνθρωπη πράξη τους είναι όμοια με τις βαρβαρότητες των Αθηναίων. Γίνεται λοιπόν κατανοητό πως ο

πόλεμος δεν προκαλεί μόνο υλικές ζημιές, τραυματισμούς ή και θανάτους, αλλά επιφέρει και την ψυχική και ηθική φθορά των ανθρώπων, την ανατροπή των αξιών, την αυθαιρεσία και την επιβολή του δικαίου του ισχυρότερου.

Γιατί οι Αθηναίοι φοβήθηκαν πολύ για την τύχη τους, ύστερα από την ήττα τους στους Αιγός ποταμούς; Οι Αθηναίοι, έχοντας υποστεί μια συντριπτική ήττα, αντιλαμβάνονται για πρώτη φορά πώς είναι να βρίσκεται κανείς στη μειονεκτική θέση του ηττημένου. Κατανοούν, δηλαδή, πώς ένιωθαν οι πολίτες όλων εκείνων των πόλεων που οι ίδιοι αντιμετώπισαν με αδικαιολόγητη σκληρότητα, όταν βρίσκονταν στο απόγειο της στρατιωτικής τους ισχύος. Συνειδητοποιούν, έτσι, πως κινδυνεύουν να αντιμετωπιστούν με τον ίδιο τρόπο, τώρα που είναι ανίσχυροι, λαμβάνοντας την τιμωρία που τους αναλογεί για την υπεροπτική και απάνθρωπη στάση τους. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο ίδιος ο Θουκυδίδης, είχαν υποτάξει την Εύβοια, ρυθμίζοντας εκείνοι την πολιτική κατάσταση των εκεί πόλεων, ενώ ειδικά στην Ιστιαία έδωξαν όλους τους κατοίκους από την πόλη και την κράτησαν υπό το δικό τους έλεγχο. Ακόμη χειρότερα, είχαν σφάξει τους άνδρες κατοίκους της Μήλου και της Σκιώνης και είχαν πουλήσει ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες των πόλεων αυτών, αδιαφορώντας πλήρως για τις καταστροφικές συνέπειες των όσων έκαναν. Όπως φαίνεται και στο μεταφρασμένο κείμενο, η Αθήνα συμπεριφερόταν με αλαζονεία και απανθρωπιά επιβάλλοντας το δικαίο του ισχυρού απέναντι στα μικρά, ανίσχυρα κράτη χρησιμοποιώντας συχνά ακραία βία (σήμερα θα τα ονόμαζε κανείς «εγκλήματα πολέμου») προκειμένου να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της. Όταν, λοιπόν, κυρίευσαν δύο αντίπαλες τριήρεις, οι Αθηναίοι έριξαν τα πληρώματά τους στη θάλασσα για να πνιγούν, ενώ σχεδίαζαν σε περίπτωση που κερδίσουν στην αναμέτρησή τους με τον Λύσανδρο να κόψουν το δεξί χέρι όλων των αιχμαλώτων. Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό, ότι ο φόβος των Αθηναίων είναι δικαιολογημένος, αφού θεωρούν ότι είναι πολύ πιθανόν να υποστούν ανάλογα αντίποινα για τις ειδικθείς τους πράξεις εναντίον συμμαχικών πόλεων και πολεμικών αντιπάλων. Επιπλέον, επικρατεί η ίδια διάθεση για αυστηρή και παραδειγματική τιμωρία των Αθηναίων. Οι υπόλοιποι Έλληνες βλέπουν στο πρόσωπο των ηττημένων Αθηναίων όχι τον αδύναμο και ταπεινωμένο άνθρωπο μετά τη συντριβή του ή έστω τον αντίπαλο, αλλά τους δυνάστες και εγκληματίες πολέμου Αθηναίους. (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ)

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος σύμφωνα με τη διήγηση του Ξενοφώντα σί αυτές τις παραγράφους;
2. Να προσδιορίσετε το θέμα της συνέλευσης των συμμάχων, που συγκαλεί ο Λύσανδρος, τον τρόπο που εξελίχθηκε και το αποτέλεσμα της.
3. Τι είδους κατηγορίες διατυπώθηκαν από τους συμμάχους των Σπαρτιατών εναντίον των Αθηναίων και ποια, κατά τη γνώμη σας, έπαιξε το σπουδαιότερο ρόλο για την τελική απόφαση που έλαβε η συνέλευση;
4. Ποια η τύχη του Αδειμάντου και του Φιλοκλή, σύμφωνα με τη συνέλευση των συμμάχων των Σπαρτιατών;
5. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η απόφαση της συνέλευσης των συμμάχων εκδικητική; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Λύσανδρος δέ ... απέσφαξεν: Ποια πλευρά του χαρακτήρα του Λυσάνδρου προβάλλεται, κατά τη γνώμη σας, εδώ;
7. Τι δείχνει, κατά τη γνώμη σας, η φράση ήτιόθη μέντοι ... τὰς ναῦς για τη μέθοδο του ιστορικού;

**Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ Σ Τ Ι Σ Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ - α σ κ ή σ ε ι ς
τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ**

1. Αφού ξαναδιαβάσετε το κείμενο των παραγράφων 25 -27 και 30 - 32 να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις.

- Τι συμβούλεψε ο Αλκιβιάδης τους Αθηναίους και ποια ήταν η αντίδραση των Αθηναίων στρατηγών; ΑΠ.: Ο Αλκιβιάδης μετά την καθαίρεσή του και την αυτοεξορία του (407 π.χ.) αποσύρθηκε στον ιδιόκτητο πύργο του στη Σηστό. Από εκεί ψηλά, από τα τείχη που είχε κτίσει (410-409 π.χ.) όταν υπέταξε τις κυριότερες πόλεις του Ελλησπόντου και της Προποντίδας, παρατηρούσε τις κινήσεις των δύο αντιπάλων. Παρατήρησε λοιπόν ότι οι Αθηναίοι ήταν αγκυροβολημένοι σε μια ακτή κοντά στους Αιγός ποταμούς και μακριά από κάποια πόλη και ότι προμηθεύονταν τα τρόφιμα τους από την Σηστό που απείχε δέκα πέντε στάδια από τα πλοία. Αντίθετα οι αντίπαλοί τους ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη, αφού είχαν λεηλατήσει και είχαν εγκατασταθεί στην πλούσια Λάμψακο και εξασφάλιζαν αφθονία τροφίμων. Είπε, λοιπόν, στους Αθηναίους ότι δεν είναι αραγμένοι σε καλό μέρος και τους συμβούλεψε να μετασταθμεύσουν στην Σηστό όπου θα ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη κι από εκεί να επιλέξουν πότε θα ναυμαχήσουν.

Οι στρατηγοί όμως, και κυρίως ο Τυδέας και ο Μένανδρος, παρόλο που ο Αλκιβιάδης τους συμβούλεψε να μετακινηθούν στην Σηστό και σύμφωνα με το Διόδωρο τον Σικελιώτη τους υποσχέθηκε και βοήθεια από τους Θράκες βασιλείς που ήταν φίλοι του, τον απέπεμψαν. Προφανώς σκέφτηκαν ότι, αν συμμορφωθούν με τις παραιτήσεις του και νικήσουν, η επιτυχία θα αποδοθεί σ' αυτόν, ενώ αν νικηθούν, η ευθύνη θα βαρύνει τους ίδιους. Η στάση των στρατηγών απέναντι στον Αλκιβιάδη είναι εν μέρει δικαιολογημένη, αφού έχει διαπράξει στο παρελθόν πάρα πολλά αδικήματα σε βάρος των Αθηναίων.

- Τι συμβούλεψε ο Λύσανδρος τους κατασκόπους του; ΑΠ.: Οι Αθηναίοι για πέντε ημέρες έβγαιναν στα ανοιχτά περιμένοντας να ναυμαχήσουν με τον Λύσανδρο. Εκείνος όμως τους αγνοεί επιδεικτικά, γιατί έχει τη δική του τακτική. Κατασκοπεύοντάς τους τις προηγούμενες τέσσερις ημέρες είχε καταλάβει ότι επιστρέφοντας στους Αιγός ποταμούς ακολουθούσαν πάντα την ίδια τακτική, αποβιβάζονταν από τα πλοία και διασκορπίζονταν στη Σηστό και σε άλλα μέρη της χερσονήσου για να εφοδιαστούν με τρόφιμα. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι το ίδιο θα έκαναν και αυτή την ημέρα. Έτσι την πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, έδωσε εντολή σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν, όταν τους δουν να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί σε όλη την Χερσόνησο (πράγμα που έκαναν κάθε μέρα και περισσότερο, γιατί και τα τρόφιμά τους αγόραζαν από μακριά και υποτιμούσαν τον Λύσανδρο, επειδή δεν έβγαινε από το λιμάνι να τους αντιμετωπίσει) να πλεύσουν αμέσως πίσω προς αυτόν και στη μέση της διαδρομής να υψώσουν ασπίδα. Και αυτοί εκτέλεσαν τις εντολές του.

- Πώς μεταχειρίστηκε ο Λύσανδρος τους αιχμαλώτους; ΑΠ.: Ο Λύσανδρος μετέφερε τους αιχμαλώτους στην Λάμψακο. Αργότερα συγκάλεσε συνέλευση των συμμάχων. Εκεί αποφασίστηκε να σκοτώσουν από τους αιχμαλώτους όσους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο. Ο αριθμός των αιχμαλώτων ήταν πολύ μεγάλος και ο Σπαρτιάτης αρχηγός δεν επιθυμούσε να ανλάβει εκείνος την ευθύνη για την μοίρα τους. Η απόφαση πρέπει να είναι κοινή και να έχει μια επίφαση δημοκρατικότητας. Ο Λύσανδρος κοινώς θέλει να παρουσιάσει ως κοινή απόφαση τη δική του επιλογή για την τύχη των αιχμαλώτων.

2. Υπογραμμίστε τη σωστή σημασία: η λέξη **επιπλέω** (§16) σημαίνει: πλέω εναντίον

3. Υπογραμμίστε την ορθή απάντηση ως προς το συντακτικό ρόλο της λέξης αὐτῶν (§17) είναι: αντικείμενο του ἀφεστηκυίας

4. Να γραφεί το κείμενο (§ 16-19) με τις εξής αλλαγές: Οἱ Ἀθηναῖοι = ὁ Ἀθηναῖος στρατηγός, Λύσανδρος = Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀβυθνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι = ἡ στρατιὰ (ο ρηματικός τύπος ἀφῆκε (§19) θα γίνει ἀφεῖσαν). ΑΠ.: [16] ὁ Ἀθηναῖος στρατηγός ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενος τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίει, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλει, καὶ παρεσκευάζετο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλετο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον. [17] Λακεδαιμόνιοι δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεύουσι πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγετο δὲ καὶ ὁ Ἀθηναῖος στρατηγός ἐκ τῆς Χίου πελάγιος· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.[18] Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλεον εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ ἡ στρατιὰ παρῆν πεζῇ· ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. [19] Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφεῖσαν Λακεδαιμόνιοι.

5. Να καταγραφούν οι εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί των §§16-17 κατά το είδος της επιρρηματικής σχέσης, π.χ. του τόπου: ὁρμώμενοι ἐκ τῆς Σάμου... ΑΠ.: ἐκ τῆς Σάμου / ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον / ἐκ τῆς Ῥόδου / παρὰ τὴν Ἰωνίαν/ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον / πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν / ἐπὶ τὰς πόλεις/ ἐκ τῆς Χίου (τόπος), πρὸς ναυμαχίαν (σκοπός), πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι (προσθήκης)

6. Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: ο ρημ. τύπος ἀνήχθησαν (§20) σημαίνει: βγήκαν στο πέλαγος

7. Να γραφεί το κείμενο των §§ 23-24 με τις εξής αλλαγές: οἱ Ἀθηναῖοι = ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων. Λύσανδρος = Λακεδαιμόνιοι. ΑΠ.: ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξατο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγον Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν, ἀπέπλευσε πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. [24] Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσαν ἔπεσθαι τῇ στρατιᾷ τῶν Ἀθηναίων, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῆ, κατιδόντας ὃ τι ποιεῖ ἀποπλεῖν καὶ αὐτοῖς ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασαν ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἦκον. Ταῦτα δ' ἐποίουν τέτταρας ἡμέρας· καὶ ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπανήγετο.

8. Ποιο ἦταν το σχέδιο μάχης που διαμόρφωσε ο Λύσανδρος ἀπὸ τη στιγμή που οἱ Ἀθηναῖοι «ἐπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς». Κάτω ἀπὸ ποιες συνθήκες καὶ με ποιες σκέψεις διαμόρφωσε το σχέδιο του; ΑΠ.: Οἱ Ἀθηναῖοι γιὰ πέντε ἡμέρες ἐβγαῖναν στὰ ανοιχτὰ περιμένοντας νὰ ναυμαχήσουν με τὸν Λύσανδρο. Εκείνος ὁμως τοὺς ἀγνοεῖ ἐπιδεικτικὰ, γιὰτὶ ἔχει τὴ δική του τακτική. Γνωρίζει ὅτι ἡ ναυμαχία σὲ ανοιχτὸ πέλαγος ἐπὶ ἴσοις ὅροις ευνοοῦσε τοὺς Ἀθηναίους που ἦταν ἰσχυρότεροι στὸ ναυτικὸ. Ἐτσι πρέπει νὰ βρεῖ ἓνα σχέδιο δράσης που θὰ βασίζεται στὴν τακτική του αἰφνιδιασμοῦ. Κατασκοπεύοντάς τοὺς Ἀθηναίους τὶς προηγούμενες τέσσερις ἡμέρες εἶχε καταλάβει ὅτι ἐπιστρέφοντας στοὺς Αἰγὸς ποταμούς ἀκολουθοῦσαν πάντα τὴν ἴδια τακτική, ἀποβιβάζονταν ἀπὸ τὰ πλοία καὶ διασκορπίζονταν στὴ Σηστό καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς χερσονήσου γιὰ νὰ εφοδιαστούν με

τρόφιμα. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι το ίδιο θα έκαναν και αυτή την ημέρα. Έτσι την πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, αυτός πάλι δεν βγήκε να τους αντιμετωπίσει κάνοντάς τους να πιστεύουν ότι τους φοβάται. Εκείνος όμως περίμενε την κατάλληλη στιγμή. Έδωσε εντολή σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν, όταν τους δουν να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί σε όλη την Χερσόνησο (πράγμα που έκαναν κάθε μέρα και περισσότερο, γιατί και τα τρόφιμά τους αγόραζαν από μακριά και υποτιμούσαν τον Λύσανδρο, επειδή δεν έβγαινε από το λιμάνι να τους αντιμετωπίσει) να πλεύσουν αμέσως πίσω προς αυτόν και στη μέση της διαδρομής να υψώσουν ασπίδα. Έτσι και έγινε και ο Λύσανδρος επιτέθηκε στους Αθηναίους σε μια στιγμή απόλυτης χαλαρότητας, όταν εκείνοι δεν περίμεναν καθόλου μια επίθεση, τους αιφνιδίασε και τους νίκησε.

9. Να γραφεί σύντομο κείμενο στα αρχαία ελληνικά, όπου ο ίδιος ο Λύσανδρος να καταγράφει τις ενέργειες του (με λέξεις-φράσεις του κειμένου) π.χ. Έξεπλευσα έκ Ρόδου πρὸς Ἑλλάσποντον (§16-24). ΑΠ.: Έξεπλευσα έκ Ρόδου πρὸς Ἑλλάσποντον παρὰ τὴν Ἰωνίαν πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Παρέπλευσα ἐξ Ἀβύδου εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων. Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦμεν κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἶνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκα. Τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμνηα εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὥς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων, προεῖπον ὥς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. ... Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγον, καὶ τῆς ἡμέρας ὥπὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. [24] Τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσα ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὃ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ ἐμοὶ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασα ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἦκον. Ταῦτα δ' ἐποίουν τέτταρας ἡμέρας· ...

10. Οι λέξεις/φράσεις της στήλης Α (§ 25-26) να συνδεθούν με το συντακτικό χαρακτηρισμό τους της στήλης Β και με τη λέξη που συμπληρώνουν/προσδιορίζουν της στήλης Γ (σύμφωνα με το υπόδειγμα): ΑΠ.: 1 στ Β/ 2 γ Α/ 3 δ Δ/ 4 ε ΣΤ/ 5 α Γ/ 6 β Ε

11. Ποια συμβουλή έδωσε ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους στρατηγούς και σε ποια δεδομένα την στηρίξε; ΑΠ.: Ο Αλκιβιάδης παρατήρησε ότι οι Αθηναίοι ήταν αγκυροβολημένοι σε μια ακτή κοντά στους Αιγὸς ποταμούς και μακριά από κάποια πόλη και ότι προμηθεύονταν τα τρόφιμα τους από την Σηστό που απείχε δέκα πέντε στάδια από τα πλοία. Αντίθετα οι αντίπαλοί τους ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη, αφού είχαν λεηλατήσει και είχαν εγκατασταθεί στην πλούσια Λάμψακο και εξασφάλιζαν αφθονία τροφίμων. Είπε, λοιπόν, στους Αθηναίους ότι δεν είναι αραγμένοι σε καλό μέρος και τους συμβούλεψε να μετασταθμεύσουν στην Σηστό όπου θα ήταν μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη κι από εκεί να επιλέξουν πότε θα ναυμαχήσουν.

12. Ποια εντολή έδωσε ο Λύσανδρος στους άνδρες που κατασκόπευαν τους Αθηναίους και ποια η σκοπιμότητά της; ΑΠ.: Οι Αθηναίοι για πέντε ημέρες έβγαιναν στα ανοιχτά περιμένοντας να ναυμαχήσουν με τον Λύσανδρο. Εκείνος όμως τους αγνοεί επιδεικτικά, γιατί έχει τη δική του τακτική. Κατασκοπεύοντάς τους τις προηγούμενες τέσσερις ημέρες είχε καταλάβει ότι επιστρέφοντας στους Αιγὸς ποταμούς ακολουθούσαν πάντα την ίδια τακτική, αποβιβάζονταν από τα πλοία και διασκορπίζονταν στη Σηστό και σε άλλα μέρη της χερσονήσου για να εφοδιαστούν με τρόφιμα. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι το ίδιο θα έκαναν και αυτή την ημέρα. Έτσι την

πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, έδωσε εντολή σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν, όταν τους δουν να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί σε όλη την Χερσόνησο (πράγμα που έκαναν κάθε μέρα και περισσότερο, γιατί και τα τρόφιμά τους αγόραζαν από μακριά και υποτιμούσαν τον Λύσανδρο, επειδή δεν έβγαινε από το λιμάνι να τους αντιμετωπίσει) να πλεύσουν αμέσως πίσω προς αυτόν και στη μέση της διαδρομής να υψώσουν ασπίδα. Και αυτοί εκτέλεσαν τις εντολές του.

13. Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: Η μετοχή διασκεδασμένων (§25) είναι: αιτιολογική

14. Τα υποκείμενα της στήλης Α (§ 28-29) να συνδεθούν με τους ρηματ. τύπους της στήλης Β που ανήκουν: ΑΠ.: 1στ/ 2ε/ 3α/ 4β/ 5γ/ 6δ

15. Να γραφεί το κείμενο με τις εξής αλλαγές: (§ 28-29) Λύσανδρος = Λακεδαιμόνιοι, Κόνων = Κόνων και Τιμόθεος. ΑΠ.: Λακεδαιμόνιοι δ' εϋθύς έσήμηναν τήν ταχίστην πλείν, συμπάρηει δέ και Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. **Κόνων και Τιμόθεος** δὲ **ιδόντες** τὸν ἐπίπλου, **έσήμηναν** εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. ... ἡ δὲ **Κόνωνος και Τιμοθέου** καὶ ἄλλαι περὶ **αὐτούς** ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας **Λακεδαιμόνιοι έλαβον** πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ **συνέλεξαν**. ... **Κόνων και Τιμόθεος** δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ **φεύγοντες**, ἐπεὶ **έγνωσαν** τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, **κατασχόντες** ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν **έλαβον** αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία, καὶ **αὐτοὶ** μὲν ὀκτὼ ναυσὶν **ἀπέπλευσαν** παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

16. Πού οφείλεται η πλήρης επιτυχία του σχεδίου του Λυσάνδρου; ΑΠ.: Ο Λύσανδρος εφάρμοσε το σχέδιό του με υπομονή και μεθοδικότητα. Κατασκόπευσε τους Αθηναίους για τέσσερις ημέρες και είχε καταλάβει ότι επιστρέφοντας στους Αιγὸς ποταμούς ακολουθούσαν πάντα την ίδια τακτική, αποβιβάζονταν από τα πλοία και διασκορπίζονταν στη Σηστό και σε άλλα μέρη της χερσονήσου για να εφοδιαστούν με τρόφιμα. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι το ίδιο θα έκαναν και αυτή την ημέρα. Έτσι την πέμπτη πια μέρα που οι Αθηναίοι έπλεαν εναντίον του, έδωσε εντολή σ' αυτούς που κατά διαταγή του τους παρακολουθούσαν, όταν τους δουν να έχουν αποβιβαστεί και διασκορπιστεί σε όλη την Χερσόνησο να πλεύσουν αμέσως πίσω προς αυτόν και στη μέση της διαδρομής να υψώσουν ασπίδα. Και αυτοί εκτέλεσαν τις εντολές του. Έτσι ο Λύσανδρος με μια κίνηση αιφνιδιασμού τους επιτέθηκε και τους νίκησε.

17. Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: ο ρηματ. τύπος **ἀπήγαγεν** (§30) σημαίνει: οδήγησε

18. α) Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι οι πρώην σύμμαχοι των Αθηναίων και τώρα των Λακεδαιμονίων είναι και οι σκληρότεροι κριτές των αιχμαλώτων; β) Να γράψετε στα αρχαία τη φράση: «αν νικήσουμε στη ναυμαχία, θα κόψουμε το δεξί χέρι όλων των αιχμαλώτων». ΑΠ.: α) Οι Αθηναίοι κατά την διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου είχαν φερθεί βίαια και σκληρά απέναντι σε πολλές ελληνικές πόλεις, ακόμη και σε συμμάχους τους, κυρίως επειδή αποστάτησαν από την συμμαχία. Άλλωστε είναι γνωστό ότι η αθηναϊκή συμμαχία είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία προς όφελος των Αθηναίων. Όλες, λοιπόν, οι παρανομίες του παρελθόντος καθώς και οι παραβιάσεις του ηθικού κώδικα εκ μέρους των Αθηναίων

οδήγησαν τους πρώην συμμάχους να κρατήσουν σκληρή στάση απέναντι στους αιχμαλώτους. Σε αυτό συνετέλεσε και η απόφαση των Αθηναίων να κόψουν το δεξί χέρι των αιχμαλώτων, αν νικούσαν./ β) εάν κρατήσωμεν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόψομεν τῶν ζωγρηθέντων πάντων

19. Να καταγράψετε τις λέξεις που έχουν στρατιωτική σημασία και εξακολουθούν και σήμερα να έχουν την ίδια ή διαφορετική σημασία. ΑΠ.: λέξεις με ίδια σημασία ⇒ ναυμαχία, στρατηγός, πολεμία, σύμμαχος, πεζῆ, κατά κράτος, κατά πόδας, παρατάσσομαι, ἀσπίς, πλοῦς, αἰχμαλῶτοι, ἰστία, τριήρεις/ λέξεις με διαφορετική σημασία ⇒ παραβλήματα, τάξις, ἐπανήγοντο, μεθορμίζω, ἐπιπλέω, πεζὸν, ἐπίπλους, μονόκροτος, δίκροτος,

20. Να συμπληρωθούν τα κενά με σύνθετους τύπους του ρ. πλέω. ΑΠ.: αποπλέει/ παραπλέει/ εισπλέει/ καταπλέει/ διαπλέει/ επιπλέει

21. Ποιες από τις παρακάτω λέξεις της ΝΕ έχουνετυμολογική συγγένεια με τις λέξεις α) ὁρμή, ὁρμῶ και β) ὄρμος: ΑΠ. : αφορμή= α, εξορμώ= α, ορμητήριο= α, ορμητικός= α, ορμίσκος= β, ορμόνη= α, παρόρμηση= α, προσορμίζομαι= β

22. Συνδέστε τις λέξεις της στήλης Α (§ 16-19) με τις σημασίες τους στη στήλη Β.: ΑΠ.: 1θ/ 2γ/ 3α/ 4β/ 5ι/ 6δ/ 7ζ/ 8 ια/ 9η/ 10 στ/ 11 ε

Α π α ν τ ῆ σ ε ι ς σ τ α θ έ μ α τ α γ ι α σ υ ζ ῆ τ η σ η τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ὗ β ι β λ ι ο υ

Γιατί νικήθηκαν οι Αθηναίοι στους Αιγός ποταμούς παρά την παράδοση που είχαν ως έμπειροι ναυτικοί; ΑΠ.: Οι Αθηναίοι είχαν παράδοση ως έμπειροι ναυτικοί και επιπλέον υπερείχαν αριθμητικά των Λακεδαιμονίων σε άντρες και πλοία. Αυτό τους γέμισε με έπαρση και επιδείκνυαν αλλαζονική συμπεριφορά απέναντι στους αντιπάλους τους. Επιπλέον δεν επέλεξαν σωστό αγκυροβόλι, με αποτέλεσμα να εκτίθενται στον εχθρό κάθε φορά που έπρεπε να ανεφοδιαστούν με τα απαραίτητα. Τέλος αδιαφόρησαν για την σωστή συμβουλή του Αλκιβιάδη, ο οποίος τους παρότρυνε να αλλάξουν αγκυροβόλι.

Ποια προτερήματα είχε ο Λύσανδρος ως στρατηγός; ΑΠ. : Ο Λύσανδρος είναι ένας δραστήριος και φιλόδοξος στρατηγός. Είναι συνετός, γιατί αποφεύγει να αντιμετωπίσει τους ανώτερους ναυτικά Αθηναίους σε ανοιχτό πέλαγος και προνοητικός, αφού ανακόπτει τον ανεφοδιασμό των Αθηναίων και αφήνει ελεύθερους τους κατοίκους της Λαμψάκου, τους οποίους ήθελε να πάρει με το μέρος του. Πριν από τη ναυμαχία ο Λύσανδρος εμφανίζεται οργανωτικός και μεθοδικός, καθώς καταστρώνει προσεκτικά ένα σχέδιο αιφνιδιασμού των Αθηναίων, χωρίς να υποτιμά τις ικανότητες των αντιπάλων και να υπερεκτιμά τις δικές του δυνάμεις. Μελετά τις θέσεις και τις συνήθειες των Αθηναίων, συλλέγει πληροφορίες και προσπαθεί να εντοπίσει τις αδυναμίες τους. Υπομονετικός και ψυχραιμος, διατηρώντας τα πληρώματά του πάντοτε σε ετοιμότητα, αφήνει τους Αθηναίους να πιστεύουν ότι δεν πρόκειται να τους επιτεθεί, με αποτέλεσμα εκείνοι, όπως γνωρίζουμε, να επαναπαυτούν και να αδρανήσουν. Ανώτερος σκοπός του, βέβαια, είναι να αποκτήσει το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού, αφού γνωρίζει πολύ καλά τη ναυτική ικανότητα του αθηναϊκού στόλου στην ανοιχτή θάλασσα.

Προετοιμασίες του Λυσάνδρου για πλήρη αποκλεισμό της Αθήνας. Η αναγγελία της καταστροφής. Η αντίδραση των Αθηναίων.

[1] Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. [2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας Σθενέλαον ἄρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν. [3] Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἐτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίου τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκίᾳ, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίου καὶ Τορωναίου καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. [4] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὥς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

Γ Λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ὑπόσπονδος**= προστατευόμενος ἀπὸ σπονδῆς, ἀπὸ ἐπίσημης συμφωνίας
- ✓ **ἄρμοστής**= Σπαρτιάτης διοικητὴς κατεχόμενης πόλης ἢ νησιοῦ
- ✓ **οἰμωγὴ**= θρήνος με βογγητὰ καὶ φωνές
- ✓ **διήκω**= προχωρῶ, φθάνω ἀπὸ... ὡς...
- ✓ **ἀποχώννυμι**= φράζω (τὴν εἴσοδο, τὸ στόμιο)

Μετὰ φρᾶση κατ' ἀντιστοιχίᾳ

[1] Ἐπεὶ δὲ κατεστήσατο τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ , ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, ἀφέντες τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους · οἱ δὲ προδόντες τὸ Βυζάντιον Ἀλκιβιάδῃ τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. [2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τῶν Ἀθηναίων τε φρουροὺς καὶ εἴ τινα ἄλλον Ἀθηναῖον ἴδοι που, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἀσφάλειαν μόνον πλέουσιν ἐκεῖσε, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὁσῶ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον ἔσσεσθαι ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων. Καταλιπὼν δὲ Λάκωνα Σθενέλαον ἀρμοστήν Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον ἐπεσκεύαζεν τὰς ναῦς. [3] Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν διῆκεν εἰς ἄστυ, ὃ ἔτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' οὐδεὶς ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἐκοιμήθη, πενθοῦντες οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, νομίζοντες πείσεσθαι οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε ὄντας ἀποίκους Λακεδαιμονίων, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων. [4] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐποίησαν ἐκκλησίαν,	[1] Αφοῦ ὁ Λύσανδρος ρύθμισε τὴν κατάστασιν ἐν τῇ Λάμψακῳ, τοποθετώντας δικούς του ἀνθρώπους, ἐπλευσε ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Χαλκηδόνας. Οἱ κάτοικοί τους ἐπέτρεψαν τὴν εἰσοδὸν ἐν τῇ πόλει, αφοῦ διασφάλισαν τὴν ἐξοδὸν τῶν Ἀθηναίων φρουρῶν κατόπιν ἐπίσημης συμφωνίας. Ὅσοι, ἐπίσης, πρόδωσαν τὸ Βυζάντιον ἐν τῇ Ἀλκιβιάδῃ ἀρχικὰ κατέφυγαν ἐν τῇ Πόντῳ καὶ ἐν τῇ συνέχειᾳ ἐν τῇ Ἀθῆνῃ ὅπου καὶ τοὺς δόθηκε τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτη. [2] Ὁ Λύσανδρος καὶ τοὺς Ἀθηναίους φρουροὺς καὶ ὅποιον ἄλλο Ἀθηναῖο πολίτην ἐβλεπε οὐποδὴποτε, τοὺς ἐστελνε ἐν τῇ Ἀθῆνῃ, παρέχοντας ἀσφάλειαν μόνον ἐν ὅσοις ἐφευγαν μετὰ τὴν πλοία γιὰ ἐκεῖ, ὄχι ὅμως γιὰ ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ ἤξερε καλὰ ὅτι ὅσοι περισσότεροι μαζευτοῦν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ Πειραιᾷ, τόσο γρηγορότερα θὰ παρουσιασθεῖ ἐκεῖ ἐλλειψὴ τροφίμων. Καὶ αφοῦ ἀφῆκε τὸν Σπαρτιάτη Σθενέλαον ὡς ἀρμοστήν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Χαλκηδόνας, ὁ ἴδιος κατευθύνθηκε ἐν τῇ Λάμψακῳ μετὰ τὸν στόλον καὶ ἐπισκεύαζε τὰ πλοία. [3] Ἐν τῇ Ἀθῆνῃ ἡ Πάραλος ἔφτασε νύχτα καὶ μαθεύτηκε ἡ συμφορὰ· καὶ σηκώθηκε θρήνος που ἀπὸ τοῦ Πειραιᾶ μέσα ἀπὸ τὰ μακρὰ τεῖχη ἔφτασε ἐν τῇ πόλει, καθὼς ὁ ἕνας ἔλεγε ἐν τῇ πόλει τὴν κακὴν εἰδήσειν, καὶ κανένας ἐκείνη τὴν νύχτα δὲν ἐκλείσει μάτι, καθὼς θρηνοῦσαν ὄχι μόνον αὐτοὺς που χάθηκαν ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερο τὸν ἴδιον τοὺς ἐαυτὸν, γιὰ τὴν ἐκτίμησιν ὅτι θὰ πάθουν ὅ,τι ἐκάναν ἐν τοῖς Μηλίοις, που ἦσαν ἀποικοὶ τῶν Λακεδαιμονίων, ὅταν τοὺς νίκησαν μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ἰστιαίας καὶ τοὺς Σκιωναίους καὶ τοὺς Τορωναίους καὶ τοὺς Αἰγινήτας καὶ πολλοὺς ἄλλους Ἑλλήνων. [4] Τὴν ἐπόμενη ὅμως ἡμέρα συγκάλεσαν συνέλευσιν τοῦ δήμου
--	---

ἐν ᾗ ἔδοξε ἀποχωῶσαι τοὺς τε λιμένας πλὴν ἑνὸς καὶ εὐτρεπίζειν τὰ τείχη καὶ ἐφιστάναι φυλακὰς καὶ τᾶλλα πάντα παρασκευάζειν τὴν πόλιν ὥς εἰς πολιορκίαν.	στην οποία αποφασίσθηκε να φράξουν με χώμα τα λιμάνια εκτός από ένα, να επιδιορθώσουν τα τείχη και να τοποθετήσουν φρουρές και να πάρουν γενικά όλα τα μέτρα για την πόλη με το σκεπτικό ότι πρόκειται να πολιορκηθεί.
---	---

Ε Τ Υ Μ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ἀ Σ Υ Γ Γ Ε Ν Η Σ Τ Η Ν Ἐ Α Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ ῆ

§1

- ✓ **κατεστήσατο:** ιστός, στάδιο, στάθμη, σταθμός, στάση, στασιμότητα, ανυπόστατος, προστασία, συμπαράσταση, επιστάτης, κατεστημένο.
- ✓ **ἔπλει:** πλεύση, πλοίο, ακτοπλοϊκός, ατμόπλοιο, περίπλους, ναυσιπλοΐα, κρουαζιερόπλοιο, πλοίαρχος, πλοηγός.
- ✓ **ὑπεδέχοντο:** δέκτης, δεξαμενή, δοχείο, ακατάδεχτος, διάδοχος, εκδοχή.
- ✓ **ὑποσπόνδους:** σπονδή, παρασπονδία, ομοσπονδία, ομόσπονδος.
- ✓ **ἀφέντες:** άνεση, άφεση, αφετηρία, ένεση, εφετείο, εφέτης, κάθετος, συνετός, σύνεση, χειραφέτηση.
- ✓ **προδόντες:** δόση, δόσιμο, δώρο, αιμοδότης, αντίδοτο, προδοσία.
- ✓ **ἔφυγον:** φυγὰς, φυγή, αναπόφευκτος, αποφυγή, καταφύγιο, πρόσφυγας, φυγόπονος.
- ✓ **ἐγένοντο:** γένεση, γενέθλια, γέννα, γενέτειρα, γινόμενο, γνήσιος, γονίδιο, εγγονός, ενδογενής, γενετικός, γενήτορας.

§2

- ✓ **ἴδοι:** όραση, όραμα, ορατός, είδος, είδωλο, ιδέα, όψη, οπή, οφθαλμός, ύποπτος, κάτοπτρο.
- ✓ **ἀπέπεμπεν:** πομπός, πομπή, αποδιοπομπαίος, εκπομπή.
- ✓ **διδούς:** δόση, δότης, δοτικός, δώρο
- ✓ **εἰδώς:** είδηση, ιστορία, ειδήμων, ιστορικός, ειδησεογραφία.
- ✓ **συλλεγῶσιν:** συλλογή, σύλλογος, επίλεκτος, εκλογή, εκλογέας.
- ✓ **ἄστυ:** αστυνομία, αστυφιλία, αστικός, υπεραστικός.
- ✓ **ἔσσεσθαι:** ον, ουσία, οντολογικός, περιουσία, ουσιαστικός.
- ✓ **Καταλιπών:** λείψανο, αδιάλειπτος, διάλειμμα, εγκατάλειψη, έκλειψη, έλλειμμα, κατάλοιπο, λειψανδρία, παράλειψη, κατάληψη, λιποτάκτης.
- ✓ **ἐπεσκεύαζεν:** σκεύασμα, σκεύος, διασκευή, επισκευαστής, κατασκεύασμα, κατασκευή, παρασκευή, συσκευασία, συσκευή.

§3

- ✓ **ἀφικομένης:** ικανός, ικανότητα, ικέτης, άφιξη, εφικτός, ικετευτικός.
- ✓ **ἐλέγετο:** έπος, λέξη, λεξικό, λογική, λογικός, λόγιος, λογισμός, λογιστής, ρήτορας, ρήμα, ανθολογία, λογος, επίλεκτος.
- ✓ **παραγγέλλων:** αγγελία, άγγελος, αγγελιοφόρος, αγγελτήριο, απαγγελτικός, αυτεπάγγελτα, διάγγελμα, εισαγγελέας, επαγγελματίας.
- ✓ **ἀπολωλότης:** ολέθριος, όλεθρος, απώλεια, εξολόθρευση, εξολοθρευτής, πανωλεθρία.
- ✓ **πενθοῦντες:** πένθος, πένθιμος, νηπενθής.
- ✓ **πείσσεσθαι:** πάθημα, πάθηση, παθητικός, πάθος, πένθος, αντιπάθεια, απαθής, παθογένεια.
- ✓ **νομίζοντες:** νομικός, νόμισμα, νόμος, ανομία, νομιματοθήκη, νομιματοκοπέιο, νομοθετικός, νομοσχέδιο, παράνομος.

- ✓ **έποιησαν:** ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός, προσποίηση, παραποίηση.
- ✓ **κρατήσαντες:** κραταιός, κράτημα, κράτηση, κρατητήριο, κρατικός, κράτος, ακράτητος, παρακράτηση.

§4

- ✓ **έδοξε:** δόξα, δόγμα, άδοξος, δόγμα, δόκιμος, δοκιμή, δοκίμιο.
- ✓ **άποχῶσαι:** χώμα, χωστός, ανάχωμα, χωμάτινος, χωματοургικός.
- ✓ **έφιστάναι:** ιστός, στάδιο, στάση, σταθερός, στήθος, ανυπόστατος, ανάσταση, αποστάτης.
- ✓ **παρασκευάζειν:** παρασκευή, παρασκευαστήριο, παρασκευαστής, παρασκευαστικός.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

§1

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

Καλχηδόνια,
Άλκιβιάδης
Άθήνα

Β' Κλίση

Λάμψακος
Βυζάντιον
φρουρός
Πόντος

Επίθετα

Β' Κλίση

υπόσπονδος, -ον
Άθηναίος, -α, -ον

Αντωνυμίες

αὐτός, -ή, -όν= οριστική/επαναληπτική που κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

Επιρρήματα

ὔστερον : επίρρημα συγκριτικού βαθμού, χωρίς θετικό (υπερθ.: ὕστατα).

Ρήματα

❖ **κατεστήσατο** : αόρ. μ.φ του ρ καθίσταμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καθίσταμαι καθιστάμην καταστήσομαι/ κατασταθήσομαι κατεστησάμην/-έστην/-εστάθην καθέστηκα καθεστήκειν/ καθειστήκειν	καθίσταται καθίστατο καταστήσεται/-σταθήσεται κατεστήσατο/-έστη/-εστάθη καθέστηκε καθεστήκει/ καθειστήκει	κατεστήσατο καταστήσεται καταστήσαιο καταστησάσθω καταστήσασθαι καταστησάμενος

- ❖ **έπλει:** πρτ εφ. του ρ. πλέω. Το ρήμα παρουσιάζει συναιρέσεις μόνο όπου το ε-του θέματος συναντήσει κατάληξη -ε ή -ει.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πλέω ἐπλεον πλεύσομαι/ πλευσοῦμαι ἐπλευσα πέπλευκα ἐπεπλεύκειν	πλεῖ ἐπλει πλεύσεται/ πλευσεῖται ἐπλευσε πέπλευκε ἐπεπλεύκει

❖ **ὑπεδέχοντο** : πρτ. μ.φ του ρ. ὑποδέχομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὑποδέχομαι ὑπεδεχόμεν ὑποδέξομαι/ ὑποδεχθήσομαι ὑπεδεξάμεν/ ὑπεδέχθην ὑποδέδεγμαι ὑπεδεδέγμεν	ὑποδέχονται ὑπεδέχοντο ὑποδέχονται/ ὑποδεχθήσονται ὑπεδέξαντο/ ὑπεδέχθησαν ὑποδεδεγμένοι <i>εἰσί</i> ὑποδεδεγμένοι ἦσαν

❖ **ἀφέντες** : μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. ἀφίημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀφίημι ἀφίην ἀφήσω ἀφῆκα ἀφεῖκα ἀφείκειν	ἀφιέντες - ἀφήσοντες ἀφέντες ἀφεικότες -

❖ **προδόντες**: μτχ. αορ.β' ε.φ. του ρ. δίδωμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δίδωμι ἐδίδουν δώσω ἔδωκα δέδωκα έδεδώκειν	προδιδόντες - προδώσοντες/ δώσων προδόντες/ δούς προδεδωκότες/ δεδωκώς -

❖ **ἔφυγον** : αόρ. β' ε.φ. του ρ. φεύγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φεύγω ἔφευγον φεύξομαι/φευξοῦμαι ἔφυγον πέφευγα ἐπεφεύγειν	φεύγουσι ἔφευγον φεύξονται/φευξοῦνται ἔφυγον πεφεύγασι ἐπεφεύγεσαν	ἔφυγον φύγωσι φύγοιεν φυγόντων φυγεῖν φυγών

❖ **ἐγένοντο** : αόρ. β' μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγίγνομην γενήσομαι/ γενηθήσομαι ἐγενόμην/ ἐγενήθην γεγένημαι/ γέγονα ἐγεγενήμην/ ἐγεγόνειν	γίγνονται ἐγίγοντο γενήσονται/ γενηθήσονται ἐγένοντο/ ἐγενήθησαν γεγένηνται/ γεγόνασι ἐγεγένηντο/ ἐγεγόνεσαν	ἐγένοντο γένωνται γένοιντο γενέσθων γενέσθαι γενόμενος

§2

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

Ἀθήνα
ἀσφάλεια
ἐνδεια
ἀρμοστής

Β' Κλίση

Λύσανδρος
φρουρός
Βυζάντιον
ἐπιτήδειον
Σθενέλαος
Λάμψακος

Γ' Κλίση

ἄστρ
Πειραιεύς
Καλχηδών
Λάκων
ναῦς

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

ἄστρ	ἄστρ	Πειραιεύς	ναῦς	νήες
ἄστεως	ἄστεων	Πειραιεύς και Πειραιῶς	νεῶς /νηὸς	νεῶν
ἄστει	ἄστεσι(ν)	Πειραιεῖ	νηί	ναυσί
ἄστρ	ἄστρ	Πειραιέα και Πειραιᾶ	ναῦν	ναῦς
ἄστρ	ἄστρ	Πειραιεῦ	ναῦ	νήες

Επίθετα

Β' Κλίση

Ἀθηναῖος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (πολλούς, πλείονας & πλείους, πλείστους).

ον.	ὁ	πολύς	ή	πολλή	τὸ	πολύ
γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῇ	πολλῇ	τῷ	πολλῷ
αιτ.	τὸν	πολὺν	τὴν	πολλήν	τὸ	πολύ
κλ.	(ὦ)	πολύ	(ὦ)	πολλή	(ὦ)	πολύ

ον.	οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαὶ	τὰ	πολλὰ
γεν.	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
δοτ.	τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
αιτ.	τούς	πολλοὺς	τάς	πολλὰς	τὰ	πολλὰ
κλ.	(ὦ)	πολλοὶ	(ὦ)	πολλαὶ	(ὦ)	πολλὰ

Αντωνυμίες

τίς, τί = αόριστη

	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.
ον.	τίς	τί	τινές	τινὰ ἢ ἅττα
γεν.	τινὸς ἢ του	τινὸς ἢ του	τινῶν	τινῶν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ(ν)	τισὶ(ν)
αιτ.	τινὰ	τί	τινάς	τινὰ ἢ ἅττα

ἄλλος, -η, -ο = αόριστη επιμεριστική που κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

ὅσος, -η, -ον = αναφορική που κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

αὐτὸς, -ή, -ο = οριστική/επαναληπτική που κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

Επιρρήματα

που: τοπικό/ ἐκεῖσε: τοπικό/ μόνον: ποσοτικό/ ἄλλοθι: τοπικό

θάττον: τροπικό συγκριτικού βαθμού. (ταχέως, τάχιστα).

Ρήματα

❖ **ἴδοι** : ευκτική αορ. β' ε.φ. του ρ. ὀρῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὀρῶ έώρων ὄψομαι εἶδον έο(ω)ρακα/ ὄπωπα έωράκειν/ ὠπώπειν	εἶδε ἴδη ἴδοι ιδέτω ιδεῖν ιδών

❖ **ἀπέπεμπεν** : πρτ. ε.φ του ρ. ἀποπέμπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποπέμπω ἀπέπεμπον ἀποπέμψω ἀπέπεμψα ἀποπέπομφα ἀπεπεπόμφειν	ἀποπέμπει ἀπέπεμπε ἀποπέμψει ἀπέπεμψε ἀποπέπομφε ἀπεπεπόμφει

❖ **διδούς**: μτχ ενεστώτα ε.φ του ρήματος διδωμι

❖ **πλέουσιν**: μετοχή ενεστώτα ε.φ του ρήματος πλέω. Το ρήμα παρουσιάζει συναιρέσεις μόνο όπου το ε-του θέματος συναντήσει κατάληξη -ε ἢ -ει.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πλέω ἔπλεον πλεύσομαι/ πλευσοῦμαι ἔπλευσα πέπλευκα ἐπεπλεύκειν	πλέουσιν - πλευσομένοις/ πλευσουμένοις πλεύσασι πεπλευκόσι -

❖ **εἰδὼς** : μτχ ενεστ. του ανώμαλου ρήματος οἶδα.

❖ **συλλεγῶσιν** : υποτακτική παθητικού αορ. β' του ρ. συλλέγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
συλλέγομαι συνελεγόμην συλλέξομαι/ συλλεγήσομαι συνελέχθην/ συνελέγην συνείλεγμα συνειλέγμην	συνελέγησαν συλλεγῶσιν συλλεγείησαν/ -εῖεν συλλεγόντων/ -ήτῳσαν συλλεγῆναι συλλεγείς

❖ **ἔσσεσθαι**: απρφ. μέλλ. του ρ. εἰμί.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἰμί ἦ/ ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγγόνειν	εἶναι - ἔσσεσθαι γενέσθαι γεγονέναι -

❖ **καταλιπών** : μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. καταλείπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταλείπω κατέλειπον καταλείψω κατέλειψα/ κατέλιπον καταλέλοιπα κατελελοίπειν	καταλείπων - καταλείψων καταλείψας/ καταλιπών καταλελοιπώς -

❖ **ἀποπλεύσας**: μτχ αορ. εφ. του ρ. πλέω. Το ρ. παρουσιάζει συναιρέσεις μόνο όπου το ε-του θέματος συναντήσει κατάληξη -ε ή -ει.→ ἀποπλέων / ἀποπλεύσων/ ἀποπλεύσας/ ἀποπεπλευκώς/ -

❖ **ἐπεσκεύαζεν**: πρτ. ε.φ. του ρ. ἐπισκευάζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπισκευάζω ἐπεσκεύαζον ἐπισκευάσω ἐπεσκεύασα ἐπεσκεύακα ἐπεσκευάκειν	ἐπισκευάζει ἐπεσκεύαζε ἐπισκευάσει ἐπεσκεύασε ἐπεσκεύακε ἐπεσκευάκει

§3

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

Ἀθήνα
συμφορά
οἰμωγή
ἔνδεια
πολιορκία
Αἰγινήτης

Β' Κλίση

Πάραλος
ἄποικος
Λακεδαιμόνιος

Γ' Κλίση

νύξ
Πειραιεύς
τείχος
τὸ ἄστν
Ἰστιαιεύς
Ἑλλην

Επίθετα

Β' Κλίση

μακρός, -α, -ν
Μήλιος, -α, -ον
Σκιωνάιος, -α, -ον
Τορωναίος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (πολλούς, πλείονας & πλείους, πλείστους)

Αντωνυμίες

ἄτερος, ἑτέρα, ἑτερον = αόριστη.
ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο = δεικτική
οὐδεῖς = αόριστη επιμεριστική.

ον.	οὐδεῖς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσι(ν)
αιτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

ἐαυτοῦς = αυτοπαθητική, γ' προσώπου.

γεν.	ἐαυτοῦ	ἐαυτῆς	—
δοτ.	ἐαυτῷ	ἐαυτῇ	—
αιτ.	ἐαυτὸν	ἐαυτήν	ἐαυτὸ
γεν.	ἐαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἐαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	—
δοτ.	ἐαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἐαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	—
αιτ.	ἐαυτοῦς ἢ σφᾶς αὐτοῦς	ἐαυτὰς ἢ σφᾶς αὐτὰς	ἐαυτὰ

οἶος, οἶα, οἶον = αναφορική
ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο = αόριστη επιμεριστική

Επιρρήματα

πολύ : ποσοτικό (πλέον, πλεῖστον/ πλεῖστα).
μᾶλλον : ποσοτικό συγκριτικού βαθμού (μάλα, μάλιστα).
ἔτι: χρονικό

Ρήματα

❖ **ἀφικομένης** : μτχ. αορ. β' μ.φ. του ρ. ἀφικνοῦμαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀφικνοῦμαι	ἀφικνουμένης
ἀφικνούμην	-
ἀφίξομαι	ἀφίξομένης
ἀφικόμην	ἀφικομένης
ἀφίγμαι	ἀφίγμένης
ἀφίγμην	-

❖ **έλέγετο** : πρτ. μ.φ. του ρ. λέγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγομαι έλεγόμην λεχθήσομαι/ ρυθίσομαι έλέχθην/ έρρύθην εΐρημαι/ έλεεγμαι εΐρήμην/ έλεεγμην	λέγεται έλέγετο λεχθήσεται/ ρυθίσεται έλέχθη/ έρρύθη εΐρηται/ έλέεκται εΐρητο/ έλέεκτο

❖ **διήκην**: ενεστώτας με σημασία πρκ. του ρ. διήκω.

❖ **παραγγέλλων**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. παραγγέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραγγέλλω παρήγγελλον παραγγελῶ παρήγγειλα παρήγγεκα παρηγγέλκειν	παραγγέλλων - παραγγελῶν παραγγείλας παρηγγελκώς -

❖ **έκοιμήθη** : παθητικός αόριστος α΄ του ρ. κοιμῶμαι. (κοιμηθῆ/ κοιμηθείη/κοιμηθήτω).

❖ **τούς άπολωλότας** : μτχ. πρκ. ε.φ του ρ. άπόλλυμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άπόλλυμαι άπωλλύμην άπολοῦμαι/ άπολεσθήσομαι άπωλόμην/ άπωλέσθην άπόλωλα άπωλώλειν	άπολλυμένους - άπολουμένους/ άπολεσθησομένους άπωλομένους/ άπωλεσθέντας άπολωλότας -

❖ **πενθοῦντες**: μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. πενθῶ.

❖ **πείσεσθαι**: απρφ. μέλοντα ε.φ του ρ. πάσχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πάσχω ἔπασχον πείσομαι ἔπαθον πέπονθα έπεπόνθειν	πάσχειν - πείσεσθαι παθεῖν πεπονθέναι -

❖ **νομίζοντες**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. νομίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νομίζω ένόμιζον νομιῶ ένόμισα νενόμικα ένενομίκηιν	νομίζοντες - νομιοῦντες νομίσαντες νενομικότες -

❖ **ἐποίησαν** : αόρ. ε.φ του ρ. ποιῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶ ἐποίου ποιήσω ἐποίησα πεποίηκα ἐπεποίηκιν	ποιοῦσι ἐποίου ποιήσουσι ἐποίησαν πεποίηκασιν ἐπεποίηκεσαν

❖ **ὄντας**: μτχ. ενεστ. του ρ. εἰμί.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἰμί ἦ/ ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγενόνειν	ὄντας - ἐσομένους γενομένους γεγονότας -

❖ **κρατήσαντες**: μτχ. αορ. ε.φ του ρ. κρατῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κρατῶ ἐκράτουν κρατήσω ἐκράτησα κεκράτηκα ἐκεκρατήκειν	κρατοῦντες - κρατήσοντες κρατήσαντες κεκρατηκότες -

§4

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ὑστεραία
ἐκκλησία
φυλακή
πολιορκία

Β' Κλίση

Γ' Κλίση

λιμὴν
τείχος
πόλις

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικῶν

λιμὴν	λιμένες	πόλις	πόλεις
λιμένος	λιμένων	πόλεως	πόλεων
λιμένι	λιμέσι	πόλει	πόλεσι(ν)
λιμένα	λιμένας	πόλιν	πόλεις
λιμήν	λιμένες	πόλι	πόλεις

Επίθετα

Γ' Κλίση

πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα
παντός	πάσης	παντός	πάντων	πασῶν	πάντων
παντί	πάσῃ	παντί	πᾶσι	πάσαις	πᾶσι
πάντα	πᾶσαν	πᾶν	πάντας	πάσας	πάντα
πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα

Αντωνυμίες

ἧ = αναφορική.

ον.	ὅς	ἡ	ὅ	οἱ	αἱ	ἃ
γεν.	οὗ	ἥς	οὔ	ῶν	ῶν	ῶν
δοτ.	ῶ	ἧ	ῶ	οἷς	αἷς	οἷς
αιτ.	ὄν	ἣν	ὄ	οὓς	ἄς	ἄ

ἄλλος, -η, -ο = αόριστη επιμεριστική που κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

Αριθμητικά

εἷς	μία	ἓν
ένος	μιᾶς	ένος
ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ
ἓνα	μίαν	ἓν

Ρήματα

❖ **ἐποίησαν** : αόρ. ε.φ του ρ. ποιῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶ	ποιοῦσι
ἐποίουν	ἐποίουν
ποιήσω	ποιήσουσι
ἐποίησα	ἐποίησαν
πεποίηκα	πεποίηκασι
ἐπεποίηkein	ἐπεποίηκεσαν

❖ **ἔδοξε** : αόρ. ε.φ του ρ. δοκεῖ (απρ.)→ δοκεῖ / ἐδόκει/ δόξει/ ἔδοξε/ δέδοκται/ ἐδέδοκτο

❖ **ἀποχῶσαι** : απαρέμφατο αορ. ε,φ τοτ ρήματος ἀποχώννυμι

❖ **εὐτρεπίζειν**: απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. εὐτρεπίζω.

ἐφίστάναι : απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἐφίστημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐφίστημι	ἐφίστάναι
ἐφίστην	-
ἐπιστήσω	ἐπιστήσιν
ἐπέστησα	ἐπιστήσai
ἐπίστησας ἔχω	-
ἐπίστησας εἶχον	-

❖ **παρασκευάζειν** : απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. παρασκευάζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παρασκευάζω	παρασκευάζειν
παρασκεύαζον	-
παρασκευάσω	παρασκευάσιν
παρασκεύασα	παρασκεύασai
παρασκεύακα	παρασκευακέναι
παρασκευάκειν	-

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

§1

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο: Δευτερεύουσα χρονική πρόταση. κατεστήσατο: ρήμα, Λύσανδρος (εννοείται): υποκείμενο στο κατεστήσατο, τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ: αντικείμενο στο κατεστήσατο.

ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα: Κύρια πρόταση. / ἔπλει: ρήμα, Λύσανδρος (εννοείται): υποκείμενο στο ἔπλει, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, (ἐπὶ τὴν) Καλχηδόνα: εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν εχθρική κατεύθυνση.

Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες: Κύρια πρόταση/ ὑπεδέχοντο: ρήμα, οἱ δε: υποκείμενο στο ὑπεδέχοντο, αὐτὸν: αντικείμενο στο ὑπεδέχοντο, ἀφέντες: χρονική μετοχή, συνημμένη στο οἱ δε, τοὺς φρουροὺς: αντικείμενο στο ἀφέντες, τῶν Ἀθηναίων: γενική υποκειμενική στο φρουροὺς, ὑποσπόνδους: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ρ.

οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας: Κύρια πρόταση/ ἔφυγον: ρήμα, οἱ προδόντες: επιθετική μετοχή, υποκείμενο στο ἔφυγον, οἱ: υποκείμενο της επιθετικής μετοχής προδόντες, Βυζάντιον: ἄμεσο αντικείμενο στη μετοχή οἱ προδόντες, Ἀλκιβιάδῃ: ἔμμεσο αντικείμενο στη μετοχή οἱ προδόντες, εἰς τὸν Πόντον, εἰς Ἀθήνας: εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν κατεύθυνση, τότε, ὕστερον: επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου.

καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι: Κύρια πρόταση./ἐγένοντο: ρήμα, οἱ προδόντες (εννοείται): υποκείμενο στο ἐγένοντο, Ἀθηναῖοι: κατηγορούμενο στη μετοχή οἱ προδόντες.

§2

Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδούς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι.: Κύρια πρόταση./ ἀπέπεμπεν: ρήμα, Λύσανδρος: υποκείμενο στο ἀπέπεμπεν, τοὺς φρουροὺς: αντικείμενο στο ἀπέπεμπε, τῶν Ἀθηναίων: γενική υποκειμενική στο φρουροὺς, εἰς τὰς Ἀθήνας: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης, διδούς: τροπική μετοχή, συνημμένη στο Λύσανδρος, [τούτοις (εννοείται): ἔμμεσο αντικείμενο στο διδούς], ἀσφάλειαν: ἄμεσο αντικείμενο στο διδούς, πλέουσιν: υποθετική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο τούτοις, ἐκεῖσε: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου, μόνον: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου, ἄλλοθι: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου, εἰδὼς: αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο Λύσανδρος, ἔσεσθαι: ειδικό απαρέμφατο- αντικείμενο στο εἰδὼς, ἔνδειαν: υποκείμενο στο ἔσεσθαι, τῶν ἐπιτηδείων: γενική αντικειμενική στο ἔνδειαν, θᾶπτον: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.

εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μονομελῆς, μερικής αγνοίας, σε θέση αντικειμένου στο ρήμα της κύριας πρότασης ἀπέπεμπεν./ ἴδοι: ρήμα, σε ευκτική του πλαγίου λόγου, διότι η πλάγια ερωτηματική πρόταση εξαρτάται από το ρήμα ιστορικού χρόνου ἀπέπεμπεν, Λύσανδρος (εννοείται): υποκείμενο στο ἀπέπεμπεν, Ἀθηναῖον: αντικείμενο στο ἀπέπεμπεν, τινα- ἄλλον: επιθετικοί προσδιορισμοί στο Ἀθηναῖον, που: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου

ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ: Δευτερεύουσα αναφορική -υποθετική επιρρηματική πρόταση. Υπόθεση: ἂν συλλεγῶσιν, Απόδοση: ἔσεσθαι. Ο λανθάνων υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο./ ἂν συλλεγῶσιν: ρήμα, πλείους: υποκείμενο στο ἂν συλλεγῶσιν, ὅσῳ: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού, εἰς τὸ ἄστυ/τὸν Πειραιᾶ: εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο.

Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἄρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.: Κύρια πρόταση./ ἐπεσκεύαζεν: ρήμα, Λύσανδρος (εννοείται): υποκείμενο στο ἐπεσκεύαζεν, τὰς ναῦς: αντικείμενο στο ἐπεσκεύαζαν, καταλιπὼν: χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο Λύσανδρος, Σθενέλαον: αντικείμενο στο καταλιπὼν, Λάκωνα: επιθετικός προσδιορισμός στο Σθενέλαον, ἄρμοστήν: κατηγορούμενο στο Σθενέλαον, Βυζαντίου, Καλχηδόνος: γενικές αντικειμενικές στο ἄρμοστήν, ἀποπλεύσας: χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο Λύσανδρος, αὐτός: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο εννοούμενο Λύσανδρος, εἰς Λάμψακον: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης.

§3

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ: Κύρια πρόταση./ ἐλέγετο: ρήμα, ἡ συμφορὰ: υποκείμενο στο ἐλέγετο, ἀφικομένης: χρονική μετοχή, γενική απόλυτη, τῆς Παράλου: υποκείμενο στο ἀφικομένης, ἔν ταῖς Ἀθήναις: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου, νυκτὸς: γενική του χρόνου.

καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων: Κύρια πρόταση./ διῆκεν: ρήμα, οἰμωγή: υποκείμενο στο διῆκεν, ἐκ τοῦ Πειραιῶς: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης, διὰ τῶν τειχῶν: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου, μακρῶν: επιθετικός προσδιορισμός στο τειχῶν, εἰς ἄστυ: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης, παραγγέλλων: τροπική μετοχή, ονομαστική απόλυτη, ὁ ἕτερος: Υ στο παραγγέλλων, τῷ ἑτέρῳ: Α στο παραγγέλλων

ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες.: Κύρια πρόταση. / ἐκοιμήθη: ρήμα, οὐδεὶς: υποκείμενο στο ἐκοιμήθη, τῆς νυκτὸς: γενική του χρόνου, ἐκείνης: επιθετικός προσδιορισμός στο νυκτὸς, πενθοῦντες: αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο οὐδεὶς (σχῆμα κατὰ το νοούμενο), τοὺς ἀπολωλότας: επιθετική μετοχή, αντικείμενο στο πενθοῦντες, τους: Υ.μτχ, αὐτοί: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο οὐδεὶς (σχῆμα κατὰ το νοούμενο), ἑαυτοὺς: αντικείμενο στο πενθοῦντες, νομίζοντες: αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο οὐδεὶς, σχῆμα κατὰ το νοούμενο, πείσεσθαι: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο νομίζοντες.

οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων: Δευτερεύουσα αναφορική ονομαστική πρόταση, αντικείμενο στο πείσεσθαι./ ἐποίησαν: ρήμα, οὔτοι (εννοείται): υποκείμενο στο ἐποίησαν, οἷα: σύστοιχο ἄμεσο αντικείμενο στο ἐποίησαν, Μηλίους, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινήτας, ἄλλους: ἔμμεσα αντικείμενα στο ἐποίησαν, ὄντας: αναφορική μετοχή, συνημμένη στο Μηλίους, ἀποίκους: κατηγορούμενο στο Μηλίους, Λακεδαιμονίων: γενική υποκειμενική στο ἀποίκους, κρατήσαντες: χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο οὔτοι, πολιορκία: δοτική του τρόπου, πολλοὺς: επιθετικός προσδιορισμός στο ἄλλους, τῶν Ἑλλήνων: γενική διαιρετική στο ἄλλους.

§4

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν: Κύρια πρόταση./ ἐποίησαν: ρήμα, οὔτοι (εννοείται): υποκείμενο στο ἐποίησαν, ἐκκλησίαν: αντικείμενο στο ἐποίησαν, τῇ ὑστεραίᾳ: δοτική του χρόνου.

ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφίστάναι καὶ τάλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν

πόλιν: Δευτερεύουσα αναφορική ονοματική πρόταση, προσδιοριστική στο έκκλησιαν./ έδοξε: απρόσωπο ρήμα, άποχώσαι, εύτρεπίζειν, έφιστάναι, παρασκευάζειν: τελικά απαρέμφατα, υποκείμενα στο απρόσωπο έδοξε, τούτους (εννοείται): υποκείμενο στα τελικά απαρέμφατα, τούς λιμένας: αντικείμενο στο άποχώσαι, έν ή: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου, πλήν ενός: εμπρόθετος προσδιορισμός της εξαίρεσης, τά τείχη: αντικείμενο στο εύτρεπίζειν, φυλακάς: αντικείμενο στο έφιστάναι, τήν πόλιν: αντικείμενο στο παρασκευάζειν, τά άλλα (τάλλα): αίτιατική της αναφοράς, εις πολιορκίαν: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Λύσανδρος ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο και έπλευσε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Οι κάτοικοι τους επέτρεψαν την είσοδο διασφαλίζοντας την έξοδο των Αθηναίων φρουρών μετά από επίσημη συμφωνία. Όσοι πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη τελικά βρήκαν καταφύγιο στην Αθήνα, όπου και τους δόθηκε το δικαίωμα του πολίτη. Ο Λύσανδρος όσους Αθηναίους συναντούσε τους έστελνε αναγκαστικά πίσω στην Αθήνα, για να μαζευτούν εκεί πολλοί και να υπάρξει γρήγορα έλλειψη τροφίμων. Άφησε τον Σθενέλαο ως αρμοστή του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας και ο ίδιος πήγε στη Λάμψακο και και επισκεύε τα πλοία.

Εντωμεταξύ η Πάραλος έφτασε στην Αθήνα τη νύχτα και έφερε τα νέα της συντριβής. Θρήνος εξαπλώθηκε σε όλη την πόλη και τρόμος για το τι τους περίμενε. Την επόμενη μέρα οι Αθηναίοι έκαναν συγκέντρωση και αποφάσισαν να πάρουν μέτρα σαν να επρόκειτο η πόλη να πολιορκηθεί.

§1-2

τά έν τή Λαμψάκω κατεστήσατο: Η Λάμψακος είχε καταληφθεί με έφοδο από τους Σπαρτιάτες· τώρα που αποσύρεται ο σπαρτιατικός στόλος από την περιοχή, ο Λύσανδρος εξασφαλίζει την κατοχή της πόλης. Μετέβαλλε το πολίτευμα σε συμμαχικές πόλεις της Αθήνας από δημοκρατικό σε ολιγαρχικό. Επικεφαλής διόρισε δεκαρχίες (αρχή 10 ολιγαρχικών ανδρών) που διοικούσαν σύμφωνα με τις επιθυμίες και τα συμφέροντα της Σπάρτης.

έπλει έπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα :Μετά τη συντριπτική ήττα των Αθηναίων, κυρίαρχος της πολιτικής κατάστασης είναι ο Λύσανδρος. Στόχος του είναι η κατάληψη της Αθήνας. Δε βιάζεται όμως («έπλει έπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα», §1, στην είσοδο του Βοσπόρου). Οι κινήσεις του καταγράφονται στον παρατατικό (§1-2)· επειδή όμως δεν είναι απλώς στρατιωτικές αλλά έχουν και πολιτική σκοπιμότητα, εντάσσονται σ' ένα πλαίσιο άλλων ενεργειών και κινήσεων· αυτό το πλαίσιο συνθέτουν οι δευτερεύοντες όροι, και κυρίως οι επιρρηματικές μετοχές (2). Το Βυζάντιο κυριεύτηκε από τον Αλκιβιάδη με προδοσία (409 π.χ.), όταν ορισμένοι κάτοικοι του άνοιξαν τις πύλες. Η Καλχηδόνα είχε συνθηκολογήσει αρχικά με τους Αθηναίους και αργότερα καταλήφθηκε από τον στρατηγό Θρασύβουλο.

τούς τῶν Αθηναίων φρουρούς ύποσπόνδους άφέντες: Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας παρέδωσαν τις πόλεις τους στον Λύσανδρο, τον οποίο είδαν ως απελευθερωτή από την αθηναϊκή κυριαρχία. Πρώτα όμως εξασφάλισαν με «σπονδές» ασφαλή αποχώρηση για τους άντρες της αθηναϊκής φρουράς. Η πράξη αυτή μπορεί να εκληφθεί ως πράξη καλής πίστης απέναντι στην Αθήνα, η οποία δεν προέβη σε κάποια βιαιότητα απέναντί τους. Είναι μια κίνηση σεβασμού που δείχνει την αρμονική συνεργασία των πόλεων αυτών με τους Αθηναίους.

Παρά τη διαφορά του πολιτεύματος ανάμεσα στη Σπάρτη και στην Αθήνα και παρά τη βιαιότητα των συγκρούσεων υπήρχαν **θεσμοί** σεβαστοί από τους αντιπάλους, όπως **οι σπονδές**: αντιπρόσωποι των αντιπάλων κατέληγαν σε συμφωνία που την επισφράγιζαν με σπονδές προς τιμήν των θεών, τους οποίους καλούσαν ως μάρτυρες για την τήρησή της. Έτσι, αυτοί που αποχωρούσαν μετά από πολιορκία και παράδοση, ήταν ασφαλείς ως προστατευόμενοι των θεών. Ο όρος **υπόσπονδος** αναφέρεται σε ηττημένους που παραδόθηκαν στους νικητές ή σε νεκρούς πολέμου που οι δικοί τους παραδόθηκαν την ήττα τους και ζήτησαν από τους νικητές άδεια να παραλάβουν τα σώματα για ταφή.

Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καληχδόνας δεν φέρονται εκδικητικά στους ανίσχυρους πλέον Αθηναίους φρουρούς, αντιθέτως με σεβασμό στον ηττημένο τους απομακρύνουν από την περιοχή «υπό την προστασία των θεών». Παρά τη διαφορά του πολιτεύματος ανάμεσα στη Σπάρτη και στην Αθήνα και παρά τη βιαιότητα των συγκρούσεων εξακολουθούν να υπάρχουν θεσμοί σεβαστοί από τους δύο αντιπάλους. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι η πράξη τους στηρίζεται σε αξίες βαθιά ριζωμένες στη θρησκευτική συνείδηση των Ελλήνων, οι οποίες αποτελούν, ακόμη και σε περίοδο πολέμου, συνεκτικό δεσμό της κοινωνίας της εποχής, πέρα και πάνω από οποιεσδήποτε διαφορές μεταξύ των πόλεων-κρατών.

οἱ δὲ ... Ἀθηναῖοι: Ο Αλκιβιάδης πολιορκήσε το Βυζάντιο το φθινόπωρο του 409π.Χ, όταν διοικητής ήταν ο Σπαρτιάτης Κλέαρχος. Όταν αυτός απουσίαζε για λίγο, πέντε δημοκρατικοί Βυζάντιοι, επειδή δεν άντεχαν τον θάνατο από πείνα, πρόδωσαν την πόλη ανοίγοντας τις πύλες για να μπουν οι Αθηναίοι. Σύμφωνα με το 1^ο βιβλίο της Ιστορίας του Ξενοφώντα αυτοί ήταν οι Κύδων, Αρίδας, Αναξικράτης, Λυκούργος και Αναξίλαος. Όπως μάλιστα ανέφερε ο τελευταίος στην απολογία του, όταν δικάστηκε από τους Σπαρτιάτες, η πράξη τους δεν ήταν προδοσία, αλλά προσπάθεια διάσωσης της πόλης από την πείνα, αφού ο Κλέαρχος διέθετε όλα τα τρόφιμα στον στρατό. Αυτοί λοιπόν που πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη, επειδή ένιωθαν ανασφαλείς μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς αποσύρθηκαν στον Πόντο. Οι αυτοεξόριστοι του Πόντου, μετά την ανατροπή των τριάκοντα τυράννων και την αποκατάσταση της δημοκρατίας από το Θρασύβουλο, ήρθαν στην Αθήνα και απέκτησαν πολιτικά δικαιώματα.

Θάπτον τῶν ἐπιτηδεῶν ἑνδεῖαν ἔσσεσθαι: Η Αθήνα, πολιορκημένη από τη στεριά δέκα χρόνια περίπου, ανεφοδιαζόταν με τον εμπορικό της στόλο από τη Θράκη και τον Εύξεινο Πόντο. Ο Λύσανδρος απέκοψε τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού.

Η πειραϊκή χερσόνησος κατοικήθηκε μέχρι τις αρχές του 5ου αι. π.Χ. από αλιείς και γεωργούς, ενώ ως επίνειο της Αθήνας εχρησιμοποιήτο ο φαληρικός όρμος. Ο Πειραιάς κατοικήθηκε εκτενώς και οι λιμένες του διαμορφώθηκαν και τειχίστηκαν μετά από προτροπή του Θεμιστοκλή, όταν εξελέγη επώνυμος άρχων το 493-492 π.Χ. Μέχρι τα μέσα του 5ου αι. π.Χ. ολόκληρη η πειραϊκή χερσόνησος ήταν ήδη τειχισμένη και είχε συνδεθεί με την Αθήνα διά των Μακρών Τειχών, ενώ ταυτόχρονα αναπτύχθηκε η πόλη του Πειραιά. Η σημασία των λιμένων του Πειραιά έχει άμεση σχέση με την ανάπτυξη της αθηναϊκής πολιτείας ώστε ο Κάνθαρος αποτέλεσε το σημαντικότερο εμπορικό λιμένα της Μεσογείου στη διάρκεια του 5ου αι. π.Χ. Την κρισιμότητά του για την αθηναϊκή πολιτεία αποδεικνύει το ολοκληρωμένο πρόγραμμα οικοδόμησης της πόλης (ιπποδάμειο σύστημα), τα αμυντικά έργα για τα οποία η Αθήνα διέθεσε τεράστια ποσά (ο Ισοκράτης αναφέρει 1000 τάλαντα για νεώσοικους), καθώς και οι αναφερόμενοι στις πηγές διοικητικοί και οικονομικοί αξιωματούχοι που διορίζονταν για την εύρυθμη λειτουργία του. Οι λιμένες του Πειραιά, μεταξύ των οποίων και ο Κάνθαρος αποτέλεσαν τον ξενιστή του αθηναϊκού στόλου, που έδωσε τη δυνατότητα της ανάπτυξης της αθηναϊκής δημοκρατίας και ηγεμονίας. Συγχρόνως,

από τον Κάνθαρο, στόλοι πλοίων, συχνά συνοδευμένοι από πολεμικά σκάφη, εξασφάλιζαν την τροφοδοσία της πόλης με σιτηρά και πρώτες ύλες και τη διεξαγωγή του εξαγωγικού εμπορίου των αττικών προϊόντων, όπως τα αγγεία, το λάδι, το μέλι, κλπ. (Λιμενοσκόπιον, Ε.Μ.Π).

Η σιτοδεία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην πολιορκία των πόλεων τόσο για τους πολιορκημένους όσο και για τους πολιορκητές. Οι πρώτοι πεθαιναν από πείνα λόγω έλλειψης τροφίμων και αδυναμίας ανεφοδιασμού. Έτσι πολλές φορές αναγκάζονταν να επιτεθούν με όση δύναμη και ηρωισμό διέθεταν στους κατακτητές και να δώσουν και την ζωή τους σε μια ύστατη προσπάθεια απελευθέρωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στη νεότερη ιστορία μας αποτελεί η έξοδος του Μεσολογγίου. Οι πολιορκητές χρησιμοποιούσαν την αποκοπή των κατακτημένων από τους δρόμους ανεφοδιασμού τους ως μέσο για την υποταγή τους.

Η άποψη του Λύσανδρου για ισχυρό ναυτικό: Ο Λύσανδρος είχε ως στόχο τη δημιουργία ισχυρού ναυτικού. Πίστευε ότι μια δύναμη όπως η Σπάρτη έπρεπε να διαθέτει εκτός από ισχυρό πεζικό και ισχυρό ναυτικό. Για τον λόγο αυτό μετά από κάθε ναυμαχία επισκεύαζε άμεσα τα πλοία, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την επόμενη κίνηση.

Οι ενέργειες του Λυσάνδρου: Ο Ξενοφώντας χρησιμοποιεί τον αόριστο (κατεστήσατο), για να διατυπώσει την ολοκλήρωση των ενεργειών για σπαρτιατική κυριαρχία στην περιοχή της Λαμψάκου. Στη συνέχεια, χρησιμοποιεί τους παρατατικούς (ἔπλει, ἐπεσκεύαζεν), για να δηλώσει την παρατεταμένη διάρκεια των ενεργειών αυτών, που περιγράφουν την προσεκτική υλοποίηση κάθε βήματος του σχεδίου του για κατάληψη της Αθήνας, χωρίς να κάνει βιαστικές κινήσεις. Τέλος, με τη χρήση του παρατατικού (ἀπέπεμπεν) δηλώνεται η επαναλαμβανόμενη προσπάθειά του να αυξήσει τον πληθυσμό της Αθήνας, για να δυσχεράνει ακόμη περισσότερο την ήδη επιβαρυνόμενη κατάσταση που επικρατεί στην πόλη. Οι ενέργειες που ενέχουν και πολιτική σκοπιμότητα δηλώνονται με δευτερεύουσες προτάσεις και επιρρηματικές μετοχές.

καταλιπών Σθενέλαον ἄρμοστήν: Αρχικά οι αρμοστές ήταν στρατιωτικοί και πολιτικοί ἄρχοντες, είκοσι στον αριθμό, που διοικούσαν τις πόλεις των περιοίκων. Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο και μετά διοικούσαν τις πόλεις που είχαν περιέλθει στην ηγεμονία της Σπάρτης. Ο θεσμός καταργήθηκε το 371 π.Χ. μετά τη μάχη των Λεύκτρων.

§3-4

Η καταγραφή των αντιδράσεων στο στρατόπεδο των ηττημένων, μέσα στην πολιορκημένη Αθήνα, γίνεται με ανάλογη τεχνική όπως στις 1-2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Ξενοφώντας περιγράφει με κινηματογραφικό τρόπο, σε χρόνο παρατατικό (ἔλέγετο) και με μετοχές ενεστώτα (παραγγέλλων, πενθοῦντες, νομίζοντες) την αναγγελία της συμφοράς και τις πρώτες εντυπώσεις που προκάλεσε στους Αθηναίους. Το γεγονός της καταστροφής στους Αιγός ποταμούς έγινε γνωστό πρώτα στον Πειραιά, όταν κατέφτασε τη νύχτα η Πάραλος, το ιερό πλοίο των Αθηναίων. Από τον Πειραιά, που τότε ήταν ενωμένος με την Αθήνα με τα μακρά τείχη, η είδηση διαδόθηκε πάρα πολύ γρήγορα καθώς ο ένας πολίτης τη μετέφερε στον άλλον. Μόλις, λοιπόν, έγινε γνωστή η συντριβή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς οι πολίτες ἄρχισαν να θρηνούν και κανένας τους δεν κοιμήθηκε εκείνη τη νύχτα. Οι Αθηναίοι θρηνούσαν αφενός για τους συμπολίτες τους που έχασαν τη ζωή τους, αλλά πολύ περισσότερο για τους ίδιους, διότι θεώρησαν δεδομένο πως, μόλις οι

Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοί τους καταλάβουν την πόλη, θα τους τιμωρήσουν πολύ σκληρά. Περίμεναν, δηλαδή, ότι θα πάθουν κι οι ίδιοι όσα φρικτά είχαν διαπράξει εις βάρος μικρότερων συμμαχικών τους πόλεων

Πάραλος: ή και Παραλία αποκαλούμενη κατά επιγραφές, στην αρχαιότητα ήταν ένα από τα έξι "ιερά πλοία" της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Τα άλλα πέντε ήταν η Σαλαμινία, η Αμμωνιάς, η Αντιγονίς, η Δημητριάς και η Πτολεμαΐς.

Η Πάραλος ήταν τριήρης που συμμετείχε ειδικά στις "θεωρίες" καθώς και σε άλλες ιερές ή δημόσιες αποστολές, συνήθως επείγουσας φύσεως. Το συνηθέστερο αγκυροβόλιο της Παράλου ήταν ο παρά την άκρα του Σουνίου δυτικός όρμος ο αποκαλούμενος "Παράλου Γη". Αργότερα ναυπηγήθηκε και άλλη αδελφή τριήρης συναγωγός, δηλαδή με ίδιο σκοπό, που έλαβε το όνομα "Σαλαμινία", επειδή το μόνιμο αγκυροβόλιό της ήταν στη Σαλαμίνα. Οι θέσεις των παραπάνω αγκυροβολίων αποδεικνύουν τον βαθμό ετοιμότητας των πλοίων αυτών σε επείγουσες αποστολές. Επίσης και τα δύο αυτά ιερά πλοία αποκαλούνταν από τους Αθηναίους και "Θεωρίδες" (Θεωρίς) ή "Δηλιάδες" (Δηλιάς), επειδή έφερναν τις *θεωρίες* στη Δήλο. Οι επιβαίνοντες της Παράλου, ασχέτως κατηγορίας, είτε ήταν πλήρωμα είτε επιβάτες υπάλληλοι θεωροί, ονομάζονταν "πάραλοι" ή "παραλίτες" και, εξ αντικειμένου, έπρεπε να ήταν πολίτες της Αθήνας, και μάλιστα, κατά τον Θουκυδίδη (Η' 72), ακραιφνών δημοκρατικών αισθημάτων. (Wikipedia).

Τα **Μακρά Τείχη:** ήταν αμυντικά τείχη της πόλης των Αθηνών που χτίστηκαν μεταξύ 461 π.Χ. - 455 π.Χ., τα οποία ένωναν την αρχαία Αθήνα με τον λιμένα του Πειραιά. Τις βάσεις των Μακρών Τειχών είχε θέσει ο Κίμωνας (Κιμώνειο τείχος). Αποτελούνταν από δύο τείχη, το «Βόρειο», (ή «Έξωθεν») και το «Μέσον» Τείχος (ή «Φαληρικό») σε παράλληλη διάταξη, μήκους 40 σταδίων (7 χλμ.), και σε μεταξύ τους απόσταση ενός σταδίου (184 μ.), που όμως φθάνοντας στον Πειραιά περιέκλειαν όλη την πόλη, το λιμάνι και την Πειραιϊκή χερσόνησο, με κύριο ακριβώς στόχο να προστατευθεί η επικοινωνία της Αθήνας με το λιμάνι της. Εκτός όμως των δύο παράλληλων αυτών τειχών υπήρχε και τρίτο το «Νότιο» που από την Αθήνα κατέληγε στο σημερινό Παλαιό Φάληρο, που περιλαμβανόταν όμως στα Μακρά Τείχη. Επειδή αρχικά το Βόρειο και το Νότιο ήταν τα πρώτα που κτίστηκαν και που περιέκλειαν τα δύο τότε επίνεια της Αθήνας, τον Πειραιά και το Φάληρο, ονομάστηκαν Μακρά Τείχη. (Wikipedia).

οἷα ἐποίησαν Μηλίους ... καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων: Οι κάτοικοι της Μήλου ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων αλλά έμειναν ουδέτεροι κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Οι Αθηναίοι το 415/416 π.Χ κατέλαβαν το νησί και σκότωσαν όλους τους άντρες, ενώ τα γυναικόπαιδα τα πούλησαν ως δούλους. Αργότερα αποίκισαν το νησί.

Οι μικρές πόλεις **Ιστιαία** (στη βόρεια Εύβοια), **Σκιώνη** και **Τορώνη** (στη Χαλκιδική) είχαν αποστατήσει από την αθηναϊκή συμμαχία. Όσον αφορά την Ιστιαία, οι Αθηναίοι, αφού κατέστειλαν την ευβοϊκή αποστασία το 445π.Χ έδιωξαν τους κατοίκους και εγκατέστησαν εκεί Αθηναίους κληρούχους. Κάτι παρόμοιο συνέβη και στις δυο πόλεις της Χαλκιδικής. Οι Αθηναίοι σκότωσαν όλους τους ενήλικους άνδρες, πούλησαν ως δούλους τα γυναικόπαιδα και παραχώρησαν τη γη στους Πλαταιείς.

Η **Αίγινα**, μικρό κράτος, ισχυρός όμως εμπορικός αντίπαλος της Αθήνας, ακολουθούσε πάντα φιλολακωνική πολιτική. Οι Αθηναίοι το 431π.Χ τους έδιωξαν από το νησί τους, όπου εγκαταστάθηκαν Αθηναίοι κληρούχοι.

Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα από το έργο του Θουκυδίδη, όπου εικονίζονται παραστατικά η αλαζονεία και η απανθρωπία των ισχυρών κρατών απέναντι στα μικρά, ανίσχυρα κράτη και κυρίως σε περίοδο πολέμου:

καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὐβοίαν διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογία κατεστήσαντο, Ἑστιαῖδς δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον. (Θουκ. 1,114). Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τοῦτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβώντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραπόδισαν· καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδοσαν νέμεσθαι. (Θουκ. 5, 32) οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὅσους ἡβώντας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραπόδισαν τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ὥκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες. (Θουκ. 5, 116)

καταστρέφομαι - υποτάσσω, παίρνω με το μέρος μου.

ὁμολογία - συνθήκη

ἐξοικίσαντες - ἀφού τους ἐδίωξαν ἀπ' τα σπίτια τους.

οἱ ἡβώντες - οἱ ἐνήλικοι

ἡνδραποδίζω - πουλάω κάποιον ἢ τον μεταχειρίζομαι σαν δούλο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ... Την ἐπόμενη μέρα ὁμως, συγκαλεῖται ἡ Ἐκκλησία του Δήμου καὶ παίρνει ἐκτακτά μέτρα. Μετά τις πρῶτες ἐντυπώσεις οἱ Ἀθηναῖοι συνέρχονται καὶ δραστηριοποιούνται. Ἡ χρῆση των ἀπαρεμφάτων, με το πολυσύνδετο «**ἔδοξε... ἀποχωῶσαι... καὶ εὐτρεπίζειν, καὶ... ἐφιστάναι, καὶ... παρασκευάζειν**», που δηλώνουν τις ἀποφάσεις της Ἐκκλησίας, ἀποδίδουν τὴ δραστηριότητα μετὰ τὴν ἀπελπισία καὶ τὸν θρήνο.

Οἱ χρόνοι των ρημάτων που κυριαρχοῦν στο κείμενο εἶναι ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀόριστος, για να δηλωθεῖ ἀντίστοιχα ἡ χρονικὴ διάρκεια ἢ ἡ χρονικὴ στιγμή του θρήνου. Ἐντονὴ εἶναι καὶ ἡ χρῆση μετοχῶν προκειμένου να δοθεῖ ἡ περιγραφή της ψυχολογικῆς κατάστασης των ἡττημένων.

ἐκκλησίαν ἐποίησαν ἐν ᾗ ἔδοξε... Τις ἀποφάσεις τις πῆρε τὸ σύνολο των πολιτῶν, ἡ Ἐκκλησία, που ἀποφάσιζε για ὅλα τα σημαντικὰ ζητήματα μετὰ ἀπὸ εἰσηγήσεις των βουλευτῶν καὶ ἄλλων πολιτικῶν. Τα ἐπίσημα κείμενα των ἀποφάσεων ἀρχίζουν με τὴ φράση: «ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ».

Ἡ **Ἐκκλησία του Δήμου** ἦταν ἡ κύρια δημοκρατικὴ συνέλευση στὴν ἀρχαία Ἀθήνα, καὶ πραγματοποιοῦνταν στο λόφο της Πνύκας, στὴν Ἀγορὰ ἢ στο Θέατρο του Διονύσου. Ἡ συνέλευση ἦταν ἀνοιχτὴ σε ὅλους τους ἄρρενες πολῖτες (που εἶχαν πολιτικὰ δικαιώματα) με ηλικία μεγαλύτερη των 18 ἐτῶν, καὶ καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Σόλωνα τὸ 594 π.Χ.. Κατὰ τὸν 5ο αἰῶνα π.Χ. ἔως καὶ 43.000 Ἀθηναῖοι πολῖτες συμμετείχαν στὴ διαδικασία των ἀποφάσεων της Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμο ὁμως ἔχασε παροδικὰ τὴ δύναμή της. Τὴν περίοδο μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, για να διευκολύνονται ὅσοι δὲν ἦταν ἀρκετὰ εὐποροὶ ὥστε να μποροῦν να ξοδέψουν ἓνα μέρος του χρόνου τους μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τὴ δουλειὰ τους, θεσπίστηκε *μισθοφορικοί* για τις συνελεύσεις της Ἐκκλησίας του Δήμου (1 ὀβολὸς περὶ τα 400 π.Χ. ἀπὸ τὸν Ἀγύρριο, καὶ 3 ὀβολοὶ τὸ 392 π.Χ.)

ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἐνός: Τα λιμάνια της Ἀθήνας ἦταν: α). του Φαλήρου (Φαληρικὸς ὅρμος) β). της Μουνιχίας (σημερινὸ Τουρκολίμανο), γ). της Ζέας (σημερινὸ Πασαλιμάνι), δ). του Πειραιᾶ ἢ το Ἐμπόριον καὶ ε). του Κανθάρου (μέρος του Πειραιᾶ).

Ἀποφάσεις της Ἐκκλησίας του Δήμου: Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα (τῇ δ' ὑστεραίᾳ), μετὰ τὴν ἀναγγελία της εἰδησης, συγκαλεῖται ἡ Ἐκκλησία του Δήμου καὶ παίρνει ἐκτακτά μέτρα. Εἶναι προφανές ὅτι μετὰ τις πρῶτες ἐντυπώσεις οἱ Ἀθηναῖοι συνέρχονται καὶ δραστηριοποιούνται. Πιο συγκεκριμένα, ἀντιμέτωποι με τὴν επικείμενη πολιορκία της πόλης τους κι ἀπὸ τὴ θάλασσα πλέον, ἀποφασίζουν να φράξουν τα λιμάνια της πόλης ἐπιχωματώνοντας τὴν εἰσοδὸ τους, ὥστε να ἀποφύγουν ἐνδεχόμενη ἀπόβαση του ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἀφήνοντας μόνο ἓνα σε λειτουργία για τὴν ἐξυπηρέτηση των

δικών τους πλοίων. Συνάμα, αποφασίζουν την επισκευή των τειχών, ώστε να μην υπάρχουν σε αυτά ευάλωτα σημεία, με την παράλληλη εγκατάσταση φρουρών για την αποτελεσματικότερη φύλαξη της πόλης. Τέλος, πέρα από τις βασικές αυτές ενέργειες, αποφασίζουν να προβούν και σε όλες τις επιμέρους προετοιμασίες για την αντιμετώπιση της πολιορκίας. Η χρήση των απαρεμφάτων με το πολυσύνδετο σχήμα «έδοξε... ἀποχῶσαι... καὶ εὐτρεπίζειν, καὶ... ἐφιστάναι, καὶ... παρασκευάζειν» που δηλώνουν τις παραπάνω αποφάσεις της Εκκλησίας, αποδίδουν τη δραστηριότητα μετά την απελπισία και τον θρήνο. Γνωρίζουν, άλλωστε, οι Αθηναίοι πως αν δεν δράσουν σύντομα, θα αποτελέσουν έναν εύκολο στόχο για τους Σπαρτιάτες και δεν θα είναι σε θέση να διαπραγματευτούν καλύτερα τους όρους υπό τους οποίους θα αναγνωρίσουν τη νίκη των αντιπάλων τους.

Ενέργειες Λυσάνδρου:

- ρύθμισε την κατάσταση στην Λάμψακο, τοποθετώντας δικούς του ανθρώπους και έπλευσε εναντίον του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας.
- και τους Αθηναίους φρουρούς και όποιον άλλο Αθηναίο πολίτη έβλεπε οπουδήποτε, τους έστελνε στην Αθήνα, παρέχοντας ασφάλεια μόνο σε όσους έφευγαν με πλοία για εκεί, όχι όμως για άλλο μέρος, επειδή ήξερε καλά ότι όσοι περισσότεροι μαζευτούν στην πόλη και στον Πειραιά, τόσο γρηγορότερα θα παρουσιαστεί εκεί έλλειψη τροφίμων.
- άφησε τον Σπαρτιάτη Σθενέλαο ως αρμοστή του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας
- ο ίδιος κατευθύνθηκε στην Λάμψακο με τον στόλο και επισκεύαζε τα πλοία.

Σκοπιμότητα ενεργειών Λυσάνδρου:

- αποδυνάμωση και ταπείνωση των Αθηναίων
- έλεγχος των πόλεων του Ελληνισπόντου, για να μην μπορούν οι Αθηναίοι να ανεφοδιαστούν
- η συγκέντρωση πολλών ανθρώπων στην Αθήνα θα οδηγήσει σε σιτοδεία
- η επισκευή των πλοίων θα του επιτρέψει να είναι έτοιμος για μια ακόμη μακροχρόνια πολιορκία.

Οι αντιδράσεις των Αθηναίων

- Στην Αθήνα μαθεύτηκε η συμφορά· και σηκώθηκε θρήνος
- κανένας εκείνη τη νύχτα δεν έκλεισε μάτι, καθώς θρηνούσαν όχι μόνο αυτοί που χάθηκαν αλλά ακόμη πιο πολύ τον ίδιο τους τον εαυτό, γιατί περίμεναν ότι θα πάθουν ό,τι έκαναν στους Μηλίους, που ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων, όταν τους νίκησαν με πολιορκία και τους κατοίκους της Ιστιαίας και τους Σκιωναίους και τους Τορωναίους και τους Αιγινήτες και πολλούς άλλους Έλληνες.
- Την επόμενη ημέρα συγκάλεσαν συνέλευση του δήμου στην οποία αποφασίστηκε να φράξουν με χώμα τα λιμάνια εκτός από ένα, να επιδιορθώσουν τα τείχη και να τοποθετήσουν φρουρές και να πάρουν γενικά όλα τα μέτρα για την πόλη με το σκεπτικό ότι πρόκειται να πολιορκηθεί.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Τ' άλλο πρωί με τα χαράματα ο Λύσανδρος έδωσε παράγγελα στα πληρώματα να φάνε και να επιβιβαστούν· αφού έκαναν όμως όλες τις προετοιμασίες για ναυμαχία και σήκωσαν τις λινάτσες στα πλευρά των πλοίων, πρόσταξε να μην κουνηθεί κανένα από τη θέση του μήτε ν' ανοιχτεί. Με την ανατολή

του ήλιου οι Αθηναίοι παρατάχτηκαν κατά μέτωπο έξω από το λιμάνι, έτοιμοι για ναυμαχία· όταν ωστόσο πέρασε η μέρα δίχως ο Λύσανδρος να βγει να τους απαντήσει, επέστρεψαν στους Αιγός Ποταμούς. Τότε ο Λύσανδρος πρόσταξε τα γοργότερα καράβια του ν' ακολουθήσουν τους Αθηναίους, να παρατηρήσουν τι θα κάνουν μετά την αποβίβασή τους και να γυρίσουν να του αναφέρουν. Στο μεταξύ, ώσπου να επιστρέψουν αυτά, δεν έβγαλε τα πληρώματα από τα πλοία. Τέσσερις μέρες ακολούθησε αυτή την τακτική, και κάθε φορά οι Αθηναίοι έβγαζαν τον στόλο τους στο πέλαγο. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.1.§22-24 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Να περιγράψετε την προσωπικότητα και τις στρατηγικές ικανότητες του Λύσανδρου λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές του Ξενοφώντα και στα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο § 1-2 και μεταφρασμένο). ΑΠ.: Ο Ξενοφώντας σκιαγραφεί με επιδέξιο τρόπο την προσωπικότητα του Λύσανδρου μέσω των ενεργειών του πριν και μετά τη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς. Πιο συγκεκριμένα, πριν από τη ναυμαχία ο Λύσανδρος εμφανίζεται οργανωτικός και μεθοδικός, καθώς καταστρώνει προσεκτικά ένα σχέδιο αιφνιδιασμού των Αθηναίων, χωρίς να υποτιμά τις ικανότητες των αντιπάλων και να υπερεκτιμά τις δικές του δυνάμεις. Μελετά τις θέσεις και τις συνήθειες των Αθηναίων, συλλέγει πληροφορίες και προσπαθεί να εντοπίσει τις αδυναμίες τους. Υπομονετικός και ψυχραιμος, διατηρώντας τα πληρώματά του πάντοτε σε ετοιμότητα, αφήνει τους Αθηναίους να πιστεύουν ότι δεν πρόκειται να τους επιτεθεί, με αποτέλεσμα εκείνοι, όπως γνωρίζουμε, να επαναπαυτούν και να αδρανήσουν. Απώτερος σκοπός του, βέβαια, είναι να αποκτήσει το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού, αφού γνωρίζει πολύ καλά τη ναυτική ικανότητα του αθηναϊκού στόλου στην ανοιχτή θάλασσα. (μονάδες 5) Οι καλά οργανωμένες κινήσεις του και η μεθοδικότητά του συνεχίζονται και αμέσως μετά τη νίκη του στη ναυμαχία. Ειδικότερα, επιδιώκει με σύνεση όχι μόνο να διασφαλίσει την κυριαρχία της Σπάρτης στην κατακτημένη πλέον περιοχή της Λαμψάκου, αλλά και να τη διευρύνει στις πόλεις του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας, που έχουν στρατηγική σημασία. Τοποθετεί Σπαρτιάτη αρμοστή και έτσι ελέγχει τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού της Αθήνας. Παρουσιάζεται διορατικός, καθώς προβλέπει την έλλειψη τροφίμων που θα εμφανιστεί στην πολιορκημένη Αθήνα, αλλά και πολύ προσεκτικός στην υλοποίηση του σχεδίου του για την τελική παράδοση της πόλης των Αθηνών. Τέλος, με τη μετάβασή του στη Λάμψακο και την επισκευή των πλοίων οργανώνει με ασφάλεια και την αποχώρησή του από την περιοχή.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Έπειτα ο Λύσανδρος συγκέντρωσε τους συμμάχους και τους είπε να συσκεφθούν για την τύχη των αιχμαλώτων. Τότε κατηγορήθηκαν για πολλά οι Αθηναίοι: για εγκλήματα που είχαν κάνει και γι' άλλα που είχε ψηφίσει η Συνέλευσή τους να κάνουν αν κέρδιζαν τη ναυμαχία — να κόψουν το δεξί χέρι σ' όλους τους αιχμαλώτους. Τους κατηγορήσαν κι ότι είχαν ρίξει στη θάλασσα ολόκληρο το πλήρωμα των πολεμικών που 'χαν στα χέρια τους, ενός ανδριώτικου κι ενός κορινθιακού· ο Φιλοκλής ήταν ο Αθηναίος στρατηγός που τους εξόντωσε. Ειπώθηκαν κι άλλα πολλά, κι αποφασίστηκε να εκτελέσουν όσους αιχμαλώτους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο (αυτός μονάχος, στη Συνέλευση, είχε εναντιωθεί στο κόψιμο των χεριών — μερικοί μάλιστα τον κατηγορήσαν ότι προδίδει τον στόλο). Ο Λύσανδρος ρώτησε πρώτο τον Φιλοκλή ποιά τιμωρία τού άξιζε — αυτού, που πρώτος παραβίασε τους νόμους του πολέμου ανάμεσα στους Έλληνες— και κατόπιν τον έσφαξε. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.1.§31-32 (Μετάφραση Ρ. Ρούφος). **Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να εξηγήσετε γιατί οι Αθηναίοι φοβήθηκαν πολύ για την τύχη τους, ύστερα από την ήττα τους στους Αιγός ποταμούς. ΑΠ.:** Οι Αθηναίοι, έχοντας υποστεί μια συντριπτική ήττα, αντιλαμβάνονται για πρώτη φορά πως είναι να βρίσκεται κανείς στη μειονεκτική θέση του ηττημένου. Κατανοούν,

δηλαδή, πώς ένιωθαν οι πολίτες όλων εκείνων των πόλεων που οι ίδιοι αντιμετώπισαν με αδικαιολόγητη σκληρότητα, όταν βρίσκονταν στο απόγειο της στρατιωτικής τους ισχύος. Συνειδητοποιούν, έτσι, πως κινδυνεύουν να αντιμετωπιστούν με τον ίδιο τρόπο, τώρα που είναι ανίσχυροι, λαμβάνοντας την τιμωρία που τους αναλογεί για την υπεροπτική και απάνθρωπη στάση τους. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο ίδιος ο Θουκυδίδης, είχαν υποτάξει την Εύβοια, ρυθμίζοντας εκείνοι την πολιτική κατάσταση των εκεί πόλεων, ενώ ειδικά στην Ιστιαία έδιωξαν όλους τους κατοίκους από την πόλη και την κράτησαν υπό το δικό τους έλεγχο. Ακόμη χειρότερα, είχαν σφάξει τους άνδρες κατοίκους της Μήλου και της Σκιώνης και είχαν πουλήσει ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες των πόλεων αυτών, αδιαφορώντας πλήρως για τις καταστροφικές συνέπειες των όσων έκαναν. Όπως φαίνεται και στο μεταφρασμένο κείμενο, η Αθήνα συμπεριφερόταν με αλαζονεία και απανθρωπιά επιβάλλοντας το δικαίο του ισχυρού απέναντι στα μικρά, ανίσχυρα κράτη χρησιμοποιώντας συχνά ακραία βία (σήμερα θα τα ονόμαζε κανείς «εγκλήματα πολέμου») προκειμένου να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της. Όταν, λοιπόν, κυρίευσαν δύο αντίπαλες τριήρεις, οι Αθηναίοι έριξαν τα πληρώματά τους στη θάλασσα για να πνιγούν, ενώ σχεδίαζαν σε περίπτωση που κερδίσουν στην αναμέτρησή τους με τον Λύσανδρο να κόψουν το δεξί χέρι όλων των αιχμαλώτων. Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό, ότι ο φόβος των Αθηναίων είναι δικαιολογημένος, αφού θεωρούν ότι είναι πολύ πιθανόν να υποστούν ανάλογα αντίποινα για τις ειδεχθείς τους πράξεις εναντίον συμμαχικών πόλεων και πολεμικών αντιπάλων.

Λεξιλογικές ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

§1-2

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος *έφυγον*, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
 - Οι ληστές βρήκαν έξοδο..... από την τράπεζα, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από κανέναν.
 - Για την..... επεισοδίων ο αγώνας πραγματοποιήθηκε χωρίς θεατές.
 - Το..... ζήτημα είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα σε παγκόσμιο επίπεδο.
 - Προσφέρει συχνά εθελοντική βοήθεια σε ένα..... ζών της περιοχής της.
 - Δεν μου μιλά καθόλου, με..... συνεχώς.
2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. υπεδέχοντο	α. απόγονος
2. ἐγένοντο	β. προάστιο
3. ἴδοι	γ. κατάληψη
4. ἄστν	δ. παράλειψη
5. Καταλιπών	ε. οραματιστής
	ζ. υπόδειγμα
	η. αποδεκτός

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αποδοχή, πρόγονος, όραμα, ταχύτητα, έκλειψη.

4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: ἔπλει, ὑπεδέχοντο, ἴδοι, εἰδώς, Καταλιπών.
5. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ὑπεδέχοντο	α. αόρατος
2. ἐπεσκεύαζεν	β. κατάληψη
3. ἴδοι	γ. περιοχή
4. συλλεγῶσιν	δ. αποσκευή
5. Καταλιπών	ε. αποδεκτός
	ζ. υπόλοιπο
	η. διαλογή

§2-3

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: ἄλλοθι, ἐπιτηδείων, συμφορά, παραγγέλλων, κρατήσαντες. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, ἐγκλίση, χρόνο).
2. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ἀπέπεμπεν, ἄστυ, ἐπεσκεύαζεν, νυκτός, ἀποίκου.
3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. ἔλλειμμα	α. ἴδοι
2. κατάληψη	β. ἔσεσθαι
3. διασκευή	γ. Καταλιπών
4. παρουσία	δ. ἐπεσκεύαζεν
5. επικράτηση	ε. κρατήσαντες
6. ὄραση	
7. κρατήρας	

4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ἄστυ	α. προάστιο β. ἄστεγος
2. Καταλιπών	α. κατάληψη β. διάλειμμα
3. πείσεσθαι	α. πάθημα β. πείσμα
4. κρατήσαντες	α. κρίση β. κράτος
5. πολλούς	α. πλήθος β. πλήξη

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
- πλέουσιν: Οι θυελλώδεις άνεμοι δεν επέτρεψαν τον... των πλοίων από το λιμάνι του Πειραιά.
 - είδώς: Η..... για τον ξαφνικό θάνατο του ηθοποιού προκάλεσε θλίψη σε όλους.
 - συλλεγῶσιν: Δεν μπορούσε να αποφασίσει ποιο ρούχο να από τη βιτρίνα!
 - πλείους: Η δημοκρατία στηρίζεται στην αρχή της
 - παραγγέλλων: Σε συμβουλεύω να..... αμέσως την κλοπή του αυτοκινήτου στην αστυνομία.

§3-4

1. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αδιαφορία, ουσία, ενιαίος, ανεπίτρεπτος, αλληγορία.
2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έλεγχο, παραγγέλλων, άπολωλός, έποίησαν, κρατήσαντες.
3. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: έλεγχο, μακρών, άστρ, κρατήσαντες, λιμένας.
4. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: νυκτός, μακρών, μόνον, πολύ, αυτοί.
5. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. συμφορά	α. φοβερός β. ανυπόφορος
2. άστρ	α. αστικοποίηση β. άστατος
3. έδοξε	α. δώρο β. δογματικός
4. κρατήσαντες	α. αυτοκράτορας β. κράμα
5. έκκλησίαν	α. απόκλιση β. επίκληση

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ

§1-2

1. **α. έφυγον, ίδιοι, έγένοντο, καταλιπών:** Να γράψετε τα ρήματα στη σωστή θέση του πίνακα που σας δίνεται και να συμπληρώσετε τα κενά στην ίδια φωνή.

Αόριστος β'

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
β' εν.			
μτχ(γ' εν.)			
γ' πληθ.			
γ' πληθ.			

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με το ρηματικό πρόσωπο που ζητείται:

οὗτος ἔπλει

ἡμεῖς

ὕμεῖς

οὗτοι

3. **ὑποσπόνδους, τινά, ἄστν, ἀρμωστήν, ναῦς:** Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των λέξεων στον ενικό και πληθυντικό αριθμό.

4. Να γράψετε ὅ,τι ζητεῖται για κάθε τύπο:

ὑπεδέχοντο: γ' πληθυντικό υποτακτικής αορίστου/ β' ενικό οριστικής παρακειμένου

ἀπέπεμπεν: απαρέμφατο αορίστου / γ' πληθυντικό οριστικής υπερσυντελικού

συλλεγῶσιν: τον ἴδιο τύπο στον παρακείμενο

ἔσεσθαι: τον ἴδιο τύπο στον ενεστώτα.

5. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στη γενική ενικού:

Ἀλκιβιάδην, τινά, ὅσων, ἄστν, Καταλιπών.

6. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στον ενεστώτα διατηρώντας για τα ρήματα το ἴδιο πρόσωπο, ἐγκλίση και φωνή: **ὑπεδέχοντο, ἔφυγον, ἴδοι, ἔσεσθαι, ἐπεσκεύαζεν.**

7. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Λύσανδρος: εἶναι ΣΤ

ἀσφάλειαν: εἶναι ΣΤ

τῶν ἐπιτηδείων: εἶναι ΣΤ

ἀρμωστήν: εἶναι ΣΤ

τὰς ναῦς: εἶναι ΣΤ

8. **Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καληγδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδην τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.** Ο ιστορικός αφηγείται τα γεγονότα δίνοντας ἔμφαση στη χρονική ακρίβεια. Με ποιους επιρρηματικούς προσδιορισμούς το επιτυγχάνει στο παραπάνω απόσπασμα;

9. Να βρείτε πῶς προσδιορίζεται ο χρόνος στο κείμενο και να εντάξετε κάθε περίπτωση στον παρακάτω πίνακα.

Επίρρημα

Χρονική μετοχή

Χρονικές προτάσεις

10. Στις ακόλουθες προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος, ὥστε να χαρακτηρίζεται ὀρθά η συντακτική θέση των ὀρων που δίνονται:

- Λάκωνα: εἶναι αντικ. στο καταλιπών / παράθεση στο Σθενέλαον
- πλείους: εἶναι υποκείμενο / αντικείμενο στο συλλεγῶσιν
- τῶν Ἀθηναίων: εἶναι γεν. αντικειμ. / γεν. διαιρετ. από το φρουροὺς
- τῶν ἐπιτηδείων: εἶναι γεν. υποκειμ. / γεν. αντικειμ. από το ἔνδειαν

§3-4

1. **οὐ μόνον τοὺς ... οἷα ἐποίησαν:** Να ξαναγράψετε το χωρίο μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό εκτός από τη λέξη οἷα (την οποία θα αφήσετε αμετάβλητη).

2. Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στους ἄλλους χρόνους:

Ενεστώτς νομίζοντες παραγγέλλων παρασκευάζειν

Μέλλων

Αόριστος

Παρακείμενος

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τις αντωνυμίες του κειμένου και να τις χαρακτηρίσετε ὡς προς το εἶδος (π.χ. δεικτική, αναφορική κλπ.), το γένος, την πτῶση και τον αριθμό.

Αντωνυμία

Είδος

Γένος

Αριθμός

Πτώση

4. Να γράψετε ό,τι ζητείται για κάθε ουσιαστικό:

νυκτός: δοτική πληθυντικού

συμφορά: γενική ενικού

ἄστου: αιτιατική πληθυντικού

λιμένας: κλητική ενικού

τείχη: ονομαστική ενικού

φυλακάς: γενική ενικού

5. **ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδείς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότες πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίου τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία:** Να γράψετε το απαρέμφατο αορίστου των ρηματικών τύπων (στην ίδια διάθεση) που είναι γραμμένοι με έντονα γράμματα στο παραπάνω απόσπασμα.

6. **ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων:** Να μεταφέρετε το χωρίο στον άλλο αριθμό, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές στους κλιτούς τύπους.

7. **ἐκοιμήθη:** Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στις υπόλοιπες εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.

8. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των όρων που δίνονται.

τῆς Παράλου: είναι στο ἀφικομένης

ἀφικομένης: είναι μετοχή και γενική

νυκτός: είναι γενική του

τῷ ἑτέρῳ: είναι στο

οἷα: είναι του ἐποίησαν

πολιορκία: είναι δοτική του

τῇ ὑστεραίᾳ: είναι δοτική του

τὰ τείχη: είναι στο εὐτρεπίζειν

9. Να εντοπίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς του κειμένου και να τους χαρακτηρίσετε.

10. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στον προσδιορισμό της συντακτικής θέσης των όρων που δίνονται:

- ὥστ' ἐκείνης ... νομίζοντες: είναι κύρια / δευτερεύουσα πρόταση
- πολὺ: είναι επιθετ. / επιρρημ. προσδιορ.
- ἀποίκους: είναι επιθ. προσδ. / κατηγ. στο υποκ. του ὄντας
- τῶν Ἑλλήνων: είναι γεν. κτητ. / γεν. διαιρ. από το πολλούς
- πάντα: είναι κατηγορημ. / επιθετ. προσδ. στο ἄλλα
- ἀποχῶσαι: είναι υποκείμενο / αντικείμενο του ἔδοξε

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

§1-2

1. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς και ποιος είναι ο σκοπός των ενεργειών του αυτών;
2. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας υπεδέχοντο το Λύσανδρο; Με ποιο τρόπο έγινε μεταβολή πολιτεύματος στο Βυζάντιο και τη Χαλκηδόνα;
3. ὑποσπόνδους ἀφέντες: Ποια ήταν η τύχη των αθηναϊκών φρουρών του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς;
4. Πώς συμπεριφέρθηκε ο Λύσανδρος στους Αθηναίους φρουρούς του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας και προς όποιον άλλο Αθηναίο συναντούσε και γιατί;
5. Τι ρόλο έπαιξε η σιτοδεία (η έλλειψη τροφίμων) στην πολιορκία πόλεων κατά τη

διάρκεια ενός πολέμου; Να εντοπίσετε το σημείο του κειμένου που συνδέεται με αυτό και να δώσετε ένα (τουλάχιστον) παρόμοιο παράδειγμα από τη νεότερη ελληνική ιστορία.

6. Ποια σημασία, κατά τη γνώμη σας, είχε η επισκευή των πλοίων από το Λυσάνδρο στη Λάμψακο;

7. α) Να γράψετε τα ρήματα που δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου αμέσως μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς και τις μετοχές που προσδιορίζουν τη σχέση των ενεργειών αυτών με τον τελικό σκοπό των Σπαρτιατών, την κατάληψη της Αθήνας. β) Να εξηγήσετε ποια σημασία έχουν οι χρόνοι των ρημάτων που χρησιμοποιεί ο ιστορικός για να δηλώσει τις ενέργειες του Λυσάνδρου.

§ 3 - 4

1. Πώς έφτασε στην πόλη της Αθήνας η είδηση της συντριβής των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς; Να συγκρίνετε τον τρόπο μετάδοσης της είδησης με τους σύγχρονους τρόπους μετάδοσης ειδήσεων και πληροφοριών.

2. Με ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνεται η πρώτη αντίδραση των Αθηναίων στην αναγγελία της συντριβής της ναυτικής τους δύναμης στους Αιγός Ποταμούς; Τι σήμαινε για τους Αθηναίους η αναγγελία αυτής της συντριβής;

3. ούδεις έκοιμήθη: Ποια εντύπωση δημιουργεί στον αναγνώστη η φράση αυτή;

4. Πώς αξιολογούν τώρα, μετά την ήττα στους Αιγός Ποταμούς, οι Αθηναίοι τη συμπεριφορά τους απέναντι σε πολλούς Έλληνες κατά τη διάρκεια του πολέμου και ποιες συνέπειες εκτιμούν ότι θα υποστούν;

5. έκκλησίαν έποιήσαν: Πώς κρίνετε την ενέργεια αυτή των Αθηναίων;

6. Ποια μέτρα πήραν οι Αθηναίοι προκειμένου να προστατευθούν μετά την ήττα τους στους Αιγός Ποταμούς και πώς κρίνετε τα μέτρα αυτά;

7. Με ποιους λεκτικούς τρόπους επιτυγχάνει να παρουσιάσει ο Ξενοφών το ψυχολογικό κλίμα που δημιουργήθηκε στην Αθήνα και τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν οι Αθηναίοι μετά την αναγγελία της ήττας τους στους Αιγός ποταμούς; Να τους σχολιάσετε δείχνοντας αν επιβεβαιώνουν ή όχι το χαρακτηρισμό του ύφους του ως 'δημοσιογραφικού' (βλ. εισαγωγή σχολικού βιβλίου, σ. 32 και σχόλια, σ. 69).

Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς - α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

1) Ποια ήταν η τύχη των Αθηναίων φρουρών στο Βυζάντιο και την Καλχηδόνα; Ποια ήταν η τύχη των φίλων των Αθηναίων; ΑΠ.: Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας παρέδωσαν τις πόλεις τους στον Λυσάνδρο, τον οποίο είδαν ως απελευθερωτή από την αθηναϊκή κυριαρχία. Πρώτα όμως εξασφάλισαν με «σπονδές» ασφαλή αποχώρηση για τους άντρες της αθηναϊκής φρουράς. Οι φίλοι των Αθηναίων, που πρόδωσαν το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη, επειδή ένιωθαν ανασφαλείς μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς αποσύρθηκαν στόν Πόντο. Οι αυτοεξόριστοι του Πόντου, μετά την ανατροπή των τριάκοντα τυράννων και την αποκατάσταση της δημοκρατίας από το Θρασύβουλο, ήρθαν στην Αθήνα και απέκτησαν πολιτικά δικαιώματα.

2) Πώς έμαθαν οι Αθηναίοι την ήττα τους; Πώς αντέδρασαν; ΑΠ.: Η Πάραλος, ένα από τα ιερά πλοία των Αθηναίων, το οποίο ανήκε στα 9 πλοία που σώθηκαν από την καταστροφή στους Αιγός Ποταμούς, έφτασε νύχτα στην Αθήνα και ανακοίνωσε τη συμφορά και σηκώθηκε θρήνος που από τον Πειραιά μέσα απ' τα μακρά τείχη έφτασε στην πόλη, καθώς ο ένας έλεγε στον άλλον τις κακές ειδήσεις. Κανένας εκείνη τη νύχτα δεν κοιμήθηκε, καθώς θρηνούσαν όχι μόνο αυτούς που χάθηκαν αλλά ακόμη πιο πολύ τον ίδιο τους τον εαυτό, γιατί φοβόντουσαν ότι θα πάθουν ό,τι

έκαναν στους συμμάχους τους που είχαν αποστατήσει από την αθηναϊκή συμμαχία. Την επόμενη όμως ημέρα συγκάλεσαν συνέλευση του δήμου και αποφάσισαν να φράξουν με χώμα τα λιμάνια εκτός από ένα, να επιδιορθώσουν τα τείχη και να τοποθετήσουν φρουρές και να πάρουν γενικά όλα τα μέτρα για την πόλη με το σκεπτικό ότι πρόκειται να πολιορκηθεί

3) Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: η μετοχή προδόντες (§1) σημαίνει:
αυτοί που παρέδωσαν

4) Να γραφεί η §2 με την αλλαγή: Λύσανδρος = Λακεδαιμόνιοι. ΑΠ.: Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδιοιεν Ἀθηναῖον, **ἀπέπεμπον** εἰς τὰς Ἀθήνας, **διδόντες** ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, **εἰδότες** ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θάπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. **Καταλιπόντες** δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἀρμοστήν Λάκωνα, **αὐτοὶ ἀποπλεύσαντες** εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς **ἐπεσκεύαζον**.

5) Να καταγραφούν οι ενέργειες του Λυσάνδρου σε γ' ενικό πρόσωπο ενεστώτα οριστικής μαζί με το αντικείμενο των ρημάτων (εφόσον αυτά είναι μεταβατικά), π.χ. Ὁ Λύσανδρος καθίσταται τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ. ΑΠ.: Ὁ Λύσανδρος καθίσταται τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ, πλεῖ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων ἀποπέμπει...δίδωσιν...καταλείπει...τὰς ναῦς ἐπισκευάζει.

6) Ποια η σκοπιμότητα των ενεργειών του Λυσάνδρου στην §2; ΑΠ.: Ὁ Λύσανδρος ρύθμισε την κατάσταση στην Λάμψακο, τοποθετώντας δικούς του ανθρώπους και ἐπλευσε ἐναντίον του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας. Τους Ἀθηναίους φρουροὺς και ὅποιον ἄλλο Ἀθηναῖο πολίτη ἐβλεπε οπουδήποτε, τους ἐστελνε στην Αθήνα, παρέχοντας ἀσφάλεια μόνον σε ὅσους ἐφευγαν με πλοία για ἐκεῖ, ὄχι ὅμως για ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ ἤξερε καλά ὅτι ὅσοι περισσότεροι μαζευτοὺν στην πόλη και στον Πειραιᾶ, τόσο γρηγορότερα θα παρουσιαστεῖ ἐκεῖ ἔλλειψη τροφίμων. Ἀκόμη ἄφησε τον Σπαρτιάτη Σθενέλαο ως ἀρμοστή του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας, ἐνῶ ο ἴδιος κατευθύνθηκε στην Λάμψακο με τον στόλο και ἐπισκευάζε τα πλοία. Οι ἐνέργειές του αὐτές κρύβουν κάποια σκοπιμότητα. Ἀρχικὰ ἐπιδιώκει την ἀποδυνάμωση και ταπείνωση των Ἀθηναίων, ἀλλὰ και τον ἐλεγχο των πόλεων του Ἑλλησπόντου, για να μην μποροῦν οι Ἀθηναῖοι να ἀνεφοδιαστούν. Η συγκέντρωση πολλῶν ἀνθρώπων στην Αθήνα θα οδηγήσει σε σιτοδεία. Τέλος, η ἐπισκευὴ των πλοίων θα του ἐπιτρέψει να εἶναι ἐτοιμος για μια ἀκόμη μακροχρόνια πολιορκία.

7) Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: Η φράση «ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ (παραγγέλλων)» (§3) σημαίνει: ο ένας στον άλλον

8) Ποιες ἦταν οι αποφάσεις των Ἀθηναίων για την ἀντιμετώπιση της ἐπικείμενης (και ἀπὸ τη θάλασσα) πολιορκίας; Να γραφούν οι ρηματικοὶ τύποι στο γ' πληθ. πρόσωπο αορίστου (με τα ἀντικείμενά τους). ΑΠ.: Στὴ συνέλευση του δήμου ἀποφασίσθηκε: α. να φράξουν με χώμα τα λιμάνια ἐκτὸς ἀπὸ ένα ⇒ τοὺς τε λιμένας ἀπέχωσαν πλὴν ἑνός, β. να ἐπιδιορθώσουν τα τείχη και να τοποθετήσουν φρουρές⇒ καὶ τὰ τείχη εὐτρέπισαν καὶ φυλακὰς ἐπέστησαν, γ. να πάρουν γενικά ὅλα τα μέτρα για την πόλη με το σκεπτικό ὅτι πρόκειται να πολιορκηθεῖ.⇒καὶ τᾶλλα πάντα ὥς εἰς πολιορκίαν παρεσκεύασαν τὴν πόλιν.

9) Να σχηματιστεῖ πίνακας με λέξεις της ΝΕ (σύνθετα, ἐτυμολογικά συγγενή του ἴστημι, με ὅλες τις προθέσεις) που να περιέχει: α) ἀρσενικά

ουσιαστικά συγκεκριμένα (επιστάτης), β) ουσιαστικά αφηρημένα (διάσταση), γ) ουσιαστικά ουδέτερα αφηρημένα (ανάστημα).

αρσενικά ουσιαστικά συγκεκριμένα	ουσιαστικά αφηρημένα	ουσιαστικά ουδέτερα αφηρημένα
επιστάτης/ παραστάτης επαναστάτης/ αποστάτης/ αντικαταστάτης	διάσταση/ ανάσταση κατάσταση/ υπόσταση ένσταση/ παράσταση απόσταση/ επανάσταση έκσταση/ εγκατάσταση αντικατάσταση	ανάστημα/ κατάσταση διάστημα/ παράστημα απόστημα/ σύστημα υποκατάστημα

10) Οι μετοχές της στήλης Α (ξ 3) να συνδεθούν με την ισοδύναμή τους δευτερ. πρόταση της στήλης Β. ΑΠ.: άφικομένης= ἐπεὶ ἀφίκετο/ πενθοῦντες= ἐπεὶ πενθοῖεν/ τούς ἀπολωλότας= οἱ ἀπώλωλεσαν

**Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση
του σχολικού βιβλίου**

Μερικοί, καθώς αναζητούν στην ελληνική αρχαιότητα την πηγή κάθε σύγχρονου είδους λόγου, πιστεύουν ότι στο πρόσωπο του Ξενοφώντα και στα έργα του μπορεί να ανακαλύψει κανείς «έναν αληθινό ρεπόρτερ», γιατί διέθετε τη δυνατότητα επιλογής στοιχείων, που προσελκύουν την προσοχή των αναγνωστών. (Αθ. Κανελλόπουλος, Ο Ξενοφών ως δημοσιογράφος, σελ. 13 και 25). Ο Αθ. Κανελλόπουλος, οικονομολόγος, πολιτικός και δημοσιογράφος αποδίδει με δημοσιογραφικό ύφος τις παραγράφους 3-4 ως εξής: Αθηναϊκή συμφορά στους Αιγός Ποταμούς (Επί της Παράλου, του απεσταλμένου μας Ξενοφώντα Αθηναίου.) Το ιερό πλοίο των Αθηναίων η «Πάραλος» προσορμίζεται στο λιμάνι του Πειραιά νύκτα. Η είδηση της συμφοράς μεταδίδεται από στόμα σε στόμα και η οίμωγή από τον Πειραιά δια μέσου των Μακρών Τειχών φτάνει στην Αθήνα. Ο ένας ανακοινώνει στον άλλο το θλιβερό άγγελμα. Κανείς δεν κοιμήθηκε τη νύκτα εκείνη. Δεν είναι μόνο γιατί πενθούσαν τους χαμένους. Αλλά και γιατί τους συνέιχε η αγωνία για τον εαυτό τους. Νόμιζαν πως τους περίμεναν όσα εκείνοι έκαναν στους Μηλίους, αποίκους των Λακεδαιμονίων, όταν τους νίκησαν ύστερα από πολιορκία, αλλά και στους κατοίκους της Ιστιαίας και της Σκιώνης και της Τωρώνης και της Αίγινας και σε άλλους πολλούς Έλληνες. Την επομένη συνέρχονται σε έκτακτη συνέλευση. Αποφασίζεται η επιχωμάτωση όλων των λιμένων, εκτός ενός, να επισκευάσουν τα τείχη και να προετοιμάσουν την πόλη για πολιορκία. (στο παραπάνω βιβλίο, σελ. 40). Να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα στο παραπάνω κείμενο και στο πρωτότυπο. ΑΠ.: Και τα δύο κείμενα διακρίνονται για την ζωντάνια, την παραστατικότητα, την σαφήνεια, αλλά και την απλότητα όσον αφορά την κάλυψη των γεγονότων. Όμως ανάμεσα στα κείμενα υπάρχουν κάποιες διαφορές. Αρχικά ο Ξενοφώντας προτιμά τον μακροπερίοδο λόγο σε αντίθεση με τον Κανελλόπουλο που χρησιμοποιεί μικρές και κοφτές προτάσεις. Επιπλέον, ο Ξενοφώντας κάνει χρήση της υποτακτικής σύνδεσης, ενώ ο νεότερός του μελετητής όχι. Τέλος, ενώ στο πρωτότυπο κείμενο κυριαρχεί ο αόριστος, στο κείμενο του Κανελλόπουλου υπάρχει ενεστώτας, ο οποίος προσδίδει ζωντάνια και δραματικότητα στο κείμενο.

Ποια δεινά μπορούσαν να υποστούν οι ηττημένοι; (χρησιμοποιήστε στοιχεία του κεφ. Ι §30-32, ΙΙ §1-4 και του σχολίου της §3: Μηλίους ...Αιγινήτας). ΑΠ.: Σύμφωνα με τα στοιχεία των κεφ. Ι §30-32, ΙΙ §1-4 και του σχολίου της §3: Μηλίους ...Αιγινήτας, οι ηττημένοι μπορούσαν να υποστούν πολλά δεινά. Χαρακτηριστικά είναι η σύλληψη και η αιχμαλωσία, η θανάτωση, η μεταβολή του πολιτεύματος των ηττημένων, η κατοχή της χώρας τους και η εκδίωξη όσων θεωρούνταν αντιφρονούντες. Τέλος, στα δεινά συμπεριλαμβάνονται και ο περιορισμός της ελευθερίας και ιδιαίτερα της ελεύθερης έκφρασης.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 2. §5-15

Περίληψη

Ο Λύσανδρος με 200 πλοία ανάγκασε τις πόλεις της Λέσβου να προσχωρήσουν στη συμμαχία της Σπάρτης. Μετά την αναγγελία της καταστροφής στους Αιγός Ποταμούς όλες οι ελληνικές πόλεις-κράτη εγκατέλειψαν τους Αθηναίους εκτός από τη Σάμο. Ο Λύσανδρος ανακοίνωσε στη Σπάρτη και στον Άγι, τον βασιλιά που βρισκόταν στη Δεκέλεια της Αττικής, ότι έρχεται με τα 200 πλοία στον Πειραιά. Ο άλλος βασιλιάς, ο Πausanias, επιστράτευσε όλους τους μάχιμους Λακεδαιμονίους και άλλους Πελοποννησίους και τους οδήγησε έξω από τα τείχη της Αθήνας. Μέσα στην πολιορκημένη, από στεριά και θάλασσα, Αθήνα δε γινόταν λόγος για συνθηκολόγηση. Μόνο όταν τέλειωσαν τα λιγοστά τρόφιμα έστειλαν πρεσβεία στον Άγι με την πρόταση να γίνουν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων κρατώντας τα Μακρά Τείχη και τον Πειραιά. Ο Άγις είπε στους αντιπροσώπους να πάνε στη Σπάρτη, γιατί ο ίδιος δεν είχε πληρεξουσιότητα να διαπραγματευτεί μαζί τους. Οι έφοροι της Σπάρτης τους έστειλαν πίσω λέγοντας ότι, αν θέλουν πραγματικά ειρήνη, να λογικεύουν και τότε να ξανάρθουν.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 2. §16-23

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 2. §16-19

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Θηραμένη. Κρίσιμη συνεδρίαση στη Σπάρτη

[16]Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. Περμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. [17] Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει, εἴτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτᾷτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτῳ δέκατος αὐτός. [18]Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων

Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίου
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. [19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν
Σελλασίᾳ, ἐρωτῶμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης,
μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν
ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ
σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ἐξανδραποδίζομαι τὴν πόλιν** = υποδουλώνω την πόλη, την κυριεύω και μεταχειρίζομαι ἢ πουλάω ως δούλους τους κατοίκους της.
- ✓ **ἀντέχω περὶ τίνος** = επιμένω για κάτι
- ✓ **ἐπιτηρῶ** = καιροφυλακτῶ, περιμένω την ώρα
- ✓ **μὴ σπένδεσθαι** = να μη συνθηκολογήσουν
- ✓ **ἐξαιρῶ τινά** = αφανίζω, καταστρέφω κάποιον

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι ᾱ

[16]Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται πέμψαι αὐτὸν παρὰ Λύσανδρον, ἥξει εἰδὼς πότερον Λακεδαιμονίους ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν βουλόμενοι ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν ἢ πίστεως ἔνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ἔμελλον ὅ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. [17] Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν τέως μὲν κατέχοι Λύσανδρος, εἴτα κελεύει ἵεναι εἰς Λακεδαιμόνα· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ,	[16] Εὖνὰ τὰ πράγματα βρίσκονταν σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ὁ Θηραμένης υποστήριξε στὴ συνέλευση τοῦ λαοῦ ὅτι, ἀν θελήσουν νὰ στείλουν τὸν ἴδιο στο Λύσανδρο, θὰ επιστρέψει γνωρίζοντας τι ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει, ἀν δηλαδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιμένουν στο ζήτημα τῆς κατεδάφισης τῶν τειχῶν, ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἐξανδραποδίσουν τὴν πόλιν ἢ γιὰ νὰ ἔχουν κάποια ἐγγύηση καλῆς πίστεως. Ὅταν ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐστείλαν, ἐμείνε κοντὰ στο Λύσανδρο καθυστερώντας γιὰ περισσότερο ἀπὸ τρεῖς μῆνες, περιμένοντας πότε αὐτοί, ἐξαιτίας τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τροφίμων, θὰ ἀποδέχονταν οἰποιοδήποτε ὄρο τους πρότεινε κάποιος. [17] Αφοῦ, λοιπὸν, ἐπέστρεψε τέσσερις μῆνες μετὰ, ἀνέφερε στὴ συνέλευση τοῦ λαοῦ ὅτι τάχα τὸν κρατοῦσε ἀρχικὰ ὁ Λύσανδρος, καὶ στὴ συνέχεια τὸν διέταξε νὰ πάει στὴ Λακεδαιμόνα, γιὰτὶ δὲν ἦταν ὁ ἴδιος ἀρμόδιος νὰ δώσει ἀπαντήσεις στὰ ζητήματα γιὰ τὰ ὁποῖα τὸν ρωτοῦσε,
---	---

ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς δέκατος αὐτός εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ. [18] Λύσανδρος δὲ ἔπεμψεν τοῖς ἐφόροις μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, ὄντα Ἀθηναῖον φυγάδα, ἀγγελοῦντα ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. [19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτῶμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι ἐκέλευον καλεῖν αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐποίησαν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι ἀντέλεγον, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.	ἀλλὰ οἱ ἔφοροι. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐκλέχτηκε γιὰ νὰ σταλεῖ μαζί με ἄλλους ἐννέα ὡς πρεσβευτὴς στὴ Λακεδαίμονα με ἀπόλυτὴ πληρεξουσιότητα. [18] Ὁ Λύσανδρος ἔστειλε στους ἐφόρους, μαζί με ἄλλους Λακεδαιμονίους, τὸν Ἀριστοτέλη, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἀθηναῖος ἐξόριστος, γιὰ νὰ τοὺς ενημερώσει ὅτι ἀπάντησε στὸ Θηραμένη πὼς αὐτοὶ εἶχαν τὴν δικαιοδοσίᾳ νὰ αποφασίζουν γιὰ πόλεμο καὶ εἰρήνη. [19] Ὁ Θηραμένης, λοιπόν, καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ὅταν ἔφτασαν στὴ Σελλασία καὶ (οἱ ἔφοροι) τοὺς ρώτησαν με ποιες προτάσεις εἶχαν ἔρθει, αὐτοὶ ἀπάντησαν ὅτι εἶχαν ἔρθει με ἀπόλυτὴ πληρεξουσιότητα νὰ διαπραγματευτοῦν τὴν εἰρήνη. Τότε οἱ ἔφοροι διέταξαν νὰ τοὺς καλέσουν στὴ Σπάρτη. Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ συγκάλεσαν συνέλευση, στὴν ὁποία καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, προπάντων ὅμως οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι, ἀντιπρότειναν νὰ μὴν συνθηκολογήσουν με τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ νὰ τοὺς καταστρέψουν ὁλοσχερῶς.
--	--

Ε Τ Υ Μ Ο Λ Ο Γ Ι Κ ᾶ Σ Υ Γ Γ Ε Ν Η Σ Τ Η Ν Ἐ Α Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ ῆ

§16

- ✓ **ὄντων:** ὄν, οὐσία, ὀντολογία, ὀντολογικός.
- ✓ **εἶπεν:** λόγος, λογικός, λέξη, λεξικό, ἔπος, ἐπικός, πρόλογος, ρῆμα, ρητός, ρήση.
- ✓ **βούλονται :** βούληση, βουλευτικός, ἀβουλία, ἀβουλος.
- ✓ **πέμψαι:** πομπός, πομπή, ἀποδιοπομπαίος, νηοπομπή.
- ✓ **εἰδώς:** εἰδηση, ἱστορία, ἱστορικός, εἰδησεογραφία.
- ✓ **ἀντέχουσι:** ἰσχυρός, οχυρός, σχέδιο, σχολεῖο, ἀκάθεκτος, ἀποχή, σχεδόν, σχέση, σχήμα.
- ✓ **διέτριβε:** τριβή, τρίφτης, τρίμμα, διατριβή, παιδοτριβής.
- ✓ **ἐπιτηρῶν :** ἐπιτήρηση, ἐπιτηρητής, τηρῶ, τήρηση.
- ✓ **ἔμελλον :** μέλλημα, μέλληση, μέλλον, μελοθάνατος.
- ✓ **ἐπιλελοιπέναι :** ἐλλειψη, ἐλείμμα, ἐλλιπής, ἐλλειπτικός, διάλειμμα.
- ✓ **ὁμολογήσιν:** ὁμολογητής, ὁμολογία, ὁμολόγο, ἐξομολόγησις, ἐξομολόγος, ὁμολογητικός.

§17

- ✓ **ἦκε:** προσήκουσα, καθήκον.
- ✓ **ἀπήγγειλεν:** ἀγγελία, ἄγγελος, ἀγγελτήριο, ἀγγελιοφόρος, ἀπαγγελία, διάγγελμα, εἰσαγγελέας, ἐπάγγελμα, παραγγελία.
- ✓ **κατέχοι:** κατοχή, κάτοχος, κατοχικός, σχέση, σχήμα, σχεδόν, σχολεῖο.

- ✓ **κελεύοι:** κελευστικός, κελευστής.
- ✓ **ιέναι:** ελεύθερος, ερχομός, ισθμός, ανεξίτηλος, απρόσιτος, διέλευση, εισιτήριο, προσέλευση.
- ✓ **έρωτῶτο:** ερώτημα, ερωτηματικό, ερώτηση, ερωταπόκριση, επερώτηση.
- ✓ **ἡρέθη:** αἵρεση, αιρετικός, αιρετός, ανεξαιρέτως, αρχαιρεσίες, αυθαίρετος, καλοπροαίρετα, αφαιρετικός, αφηρημένος, εξαιρετικός.

§18

- ✓ **ἀποκρίναιτο:** απόκριση, κρίση, κριτικός, ἐγκριτος, κριτική

§19

- ✓ **καλεῖν:** κλήση, κάλεσμα, κλητική, κλήτευση.
- ✓ **ἐποίησαν:** ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός.
- ✓ **σπένδεσθαι:** σπονδή, παράσπονδος, παρασπονδία.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἑ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ ἑ ν ο υ

§16

Ουσιαστικά

Α' Κλίση
ἐκκλησία

Β' Κλίση
Λύσανδρος
σῖτος- σῖτα

Γ' Κλίση
Θηραμένης
πόλις
τείχος
πίστις
μήν

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

μήν	μήνες	Θηραμένης
μηνός	μηνῶν	Θηραμένους
μηνί	μησίν	Θηραμένει
μῆνα	μῆνας	Θηραμένη
μήν	μήνες	Θηράμενες

Επίθετα

Β' Κλίση

κύριος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πλείω: συγκριτικός βαθμός. (πολύς-πλ(έ)ίων- πλεῖστος)
ἅπας, ἅπασα, ἅπαν

Αντωνυμίες

τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο= δεικτική.

ον.	τοιοῦτος	τοιαύτη	τοιοῦτο(ν)	τοιοῦτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
γεν.	τοιοῦτου	τοιαύτης	τοιοῦτου	τοιοῦτων	τοιοῦτων	τοιοῦτων
δοτ.	τοιοῦτω	τοιαύτη	τοιοῦτω	τοιοῦτοις	τοιαύταις	τοιοῦτοις
αιτ.	τοιοῦτον	τοιαύτην	τοιοῦτο(ν)	τοιοῦτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

αὐτός, -ή, -ο= οριστική-επαναληπτική.

πότερος, -α, -ον= ερωτηματική
 ὅστις, ἥτις, ὅ τι = αναφορική.

ον.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
γεν.	οὗτινος και ὅτου	ἥστινος	οὗτινος και ὅτου
δοτ.	ὧτινι και ὅτω	ἥτινι	ὧτινι και ὅτω
αιτ.	ὄντινα	ἥντινα	ὅ,τι
ον.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὧντινων	ῶντινων	ῶντινων
δοτ.	οἷσισι(ν)	αἷσισι(ν)	οἷσισι(ν)
αιτ.	οὕστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

τις, τι = αόριστη.

Επιρρήματα

ὁπότε: αναφορικό-χρονικό

Αριθμητικά

ον.	τρεῖς	τρία
γεν.	τριῶν	τριῶν
δοτ.	τρισι(ν)	τρισι(ν)
αιτ.	τρεῖς	τρία

Ρήματα

❖ **ὄντων** : μετοχή ενεστώτα του ρήματος εἰμί.

❖ **εἶπεν** : αόρ. β' ε.φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἐρῶ ἔλεξα/εἶπα/εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν	λέγει ἔλεγε λέξει/ ἐρεῖ ἔλεξε/ εἶπε εἶρηκε εἰρήκει	εἶπε εἶπη εἶποι εἰπέτω εἰπέϊν εἰπών

❖ **βούλονται** : οριστική ενεστ. μ.φ του ρ. βούλομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βούλομαι ἐ(η)βουλόμεν βουλήσομαι/ βουληθήσομαι ἐ(η)βουλήθην βεβούλημαι ἐβεβουλήμην	βούλονται ἐ(η)βούλοντο βουλήσονται/ βουληθήσονται ἐ(η)βουλήθησαν βεβουλημένοι εἰσὶ βεβουλημένοι ἦσαν	βούλονται βούλωνται βούλοιντο βουλέσθων/-σαν βούλεσθαι βουλόμενος

❖ **πέμψαι** : απρφ. αορίστου ε.φ του ρ. πέμπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πέμπω	πέμπειν
ἔπεμπον	-
πέμψω	πέμψειν
ἔπεμψα	πέμψαι
πέπομφα	πεπομφέναι
ἐπεπόμφειν	-

❖ **εἰδώς**: μτχ. ενεστ. του ρ. οἶδα

❖ **ἦξει**: μελ. του ρ. ἤκω.

❖ **ἐξανδραποδίσασθαι**: απρφ. αορ. μ.φ του ρ. ἐξανδραποδίζομαι.

❖ **βουλόμενοι** : μτχ.ενεστ. μ.φ του ρ. βούλομαι. (βουλόμενοι, -, βουλη(θη)σόμενοι, βουληθέντες, βεβουλημένοι, -)

❖ **ἀντέχουσι**: οριστ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἀντέχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔχω	ἀντέχουσι
εἶχον	ἀντεῖχον
ἔξω/ στήσω	ἀντέξουσι/ ἀντιστήσουσι
ἔσχον	ἀντέσχον
ἔσχηκα	ἀντεσχήκασι
ἐσχήκειν	ἀντεσχήκεσαν

❖ **πεμφθείς**: μετοχή παθητικού αορ. α' του ρ. πέμπομαι. (πεμπόμενος, -, πεμφόμενος/πεμφθηςόμενος, πεμφάμενος/ πεμφθείς)

❖ **διέτριβε** : πρτ. ε.φ του ρ. διατρίβω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διατρίβω	διατρίβει
διέτριβον	διέτριβε
διατρίψω	διατρίψει
διέτριψα	διέτριψε
διατέτριφα	διατέτριφε
διετέτρίφειν	διετέτρίφει

❖ **ἐπιτηρῶν** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἐπιτηρῶ

❖ **ἔμελλον** : πρτ. ε.φ του ρ. μέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μέλλω	μέλλουσι
ἐ(ἦ)μελλον	ἐ(ἦ)μελλον
μελλήσω	μελλήσουσι
ἐ(ἦ)μέλλησα	ἐ(ἦ)μέλλησαν

❖ **ἐπιλελοιπέναι** : απρφ. πρκ. ε.φ του ρ. ἐπιλείπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιλείπω	ἐπιλείπειν
ἐπέλειπον	-
ἐπιλείψω	ἐπιλείψειν
ἐπέλειψα/ ἐπέλειπον	ἐπιλείψαι/ ἐπιλιπεῖν
ἐπιλέλοιπα	ἐπιλελοιπέναι
ἐπελελοίπειν	-

❖ **λέγοι**: ευκτική ενεστώτα ε.φ του ρ. λέγω.

❖ **ὁμολογήσιν:** απρφ. μέλ. ε.φ του ρ. ὁμολογῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὁμολογῶ	ὁμολογεῖν
ὡμολόγουν	-
ὁμολογήσω	ὁμολογήσειν
ὡμολόγησα	ὡμολογήσαι
ὡμολόγηκα	ὡμολογηκέναι
ὡμολογήκειν	-

§17

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ἐκκλησία
πρεσβευτής
(πληθ.:πρέσβεις)

Β' Κλίση

Λύσανδρος
ἔφορος

Γ' Κλίση

μήν
Λακεδαίμων
αὐτοκράτωρ

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

αὐτοκράτωρ
αὐτοκράτορας
αὐτοκράτορι
αὐτοκράτορα
αὐτοκράτορ

αὐτοκράτορες
αὐτοκρατόρων
αὐτοκράτορι
αὐτοκράτορας
αὐτοκράτορες

πρεσβευτής
πρεσβευτοῦ
πρεσβευτῇ
πρεσβευτήν
πρεσβευτά

πρέσβεις
πρέσβων
πρέσβεσι
πρέσβεις
πρέσβεις

Επίθετα

Β' κλίση

κύριος, -α, -ον

Αντωνυμίες

αὐτός, -ή, -ο= οριστική/επαναληπτική. Κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης (χωρίς κλητική)
οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική

ον.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτω	ταύτη	τούτω	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αιτ.	τούτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλ.	(ὧ) οὗτος	(ὧ) αὕτη	—	—	—	—

ὅς, ἥ, ὅ= αναφορική

Αριθμητικά

τέταρτος, -η, -ον
δέκατος, -η, -ον

Επιρρήματα

τέως/ εἶτα = χρονικά

❖ **ἤκε:** οριστ. πρτ ε.φ. του ρ. ἤκω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἤκω ἤκον ἤξω ἤξα	ἤκει ἤκε ἤξει ἤξε

❖ **ἀπήγγειλεν :** αόρ. ε.φ του ρ. ἀπαγγέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπαγγέλλω ἀπήγγελλον ἀπαγγελῶ ἀπήγγειλα ἀπήγγελκα ἀπηγγέλκειν	ἀπαγγέλλει ἀπήγγελλε ἀπαγγελεῖ ἀπήγγειλε ἀπήγγελκε ἀπηγγέλκει	ἀπήγγειλε ἀπαγγείλη ἀπαγγείλαι ἀπαγγειλάτω ἀπαγγείλαι ἀπαγγείλας

❖ **κατέχω:** ευκτ. ενεστ. ε.φ του ρ. κατέχω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατέχω κατεῖχον καθέξω/ κατασχήσω κατέσχον κατέσχηκα κατεσχέκειν	κατέχει - καθέξοι/κατασχήσοι κατασχοίη κατεσχήκοι/ κατεσχηκῶς εἶη -	κατέχει κατέχη κατέχοι κατεχέτω κατέχειν κατέχων

❖ **κελεύοι :** ευκτ. ενεστ. ε.φ του ρ. κελεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κελεύω έκέλευον κελεύσω έκέλευσα κεκέλευκα έκεκελεύειν	κελεύοι - κελεύσοι κελεύσαι κεκελεύοι/ κεκελευκῶς εἶη -	κελεύει κελεύη κελεύοι κελευέτω κελεύειν κελεύων

❖ **ἵέναι:** απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. εἶμι/ ἔρχομαι

❖ **εἶναι :** απαρέμφατο ενεστῶτα του ρ. εἶμι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἶμι ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγεγόνειν	εἶναι - ἔσεσθαι γενέσθαι γεγονέναι -

❖ **έρωτῶτο** : ευκτ. ενεστ. μ.φ του ρ. έρωτῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
έρωτῶμαι ήρωτώμην έρωτηθήσομαι ήρωτήθην ήρώτημαι ήρωτήμην	έρωτᾶται έρωτᾷται έρωτῶτο έρωτάσθω έρωτᾷσθαι έρωτώμενος

❖ **ήρέθη** : παθητικός αόρ. α' του ρ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
αίρουμαι ήρούμην αίρήσομαι/ αίρεθήσομαι είλόμην/ ήρέθην ήρημαι ήρήμην	ήρέθη αίρεθῆ αίρεθείη αίρεθήτω αίρεθῆναι αίρεθείς

§18

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

εἰρήνη

Β' Κλίση

Λύσανδρος
ἔφορος
πόλεμος

Γ' Κλίση

Ἀριστοτέλης
φυγᾶς
Θηραμένης

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικῶν

Ἀριστοτέλης
Ἀριστοτέλους
Ἀριστοτέλει
Ἀριστοτέλη
Ἀριστότελες

φυγᾶς
φυγάδος
φυγάδι
φυγάδα
φυγᾶς

φυγάδες
φυγάδων
φυγάσι
φυγάδας
φυγάδες

Επίθετα

Β' κλίση

κύριος, -α, -ον

Αντωνυμίες

ἄλλος, -η, -ο= αόριστη επιμεριστική. Κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.
ἐκεῖνος, -η, -ον= δεικτική. Κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης.

❖ **ἔπεμψεν** : οριστική αορ. ε.φ. του ρ. πέμπω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πέμπω ἔπεμπον πέμψω ἔπεμψα πέπομφο ἐπεπόμφειν	πέμπει ἔπεμπε πέμψει ἔπεμψε πέπομφε ἐπεπόμφει

❖ **ἀγγελοῦντα** : μετοχή μελ. ε.φ. του ρ. ἀγγέλλω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀγγέλλω ἡγγελλον ἀγγελῶ ἡγγειλα ἡγγελκα ἡγγέλκειν	ἀγγέλλοντα - ἀγγελοῦντα ἀγγείλαντα ἡγγελκότα -

❖ **ὄντα** : μετοχή ενεστώτα του ρ. εἶμι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἶμι ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγεγόνειν	ὄντα - ἔσόμενον γενόμενον γεγονότα -

❖ **ἀποκρίναιτο** : ευκτική αορ. μ.φ. του ρ. ἀποκρίνομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποκρίνομαι ἀπεκρινόμην ἀποκρinoῦμαι ἀπεκρινάμην ἀποκέκριμαι ἀπεκεκρίμην	ἀποκρίνοιτο - ἀποκρinoῖτο ἀποκρίναιτο ἀποκεκριμένος εἶη -

§19

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

πρεσβευτής
(πρέσβεις)
Σελλασία
εἰρήνη
ἐκκλησία

Β' Κλίση

λόγος
ἔφορος

Γ' Κλίση

Θηραμένης
αὐτοκράτωρ
Ἕλλην

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

Ἕλλην	Ἕλληνες
Ἕλληνας	Ἑλλήνων
Ἕλλησι	Ἕλλησι
Ἕλληνας	Ἕλληνας
Ἕλληνας	Ἕλληνας

Επίθετα

Β' κλίση

Κορίνθιος, -α, -ον
Θηβαῖος, -α, -αν
Ἀθηναῖος, -α, -αν

Γ' κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (βλ. παράγραφο 16)= πλείων, πλέον/ πλείστος, -η, -ον

Αντωνυμίες

ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο= αόριστη επιμεριστική
τίς, τί= ερωτηματική
ὅς, ἥ, ὅ= αναφορική
οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική
αὐτός, -ή, -ο=οριστική/ επαναληπτική. Κλίνεται σαν επίθετο β' κλίσης (χωρίς κλητική)

ον.	τίς	τί	τίνες	τίνα
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)
αιτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα

Επιρρήματα

μάλιστα (υπερθετικός βαθμός)/ μάλα- μᾶλλον

Ρήματα

- ❖ ἦσαν: πρτ του ρ. εἰμί → εἰσί, ἦσαν, ἔσσονται, ἐγένοντο, γεγόνασι, ἐγγόνεσαν
- ❖ ἐρωτῶμενοι : μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἐρωτῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐρωτῶμαι	ἐρωτῶμενοι
ἐρωτῶμην	-
ἐρωτηθήσομαι	ἐρωτηθησόμενοι
ἐρωτήθην	ἐρωτηθέντες
ἐρώτημαι	ἐρωτημένοι
ἐρωτήμην	-

- ❖ ἦκοιεν : ευκτική ενεστ. ε.φ. του ρ. ἦκω

❖ **εἶπον** : αόρ. β' ε.φ του ρ. λέγω (ομοίως και το ἀντέλεγον)

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἔρῳ ἔλεξα/εἶπα/εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν	λέγουσι ἔλεγον λέξουσι/ ἔροῦσι ἔλεξαν/ εἶπαν/ εἶπον εἰρήκασι εἰρήκεσαν	εἶπον εἶπωσι εἶποιεν εἰπόντων εἶπεῖν εἰπών

❖ **καλεῖν** : απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. καλῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καλῶ ἐκάλουν καλέσω ἐκάλεσα κέκληκα ἐκεκλήκειν	καλεῖν - καλέσειν/καλεῖν καλέσαι κεκληκέναι -

❖ **ἐκέλευον**: πρτ. ε.φ του ρ. κελεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κελεύω ἐκέλευον κελεύσω ἐκέλευσα κεκέλευκα ἐκεκελεύκειν	κελεύουσι ἐκέλευον κελεύσουσι ἐκέλευσαν κεκελεύκασι ἐκεκελεύκεσαν

❖ **ἐποίησαν**: αορ. ε.φ του ρ. ποιῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶ ἐποίουν ποιήσω ἐποίησα πεποίηκα ἐπεποίηκειν	ποιοῦσι ἐποίουν ποιήσουσι ἐποίησαν πεποίηκασι ἐπεποίηκεσαν

❖ **σπένδεσθαι**: απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. σπένδομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
σπένδομαι ἐσπενδόμην σπείσομαι ἐσπεισάμην ἔσπεισμαι	σπένδεσθαι - σπείσεσθαι σπείσασθαι ἔσπεῖσθαι -

❖ **ἐξαιρέϊν** : απαρέμφατο ενεστ. ε.φ. του ρ. ἐξαιρῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
(ἐξ)αἰρῶ	ἐξαιρέϊν
ἤρουν	-
αἰρήσω	ἐξαιρήσειν
εἶλον	ἐξελεῖν
ἤρηκα	ἐξηρηκέναι
ἤρήκειν	-

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ἄ λ υ σ η

§16

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ: Κύρια πρόταση./ εἶπεν:=Ρ, Θηραμένης= Υ.Ρ, ἐν ἐκκλησίᾳ= εμπρόθετος τόπου, ὄντων= χρονική μτχ.-γεν. απόλυτη, (εν. Υμτχ= τῶν πραγμάτων), Τοιούτων= Κ.Υ.μτχ.

ὅτι εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.Ρ της προηγούμενης κύριας. / ἤξει=Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ- ενν.), εἰδὼς= χρονική μτχ.-συνημ. στο ΥΡ, Λακεδαιμονίους= Α.μτχ.

εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση./ βούλονται = Ρ, (Ἀθηναῖοι= Υ.Ρ+απρφ= ταυτοπρ.), πέμψαι= Α.Ρ-τελ. απρφ, αὐτὸν = Α.Απρφ, παρὰ Λύσανδρον= εμπροθ. τόπου.

πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, διμελὲς-ολικής ἀγνοίας ως Α.στη μτχ. εἰδὼς./ ἀντέχουσι= Ρ, (Λακεδαιμόνιοι= Υ.Ρ-μτχ-Απρφ), περὶ τῶν τειχῶν= εμπροθ. προσδ. αναφοράς, βουλόμενοι = αιτιολογική μτχ-συν.Υ.Ρ, ἐξανδραποδίσασθαι= Α.Μτχ-τελ. απρφ, τὴν πόλιν= Α.Απρφ, πίστεως ἔνεκα= εμπροθ. προσδ. αιτίας.

Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν : Κύρια πρόταση./ διέτριβε= Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ), παρὰ Λυσάνδρῳ= εμπρόθετος προσδ. πλησίον, μῆνας= αιτιατ. χρόνου, τρεῖς – πλείω= επιθ. προσδ., πεμφθεὶς= χρον. μτχ-συν.Υ.Ρ, ἐπιτηρῶν= τροπ. μτχ-συν.Υ.Ρ.

ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὁμολογήσειν: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μονομελὲς μερικής ἀγνοίας, ως αντ. στην μτχ. ἐπιτηρῶν ./ ἔμελλον =Ρ, Ἀθηναῖοι= Υ.Ρ/απρφ (ταυτοπρ), ὁμολογήσειν= Α.Ρ-τελ. απρφ, διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι = εμπροθ. προσδ. αιτίας, τὸν σῖτον= Υ. στο απρφ. ἐπιλελοιπέναι, ἅπαντα= κτγ. προσδ. στο σῖτον, ὁπότε= επιρ. προσδ. χρόνου.

ὃ τι τις λέγοι: δευτερεύουσα ονομ. αναφορική ως αντ. στο ὁμολογήσειν./ λέγοι=Ρ, τις= Υ.Ρ/ ὃ τι= Α.Ρ σύστοιχο.

§17

Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί: Δευτερεύουσα επιρ. χρονική πρόταση./ ἦκε= Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ), μηνί= δοτ. χρόνου, τετάρτῳ= επιθ. προσδ.

ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ: Κύρια πρόταση./ ἀπήγγειλεν=Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ), ἐν ἐκκλησίᾳ= εμπροθ. στάσης σε τόπο.

ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως αντικ. στο ρ. ἀπήγγειλεν./ κατέχοι= Ρ, Λύσανδρος = Υ.Ρ, αὐτὸν= Α.Ρ, τέως= επιρ. χρόνου.

εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως αντικ. στο ρ. ἀπήγγειλεν./ κελεύει= Ρ, (Λύσανδρος = Υ.Ρ), ἰέναι= Α. Ρ –τελ. απρφ,

εἰς Λακεδαιμόνα= εμπροθ. κατεύθυνσης, εἶτα= επιρ. χρόνου.

οὐ γὰρ εἶναι κύριος, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους: Κύρια πρόταση./ (ἔλεγε=Ρ), (Λύσανδρος = Υ.Ρ+απρφ), εἶναι = Α.Ρ- ειδ. απρφ, τοὺς ἐφόρους= Υ. απρφ (ετεροπρ), κύριος- (κυρίους)= Κ.Υ.Α.

ὣν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση-λειτουργούσε ως γεν. αντ. στο κύριος (το τούτων πρὶν την ἔλξη του αναφορικού)./ ἐρωτῶτο= Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ), ὣν= Α.Ρ, ὑπ' αὐτοῦ= εμπροθ. ποιητ. αιτίου.

Μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαιμόνα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός=Κύρια πρόταση./ ἡρέθη=Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ), πρεσβευτὴς= Κ.Υ.Ρ, αὐτοκράτωρ= επιρ. κτγ. τρόπου, δέκατος= επιρ. κτγ. σειράς, αὐτός= κτγ. προσδ., μετὰ ταῦτα= εμπροθ. χρόνου.

§18

Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναίων ὄντα: Κύρια πρόταση./ ἔπεμψεν= Ρ, Λύσανδρος= Υ.Ρ, τοῖς ἐφόροις= ἔμμεσο Α.Ρ, Ἀριστοτέλην= ἄμεσο Α.Ρ, ἀγγελοῦντα= τελ. μτχ-συν. Α.Ρ, μετὰ Λακεδαιμονίων= εμπροθ. συνοδείας, ἄλλων= επιθ. προσδ., ὄντα= αναφορική μτχ-συν. Α.Ρ, φυγάδα= Κ.Υ.Μτχ, Ἀθηναίων= επιθ. προσδ.,

ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως αντικ.στη μτχ. ἀγγελοῦντα./ ἀποκρίναιτο= Ρ, (Λύσανδρος= Υ.Ρ), Θηραμένει= Α.Ρ ἔμμεσο, εἶναι= ειδ. απρφ. Α.Ρ ἄμεσο, ἐκείνους= Υ.Απρφ-ετεροπρ., κυρίους= Κ.Υ.Α, εἰρήνης καὶ πολέμου= γεν. αντικ.

§19

Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐρωτῶμενοι δὲ εἶπον: Κύρια πρόταση./ εἶπον= Ρ, Θηραμένης δὲ καὶ οἱ πρέσβεις= Υ.Ρ, ἄλλοι= επιθ. προσδ., ἐρωτῶμενοι= χρονική μτχ-συνημ. στο Υ.Ρ

ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ: Δευτερεύουσα επιρ. χρονική πρόταση./ ἦσαν= Ρ, ἐν Σελλασίᾳ= εμπρόθ. προσδ. στάση σε τόπο.

ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν: Δευτερεύουσα ονομαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μονομελής, μερικής άγνοιας ως αντ. στη μτχ. ἐρωτῶμενοι./ ἤκοιεν = Ρ, ἐπὶ λόγῳ= εμπρόθ. προσδ. σκοπού, τίνι= επιθ. προσδ.

ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως αντ. στο ρ. εἶπον./ (ἤκοιεν = Ρ), αὐτοκράτορες= επιρ. κτγ. τρόπου, περὶ εἰρήνης= εμπροθ. προσδ. αναφοράς.

μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς: Κύρια πρόταση./ ἐκέλευον= Ρ, οἱ ἔφοροι= Υ.Ρ, καλεῖν= Α.Ρ, τελ. απρφ. αὐτούς = Α.Α, μετὰ ταῦτα= εμπροθ. προσδ. χρόνου.

Ἐπεὶ δ' ἤκον : Δευτερεύουσα επιρ. χρονική πρόταση./ ἤκον= Ρ.

ἐκκλησίαν ἐποίησαν: Κύρια πρόταση./ ἐποίησαν= Ρ, ἐκκλησίαν = Α.Ρ.

ἐν ᾗ ἀντέλεγον ... ἀλλ' ἐξαιρεῖν: Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο ἐκκλησίαν./ ἀντέλεγον=Ρ, Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι καὶ ἄλλοι= Υ.Ρ, πολλοὶ = επιθ. προσδ., τῶν Ἑλλήνων= γεν. διαιρετική, μάλιστα= επιρ. ποσού, ἐν ᾗ= εμπροθ. τόπου/κατάστασης, μὴ σπένδεσθαι , ἀλλ' ἐξαιρεῖν= Α.Ρ/τελ. απρφ, Ἀθηναίους= Α.Α.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Στην συγκέντρωση που έγινε ο Θηραμένης ζήτησε να

σταλεί ο ίδιος στην Σπάρτη, για να μάθει από τον Λύσανδρο τους λόγους για τους οποίους αυτή επιμένει στο γκρέμισμα των Μακρών Τειχών. Πηγαίνοντας όμως στην Σπάρτη έζησε εκεί για περισσότερο από τρεις μήνες χωρίς να προβεί σε κάποια ενέργεια. Περίμενε να τελειώσουν τα τρόφιμα των Αθηναίων και να εξαναγκαστούν να αποδεχτούν οποιονδήποτε όρο συμφωνίας. Επέστρεψε στην Αθήνα μετά από τέσσερις μήνες, δήλωσε ότι ήταν κρατούμενος του Λυσάνδρου αρχικά και ότι στη συνέχεια στάλθηκε για διαπραγμάτευση στους εφόρους. Οι Αθηναίοι τον πίστεψαν και του έδωσαν απόλυτη πληρεξουσιότητα να διαπραγματευτεί με τους Σπαρτιάτες. Ο Λύσανδρος ενημέρωσε τους εφόρους πως ο Θηραμένης γνώριζε ότι εκείνοι είχαν την απόλυτη δικαιοδοσία να αποφασίσουν για ειρήνη ή για πόλεμο. Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις έφτασαν στη Σελλασία δηλώνοντας ότι έχουν απόλυτη πληρεξουσιότητα να διαπραγματευτούν για την ειρήνη. Οι έφοροι τους κάλεσαν στην Σπάρτη. Εκεί έγινε συνέλευση, στην οποία οι Κορίνθιοι και οι Θηβαίοι αρνήθηκαν να συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους και πρότειναν την καταστροφή τους.

§16-18: Μετά την ήττα στους Αιγός ποταμούς και την επικείμενη παράδοση της Αθήνας, η κατάσταση δεν είναι τόσο απλή όσο φαίνεται· από τη μια μεριά οι νικημένοι και απ' την άλλη οι νικητές, οι Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοι τους. Μέσα στην Αθήνα υπάρχουν εκείνοι που αποκρούουν οποιονδήποτε συμβιβασμό, εκείνοι που δέχονται τον συμβιβασμό με διαφοροποιήσεις ως προς τους όρους αλλά και εκείνοι που χαίρονται για την ήττα (βλ. και §22). Στο στρατόπεδο των νικητών άλλοι θέλουν την πλήρη συντριβή της Αθήνας και άλλοι έχουν τους λόγους τους να είναι μετριοπαθέστεροι (§19-20). Αν συνυπολογισθούν και οι προσωπικές φιλοδοξίες ή τα συμφέροντα διαφόρων από τους πρωταγωνιστές, δημιουργείται ένα περίπλοκο «πολιτικό σκηνικό», το οποίο επιτρέπει να δούμε η (σχετικά) απλή αφήγηση του συγγραφέα. Η εξωτερική πολιτική, τουλάχιστον ως προς τους διαδικαστικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς εκβιασμούς σε βάρος αυτών που βρίσκονται σε ασθενέστερη θέση, είχε διαμορφωθεί έτσι, ώστε να μας θυμίζει πρόσφατα γεγονότα σε πολλές περιοχές της γης. Από τις δύο πολιτικές παρατάξεις, τους ολιγαρχικούς και τους δημοκρατικούς, οι δεύτεροι πιθανώς βρίσκονται σε δεινή θέση εφόσον η πολιτική αντιπαράθεσης προς τη Σπάρτη οδήγησε σε απελπιστική κατάσταση. Αντίθετα οι ολιγαρχικοί που διατηρούν φιλικές σχέσεις με τους Σπαρτιάτες μπορούν να παίξουν καλύτερα ένα διαμεσολαβητικό ρόλο, και δεν είναι τυχαίο ότι πρωταγωνιστής όλων των πρωτοβουλιών αναδεικνύεται ο Θηραμένης, ο επικεφαλής των Αθηναίων ολιγαρχικών, ένας σημαντικός πολιτικός που είχε διατελέσει ηγέτης της κυβέρνησης των 5000 στα 411 π.Χ. και τηρούσε γενικά μετριοπαθή πολιτική στάση. Εξίσου εύλογο είναι ότι οι ολιγαρχικοί θα έβλεπαν τώρα την ευκαιρία να αναλάβουν την εξουσία στην Αθήνα, ανατρέποντας την κυριαρχία των δημοκρατικών. Πιθανώς, λοιπόν, μια τέτοια υστερόβουλη διάθεση για το καλό της παράταξής τους να τους ωθεί σε κινήσεις που εκβιάζουν λύσεις ευνοϊκές για τους Λακεδαιμονίους.

§16

Τοιούτων δὲ ὄντων: με τη φράση αυτή περιγράφεται η τραγική κατάσταση της Αθήνας. Ο Άγης στη Δεκέλεια έχει πολιορκήσει την πόλη από την ξηρά κι ο Λύσανδρος από τη θάλασσα. Οι Αθηναίοι υποφέρουν λόγω του συνωστισμού και της έλλειψης τροφίμων.

Θηραμένης: (451 π.Χ. - Οκτώβριος 404 π.Χ.) ήταν Αθηναίος πολιτικός, εξέχων στην τελευταία δεκαετία του Πελοποννησιακού Πολέμου (ευρίσκετο στην εξουσία για την περίοδο 411-404 π.Χ.). Ήταν ειδικά ενεργός κατά τις δύο περιόδους της ολιγαρχικής κυβέρνησης στην Αθήνα, καθώς και στη δίκη των στρατηγών που

διοικούσαν στη ναυμαχία των Αργινουσών το 406 π.Χ. Ήταν ένας μετριοπαθής ολιγαρχικός που συχνά βρισκόταν παγιδευμένος μεταξύ των δημοκρατών από τη μια πλευρά και από τους ακραίους ολιγαρχικούς από την άλλη πλευρά. Παρά την επιτυχία του στην αντικατάσταση της στενής ολιγαρχίας με ευρύτερη το 411 π.Χ, απέτυχε να καταφέρει το ίδιο το 404 π.Χ, και εκτελέστηκε από τους εξτρεμιστές που οι πολιτικές τους ήταν αντίθετες.

Ο Θηραμένης ήταν κεντρική προσωπικότητα σε τέσσερα μεγάλα επεισόδια της αθηναϊκής ιστορίας. Εμφανίστηκε στο προσκήνιο το 411 π.Χ ως ένας από τους αρχηγούς του πραξικοπήματος, αλλά, καθώς οι απόψεις του και οι απόψεις των άλλων ηγετών ήταν διαφορετικές, άρχισε να είναι αντίθετος με τις υπαγορεύσεις τους και έλαβε τη διοίκηση στην αντικατάσταση της στενής ολιγαρχίας που είχε επιβάλει με μια πιο ευρεία ολιγαρχία. Υπηρέτησε ως στρατηγός για αρκετά χρόνια μετά από το πραξικόπημα, αλλά δεν επανεκλέχθηκε στρατηγός το 407 π.Χ. Μετά τη ναυμαχία των Αργινουσών, στην οποία συμμετείχε ως τριηράρχης, διορίστηκε υπεύθυνος για τη διάσωση των Αθηναίων ναυτών από τη βύθιση των πλοίων, αλλά δεν τα κατάφερε εξαιτίας καταιγίδας. Αυτό το περιστατικό προκάλεσε τεράστιο σάλο στην Αθήνα, στην οποία ο Θηραμένης έπρεπε να απαλλάξει τον εαυτό του από την ευθύνη για την αποτυχημένη διάσωση - η διαμάχη έληξε με την εκτέλεση των έξι στρατηγών που ανέλαβαν τη διοίκηση στη μάχη. Μετά την ήττα των Αθηναίων στη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς, ο Θηραμένης φρόντισε τους όρους υποταγής της Αθήνας στη Σπάρτη. Τότε, έγινε μέλος της στενής ολιγαρχικής κυβέρνησης, γνωστή ως Τριάκοντα Τύραννοι, την οποία επέβαλε η Σπάρτη μετά το τέλος του πολέμου. Όπως έκανε και το 411 π.Χ, ο Θηραμένης άρχισε να συγκρούεται με τα μέλη της κυβέρνησης - οι διαμαρτυρίες του κατά της τρομοκρατικής ηγεσίας των Τριάκοντα οδήγησε τους ανώτατους διοικητές να σχεδιάσουν τον θάνατο του - καταγγέλθηκε πριν από την ολιγαρχική συνέλευση, και τότε, όταν αυτό το σώμα στάθηκε απρόθυμο να τον τιμωρήσει, εκτελέστηκε με δίκη-παρωδία, δηλαδή δίκη χωρίς επίσημες κατηγορίες και χωρίς την ενεργή συμμετοχή των βουλευτών στη λήψη της τελικής απόφασης.

Ο Θηραμένης παραμένει αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, μετά το θάνατο του - ο Λυσίας τον κατήγγειλε σθεναρά ενώ πολιτικοί σύμμαχοι του και άλλοι υπερασπίστηκαν τις ενέργειες του. Οι σύγχρονες ιστορικές εκτιμήσεις μετατοπίστηκαν κατά τη διάρκεια του χρόνου - στον 19ο αιώνα, η συμμετοχή του Θηραμένη και η χρήση των Αργινουσών καταδικάστηκαν ευρέως, αλλά τα κείμενα των μελετητών του 20ου αιώνα υποστηρίζουν θετικότερες εκτιμήσεις. Μερικοί ιστορικοί θεωρούν τον Θηραμένη εγωιστή ομορτοουνιστή, ενώ κάποιοι άλλοι τον θεωρούν μετριοπαθή. Οι λεπτομέρειες για τις ενέργειες του, τα κίνητρα του και τον χαρακτήρα του συζητιούνται ακόμα και σήμερα. (Wikipedia).

Άλλοι χαρακτηρισμοί: φιλόδοξος, διπρόσωπος, υποκριτής, προδότης, ύπουλος, αδίστακτος, συμφεροντολόγος, ατομικιστής, ανήθικος.

εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον : Ο Θηραμένης προτείνει στους Αθηναίους να στείλουν τον ίδιο στην Σπάρτη για να ελέγξει την κατάσταση και τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τον Λυσία στους λόγους του « Κατὰ Ἑρατοσθένους» και «Κατὰ Ἀγοράτου». Λέγεται εκεί μάλιστα ότι ο Θηραμένης υποσχέθηκε στους συμπολίτες του να μην επιτρέψει με τίποτα να γκρεμιστούν τα τείχη και να παραδοθούν τα πλοία.

ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν: Οι Σπαρτιάτες είχαν αντιταχθεί στην οικοδόμηση των τειχών, αμέσως μετά τον τερματισμό των Περσικῶν πολέμων. Ανέκαθεν θεωρούσαν τα τείχη της Αθήνας επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Η σημασία που είχαν τα

τείχη για τους Αθηναίους φαίνεται και από το εξής επεισόδιο όπως το παραδίδει ο Πλούταρχος:

ὅτε καὶ φασιν ὑπὸ τῶν νέων τινὸς δημαγωγῶν Κλεομένου ἐρωτώμενον, (τον Θηραμένην) εἰ τολμᾷ τάναντία Θεμιστοκλεῖ πράττειν καὶ λέγειν, παραδιδούς τὰ τεῖχη τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃ Λακεδαιμονίων ἀκόντων ἐκεῖνος ἀνέστησεν, εἰπεῖν: «Ἄλλ' οὐδέν, ὦ μειράκιον, ὑπεναντίον ἐγὼ πράττω Θεμιστοκλεῖ· τὰ γὰρ αὐτὰ τεῖχη κάκεῖνος ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν πολιτῶν ἀνέστησε, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ καταβαλοῦμεν, εἰ δὲ τὰ τεῖχη τὰς πόλεις εὐδαίμονας ἐποίει, πασῶν ἔδει πράττειν κάκιστα τὴν Σπάρτην ἀτείχιστον οὔσαν».(Πλουτάρχου, Λύσανδρος, κεφ. 14).

Μετάφραση

Σ' αυτή την περίπτωση λένε ότι κάποιος από τους νέους δημαγωγούς, ο Κλεομένης, ρώτησε (το Θηραμένη) αν τολμάει τα αντίθετα από το Θεμιστοκλή να λέει και να πράττει, θέλοντας να παραδώσει τα τείχη στους Λακεδαιμονίους, τα οποία παρά τη θέληση των Λακεδαιμονίων (ο Θεμιστοκλής) ανύψωσε. Εκείνος, απάντησε «Εγώ λοιπόν, παλληκαράκι μου, δεν κάνω τίποτε αντίθετο προς το Θεμιστοκλή· γιατί κι εκείνος τα ίδια τείχη τα ύψωσε για τη σωτηρία των πολιτών κι εμείς για τη σωτηρία τους θα τα γκρεμίσουμε, κι αν τα τείχη έκαναν ευτυχισμένες τις πόλεις, η πιο δυστυχισμένη απ' όλες θα ήταν η Σπάρτη που είναι ατείχιστη».(Μετάφραση: Γ. Χρυσάφης).

Τις διαπραγματεύσεις αναλαμβάνει, λοιπόν, ο Θηραμένης, προκειμένου να διαπιστώσει τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων αν, δηλαδή, η πρότασή τους που οφείλεται στη μακρόχρονη δυσαρέσκειά τους για την αθηναϊκή οχύρωση, επιδιώκει την πλήρη καταστροφή της Αθήνας και τον εξανδραποδισμό των πολιτών της ή αν αποτελεί εγγύηση για την ειρήνη με την έννοια ότι δεν θα τους απειλήσουν ξανά στο μέλλον οι Αθηναίοι στηριζόμενοι στα απόρθητα τείχη τους.

Από την άλλη είναι γνωστό ότι η Αθήνα στήριξε τη δύναμή της στο ναυτικό της και στα τείχη της. Και τα δύο οφείλονται κατά μεγάλο μέρος στη διορατικότητα του Θεμιστοκλή, όπως αναφέρουν άλλες γραπτές πηγές. Άλλωστε αυτά τα τείχη ήταν που την προφύλαξαν από τις συνεχιζόμενες πολιορκίες στις διάφορες φάσεις του πολέμου. Ωστόσο, η έσχατη κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η Αθήνα λόγω του λιμού δεν άφηνε πολλά περιθώρια επιλογής στους Αθηναίους, που, παρά την ασφάλεια και την αίγλη που τους προσέδιδαν τα τείχη, δέχτηκαν τελικά να τα κατεδαφίσουν χάριν της ειρήνης

Κύριες ενέργειες Θηραμένη:

- Πείθει την Εκκλησία του Δήμου να τον στείλει στον Λύσανδρο, για να μάθει τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων.
- Μένει κοντά στον Λύσανδρο πάνω από τρεις μήνες.
- Ανακοινώνει στους Αθηναίους την πρόταση του Λυσάνδρου.
- Εκλέγεται πρεσβευτής αυτοκράτορας.

διέτριβε τρείς μήνας και πλείω: Ο Θηραμένης διέτριβε (καθυστερούσε) ώσπου να βεβαιωθεί ότι οι συμπολίτες του θα συμφωνούσαν σε οτιδήποτε, εξαντλημένοι από την πείνα. Μετά από τέσσερις μήνες δικαιολογήθηκε ότι ο Λύσανδρος τον είχε κατακρατήσει (κατέχοι, 17). Η ευλυγισία του λόγου φαίνεται σε όλο το απόσπασμα και χαρακτηριστικά στην §16 από το πλήθος των ρηματικών τύπων. Οι μισές περίπου λέξεις της παραγράφου (αν εξαιρεθούν άρθρα, σύνδεσμοι και προθέσεις) είναι ρηματικοί τύποι.

Άλλες αρχαίες πηγές, όμως, δικαιολογούν την καθυστέρηση του Θηραμένη δίδοντας ερμηνείες που δεν ευσταθούν (αναφέρονται, για παράδειγμα, στην ελπίδα για ένα πιθανό θάνατο του άρρωστου βασιλιά της Περσίας, κάτι που θα αποδυνάμωνε τη Σπάρτη, στην αναμονή του Λύσανδρου για σχετική απάντηση από

το μαντείο των Δελφών, στις μακρές συζητήσεις που απαιτούνται σε τέτοιες περίπλοκες συνθήκες). Η στάση του ολιγαρχικού και φιλολάκωνα Θηραμένη ήταν ασφαλώς προδοτική. Στη συνέχεια, άλλωστε, ο Θηραμένης ανταμείφθηκε για τη βοήθεια που προσέφερε στη Σπάρτη και ήταν ένας από τους Τριάκοντα Τυράννους.

Οι Αθηναίοι επέλεξαν τον Θηραμένη για τις πρώτες διαπραγματεύσεις με τους Λακεδαιμόνιους, επειδή ήταν μετριοπαθής ολιγαρχικός, γεγονός που πιθανόν να διευκόλυνε τις διπλωματικές συζητήσεις, καθώς θα υπήρχε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη εκ μέρους των Λακεδαιμονίων, με αποτέλεσμα οι όροι της συνθηκολόγησης να είναι ευνοϊκότεροι για την Αθήνα. Ήταν τέτοια η εμπιστοσύνη που όταν επέστρεψε μετά από τέσσερις μήνες προχώρησαν στην εκλογή του ως απεσταλμένου με απόλυτη εξουσία (αυτοκράτωρ) δίνοντας στον Θηραμένη την απόλυτη ελευθερία να διαπραγματευτεί όπως έκρινε ο ίδιος καλύτερα.

Όμως, η προηγούμενη πολύμηνη καθυστέρηση της αθηναϊκής αντιπροσωπείας και τα προβλήματα που αυτή προκάλεσε, αποδεικνύουν πως στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Θηραμένης λειτουργούσε τουλάχιστον ύποπτα, με γνώμονα κυρίως το προσωπικό του συμφέρον και όχι το συμφέρον της Αθήνας, χωρίς να έχει ενδοιασμούς ή ηθικούς φραγμούς. Ο Ξενοφώντας αποδίδει ξεκάθαρα τη μεγάλη χρονοτριβή σε συμπαιγνία με τον Λύσανδρο, αφήνοντας να καταλάβουμε πως πρόκειται για έναν άνθρωπο φιλόδοξο, διπρόσωπο και καιροσκόπο, που δεν διστάζει να εκμεταλλευτεί τη δυστυχία της πόλης του, προκειμένου να ικανοποιήσει τις προσωπικές του επιδιώξεις και να εκμεταλλευτεί τις πολιτικές συγκυρίες.

§17

εφόρους: Οί εφόροι ήταν πέντε αιρετοί αξιωματικοί της Σπάρτης με ετήσια θητεία και ευρύτατες δικαιοδοσίες, η «Κυβέρνηση» της Σπάρτης. Αυτοί συγκαλούσαν την Απέλλα, εκτελούσαν τις αποφάσεις της, διαπραγματεύονταν με τους ξένους πρέσβεις, εφάρμοζαν την ξενηλασία, δίκασαν σοβαρές υποθέσεις, φρόντιζαν για την αγωγή των εφήβων κλπ

πρεσβευτής αυτοκράτωρ: ανώτατο αξίωμα στην αθήνα για σοβαρές αποστολές διαπραγμάτευσης. Ο πρεσβευτής αυτοκράτωρ είχε την απόλυτη εξουσία να συνάψει ειρήνη με τους όρους που εκείνος έκρινε ως καλύτερους. Το γεγονός ότι οι Αθηναίοι του παραχώρησαν απόλυτη εξουσία δείχνει ότι : α. κατάφερε να τους πείσει και β. βρισκόντουσαν σε αδιέξοδο.

Ο Λύσανδρος προβαίνει σε ενημέρωση των εφόρων για τις επαφές που είχε με το Θηραμένη, γιατί:

1. Τα θέματα για ειρήνη και πόλεμο υπάγονταν στην αρμοδιότητα των εφόρων και όχι στη δική του δικαιοδοσία.
2. Ήθελε να δείξει σεβασμό και υπακοή στον παντοδύναμο θεσμό της πατρίδας του.
3. Φοβήθηκε την αντίδραση τους, καθώς συζήτησε με τον Θηραμένη ένα θέμα για το οποίο δεν ήταν αρμόδιος.
4. Ήθελε να τους κατατοπίσει ώστε να χειριστούν το θέμα ανάλογα στη συνέλευση των συμμάχων

§18

Άριστοτέλην, φυγάδα Αθηναίων όντα: Ο Λύσανδρος, στην εμπιστευτική αποστολή προς την κυβέρνηση της χώρας του, προς τους «εφόρους», συμπεριλαμβάνει και ένα Αθηναίο εξόριστο ολιγαρχικό. Ο Άριστοτέλης θα

εξυπηρετούσε με μεγαλύτερη προθυμία τα συμφέροντα της Σπάρτης παρά της πατρίδας του.

§19

ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ: μεθοριακή πόλη της Λακωνικής, βόρεια της Σπάρτης, με μεγάλη στρατηγική σημασία.

ἐκκλησίαν ἐποίησαν: Οι ἑφόροι συγκάλεσαν στη Σπάρτη συνέδριο, στο οποίο παρευρίσκονταν οι εκπρόσωποι της Πελοποννησιακής συμμαχίας, για να αποφασίσουν από κοινού για την τύχη της Αθήνας.

ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα: Ήταν οι μεγαλύτεροι εχθροί της Αθήνας κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου αλλά και νωρίτερα. Οι Κορίνθιοι αντιδρούσαν εξαιτίας του οικονομικού ανταγωνισμού και της πολιτειακής διαφορᾶς τους. Οι Θηβαῖοι, πάλι ἦταν ἀσπονδος εχθρὸς της Αθήνας, γιατί ἔνιωθαν ὅτι ἀπειλοῦνταν ἀπὸ την επεκτατική πολιτική της.

Η πρόταση των Κορινθίων και των Θηβαίων για αφανισμό της Αθήνας δείχνει την εμπάθεια των δύο πόλεων κρατῶν, την αγνωμοσύνη τους προς τους Αθηναίους, την ηθική τους κατάπτωση, καθώς και την ἀνάγκη τους να αναπτυχθῶν οικονομικά.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Στο μεταξύ ο Λύσανδρος οδήγησε τα πλοία, τους αιχμαλώτους (ανάμεσα σ' αυτούς ἦταν ο Φιλοκλῆς, ο Αδείμαντος κι ἄλλοι στρατηγοί) και τ' ἄλλα λάφυρα στη Λάμψακο. Την ἴδια μέρα της νίκης του ἐξέβαλε τον Θεόπομπο τον Μιλήσιο, τον κουρσάρο, ν' αναγγεῖλει τα γεγονότα στη Λακεδαίμονα· αὐτὸς ἐφτάσε ἐκεῖ τη μεθεπόμενη μέρα κι ἔδωσε ἀναφορά. Ἐπειτα ο Λύσανδρος συγκέντρωσε τους συμμάχους και τους εἶπε να συσκεφθῶν για την τύχη των αιχμαλώτων. Τότε κατηγορήθηκαν για πολλά οι Αθηναῖοι: για ἐγκλήματα που εἶχαν κάνει και γι' ἄλλα που εἶχε ψηφίσει ἡ Συνέλευσή τους να κάνουν ἀν κέρδιζαν τη ναυμαχία — να κόψουν το δεξιὸ χέρι σ' ὅλους τους αιχμαλώτους. Τους κατηγορήσαν κι ὅτι εἶχαν ρίξει στη θάλασσα ολόκληρο το πλήρωμα των πολεμικῶν που ἔχαν στα χέρια τους, ἐνὸς ἀνδριώτικου κι ἐνὸς κορινθιακοῦ· ο Φιλοκλῆς ἦταν ο Αθηναῖος στρατηγὸς που τους ἐξόντωσε. Εἰπώθηκαν κι ἄλλα πολλά, κι ἀποφασίστηκε να ἐκτελέσουν ὅσους αιχμαλώτους ἦταν Αθηναῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τον Αδείμαντο (αὐτὸς μονάρχος, στη Συνέλευση, εἶχε ἐναντιωθεῖ στο κόψιμο των χερῶν — μερικὸι μάλιστα τον κατηγορήσαν ὅτι προδίδει τον στόλο). Ξενοφῶντος Ἑλληνικά, 2.1.§30-32 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος] **Ποια ἦταν ἡ στάση των Κορινθίων, των Θηβαίων και ἄλλων Ἑλλήνων ἀπέναντι στους Αθηναίους κατά την κρίσιμη συνεδρίαση στη Σπάρτη και για ποίους λόγους; Στην ἀπάντησή σας να λάβετε ὑπόψη και τα δύο κείμενα που σας ἔχουν δοθεῖ (πρωτότυπο και μεταφρασμένο). ΑΠ.:** Στη Συνέλευση που συγκάλεσαν οι Λακεδαιμόνιοι, πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες, και κυρίως οι Κορίνθιοι κι οι Θηβαῖοι, εἶπαν ὅτι δεν πρέπει να συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους, ἀλλὰ να τους ἀφανίσουν (μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν). Η ἐντονὴ αὐτὴ εμπάθεια των δύο αὐτῶν πόλεων ἀπέναντι στην Αθήνα δικαιολογεῖται ἱστορικά π.χ. ἐξαιτίας του οικονομικοῦ ανταγωνισμοῦ και της διαχρονικῆς ἀντιπαλότητος με τη γειτονικὴ Αθήνα. Ωστόσο, μία ἀπὸ τις βασικὲς αἰτίες γι' αὐτὴ τη σκληρὴ στάση μπορεῖ να θεωρηθεῖ το γεγονός ὅτι οι Αθηναῖοι κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπέδειξαν συχνὰ ἀλαζονικὴ και βίαιη συμπεριφορά σε ἐχθρούς και συμμάχους παραβιάζοντας ἀγραφους νόμους και κανόνες, διαπράττοντας σειρὰ ἐγκλημάτων και παρανομιῶν, ὅπως φαίνεται και στο μεταφρασμένο ἀπόσπασμα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ το ψήφισμά τους «να κόψουν το δεξιὸ χέρι σ' ὅλους τους αιχμαλώτους, ἀν κέρδιζαν τη ναυμαχία» στους Αἰγὸς

ποταμούς ή η προηγούμενη πράξη τους να ρίξουν τα πληρώματα των αντιπάλων τους στη θάλασσα. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι τόσο μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, στο συμβούλιο που συγκάλεσε ο Λύσανδρος για την τύχη των αιχμαλώτων, όσο και στη Συνέλευση της Σπάρτης να επικρατεί η ίδια διάθεση για αυστηρή και παραδειγματική τιμωρία των Αθηναίων. Οι υπόλοιποι Έλληνες βλέπουν στο πρόσωπο των ηττημένων Αθηναίων όχι τον αδύναμο και ταπεινωμένο άνθρωπο μετά τη συντριβή του ή έστω τον αντίπαλο, αλλά τους δυνάστες και εγκληματίες πολέμου Αθηναίους

Λεξιλογικές ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

1. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. βουλόμενοι	α. βουλιμία β. βούληση
2. πέμψαι	α. πομπός β. πέψη
3. πλείω	α. πλεύση β. πλεονέκτης
4. καλεῖν	α. κλήση β. καλλιέργεια
5. σπένδεσθαι	α. σπουδές β. σπονδή

2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πειθήνιος, έλλειψη, διαίρεση, φυγόδικος, ομόσπονδος.

3. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. έκκλησία	α. συνέλευση β. ναός
2. έπιτηρών	α. επιβλέπω β. καιροφυλακτώ
3. όμολογήσειν	α. αποκαλύπτω β. συμφωνώ
4. κύριος	α. αρμόδιος β. ιδιοκτήτης
5. φυγάδα	α. αυτός που διαφεύγει κρυφά σε ξένη χώρα β. εξόριστος

4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: έκκλησία, πίστεως, έφόρους, αυτοκράτορες, έξαιρέιν. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: σχολείο, έλλειψη, διατήρηση, κυριότητα, δημοκρατία.

6. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. έγκλημα	α. άντέχουσι
2. πλοιοκτήτης	β. πλείω
3. ανθεκτικός	γ. κυρίους
4. πλεονέκτημα	δ. καλεῖν
5. επιείκεια	ε. ἥκον
6. άκυρος	
7. καθήκον	

7. Να συμπληρώσετε τις περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος άποκρίναιτο, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Για το κοινωνικό του έργο τιμήθηκε με πολλές
 - Μετά τη νίκη της στον ημιτελικό, η σχολική ομάδα πήρε την για τον τελικό.
 - Σε με τα προηγούμενα χρόνια, τα θέματα των Εξετάσεων ήταν πολύ πιο εύκολα.
 - Κανένα φάρμακο δε χορηγείται χωρίς την του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων.
 - Του αρέσει να κρίνει και να τους πάντες.
8. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: πίστεως, σίτον, έρωτῶτο, άγγελοῦντα, καλεῖν.
9. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
- είδῶς: Δεν του επιτρέπει η του να πει ψέματα.
 - άντέχουσι: Το πλαστικό είναι πολύ υλικό στη φθορά.
 - άπήγγειλεν: Εξαιτίας της κρισιμότητας της κατάστασης ο πρωθυπουργός απηύθυνε στον λαό.
 - ήρέθη: Δεν είναι υποχρεωτικό να πάρεις μέρος στις πολιτιστικές δραστηριότητες του σχολείου· η συμμετοχή είναι
 - άποκρίναιτο: Σήμερα στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών διδαχθήκαμε τον βαθμό των επιθέτων.
10. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: πίστεως, άπήγγειλεν, ὄντα, πολλοί, έξαιρέιν.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ὗ

1. **μῆνας, τὸν σῖτον, πλείω, ἅπαντα, πίστεως, πρεσβευτής, αὐτοκράτωρ:**
Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των ονομάτων στον ενικό και πληθυντικό αριθμό (τα επίθετα στο γένος που βρίσκονται).
2. Να κλίνετε στον ενικό και πληθυντικό αριθμό τις συνεκφορές: **οἱ ἄλλοι πρέσβεις, τίνι λόγῳ.**
3. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται, στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος: **ὄντων, πόλιν, τειχῶν, ταῦτα, Ἀθηναίους.**
4. Να μεταφέρετε τον ίδιο ρηματικό τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής:

Ενεστώτας

Παρατατικός διέτριβε

Μέλλων

Αόριστος

πέμψαι

ήρέθη

Παρακείμενος

έπιλελοιπέναι

5. Να γραφεί το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου:

Οριστική Υποτακτική

Ευκτική

Προστακτική

Ενεστώτας

έρωτῶτο

κελεύοι

Αόριστος β'

εἶπεν

Αόριστος α'

άπήγγειλεν

Παθ. αόρ. α'

ήρέθη

6. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στον αόριστο (ίδιο πρόσωπο, έγκλιση, φωνή): **διέτριβε, έπιλελοιπέναι, κελεύοι.**
7. Στις παρακάτω ασκήσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται, αφού εντοπίσετε τις λέξεις στο κείμενό σας:
- άγγελουΐντα: είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή μέλλοντα
 - όντα: είναι ουδέτερο πληθ. / αρσενικό ενικού (αιτιατ.)
 - ότι: είναι ειδικός σύνδεσμος / ουδ. αναφ. αντωνυμίας
 - άποκρίναιτο: είναι οριστική παρατατικού / ευκτική αορίστου
 - Θηραμένει: είναι δοτική ενικού / αιτιατική ενικού
 - τίνι: είναι ερωτηματική / αόριστη αντωνυμία
 - εΐπαν: είναι αόριστος α' / αόριστος β'
 - αύτοκράτορες: είναι ονομαστική / αιτιατική πληθυντικού
 - έκέλευον: είναι παρατατικός / αόριστος β'
8. άγγελουΐντα, έρωτώμενοι, καλείν, έξαιρείν: Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στον ακόλουθο πίνακα και να γράψετε τους άλλους χρόνους τους στην ίδια φωνή.

Απαρέμφατο

Μετοχή

Ενεστώς

Μέλλων

Αόριστος

Παρακείμενος

9. Να επιλέξετε από το πρωτότυπο κείμενο έναν (1) για κάθε περίπτωση τρόπο δήλωσης του χρόνου και να τον εντάξετε στον παρακάτω πίνακα:

ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑ	ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ	ΜΕΤΟΧΗ	ΠΡΟΤΑΣΗ

10. Να βρείτε το υποκείμενο της μετοχής **βουλόμενοι** και το υποκείμενο του απαρεμφάτου **είναι** χαρακτηρίζοντας τη μετοχή ως συνημμένη ή απόλυτη και σημειώνοντας στην περίπτωση του απαρεμφάτου το εάν λειτουργεί το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. τοιούτων όντων: Σε ποια γεγονότα αναφέρεται η φράση; Για την απάντησή σας να συμβουλευθείτε την περίληψη των παραγράφων 5-15.
2. Ποια δικαιολογία πρόβαλε στους συμπολίτες του ο Θηραμένης για τη χρονοτριβή του μακριά από την Αθήνα; Πώς κρίνετε εσείς αυτή τη δικαιολογία;
3. πότερον έξανδραποδίσασθαι τήν πόλιν βουλόμενοι άντέχουσι (ενν. οί Λακεδαιμόνιοι) περι τών τειχών ή πίστεως ένεκα: Να προσδιορίσετε με βάση το χωρίο αυτό σε ποια κατάσταση είχαν περιέλθει οι Αθηναίοι.
4. Ποια σημασία είχε για το Θηραμένη η εκλογή του από τους Αθηναίους ως πρεσβευτή αυτοκράτορα; Πώς είχε προετοιμάσει ο ίδιος την εκλογή του αυτή;
5. Τι μπορούμε να συμπεράνουμε για τις σχέσεις του Θηραμένη με το Λύσανδρο και τους Λακεδαιμονίους; Πόσο πιστευτός νομίζετε ότι έγινε ο Θηραμένης από τους συμπατριώτες του για τις ενέργειές του και την πολιτική του απέναντι στη Σπάρτη;
6. Ποια περιθώρια δράσης είχε η εκκλησία του δήμου στα πλαίσια της κατάστασης που είχε διαμορφωθεί την εποχή της εκλογής του Θηραμένη ως πρεσβευτή-

αυτοκράτορα;

7. Να χαρακτηρίσετε το Θηραμένη με βάση τις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο για τη δράση του.

8. Ποιες διαδικασίες ακολουθήθηκαν στη Σπάρτη προκειμένου να ληφθεί απόφαση για την τύχη της Αθήνας και ποιοι συμμετείχαν στην τελευταία συνεδρίαση;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 2. §20-23

Η απόφαση της Σπάρτης. Η παράδοση των Αθηνών

[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλήν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται. [21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. [22] Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλείονων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. [23] Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὁ λ ι α

- ✓ **ἐφ' ᾧ** = υπό τον όρο
- ✓ **καθαιρῶ** = γκρεμίζω
- ✓ **καθίημι** = φέρνω πίσω (τους εξόριστους)
- ✓ **«ὄχλος πολὺς περιεχεῖτο αὐτούς»** = πολὺς κόσμος χυνόταν γύρω τους, τους περικύκλωνε.
- ✓ **λιμός** = παντελής ἔλλειψη εἰδῶν διατροφῆς, πείνα (> λιμώττω, λιμοκτονῶ, λιμασμένος)/ **λοιμός**: βαριά μεταδοτικὴ νόσος (> λοιμώδης, λοίμωξη).
- ✓ **προηγورῶ (-έω) τινος** = μιλάω ἐξ ονόματος ἄλλου.
- ✓ **περιαιρῶ** = γκρεμίζω
- ✓ **κάτειμι** = (για ἐξόριστο) ἐπιστρέφω στὴν πατρίδα

Μετὰ φραση κατ' ἀντιστοιχία

[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν ἀνδραποδεῖν πόλιν Ἑλληνίδα εἰργασμένην μέγα ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι γενομένοις ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ καθελόντας τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ παραδόντας τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα καὶ καθέντας τοὺς φυγάδας νομίζοντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον Λακεδαιμονίοις ἔπεςθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται. [21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ πρέσβεις σὺν αὐτῷ ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς περιεχέϊτο πολὺς ὄχλος, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. [22] Τῇ δὲ ὑστεραία οἱ πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ περιαιρεῖν τὰ τεῖχη. Τινων ἀντειπόντων δὲ αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. [23] Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν καὶ ὑπ' αὐλητρίδων κατέσκαπτον πολλῇ προθυμίᾳ τὰ τεῖχη, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι.	[20] Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὁμως, ἀρνήθηκαν νὰ ἐξανδραποδίσουν πόλη ἐλληνική, ἡ ὁποία εἶχε προσφέρει πολὺ μεγάλες υπηρεσίες στὴν Ἑλλάδα ὅταν διέτρεχε τὸν ἐσχατο κίνδυνο, ἀλλὰ ἦταν διατεθειμένοι νὰ συνάψουν εἰρήνην ὑπὸ τὸν ὅρο οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ γκρεμίσουν τὰ Μακρὰ τεῖχη καὶ τὰ τεῖχη τοῦ Πειραιᾶ καὶ παραδώσουν ὅλα τὰ πλοῖα τους, ἐκτός ἀπὸ δώδεκα καὶ φέρουν πίσω τους ἐξόριστους, ἔχοντας τους ἰδίους ἐχθροὺς καὶ φίλους με τους Λακεδαιμονίους νὰ ἀκολουθοῦν αὐτοὺς καὶ στὴ στεριά καὶ στὴ θάλασσα, σὲ οποιαδήποτε ἐπιχείρηση. [21] Ὁ Θηραμένης καὶ οἱ πρέσβεις ποὺ ἦταν μαζί του ἐπέστρεψαν με αὐτοὺς τους ὁρους ὡς προτεινόμενους στοὺς Ἀθηναίους. Με τὴν εἰσοδὸ τους στὴν πόλη τους περικύκλωνε λαὸς πολὺς, ἐπειδὴ φοβόταν μήπως εἶχαν ἐπιστρέψει ἄπρακτοι· γιατί δὲν χωροῦσε πια ἄλλη ἀναβολή, καθὼς ἦταν πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ πέθαιναν ἀπὸ τὴν πείνα. [22] Τὴν ἐπόμενη μέρα οἱ πρέσβεις ἀνακοίνωσαν με ποιους ὁρους οἱ Λακεδαιμόνιοι θὰ ἔκαναν τὴν εἰρήνην· καὶ ἐξ ονόματος τους μίλησε ὁ Θηραμένης ποὺ υποστήριζε ὅτι πρέπει νὰ ἀποδεχθοῦν τους ὁρους τῶν Λακεδαιμονίων καὶ νὰ γκρεμίσουν τὰ τεῖχη. Μερικοὶ διαφώνησαν μαζί του, οἱ περισσότεροι ὁμως ἐπιδοκίμασαν τὶς προτάσεις του καὶ ἀποφασίστηκε νὰ δεχτοῦν τὴν εἰρήνην. [23] Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὁ Λύσανδρος κατέπλευσε στὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ ἐξόριστοι ἐπέστρεψαν στὴν Ἀθήνα καὶ πανηγυρίζοντας ὑπὸ τὸν ἦχο τῶν αὐλῶν, ἄρχισαν με μεγάλη προθυμία νὰ γκρεμίζουν τὰ τεῖχη, γιατί θεωροῦσαν ὅτι ἐκείνη ἡ ἡμέρα ἦταν ἡ πρώτη τῆς ἐλευθερίας στὴν Ἑλλάδα.
---	--

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΓΓΕΝΗ ΣΤΗ ΝΕΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ

§20

- ✓ **ἔφασαν:** φήμη, φημολογία, φημισμένος.
- ✓ **εἰργασμένην :** εργαλείο, εργασία, εργάσιμος, εργαστήριο, εργάτης, εργατικός, εργοστάσιο, απεργία, εργολάβος, εργοτάξιο, εργόχειρο, καλλιεργήσιμος.
- ✓ **γενόμενοι:** γεγονός, γενιά, γένεση, γενετικός, γενετιστής, γένος, γονιός.
- ✓ **ἐποιοῦντο:** ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος.
- ✓ **καθελόντας :** αἵρεση, αιρετικός, αιρετός, ανεξαιρέτως, αρχαιρεσίες, αυθαίρετος, καλοπροαίρετα, αφαιρετικός, αφηρημένος, εξαιρετικός.
- ✓ **παραδόντας:** δόση, δώρο, αιμοδότης, αντίδοτο, διάδοση, δωσίλογος, εκδοτήριο, εκδότης, ανέκδοτος
- ✓ **καθέντας :** άνεση, άνετος, άφεση, αφετηρία, εγκάθετος, έφεση, εφετείο, εφέτης, κάθετος, σύνεση, συνετός, ύφεση.
- ✓ **νομίζοντας:** νομικός, νόμισμα, νομισματικός, νόμος, ανομία, νομισματοθήκη, νομισματοκοπείο, νομοθετικός, νομοσχέδιο, παράνομος.
- ✓ **ἔπεσθαι :** επόμενος, επομένως, συνεπής, συνέπεια.
- ✓ **ἡγώνται:** ηγεμόνας, ηγεμονία, ηγεμονικός, ηγεσία, ηγέτης, ηγήτορας, ηγούμενος, ανεξήγητος, αφηγητής, διήγηση, εισηγητής.

§21

- ✓ **ἐπανέφερον:** φέρσιμο, φορά, φόρος, δορυφόρος, φορέας, φορητός, φέρετρο, φαρέτρα, οισοφάγος, διένεξη, διηνεκής.

§22

- ✓ **Εἰσιόντας :** εισιτήριο, ιταμός, ανεξίτηλος, προσιτός.
- ✓ **περιχεῖτο:** χοή, χυτός, χυλός, χυμός, χύτρα, χυτήριο
- ✓ **φοβούμενοι:** φόβος, φοβισμένος, φόβητρο, φοβία, εκφοβισμός.
- ✓ **μέλλειν:** μέλημα, επιμελής, μεταμέλεια.
- ✓ **ἀπολλυμένων:** απώλεια, όλεθρος, πανωλεθρία, εξώλης, προώλης.
- ✓ **ἀπήγγελλον:** άγγελος, άγγελία, άγγελιαφόρος, επάγγελμα.
- ✓ **λέγων:** λόγος, λέξη, λεξικό, έπος, ρήση, ρήμα.
- ✓ **πειθεσθαι:** πειθήνιος, πειθώ, πείσμα, πειστήριο, πειστικός ,πεποίθηση, πιθανός, πιθανότητα.
- ✓ **συνεπαινεσάντων:** έπαινος, επαινετικός, παραίνεση, παρεναιτικός.
- ✓ **ἔδοξε:** δόξα, δόγμα, δόκιμος, δοκιμή, αδόκητος.
- ✓ **δέχεσθαι:** δέκτης, δεκτός, δεξαμενή, δοχείο, ακατάδεχτος, ανάδοχος, δωροδοκία, εκδοχή, ευπρόσδεκτος, καταδεκτικός, ξενοδοχείο, υποδοχή.

§23

- ✓ **κατέπλει:** πλοίο, πλεύση, πλωτός, πλοιάριο, πλοίαρχος, πλοιοκτήτης, απόπλους.
- ✓ **κατέσκαπτον :** σκάμμα, σκαπανέας, σκαπάνη, σκάφη, σκάφος, ανασκαφή.
- ✓ **νομίζοντες:** νόμισμα, νομισματικός, νομισματοκοπείο.
- ✓ **ἄρχειν :** αρχαϊκός, αρχαιότητα, αρχηγείο, αρχηγός, αρχαιογνωσία, αρχαιολογία, αρχιτεκτονική, ναύαρχος, υπάρχοντα, υπαρχηγός.

§20

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

εἰρήνη
γῆ
θάλαττα

Β' Κλίση

κίνδυνος

Γ' Κλίση

πόλις
Ἑλληνίς
Ἑλλάς
τείχος
Πειραιεύς
ναῦς
φυγὰς

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικῶν

θάλαττα	θάλατται	τείχος	τείχη	ναῦς	νήες
θαλάττης	θαλαττῶν	τείχους	τειχῶν	νηός	νεῶν
θαλάττη	θαλάτταις	τείχει	τείχεσι	νηί	ναυσί
θάλατταν	θαλάττας	τείχος	τείχη	ναῦν	ναῦς
θάλαττα	θάλατται	τείχος	τείχη	ναῦ	νήες

Επίθετα

Β' Κλίση

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον

ἀγαθός, -ή, -όν (**ἀγαθόν**/ἀμεινον- ἄριστον/ βέλτιον-βέλτιστον/κρεῖττον-κράτιστον/ λῶον-λῶστον).

μακρός, -ά, -όν

ἐχθρός, -ον (**ἐχθρόν**/ ἐχθρότερον/ ἐχθίονα,-ω - ἐχθρότατον /ἔχθιστον).

φίλος, -η, ον (**φίλον**/ φιλαίτερον, φίλτερον, φιλίονα, -ω/ φιλαίτατον, φίλτατον).

Γ' Κλίση

μέγα / μεγίστοις: επίθετο γ' κλίσης (μέγας

Κλίση των κυριότερων επιθέτων

ον.	μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
γεν.	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
δοτ.	μεγάλω	μεγάλη	μεγάλω	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
αιτ.	μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
κλ.	μέγα	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

Αντωνυμίες

αὐτός, αὐτή, αὐτό= οριστική- επαναληπτική

Επιρρήματα

ὅποι = τοπικό

❖ **ἔφασαν:** πρτ. ε.φ του ρ. φημί

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φημί ἔφην φήσω ἔφησα	φασίν ἔφασαν φήσουσι ἔφην ἔφησαν

❖ **ἀνδραποδιεῖν:** απαρέμφατο ενεστώτα ε.φ του ρ. ἀνδραποδίζω.

❖ **εἰργασμένην:** μτχ. πρκ. μ.φ του ρ. ἐργάζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐργάζομαι εἰργαζόμη ἐργάσομαι/ ἐργασθήσομαι εἰργασάμην/ εἰργάσθην εἰργασμαι εἰργάσμην	ἐργαζομένην - ἐργασομένην/ ἐργασθισομένην εἰργασαμένην/ εἰργασθεῖσαν εἰργασμένην -

❖ **γενομένοις :** μτχ. αορ. μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι ἐγενόμην/ ἐγενήθην γεγένημαι/ γέγονα ἐγεγενήμην/ ἐγεγόνειν	γιγνομένοις - γενησομένοις/ γενηθησομένοις γενομένοις/ γενηθεῖσι γεγενημένοις/ γεγονόσι -

❖ **ἐποιοῦντο:** παρατατικός μ.φ του ρ. ποιοῦμαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιοῦμαι ἐποιοῦμην ποιήσομαι/ ποιηθήσομαι ἐποίησάμην/ ἐποιήθην πεποιήμαι ἐπεποιήμην	ποιοῦνται ἐποιοῦντο ποιήσονται/ ποιηθήσονται ἐποίησαντο/ ἐποιήθησαν πεποιήνται ἐπεποιήντο

❖ **καθελόντας :** μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. καθαιρῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
(καθ)αῖρῶ (καθ)ῆρουν (καθ)αῖρήσω (καθ)εἶλον (καθ)ῆρηκα (καθ)ῆρήκειν	καθαίρουντας - καθαιρήσοντας καθελόντας καθηρηκότας -

❖ **παραδόντας:** μετοχή αορ. β' ε.φ του ρήματος παραδίδωμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραδίδωμι	παραδιδόντας
παραδίδουν	-
παραδώσω	παραδώσοντας
παρέδωκα	παραδόντας
παραδέδωκα	παραδεδωκότας
παραδεδώκειν	-

❖ **καθέντας:** μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. καθίημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καθίημι	καθιέντας
καθίην	-
καθήσω	καθήσοντας
καθήκα	καθέντας
καθείκα	καθεικότας
καθείκειν	-

❖ **νομίζοντας:** μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. νομίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νομίζω	νομίζοντας
ένόμιζον	-
νομιῶ	νομιούντας
ένόμισα	νομήσαντας
νενόμικα	νenoμηκότας
ένενομίκειν	-

❖ **ἔπεσθαι:** απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἔπομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔπομαι	ἔπεσθαι
εἰπόμην	-
ἔψομαι	ἔψεσθαι
ἐσπόμην	-σπέσθαι
ἠκολούθηκα	ἠκολουθηκέναι
ἠκολουθήκειν	-

❖ **ἡγῶνται:** υποτ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἡγοῦμαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἡγοῦμαι	ἡγοῦνται
ἡγούμην	ἡγῶνται
ἡγησομαι/ ἡγηθήσομαι	ἡγοῦντο
ἡγησάμην/ ἡγήθην	ἡγείσθων, -σαν
ἡγήμαι	ἡγεῖσθαι
ἡγήμην	ἡγούμενος

§21

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

πρεσβευτής (πρέσβεις)
Ἀθῆναι

Β' Κλίση

κίνδυνος
ὄχλος
λίμος

Γ' Κλίση

Θηραμένης
πλήθος

Επίθετα

Β' Κλίση

ἄπρακτος, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ

Αντωνυμίες

αὐτός, αὐτή, αὐτό= οριστική- επαναληπτική

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική

Επιρρήματα

ἔτι= χρονικό

Ρήματα

❖ **ἐπανάφερον**: πρτ. ε.φ του ρ. ἐπαναφέρω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπαναφέρω	ἐπαναφέρουσι
ἐπανάφερον	ἐπανάφερον
ἐπανοίσω	ἐπανοίσουσι
ἐπανήνεγκον	ἐπανήνεγκον
ἐπανενηνόχα	ἐπανενηνόχασι
ἐπανενηνόχουν	ἐπανενηνόχεσαν

❖ **Εἰσιόντας** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. εἰσέρχομαι/εἰσείμι.

❖ **περιεχέτο** : πρτ. μ.φ του ρ. περιχέομαι.

❖ **φοβούμενοι**: μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. φοβοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φοβοῦμαι	φοβούμενοι
ἐφοβούμην	-
φοβήσομαι/ φοβηθήσομαι	φοβη(θη)σόμενοι
ἐφοβησάμην/ ἐφοβήθην	φοβησάμενοι/ φοβηθέντες
πεφόβημαι	πεφοβημένοι
ἐπεφοβήμην	-

❖ **ἤκοιεν**: ευκτική ενεστ.(με σημασία πρκ) του ρ. ἤκω.

❖ **ἐνεχώρει**: πρτ. του απροσώπου ρ. ἐγχωρεῖ

❖ **μέλλειν**: απρφ. ενστ. ε.φ του ρ. μέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μέλλω	μέλλειν
ἔμελλον	-
μελήσω	μελήσειν
εμέλησα	μελήσαι
μεμέληκε (συνήθως στο γ' πρόσωπο)	μεμεληκέναι
έμεμελήκει (συνήθως στο γ' πρόσωπο)	-

§22

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ύστεραία
πρεσβευτής (πρέσβεις)
ειρήνη

Β' Κλίση

Γ' Κλίση

Θηραμένης
τείχος

Επίθετα

Β' κλίση

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον

Γ' κλίση

πλειόνων= συγκριτικός βαθμός του επιθέτου πολύς (θετ.= πολλών/ υπερθ.= πλείστων)

Αντωνυμίες

ὅς, ἥ, ὅ = αναφορική αντωνυμία.
αὐτός, αὐτή, αὐτό= οριστική- επαναληπτική
τις, τι= αόριστη αντωνυμία.

Επιρρήματα

πολύ = ποσοτικό (πλέον/ πλείστον, πλείστα)

Ρήματα

❖ **ἀπήγγελλον**: πρτ. ε.φ του ρ. ἀπαγγέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπαγγέλλω ἀπήγγελλον ἀπαγγελῶ ἀπήγγειλα ἀπήγγελκα ἀπηγγέλκειν	ἀπαγγέλλουσι ἀπήγγελλον ἀπαγγελοῦσι ἀπήγγειλαν ἀπηγγέλκασιν ἀπηγγέλκεσαν

❖ **ποιῶντο**: ευκτική ενεστ. μ.φ του ρ. ποιῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶμαι ἐποιούμην ποιήσομαι/ ποιηθήσομαι ἐποίησάμην/ ἐποίηθην πεποιήμαι ἐπεποιήμην	ποιῶνται ποιῶνται ποιῶνται ποιῶντο ποιεῖσθων/-σαν ποιεῖσθαι ποιούμενος

❖ **προηγόρει** : πρτ. ε.φ του ρ. προηγοῶ.

❖ **λέγων** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/έρῳ ἔλεξα/εἶπον/εἶπα εἶρηκα εἰρήκειν	λέγων - λέξων/ έρῶν λέξας/ εἰπών/ εἶπας εἰρηκώς -

❖ **χρή**: απρόσωπο ρήμα.

❖ **πείθεσθαι** : απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. πείθομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθομαι ἐπειθόμην πείσομαι/ πεισθήσομαι ἐπεισάμην/-σθην/ ἐπιθόμην πέπεισμαι ἐπεπείσμην	πείθεσθαι - πείσεσθαι/ πεισθήσεσθαι πείσασθαι/ πεισθῆναι/ πιθέσθαι πεπεῖσθαι -

❖ **περιαιρέιν** : απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. περιαιρῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
περιαιρῶ περιήρουν περιαιρήσω περιεῖλον περιήρηκα περιηρήκειν	περιαιρέιν - περιαιρήσειν περιελεῖν περιηρηκέναι -

❖ **ἀντειπόντων**: μτχ αορ. β' του ρ. ἀντιλέγω (βλ. λέγων)

❖ **συνεπαινεσάντων**: μτχ. αορ. ε.φ του ρ. συνεπαινῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
συνεπαινῶ συνεπήνουν συνεπαινέσω συνεπήνεσα συνεπήνεκα	συνεπαινούντων - συνεπαινεσόντων/-μένων συνεπαινεσάντων συνεπηνεκόντων -

❖ **ἔδοξε** : αόρ. ε.φ του ρ. δοκεῖ (απρόσωπο): δοκεῖ, ἐδόκει, δόξει, ἔδοξε, δέδοκται, ἐδέδοκτο

❖ **δέχεσθαι**: απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. δέχομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δέχομαι ἐδεχόμην δέξομαι/ δεχθήσομαι ἐδεξάμην/ ἐδέχθην δέδεγμαι ἐδεδέγμην	δέχεσθαι - δέξεσθαι/ δεχθήσεσθαι δέξασθαι/ δεχθῆναι δεδέχθαι -

§23

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

προθυμία
ήμέρα
έλευθερία

Β' Κλίση

Λύσανδρος

Γ' Κλίση

Πειραιεύς
φυγάς
τείχος
αύλητρίς
Ἑλλάς

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

αύλητρίς	αύλητρίδες
αύλητρίδος	αύλητρίδων
αύλητρίδι	αύλητρίσι
αύλητρίδα	αύλητρίδας
αύλητρίς	αύλητρίδες

Επίθετα

Γ' κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (πλείων, πλείστος)

Αντωνυμίες

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική
ἐκεῖνος, -η, -ο= δεικτική

Ρήματα

- ❖ **κατέπλει** : πρτ. ε.φ του ρ. καταπλέω (Το ρ. συναιρεί το ε- του θέματος μόνο όταν στην κατάληξη ακολουθεί -ε/-ει).

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταπλέω κατέπλεον καταπλεύσομαι/-πλευσοῦμαι κατέπλευσα καταπέπλευκα κατεπεπλεύκειν	καταπλεῖ κατέπλει καταπλεύσεται/-εῖται κατέπλευσε καταπέπλευκε κατεπεπλεύκει

- ❖ **κατέσκαπτον**: πρτ. ε.φ του ρ. κατασκάπτω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατασκάπτω κατέσκαπτον κατασκάψω κατέσκαψα κατέσκαφα κατεσκάφειν	κατασκάπτουσι κατέσκαπτον κατασκάψουσι κατέσκαψαν κατεσκάφασι κατεσκάφεσαν

❖ **νομίζοντες** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. νομίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νομίζω ἐνόμιζον νομιῶ ἐνόμισα νενόμικα ἐνενομικέιν	νομίζοντες - νομιοῦντες νομίσαντες νενομικότες -

❖ **ἄρχειν** : απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἄρχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἄρχω ἤρχον ἄρξω ἤρξα ἤρχα ἤρχειν	ἄρχειν - ἄρξειν ἄρξαι ἤρχέναι -

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ἄ λ υ σ η

§20

Λακεδαιμόνιοι δὲ ...τῇ Ἑλλάδι: Κύρια πρόταση./ οὐκ ἔφασαν=P, Λακεδαιμόνιοι=Y.P, ἀνδραποδιεῖν=A.P/ειδ. απρφ. (ταυτοπρ.), πόλιν=A.A, Ἑλληνίδα= επιθ. προσδ., εἰργασμένην= αναφορική μτχ, συν.A.A, ἀγαθὸν= A.μτχ, μέγα= επιθ. προσδ., ἐν τοῖς κινδύνοις= εμπροθ. κατάστασης ἢ χρόνου, μεγίστοις = επιθ. προσδ, γενομένοις= αναφορ.μτχ, συν.στο κινδύνους, τῇ Ἑλλάδι = δοτ. προσ. κτητική.

ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην: Κύρια πρόταση./ ἐποιοῦντο= P, εἰρήνην= A.P.

ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη ... καὶ κατὰ θάλατταν : Δευτερεύουσα επιρ.συμπερασματική απρφ. πρόταση./ ἐφ' ᾧ= εμπρόθ. που δηλώνει ὄρο, συμφωνία ἢ προϋπόθεση, ἔπεσθαι= απρφ. σε θέση P, Λακεδαιμονίοις = A.A, καθελόντας- παραδόντας- καθέντας- νομίζοντας= χρονικές μτχ.-συν. Υ.Α, τὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ =A. μτχ. καθελόντας, μακρὰ= επιθ. προσδ., τὰς ναῦς= A.μτχ. παραδόντας, πλὴν δώδεκα= εμπροθ. προσδ. εξαίρεσης, καὶ τοὺς φυγάδας= A.μτχ. καθέντας, τὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον= A.μτχ νομίζοντας, αὐτὸν= επιθ. προσδ., κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν= εμπροθ. προσδ. τόπου.

ὅποι ἂν ἡγῶνται: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση που δηλώνει τόπο./ ἂν ἡγῶνται= P, ὅποι= επιρ. τόπου.

§21

Θηραμένης δὲ ... εἰς τὰς Ἀθήνας: Κύρια πρόταση./ ἐπανεφέρον=P, Θηραμένης δὲ καὶ οἱ πρέσβεις= Y.P, σὺν αὐτῷ= εμπροθ. συνοδείας (με το ἄρθρο= επιθ.προσδ) ταῦτα= A.P, εἰς τὰς Ἀθήνας= εμπροθ. προσδ. κατεύθυνσης.

Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχέτο πολὺς, φοβούμενοι: Κύρια πρόταση./ περιεχέτο= P, ὄχλος = YP, πολὺς= επιθ. προσδ., αὐτοὺς = A.P & Y.M, εἰσιόντας= χρονική μτχ. συν.A.P. , φοβούμενοι= αιτιολ. μτχ. (εν. YP= οὔτοι=> ὄχλος).

μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν: δευτερεύουσα ονομαστική ενδοιαστική πρόταση ως A. μτχ. φοβούμενοι./ ἦκοιεν= P, ἄπρακτοι= επιρ. κτγ. τρόπου.

οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ: Κύρια πρόταση./ ἐνεχώρει= P (απρόσωπο), μέλλειν= Y.P & τελ. απρφ., ἔτι= επιρ. προσδ. χρόνου, διὰ τὸ πλῆθος= εμπροθ. αιτίας, τῶν ἀπολλυμένων= επιθ. μτχ. & γεν.

περιεχομένου (με Υ.μτχ= το άρθρο της), τῷ λιμῶ= δοτ. αιτίας.

§22

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις: Κύρια πρόταση./ ἀπήγγελλον= Ρ, οἱ πρέσβεις= Υ.Ρ, Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ= δοτ. χρόνου.

ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην: δευτερεύουσα επιρ. συμπερασματική που δηλώνει ὄρο, συμφωνία ἢ προϋπόθεση./ ποιοῖντο= Ρ, οἱ Λακεδαιμόνιοι= Υ.Ρ, τὴν εἰρήνην= Α.Ρ, ἐφ' οἷς= εμπροθ.που δηλώνει ὄρο, συμφωνία ἢ προϋπόθεση.

προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων: Κύρια πρόταση./ προηγόρει= Ρ, Θηραμένης= Υ.Ρ & ΜΤΧ, αὐτῶν=Α.Ρ, λέγων= τροπική μτχ. συν.Υ.Ρ.

ὥς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περαιοῖν: δευτερεύουσα ονομαστική ειδική ως Α.μτχ. λέγων./ χρὴ= Ρ (απρόσωπο), πείθεσθαι-περαιοῖν= Υ.Ρ & τελ. απρφ., Λακεδαιμονίοις= Α. Α πείθεσθαι, τὰ τεῖχη= Α.Α περαιοῖν.

Ἀντιπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην: Κύρια πρόταση./ ἔδοξε= Ρ (απρόσωπο), δέχεσθαι= Υ.Ρ & τελ. απρφ., τὴν εἰρήνην= Α.Α, Ἀντιπόντων- συνεπαινεσάντων= χρον. μτχ. (απόλυτες), τινων= Υ. μτχ. Ἀντιπόντων, αὐτῷ= Α.μτχ. Ἀντιπόντων, πλειόνων = Υ.μτχ. συνεπαινεσάντων, πολὺ= επιρ. προσδ. ποσού.

§23

Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ: Κύρια πρόταση./ κατέπλει= Ρ, Λύσανδρός= Υ.Ρ, μετὰ δὲ ταῦτα= εμπροθ. προσδ. χρόνου, εἰς τὸν Πειραιᾶ= εμπροθ. προσδ. κατεύθυνσης.

καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν: Κύρια πρόταση./ κατήσαν=Ρ, οἱ φυγάδες= Υ.Ρ.

καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας: Κύρια πρόταση./ κατέσκαπτον =Ρ, τὰ τεῖχη= Α.Ρ, ὑπ' αὐλητρίδων= εμπροθ. προσδ. τρόπου, προθυμία= δοτ. τρόπου, πολλῇ= επιθ. προσδ., νομίζοντες= αιτιολ. μτχ, ἄρχειν = Α.Ρ & τελ. απρφ., τῆς ἐλευθερίας= Α.Α, ἡμέραν= αιτ. χρόνου, ἐκείνην= επιθ. προσδ., τῇ Ἑλλάδι = δοτ. χαριστική.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἑ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Όμως οι Λακεδαιμόνιοι, που θυμόντουσαν την προσφορά των Αθηναίων στην Ελλάδα κατά την περίοδο των Περσικών πολέμων, αρνήθηκαν. Αντιπρότεινα έτσι συνθήκη ειρήνης με εξευτελιστικούς όμως όρους για την Αθήνα, όπως ήταν το γκρέμισμα των Μακρών Τειχών και των τειχών του Πειραιά, η παράδοση όλων των πλοίων εκτός από δώδεκα, ο επαναπατρισμός όλων των εξορίστων και η υποχρέωση να ακολουθούν οι Αθηναίοι πιστά σε όλα τους Λακεδαιμόνιους έχοντας τους ίδιους εχθρούς και φίλους. Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις έφεραν την πρόταση των Λακεδαιμονίων στην Αθήνα. Όταν έφτασαν ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις στην Αθήνα ο λαός τους περικύκλωσε φοβούμενος μήπως επέστρεψαν άπρακτοι. Την άλλη μέρα ανακοινώθηκαν οι όροι της ειρήνης. Ο Θηραμένης υποστήριξε τη συμφωνία και παρόλο που υπήρξαν κάποιες διαφωνίες αποφασίστηκε να γίνει δεκτή. Μετά από αυτό ο Λύσανδρος κατέπλευσε στον Πειραιά, οι εξόριστοι επέστρεψαν στην Αθήνα και τα τείχη γκρεμίστηκαν μέσα σε πανηγυρικό κλίμα, αφού οι Αθηναίοι πίστεψαν ότι αρχίζει η ελευθερία της Ελλάδας.

§20: Ο Ξενοφών έχει αξιοποιήσει τις δυνατότητες που του παρέχει η γλώσσα, για να

ενσωματώσει τους όρους του κειμένου της συνθήκης μέσα στην αφήγησή του έτσι, ώστε να διακρίνεται μια διαβάθμιση ανάμεσα στον βασικό και στους κάπως δευτερεύοντες όρους. Ο κύριος όρος δηλώνεται με ένα απαρέμφατο (**ἔπεσθαι**), οι προκαταρκτικοί όροι με τέσσερις μετοχές (**καθελόντας, παραδόντας, καθέντας, νομίζοντας**).

ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι: Πρόκειται για τους Περσικούς πολέμους 490-478 π.Χ.), όπου η Αθήνα παίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο απέκρουσε τη δύναμη των Περσών και διατήρησε την ελευθερία των Ελλήνων.

Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν: η απόφαση αυτή των Σπαρτιατών δηλώνει το θάρρος και την μεγαλοψυχία τους.

ἐφ' ᾧ ... ὅποι ἂν ἡγῶνται : Η προτεινόμενη συνθήκη ειρήνης περιλαμβάνει όρους εξευτελιστικούς για τους Αθηναίους, οι οποίοι αποσκοπούσαν σε κάτι. Σύμφωνα με αυτή οι αθηναίοι έπρεπε:

- να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τα τείχη γύρω από τον Πειραιά→ Τα Μακρά Τείχη ήταν σημαντικά, καθώς προστάτευαν τη συγκοινωνία Αθήνας και Πειραιά και εξασφάλιζαν τη συνεχή πρόσβαση των Αθηναίων στη θάλασσα και την αξιοποίηση της ναυτικής υπεροχής τους. Γκρέμισμα= αποδυνάμωση της αμυντικής ικανότητας της Αθήνας- πλήγμα στο γόητρό της.
- να παραδώσουν όλα τα καράβια τους εκτός από δώδεκα→ Οι τριήρεις αποτελούσαν από τους Περσικούς πολέμους τα απόρρητα «ξύλινα τείχη» των Αθηναίων. Συνεπώς, η παράδοση των πλοίων στους εχθρούς σήμαινε και την ουσιαστική παράδοση της πόλης και τη στρατιωτική της αποδυνάμωση.
- να δρομολογήσουν την επιστροφή στην πόλη όλων των εξορίστων→ Κατά τα χρόνια της δημοκρατίας στην αρχαία Αθήνα, το πολίτευμα προστατευόταν με τον εξοστρακισμό όσων επιβουλευόνταν τη λειτουργία του. Επρόκειτο, λοιπόν, για πολιτικά πρόσωπα κυρίως ολιγαρχικών πεποιθήσεων που είχαν ισχύ και επιρροή στο πλήθος. Η επιστροφή από την εξορία εκείνων των πολιτικών προσώπων που είχαν ολιγαρχικές πεποιθήσεις σήμαινε τη δυνατότητα να οργανωθεί η φιλολακωνική πολιτική παράταξη που θα αναλάμβανε μελλοντικά την εξουσία στην Αθήνα (αλλαγή του πολιτεύματος σε ολιγαρχία)
- να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Σπαρτιάτες→ ποιτική και διπλωματική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία
- να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες στη γη και στη θάλασσα→ στρατιωτική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία.

Θεωρώντας τον ίδιο εχθρό και φίλο με τους Σπαρτιάτες, οι Αθηναίοι έχαναν την ανεξαρτησία της εξωτερικής τους πολιτικής και μετατρέπονταν σε δύναμη που ήταν υποχρεωμένη να υιοθετεί τα συμφέροντα της Σπάρτης. Με τον όρο αυτό, δηλαδή, ολοκληρωνόταν η υποδούλωση της Αθήνας

Οι τρεις πρώτοι όροι αποδίδονται με ρηματικούς τύπους σε αόριστο, γιατί θα γίνουν μόνο μια φορά, ενώ οι δύο τελευταίοι με ρηματικούς τύπους σε ενεστώτα, γιατί αφορούν ενέργειες με διάρκεια.

Ως βασικό όρο ο Ξενοφώντας θεωρεί τον τελευταίο, τον οποίο αποδίδει με απαρέμφατο, ενώ όλους τους άλλους τους αποδίδει με μετοχές. Οι άλλοι όροι θεωρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις, για να ισχύσει ο βασικός όρος.

§21

Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιχεῖτο πολὺς...διὰ τὸ πλῆθος τῶν

ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ: Η κατάσταση των Αθηναίων είχε φτάσει στο απροχώρητο. Η πείνα και οι κακουχίες είχαν εξαντλήσει τελείως τους Αθηναίους. Δεν υπήρχαν άλλα περιθώρια αντοχής και υπομονής, γι' αυτό περίμεναν από τους πρέσβεις να πληροφορηθούν τα ευχάριστα νέα (σύναψη ειρήνης με οποιουσδήποτε όρους). Έτσι ήταν φυσική η αντίδρασή τους να περικυκλώσουν τους πρέσβεις. Τα ρήματα στο απόσπασμα βρίσκονται σε χρόνο παρατατικό, πράγμα που δείχνει τη διαρκή αναστάτωση και σύγχυση των Αθηναίων.

§22

Ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ... ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην: Η αποδοχή των όρων ειρήνης και η παράδοση της Αθήνας έγινε τέλη Μαρτίου αρχές Απριλίου του 404 π.Χ. Σύμφωνα με το ρήτορα Λυσία ο Θηραμένης και οι άλλοι ολιγαρχικοί είχαν φροντίσει να φυλακίσουν όποιον αντιτασσόταν στους όρους της ειρήνης πριν καλά καλά αρχίσει η συνεδρίαση της εκκλησίας του δήμου.

Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις μετέφεραν ως απλοί αγγελιοφόροι τους σκληρούς όρους της ειρήνης που τους πρότειναν οι Λακεδαιμόνιοι. Ο Θηραμένης, μάλιστα, πρώτος μίλησε στην Εκκλησία του Δήμου και πρότεινε να τους αποδεχτούν και κυρίως να ανεχτούν την κατεδάφιση των τειχών· όρος που αποτελεί και το ισχυρότερο πλήγμα στο ηθικό των Αθηναίων (προηγόρει δέ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν). Στη ιστορική αφήγηση του Ξενοφώντα διακρίνουμε τη διάρκεια και την ένταση των συζητήσεων με τη χρήση του παρατατικού προηγόρει, αλλά και την προσπάθεια του Θηραμένη να επιβάλει τους όρους (δεοντολογική διατύπωση ὡς χρή) χωρίς να αφήνει και πολλά περιθώρια διαπραγματεύσεων και αντιρρήσεων στο πλαίσιο της Εκκλησίας του Δήμου. Πράγματι, η απήχηση των προτάσεων του Θηραμένη ήταν μεγάλη. Μερικοί έφεραν αντιρρήσεις, προφανώς γιατί θεωρούσαν τους όρους ιδιαίτερα σκληρούς και υποτιμητικούς για την Αθήνα. Οι περισσότεροι, όμως, Αθηναίοι συμφώνησαν να τους αποδεχτούν, καθώς είχαν συνειδητοποιήσει ότι δεν υπήρχε πλέον εναλλακτική λύση λόγω της φυσικής εξάντλησης από τη συνεχιζόμενη πολιορκία και την πείνα (διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ). Η τελική απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου υπογραμμίζεται με το ἔδοξεν και φανερώνει την απελπιστική θέση των Αθηναίων.

§23

Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ: Ο Λύσανδρος αρχικά πολιορκούσε την Αθήνα από τη θάλασσα και ο Άγης από την ξηρά. Επειδή όμως οι Αθηναίοι αντιστέκονταν, έπλευσε με μέρος του στόλου του εναντίον πόλεων της Μ. Ασίας και ρύθμισε την πολιτική τους κατάσταση βίαια ή ειρηνικά, σύμφωνα με τα συμφέροντα της Σπάρτης. Η είδηση της παράδοσης της Αθήνας τον βρήκε να πολιορκεί τη Σάμο. Έλυσε την πολιορκία της και επέστρεψε στον Πειραιά.

τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων: Κάλεσαν αυλητρίδες, όπως έκαναν στα γλέντια και στα συμπόσια για να πανηγυρίσουν «μετά μουσικής» την κατεδάφιση των τειχών! Οι Αθηναίοι βρίσκονται σε κατάσταση λιμού· κάτι που έχει προκαλέσει ήδη πολλούς θανάτους. Η πολιορκία που απομόνωνσε την Αθήνα και στερούσε την πόλη από τον ανεφοδιασμό καθώς και η μακροχρόνια αναμονή των εξελίξεων, προκάλεσαν στον πληθυσμό πειστικές συνθήκες και την ανάγκη επίλυσης του προβλήματος με κάθε κόστος. Έτσι, αν και υπάρχουν κάποιοι που δεν δέχονται τους όρους, οι περισσότεροι Αθηναίοι επιζητούν πλέον τη συνθηκολόγηση. Η εφαρμογή των όρων, μάλιστα, γίνεται με μουσικές και τρόπο που θυμίζει γιορτή σαν λύτρωση από τα δεινά του πολυετούς πολέμου

νομίζοντες εκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας: Οι Ἕλληνες πίστευαν ὅτι τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἀπελευθερώνονταν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Ἀθηναίων. Γι' αὐτὸ καὶ συμμετέχουν σ' αὐτὸ τὸ «πανηγύρι τῆς χαρᾶς». Ὅμως σύντομα τὸ μέλλον ἐδείξε ὅτι ἡ προσδοκία τους αὐτὴ ἦταν λανθασμένη.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Ἀργότερα ὥστόσο ἀρχισαν νὰ καταστρώνουν σχέδια γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὴν ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στὴν πόλη. Τὸ πρῶτο βῆμα ἦταν νὰ στείλουν στὴ Λακεδαίμονα τὸν Αἰσχίνη καὶ τὸν Ἀριστοτέλη, γιὰ νὰ πείσουν τὸν Λύσανδρο νὰ ἐνεργήσῃ νὰ τους δοθεῖ φρουρά —που ὑπόσχονταν νὰ συντηροῦν αὐτοὶ— «ὥσπου νὰ βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση τὰ κακὰ στοιχεῖα καὶ νὰ οργανώσουν τὸ καθεστῶς». Εκείνος πείστηκε καὶ φρόντισε νὰ τους δώσουν τὴ φρουρά με τὸν Καλλίβιο γιὰ ἀρμολογία. Μόλις οἱ Τριάντα πῆραν τὴ φρουρά, βάλθηκαν νὰ καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τὸν Καλλίβιο, γιὰ νὰ ἐγκρίνῃ ὅλες τους τὶς πράξεις· αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιῶτες ἀπὸ τὴ φρουρά, ποὺ τους βοηθοῦσαν νὰ συλλάβουν ὁποιοὺς ἤθελαν — ὄχι πια «κακὰ στοιχεῖα» κί ἀσήμαντα πρόσωπα, ἀλλ' ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ὁποῖον τους δημιουργοῦσε τὴν ὑποψία ὅτι δε θ' ἀνεχόταν τὸν παραμερισμὸ του κί ὅτι, ἀν δοκίμαζε ν' ἀντιδράσῃ, θάβρισκε πολλοὺς συμπαραστάτες. Ξενοφῶντος Ἑλληνικά, 2.3.§13-14 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος] **Πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποδέχτηκαν τὴν πρεσβείαν τους ἀπὸ τὴ καὶ γιὰτί οἱ ἐλπίδες τους γιὰ μία νέα ἀρχὴ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου διαψεύστηκαν; Στὴν ἀπάντησή σας νὰ λάβετε ὑπόψη καὶ τὰ δύο κείμενα ποὺ σας ἔχουν δοθεῖ (πρωτότυπο καὶ μεταφρασμένο).**

ΑΠ.: Οἱ Ἀθηναῖοι ἐσπευσαν νὰ βρεθοῦν κοντὰ στὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας ποὺ ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴ Σπάρτη προκειμένου νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαπραγματεύσεων με τοὺς Λακεδαιμόνιους. Ἡ ἀγωνία, ἡ ἀπελπισία καὶ ὁ φόβος γιὰ τὴν ἐπόμενη μέρα (Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολλὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοί ᾤκειεν) εἶχαν κορυφωθεῖ λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν νεκρῶν ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τροφίμων (οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῶν λιμῶν). Γι' αὐτὸ καὶ τελικὰ οἱ περισσότεροι ἀποδέχονται τὴν εἰρήνην με ἀνακούφιση καὶ ρεαλισμὸ ἔχοντας τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ δύσκολα πέρασαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι μία νέα ἀρχὴ θὰ γίνῃ μετὰ τὸ ὁριστικὸ τέλος τοῦ πολέμου. (μονάδες 4) Ὅμως αὐτὲς οἱ προσδοκίαι τους λίγο καιρὸ ἀργότερα διαψεύδονται, καθὼς οἱ Τριάκοντα τύραννοι γρήγορα ἀθετοῦν τὴ δέσμευσή τους καὶ ἀρχίζουν νὰ αὐθαιρετοῦν. Γίνεται πια φανερό ὅτι τὸ μόνο ποὺ τους ἀπασχολεῖ εἶναι νὰ ἐδραιωθοῦν στὴν ἐξουσία με κάθε τρόπο. Γι' αὐτὸ καταφεύγουν στὴ βοήθεια τῶν Λακεδαιμονίων φτάνοντας σὲ ἐσχάτο σημεῖο ὑποτέλειαν καὶ προδοσίας, ἐπιδιώκοντας ἔτσι νὰ ἐπιδοκιμάζονται οἱ πράξεις τους με τὴ δύναμιν τῶν ὀπλῶν. Ἡ δύναμιν καὶ ἡ αὐτοπεποίθησή τους φτάνει στὰ ὅρια τῆς ἀλαζονείας. Ἀρχίζουν τὶς διώξεις, τὶς ἐκκαθαρίσεις, χωρὶς διακρίσεις, ὅλων τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τους καὶ τοὺς θανατώνουν, χωρὶς δίκην (αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιῶτες...πολλοὺς συμπαραστάτες). Γιὰ τοὺς Ἀθηναίους, λοιπὸν, μετὰ τὴ συνθηκολόγησιν δὲν ἀκολούθησε ἡ εἰρήνη, ὅπως νόμισαν, ἀλλὰ μία περίοδος βίας καὶ τρομοκρατίας.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): «Τὸν πρῶτο καιρὸ ὁ Κριτίας κί ὁ Θηραμένης ἦταν ὁμοϊδεάτες καὶ φίλοι. Ὁ Κριτίας ὅμως —ποὺ ἀνάμεσα στ' ἄλλα εἶχε ἐξοριστεῖ κιόλας ἀπὸ τοὺς δημοκρατικούς— εἶχε διάθεσιν νὰ σκοτώσῃ πολλὸν κόσμον, ἐνῶ ὁ Θηραμένης ἐναντιωνόταν, λέγοντας ὅτι δὲν ἦταν λογικὸ νὰ θανατώνουν ἀνθρώπους μόνο γιὰ τὸν λόγον ὅτι τοὺς τιμοῦσε ὁ λαός, ἔστω κί ἀν δὲν πείραζαν σὲ τίποτε τὴν ἀριστοκρατικὴ τάξιν. «Στὸ κάτω κάτω», τοῦ ἔλεγε, «κί ἐγὼ κί ἐσύ ἔχουμε πει καὶ κάνει πολλὰ γιὰ ν' ἀποκτήσουμε δημοτικότητα». Ξενοφῶντος Ἑλληνικά, 2.3.§15 [Μετάφραση Ρ. Ρούφος] **Ἀφοῦ διαβάσετε με προσοχὴ καὶ τὰ δύο κείμενα (πρωτότυπο καὶ μεταφρασμένο) ποὺ σας ἔχουν δοθεῖ, νὰ χαρακτηρίσετε τὸν Θηραμένην με**

Βάση τον τρόπο που ενεργεί σε κάθε περίπτωση. ΑΠ.: Ο Θηραμένης, όταν οι πρέσβεις επιστρέφουν από τη Σπάρτη στην Αθήνα, έχει ηγετικό ρόλο και ξεχωρίζει, καθώς είναι ο μόνος που κατονομάζεται από τον Ξενοφώντα. Επηρεάζει τις εξελίξεις, όταν ανακοινώνει τους όρους της ειρήνης στους Αθηναίους. Τους προτείνει ρητά να συνθηκολογήσουν και μάλιστα φαίνεται να παρουσιάζει μόνον ένα από τους όρους, την κατεδάφιση των τειχών. Στο μεταφρασμένο απόσπασμα δεν έχει τον κύριο ρόλο, αλλά υποσκελίζεται από τον Κριτία, που είναι εκδικητικός και πιο κυνικός. Έτσι, ενώ ο Κριτίας επιμένει να ασκεί βία και να σκοτώνει πολιτικούς αντιπάλους και δημοφιλή πρόσωπα, ο Θηραμένης παρουσιάζεται πιο μετριοπαθής και σώφρων. Απορρίπτει την αναίτια βία εναντίον όσων δεν τους έβλαψαν σε τίποτα, και αρκείται στην κυριαρχία και τη δημοτικότητα που είχαν ήδη αποκτήσει

§16-23: Ολόκληρο το απόσπασμα κυριαρχείται από διπλωματική/διαπραγματευτική δραστηριότητα. Τα ρήματα που σημαίνουν εκφορά λόγου παίρνουν ποικίλες αποχρώσεις: λέγω/ όμολογῶ/ άπαγγέλλω/ κελεύω/ έρωτῶ/ άποκρίνομαι/ καλῶ/ άντιλέγω/ φημί/προηγورῶ/συνεπαινῶ.

Τρόπος σύνθεσης του κειμένου

- Χρονολογική παράθεση των γεγονότων, τονισμένη από τους χρονικούς δείκτες, ρητούς (μετά ταῦτα, ἐπεὶ δ' ἦκον, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, μετά δὲ ταῦτα) και λανθάνοντες (πεμφθεῖς, εἰσιόντας = χρον. μτχ.).
- Προκλητικά πανομοιότυπη σύνδεση όλων των περιόδων με το "δὲ" (εξαιρείται η περίοδος μετά ταῦτα ... δέκατος αὐτός, και συνεπῶς τραβά την προσοχή και αποζητεί ερμηνεία).
- Λόγος σχετικά μικροπερίοδος (η μεγαλύτερη περίοδος, §20, εκτείνεται σε 6 αράδες), χωρίς συντακτικές περιπλοκές και χωρίς έντονα υποταγμένο λόγο.

Συμπέρασμα: Ο τρόπος σύνθεσης του κειμένου αποτυπώνει τη γοργή διαδοχή των γεγονότων, την έντονη κινητικότητα και την προσπάθεια να εξευρεθεί ή να εκβιασθεί μια λύση (ακόμη και η τρίμηνη καθήλωση του Θηραμένη πλάι στον Λύσανδρο παρουσιάζεται ως ένας κρίκος στην αλυσίδα των εξελίξεων, χωρίς να σημαίνει και αφηγηματική καθήλωση). Από αυτή την άποψη ο τίτλος του κειμένου (Η δράση της διπλωματίας) πολύ εύστοχα αναδεικνύει όχι μόνον το θέμα αλλά και το καίριο χαρακτηριστικό του τρόπου πραγμάτευσής του.

Η μονοδιάστατη χρονολογική παρουσίαση ουσιαστικά υποβάλλει την αίσθηση ότι εδώ η σχέση αιτίου~αιτιατού είναι σχεδόν ανύπαρκτη, ή μάλλον επιβεβλημένη από τα ίδια τα πράγματα, καθώς τα περιθώρια είναι ασφυκτικά και το μέλλον σχεδόν προδιαγεγραμμένο: τα πάντα είναι θέμα χρόνου και ο Θηραμένης εκμεταλλεύεται ακριβώς αυτό το στοιχείο. Το όλο πρόβλημα συνοψίζεται τελικά στο δίλημμα των Αθηναίων: συμβιβασμός και επιβίωση ή άρνηση συμβιβασμού και αφανισμός. Δεν είναι τυχαίο ότι η μοναδική ανεξάρτητη αιτιολογική φράση (οὐ γὰρ ἔτι ... τῷ λιμῷ, §21) που μοιάζει να αποτελεί σχόλιο του ιστορικού, προβάλλει ακριβώς την απελπιστική κατάσταση των Αθηναίων, την αίσθησή τους ότι έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια ανabolής. Τελικά είτε επρόκειτο για την υποκειμενική κρίση του Ξενοφώντα είτε για την όντως αναπόφευκτη λύση, η ρητορική του κειμένου προβάλλει τη χρονική πίεση ως αποφασιστικό παράγοντα καθορισμού του τελικού αποτελέσματος.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

1. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κινδύνους, θάλατταν, φίλον, δέχεσθαι, ήμέραν.
2. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο συνθετικό καθεμία

από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ναῦς, γῆν, πολὺς, ἡμέραν, ἄρχειν.

3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ἔφασαν	α. διήγημα
2. ἔπεσθαι	β. κατάφαση
3. ἡγῶνται	γ. ἔπος
4. ἔδοξε	δ. ἐναρξη
5. ἄρχειν	ε. δοχείο
	ζ. ἐπόμενος
	η. δόγμα

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- εἰργασμένην: Για κάποιους εργαζόμενους το Σάββατο δεν είναι αργία, αλλά ημέρα.
- μέλλειν: Στα σχέδια της εταιρείας περιλαμβάνεται η ίδρυση υποκαταστημάτων στο εξωτερικό.
- συνεπαινεσάντων: Του αξίζει κάθε για την καλή του πράξη.
- δέχεσθαι: Ο ίδιος ο Υφυπουργός Αθλητισμού πήγε στο αεροδρόμιο για την των ολυμπιονικών.
- ἄρχειν: Η του πρωταθλήματος ποδοσφαίρου μετατέθηκε για τα τέλη Οκτωβρίου.

5. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: εἰρήνην, ναῦς, φίλον, ἡμέραν, ἄρχειν.

6. Να γράψετε ένα ομόρριζο επίθετο της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κινδύνοις, εἰρήνην, φυγάδας, φοβούμενοι, ἡμέραν.

7. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ετυμολογικά συγγενές ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: καθελόντας, ἡγῶνται, ἐπανεφέρων, ἀπήγγελλον, λέγων

Ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού

1. Να κλίνετε στον ενικό και πληθυντικό αριθμό τις συνεκφορές: **οἱ ἄλλοι πρέσβεις, τίνι λόγῳ, Ἑλληνίδα πόλιν, μακρὰ τείχη, μέγα ἀγαθόν.**
2. ἀγγελοῦντα, ἐρωτώμενοι, καλεῖν, ἐξαιρεῖν: Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στον ακόλουθο πίνακα και να γράψετε τους άλλους χρόνους τους στην ίδια φωνή.

Απαρέμφατο

Μετοχή

Ενεστώς

Μέλλων

Αόριστος

Παρακείμενος

3. Να γράψετε τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται: **κινδύνους, τείχη, θάλατταν, πρέσβεις, τινων.**
4. Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου των παρακάτω ρηματικών τύπων στη φωνή που βρίσκονται: **γενομένοις, ἐποιοῦντο, νομίζοντας, λέγων, πείθεσθαι.**
5. **μέγα, ἐχθρόν, φίλον:** Να γράψετε τα επίθετα στους άλλους βαθμούς (στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση).

6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τους ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό του ενεστώτα οριστικής και αλλάζοντας κατάλληλα όσα από τα υποκείμενα είναι αναγκαίο:
- οἱ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς Ἀθήνας
 - τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἀπήγγειλον οἱ πρέσβεις
 - Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ
 - τὰ τείχη κατέσκαπτον
7. Να μεταφερθούν στον άλλον αριθμό οι τύποι:
Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
φυγάδες	
Λακεδαιμονίοις	
τάς ναῦς	
αὐτῶ	
τὸ πλῆθος	
ταῦτα	
8. Να γραφεί το β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα, του αορίστου και παρακειμένου των ρηματικών τύπων: νομίζοντες, ἄρχειν.
9. Να εντοπίσετε τα συνηρημένα σε -έω, -ῶ ρήματα των ββ 22-23 και να γράψετε για το καθένα από αυτά: α) το β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της ίδιας φωνής, β) το απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα της ίδιας φωνής. (Οι μετοχές να γραφούν στην ονομαστική ενικού και στα τρία γένη).
10. Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των παρακάτω ρηματικών τύπων: **ἀνδραποδιεῖν, ἔπεσθαι, χρή, Ἀντιπόντων, ἔδοξε.**
11. Να διαγράψετε σε κάθε πρόταση το σκέλος που περιέχει λάθος στον προσδιορισμό της συντακτικής λειτουργίας των λέξεων που δίνονται:
- **αὐτούς:** είναι αντικείμενο / υποκείμενο στο εἰσιόντας
 - **μέλλειν:** είναι υποκείμενο / αντικείμενο του ἐνεχώρει
 - **τῷ λιμῷ:** είναι δοτική της αναφοράς / δοτική της αιτίας
 - **τῇ (δὲ) ὕστεραίᾳ:** είναι δοτική του χρόνου / δοτική της αιτίας
 - **λέγων:** είναι αιτιολογική μετοχή / τροπική μετοχή
 - **τὴν εἰρήνην:** είναι αντικείμενο / υποκείμενο στο δέχεσθαι
12. Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των προτάσεων (δεν χρειάζεται να αναγνωρίσετε την εισαγωγή και την εκφορά τους) και των λέξεων που ακολουθούν: **α) μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν, β) ὥς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις, γ) τινων, δ) δέχεσθαι, ε) προθυμία.**

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ὀ η σ η ς κ ε ι μ ἔ ν ο υ

1. Ποια ήταν η απάντηση των Σπαρτιατῶν στην πρόταση των Κορινθίων, των Θηβαίων και άλλων Ελλήνων για ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας; Πώς κρίνετε την απάντηση των Σπαρτιατῶν;
2. Πώς χαρακτηρίζετε τους Λακεδαιμονίους για την απόφασή τους σχετικά με την τύχη της Αθήνας;
3. Να προσδιορίσετε τους λόγους που έκαναν τους Κορινθίους, τους Θηβαίους και άλλους Έλληνες (συμμάχους των Σπαρτιατῶν) να προτείνουν τον αφανισμό των Αθηναίων κατά τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου.
4. Γιατί στους όρους της ειρήνης περιλαμβάνονταν η κατεδάφιση των τειχῶν της Αθήνας και η παράδοση όλων σχεδόν των πλοίων της;
5. ἔπεσθαι Λακεδαιμονίους: Να προσδιορίσετε τη σημασία που είχε ο όρος αυτός για τους Αθηναίους.

6. Πόσο επαχθείς για τους Αθηναίους ήταν οι όροι της ειρήνης;
7. Ποιοι είναι οι μέγιστοι κίνδυνοι για τους οποίους γίνεται λόγος στο κείμενο;
8. Από ποια συναισθήματα διακατέχονταν οι Αθηναίοι κατά την επάνοδο του Θηραμένη από τη Σπάρτη ποιες ήταν οι αντιδράσεις τους;
9. Είσιόντας δι' αυτούς ... τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ: Ποια αξία αποκτά ως προς την εξιστόρηση των γεγονότων η χρήση -στο χωρίο αυτό- από τον Ξενοφώντα πολλών ρηματικών τύπων που δηλώνουν διάρκεια;
10. Ποια αποδοχή είχαν οι απόψεις του Θηραμένη από τους Αθηναίους; Να γράψετε αν συμφώνησαν ή διαφώνησαν μαζί του και να εκτιμήσετε τους λόγους που υπαγόρευαν τη στάση τους απέναντι στις προτάσεις των Σπαρτιατών και στην προτροπή του Θηραμένη.
11. Ποια ήταν η γνώμη του Θηραμένη για τις προτάσεις των Σπαρτιατών και τι πρότεινε στους συμπολίτες του; Να χαρακτηρίσετε τη στάση του γενικά ως πρεσβευτή της Αθήνας αλλά και ως απλού Αθηναίου πολίτη.
12. Ποια σημασία είχε, κατά τη γνώμη σας, η επιστροφή των εξόριστων ολιγαρχικών Αθηναίων στην πόλη τους;
13. Πώς κρίνετε την εντύπωση που είχαν πολλοί Έλληνες ότι η ημέρα της παράδοσης της Αθήνας και της κατεδάφισης των τειχών της σήμαινε την αρχή της ελευθερίας για την Ελλάδα; Να αναπτύξετε την άποψή σας.
14. Ποιο ρόλο έπαιξαν οι συνέπειες του λιμού στην αποδοχή από τους Αθηναίους των όρων της ειρήνης που τους επέβαλαν οι Λακεδαιμόνιοι;
15. Ποια ατμόσφαιρα δημιουργεί η παρουσία των αυλητρίδων κατά τη διάρκεια της κατεδάφισης των τειχών της Αθήνας;
16. Ποιος ήταν ο καθοριστικός λόγος που συνετέλεσε στο να δεχτούν τους όρους της ειρήνης οι Αθηναίοι κατά τη συνέλευσή τους;

**Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς –
α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ**

1) Γιατί ζήτησε ο Θηραμένης να σταλεί ως πρεσβευτής στους Λακεδαιμονίους; Γιατί άργησε να επιστρέψει από την αποστολή; ΑΠ.: Η κατάσταση στην Αθήνα είναι τραγική. Ο Άγης στη Δεκέλεια έχει πολιορκήσει την πόλη από την ξηρά κι ο Λύσανδρος από τη θάλασσα. Οι Αθηναίοι υποφέρουν λόγω του συνωστισμού και της έλλειψης τροφίμων. Στην συγκέντρωση που έγινε ο Θηραμένης ζήτησε να σταλεί ο ίδιος στην Σπάρτη, για να μάθει από τον Λύσανδρο τους λόγους για τους οποίους αυτή επιμένει στο γκρέμισμα των Μακρών Τειχών. Οι Σπαρτιάτες είχαν αντιπαχθεί στην οικοδόμηση των τειχών, αμέσως μετά τον τερματισμό των Περσικών πολέμων. Ανέκαθεν θεωρούσαν τα τείχη της Αθήνας επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Πηγαίνοντας όμως στην Σπάρτη έζησε εκεί για περισσότερο από τρεις μήνες χωρίς να προβεί σε κάποια ενέργεια. Περίμενε να τελειώσουν τα τρόφιμα των Αθηναίων και να εξαναγκαστούν να αποδεχτούν οποιονδήποτε όρο συμφωνίας. Μετά από τέσσερις μήνες δικαιολογήθηκε ότι ο Λύσανδρος τον είχε κατακρατήσει (**κατέχοι**, 17). Η ευλυγισία του λόγου φαίνεται σε όλο το απόσπασμα και χαρακτηριστικά στην §16 από το πλήθος των ρηματικών τύπων. Οι μισές περίπου λέξεις της παραγράφου (αν εξαιρεθούν άρθρα, σύνδεσμοι και προθέσεις) είναι ρηματικοί τύποι.

Άλλες αρχαίες πηγές, όμως, δικαιολογούν την καθυστέρηση του Θηραμένη δίδοντας ερμηνείες που δεν ευσταθούν (αναφέρονται, για παράδειγμα, στην ελπίδα για ένα πιθανό θάνατο του άρρωστου βασιλιά της Περσίας, κάτι που θα αποδυνάμωνε τη Σπάρτη, στην αναμονή του Λύσανδρου για σχετική απάντηση από το μαντείο των Δελφών, στις μακρές συζητήσεις που απαιτούνται σε τέτοιες περίπλοκες συνθήκες). Η στάση του ολιγαρχικού και φιλολάκωνα Θηραμένη ήταν

ασφαλώς προδοτική. Στη συνέχεια, άλλωστε, ο Θηραμένης ανταμείφθηκε για τη βοήθεια που προσέφερε στη Σπάρτη και ήταν ένας από τους Τριάκοντα Τυράννους.

2) Ποια δικαιοδοσία είχαν ως πρεσβευτές ο Θηραμένης και οι άλλοι; ΑΠ.: Οι Αθηναίοι έδωσαν στον Θηραμένη το αξίωμα του πρεσβευτή αυτοκράτορος. Ήταν το ανώτατο αξίωμα στην αθήνα για σοβαρές αποστολές διαπραγμάτευσης. Ο πρεσβευτής αυτοκράτωρ είχε την απόλυτη εξουσία να συνάψει ειρήνη με τους όρους που εκείνος έκρινε ως καλύτερους. Το γεγονός ότι οι Αθηναίοι του παραχώρησαν απόλυτη εξουσία δείχνει ότι : α. κατάφερε να τους πείσει και β. βρισκόντουσαν σε αδιέξοδο.

3) Ποιους όρους έθεσαν οι Λακεδαιμόνιοι; ΑΠ.: Οι Σπαρτιάτες αναγνωρίζοντας τον πρωταγωνιστικό ρόλο των Αθηναίων στους Περσικούς πολέμους αρνήθηκαν να καταστρέψουν την Αθήνα. Πρότειναν όμως μια συνθήκη ειρήνης. Η συνθήκη αυτή περιλαμβάνει όρους εξευτελιστικούς για τους Αθηναίους, οι οποίοι αποσκοπούσαν σε υποταγή. Σύμφωνα με αυτή οι Αθηναίοι έπρεπε να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τα τείχη γύρω από τον Πειραιά, πράγμα που θα οδηγούσε στην αποδυνάμωση της αμυντικής ικανότητας της Αθήνας. Κάτι τέτοιο αποτελούσε πλήγμα στο γόητρό της (άλλ' έποιοντο ειρήνην έφ' ὃ τὰ τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας). Επιπλέον όφειλαν να παραδώσουν όλα τα καράβια τους εκτός από δώδεκα, με αποτέλεσμα να αποδυναμωθεί η ναυτική τους δύναμη (καὶ τὰς ναῦς πλήν δώδεκα παραδόντας). Ακόμη έπρεπε να δρομολογηθεί η επιστροφή στην πόλη όλων των εξορίστων, κάτι που σαφώς θα συνέδραμε στην αλλαγή του πολιτεύματος σε ολιγαρχία(καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας). Επίσης οι Αθηναίοι ήταν υποχρεωμένοι να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Σπαρτιάτες, γεγονός που δήλωνε την πολιτική και διπλωματική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία (τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας). Τέλος έπρεπε να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες στη γη και στη θάλασσα, κάτι που σήμαινε και την στρατιωτική ένταξη της Αθήνας στην πελοποννησιακή συμμαχία (Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται).

Οι τρεις πρώτοι όροι αποδίδονται με ρηματικούς τύπους σε αόριστο, γιατί θα γίνουν μόνο μια φορά, ενώ οι δύο τελευταίοι με ρηματικούς τύπους σε ενεστώτα, γιατί αφορούν ενέργειες με διάρκεια.

Ὡς βασικό όρο ο Ξενοφώντας θεωρεί τον τελευταίο, τον οποίο αποδίδει με απαρέμφατο, ενώ όλους τους άλλους τους αποδίδει με μετοχές. Οι άλλοι όροι θεωρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις, για να ισχύσει ο βασικός όρος.

4) το κείμενο (§ 16-19) να γραφεί με τις αλλαγές: Θηραμένης = πρέσβεις, Λύσανδρος = στρατηγοὶ (Λακεδαιμονίων) (δεν θα γίνει αλλαγή στην τελευταία περίοδο). ΑΠ.: [16] Τοιούτων δὲ ὄντων πρέσβεις εἶπον ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτοὺς πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδότες ἥξουσι Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. Περμφθέντες δὲ διέτριβον παρὰ στρατηγοῖς (Λακεδαιμονίων) τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶντες ὅποτε Ἀθηναῖοι ἐμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. [17] Ἐπεὶ δὲ ἤκον τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλαν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτοὺς στρατηγοὶ (Λακεδαιμονίων) τέως μὲν κατέχοιεν, εἴτα κελεύοιεν εἰς Λακεδαίμονα ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριοι ὧν ἐρωτῶντο ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἡρέθησαν πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτορες δέκατοι αὐτοί. [18] Στρατηγοὶ (Λακεδαιμονίων) δὲ τοῖς ἐφόροις ἐπεμψαν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλῃν, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιντο πρέσβεσιν ἐκείνους κυρίου εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. [19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ,

ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔμποροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

5) Να καταγραφούν οι ονοματικές προτάσεις και να δηλωθεί η εξάρτηση, ο συντακτικός τους ρόλος και η εκφορά τους. (§ 16-17) : ΑΠ.: (§ 16) ὅτι εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.Ρ της προηγούμενης κύριας. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική κρίση και εκφέρεται με οριστική , γιατί δηλώνει το πραγματικό./ **πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα:** δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, διμελὴς-ολικής ἀγνοίας ως Α.στη μτχ. εἰδὼς. Εισάγεται με το πότερον-ἢ και εκφέρεται με οριστική , γιατί δηλώνει το πραγματικό./ **ὅ τι τις λέγοι:** δευτερεύουσα ονομ. αναφορική ως αντ. στο ὁμολογήσειν. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία ὅ,τι και εκφέρεται με ευκτική του πлагίου λόγου , γιατί εξαρτάται ἀπὸ ρήμα ιστορικού χρόνου και δηλώνει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο.

(§17) ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως αντικ. στο ρ. ἀπήγγειλεν. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική κρίση και εκφέρεται ευκτική του πлагίου λόγου , γιατί εξαρτάται ἀπὸ ρήμα ιστορικού χρόνου και δηλώνει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο./ **εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι:** Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως αντικ. στο ρ. ἀπήγγειλεν. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική κρίση και εκφέρεται ευκτική του πлагίου λόγου , γιατί εξαρτάται ἀπὸ ρήμα ιστορικού χρόνου και δηλώνει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο./ **ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ:** Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση-λειτουργούσε ως γεν. αντ. στο κύριος (το τούτων πρὶν την ἔλξη του αναφορικού). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία ὧν και εκφέρεται ευκτική του πлагίου λόγου , γιατί εξαρτάται ἀπὸ ρήμα ιστορικού χρόνου και δηλώνει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο.

6) Γιατί οι Αθηναῖοι ἐξέλεξαν το Θηραμένη, ἕναν ὀλιγαρχικό, να διαπραγματευθεῖ την εἰρήνη με τους Λακεδαιμονίους; ΑΠ.: Παρόλο που η επιλογή του Θηραμένη φαίνεται αντιφατική, αφοῦ ἦταν ὀλιγαρχικός, η εκλογή του ἀπὸ τους Αθηναίους ως πρεσβευτὴ με ἀπόλυτη ἐξουσία να διαπραγματευθεῖ την εἰρήνη μπορεί να αιτιολογηθεῖ. Αρχικά ο Θηραμένης ἦταν μετριοπαθὴς ὀλιγαρχικός, φίλος του Λυσάνδρου και των Σπαρτιατῶν. Επίσης ἦταν ἰκανὸς ρήτορας, ἀλλὰ και πολιτικός. Τέλος , ο ἴδιος ἐδειξε υπερβολικό ζήλο να αναλάβει τον ρόλο του διαπραγματευτὴ και μάλιστα υποσχέθηκε στους συμπολίτες του ὅτι θα ἔκανε το καλύτερο για την πόλη.

7) Να καταγραφούν τα ἀπαρέμφата που εξαρτώνται ἀπὸ λεκτικούς και κελευστικούς ρηματικούς τύπους· δίπλα στο κάθε ἀπαρέμφато να γραφεῖ η οριστική του ἰδίου χρόνου στο πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. (§ 18-19): ΑΠ.: [18] εἶναι= ἐσμέν/ [19] καλεῖν= καλοῦμεν, μὴ σπένδεσθαι= σπενδόμεθα, ἐξαιρεῖν= ἐξαιροῦμεν.

8) Πὼς δικαιολογεῖτε τη στάση των Κορινθίων-Θηβαίων ἀπέναντι στους Αθηναίους μετὰ την ἡττα τους; (Με βάση ὅσα ιστορικά δεδομένα ἔχετε ὑπόψη σας καθὼς και τη γεωγραφική θέση της Κορίνθου και της Θήβας). ΑΠ.: Οι Κορίνθιοι και οι Θηβαῖοι ἦταν οι μεγαλύτεροι ἐχθροὶ της Αθήνας κατὰ τη

διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου αλλά και νωρίτερα, όταν μετά τους Περσικούς πολέμους ή Έλληνες είχαν χωριστεί σε δύο στρατόπεδα από την μια οι Αθηναίοι και από την άλλη οι Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοί τους. Η Κόρινθος γειτνίαζε με την Αθήνα, την οποία ανταγωνιζόταν στη ναυτική δύναμη και στο εμπόριο. Οι Κορίνθιοι λοιπόν αντιδρούσαν εξαιτίας του οικονομικού ανταγωνισμού και της πολιτειακής διαφοράς τους με τους Αθηναίους. Οι Θηβαίοι, πάλι ήταν άσπονδος εχθρός της Αθήνας, γιατί ένιωθαν ότι απειλούνταν από την επεκτατική πολιτική της. Οι δύο πόλεις- κράτη δεν γειτνίαζαν, αλλά βρίσκονταν πολύ κοντά η μία στην άλλη.

Η πρόταση των Κορινθίων και των Θηβαίων για αφανισμό της Αθήνας δείχνει την εμπάθεια των δύο πόλεων κρατών, την αγνωμοσύνη τους προς τους Αθηναίους, την ηθική τους κατάπτωση, καθώς και την ανάγκη τους να αναπτυχθούν οικονομικά.

9) Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση: α) το ρήμα ἔπομαι (§20) σημαίνει: ακολουθώ/ β) ο κύριος ρηματικός τύπος της προτάσεως «ἐφ' ᾧ... θάλαττα» (§20) είναι: ἔπρεσθαι

10. Οι όροι της ειρήνης: α) Ποιοι ήταν οι όροι σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντος, β) Οι ρηματικοί τύποι που δηλώνουν τους όρους βρίσκονται άλλοι στον ενεστώτα και άλλοι στον αόριστο. Ποια είναι η σημασία αυτής της διαφοράς; γ) Ποιος είναι ο στόχος καθενός από τους όρους; δ) Ποιον όρο θεωρεί κύριο ο Ξενοφών και ποιοι όροι αποτελούν προϋπόθεση για τον κύριο όρο; ΑΠ.: βλ. ερώτηση 3

11. Στο κείμενο τονίζεται ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Θηραμένη. Να καταγραφούν οι λέξεις που δείχνουν τον ιδιάζοντα ρόλο του (φανερό/αφανή, επίσημο/ανεπίσημο): των ρημάτων να γραφεί το γ' εν. πρόσ. ενεστώτα και παρατατικού (π.χ. πέμψαι —> πέμπει, ἔπεμπε), των ονομάτων η ονομ. και γεν. ενικού (π.χ. πρεσβευτής, πρεσβευτοῦ). ΑΠ.: [16] εἶπεν= λέγει, ἔλεγε/ πέμψαι= πέμπει, ἔπεμπε/ εἰδώς= οἶδε, ἤδη/ ἤξει= ἤκει, ἤκε/ Πεμφθείς= βλ. πέμψαι/ διέτριβε= διατρίβει, διέτριβε/ ἐπιτηρῶν= ἐπιτηρεῖ, ἐπετήρει/ [17] ἤκε= ἤξει / ἀπήγγειλεν= ἀπαγγέλλει, ἀπήγγελε/ κατέχοι= κατέχει, κατέιχε/ κελύοι= κελεύει, ἐκέλευε/ ἰέναι= εἶσι, ἦι/ ἐρωτῶτο= ὑπ' αὐτοῦ/ ἠρέθη= αἰρεῖται, ἦρετο/ πρεσβευτής= πρεσβευτής, πρεσβευτοῦ/ αὐτοκράτωρ= αὐτοκράτωρ, αὐτοκράτορος/ δέκατος= δέκατος, δεκάτου/ ἄπρακτοι= ἄπρακτος, ἀπράκτου/ ἤκοιεν= βλ. ἤξει/ εἶπον= βλ. εἶπεν/ [21] ἐπανάφερον= ἐπαναφέρει/ ἐπανάφερε/ [22] Εἰσιόντας= βλ. ἰέναι / ἀπήγγελλον= βλ. ἀπήγγειλεν/ προηγόρει= προηγoreῖ, προηγorei/

Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου

Πώς δικαιολογείται η στάση των Λακεδαιμονίων απέναντι στην ηττημένη Αθήνα; ΑΠ.: Οι Λακεδαιμόνιοι στο συμμαχικό συνέδριο αρνήθηκαν να υιοθετήσουν την πρόταση των Κορινθίων και των Θηβαίων, οι οποίοι είχαν προτείνει την πλήρη καταστροφή της Αθήνας μετά την ήττα της στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Στήριξαν την απόφασή τους στο γεγονός ότι η Αθήνα ήταν μια μεγάλη δύναμη, η οποία είχε παίξει καθοριστικό ρόλο κατά τους Περσικούς πολέμους και ήταν αυτή που είχε εξασφαλίσει την οριστική απομάκρυνση της Περσικής απειλής και την ελευθερία των Ελλήνων. Με αυτήν την απόφαση οι Σπαρτιάτες φαίνονται μεγαλόψυχοι και διδάσκουν πολιτισμό. Δείχνουν τον ειλικρινή σεβασμό τους προς τον αντίπαλο και οι

ίδιοι φαίνονται αξιοπρεπείς, φιλοπάτριδες, χωρίς μνησικακία και ματαιοδοξία. Εντούτοις, δεν παύουν να ενεργούν προς το συμφέρον της συμμαχίας τους, αφού επέβαλλαν ταπεινωτικούς για την Αθήνα όρους στην ειρήνη που πρότειναν, όπως γκρέμισμα των μακρών τειχών, παράδοση σχεδόν όλου του στόλου, επαναπατρισμό των εξόριστων ολιγαρχικών και ουσιαστικά προσχώρηση των Αθηναίων στη συμμαχία των Λακεδαιμονίων και πλήρη υποταγή.

Να εντοπίσετε στο κείμενο του λεγόμενου «ὄρκου τῶν Πλαταιῶν» (που έκαναν οι Έλληνες πριν από τη μάχη, 479 π.Χ.) τα σημεία, στα οποία πιθανώς στηρίξαν οι Λακεδαιμόνιοι τις αποφάσεις τους για την τύχη των Αθηναίων. ΑΠ.: αναλύουμε το χωρίο «και δε θα ξεσπιτώσω τους πολίτες της Αθήνας ούτε της Σπάρτης ούτε των Πλαταιῶν ούτε καμιάς από τις άλλες πόλεις, που αγωνιστήκαμε μαζί, ούτε θα τους αφήσω να βασανίζονται από πείνα, ούτε θα τους εμποδίσω από τρεχούμενα νερά ούτε αν είναι φίλοι ούτε εχθροί.»

Νά επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα στο κείμενο του Ξενοφώντος για τους όρους της ειρήνης και το κείμενο του Πλουτάρχου, που ακολουθεί:

ΑΠ.: αναλύουμε το χωρίο «αφού γκρεμίσετε τον Πειραιά και τα μακρά τείχη και αφού αποχωρήσετε από όλες τις πόλεις διατηρώντας μόνο τη δική σας, αν τα πράξετε αυτά, μπορείτε να έχετε ειρήνη, αν θέλετε, και αφού αφήσετε, να γυρίσουν οι εξόριστοι για τον αριθμό των πλοίων, να κάνετε ό,τι αποφασιστεί επί τόπου.» → Ομοιότητες= γκρέμισμα μακρών τειχών και τειχών Πειραιά/ εξίστροφή εξορίστων/ Διαφορές= αποχώρηση από όλες τις πόλεις/ επι τόπου απόφαση για τον αριθμό των πλοίων που θα παραδοθούν

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3. §1-10

Περίληψη

Αμέσως μετά την κατεδάφιση των τειχών ο «δήμος», ο λαός της Αθήνας, αποφάσισε να εκλέξει τριάντα άντρες, για να καταγράφουν τους «πατριούς νόμους», σύμφωνα με τους οποίους θα ρυθμιζόταν στο εξής η πολιτική ζωή του κράτους. Ο Άγις διέλυσε το εκστρατευτικό σώμα της Δεκέλειας και ο Λύσανδρος πολιόρκησε τη Σάμο, το τελευταίο προπύργιο των δημοκρατικών. Οι Σάμιοι παραδόθηκαν με τον όρο να φύγουν από την πόλη τους, παίρνοντας μαζί τους ένα «ιμάτιον» ο καθένας και αφήνοντας πίσω τις περιουσίες τους. Ο Λύσανδρος εγκατέστησε ολιγαρχικό καθεστώς, έστειλε τα πλοία και τα πληρώματα των συμμάχων στις πόλεις τους και αυτός με τα λακωνικά πλοία επέστρεψε στη Λακωνία. Πήρε μαζί του λάφυρα, στεφάνια που του είχαν χαρίσει οι πόλεις ως προσωπικά δώρα και 470 τάλαντα ασήμι που του είχε δώσει ο Πέρσης σατράπης Κύρος. Όλα τα παρέδωσε στις αρχές της Σπάρτης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Ξενοφών δεν αναφέρει το γεγονός (γνωστό από άλλες πηγές, π.χ. Διόδωρος Σικελιώτης XIV, 3) ότι ο Λύσανδρος προτού γυρίσει από τη Σάμο στη Σπάρτη, πέρασε για λίγο από την Αθήνα και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επιβολή του τυραννικού καθεστώτος.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3. §11-16

Αυθαιρεσίες και εγκλήματα. Αντιθέσεις στους κόλπους των τριάκοντα

[11] Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών και των τειχών του Πειραιά. Ενώ όμως εντολή τους ήταν να συντάξουν ένα σύνταγμα

που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίο, όλο ανάβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις άλλες αρχές όπως ήθελαν αυτοί.[12] Έπειτα άρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την καλή τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράμα δε δυσареστούσε καθόλου όσους ένιωθαν πως τίποτα κοινό δεν είχαν μ' αυτούς. [13] Αργότερα ωστόσο άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Το πρώτο βήμα ήταν να στείλουν στη Λακεδαιμόνα τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη, για να πείσουν το Λύσανδρο να ενεργήσει να τους δοθεί φρουρά -που υπόσχονταν να συντηρούν αυτοί - «ώσπου να βγάλουν από τη μέση τα κακά στοιχεία και να οργανώσουν το καθεστώς». Εκείνος πείστηκε και φρόντισε να τους δώσουν τη φρουρά με τον Καλλίβιο για αρμοστή. [14] Μόλις οι Τριάντα πήραν τη φρουρά βάλθηκαν να καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιο, για να εγκρίνη όλες του τις πράξεις· αυτός πάλι τους έδινε στρατιώτες από τη φρουρά, που τους βοηθούσαν να συλλάβουν όποιους ήθελαν -όχι πια «κακά στοιχεία» κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία ότι δε θ' ανεχόταν τον παραμερισμό του κι ότι, αν δοκίμαζε ν' αντιδράση, θά βρισκε πολλούς συμπαραστάτες.

[15] Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως -που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστή κιόλας από τους δημοκρατικούς- είχε διάθεση να σκοτώση πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποκτήσουμε δημοτικότητα». [16] Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάλει από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία είσαι ανόητος».

[Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Οι Τριάκοντα Τύραννοι συνιστούσαν μια ολιγαρχική κυβέρνηση τριάντα ατόμων, η οποία διαδέχτηκε την αθηναϊκή δημοκρατία μετά το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου. Διήρκεσε 8 μήνες, το 404 π.Χ.

Τον τρόπο αυτό διακυβέρνησης επέβαλε στους Αθηναίους ο Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος μετά την παράδοση της πόλης, την οποία διαπραγματεύτηκε ένας από τους μελλοντικούς τυράννους, ο Θηραμένης. Η Εκκλησία του Δήμου προέβαλε αντίσταση, ωστόσο με τη βοήθεια μιας σπαρτιατικής φρουράς που εγκαταστάθηκε στην πόλη οι Τριάκοντα, με τον Κριτία επικεφαλής, εγκαθίδρυσαν ένα καθεστώς τρόμου, το οποίο διατήρησε στο ακέραιο τα πολιτικά δικαιώματα μοναχά 3.000 ατόμων, μέλη της δικής τους παράταξης. Οι αντίπαλοί τους μπορούσαν να βρουν ξαφνικά το θάνατο χωρίς να προηγηθεί δίκη. Εκείνοι που αντιστάθηκαν στην εξέλιξη αυτή των πραγμάτων εξοντώθηκαν χωρίς οίκτο, ανάμεσά τους κι ο ίδιος ο Θηραμένης που εξαναγκάστηκε να πιει κώνειο. Τον Ιανουάριο του 403 π.Χ., μετά από επτά ή οκτώ μήνες στην εξουσία, οι Τριάκοντα εκδιώχθηκαν από το Θρασύβουλο προς μεγάλη ανακούφιση των κατοίκων.

Μετά την ταπεινωτική ήττα των Αθηνών στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, οι Σπαρτιάτες συναινούν στη σύναψη ειρήνης με τους Αθηναίους «με τον όρο να εφαρμόσουν το πολίτευμα των προγόνων τους». Η πόλη διαιρέθηκε στις εταιρίες των

ολιγαρχικών και των δημοκρατικών. Ο Λύσανδρος, ο Λακεδαιμόνιος νικητής του πολέμου, υποστήριξε τη μερίδα των ολιγαρχικών, όπως διέπραξε σε όλες τις κατακτημένες περιοχές.

Μετά από την πρόταση κάποιου ανθρώπου με το όνομα Δρακοντίδης, από το δήμο των Αφιδνών, και κάτω από την πίεση του Λυσάνδρου, η Εκκλησία δημιουργεί ένα σώμα 30 ανθρώπων, με στόχο τη δημιουργία μιας νέας «πολιτείας», δηλαδή πολιτεύματος, όπως είχε συμβεί το 411 π.Χ. Απώτερος σκοπός ήταν η επιστροφή σε αυτό που αποκαλέστηκε «πάτριος πολιτεία», δηλαδή πολίτευμα των προγόνων, εκκαθαρίζοντας το εκλογικό σώμα και καταργώντας τους «μισθούς», δηλαδή τις καταβολές χρημάτων προς τους φτωχότερους πολίτες. Τα μέλη του σώματος επιλέχτηκαν από τους φίλους του Θηραμένη, ο οποίος διαπραγματεύτηκε την ειρήνη, και του Κριτία, ενός φιλολάκωνα αριστοκράτη.

Οι Τριάκοντα μείωσαν τον αριθμό των ατόμων που κατείχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα στους 3.000 και διόρισαν οι ίδιοι τα μέλη της Βουλής των 500, η οποία είχε νομοθετικές αρμοδιότητες. Κατάργησαν τους νόμους του Εφιάλτη και του Αρχίστρατου, ακόμη και ορισμένους από εκείνους του Σόλωνα. Επιπλέον, οργάνωσαν τη δίωξη δημαγωγών και συκοφαντών. Ο Αριστοτέλης ερμηνεύει την κίνηση αυτή σαν μια προσπάθεια να γίνουν αρεστοί στους πολίτες, επειδή δήθεν αγωνίζονταν για το καλό της πόλης.

Ωστόσο, πολύ σύντομα, η διακυβέρνηση των Τριάκοντα εξελίχτηκε σε τυραννία. Δημιούργησαν μια σωματοφυλακή 300 ανθρώπων, οι οποίοι κουβαλούσαν μαστίγια, και χειρίστηκαν τη φρουρά που άφησαν οι Σπαρτιάτες. Επίσης ίδρυσαν ένα νέο σώμα δέκα ατόμων για να κυβερνήσουν τον Πειραιά, παραδοσιακό προπύργιο των δημοκρατικών.

Παραμερίζοντας τους θεσμούς, προχώρησαν σε μια σειρά από εκτελέσεις μετοίκων (μεταξύ των οποίων ήταν ο Πολέμων (ή Πολεμίων), αδερφός του ρήτορα Λυσία, ο οποίος δεν κατόρθωσε να ξεφύγει) και πλούσιων πολιτών, ώστε να δημεύσουν την περιουσία τους. Οι εκτελέσεις αυτές τελικά έσπειραν τη διχόνοια ανάμεσα στους Τριάκοντα. Το ένα στρατόπεδο εκπροσωπούσε ο Κριτίας με τις εξτρεμιστικές του ιδέες, ενώ το άλλο ο Θηραμένης με τη μετριοπαθή του στάση. Πράγματι, ο Θηραμένης επιθυμούσε ένα πολίτευμα που θα στηριζόταν σε μια μεγάλη βάση εύπορων πολιτών, η οποία θα περιελάμβανε και πλούσιους μη πολίτες. Ο Κριτίας, αντίθετα, πρέσβευε την άσκηση εξουσίας βασισμένης στην δύναμη. Συνεπώς, ο Κριτίας ενορχήστρωσε την εξόντωση του Θηραμένη: σε πρώτο στάδιο, πέρασε ένα νόμο βάσει του οποίου οι Τριάκοντα είχαν την εξουσία να εκτελούν όσους δεν άνηκαν στους τρισχίλιους. Κατόπιν, πέρασε έναν άλλο νόμο που απέκλειε από το σώμα των πολιτών εκείνους που συμμετείχαν στην καταστροφή των τειχών της πύλης της Ηετιωνείας ή που, γενικότερα, έδρασαν ενάντια στην προγενέστερη τυραννίδα των Τετρακοσίων. Τελικά ο Θηραμένης, ο οποίος είχε διαπράξει και τα δύο, καταδικάστηκε να πιει κώνειο.

§11-16: Στο κείμενο καταγράφεται η αντίθεση των Τριάκοντα προς τον δήμο των Αθηναίων, τους νόμους και τους θεσμούς της δημοκρατίας (§11-13). Έπειτα ήλθε η σειρά των ατόμων (§14- 15). Κατά την οκτάμηνη διάρκεια της εξουσίας των τριάκοντα εκτελέστηκαν 1500 πολίτες Αθηναίοι και μέτοικοι. Η αντίθεση έφτασε τέλος και στους κόλπους του ίδιου του σώματος των τυράννων (§15-16). Ο Κριτίας και ο Θηραμένης εκπροσωπούσαν δύο αντίθετες τάσεις μέσα στη «συμμορία» που ασκούσε την εξουσία.

Ο Ξενοφών οργανώνει τον λόγο του, ώστε να φανεί η χρονική κλιμάκωση των εξελίξεων (η αλληλουχία των χρονικών προτάσεων και μετοχών) αλλά και η αλληλεξάρτησή τους, πώς δηλαδή από τις φαινομενικά δημοκρατικές διαδικασίες («οι δὲ τριάκοντα ἤρθεσαν...») τελικά το καθεστώς έφτασε στην αποκάλυπτη ομολογία

του αυθαίρετου χαρακτήρα του («ὥσπερ τυραννίδος», §16). Η κατάσταση, όσο περνάει ο καιρός, γίνεται πιο πολύπλοκη.

§11

Η διάρκεια εξουσίας των Τριάκοντα-τάσεις: Η εξουσία τους κράτησε οκτώ μήνες. Κατά τη διάρκειά της εκτελέστηκαν 1500 αθηναίοι και μέτοικοι. Στο σώμα των τριάκοντα διαμορφώθηκαν δύο τάσεις, οι σκληροπυρηνικοί, με επικεφαλής τον Κριτία και οι μετριοπαθείς, με αρχηγό τον Θηραμένη.

Η εκλογή των Τριάκοντα...των τειχών του Πειραιά: Ο Ξενοφώντας χρησιμοποιεί το ρήμα «εκλέχτηκαν» δείχνοντας το δημοκρατικό σύστημα που υπήρχε στην Αθήνα. Βέβαια, η εκλογή τους δεν έγινε ελεύθερα, αφού στην εκκλησία παρευρισκόταν ο Λύσανδρος και οι οι παρόντες εξέλεξαν αναγκαστικά τους δέκα άντρες που πρότεινε ο Κριτίας, δέκα που πρότεινε ο Θηραμένης και δέκα από τους παρευρισκόμενους.

Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς κατεδαφίστηκαν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά. Το πιο πιθανό είναι ότι η κατεδάφιση έγινε το Σεπτέμβριο του 404π.Χ. Η κίνηση αυτή σήμαινε αυτόματα και τη διακοπή της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Ενώ όμως εντολή τους... όπως ήθελαν αυτοί: Ενώ μοναδικός (διακηρυγμένος) σκοπός των τριάκοντα και μοναδική εντολή της (εκβιασμένης, έστω) ψήφου της Εκκλησίας προς αυτούς ήταν να συντάξουν τους νόμους («έφ' ᾧ τε συγγράψαι νόμους» / «οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι») αυτοί ανέβαλλαν συνεχώς να εκτελέσουν το έργο που είχαν αναλάβει και συγκροτούσαν τη Βουλή και τα άλλα θεσμικά όργανα, όπως τους άρεσε («ὡς ἐδόκει αὐτοῖς»), με δικούς τους ανθρώπους. Ενώ λοιπόν είχαν διακηρύξει ότι το καθεστώς τους θα ήταν προσωρινό, ως τη δημοσίευση των νέων νόμων, διέλυσαν τα δικαστήρια των ενόρκων (Ἡλιαία...) και παραχώρησαν στη Βουλή δικαστικές εξουσίες για ποινικά (ή δήθεν ποινικά) αδικήματα. Κατάργησαν επίσης τη μυστική ψηφοφορία σε όλες τις διαδικασίες.

§12

συκοφαντία: Μια από τις σκοτεινές πλευρές του αθηναϊκού δημοκρατικού καθεστώτος ήταν η ευκολία με την οποία μερικοί αδίστακτοι Αθηναίοι μπορούσαν «να ζουν από τη συκοφαντία». Η ψεύτικη καταγγελία, ψευδής καταμήνυση εναντίον ευκατάστατου συνήθως πολίτη, μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο εκβιασμού και ως μέσο προσωπικής εκδίκησης. Πολλές φορές ο συκοφάντης εξεβίαζε κάποιον και αποσπούσε χρηματικά ποσά, για να μην τον καταγγείλει και τον σέρνει στα δικαστήρια. Από τις ετυμολογικές ερμηνείες της λ. συκοφάντης <σῦκον+φαίνω (= αυτός που φανερώνει τα σύκα) που είχαν προταθεί ήδη από την αρχαιότητα πιθανότερη φαίνεται η πρώτη: 1) αυτός που φανέρωνε τα σύκα, κρυμμένα μέσα στα ρούχα του κλέφτη· 2) ο μηνυτής· 3) ο μηνυτής αυτών που είχαν κλέψει σύκα από ιερές συκιές, αφιερωμένες σε θεούς· 4) αυτός που τράνταζε τα κλαδιά ή τον κορμό της συκιάς για να φανούν τα σύκα, που ήταν κρυμμένα μέσα στα φύλλα· 5) (με επέκταση της αρχικής σημασίας) αυτός που κατήγγειλε στις αρχές διάφορες παραβάσεις, όπως λαθραία εισαγωγή προϊόντων, παράνομη κτήση ή επικαρπία ξένης ιδιοκτησίας, φοροδιαφυγή και -συνηθέστερα- εχθρικές ενέργειες ή διαθέσεις κατά του δημοκρατικού πολιτεύματος. Εκτός από τα χρήματα που μπορούσε να αποσπάσει ο συκοφάντης ως εκβιαστής, αν καταδικαζόταν ο καταγγελλόμενος πολίτης, ο

συκοφάντης είχε και τότε οικονομικό όφελος. Οι τριάκοντα προέβησαν στην καταδίωξη των συκοφαντών, με σκοπό να γίνουν αρεστοί στον λαό.

Η καλή τάξη: Στο αρχαίο κείμενο προσδιορίζεται με τον όρο «καλοί κ' αγαθοί» άνδρες. Αυτό αποτελούσε και το πρότυπο του άνδρα εκείνη την εποχή. Ο Έλληνας άνδρας έπρεπε να είναι *καλός κάγαθος*, δηλαδή αφενός ωραίος, γυμνασμένος, ικανός να εκπληρώσει τα καθήκοντά του ως οπλίτης και αφετέρου σώφρων, συνετός και μετρημένος, με απόλυτη αυτοσυγκράτηση απέναντι στα πάθη, με ικανότητα να κρίνει και να δρα λελογισμένα.

Θανατική καταδίκη: Με πρόσχημα την απαλλαγή από τους συκοφάντες οι Τριάκοντα κατόρθωσαν να απαλλαγούν από τους πολιτικούς αντιπάλους τους.

και το πράγμα δεν δυσαρεστούσε καθόλου...μ' αυτούς: Σε αυτή τη δύσκολη περίοδο ο κάθε πολίτης ενδιαφερόταν μόνο για τον εαυτό του. Ο λαός χαρακτηριζόταν από έλλειψη ευασθησίας, απάθεια και κυρίως αδυναμία αντίδρασης σε ό,τι συνέβαινε.

§13

Αργότερα ωστόσο... τον Καλλίβιο για αρμοστή: Το να ενισχυθούν οι ένοπλοι τριάκοντα και οι οπαδοί τους εναντίον των άοπλων δημοκρατικών με (700 τελικά) φρουρούς Σπαρτιάτες δείχνει το αίσθημα ανασφάλειας των τυράννων. Επειδή το αίτημα αυτό θα το απέρριπτε η επίσημη κυβέρνηση της Σπάρτης, δηλ. οι έφοροι, οι τριάκοντα ζητούν από τον Λύσανδρο να «συμπράξει», να «μεσολαβήσει», προφανώς παρασκηνιακά.

Οι τριάκοντα καλοπιάνουν τον Καλλίβιο προκειμένου να εξασφαλίσουν την συναίνεσή του στις αυθαιρεσίες τους και την προμήθεια στρατιωτών, ώστε να συλλαμβάνουν πολίτες που εναντιώνονταν στο καθεστώς τους.

Αισχίνης – Αριστοτέλης: Και οι δυο είναι μέλη των τριάκοντα. Δεν είχαν καμία σχέση με τους διάσημους αρχαίους Έλληνες που έφεραν το ίδιο όνομα. Ο πρώτος ήταν ένας από τους λεγόμενους στην αρχαιότητα Τριάκοντα Τυράννους που εγκαθίδρυσε στους Αθηναίους ο Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος, μετά την ήττα που υπέστησαν απ' αυτόν. Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα ο Αισχίνης μετά την ανάληψη της εγκάθετης εξουσίας το 404 π.Χ. ήταν αυτός που μετέβη μαζί με τον επίσης τύραννο Αριστοτέλη στη Σπάρτη όπου και ζήτησαν από τον Λύσανδρο ν' αποστείλει φρουρά στην αρχαία Αθήνα προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο της "κάθαρσης" που είχαν αναλάβει οι Τριάκοντα Τύραννοι. Ο Αριστοτέλης ήταν από τους πιο σκληροπυρηνικούς ολιγαρχικούς και μάλιστα χρησιμοποιήθηκε για όλες τις σκοτεινές αποστολές στη Σπάρτη.

§14

Μόλις οι τριάντα... πολλούς συμπαραστάτες: Οι τριάκοντα ανέλαβαν τη συντήρηση των φρουρών από τη Σπάρτη (§13) με έξοδα του κράτους φυσικά, όχι δικά τους, και «κολάκευαν, καλόπιαναν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιο», για να εξασφαλίζουν τη συναίνεσή του στις αυθαιρεσίες τους, αλλά και για να τους παρέχει φρουρούς «συνεργούς» στη σύλληψη πολιτών που είχαν ακόμη κύρος και δύναμη, ώστε να αντισταθούν στο καθεστώς.

Ο Κριτίας ήταν Αθηναίος πολιτικός, φιλόσοφος, ποιητής, ρήτορας και ο σκληρότερος και βιαιότερος από τους Τριάκοντα Τυράννους της Αθήνας. Γιος του πλούσιου Κάλλαισχρου, μαθητής του Σωκράτη, του Γοργία και πολλών φιλοσόφων και σοφιστών. Η μεγάλη του ευφυΐα και η πολυμερής παιδεία που πήρε, τον έκαναν έναν από τους ικανότερους πολιτικούς και μορφωμένους άνδρες της εποχής του. Το 415 π.Χ. κατηγορήθηκε μαζί με τον Αλκιβιάδη, με τον οποίο ήταν στενός φίλος, για την αποκοπή των κεφαλών των Ερμών και φυλακίστηκε. Το 411 π.Χ., όταν έγινε η ολιγαρχική μεταπολίτευση στην Αθήνα, τάχτηκε με τους δημοκρατικούς. Το 408, με την επιστροφή του Αλκιβιάδη στην Αθήνα, έγινε ο στενότερος συνεργάτης του. Το 407 εξορίστηκε στη Θεσσαλία, αλλά επανήλθε στην Αθήνα το 405. Το 404, μετά την υποταγή της Αθήνας από τη Σπάρτη, εκλέχτηκε ένας από τους «Τριάκοντα Τυράννους». Κατόρθωσε να εξοντώσει όλους τους πολιτικούς του αντιπάλους, ακόμα και τον πιστό του φίλο Θηραμένη, τον οποίο καταδίκασε να πιει το κώνειο. Στον δάσκαλό του Σωκράτη απαγόρευσε να διδάσκει ή να κάνει παρέα με τους νέους, οι θρησκευτικές του δοξασίες πλησίαζαν την αθεΐα και διέπραξε πολλές αυθαιρεσίες και ωμότητες σε βάρος των συμπολιτών του. Τον Μάιο του 403 π.Χ., πολεμώντας στη Μουνυχία (Κοντα στον Πειραιά) που κατείχε ο Θρασύβουλος με τους δημοκρατικούς επαναστάτες του, ο Κριτίας σκοτώθηκε μαζί με πολλούς συνάρχοντές του.

Ως λόγιος ασχολήθηκε με όλα τα είδη του λόγου. Έγραψε επικά, ελεγειακά, δραματικά, ερωτικά, περιγραφές πολιτειών (της Σπάρτης, της Αθήνας κ.ά.), την τριλογία «Τέννης, Ραδάμανθης, Πειρίθους» και το σατιρικό έργο «Σίσυφος». Τα ρητορικά του έργα χρησίμευαν στη ρωμαϊκή εποχή ως πρότυπα για τους μεγάλους Ρωμαίους ρήτορες. Σώζονται μόνο λίγα αποσπάσματα των έργων του.

Τον πρώτο καιρό... φίλοι: Ο Κριτίας με το Θηραμένη είχαν πολιτική ταύτιση μόνο τον πρώτο καιρό. Όταν όμως ο Κριτίας επέλεξε να βγάλει από τη μέση χρησιμοποιώντας κάθε ανήθικο μέσο όποιον Αθηναίο θα του στεκόταν εμπόδιο, αυτό άλλαξε. Βέβαια όλη αυτή η σκληρή συμπεριφορά του Κριτία και το μίσος ενάντια στους δημοκρατικούς ίσως να δικαιολογείται από την εξορία που είχε υποστεί.

Κι αν φαντάζεσαι... ανόητος: Το κεφάλαιο κλείνει με τη θέση του Κριτία που αποτελεί και δέσμευση των τριάκοντα για την τρομοκρατία που εφάρμοζαν. Ο Κριτίας απαιτεί συνολική προσπάθεια προκειμένου να διατηρηθούν οι τριάκοντα στην εξουσία. Οι τελευταίοι λόγοι του φανερώνουν τον πολιτικό κυνισμό του.

Στοιχεία που δηλώνουν την αυθαιρεσία των τριάκοντα:

1. διαρκής αναβολή σύνταξης και ανακοίνωσης νέων νόμων
2. διορισμός της βουλής και των άλλων θεσμικών οργάνων κατά τη βούλησή τους
3. χρησιμοποίηση της πόλης κατά το συμφέρον τους
4. αποστολή Αισχίνη και Αριστοτέλη στον Λύσανδρο για να τους παρασχεθεί φρουρά κατοχής- δωρεάν συντήρησή της με έξοδα του δημοσίου
5. κολακεία του φρούραρχου Καλλίβιου προκειμένου να εγκρίνει όλες τις παράνομες πράξεις τους
6. δικτατορική διακυβέρνηση της πόλης
7. υπερβάλλον ζήλος του Κριτία να θανατώνει όποιον θεωρούσε ότι θα του στεκόταν εμπόδιο

Ενέργειες των τριάκοντα για την εξασφάλιση του καθεστώτος τους- σκοπιμότητα της κάθε ενέργειας:

1. διαρκής αναβολή σύνταξης και ανακοίνωσης νέων νόμων, για να μπορούν να κυβερνούν αυθαίρετα χωρίς καμία νομική δέσμευση κερδίζοντας έτσι χρόνο μέχρι να εδραιωθούν στην εξουσία
2. διορισμός της βουλής και των άλλων θεσμικών οργάνων κατά τη βούλησή τους, προκειμένου να να ελέγχουν και να κατευθύνουν την πολιτική ζωή
3. σύλληψη και θανατική καταδίκη των συκοφαντών για να δείξουν ότι δεν ανέχονται τέτοιες συμπεριφορές και να αποκτήσουν έτσι λαϊκό έρεισμα
4. αναζήτηση βοήθειας από τη Σπάρτη 'για τις εγκληματικές τους πράξεις και παροχή ασφάλειας
5. κολακεία του φρούραρχου Καλλίβιου προκειμένου να εγκρίνει όλες τις παράνομες πράξεις τους
6. «εκκαθάριση» των πολιτικών τους αντιπάλων προκειμένου να παγιώσουν και να διασφαλίσουν το καθεστώς τους.

Χαρακτηρισμός Κριτία: Φανατικός και ακραίος ολιγαρχικός που χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να πετύχει το σκοπό του. Επηρεασμένος από το παρελθόν και την εξορία του οδηγείται σε ξεκαθάρισμα παλιών λογαριασμών, πράγμα που δεν δικαιολογείται λογικά, αφού έχει ανταμειφθεί πολιτικά. Είναι ψυχρός ρεαλιστής, ανάλγητος, φανατικός, μνησικάκος, εκδικητικός και δεν διστάζει να επιβάλλει την τυραννία του με κάθε βίαιο μέσο.

Χαρακτηρισμός Θηραμένη: Διαλλακτικός και μετριοπαθής ολιγαρχικός. Διαφωνεί με τον Κριτία και προσπαθεί να τον συγκρατήσει από τις εγκληματικές του ενέργειες με τις οποίες διαφωνούσε. Ήπιος πολιτικός που επιθυμούσε να κυβερνήσει όντας αρεστός σε όλους. Τελικά κατάφερε να μισηθεί τόσο από τους δημοκρατικούς όσο και από τους ομοϊδεάτες του.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Τριάκοντα καθυστέρησαν να συντάξουν νόμους, σύμφωνα με τους οποίους θα κυβερνούσαν;
2. Από τη φράση 'όπως ήθελαν αυτοί ποια συμπεράσματα προκύπτουν όσον αφορά το ήθος της 'πολιτείας' που επέβαλαν οι Τριάκοντα; Να εντοπίσετε μέσα στο κείμενο ανάλογες εκφράσεις.
3. Πρωταρχικό μέλημα των Τριάκοντα υπήρξε η πάταξη της συκοφαντίας. Πού απέβλεπε η ενέργειά τους αυτή; 'Ηταν ειλικρινείς οι προθέσεις τους;
4. Ποια δημαγωγικά μέσα χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα προκειμένου να αποκτήσουν λαϊκά ερείσματα και να επιβάλουν τη συγγή, εγκληματική πολιτική τους;
5. Θηραμένης: 'Στο κάτω-κάτω κι εγώ κι εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για νί αποχτήσουμε δημοτικότητα'. Να χαρακτηρίσετε, με βάση την ομολογία αυτή, το πολιτικό ήθος του Θηραμένη και της ομάδας του.
6. Ποια πολιτικά ήθη εισάγει η θέση του Κριτία ότι 'όποιος θέλει να κυριαρχεί είναι υποχρεωμένος να βγάζει από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο'; Τι είδους κοινωνία θα προκύψει, αν τα ήθη αυτά εδραιωθούν;
7. Πού αποσκοπούσαν οι Τριάκοντα με την επιβολή της θανατικής ποινής σί αυτούς που άσκησαν τη συκοφαντία ως επάγγελμα κατά την περίοδο της δημοκρατίας;
8. 'Ενας από τους βασικούς όρους που έθεσαν οι νικητές Σπαρτιάτες στους Αθηναίους για τη σύναψη συνθήκης ειρήνης ήταν η κατεδάφιση των μακρών τειχών και των τειχών του Πειραιά. Πού απέβλεπαν οι Σπαρτιάτες με τον όρο αυτό
9. Ποιον λόγο πρόβαλαν οι Τριάκοντα προκειμένου να πείσουν τους Σπαρτιάτες να στείλουν φρουρά στην Αθήνα; 5. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του καθεστώτος που εγκαθίδρυσαν οι Τριάκοντα;

**Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ Σ Τ Ι Σ α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ
σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ**

1. Ποια στοιχεία του κειμένου δείχνουν την αυθαιρεσία του καθεστώτος των Τριάκοντα; ΑΠ.: Στο κείμενο υπάρχουν αρκετά στοιχεία που δηλώνουν την αυθαιρεσία των τριάκοντα. Αρχικά οι τύρρανοι διαρκώς αναβάλλουν την σύνταξη και ανακοίνωση νέων νόμων. Επίσης ο διορισμός της βουλής και των άλλων θεσμικών οργάνων γίνεται αποκλειστικά κατά τη βούλησή τους, καθώς φανερά χρησιμοποιούν τη πόλη κατά το συμφέρον τους. Επολέον αποστέλλουν τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη στον Λύσανδρο, ζητώντας να τους παρασχεθεί φρουρά κατοχής, για την οποία θα υπάρχει δωρεάν συντήρησή της με έξοδα του δημοσίου. Απευθύνουν μάλιστα κολακεία προς τον φρούραρχο Καλλίβιο, προκειμένου να εγκρίνει όλες τις παράνομες πράξεις τους. Τέλος είναι ευδιάκριτη η δικτατορική διακυβέρνηση της πόλης και ο υπερβάλλον ζήλος του Κριτία να θανατώνει όποιον θεωρούσε ότι θα του στεκόταν εμπόδιο

2. Ποιες ενέργειες έκαναν οι Τριάκοντα για να εξασφαλίσουν το καθεστώς τους; Ποια ήταν η σκοπιμότητα της κάθε ενέργειας; ΑΠ.: Οι τριάκοντα προέβησαν σε κάποιες ενέργειες με συγκεκριμένη σκοπιμότητα για την εξασφάλιση του καθεστώτος τους. Αρχικά διαρκώς ανέβαλλαν να συντάξουν και να ανακοινώσουν νέους νόμους, για να μπορούν να κυβερνούν αυθαίρετα χωρίς καμία νομική δέσμευση κερδίζοντας έτσι χρόνο μέχρι να εδραιωθούν στην εξουσία. Επιπλέον ο διορισμός της βουλής και των άλλων θεσμικών οργάνων έγινε κατά τη βούλησή τους, προκειμένου να να ελέγχουν και να κατευθύνουν την πολιτική ζωή. Επίσης η σύλληψη και η θανατική καταδίκη των συκοφαντών έγινε για να δείξουν ότι δεν ανέχονται τέτοιες συμπεριφορές και να αποκτήσουν έτσι λαϊκό έρεισμα. Ακόμη η αναζήτηση βοήθειας από τη Σπάρτη για τις εγκληματικές τους πράξεις αποτελεί ταυτόχρονα και παροχή ασφάλειας. Ειδικά η κολακεία του φρούραρχου Καλλίβιου προκειμένου να εγκρίνει όλες τις παράνομες πράξεις τους λειτουργεί προς αυτόν τον σκοπό. Τέλος η «εκκαθάριση» των πολιτικών τους αντιπάλων τους βοηθά να παγιώσουν και να διασφαλίσουν το καθεστώς τους.

3. Πώς κρίνετε την πολιτική συμπεριφορά του Κριτία και του Θηραμένη.
ΑΠ.: Ο Κριτίας είναι φανατικός και ακραίος ολιγαρχικός που χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να πετύχει το σκοπό του. Επηρεασμένος από το παρελθόν και την εξουσία του οδηγείται σε ξεκαθάρισμα παλιών λογαριασμών, πράγμα που δεν δικαιολογείται λογικά, αφού έχει ανταμειφθεί πολιτικά. Είναι ψυχρός ρεαλιστής, ανάληγτος, φανατικός, μνησικάκος, εκδικητικός και δεν διστάζει να επιβάλλει την τυραννία του με κάθε βίαιο μέσο.

Ο Θηρα΄μενης από την άλλη φαίνεται διαλλακτικός και μετριοπαθής ολιγαρχικός. Διαφωνεί με τον Κριτία και προσπαθεί να τον συγκρατήσει από τις εγκληματικές του ενέργειες με τις οποίες διαφωνεί. Ως ήπιος πολιτικός επιθυμούσε να κυβερνήσει όντας αρεστός σε όλους. Τελικά κατάφερε να μισηθεί τόσο από τους δημοκρατικούς όσο και από τους ομοϊδεάτες του.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3. §17-49

Περίληψη

Καθώς πλήθαιναν οι αυθαιρεσίες του καθεστώτος και οι άδικες εκτελέσεις πολιτών, πολλοί άρχισαν να ανησυχούν και να προσπαθούν να αντιδράσουν. Ο Θηραμένης υποστήριξε και πάλι ότι θα έπρεπε να μοιραστούν την εξουσία με αρκετούς άλλους. Ο

Κριτίας και άλλοι από τους Τριάκοντα διάλεξαν τρεις χιλιάδες Αθηναίους, για να μετέχουν στην άσκηση της εξουσίας. Ο Θηραμένης έκρινε παράλογο το μέτρο και τις μεθοδεύσεις, οι αντίπαλοί του όμως απόβλησαν όλους τους άλλους Αθηναίους, εκτός από τους «Τρισχιλίους». Κυριάρχησε πλέον η τρομοκρατία. Σκότωσαν πολλούς ή από προσωπικό μίσος ή για τα χρήματά τους. Αποφάσισαν να συλλάβει ο καθένας τους από ένα μέτοικο, να τον σκοτώσουν και να δημεύσουν την περιουσία του. Τέλος, έκριναν ότι ο Θηραμένης ήταν σοβαρό εμπόδιο στις αυθαιρεσίες τους και άρχισαν να τον συκοφαντούν στους βουλευτές, στον καθένα ξεχωριστά, ότι είναι επικίνδυνος για το καθεστώς. Κατόπιν κάλεσαν σε συνεδρία τη Βουλή και ειδοποίησαν τους πιο αδίστακτους νεαρούς, («παρακρατικούς»), να είναι εκεί με μαχαίρια κάτω από τη μασχάλη. Ο Κριτίας στην αγόρευσή του κατηγορήσε τον Θηραμένη ως αναξιόπιστο πολιτικό («κόθορνο», σαν το υπόδημα των ηθοποιών του θεάτρου που ταίριαζε και στα δύο πόδια), συμφεροντολόγο, ύπουλο και προδότη. Ο Θηραμένης στην απολογία του υποστήριξε ότι πάντα πολιτεύθηκε με μετριοπάθεια και σύνεση, ότι οι ακρότητες του καθεστώτος των Τριάκοντα και οι αδικίες προκαλούν δίκαιες αντιδράσεις και ότι ποτέ, σε δημοκρατικό ή σε τυραννικό καθεστώς, δεν επεδίωξε να στερήσει τίμιους πολίτες από τα πολιτικά τους δικαιώματα.

Βιβλίο 2. κεφάλαιο 3. §50-56

Βιβλίο 2. κεφάλαιο 3. §50-51

Παρωδία δίκης

[50] Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δῆλῃ ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξειτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. [51] Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Ἐγὼ, ὦ βουλὴ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδὲνα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

Γ λ ω σ σ ι κ ά σ χ ό λ ι α

- ✓ **εὐμενῶς ἐπιθορυβῶ**= επιδοκιμάζω με φωνές
- ✓ οὐ βιωτὸν ἡγοῦμαι τι= θεωρώ κάτι ανυπόφορο, δεν μπορώ να ανεχθώ κάτι
- ✓ **λυμαινόμεαι**= καταστρέφω <λύμα, το· ἀπόπλυμα.

Μ ε τ ά φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[50] Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ ἐπιθορυβήσασα δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψει τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξειτο, καὶ ἡγησάμενος τοῦτο οὐ βιωτὸν, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐκέλευσε τοὺς ἔχοντας τὰ ἐγχειρίδια ἐπιστῆναι φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. [51] Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Εγὼ, ὦ βουλὴ, νομίζω εἶναι ἔργον προστάτου οἴου δεῖ, ὃς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατῶμενους μὴ ἐπιτρέπη. Τοῦτο οὖν ποιήσω καὶ ἐγώ. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες φασιν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς λυμαινόμενον τὴν ὀλιγαρχίαν οὐ ἡμῖν ἐπιτρέψειν. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ὄντων ἐν τοῖς τρισχιλίοις μηδὲνα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου τοὺς τριάκοντα εἶναι κυρίου θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου τουτονὶ Θηραμένην, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».	[50] Ὁ Θηραμένης τελείωσε με αὐτὰ τον λόγο του καὶ ἡ Βουλὴ με τις επιδοκιμασίες της ἔδειξε ὅτι διατίθεται ευνοϊκὰ ἀπέναντι του. Επειδὴ ὁ Κριτίας ἀντιλήφθηκε ὅτι, ἀν ἐπιτρέψει στη Βουλὴ νὰ αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αὐτόν, θὰ γλυτώσει (ὁ Θηραμένης), καὶ θεώρησε κάτι τέτοιο ανυπόφορο, πλησίασε καὶ, ἀφοῦ ἀντάλλαξε λίγα λόγια με τοὺς Τριάκοντα, βγήκε καὶ διέταξε τοὺς ἄνδρες ποὺ ἦταν οπλισμένοι με τὰ εγχειρίδια νὰ σταθοῦν φανερά μπροστὰ στη Βουλὴ, κοντὰ στο ξύλινο κιγκλίδωμα. [51]Στὴ συνέχεια, μῆκε ξανά στη Βουλὴ καὶ εἶπε: «Εγὼ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ὅτι καθήκον κάθε ἀρχηγοῦ ποὺ εἶναι ἀξίος τοῦ ἀξιώματός του εἶναι, ἀν δεῖ ὅτι οἱ φίλοι του ἐξαπατῶνται, νὰ μὴν το ἐπιτρέψει. Αὐτὸ λοιπὸν θὰ κάνω καὶ ἐγώ. Καὶ μάλιστα, ἀφοῦ αὐτοὶ ἐδῶ ποὺ στέκονται πάνω στο κιγκλίδωμα λένε ὅτι, ἀν ἀφήσουμε ἐλεύθερο ἄνδρα ὁ ὁποῖος φανερὰ καταστρέφει τὴν ὀλιγαρχία, δεν θὰ μας το ἐπιτρέψουν. Αναγράφεται, ἐπίσης, στοὺς νέους νόμους ὅτι ἀπὸ ὅσους περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο τῶν τριῶν χιλιάδων κανένας δεν ἐπιτρέπεται νὰ καταδικασθεῖ σὲ θάνατο χωρὶς νὰ το αποφασίσετε εσεῖς με τὴν ψήφο σας, ἀλλὰ γιὰ ὅσους δεν περιλαμβάνονται σ' αὐτόν οἱ Τριάκοντα ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ θανατώνουν ὅποιον θέλουν. Εγώ, λοιπὸν, εἶπε, διαγράφω ἀπὸ τὸν κατάλογο αὐτόν ἐδῶ τὸν Θηραμένην, με τὴ συγκατάθεση ὅλων μας. Καὶ αὐτόν, πρόσθεσε, ἐμεῖς καταδικάζουμε σὲ θάνατο.
---	---

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΓΓΕΝΗ ΣΤΗ ΝΕΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ

§50

- ✓ **εἰπών** : έπος, λέξη, λεξικό, λογική, λογικός, λόγιος, λογισμός, λογιστής, ρήτορας, ρήμα, ανθολογία, λογος, επίλεκτος.
- ✓ **ἐπαύσατο** : παύση, παύλα, ανάπαυλα, κατάπαυση, ανάπαυση.
- ✓ **βουλή** : βούληση, βουλιμία, βουλευτικός.
- ✓ **ἐγένετο** : γένος, γόνος, γονιός, γέννηση, γενετικός, γενετιστής, γινόμενο, γεγονός.
- ✓ **ἐπιθορυβήσασα** : θόρυβος, θορυβημένος, θορυβώδης.
- ✓ **γνούς** : γνώση, γνώμη, γνωστός, γνωστικός, γνώμονας, αγνώμων, άγνοια.
- ✓ **ἐπιτρέψοι** : τρόπος, τροπή, τρόπαιο, ευτρεπής, ανεπίτρεπτος.
- ✓ **διαψηφίζεσθαι** : ψήφισμα, ψήφος, καταψήφιση, συμψηφισμός, ψηφοθήρας.
- ✓ **ἀναφεύξειτο** : φυγή, φυγάς, καταφύγιο, πρόσφυγας.
- ✓ **βιωτὸν** : βίος, βιώσιμος, βιωτικός, βιοπορισμός, βιοπάλη, έμβιος.
- ✓ **ἡγησάμενος** : ηγέτης, ηγεσία, ηγετικός, καθηγητής, ηγεμόνας.
- ✓ **προσελθών/ ἐξῆλθε** : ερχομός, εισιτήριο, ανεξίτηλος, ιταμός, ισθμός, προσιτός.
- ✓ **διαλεχθείς** : διάλεξη, διάλογος, διαλεκτικός, διάλεκτος.
- ✓ **ἐπιστήναι** : επιστήμη, επιστήμονας, επιστημονικός, στάση, αποστάτης, επαναστατικός, άστατος, σταθμός, στάθμη, στατήρας, σταθερότητα, ασταθής, ανάστημα, ιστός.
- ✓ **ἐκέλευσε** : κελευστής, κελευστικός, κέλευμα.
- ✓ **ἐγχειρίδια** : χέρι, χειριστικός, χειριστής, εγχείρημα, εγχείρηση, χειροφίλημα, χειροπέδες.
- ✓ **έχοντας** : σχέση, σχήμα, σχολείο, σχεδόν, σχήμα.

§51

- ✓ **νομίζω**: νόμισμα, νομισματικός, νομισματοκοπείο.
- ✓ **προστάτου** : τάσσω, τάγμα, τακτικός, τάξη, ταξικός.
- ✓ **είναι**:ον, ουσία, οντότητα, οντολογικός, παρουσία, απουσία, όντως.
- ✓ **δεί** :δέηση, ενδείξ.
- ✓ **όρων** : όραση, όραμα, ορατός, οπτικός, όψη, κάτοπτρο.
- ✓ **έξαπατωμένους** : εξαπάτηση, απατημένος, απατεώνας, απάτη.
- ✓ **ἐπιτρέπη** : τρόπος, τροπή, επίτροπος, αποτρεπτικός.
- ✓ **ποιήσω** : ποίηση, ποίημα, ποιητής, ποιητικός.
- ✓ **φασιν** : φήμη, φάση, φωνή, άφατος, προφήτης, προφητεία.
- ✓ **άνήσομεν** : σύνεση, άνεση, ύφεση, εφέτης, κάθετος, καθετήρας, αφετηρία.
- ✓ **λυμαινόμενον** : απολύμανση, απολυμαντικός, απολυμαντήριο.
- ✓ **άποθνήσκειν** : θνητός, θνησιγενής, θάνατος, ημιθανής, αθάνατος, θνησιμότητα.
- ✓ **ψηφου**: ψηφίζω, ψήφισμα, ψηφοφόρος, ψηφοφορία, ψηφίδα, ψηφιακός.
- ✓ **έξαλείφω** : άλειμμα, αλοιφή, επάλειψη, ανεξάλειπτος, αλειμμένος.
- ✓ **συνδοκοῦν** : δόξα, δόγμα, αδόκητος, άδοξος, δόκιμος, δοκίμιο.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

§50

Ουσιαστικά

A' Κλίση

βουλή
Κριτίας

B' Κλίση

έγχειρίδιον
δρύφακτον

Επίθετα

B' Κλίση

δῆλος, -η, -ον
βιωτός, -ή, -όν

Αντωνυμίες

οὗτος, αὕτη, τοῦτο / τουτονί= δεικτικές. Η δεύτερη κλίνεται όπως η πρώτη με ένα –ι στο τέλος.

αὐτός, -η, -ο= οριστική ή επαναληπτική.

τις, τι = αόριστη.

Ἐγώ / ἡμῖν: προσωπική, α' πρόσωπο.

ἐγώ	ἡμεῖς
ἐμοῦ, μου	ἡμῶν
ἐμοί, μοι	ἡμῖν
ἐμέ, με	ἡμᾶς

Επιρρήματα

εὐμενῶς :τροπικό (εὐμενέστερον, εὐμενέστατα)

φανερῶς : τροπικό (φανερώτερον/ φανερώτατα)

Αριθμητικά

τριάκοντα : ουσιαστικοποιημένο αριθμητικό.

Ρήματα

❖ **εἰπών:** μτχ αορ. β' ε.φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω	λέγων
ἔλεγον	-
λέξω/ ἐρῶ	λέξων/ ἐρῶν
έλεξα/ είπα/ είπον	λέξας/ είπας/ είπών
είρηκα	είρηκώς
είρήκειν	-

❖ **ἐπαύσατο:** αόρ. μ.φ του ρ. παύομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παύομαι	παύεται
ἐπαύομην	ἐπαύετο
παύσομαι/ παυ(σ)θήσομαι	παύσεται/ παυ(σ)θήσεται
ἐπαύ(σ)θην	ἐπαύ(σ)θη
πέπαυμαι	πέπαυται
ἐπεπαύμην	ἐπέπαυτο

❖ **ἐγένετο** : αόρ. β' μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγινόνμην γενήσομαι ἐγενόμην / ἐγενήθην γεγένημαι / γέγονα ἐγεγενήμην / ἐγεγόνειν	ἐγένετο γένηται γένοιτο γενέσθω γενέσθαι γενόμενος

❖ **ἐπιθορυβήσασα**: μτχ. αορ. ε.φ του ρ. ἐπιθορυβῶ.

❖ **γνούς** : μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. γινώσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γινώσκω ἐγίνωσκον γνώσομαι ἔγνων ἔγνωκα ἐγνώκειν	γινώσκων - γνωσόμενος γνούς ἐγνωκώς -

❖ **ἐπιτρέψοι** : ευκτ. μέλ. ε.φ του ρ. ἐπιτρέπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιτρέπω ἐπέτρεπον ἐπιτρέψω ἐπέτρεψα/-έτραπον ἐπιτέτροφα ἐπετετρόφειν	ἐπιτρέποι - ἐπιτρέψοι ἐπιτρέψαι ἐπιτετρόφοι/ ἐπιτετροφώς εἶη -	ἐπιτρέψει - ἐπιτρέψοι - ἐπιτρέψειν ἐπιτρέψων

❖ **διαψηφίζεσθαι** : απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. διαψηφίζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαψηφίζομαι διεψηφιζόμην διαψηφιοῦμαι/- ψηφισθήσομαι διεψηφισάμην/ -εψηφίσθην διεψήφισμαι διεψηφίσμην	διαψηφίζεσθαι - διαψηφιεῖσθε/-ψηφισθήσεσθαι διαψηφίσασθαι/ διαψηφισθῆναι διεψηφίσθαι -

❖ **ἀναφεύξοιτο**: ευκτ. μέσου μέλ. του ρ. ἀναφεύγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀναφεύγω ἀνέφευγον ἀναφεύξομαι/ -φευξοῦμαι ἀνέφυγον ἀναπέφευγα ἀνεπεφεύγειν	ἀναφεύγοι - ἀναφεύξοιτο/ -οῖτο ἀναφύγοι ἀναπεφεύγοι/-γώς εἶη -	ἀναφεύξεται/ -εῖται - ἀναφεύξοιτο/ -οῖτο - ἀναφεύξεσθαι/ -εῖσθαι ἀναφευξόμενος/ -ούμενος

❖ **ήγησάμενος:** μτχ. αορ. μ.φ του ρ. ήγοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ήγέομαι, -οῦμαι ήγούμην ήγησομαι/ ήγηθήσομαι ήγησάμην/ ήγήθην ήγημαι ήγήμην	ήγούμενος - ήγη(θη)σόμενος ήγησάμενος/ ήγηθείς ήγημένος -

❖ **διαλεχθείς:** μτχ. παθ. αορ. α' του ρ. διαλέγομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαλέγομαι διελεγόμην διαλέξομαι/ διαλεχθήσομαι, διαλεγθήσομαι διελεξάμην/ διελέχθην/ διελέγην διείλεγμαι διειλέγμην	διαλεγόμενος - διαλεξόμενος/ -λεχθησόμενος/-λεγησόμενος διαλεξάμενος/ διαλεχθείς/ διαλεγείς διειλεγμένος -

❖ **προσελθών/ είσελθών/ έξηλθε:** μτχ. & οριστ. αορ. β' ε.φ του ρ. είμι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
είμι/ έρχομαι ήα/ ήειν είμι ήλθον έλύληθα έλυλήθειν	ήλθε έλθη έλθοι έλθétω έλθεĩν έλθών

❖ **έπιστήναι/ οί έφεστηκότες :** : απρφ. αόρ. β' ε.φ (που λειτουργεί σαν μ.φ)
& μτχ. πρκ.μ.φ του ρ. έφίστημι.

❖ **έκέλευσε:** αορ. ε.φ του ρ. κελεύω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κελεύω έκέλευον κελεύσω έκέλευσα κεκέλευκα έκεκελεύειν	κελεύει έκέλευε κελεύσει έκέλευσε κεκέλευκε έκεκελεύκει

❖ **τους έχοντας :** μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. έχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
έχω είχον έξω/ σχήσω έσχον έσχηκα έσχήκειν	έχοντας - έξοντας/ σχήσοντας σχόντας έσχηκότας -

§51

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

βουλή
προστάτης
ὀλιγαρχία

Β' Κλίση

ἔργον
νόμος
ψῆφος
κατάλογος

Γ' Κλίση

άνήρ
Θηραμένης

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

άνήρ	ἄνδρες
άνδρὸς	άνδρῶν
άνδρῖ	άνδράσι(ν)
ἄνδρα	ἄνδρας
ἄνερ	ἄνδρες

Επίθετα

Β' Κλίση

φίλος, -η, -ον (φίλτερος, φιλαίτερος, φιλίων/ φίλτατος, φιλαίτατος)
καινός, -η, -ον

Γ' κλίση

ἅπας, ἅπασα, ἅπαν

ον.	ἅπας	ἅπασα	ἅπαν	ἅπαντες	ἅπασαι	ἅπαντα
γεν.	ἅπαντος	ἁπάσης	ἅπαντος	ἁπάντων	ἁπασῶν	ἁπάντων
δοτ.	ἅπαντῖ	ἁπάσῃ	ἅπαντῖ	ἅπασι	ἁπάσαις	ἅπασι
αιτ.	ἅπαντα	ἅπασαν	ἅπαν	ἅπαντας	ἁπάσας	ἅπαντα
κλ.	ἅπας	ἅπασα	ἅπαν	ἅπαντες	ἅπασαι	ἅπαντα

Αντωνυμίες

Ἐγὼ / ἡμῖν= προσωπική, α' πρόσωπο.

οἶος, οἶα, οἶον= αναφορική

ὅς, ἣ, ὃ αναφορική

οὗτος, αὕτη, τοῦτο / τουτονί= δεικτικές. Η δεύτερη κλίνεται όπως η πρώτη με ένα –ι στο τέλος.

ὁδε, ἧδε, τόδε: δεικτική (Κλίνεται όπως η ὅς+δε).

μηδείς, μηδεμία, μηδέν: αόριστη επιμεριστική.

ὑμέτερος, -α, -ονς: κτητική, β' πρόσωπο, πολλοί κτήτορες.

Επιρρήματα

πάλιν: χρονικό

ἔξω: τοπικό (ἔξωτέρω/ ἔξωτάτω)

Αριθμητικά

τριάκοντα: ουσιαστικοποιημένο αριθμητικό.

τρισχίλιος, -α, -ον (Κλίνεται σαν β' κλίση).

❖ **εἶπε** : αορ. β' του ρ. λέγω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἐρῶ έλεξα/ εἶπα/ εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν	εἶπε εἶπη εἶποι εἰπέτω εἰπεῖν εἰπών

❖ **νομίζω**, ἐνόμιζον, νομιῶ, ἐνόμισα, νενόμικα, ἐνενομίκειν.

❖ **εἶναι / ἔστι/ ὄντων**: απρφ., οριστ. & μτχ ενεστ. του ρ.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἶναι ἔσσεσθαι γενέσθαι γεγονέναι	ὄντων ἐσομένων γενομένων γεγονότων	ἐστὶ(ν) ἦν ἔσται ἐγένετο γέγονε ἐγεγόνει

❖ **δεῖ**: απρόσωπο ρήμα. (δεῖ / ἔδει/ δεήσει/ ἐδέησε/ δεδέηκε/ ἐδεδεήκει)

❖ **ὁρῶν**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. ὁρῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὁρῶ ἑώρων ὄψομαι εἶδον ἑώρακα / ὄπωπα ἑωράκειν	ὁρῶν - ὀψόμενος ἴδων ἑωρακώς -

❖ **ἐξαπατωμένους**: μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἐξαπατῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐξαπατῶμαι ἐξηπατῶμην ἐξαπατήσομαι/ἐξαπατηθήσομαι ἐξηπατήθην ἐξηπάτημαι ἐξηπατήμην	ἐξαπατωμένους - ἐξαπατησομένους/ἐξαπατηθησομένους ἐξαπατηθέντας ἐξηπατημένους -

❖ **ἐπιτρέπη/ ἐπιτρέψειν**: υποτ. ενεστ. ε.φ και απαρέμφατο μέλλοντα ε.φ του ρ. ἐπιτρέπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιτρέπω ἐπέτρεπον ἐπιτρέψω ἐπέτρεψα ἐπιτέτροφα ἐπετετρόφειν	ἐπιτρέπει ἐπιτρέπη ἐπιτρέποι ἐπιτρεπέτω ἐπιτρέπειν ἐπιτρέπων	ἐπιτρέπειν - ἐπιτρέψειν ἐπιτρέψαι ἐπιτετροφέναι -

❖ **φασίν/ έφη** : ενεστ. & πρτ ε.φ του ρ. φημί.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φημί έφην φήσω έφησα	φασίν/ φησί έφασαν/ έφη φήσουσι/ φήσει έφησαν/ έφησε

❖ **άνήσομεν** : μελ. ε.φ του ρ. άνιημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άνιημι άνιην άνήσω άνηκα άνείκα άνείκειν	άνιεμεν άνιεμεν άνήσομεν άνείμεν άνείκαμεν άνείκεμεν

❖ **λυμαινόμενον** : μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. λυμαίνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λυμαινομαι έλυμαινόμην λυμανοῦμαι/λυμανθήσομαι έλυμηνάμην/έλυμάνθην λελύμασμαι έλελυμάσμην	λυμαινόμενος - λυμανοῦμενον/λυμανθησόμενον λυμηνάμενον/ λυμανθέντα λελυμασμένον -

❖ **άποθνήσκειν**: απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. άποθνήσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άποθνήσκω άπέθνησκον άποθανοῦμαι άπέθανον άποτέθνηκα άπετεθνήκειν	άποθνήσκειν - άποθανούμενος άποθανών άποτεθνηκώς -

❖ **θανατοῦν/ θανατοῦμεν** : απρφ. & οριστ. ενεστ. ε.φ του ρ. θανατῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
θανατώω, -ῶ - θανατώσω έθανάτωσα - -	θανατοῦμεν θανατῶμεν θανατοῖμεν - θανατοῦν θανατῶν

❖ **έξαλείφω** : ενεστ. ε.φ.: έξαλείφω, έξήλειφον, έξαλείψω, έξήλειψα, έξαλήλιφα

❖ **συνδοκοῦν** : μτχ. ενεστ. του ρ. συνδοκεῖ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
συνδοκεῖ	συνδοκοῦν
συνεδόκει	-
συνδόξει	συνδόξον
συνέδοξε	συνδόξαν
συνδέδοκται	συνδεδογμένον
συνεδέδοκτο	-

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

§ 50

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο: δευτερεύουσα επιρηματική χρονική πρόταση. / ἐπαύσατο= Ρ, (Θηραμένης=Υ.Ρ & Μτχ), εἰπὼν= χρον. μτχ, συν.Υ.Ρ, ταῦτα= Α.Μτχ (σύστοιχο).

καὶ ἡ βουλὴ δῆλῃ ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα: δευτερεύουσα επιρηματική χρονική πρόταση. / ἐγένετο= Ρ, ἡ βουλὴ= Υ.Ρ, δῆλῃ= Κ.Υ.Ρ, ἐπιθορυβήσασα= κτγ.μτχ. συν.Υ.Ρ, εὐμενῶς= επιρ. προσδ. τρόπου.

γνούς ὁ Κριτίας καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε: Κύρια πρόταση./ ἐξῆλθε= Ρ, ὁ Κριτίας= Υ.Ρ & Μτχ., γνούς - ἡγησάμενος= αιτιολ. μτχ. συν.Υ.Ρ, τοῦτο= Α.μτχ. ἡγησάμενος, οὐ βιωτὸν= κτγ. στο Α.μτχ. ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς= χρον.μτχ. συν.Υ.Ρ, τι= Α.μτχ διαλεχθεὶς (άμεσο/σύστοιχο), τοῖς τριάκοντα= Α.μτχ. διαλεχθεὶς (έμμεσο).

ὅτι ἀναφεύξειτο: δευτερεύουσα ονοματική ειδική ως Α.μτχ. γνούς./ ἀναφεύξειτο= Ρ, (Θηραμένης= Υ.Ρ).

εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση./ ἐπιτρέψοι= Ρ, (ὁ Κριτίας= Υ.Ρ), τῇ βουλῇ= Α.Ρ έμμεσο, διαψηφίζεσθαι= τελ. απρφ. Α.Ρ άμεσο, τὴν βουλὴν (εν.)= Υ.Απρφ., περὶ αὐτοῦ= εμπρόθ. αναφοράς.

καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις: Κύρια πρόταση./ ἐκέλευσε=Ρ, (Κριτίας= Υ.Ρ), τοὺς ἔχοντας= επιθ. μτχ. ως Α.Ρ άμεσο & Υ.απρφ, ἐπιστῆναι= Α.Ρ έμμεσο-τελ. απρφ, τὰ ἐγχειρίδια= Α.μτχ., φανερώς= επιρ. τρόπου, τῇ βουλῇ= Α. απρφ., ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις= εμπροθ. τόπου.

§ 51

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν: Κύρια πρόταση./ εἶπεν= Ρ, (Κριτίας= Υ.Ρ & Μτχ), εἰσελθὼν= χρον. μτχ. συν.Υ.Ρ., Πάλιν= επιρ. χρόνου.

Ἐγὼ, ὦ βουλὴ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι: Κύρια πρόταση./ Ἐγὼ= Υ.Ρ, νομίζω= Ρ, ἔργον εἶναι= Α.Ρ-ειδ. απρφ.(απρ. έκφραση), προστάτου= γεν. δημιουργοῦ (ή κτητ. ή υποκ).

οἷου δεῖ: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο εν. τοιούτου της κύριας./δεῖ= Ρ, οἷου= Κτγ. στο Υ.Απρφ. (εν. το εἶναι).

ὅς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη: δευτερεύουσα αναφορική-υποθ. πρόταση./ μὴ ἐπιτρέπη=Ρ, ὅς= Υ.Ρ & μτχ., ὁρῶν= χρονικο-υποθ. μτχ. συν.Υ.Ρ, τοὺς φίλους= Α.μτχ, ἐξαπατωμένους= κτγ. μτχ. συν.Α.μτχ. ὁρῶν.

Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω: Κύρια πρόταση./ ποιήσω=Ρ, ἐγὼ=Υ.Ρ, τοῦτο= Α.Ρ. (σύστοιχο).

Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν: Κύρια πρόταση./ φασιν= Ρ, οἱ ἐφεστηκότες= Υ.Ρ/Απρφ (ταυτοπρ.) & επιθ. μτχ. (με Υ.μτχ. το άρθρο της), οἶδε= επιθ. προσδ., οὐ ἐπιτρέψειν= Α.Ρ-ειδ. απρφ., ἡμῖν= Α.Απρφ.

εἰ ἀνῆσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον:

δευτερεύουσα υποθετική πρόταση./ ἀνήσομεν= P, ἄνδρα=A.P, τὸν λυμαινόμενον= επιθ. μτχ.-επιθ. προσδ. (Υ.μτχ. το ἄρθρο της), τὴν ὀλιγαρχίαν= A.μτχ., φανερώς= επιρ. προσδ. τρόπου.

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδὲνα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίου εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν: Κύρια πρόταση./ Ἔστι= P (απρ.), ἀποθνήσκειν-εἶναι= Υ.Ρ-τελ. απρφ., μηδὲνα= Υ.απρφ. ἀποθνήσκειν, τῶν ὄντων= επιθ. μτχ. (με Υ το ἄρθρο της)-γεν. διαιρ., ἐν τοῖς τρισχιλίοις= εμπροθ. προσδ. τόπου (μεταφορικά), ἐν τοῖς νόμοις= εμπροθ. προσδ. τόπου (μεταφορικά), καινοῖς= επιθ. προσδ., ἄνευ τῆς ψήφου= εμπροθ. προσδ. τρόπου (ἡ εξαίρεσης), ὑμετέρας= επιθ. προσδ., τοὺς τριάκοντα= Υ.απρφ. εἶναι, κυρίου= Κ.Υ.Α, τῶν δ' ἔξω= γεν. αντικ., τοῦ καταλόγου= γεν. αφετηρίας, θανατοῦν= απρφ. αναφοράς.

Ἐγὼ οὖν Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν: Κύρια πρόταση./ Ἐγὼ = Υ.Ρ, ἐξαλείφω=P, Θηραμένην= A.P, τουτονὶ= επιθ. προσδ., ἐκ τοῦ καταλόγου= εμπροθ. προσδ. απομάκρυνσης, συνδοκοῦν= αιτ. ἀπόλυτη-τροπική μτχ., ἡμῖν= δοτ. προσωπική, ἅπασιν= κτγ. προσδ. **ἔφη** = P : Κύρια παρενθετική πρόταση.

Καὶ τοῦτον ἡμεῖς θανατοῦμεν». Κύρια πρόταση./ θανατοῦμεν= P, ἡμεῖς= Υ.Ρ, τοῦτον= A.P.

ἔφη = P : Κύρια παρενθετική πρόταση.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Θηραμένης ολοκλήρωσε το λόγο του και η Βουλή φάνηκε να είναι ευνοϊκά διακείμενη απέναντί του. Μόλις όμως ο Κριτίας το αντιλήφθηκε αυτό, πλησίασε τους τριάκοντα, μίλησε για λίγο μαζί τους και στη συνέχεια διέταξε τους οπλισμένους με τα εγχειρίδια άντρες να μπουν στη Βουλή και να σταθούν κοντά στα κιγκλιδώματα. Ο ίδιος απευθυνόμενος στους βουλευτές είπε ότι δεν θα επιτρέψει στον Θηραμένη να εξαπατήσει το βουλευτήριο. Έτσι αυθαίρετα διέγραψε τον Θηραμένη από τον κατάλογο των τρισχιλίων και έδωσε στους τριάκοντα το δικαίωμα να τον θανατώσουν εκβιάζοντας και τη σύμφωνη γνώμη των βουλευτών.

§50-56 : Η περιγραφή της παρωδίας της δίκης του Θηραμένη είναι πολύ χαρακτηριστική για την κρίση που περνούσε ο Ελληνικός κόσμος στο τέλος του 5ου αι. π.Χ. Η κρίση δεν ήταν μόνο πολιτική: εδώ φαίνεται ολοκάθαρα πώς αμφισβητούνται και πόσο ωμά παραβιάζονται η αντίληψη που είχαν οι Έλληνες για το Νόμο καθώς και η αντίληψη για την ευσέβεια.

Πώς η δίκη μετατράπηκε σε παρωδία;

- α. με την φανερή ψηφοφορία που επέβαλλαν οι τριάκοντα στους βουλευτές-δικαστές
- β. με την παρουσία των μαχαιροφόρων
- γ. με την απόφαση του Κριτία και όχι των βουλευτών για την τελική τύχη του Θηραμένη

§ 50

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο... εὐμένως ἐπιθορυβήσασα: Ο Θηραμένης που με την απολογία του προσπάθησε να αντικρούσει τις εις βάρος του κατηγορίες , τελειώνει έχοντας αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα γι' αυτόν και έχοντας επηρεάσει θετικά τη βουλή και τους δικαστές.

γνούς ὁ Κριτίας ... καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος: ὁ Κριτίας δὲν ἦταν ἀπλὸς ἀντιπρόσωπος τῶν τριάκοντα, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ τῆς τυραννίας. Γι' αὐτὸ καὶ παρεμβαίνει ἀπροκάλυπτα σὲ αὐτὴ τὴν παρωδία δίκης τοῦ Θηραμένη.

καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος: χαρακτηριστικὴ φράση τῆς ἐμπάθειας καὶ τοῦ μίσους ποὺ ἔτρεφε ὁ Κριτίας γιὰ τὸν Θηραμένη. Θεωρεῖ ὅτι δὲν ἀξίζει ἡ ζωὴ του, ἀν ὁ ἀντίπαλός γλιτώσει. Ἐτσι ἀπαιτεῖ τὴν καταδίκη του.

καὶ ἐπιστῆναι... ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις: Δὲν ἔφτανε ἡ φανερὴ ψηφοφορία ποὺ εἶχαν ἐπιβάλεῖ οἱ Τριάκοντα στοὺς βουλευτὲς/δικαστὲς· γιὰ νὰ ἐπηρεάσει τὴν ἐλεύθερη βούλησή τους, ὁ Κριτίας χρησιμοποιοῖ ὠμὴ τρομοκρατία με τοὺς νεαροὺς μαχαιοφόρους ποὺ μπηκάν μέσα στο Βουλευτήριον, στάθηκαν στὸ κιγκλίδωμα καὶ κρατοῦσαν τὰ εγχειρίδια ἔτσι, ὥστε νὰ τὰ βλέπουν οἱ βουλευτὲς («φανερῶς... τῇ βουλῇ»).

προστάτου ἔργον εἶναι... μὴ ἐπιτρέπη: Ὁ Κριτίας υποστηρίζει ἀδιάντροπα ὅτι οἱ δικαστὲς ἔχουν παρασυρθεῖ ἀπὸ τὴν ἀπολογία τοῦ Θηραμένη («ἐξαπατωμένους») καὶ ὅτι ὁ ἴδιος, ὡς ἡγέτης, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει κάτι τέτοιο. Ἄλλωστε καὶ «οἶδε οἱ ἐφεστηκότες», οἱ νεαροὶ με τὰ εγχειρίδια, λένε ὅτι δε θὰ ἐπιτρέψουν νὰ παρασυρθοῦν οὔτε οἱ δικαστὲς οὔτε καὶ ὁ Κριτίας (ἡμῖν).

ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις... ἐγὼ οὖν...: Οἱ τύραννοὶ δὲν τηροῦν οὔτε τοὺς νόμους ποὺ ψήφισαν οἱ ἴδιοι. Καταλύεται κάθε ἐννοία νομιμότητας καὶ ὁ νόμος γίνεται παιχνίδι ἢ «εγχειρίδιον» στὰ χέρια τοῦ ἰσχυροῦ τῆς στιγμῆς. Τοὺς ἀπλοῦς πολῖτες μποροῦσε νὰ τοὺς θανατώσει ὁποιοσδήποτε ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα καὶ τὰ ὄργανά τους με τὴν κατηγορία ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνοι γιὰ τὸ καθεστῶς. Ὁ «κατάλογος» εἶχε περιλάβει τρεῖς χιλιάδες ὀνόματα πολιτῶν μόνο, τῶν ὁπαδῶν τῶν ὀλιγαρχικῶν. Ἀν κάποιος ἀπὸ τοὺς «ἐντὸς τοῦ καταλόγου» εἶχε κατηγορηθεῖ, δίκαια ἢ ἀδίκαια, γιὰ ἀνατρεπτικὲς ἐνέργειες, γιὰ νὰ καταδικαστεῖ σὲ θάνατο ἔπρεπε νὰ το ἀποφασίσουν οἱ πεντακόσιοι βουλευτὲς. Γιὰ τοὺς «ἐκτὸς καταλόγου» ἀποφάσιζαν μόνο οἱ Τριάκοντα. Ἡ J. de Romilly γράφει γιὰ τὴ σχέση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων με τὸν νόμο: «Οἱ Ἕλληνες, ἐραστὲς πάντοτε τῆς ἀνεξαρτησίας, διακήρυσσαν συνεχῶς με υπερηφάνεια τὴν ὑπακοή τους στοὺς νόμους. Εἶναι γεγονός ὅτι δὲν ἀναζητοῦσαν με κανένα τρόπο νὰ καθορίσουν τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ἐλευθερίες σὲ σχέση με τὴν πόλιν στὴν ὁποία ἀνήκαν καὶ με τὴν ὁποία εἶχαν ταυτισθεῖ. Τὸ μόνο ποὺ ζητοῦσαν ἦταν νὰ διοικεῖται ἡ πόλις αὐτὴ ἀπὸ ἓνα δικό της κανόνα καὶ ὄχι ἓνα ἄνθρωπο. Ἐτσι ὁ νόμος ὑπῆρξε τὸ στηρίγμα καὶ ἡ ἐγγύηση ὅλης τῆς πολιτικῆς τους ζωῆς. Καὶ τὸν χρησιμοποιοῦσαν ὡς μέσον γιὰ νὰ ἀντιτάσσονται τόσο στὴν ἀναρχία τῆς πρωτόγονης ζωῆς ὅσο καὶ στὴν ὑποταγὴ τῶν λαῶν ποὺ, σαν τοὺς Πέρσες, ὑπόκεινταν στὴν αὐθαιρεσίαν ἐνός ἡγεμόνα». (Ὁ Νόμος στὴν ἐλληνικὴ σκέψη, σελ. 15).

Ὁ «κατάλογος» εἶχε περιλάβει τρεῖς χιλιάδες ὀνόματα πολιτῶν μόνο, τῶν ὁπαδῶν τῶν ὀλιγαρχικῶν. Πρόκειται γιὰ ἀφοσιωμένους καὶ ἐμπιστοὺς στὸ καθεστῶς ἐνοπλοὺς συνεργάτες στὶς αὐθαιρεσίες τους, με σκοπὸ νὰ γίνουν ἐκτελεστικά ὄργανα τῶν ἀποφάσεών τους. Ἀν κάποιος ἀπὸ τοὺς «ἐντὸς τοῦ καταλόγου» εἶχε κατηγορηθεῖ, δίκαια ἢ ἀδίκαια, γιὰ ἀνατρεπτικὲς ἐνέργειες, γιὰ νὰ καταδικαστεῖ σὲ θάνατο ἔπρεπε νὰ το ἀποφασίσουν οἱ πεντακόσιοι βουλευτὲς. Γιὰ τοὺς «ἐκτὸς καταλόγου» ἀποφάσιζαν μόνο οἱ Τριάκοντα. Τοὺς ἀπλοῦς πολῖτες μποροῦσε νὰ τοὺς θανατώσει ὁποιοσδήποτε ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα καὶ τὰ ὄργανά τους με τὴν κατηγορία ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνοι γιὰ τὸ καθεστῶς. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Κριτία νὰ διαγράψει τὸ ὄνομα τοῦ Θηραμένη ἀπὸ αὐτὸν τὸν κατάλογο (Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν) πιστοποιεῖ ὅτι καταλύεται κάθε ἐννοία νομιμότητας, ἀφοῦ οἱ

τύραννοι δεν σέβονται ούτε τις δικές τους αποφάσεις. Η καταδίκη του Θηραμένη είναι πλέον δεδομένη. Ο νόμος για τον Κριτία και τους υπόλοιπους τυράννους δεν είναι δεσμευτικός ούτε στήριγμα και εγγύηση της πολιτικής ζωής αλλά όπλο στην επιβολή της βούλησης των ισχυρών και μέσο τρομοκρατίας. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι τύραννοι δεν τηρούν ούτε τους νόμους που ψήφισαν οι ίδιοι. Καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας και ο νόμος γίνεται παιχνίδι ή «εγχειρίδιον» στα χέρια του ισχυρού της στιγμής.

§51: Περιλαμβάνει το σύντομο λόγο του του Κριτία που είναι χαρακτηριστικός του παραλογισμού του που θεμελιώνει την παρωδία δίκης. Αρχίζει με μια γνώμη γενικής αποδοχής και αμέσως παραγωγικά εντάσσει τον εαυτό του σε αυτή την γενικής αποδοχής κατάσταση. Ο τύπος του παραλογικού συλλογισμού είναι ο εξής: Έγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ ὅς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη → Έγώ εἰμὶ ἄξιος προστάτης.→ Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Η δεύτερη πρόταση είναι μια αυθαίρετη κρίση που βρίσκεται στη βάση κάθε είδους φασισμού. Ο παραλογισμός της επιτείνεται με τη φράση : Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεσθηκότες ...τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Η ενίσχυση του «εγώ» με το «οἶδε οἱ ἐφεσθηκότες» και η μετατροπή του σε «εμείς» είναι που διαμορφώνει το δικτατορικό σε φασιστικό καθεστώς.

Παρόμοιος είναι και ο επόμενος συλλογισμός: Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις ... κυρίου εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. → Έγώ εἰμὶ τῶν τριάκοντα.→ Έγώ οὖν Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Εδώ έχουμε πάλι μεταμόρφωση του «εγώ» σε «εμείς», αλλά και ο παραλογισμός του συμπεράσματος είναι ακόμη μεγαλύτερος.

Προκειμένου να επιτύχει την καταδίκη του Θηραμένη, ο Κριτίας δε διστάζει να κινηθεί με τρόπο ανήθικο και κυνικό. Ειδικότερα, η θανάτωση του Θηραμένη προσκρούει σε ένα σημαντικό εμπόδιο, στη συμπερίληψή του στον κατάλογο των τριών χιλιάδων πολιτών-οπαδών του ολιγαρχικού καθεστώτος για την τύχη των οποίων αποφάσιζαν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Έχοντας, όμως, ο Κριτίας αντιληφθεί την προηγούμενη ευμενή στάση των βουλευτών στο πρόσωπο του Θηραμένη και μη μπορώντας να αποδεχθεί το γεγονός αυτό, εντελώς αυθαίρετα αποφασίζει τη διαγραφή του τελευταίου από τον συγκεκριμένο κατάλογο και την υπαγωγή του στο καθεστώς που ίσχυε για τους απλούς πολίτες, των οποίων η τύχη κρινόταν αποκλειστικά από τους Τριάκοντα και τα ὄργανά τους.

Η αυθαιρεσία του Κριτία αποδεικνύει για μία ακόμη φορά την ωμότητα και τον πολιτικό του κυνισμό, αφού δε διστάζει να θανατώσει ακόμη και τους πρώην συντρόφους του, και μάλιστα καταπατώντας νόμους που ο ίδιος έχει θεσπίσει. Πρόκειται για απόλυτη κατάλυση της νομιμότητας, αφού ο Κριτίας εμφανίζεται αδιάστακτος και χωρίς ηθικούς φραγμούς, ικανούς να περιστείλουν την υπέρμετρη φιλοδοξία του για την κατάκτηση της εξουσίας και την παραμονή του σε αυτήν.

Ο ρόλος που διεκδικεί ο Κριτίας για τον εαυτό του: Ο Κριτίας κατάλαβε ότι οι βουλευτές/δικαστές θα αθώωναν τον Θηραμένη, καθώς φάνηκαν να επιδοκιμάζουν τα λόγια του (εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα). Τρομοκρατημένος στη δευτερολογία του, απευθυνόμενος στους βουλευτές είπε ότι δεν θα αφήσει, ως ἄξιος ηγέτης, τους δικαστές να αθώωσουν τον Θηραμένη και να εξαπατηθούν (Έγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη). Εμφανίζεται σαν να θέλει να προφυλάξει τους δικαστές από τη διάπραξη μιας δικαστικής πλάνης, καθώς παρασύρθηκαν και εξαπατήθηκαν από τον λόγο του Θηραμένη. Δηλώνει απροκάλυπτα ότι διεκδικεί τον τίτλο του ηγέτη στην ομάδα των Τριάκοντα και αναλαμβάνει ο ίδιος να τους επαναφέρει στον δρόμο της σωφροσύνης. Άλλωστε, όπως δηλώνει, και «οἶδε οἱ ἐφεσθηκότες», οι νεαροί με τα εγχειρίδια, λένε

ὅτι δεν θα επιτρέψουν να παρασυρθούν ούτε οι δικαστές ούτε και ο Κριτίας (ἡμῖν). Με ἔπαρση ανακοινώνει πως είναι χρέος του, ως αδιαφιλονίκητος ηγέτης, να μην επιτρέψει να αθωωθεί ο άνθρωπος που βλάπτει σοβαρά το καθεστώς των Τριάκοντα. Γι' αυτό καταργεί τη μυστική ψηφοφορία και προσκαλεί ἑνοπλους νεαρούς στον ιερὸ χώρο της δικαιοσύνης παραβιάζοντας κάθε ἔννοια ηθικής και δικαίου. Ἐτσι, είναι προφανές ὅτι δεν λειτουργεῖ ως ηγέτης γενικά, ἀλλὰ ως αρχηγὸς ἐνός τυραννικοῦ καθεστώτος που φροντίζει μόνο για το προσωπικὸ συμφέρον

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Αφού τους ἔπιασαν ὅλους μ' αὐτὸ τον τρόπο, πρόσταξαν τον αρχηγὸ του ἱππικοῦ Λυσίμαχο να τους πάρη και να τους παραδώσῃ στους Ἐντεκα. Την ἄλλη μέρα συγκέντρωσαν στο Ὠδεῖο τους οπλίτες που ἦταν γραμμένοι στον κατάλογο, καθὼς και τους υπόλοιπους ἱππεῖς, κι ο Κριτίας σηκώθηκε κ' εἶπε: «Το καθεστώς, ἄνδρες, δεν τ' οργανώνουμε μόνο για καλὸ δικὸ μας, μα ἄλλο τόσο και για δικὸ σας. Μια και θάχετε λοιπὸν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους. Για τοῦτο εἶν' ἀνάγκη να καταδικάσετε τους Ἐλευσινίους που πιάσαμε, ὥστε νάχετε τις ἴδιες ἐλπίδες και τους ἴδιους φόβους με μας.» Και τους ἔδειξε ἓνα σημεῖο, λέγοντας να παν ἐκεῖ να ψηφίσουν ἓνας-ἓνας, φανερά. Το μισὸ Ὠδεῖο ἦταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς· ἄλλωστε ὅσοι πολῖτες δε σκοτίζονταν παρὰ μόνο για το συμφέρον τους τάβλεπαν αὐτὰ με καλὸ μάτι.... Ξενοφώντας Ἑλληνικά, 2.4.15-16 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος] **Ο Ξενοφὼν και στα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) περιγράφει δύο δίκες: τη δίκη του Θηραμένη και τη δίκη των κατοίκων της Ἐλευσίνας. Να εντοπίσετε τα κοινὰ σημεία που δικαιολογούν τον χαρακτηρισμὸ «παρωδία δίκης» και στις δύο περιπτώσεις. ΑΠ.:** Πράγματι και οι δύο δίκες είναι ουσιαστικά μία παρωδία. Στη δίκη του Θηραμένη εἰδοποίησαν τους πιο ἀδίστακτους νεαρούς, («παρακρατικούς»), να είναι ἐκεῖ με μαχαίρια κάτω ἀπὸ τη μασχάλη. Τον ἔχουν ἤδη διαβάσει και, ὅταν μετὰ την ἀπολογία του οι δικαστές φαίνονται ευνοϊκοὶ ἀπέναντί του, ο Κριτίας δεν διστάζει να διατάξῃ τους παρακρατικούς να σταθοῦν μπροστὰ τους (ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις). Η ψηφοφορία γίνεται φανερὴ και ο Κριτίας δηλώνει πως δεν θα επιτρέψει (ἀπειλὴ προς τους δικαστές) το ἐνδεχόμενο αθωωτικῆς ψήφου, ως ηγέτης που οφείλει να προστατεύσει το πολίτευμα. Δεν εφαρμόζει τον νόμο που ἴσχυε, διαγράφει τον Θηραμένη ἀπὸ τον κατάλογο των τρισχιλίων (ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἔξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν) και αποφασίζει την καταδίκη του (καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν). Αλλὰ και στη δεύτερη περίπτωση, η σύλληψη των Ἐλευσινίων ἐγινε ὕστερα ἀπὸ δολοπλοκία και εξαπάτησή τους με την πρόφαση της ἀπογραφῆς του πληθυσμοῦ. Επειδὴ δεν ἐμπιστεύεται ούτε τους συνεργάτες του ο Κριτίας, ετοιμάζει ἄλλη μια παρωδία δίκης, για να εξασφαλίσει την Ἐλευσίνα ως καταφύγιο των Τριάκοντα. Για να μην υπάρξουν «διαρροές ψήφων», ἐκτός ἀπὸ την (πρωτοφανή) πολυπληθὴ παρουσία Σπαρτιατῶν στρατιωτῶν μέσα στον χώρο του (δῆθεν) δικαστηρίου, ἐπιβάλλεται κι ἐδὼ η φανερὴ ψηφοφορία. Επιπλέον, το γεγονός ὅτι δικάστηκαν τριακόσιοι ἄνθρωποι με μια ψηφοφορία, δείχνει ὅτι παραβιάζεται μία βασικὴ ἀρχὴ δικαίου για το αθηναϊκὸ κράτος σύμφωνα με την οποία δεν ἐκδίδονται συνολικὲς αποφάσεις, ἀλλὰ για τον κάθε κατηγορούμενο χωριστά. Επιπλέον, η ἀπειλὴ ἀσκήσης σωματικῆς (Το μισὸ Ὠδεῖο ἦταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς) και ψυχολογικῆς βίας (για τοῦτο εἶν' ἀνάγκη να καταδικάσετε τους Ἐλευσινίους που πιάσαμε, ὥστε νάχετε τις ἴδιες ἐλπίδες και τους ἴδιους φόβους με μας) είναι και σε αὐτὴ τη δίκη ἀπροκάλυπτη. Είναι ἐμφανές λοιπὸν ὅτι η δίκη του Θηραμένη και η καταδίκη των Ἐλευσινίων ἔχουν κοινὰ στοιχεία και αποτελοῦν κομμάτι της προσχεδιασμένης πολιτικῆς των Τριάκοντα.

**Λεξιλογικές ασκήσεις από την
τράπεζα θεμάτων**

1. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. γνούς 2. βιωτόν 3. φανερώς 4. συνδοκοῦν 5. ἔφη	α. αγνός β. παράδοξος γ. αμφίβιο δ. άγνοια ε. δράση ζ. διάφανος η. διαφήμιση

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος άναφεύξιτο, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μετά την ήττα του το στράτευμα τράπηκε σε άτακτη
- Προς κάθε παρεξήγησης, όλα έγιναν με καλή πρόθεση.
- Η στο αλκοόλ δεν αποτελεί λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει.
- Δεν πλήρωνε τους φόρους του, γι' αυτό θα κατηγορηθεί για
- Η περιοχή αποτελεί άγριων ζώων και απαγορεύεται το κυνήγι.

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- γνούς: Οι ερωτηματικές προτάσεις δηλώνουν ολική ή μερική
- ήγησάμενος: Τα χριστουγεννιάτικα του Παπαδιαμάντη είναι εκπληκτικά.
- όρων: Δεν έβλεπαν καλά , είχαν περιορισμένη εξαιτίας της ομίχλης.
- όντων: Έχασε πολλά χρήματα, σχεδόν όλη την του στο καζίνο.
- φανερώς: Τα υποβρύχια κινούνται κάτω από την της θάλασσας.

4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. ψηφιδωτό 2. επιτηρητής 3. παράνομος 4. προτροπή 5. βωμός 6. βιωματικός 7. αθάνατος	α. έπιτρέψοι β. διαψηφίζεσθαι γ. βιωτόν δ. νομίζω ε. άποθνήσκειν

5. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έπαύσατο, διαψηφίζεσθαι, έξαπατωμένους, συνδοκοῦν, θανατοῦν.

6. Να γράψετε μία σύνθετη ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: άναφεύξιτο, φανερώς, άνδρα, νόμοις, ψήφου.

7. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: άγνωστος, τρόπαιο, δέηση, πασάλειμμα, δόξα.

8. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά

συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δυο λέξεις στη στήλη Α περισεύουν.

A	B
1. πρόχειρος 2. καταλύματα 3. παράλειψη 4. λύματα 5. ψηφίο 6. αλοιφή 7. φυγή	α. διαψηφίζεσθαι β. άναφεύξοιτο γ. έξαλείφω δ. έγχειρίδια ε. λυμαίνόμενον

9. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- έπιτρέψοι: Η αίτησή του απορρίφθηκε από την ως εκπρόθεσμη.
- βιωτόν: Η έντονη καταπίεση που δεχόταν του έκανε τη ζωή
- διαλεχθείς: Η Ποντιακή ομιλείται ακόμη και σήμερα.
- φασιν: Ο κατηγορούμενος έπεσε σε πολλές κατά τη διάρκεια της ανάκρισης.
- συνδοκοῦν: Πολλοί μύθοι και πολλές λαϊκές επιβιώνουν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

10. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: έπαύσατο, βουλή, δήλη, βιωτόν, ψήφου.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ὗ

1. **έγένετο, έπαύσατο, προσελθών, έκέλευσε:** Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στη σωστή θέση του πίνακα και να συμπληρώσετε τα κενά. Η μετοχή να γραφεί στις εγκλίσεις στο γ' πληθυντικό πρόσωπο.

Οριστική Υποτακτική Ευκτική Προστακτική Μετοχή

αόρ. α'
ενεργ.

αόρ. β'
ενεργ.

αόρ. α'
μέσης

αόρ. β'
μέσης

2. **τοῦτο, τι:** Να αναγνωρίσετε τις αντωνυμίες και να τις κλίνετε στο ίδιο γένος και στους δύο αριθμούς.

3. **είσελθών, είπεν:** Να κλίνετε την προστακτική αορίστου β' των ρημάτων.

4. Να γράψετε τα επίθετα και τα επιρρήματα στους άλλους βαθμούς:

εύμενῶς
φανερῶς
φίλους
καινοῖς
ἔξω

5. Να γράψετε τις ακόλουθες προτάσεις μεταφέροντας όλες τις κλιτές λέξεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό και αντιστρόφως.

- α) Οὗτος ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας .
 β) Ἐγὼ οὖν τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου.
 γ) Καὶ τοῦτον ἡμεῖς θανατοῦμεν.
 δ) Οὗτος ἐφοβεῖτο μὴ ὁ ἀντίδικος ἀναφύγῃ.
 6. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στη γενική ενικού: **ταῦτα, προσελθὼν, ὅς, ἄνδρα, ἡμῖν.**
 7. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό ευκτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται: **ἐπαύσατο, ἐγένετο, διαλεχθεῖς, ἐκέλευσε, εἶπεν**
 8. Να μεταφέρετε τις παρακάτω αντωνυμίες όπου σας ζητείται: **οἷου** (στη γενική ενικού του θηλυκού γένους), **οἶδε** (στη γενική πληθυντικού του αρσενικού γένους), **ἡμῖν** (στη δοτική ενικού του β' προσώπου), **τουτονὶ** (στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους)
 9. **εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα ... οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασὶν ἡμῖν ἐπιτρέψειν:** Να αναγνωρίσετε τις προτάσεις, να κάνετε λεπτομερή συντακτική ανάλυση και να δηλώσετε το είδος του υποθετικού λόγου.
 10. Να αναγνωρίσετε το είδος των ακόλουθων μετοχών του κειμένου:
 ἐπιθορυβήσασα: είναι
 προσελθὼν: είναι
 τοὺς ἔχοντας: είναι
 ἐξαπατωμένους: είναι
 τῶν ὄντων: είναι
 11. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά από τις δευτερεύουσες προτάσεις της στήλης Α με τα δεδομένα στη στήλη Β. Δύο περιπτώσεις της στήλης Β περισσεύουν

A	B
1. Ὡς δ' εἰπὼν [ὁ Θηραμένης] ταῦτα ἐπαύσατο	Η δευτερεύουσα πρόταση δηλώνει
2. εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ	α. κρίση-γνώμη
3. ὅτι ... [ὁ Θηραμένης] ἀναφεύξειτο	β. αιτία
	γ. χρόνο
	δ. προϋπόθεση
	ε. φόβο

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ὀ η σ η ς κ ε ι μ ἔ ν ο υ

- καὶ ἡ βουλή δὴλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα...: Ποιες ἦταν οἱ ἀντιδράσεις τοῦ Κριτία στὴ στάση τῆς βουλῆς καὶ τι θέλησε νὰ προλάβει;
- προσελθὼν καὶ διαλεχθεῖς τι τοῖς τριάκοντα ἐξήλθε...: Τί, κατὰ τὴ γνώμη σας, συζήτησε ὁ Κριτίας με τοὺς ἄλλους τῆς ομάδας τῶν Τριάκοντα;
- Ποιοὶ πολῖτες περιλαμβάνονταν στὸν κατάλογο τῶν τρισχιλίων καὶ ποιο ρόλο εἶχαν στὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς πόλης; Πού ἀπέβλεπαν οἱ Τριάκοντα με τὸ μέτρο αὐτό;
- Ποιες μεθόδους καὶ ποια τεχνάσματα χρησιμοποίησε ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ τὸν ἀντίπαλό του, τὸν Θηραμένη, νὰ ἐξοντώσει καὶ ὁ ἴδιος νὰ φαίνεται ὅτι ἐνήργησε νομότυπα;
- καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις: Για ποιο σκοπὸ ὁ Κριτίας ἔδωσε αὐτὴ τὴν ἐντολή;
- Με ποῖον τρόπο ἀφαίρεσε ὁ Κριτίας ἀπὸ τὴ βουλή τὴν ἀρμοδιότητα νὰ δικάσει τὸν Θηραμένη;
- Παρακολουθώντας στὸ κείμενο τὸ λόγο καὶ τὶς ἐνέργειες τοῦ Κριτία νὰ σκιαγραφήσετε τὸ ἥθος καὶ τὸ ὕφος τοῦ ἀνδρα καὶ νὰ κρίνετε τὴν πολιτικὴ τοῦ στάση.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3. §52-53

Η αντίδραση του Θηραμένη

[52] Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν· «Εγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὔτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. [53] Καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὔτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου».

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα**= ἰκετεύω, σε ὅ,τι πιο δίκαιο υπάρχει (στ' ὄνομα της ἴδιας της δικαιοσύνης)
- ✓ **καλὸς κάγαθος**= ωραίος στην εμφάνιση και με υψηλό φρόνημα (το πρότυπο της αριστοκρατικής τάξης)

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[52] Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν· «Εγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, τὰ πάντων ἐννομώτατα ἰκετεύω μὴ εἶναι ἐπὶ Κριτία ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' νόμον ὄνπερ οὔτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι καὶ ὑμῖν. [53] Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι ἐπιδείξαι καὶ τοῦτο, ὅτι οὔτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς	[52] Μόλις ἀκουσε αὐτὰ ὁ Θηραμένης πῆδηξε πάνω στο βωμό της Εστίας καὶ εἶπε: «Εγὼ, ἄνδρες, στο ὄνομα της ἴδιας της Δικαιοσύνης ἰκετεύω νὰ μὴν ἐπιτρέψετε στον Κριτία νὰ διαγράψει οὔτε ἐμένα οὔτε ὅποιον ἄλλον ἀπὸ σας θελήσει, ἀλλὰ σύμφωνα με τον νόμο, τον ὁποῖο αὐτοὶ νομοθέτησαν γιὰ ὅσους περιλαμβάνονται στον κατάλογο, σύμφωνα μ' αὐτόν νὰ κριθῶ καὶ ἐγὼ καὶ εσεῖς. [53]Καὶ βέβαια το γνωρίζω πολὺ καλὰ , εἶπε, μα τους θεοὺς, ὅτι δεν θα με σώσει αὐτὸς ὁ βωμός, ἀλλὰ θέλω νὰ ἀποδείξω καὶ το ἐξῆς, ὅτι αὐτοὶ ὄχι μόνο εἰς βάρος των ἀνθρώπων διαπράττουν τις πιο κατάφωρες ἀδικίες, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι στους θεοὺς
--	--

ἀσεβέστατοι. Ἵμῶν μέντοι θαυμάζω, ἔφη, ὦ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν εὐεξαλειπτότερον τὸ ἐμὸν ὄνομα ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου».	δείχνουν την πιο μεγάλη ασέβεια. Εκπλήσσομαι όμως με σας, είπε, ἄνδρες καλοὶ και αγαθοί, αν δεν προσπαθήσετε να βοηθήσετε τον ίδιο σας τον εαυτό, ενώ πολύ καλά γνωρίζετε ὅτι καθόλου πιο εύκολο δεν είναι να διαγραφεί το δικό μου ὄνομα από τον κατάλογο ἀπ' ὅ,τι το ὄνομα καθενός ἀπὸ εσάς.»
--	---

Ετυμολογικά συγγενή στη νέα ελληνική

§52

- ✓ **Ἀκούσας**: ακοή, ακουστικό, άκουσμα, ξακουστός, υπήκοος, ακουστικός.
- ✓ **ἀνεπήδησεν** : πηδῶ, πήδημα, αναπήδηση.
- ✓ **εἶπεν**: λόγος, λέξη, λογικός, λεξικό, έπος, ρήση, ρήτορας
- ✓ **ἔφη**: φήμη, φημολογία, φάσκω, περίφημα, φάση, φωνή, προφήτης
- ✓ **ἰκετεύω**: ικεσία, ικέτης, ικετευτικός.
- ✓ **ἐννομῶτατα** : νόμος, νόμιμος, νομικός, παράνομος, παρανομία, ανομία.
- ✓ **εἶναι** : ον, ουσία, οντολογικός, παρουσιαστικό.
- ✓ **ἐξαλείφειν**: αλειμμα, αλοιφή, επάλειψη, αλειμμένος.
- ✓ **βούληται**: βούληση, βουλή, άβουλος, υστερόβουλος, βούλημα.
- ✓ **ἔγραψαν**: γραφή, γράμμα, γραφείο, γραπτός, γραφικός, γραμμή, γραφίδα, γραμματέας, γραμματική.
- ✓ **κρίσιν** : κριτής, κρίνω, κριτική, κριτικός, ευθυκρισία, άκριτος, αδιακρίτως.

§53

- ✓ **άγνοῶ**: άγνοια, άγνοούμενος.
- ✓ **ἀρκέσει**: αρκετός, αυτάρκης, αυτάρκεια, επαρκής, αρκούντως, διάρκεια.
- ✓ **βωμός** : βαίνω, βάση, βάθρο, βήμα, βαθμός, βάδην, αναβάτης, ανάβαση, πρόβατο.
- ✓ **ἐπιδείξει**: δείγμα, ένδειξη, ενδεικτικός, υπόδειγμα, παράδειγμα, αυταπόδεικτος, επιδεικτικά, δείκτης.
- ✓ **θαυμάζω**: θαυμαστής, θαυμαστός, θαυμαστικό, θαυμαστά, αξιοθαύμαστος.
- ✓ **βοηθήσετε**: βοηθός, βοήθεια, βοήθημα, βοηθητικός, αβοήθητος.
- ✓ **γινώσκοντες** : γνώση, γνώμη, γνωστικός, γνωστός, άγνοια, γνώμονας.

Γραμματική προσέγγιση του κειμένου

§52

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

έστι
Κριτίας

Β' Κλίση

νόμος
κατάλογος

Γ' Κλίση

Θηραμένης
άνήρ
κρίσις

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

κρίσις
κρίσεως
κρίσει

κρίσεις
κρίσεων
κρίσει

κρίσιν
κρίσι

κρίσεις
κρίσεις

νέο φροντιστήριο

Επίθετα

Β' Κλίση

έννομος, -ον / έννομα, έννομώτερα, έννομώτατα

Γ' Κλίση

πᾶς, πᾶσα, πᾶν

Αντωνυμίες

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική

Ἐγώ, σύ, - = προσωπική

ὅς, ἡ, ὃ/ ὅσπερ, ἡπερ, ὅπερ= αναφορική

Ρήματα

❖ **Ἀκούσας:** μτχ. αορ. ε.φ του ρ. ἀκούω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀκούω	ἀκούων
ἤκουον	-
ἀκούσομαι	ἀκουσόμενος
ἤκουσα	ἀκούσας
ἀκήκοα	ἀκηκόως
ἤκηκόειν	-

❖ **ἀνεπήδησεν:** αόρ. εφ. του ρ. ἀναπηδά, -ῶ

❖ **εἶπεν:** αόρ. β' ε..φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω	εἶπε
ἔλεγον	εἶπη
λέξω/ ἐρῶ	εἶποι
έλεξα/ εἶπα/ εἶπον	εἶπέτω
εἶρηκα	εἶπεῖν
εἶρήκειν	εἶπών

❖ **ἔφη:** ανώμαλο ρήμα φημί

❖ **ἰκετεύω:** ἰκέτευον, ἰκετεύσω, ἰκέτευσα, ἰκέτευκα, ἰκετεύκειν

❖ **εἶναι :** απρφ. ενεστ. του ρ. εἰμί.

❖ **ἐξαλείφειν :** απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἐξαλείφω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐξαλείφω	ἐξαλείφειν
ἐξήλειπον	-
ἐξαλείψω	ἐξαλείψειν
ἐξήλειψα	ἐξαλείψαι
ἐξαλήλιφα	ἐξαλήλιφέναι
-	-

❖ **βούλῃται** : υποτ. ενεστ. μ.φ του ρ. βούλομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βούλομαι έ(η)βουλόμην βουλήσομαι/ βουληθήσομαι έ(η)βουλήθην βεβούλημαι έβεβουλήμην	βούλεται βούλῃται βούλοιτο βουλέσθω βούλεσθαι βουλόμενος

❖ **ἔγραψαν** : αόρ .ε φ. του ρ. γράφω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γράφω ἔγραφον γράφω ἔγραψα γέγραφα έγεγράφειν	γράφουσι ἔγραφον γράφουσι ἔγραψαν γεγράφασι έγεγράφεσαν	ἔγραψαν γράψωσι γράψαιεν/-ειαν γραφάντων/-σαν γράψαι γράψας

§53

Ουσιαστικά

Β' Κλίση

θεός
βωμός
ἄνθρωπος

Γ' Κλίση

άνήρ
ὄνομα

Επίθετα

Β' Κλίση

ἄδικος, -ον (ἄδικοι, ἀδικώτεροι, **ἀδικώτατοι**)
καλός, -ή, -όν (**καλοὶ** , καλλίονες, κάλλιστοι)
ἀγαθός, -ή, -όν (**κάγαθοι**, ἀμείνονες/ βελτίονες/ κρείττονες/ λῶνες, ἄριστοι/
βέλτιστοι/ κράτιστοι/ λῶστοι)
εὐεξαλειπτος, -ον (εὐεξαλειπτον, **εὐεξαλειπτότερον**, εὐεξαλειπτότατον)

Γ' Κλίση

ἀσεβής, -ές (ἀσεβεῖς, ἀσεβέστεροι, **ἀσεβέστατοι**)

Αντωνυμίες

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική
Ἐγώ, σύ, - = προσωπική
ὁδε, ἡδε, τόδε = αναφορική (κλίνεται σαν το ἄρθρο + -δε ἀκλιτο)
οὐδέν= ἀόριστη επιμεριστική
ὁμῖν αὐτοῖς= αυτοπαθητική

σεαυτοῦ
σεαυτῷ
σεαυτὸν

σεαυτῆς
σεαυτῇ
σεαυτὴν

ὁμῶν αὐτῶν
ὁμῖν αὐτοῖς
ὁμᾶς αὐτοὺς

ὁμῶν αὐτῶν
ὁμῖν αὐταῖς
ὁμᾶς αὐτάς

ἐμὸς, ἐμή, ἐμὸν= κτητική αντωνυμία α' πρόσωπο ἑνας κτήτορας
ἐκαστος, ἐκάστη, ἐκαστον= ἀόριστη επιμεριστική αντωνυμία.

Ρήματα

- ❖ **ἔφη**: ἀνώμαλο ρήμα φημί
- ❖ **ἄγνοῶ** : συνηρημένο ρήμα β' τάξης (-εω): ἄγνοῶ, ἠγνόουν, ἄγνοήσω, ἠγνόησα, ἠγνόηκα
- ❖ **ἀρκέσει**: μελ. ε.φ του ρ. ἀρκῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀρκῶ ἤρκουν ἀρκέσω ἤρκεσα	ἀρκεῖ ἤρκε ἀρκέσει ἤρκεσε

- ❖ **ἐπιδείξει**: απρφ. αορ. ε.φ του ρ. ἐπιδείκνυμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιδείκνυμι ἐπεδείκνυν ἐπιδείξω ἐπέδειξα ἐπιδέδειχα ἐπεδεδείχην	ἐπιδεικνύναι - ἐπιδείξειν ἐπιδείξαι ἐπιδεδειχέναι -

- ❖ **θαυμάζω**: ἐθαύμαζον, θαυμάσω, ἐθαύμασα, τεθαύμακα, ἐτεθαυμάκειν
- ❖ **βοηθήσετε** : μελ. ε.φ του ρ. βοηθῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βοηθῶ ἐβοήθουν βοηθήσω ἐβοήθησα βεβοήθηκα ἐβεβοηθήκειν	βοηθεῖτε ἐβοήθειτε βοηθήσετε ἐβοηθήσατε βεβοηθήκτεα ἐβεβοηθήκετε

- ❖ **γινώσκοντες**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. γινώσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γινώσκω ἐγίνωσκον γνώσομαι ἔγνω ἔγνωκα ἐγνώκειν	γινώσκοντες - γινώσμενοι γνόντες ἔγνωκότες -

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ά λ υ σ η

§ 52

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν: Κύρια πρόταση./ ἀνεπήδησεν= Ρ, ὁ Θηραμένης = Υ.Ρ, ἐπὶ τὴν ἐστίαν= εμπρόθ. κατεύθυνσης, Ἀκούσας= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, ταῦτα= Α. μτχ (σύστοιχο).

καὶ εἶπεν: Κύρια πρόταση./ εἶπεν= Ρ.

ἔφη: Κύρια παρενθετική πρόταση./ ἔφη= Ρ.

«**Εγὼ δ', ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ἀλλ' κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι:** Κύρια πρόταση./ ἰκετεύω = P, ἐγὼ = Υ.Ρ, ὧ ἄνδρες= κλητ. πηροσφώνηση, τὰ ἐννομώτατα= Α.Ρ (σύστοιχο), πάντων= γεν. διαιρ., μὴ εἶναι= (απρ.) τελ. απρφ. επεξηγήση στο ἐννομώτατα , ἐπὶ Κριτίᾳ = εμπροθ. τόπου (μεταφορικά), ἐξαλείφειν/ εἶναι = τελ. απρφ. Υ. στο εἶναι , ἐμὲ= Α.Α ἐξαλείφειν, ὑμῶν= γεν. διαιρ., τὴν κρίσιν= Υ.Α εἶναι, ὑμῖν- ἐμοὶ= δοτ. προσωπ. ηθική, κατὰ τοῦτον= εμπροθ. αναφοράς.

ὃν ἂν βούληται: δευτερεύουσα ονοματική αναφορική ως Α. στο ἐξαλείφειν/ ἂν βούληται= Ρ/ ὃν= Α.Ρ.

ὃνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ: δευτερεύουσα αναφορική προσοριστική στο κατὰ τοῦτον./ ἔγραψαν=Ρ, οὗτοι= Υ.Ρ, νόμον= Α.Ρ, ὃνπερ= επιθ. προσδ., περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ= εμπροθ. αναφοράς.

§ 53

Καὶ τοῦτο μὲν, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἄγνοῶ: Κύρια πρόταση./ οὐκ ἄγνοῶ= Ρ, τοῦτο= Α.Ρ, μὰ τοὺς θεοὺς =προσφ. που δηλώνει ὄρκο.

ἔφη: Κύρια παρενθετική πρόταση./ ἔφη= Ρ.

ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὁδε ὁ βωμός: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως επεξηγήση στο τοῦτο./ ἀρκέσει = Ρ, ὁ βωμός= Υ.Ρ, ὁδε= επιθ. προσδ., μοι= Α.Ρ, οὐδὲν= επιρ. ποσού.

ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι: Κύρια πρόταση./ βούλομαι =Ρ, ἐπιδείξαι= τελ. απρφ.-Α.Ρ (ταυτοπρ.), τοῦτο= Α.Α.

ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως επεξηγήση στο τοῦτο./ εἰσὶ =Ρ, οὗτοι= Υ.Ρ, ἀδικώτατοι- ἀσεβέστατοι= Κ.Υ.Ρ, μόνον= επιρ. ποσού, περὶ ἀνθρώπους - περὶ θεοὺς= εμπροθ. αναφοράς.

Ἵμῶν μέντοι, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω: Κύρια πρόταση./ θαυμάζω= Ρ, Ἵμῶν= Α.Ρ, ὧ ἄνδρες= κλητ. προσφώνηση, καλοὶ κάγαθοί= επιθ. προσδ.

ἔφη: Κύρια παρενθετική πρόταση./ ἔφη= Ρ.

εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες : δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική-υποθετικής αιτιολογίας από το «θαυμάζω»./ μὴ βοηθήσετε= Ρ, ὑμῖν αὐτοῖς= Α.Ρ, γινώσκοντες= εναντ. μτχ-συν.Υ.Ρ, ταῦτα= Α.μτχ (σύστοιχο).

ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως επεξηγήση στο ταῦτα./ (ἐστί=Ρ), ὄνομα = Υ.Ρ, τὸ ἐμὸν= επιθ. προσδ., εὐεξαλειπτότερον= Κ.Υ.Ρ, οὐδὲν= επιρ. ποσού, ἢ τὸ (ὄνομα)= β' ὅρος σύγκρισης, ἐκάστου= γεν. κτητ. (ἢ υποκ), ὑμῶν= γεν. διαιρετική.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ακούγοντας ο Θηραμένης την αυθαίρετη απόφαση του Κριτία πήδηξε πάνω στον βωμό της Εστίας ως ικέτης. Είπε βέβαια ότι οι τριάκοντα είναι τόσο ανόσοι που δεν θα σεβαστούν ούτε την ικεσία του. Στη συνέχεια παρακάλεσε τους βουλευτές να σώσουν τον ίδιο αλλά και τους εαυτούς τους τονίζοντας πως θα μπορούσαν πολύ εύκολα να πάθουν κι εκείνοι το ίδιο με αυτόν.

§ 52

ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν... ἰκετεύω...: Εἶναι πασίγνωστος και

από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους «ικέτες», που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών.

Ο Θηραμένης μόλις άκουσε την απόφαση της θανατικής του καταδίκης από τον Κριτία, κατέφυγε στον βωμό που βρισκόταν στη μέση της δικαστικής αίθουσας ως ικέτης, για να ζητήσει άσυλο και προστασία από τους θεούς. Συνειδητοποιεί ότι η θανατική του καταδίκη είναι αναπόφευκτη και σε μια κίνηση που δηλώνει την απόγνωση και την απελπισία του για το τέλος του που πλησιάζει, αναζητά προστασία στον θεσμό της ικεσίας. Τόσο από την ιστορία όσο και από τη λογοτεχνία (τραγωδία) είναι γνωστός ο σεβασμός για τους ικέτες που καταφεύγουν σε ιερό ή βωμό. Μάλιστα, η παραβίαση του ασύλου είναι μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας συνιστούσε πολιτικό καθήκον. Εξάλλου, η θρησκευτική και η πολιτική ζωή στην Αθήνα συνδέονταν άμεσα, αν παρατηρήσουμε ότι τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα ανάμεσα σε βωμούς και ναούς των θεών. Στη δική του περίπτωση όμως ο Θηραμένης αναγνωρίζει ότι ο άδικος και ασεβής χαρακτήρας των Τριάκοντα δεν πρόκειται να καμφθεί από τον ιερό θεσμό της ικεσίας.

Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει με τρόπο ρεαλιστικό αλλά και παραστατικό, την κίνηση του Θηραμένη προς την εστία. Σε μια απέλπιδα προσπάθεια σωτηρίας, ο Θηραμένης γαντζώνεται κυριολεκτικά από τον βωμό με ένα άλμα ορμητικό και ταχύ. Η κίνηση αυτή θα πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο του σεβασμού που έτρεφαν οι αρχαίοι Έλληνες για τον θεσμό του ικέτη. Η παραβίαση του ασύλου θεωρούνταν μεγάλη ασέβεια και μόλυνε ολόκληρη την κοινότητα. Επομένως, η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας, που αποτελούσε πολιτικό καθήκον, ήταν και η ύστατη ελπίδα του Θηραμένη. Επιπλέον, η επιλογή του ίδιου του ρήματος με το οποίο αποδίδει ο Ξενοφώντας την κίνηση αυτή (άνεπήδησεν) προδίδει την αγωνία του Θηραμένη να σωθεί αλλά και την ταχύτητα με την οποία υλοποιεί το σχέδιό του, γεγονός που ενισχύεται και από το στιγμιαίο ποιόν ενεργείας. Η ακριβής περιγραφή της κίνησης του Θηραμένη προσδίδει θεατρικότητα στην ιστορική αφήγηση και έντονη δραματικότητα, που θα κορυφωθεί παρακάτω με τη βίαιη απόσπασή του από τον βωμό.

μη ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ἀλλ' κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι: στον κατάλογο περιλαμβάνονταν τα ονόματα των τρισχιλίων, τους οποίους είχαν επιλέξει οι τριάκοντα ως συνεργάτες. Οι τρισχίλιοι ήταν φανατικοί ολιγαρχικοί, υπερασπιστές του καθεστώτος των τριάκοντα και οπλισμένοι. Ο Θηραμένης παρακαλεί τους βουλευτές να μην επιτρέψουν στον Κριτία να σβήσει κάποιο όνομα από τον κατάλογο αυθαίρετα υπονοώντας πως ό,τι κακό μπορεί να βρει τον ίδιο, μπορεί να βρει και τον καθένα από τους βουλευτές.

§ 53

ὑμῶν μέντοι θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς: Ο Θηραμένης απορεί με την απάθεια των βουλευτών μπροστά στη διαδικασία της παρωδίας δίκης που επιφυλάσσουν οι Τριάκοντα για τον Θηραμένη. Ήδη έχει ασκηθεί τρομοκρατία εις βάρος τους με τη δύναμη των όπλων η οποία τους αποτρέπει από κάθε είδους αντίδραση. Εύλογα ο Θηραμένης απορεί (θαυμάζω), αν δεν αναλάβουν πρωτοβουλία να βοηθήσουν τον εαυτό τους (εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς), γιατί πιστεύει ότι

σύντομα θα έχουν ανάλογη τύχη με αυτόν. Δηλαδή, αν δεν αντιδράσουν στην καταπάτηση του νόμου και του ασύλου, τους προειδοποιεί ότι μπορεί να θανατωθούν, καθώς με τον ίδιο τρόπο που διαγράφηκε το δικό του όνομα από τον κατάλογο των Τρισχιλίων, με ανάλογο αυθαίρετο τρόπο μπορεί να διαγραφεί και το δικό τους όνομα, με αποτέλεσμα να αποφασίσουν για την τύχη τους οι ίδιοι οι Τριάκοντα, χωρίς καν την πολυτέλεια έστω μιας παρωδίας δίκης.

Ο συλλογισμός του Θηραμένη: είναι διαφορετικός από του Κριτία. Λειτουργεί αντίστροφα. Είναι επαγωγικός.: Εγώ καταδικάστηκα από τον Κριτία παράνομα. → εγώ είμαι ένας από εσάς. → ο καθένας σας μπορεί να καταδικαστεί παράνομα.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): «Θυμηθήτε, πολίτες —κι όσοι δεν το ξέρετε, μάθετέ το— ότι στο δεξιό εκείνων που πλησιάζουν βρίσκονται αυτοί που εδώ και τέσσερις μέρες νικήσατε και πήρατε στο κυνήγι. Στο άκρο αριστερό τους πάλι είναι οι ίδιοι οι Τριάντα —αυτοί που δίχως σε τίποτα νάχουμε φταίξει μας εξόριζαν από την πόλη, μας έδιωχναν από τα σπίτια μας κ' έκαναν προγραφές των αγαπημένων μας. Να όμως που τώρα τους έλαχε κάτι που αυτοί ποτέ δεν περίμεναν, ενώ εμείς πάντα το ευχόμασταν— τους αντικρύζουμε με τα όπλα στα χέρια! Κάποτε μας έπιαναν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αυτό κ' οι θεοί παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλούνε θύελλα την ώρα που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλών εχθρών, θριαμβεύουμε χάρη στην εὐνοιά τους.» Ξενοφώντας Έλληνικά, 4.§13-14 (Μετάφραση Ρ. Ρούφος). **Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να καταγράψετε τις ενέργειες που φανερώνουν ότι οι Τριάκοντα ήταν ασεβείς και αυθαίρετούσαν. ΑΠ.:** Αρχικά, στο κείμενο από το πρωτότυπο διαπιστώνουμε ότι οι Τριάκοντα αυθαίρετούν, καθώς, όπως συνάγεται από τα λόγια του Θηραμένη, εναπόκειται στον ηγέτη των Τριάκοντα να διαγράφει όποιον θέλει από τον κατάλογο των Τρισχιλίων, παραβιάζοντας τον νόμο που οι ίδιοι οι Τριάκοντα εισηγήθηκαν. Μάλιστα, ο Κριτίας με κυνισμό αναφέρει ότι ο Θηραμένης καταδικάστηκε σύμφωνα με τον νόμο (κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον), στην πραγματικότητα όμως την απόφαση για τη θανατική του καταδίκη έλαβε ο ίδιος ο Κριτίας και χωρίς αντίδραση, λόγω της τρομοκρατίας που είχε επιβάλει. Στη συνέχεια, αναφέρεται ότι οι Τριάκοντα ως ασεβείς και άδικοι (οὐκ ἀρκέσει μοι ὁδε ὁ βωμός), δεν πρόκειται να πτοηθούν από την καταφυγή του Θηραμένη στον βωμό, καθώς δεν έχουν ηθικές αναστολές. Στο μεταφρασμένο κείμενο η αυθαίρετη και βίαιη πολιτική που ασκούσαν οι Τριάκοντα φαίνεται από το γεγονός ότι εξόριζαν τους Αθηναίους χωρίς να έχουν κάποιο φταίξιμο, τους εκτόπιζαν από τα σπίτια τους, χωρίς να σέβονται το άσυλο της οικίας και προέβαιναν σε πολιτικές εκκαθαρίσεις όσων θεωρούσαν ως αντιφρονούντες (προγραφές). Οι διώξεις εις βάρος των πολιτών είχαν φτάσει σε τέτοιο ακραίο σημείο, ώστε ορισμένοι να εξορίζονται, χωρίς καν να παρευρίσκονται στην πόλη.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): «Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδέατες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως - που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστή κιόλας από τους δημοκρατικούς- είχε διάθεση να σκοτώσει πολλύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποκτήσουμε δημοτικότητα». Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάξη από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι

επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία είσαι ανόητος». Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.3.§11-12 [Μετάφραση: Ρ. Ρούφος] **Αντλώντας πληροφορίες και από τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), να παρουσιάσετε και να εξηγήσετε την εξέλιξη της σχέσης ανάμεσα στον Κριτία και τον Θηραμένη. ΑΠ.:** Αρχικά, οι δύο άνδρες ήταν φίλοι λόγω της κοινής ιδεολογίας που τους συνέδεε και τους έφερε στο πολιτικό προσκήνιο της Αθήνας. Ο Θηραμένης και ο Κριτίας μαζί με τους υπόλοιπους πολιτικούς τους φίλους κίνησαν τα νήματα, προκειμένου να μεταβληθεί το πολίτευμα, με την ανοχή της Σπάρτης, και να αναρριχηθούν στην εξουσία. Σταδιακά, οι πρώτες αντιδράσεις από την πλευρά του μετριοπαθούς Θηραμένη για την άδικη και αυθαίρετη καταδίκη αθώων πολιτών προκάλεσαν τριγμούς στους κόλπους των Τριάκοντα και τη δυσαρέσκεια του Κριτία για τον τρόπο σκέψης του Θηραμένη (κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα). Έτσι εξηγείται και ο απειλητικός τόνος του Κριτία που, ως απόλυτος ηγέτης και αρχηγός των Τριάκοντα στο μεταφρασμένο απόσπασμα, δε διστάζει να συγκρίνει το πολίτευμά τους με μια προσωπική τυραννίδα, για να καταλήξει στην ορθότητα των πολιτικών του επιλογών. Ο Κριτίας χαρακτηρίζεται, με λίγα λόγια, από πολιτικό αμοραλισμό. Η οριστική ρήξη στις σχέσεις των δύο ανδρών διαφαίνεται στο πρωτότυπο κείμενο, όπου ο Κριτίας, μη αντέχοντας πλέον τους ενδοιασμούς και τις επιφυλάξεις του Θηραμένη, όχι μόνο τον οδηγεί σε δίκη, αλλά προκαλεί και τις συνθήκες εκείνες που θα οδηγήσουν στη θανάτωσή του, αρχικά με την παρουσία των νεαρών μαχαιροφόρων (οίδε οι έφεστηκότες) και στη συνέχεια με τη διαγραφή του από τον κατάλογο των τριών χιλιάδων πολιτών (Θηραμένην τουτονί έξαλείφω έκ του καταλόγου) και τη βίαιη απομάκρυνσή του από τον βωμό.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

Δεν υπάρχουν ασκήσεις που να αντιστοιχούν ακριβώς σε αυτήν την ενότητα.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ

1. **άνεπήδησεν, βοηθήσετε:** Να κλίνετε την οριστική ενεστώτα και παρατατικού των ρημάτων στη φωνή που δίνονται.
2. **είπεν, βούληται, έγραψαν :** Να αντικαταστήσετε εγκλιτικά τα ρήματα.
3. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό πρόσωπο της Οριστικής του Μέλλοντα (στην ίδια φωνή και διάθεση): **ίκετεύω, έξαλείφειν.**
4. **έννομώτατα, άδικώτατοι, άσεβέστατοι, καλοί, άγαθοί:** να σχηματίσετε τους άλλους βαθμούς διατηρώντας το γένος, τον αριθμό και την πτώση των επιθέτων.
5. **«...μήτε ύμῶν ὄν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὔτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.»** Στο απόσπασμα που σας δίνεται να εντοπίσετε τους τύπους των προσωπικών και δεικτικών αντωνυμιών και να τους μεταφέρετε στον άλλο αριθμό.
6. **εἰ μὴ βοηθήσητε ὑμῖν αὐτοῖς:** Να αναγνωρίσετε την πρόταση και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής της.
7. Να γράψετε το Υποκείμενο των παρακάτω ρηματικών τύπων: **έπιτρέπη, φασιν, αποθνήσκειν, εἶναι, έγραψαν.**

8. Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των λέξεων/φράσεων και της πρότασης που ακολουθεί (δεν χρειάζεται να αναγνωρίσετε την εισαγωγή και εκφορά της) : **α) περί τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, β) ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὁδε ὁ βωμός, γ) ἐπιδείξαι, δ) ἀσεβέστατοι, ε) ὑμῖν**

Ἑρωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. Τι θέλει να αποδείξει ο Θηραμένης στο σύντομο λόγο του προς τους βουλευτές και ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί;
2. Οι Τριάκοντα χαρακτηρίζονται από τον Θηραμένη άδικώτατοι και άσεβέστατοι. Πώς δικαιολογεί αυτούς τους χαρακτηρισμούς; Είναι, κατά τη γνώμη σας, ορθοί;
3. Να εξηγήσετε αν επιβεβαιώνονται από το λόγο του Θηραμένη οι χαρακτηρισμοί που του αποδίδονται στην περιληπτική παρουσίαση των ββ 17-49 του βιβλίου σας.
4. ὦ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί: Είναι ειλικρινής ο χαρακτηρισμός καλοὶ κάγαθοί;
5. Ποια είναι η αντίδραση του Θηραμένη στην απόφαση του Κριτία;
6. ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν: Ποιο νόημα είχε η κίνηση αυτή του Θηραμένη;
7. Γιατί ο Θηραμένης πιστεύει ότι δεν θα τον ωφελήσει το γεγονός ότι δαταφεύγει στο βωμό ως ικέτης;
8. θαυμάζω εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς: Πού αποβλέπει ο Θηραμένης με τα λόγια αυτά;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 3. §54-56

Η εκτέλεση του Θηραμένη

[54] Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἑνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον. [55] Ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἑνδεκα οὗδε τὰ ἐκ τούτων πράττετε». Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. [56] Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξειτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον

ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτὶς τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **οἰμῶζω**= κλαίω, θρηνῶ μεγαλόφωνα
- ✓ **ἀποκοτταβίζω**= ρίχνω μακριὰ το κρασί που ἔχει μείνει στο ποτήρι μου, παίζοντας «κότταβο»

Μ ε τ ᾱ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι ᾱ

[54] Ἐκ δὲ τούτου ὁ κῆρυξ τῶν τριάκοντα ἐκέλευσε μὲν τοὺς ἔνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου Σατύρου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, τουτονὶ Θηραμένην κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον. [55] Ὑμεῖς δὲ οἱ ἔνδεκα λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οὗ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε». Ὡς δὲ εἶπεν ταῦτα, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκε δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς ἐπεκαλεῖτο καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. Ἡ δὲ βουλὴ, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι παρῆσαν ἐγχειρίδια ἔχοντες ἡσυχίαν εἶχεν. [56] Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς δηλοῦντα μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἔν ρῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι, εἰ μὴ σιωπήσειεν οἰμῶξοιτο, ἐπήρετο· « Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος ἔπιε τὸ κώνειον, ἔφασαν εἰπεῖν αὐτόν ἀποκοτταβίσαντα τὸ	[54] Μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ ὁ κῆρυκας τῶν Τριάκοντα κάλεσε τοὺς Ἐντεκα νὰ συλλάβουν τὸν Θηραμένην· ὅταν ἐκεῖνοι μπήκαν με τοὺς βοηθοὺς τοὺς, ἔχοντας επικεφαλῆς τὸν θρασύτατο καὶ ἀναιδεστατο Σάτυρο, εἶπε ὁ Κριτίας· «Σας παραδίδουμε, εἶπε, αὐτόν ἐδῶ τὸν Θηραμένην καταδικασμένο σύμφωνα με τὸν νόμο. [55]Εσεῖς [οἱ Ἐντεκα] συλλάβετε καὶ οδηγήστε αὐτόν ὅπου πρέπει, καὶ εκτελέστε τὰ περαιτέρω» Μόλις εἶπε αὐτὰ, τὸν ἔσερναν ἀπὸ το βωμό ὁ Σάτυρος καὶ οἱ ὑπηρέτες. Ὁ Θηραμένης, ὅπως ἦταν φυσικό, επικαλοῦνταν θεοὺς καὶ ἀνθρώπους νὰ δουν ὅσα γινόταν. Ἀλλὰ οἱ βουλευτές, βλέποντας καὶ αὐτοὺς που στέκονταν δίπλα στα κιγκλιδώματα, που ἦταν ὅμοιοι με τὸν Σάτυρο, καὶ τὸν χῶρο μπροστὰ ἀπὸ τὸ βουλευτήριον γεμάτο φρουροὺς, καὶ γνωρίζοντας καλὰ ὅτι ἦταν ἐκεῖ οπλισμένοι με ἐγχειρίδια, δὲν κινήθηκαν. [56]Οἱ Ἐντεκα ἔσυραν τὸν ἄνδρα μέσα ἀπὸ τὴν ἀγορὰ, ἐνῶ αὐτὸς φώναζε δυνατὰ, λέγοντας σ' ὅλους τὰ παθήματά του. Λέγεται μάλιστα καὶ ἓνας λόγος κι αὐτὸς δικὸς του: ὅταν τοῦ εἶπε ὁ Σάτυρος ὅτι, ἀν δὲν «σωπάσει», θὰ κλάψει πικρά, ἀπάντησε: «κι ἀν «σωπάσω, ἀραγε, δε θὰ κλάψω πικρά»; Καὶ στὴν ἐκτέλεσή του, ὅταν ἐξαναγκαζόμενος ἔπιε τὸ κώνειο, λένε ὅτι ἀναφώνησε παίζοντας τὸν
--	---

λειπόμενον · «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ μὲν οὐκ ἀγνοῶ τοῦτο, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, δὲ κρίνω ἀγαστόν ἐκείνο τοῦ ἀνδρός, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μῆτε ἀπολιπεῖν τὸ φρόνιμον μῆτε τὸ παιγνιώδες ἐκ τῆς ψυχῆς.	κότταβο με το υπόλειμμα του ποτηρίου: «αὐτὸ γὰρ τὸν ωραῖο Κριτία». Καὶ δὲν ἀγνώω, βέβαια, ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι ἀποφθέγματα ἀξιόλογα, ἐντούτοις θεωρῶ ἀξιοθαύμαστο τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνδρός, ὅτι καὶ τῇ στιγμῇ που ὁ θάνατος ἦταν δίπλα τοῦ δὲν ἔχασε οὐτε τὴν αυτοκυριαρχία οὐτε τὸ χιούμορ τοῦ.
---	--

Ε Τ Υ Μ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ἀ Σ Υ Γ Γ Ε Ν ῆ Σ Τ Η Ν Ἐ Α Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ ῆ

§54

- ✓ **ἐκέλευσε**: κελευστής, κελευστικός, κέλευμα.
- ✓ **ἡγούμενου**: ηγούμενος, ηγεμόνας, ηγέτης, ηγεμονία, ηγεμονικός, ηγεσία, καθηγητής, αφήγηση, διήγημα.
- ✓ **παραδίδομεν**: δόση, δώρο, δότης, προδοσία, ανέκδοτο, δόσιμο, εκδοτικός, αιμοδότης.
- ✓ **κατακεκριμένον**: κρίση, κριτής, κριτήριο, κριτικός, κρίσιμος, κρίμα, προκριματικός.

§55

- ✓ **λαβόντες**: λαβή, λήψη, λαβίδα, παραλήπτης.
- ✓ **ἀπαγαγόντες**: αγωγή, αγωγός, αγωγήμος, στρατηγός, παιδαγωγός, άξονας, αξονικός.
- ✓ **δεῖ**: δέηση, δέος, ένδεια, ενδεής.
- ✓ **πράττετε**: πράξη, πράγμα, πρακτικός, πραγματιστής, πραγματικότητα, έμπρακτος.
- ✓ **είλκε**: έλξη, ολκή, ολκάς (=το ρυμουλκούμενο πλοίο), ελκυστικός, ανελκυστήρας.
- ✓ **ἐπεκαλεῖτο**: κλήση, κλητήρας, έγκλημα, εκκλησία, κάλεσμα, σύγκληση.
- ✓ **καθορᾶν**: όραση, ορατός, οφθαλμός, οπτικός, όραμα, οραματιστής, αόρατος, είδωλο, ιδέα, ειδύλλιο, αυτόπτης, ύποπτος, οπή.
- ✓ **γινόμενα**: γένος, γένεση, γενιά, γενετικός, γενέθλια, γινόμενο, γενέτειρα, νεογνό, γόνος, γενήτορας, γονιός, ενδογενής.
- ✓ **άγνοοῦντες** : άγνοια, άγνοούμενος.
- ✓ **έχοντες**: σχέση, σχήμα, σχολείο, σχεδόν, σχετικός, έξη, μέθεξη, κάτοχος.

§56

- ✓ **δηλοῦντα**: δήλωση, δηλωτικός, δηλωμένος, συνυποδήλωση.
- ✓ **έπασχε**: πάθος, πάθημα, παθητικός, εμπάθεια.
- ✓ **σιωπήσειεν**: σιωπή, σιωπηλός, αποσιωποητικά.
- ✓ **επήρετο**: ερώτηση, ερωτηματικό, ερωτηματικός, ερώτημα.
- ✓ **άποθνήσκειν** : θάνατος, θανατηφόρος, αθάνατος, θνητός, θνησιγενής, θνητότητα.
- ✓ **άναγκαζόμενος** : ανάγκη, αναγκαστικός, αναγκαστικά, εξαναγκασμός, αναγκαίος.
- ✓ **έπιε**: πόση, πότης, πώμα, ποτό, πώμα.
- ✓ **λειπόμενον**: έλλειψη, έλλειμα, ελλειπτικός, ελλιπής, λοιπόν.
- ✓ **παρεστηκότος**: στάση, σταθμός, σταθερός, παριστάμενος, επιστητός.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

§ 54

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ύπηρέτης
Κριτίας

Β' Κλίση

Σάτυρος
νόμος

Γ' Κλίση

κῆρυξ
Θηραμένης

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

κῆρυξ	κήρυκες
κήρυκος	κηρύκων
κήρυκι	κήρυξι
κήρυκα	κήρυκας
κῆρυξ	κήρυκες

Επίθετα

Γ' Κλίση

θρασύς, -α, -ύ (θρασέος/ θρασυτέρου/ **θρασυτάτου**)
άναιδής, -ές (άναιδοῦς/ άναιδεστέρου/ **άναιδεστάτου**)

Κλίση των κυριότερων επιθέτων

ον.	θρασύς	θρασεῖα	θρασύ	θρασεῖς	θρασεῖαι	θρασέα
γεν.	θρασέος	θρασείας	θρασέος	θρασέων	θρασειῶν	θρασέων
δοτ.	θρασεῖ	θρασειᾱ	θρασεῖ	θρασέσι	θρασειαῖς	θρασέσι
αιτ.	θρασύν	θρασεῖαν	θρασύ	θρασεῖς	θρασειας	θρασέα
κλ.	θρασύ	θρασεῖα	θρασύ	θρασεῖς	θρασεῖαι	θρασέα

ον.	άναιδής	άναιδές	άναιδεῖς	άναιδῆ
γεν.	άναιδοῦς	άναιδοῦς	άναιδῶν	άναιδῶν
δοτ.	άναιδεῖ	άναιδεῖ	άναιδέσι	άναιδέσι
αιτ.	άναιδῆ	άναιδές	άναιδεῖς	άναιδῆ
κλ.	άναιδές	άναιδές	άναιδεῖς	άναιδῆ

Αντωνυμίες

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική (ομοίως και τουτονί=κλίνω την αντωνυμία με ένα -ι)
ἐκεῖνος, -η, -ον = δεικτική
αὐτός, -ή, -ό= οριστική ή επαναληπτική
Ἐγώ, σύ, - = προσωπική

Αριθμητικά

τριάκοντα
ένδεκα

❖ **έκέλευσε** : αόρ. ε.φ του ρ. κελεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κελεύω έκέλευον κελεύσω έκέλευσα κεκέλευκα έκεκελεύκειν	κελεύει έκέλευε κελεύσει έκέλευσε κεκέλευκε έκεκελεύκει

❖ **είσελθόντες** : μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. είσέρχομαι/ - ειμι

❖ **ήγουμένου** : μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ήγοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ήγοῦμαι ήγούμην ήγησομαι/ ήγηθήσομαι ήγησάμην/ ήγήθην ήγημαι ήγήμην	ήγουμένου - ήγη(θη)σομένου ήγησαμένου/ ήγηθέντος ήγημένου -

❖ **εἶπεν**: αόρ. β' ε..φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἔρῳ έλεξα/ είπα/ είπον είρηκα είρήκειν	εἶπε εἶπη εἶποι είπέτω είπεῖν είπων

❖ **παραδίδομεν**: ενεστ. ε.φ του ρ. παραδίδωμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραδίδωμι παρεδίδουν παραδώσω παρέδωκα παραδέδωκα παρεδεδώκειν	παραδίδομεν παρεδίδομεν παραδώσομεν παρέδομεν παραδεδώκαμεν παρεδεδώκεμεν	παραδίδομεν παραδιδῶμεν παραδιδοίμεν/-οῖμεν - παραδιδόναι παραδιδούς

❖ **κατακεκρίμενον** : μτχ. πρκ. μ.φ του ρ. κατακρίνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατακρίνομαι κατεκρινόμην κατακρινούμαι/ -κριθήσομαι κατεκρινάμην/ -εκρίθην κατακέκριμαι κατεκεκρίμην	κατακρινόμενον - κατακρινούμενον/ -κριθησόμενον κατακρινάμενον/ -κριθέντα κατακεκρίμενον -

§ 55

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ύπηρέτης
κριτίας
βουλή
ήσυχία

Β' Κλίση

βωμός
Σάτυρος
θεός
άνθρωπος

δρύφακτον
βουλευτήριο
φρουρός
έγχειρίδιον

Γ' Κλίση

Θηραμένης

Επίθετα

Β' Κλίση

ὅμοιος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πλήρης, -ες (πλήρες, πληρέστερον, πληρέστατον)

Κλίση των κυριότερων επιθέτων

ὁ ἡ	πλήρης	τὸ	πλήρες	οἱ αἱ	πλήρεις	τὰ	πλήρη
τοῦ τῆς	πλήρους	τοῦ	πλήρους	τῶν	πλήρων	τῶν	πλήρων
τῷ τῇ	πλήρει	τῷ	πλήρει	τοῖς ταῖς	πλήρεσι	τοῖς	πλήρεσι
τόν τήν	πλήρη	τὸ	πλήρες	τούς τὰς	πλήρεις	τὰ	πλήρη
(ῶ)	πλήρες	(ῶ)	πλήρες	(ῶ)	πλήρεις	(ῶ)	πλήρη

Αντωνυμίες

Ἐγώ, σύ, - = προσωπική

ὅς, ἡ, ὃ = αναφορική

οὗτος, αὕτη, τοῦτο = δεικτική

Επιρρήματα

ἐμπροσθεν : τοπικό

Ρήματα

❖ **λαβόντες:** μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. λαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λαμβάνω	λαμβάνοντες
ἐλάμβανον	-
λήψομαι	ληψόμενοι
ἔλαβον	λαβόντες
εἴληφα	εἰληφότες
εἰλήφειν	-

❖ **ἀπαγαγόντες:** μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. ἀπάγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπάγω	ἀπάγοντες	ἀπήγαγον
ἀπῆγον	-	ἀπαγάγωσι
ἀπάξω	ἀπάξοντες	ἀπαγάγοιεν
(ἀπῆξα)/ ἀπήγαγον	ἀπάξαντες/ἀπαγαγόντες	ἀπαγαγόντων
ἀπῆχα/ἀπαγήοχα	ἀπηχότες/ἀπάγηοχότες	ἀπαγαγείν
ἀπήχυν/ἀπα(ή)γήοχυν	-	ἀπαγαγόντες

❖ **δεῖ** : απρόσωπο ρήμα: δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε, ἐδεδεήκει

❖ **πράττετε**: ενεστ.ε.φ του ρ. πράττω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πράττω ἔπραττον πράξω ἔπραξα πέπραχα ἐπεπράχην	πράττετε ἐπράττετε πράξετε ἐπραξατε πεπράχατε ἐπεπράχετε	πράττετε πράττητε πράττοιτε πράττετε πράττειν πράττων

❖ **εἶλκε / εἶλκον**: πρτ. ε.φ του ρ. ἔλκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐλκω/ ἐλκύω εἶλκον ἐλξω/ ἐλκύσω εἶλκυσα εἶλκυκα	ἐλκει/ ἐλκύει εἶλκε ἐλξει/ ἐλκύσει εἶλκυσε εἶλκυκε

❖ **ἐπεκαλεῖτο** : πρτ. μ.φ του ρ. ἐπικαλοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπικαλοῦμαι ἐπεκαλούμην ἐπικαλέσομαι/ -καλοῦμαι/ -κληθήσομαι ἐπεκαλεσάμην/ ἐπεκλήθην ἐπικέκλημαι ἐπεκεκλήμην	ἐπικαλεῖται ἐπεκαλεῖτο ἐπικαλέσεται/-καλεῖται/-κληθήσεται ἐπεκαλέσατο/ -εκλήθη ἐπικέκλειται ἐπεκέκλειτο

❖ **καθορᾶν / ὀρῶσα** : απρφ. & μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. (καθ)ορῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὀρῶ ἔωρων ὄψομαι εἶδον ὄρακα / ὄπωπα ἔωράκειν / ὠπώπειν	καθορᾶν / ὀρῶσα - κατόψεσθαι/ ὀψόμενος κατιδεῖν/ ἰδὼν καθεορακέναι/ ὄρακῶς -

❖ **τὰ γινόμενα**: μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγινόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι ἐγενόμην/ ἐγενήθην γεγένημαι/ γέγονα ἐγεγενήμην/ ἐגעγόνειν	γινόμενα - γενη(θη)σόμενα γενόμενα/ γενηθέντα γεγενημένα -

❖ **είχεν/ έχοντες** : πρτ. ε.φ & μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἔχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔχω είχον ἔξω / στήσω ἔσχον ἔσχηκα ἔσχηκιν	ἔχει- ἔχοντες είχε ἔξει / στήσει- ἔξοντες/ στήσοντες ἔσχε- σχόντες ἔσχηκε- ἔσχηκότες ἔσχηκει

❖ **ἀγνοοῦντες** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἀγνοῶ

❖ **παρήσαν**: πρτ. του ρ. πάρειμι.

§ 56

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ἀγορά
φωνή
κριτίας
ψυχή

Β' Κλίση

Σάτυρος
κώνειον
θάνατος

Γ' Κλίση

άνήρ
ῥῆμα
ἀπόφθεγμα

Επίθετα

Β' Κλίση

καλός, -ή, -όν (**τῷ καλῷ**/ καλλίονι/ καλλίστῳ)
ἀξιόλογος, -ον
ἀγαστός, -ή, -όν
φρόνιμος, -ον

Γ' Κλίση

μέγας, μεγάλη, μέγα (**μεγάλῃ**/ μείζονι/ μεγίστῃ)
παιγνιώδης, -ες

Αντωνυμίες

οἷος, -α, -ον= αναφορική
οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική
αὐτός, -ή, -ό= οριστική-επαναληπτική
ἐκεῖνος, -η, -ο= δεικτική

Επιρρήματα

μάλα : ποσοτικό (μᾶλλον, μάλιστα)

Αριθμητικά

εἷς, μία, ἓν

❖ **ἀπήγαγον** : αορ. β' του ρ. ἀπάγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπάγω ἀπῆγον ἀπάξω (ἀπῆξα)/ ἀπήγαγον ἀπῆχα/ἀπαγήοχα ἀπήχειν/ἀπα(ή)γήοχειν	ἀπάγουσι ἀπῆγον ἀπάξουσι (ἀπῆξαν)/ ἀπήγαγον ἀπήχασι/ἀπαγήοχασι ἀπήχεσαν/ἀπα(ή)γήοχεσαν	ἀπήγαγον ἀπαγάγωσι ἀπαγάγοιεν ἀπαγαγόντων ἀπαγαγεῖν ἀπαγαγόντες

❖ **δηλοῦντα** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. δηλῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δηλῶ ἐδήλουν δηλώσω ἐδήλωσα δεδήλωκα ἐδεδηλώκειν	δηλοῦντα - δηλώσοντα δηλώσαντα δεδηλωκότα -

❖ **ἔπασχε**: πρτ. ε.φ του ρ. πάσχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πάσχω ἔπασχον πείσομαι ἔπαθον πέπονθα ἐπεπόνθειν	πάσχει ἔπασχε πείσεται ἔπαθε πέπονθε ἐπεπόνθει

❖ **λέγεται**: ενεστ. ε.φ του ρ. λέγομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγομαι ἐλεγόμην λεχθήσομαι/ ῥηθήσομαι ἐλέχθην/ ἐρρήθην εἶρημαι εἰρήμην	λέγεται ἐλέγετο λεχθήσεται/ ῥηθήσεται ἐλέχθη/ ἐρρήθη εἶρηται εἰρητο

❖ **οἰμῶξοιτο/ οἰμῶξομαι**: μελ. ε.φ του ρ. οἰμῶζομαι.

❖ **σιωπήσειεν**: ευκτ. αορ. ε.φ του ρ. σιωπῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
σιωπῶ ἐσιώπων σιωπήσομαι ἐσιώπησα σεσιώπηκα -	ἐσιώπησε σιωπήση σιωπήσαι/-ειε(ν) σιωπησάτω σιωπήσαι σιωπήσας

❖ **ἐπήρετο**: αορ. μ.φ του ρ. ἐπερωτῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπερωτῶ ἐπερωτών ἐπερωτήσω/ ἐπερήσομαι ἐπερωτήσα/ ἐπερόμην ἐπερώτηκα ἐπερωτήκειν	ἐπερωτῶ ἐπερώτα ἐπερωτήσῃ/ ἐπερήσεται ἐπερώτησε/ ἐπήρετο ἐπερώτηκε ἐπερωτήκει	ἐπήρετο ἐπέρηται ἐπέροίτο ἐπερέσθω ἐπερέσθαι ἐπερόμενος

❖ **ἀποθνήσκειν**: απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἀποθνήσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποθνήσκω ἀπέθνησκον ἀποθανοῦμαι ἀπέθανον (ἀπο)τέθνηκα (ἀπο)ετεθνήκειν	ἀποθνήσκειν - ἀποθανεῖσθαι ἀποθανεῖν (ἀπο)τεθνηκέναι -

❖ **ἀναγκαζόμενος**: μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἀναγκάζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀναγκάζομαι ἠναγκαζόμην ἀναγκασθήσομαι ἠναγκάσθην ἠνάγκασμαι ἠναγκάσμην	ἀναγκαζόμενος - ἀναγκασθόςμενος ἀναγκασθείς ἠναγκασμένος -

❖ **ἔπιε**: αορ. β' ε.φ του ρ. πί(ν)ω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πίνω ἔπινον πίομαι ἔπιον πέπωκα -	πίνει ἔπινε πίεται ἔπιε πέπωκε -

❖ **λείπόμενον/ ἀπολείπειν**: μτχ. ενεστ. μ.φ & απρφ αορ. β' ε.φ του ρ. λείπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λείπω ἔλειπον λείψω ἐλείψα/ ἔλιπον λέλοιπα ἐλελοίπειν	λείπομαι ἐλειπόμην λείψομαι/ λειφθήσομαι ἐλιπόμην/ ἐλείφθην λέλειμμαι ἐλελείμμην
	λείπόμενον - λειψόμενον/ λειφθιτόμενον λιπόμενον/ λειφθέν λελειμμένον - ἀπολείπειν - ἀπολείψειν ἀπολείψαι/ ἀπολιπεῖν ἀπολελοιπέναι -

❖ **ἀποκοτταβίσαντα**: μτχ. αορ. ε.φ του ρ. ἀποκοτταβίζω.

❖ **ἔστω**: προστ. ενεστ. του ρ. εἰμι.

- ❖ **ἀγνοῶ**: συνηρημένο ρήμα β' τάξης: ἀγνοῶ, ἡγνόουν, ἀγνοήσω, ἡγνόησα, ἡγνόηκα,
- ❖ **κρίνω** : ενεστ. ε.φ.: κρίνω, ἔκρινον, κρίνω, ἔκρινα, κέκρικα, ἐκεκρίκειν

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ α ν ἄ λ υ σ η

§ 54

Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἑνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην: Κύρια πρόταση./ ἐκέλευσε= P, ὁ κῆρυξ= Υ.Ρ, τῶν τριάκοντα= γεν. κτητ., τοὺς ἑνδεκα= Α.Ρ, ἐπὶ τὸν Θηραμένην= εμπροθ. εχθρικής κατευθυνσης, Ἐκ δὲ τούτου= εμπροθ. χρόνου.

ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας: Κύρια πρόταση./ εἶπε= P, ὁ Κριτίας= Υ.Ρ, ἐκεῖνοι= Υ.ΜΤΧ, εἰσελθόντες= χρον. μτχ-ονομαστ. απόλυτη, σὺν τοῖς ὑπηρέταις= εμπροθ. συνοδείας, ἡγουμένου = τροπική μτχ-απόλυτη, Σατύρου= Υ.μτχ, αὐτῶν= Α.μτχ, θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου= επιθ. προσδ.

«Παραδίδομεν ὑμῖν, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον.: Κύρια πρόταση./ Παραδίδομεν= P, ὑμῖν=Α.Ρ (έμμεσο), Θηραμένην= Α.Ρ (άμεσο), τουτονὶ= επιθ. προσδ., κατακεκριμένον= επιθ.-αναφ.μτχ.- συν.στο Α.Ρ, κατὰ τὸν νόμον= εμπροθ. αναφοράς.

ἔφη: Κύρια παρενθετική πρόταση./ ἔφη= P.

§55

Ἵμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἑνδεκα τὰ ἐκ τούτων πράττετε: Κύρια πρόταση./ πράττετε= P, Ἵμεῖς= Υ.Ρ, οἱ ἑνδεκα= παράθεση ἢ επιθ. προσδ., τὰ ἐκ τούτων= Α.Ρ, λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες = χρον. μτχ.-συν.Υ.Ρ

οὗ δεῖ: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση./ δεῖ=Ρ (απρ), οὗ= γεν. τόπου.

Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. /εἶπεν=Ρ, (Κριτίας= ΥΡ), ταῦτα= Α.Ρ. σύστοιχο.

εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος: Κύρια πρόταση./ εἶλκε =Ρ, ὁ Σάτυρος= Υ.Ρ, ἀπὸ τοῦ βωμοῦ= εμπροθ. προσδ. απομάκρυνσης.

εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται: Κύρια πρόταση./ εἶλκον= P, οἱ ὑπηρέται= Υ.Ρ.

ὁ δὲ Θηραμένης καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα: Κύρια πρόταση./ ἐπεκαλεῖτο =Ρ, ὁ δὲ Θηραμένης= Υ.Ρ, καθορᾶν= απρφ. σκοπού, θεοὺς καὶ ἀνθρώπους = Υ. απρφ., τὰ γινόμενα=επιθ.μτχ-Α.απρφ.

ὥσπερ εἰκὸς: Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση./εἰκὸς (ῆν)= P.

Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες: Κύρια πρόταση./ εἶχεν=Ρ, Ἡ δὲ βουλὴ= Υ.Ρ, ἡσυχίαν= Α.Ρ, ὁρῶσα/ καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες= αιτιολ. μτχ-συν.Υ.Ρ, τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις καὶ τὸ ἔμπροσθεν= Α.μτχ., (ὄντας)= κτγ.μτχ.συν. στο Α.Ρ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις, ὁμοίους = Κ.Α.Ρ, Σατύρῳ = δοτ. αντικ., (ὄν)= κτγ.μτχ.συν. στο Α.Ρ τὸ ἔμπροσθεν ,πλήρες= Κ.Α.Ρ, τοῦ βουλευτηρίου = γεν. διαιρετ. ἢ της αφετηρίας, τῶν φρουρῶν= γεν. αντικ.

ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.μτχ. οὐκ ἀγνοοῦντες./ παρήσαν= P, (οὗτοι)= Υ.Ρ, ἔχοντες= τροπ.μτχ.-συν.Υ.Ρ, ἐγχειρίδια= Α.μτχ.

§56

Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα:

Κύρια πρόταση./ άπήγαγον=Ρ, Οί δ' = Υ.Ρ, τόν άνδρα= Α.Ρ, διὰ τής άγοράς= εμπροθ. τόπου, δηλοϋντα= χρον.μτχ-συν.Α.Ρ, τή φωνή= δοτ. τρόπου, μεγάλη= επιθ. προσδ., μάλα= επιρ. ποσού.

οία έπασχε: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική μονομελής μερικής άγνοιας ως Α. στη μτχ. δηλοϋντα./ έπασχε= Ρ, (οϋτος)= Υ.Ρ, οία= Α.Ρ. σύστοιχο.

Λέγεται δ' έν ρήμα καί τοϋτο αϋτοϋ: Κύρια πρόταση./ Λέγεται= Ρ, ρήμα= Υ.Ρ, έν- τοϋτο= επιθ. προσδ., αϋτοϋ= γεν. υποκ.

Ώς είπεν ό Σάτυρος: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. / είπεν= Ρ, ό Σάτυρος= Υ.Ρ.

ότι οίμώξοιτο: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.Ρ είπεν /οίμώξοιτο= Ρ.

εί μή σιωπήσειεν: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. / μή σιωπήσειεν= Ρ.

έπήρετο: Κύρια πρόταση./ έπήρετο=Ρ.

Ήν δέ σιωπῶ: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. / σιωπῶ= Ρ, (έγώ= Υ.Ρ)

οϋκ ἄρ', οίμώξομαι; Κύρια πρόταση./ οίμώξομαι= Ρ, (έγώ= Υ.Ρ).

έφη: Κύρια παρενθετική πρόταση./ (οϋτος)= Υ.Ρ.

καί έπει γε άποθνήσκειν άναγκαζόμενος τό κώνειον έπιδε: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. / έπιδε=Ρ, τό κώνειον= Α.Ρ, άναγκαζόμενος= αιτιολ. μτχ.-συν.Υ.Ρ, άποθνήσκειν = τελ. απρφ. Α.Μτχ.(ταυτοпр)

τό λειπόμενον έφασαν άποκοτταβίσαντα είπειν αϋτόν: Κύρια πρόταση./ έφασαν = Ρ, είπειν= Α.Ρ-ειδ. απρφ., αϋτόν= Υ.Α (ετεροпр.), άποκοτταβίσαντα = χρον. μτχ.-συν.Υ.Α., τό λειπόμενον = Α.μτχ.-επιθ. μτχ.(με Υ το άρθρο της).

«Κριτία τοϋτ' έστω τῷ καλῷ»: Κύρια πρόταση./ έστω= Ρ, τοϋτ' = Υ.Ρ, Κριτία= δοτ. χαριστ., τῷ καλῷ= επιθ. προσδ.

Καί τοϋτο μέν οϋκ άγνοῶ: Κύρια πρόταση./ οϋκ άγνοῶ= Ρ, (έγώ= Υ.Ρ), τοϋτο= Α.Ρ.

ότι ταϋτα άποφθέγματα οϋκ αξιόλογα: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως επεξήγηση στο τοϋτο./ (είσι= Ρ), άποφθέγματα = Υ.Ρ, ταϋτα= επιθ. προσδ., οϋκ αξιόλογα= Κ.Υ.Ρ.

έκείνο δέ κρίνω τοϋ άνδρός άγαστόν, τό τοϋ θανάτου παρεστηκότος μήτε τό φρόνιμον μήτε τό παιγνιώδες άπολιπεΐν έκ τής ψυχής: Κύρια πρόταση./ κρίνω =Ρ, έκείνο= Α.Ρ, άγαστόν= Κ.Α.Ρ, τοϋ άνδρός= γεν. κτητ., τό άπολιπεΐν= έναρθρο απρφ. ως επεξήγηση στο έκείνο , τό φρόνιμον -τό παιγνιώδες= Υ.απρφ, έκ τής ψυχής= εμπροθ. τόπου (μτφρ), παρεστηκότος = χρον. μτχ.-γεν. απόλ., τοϋ θανάτου = Υ.μτχ.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική αποδοση: Ο Σάτυρος και οι υπηρέτες μετά από εντολή του Κριτία απέσπασαν από τον βωμό τον Θηραμένη, ο οποίος εκλιπαρούσε για βοήθεια. Οι βουλευτές όμως φοβούμενοι για τη ζωή τους δεν έκαναν καμία κίνηση. Οι έντεκα έσυραν τον Θηραμένη μέσα από την αγορά, ενώ εκείνος δεν σταματούσε να φωνάζει. Δεν δίστασε μάλιστα να ειρωνευτεί τον Σάτυρο και να πιει το κώνειο παίζοντας κότταβο και αφιερώνοντας το κρασί που έσταζε στον Κριτία σα να ευχόταν να είναι το επόμενο θϋμα των τριάκοντα.

§54

κῆρυξ: μετέφερε μηνύματα από τη μια αρχή στην άλλη και πρόσφερε τις υπηρεσίες του στην εκκλησία του Δήμου, στα δικαστήρια και στις γιορτές. Ήταν πρόσωπο ιερό

και η προσβολή του ήταν βαρύτατη ασέβεια.

Σάτυρος: ήταν βουλευτής, ίσως ο πρόεδρος των ένδεκα, γνωστός για την ασέβεια και τη θρασύτητά του.

§55

οἱ ένδεκα: Αξιωματούχοι, ένας από κάθε φυλή μαζί με τον γραμματέα, προϊστάμενοι του «δεσποτηρίου», αρμόδιοι για τις θανατικές εκτελέσεις.

εἶλκε από τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος..: Ο Θηραμένης είχε πιαστεί από τον βωμό και ο Σάτυρος και οι υπηρέτες των τριάκοντα τον έσερναν, τον τράβαγαν για να τον απομακρύνουν.

§56

ἀγορά: ήταν το κέντρο της οικονομικής, πολιτικής και πνευματικής συναναστροφής, αλλά και ο χώρος για τις γιορτές και τους αγώνες.

μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα : Ο Θηραμένης δεν φοβόταν, δεν ένιωθε δειλία. Φώναζε για να καταγγείλει την αδικία και για να εξεγείρει το λαό.

ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν: Επειδή φώναζε ο Θηραμένης, καταγγέλοντας την παρανομία και την ασέβεια των διωκτών του, μέσα στην αγορά, ο Σάτυρος τον απείλησε ότι θα τον χτυπήσει («αν δεν σωπάσεις, θα κλάψεις»), ενώ τον έσερνε για εκτέλεση. Η απάντηση του Θηραμένη στον Σάτυρο και η τελευταία του φράση «Κριτῖα τῷ καλῷ» δείχνουν το «παιγνιώδες» του χαρακτήρα του. Ο «παιγνιώδης» χαρακτήρας των Αθηναίων, το χιούμορ, το έξυπνο ευφυολόγημα, σφράγισαν πολλά από τα δημιουργήματα του πολιτισμού τους και πιο πολύ το θέατρο: στο σατυρικό δράμα παρουσιαζόταν η φαιδρή όψη του μύθου των τραγωδιών που είχαν προηγηθεί στην παράσταση· στην κωμωδία του 5ου αι. π.Χ. κυριαρχούσε η ειρωνεία, ο σαρκασμός, η κριτική για τα πάντα, για πρόσωπα και γεγονότα της πολιτικής και της πνευματικής ζωής. Το «παιγνιώδες» πνεύμα είναι χαρακτηριστικό και στους πλατωνικούς διαλόγους.

τὸ κώνειον: Παχύρρευστη ουσία με χαρακτηριστική δυσάρεστη οσμή από τα φύλλα και τους βλαστούς του φυτού **κώνειον**. Η αλκαλοειδής ουσία κωνεΐνη έχει έντονη τοξικότητα και απορροφάται γρήγορα από τους βλεννογόνους· επιφέρει παράλυση των κέντρων του προμήκους μυελού και των κέντρων κίνησης και προκαλεί σχετικά ανώδυνο θάνατο από ασφυξία.

ὁ κότταβος: Ήταν νεανικό παιχνίδι στα συμπόσια· οι παίχτες σημάδευαν απο μακριά μια λεκάνη και πετούσαν μέσα το κρασί που είχε απομείνει στο ποτήρι τους, προσπαθώντας να μη χυθούν σταγόνες έξω από τη λεκάνη και προφέροντας το όνομα αγαπημένου προσώπου. Αν δεν έπεφταν έξω από τη λεκάνη σταγόνες, ήταν καλό σημάδι για τις ερωτικές σχέσεις του παίχτη με το πρόσωπο, του οποίου το όνομα είχε αναφέρει. Το χιούμορ του Θηραμένη αποκτά την πραγματική του διάσταση αν συσχετισθεί με το γεγονός ότι ο Κριτίας είχε συνθέσει στίχους για τον Κότταβο. Με τα σημερινά δεδομένα η φράση του Θηραμένη και η τελευταία κίνησή του προτού πεθάνει, έχει το νόημα: «και στα δικά σου» (για τον Κριτία).

μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς: Ο Θηραμένης

ακόμη και τις τελευταίες στιγμές της ζωής του δείχνει χιουμοριστική διάθεση καθώς και ετοιμότητα πνεύματος και λόγου. Η δηκτική στάση που κρατά απέναντι στους τριάκοντα τον κάνει συμπαθή απέναντι στους πολίτες, στους οποίους περνά έξυπνα το μήνυμά του.

Ο «παιγνιώδης» χαρακτήρας του Θηραμένη, η φυσική δηλαδή προδιάθεση που είχε ως καλλιεργημένος άνθρωπος να αστειεύεται ακόμη και λίγο πριν από την εκτέλεσή του, φαίνεται καταρχάς από την απάντηση που δίνει στον Σάτυρο, όταν τον απειλεί ότι θα τον χτυπήσει, αν δεν σταματήσει να φωνάζει και να διαμαρτύρεται: «αν δεν σωπάσεις, θα κλάψεις» του λέει ο Σάτυρος και ο Θηραμένης, που σε λίγο η ζωή του ούτως ή άλλως θα τελειώσει, του απαντά: «και αν σωπάσω, δεν θα κλάψω;». Την ίδια διάθεση για αστεία δείχνει και η τελευταία φράση του Θηραμένη «στην υγεία του όμορφου Κριτία» καθώς χύνει την τελευταία σταγόνα που είχε απομείνει στο ποτήρι από το δηλητήριο. Σχετικά τώρα με τον «παιγνιώδη» χαρακτήρα των Αθηναίων, την αγάπη τους δηλαδή για το χιούμορ και τα ευφυολογήματα, θα μπορούσε κανείς να αναφέρει παραδείγματα από το θέατρο και κυρίως το σατυρικό δράμα και την κωμωδία, όπου κυριαρχούσαν στοιχεία όπως η ειρωνεία, ο σαρκασμός, η τάση για κριτική και διακωμώδηση σε πρόσωπα και γεγονότα της πολιτικής και πνευματικής ζωής. Ζωντανό, επίσης, είναι το «παιγνιώδες» πνεύμα και στους πλατωνικούς διαλόγους.

Ομοιότητες Θηραμένη-Ξενοφώντα: Είναι ενδεχόμενη μια συμπάθεια του Ξενοφώντα στο πρόσωπο του Θηραμένη. Κοινά χαρακτηριστικά των δυο ανδρών ήταν η ευσέβεια, η εμμονή στη νομιμότητα και η μετριότητα των πολιτικών απόψεων.

Ο Ξενοφώντας αποδίδει την εικόνα της βίαιης απομάκρυνσης του Θηραμένη από τον βωμό του Βουλευτηρίου παραστατικά. Ο Θηραμένης έχει πιαστεί από τον βωμό ενώ ο Σάτυρος και οι υπηρέτες των Τριάκοντα τον τραβάνε και τον σέρνουν για να τον απομακρύνουν από εκεί (είλκε... είλκον...). Η παραστατική περιγραφή της βίαιης απόσπασής του Θηραμένη υποδηλώνει την προφανή ασέβεια εκ μέρους των Τριάκοντα και όσων τους υπηρετούν. Πασίγνωστος είναι από την αρχαία ιστορία και τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός προς τους «ικέτες» που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια, επειδή πιστεύεται ότι μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Χαρακτηριστική στην ιστορία της Αθήνας είναι η εκτέλεση των οπαδών του Κύλωνα (Κυλώνειον ἄγος) μπροστά στο ιερό των Ευμενίδων και η σειρά από θεομηνίες που έπληξαν την πόλη και αποδόθηκαν σε αυτή την ανόσια πράξη. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας θεωρούνταν πολιτικό καθήκον για κάθε Αθηναίο. Οι στενές σχέσεις πολιτικής και θρησκείας φαίνονται μάλιστα, αν ρίξει κανείς μια ματιά στα οικοδομήματα της Αγοράς των Αθηνών. Τα δημόσια κτήρια είναι διάσπαρτα στον χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και τους βωμούς των θεών. Φυσικά ο σεβασμός του ασύλου στους ικέτες δεν είναι μόνον αθηναϊκό, αλλά και πανελλήνιο έθιμο. Το έχουμε δει να τηρείται στην περίπτωση των κερκυραίων ολιγαρχικών που, για να γλιτώσουν από την εκδικητική μανία των αντιπάλων τους, αναζήτησαν καταφύγιο στα ιερά των Διόσκουρων και της Ήρας.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως – που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστεί κιόλας από τους δημοκρατικούς – είχε διάθεση να σκοτώσει πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν'

αποκτήσουμε δημοτικότητα». Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχεί είν' υποχρεωμένος να βγάξει από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία είσαι ανόητος». Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.3 §15-16 (Μετάφραση Ρ. Ρούφος) **Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο §55.3-56 και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους οι απόψεις και οι ενέργειες του Κριτία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ακραίος πολιτικός κυνισμός (ή αμοραλισμός); ΑΠ.:** Στο παράλληλο κείμενο καταγράφεται η αντίθεση που υπάρχει μεταξύ των Τριάκοντα. Ο Κριτίας είχε διάθεση «να σκοτώσει πολύν κόσμο», ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν με το επιχείρημα ότι δεν ήταν λογικό να εξοντώνουν ανθρώπους μόνο και μόνο επειδή «τους τιμούσε ο λαός» και χωρίς να τους έχουν δώσει κάποια αφορμή ή να έχουν πράξει κάτι εχθρικό ενάντια στους Τριάκοντα. Τελικά η λεκτική αντιπαράθεση οδήγησε στην ανοιχτή σύγκρουση και στην παρωδία δίκης του Θηραμένη που εκτελέστηκε ουσιαστικά με απόφαση του Κριτία. Ο Κριτίας με ειλικρίνεια φανερώνει στον Θηραμένη την αρχή με την οποία πολιτεύεται και η οποία συνοψίζεται στα εξής λόγια: «όποιος θέλει να παραμείνει στην εξουσία, πρέπει να εξοντώνει όλους όσους θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο». Εμπόδιο του στεκόταν και ο Θηραμένης, ο οποίος ως εκείνο το χρονικό σημείο που γίνεται η συζήτηση ήταν φίλος και συνοδοιπόρος του στην πολιτική. Οι απόψεις αυτές του Κριτία και πιο πολύ οι πράξεις που τις συνοδεύουν δείχνουν ότι είναι ένα άτομο αυταρχικό και σκληρό προς τους άλλους με έντονα εκδικητική συμπεριφορά. Επιπλέον, το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να παραμείνει στην εξουσία με κάθε τρόπο και μέσο, θυσιάζοντας ακόμη και τους φίλους του. Εκτός από την απάθεια και την αδιαφορία για τον συνάνθρωπο, η στάση του Κριτία χαρακτηρίζεται από έντονη επιρροή από τη σοφιστική ηθική και από βαθιά δυσπιστία για τους πάντες και τα πάντα η οποία συνδυάζεται και με την περιφρόνηση όλων των κανόνων της κοινωνικής συμβίωσης και της ηθικής τους οποίους δεν διστάζει ούτε στιγμή να παραβιάσει. Όλα τα παραπάνω στοιχεία συνιστούν τη συμπεριφορά που περιγράφεται συχνά ως πολιτικός κυνισμός ή αμοραλισμός.

Λεξιλογικές ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

1. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. έπεκαλεΐτο	α. ερωτηματικό
2. πλήρες	β. απόρρητο
3. ῥῆμα	γ. φρενοκομείο
4. έπήρετο	δ. κλίμα
5. φρόνιμον	ε. εκπληρώνω
	ζ. εκκλησία
	η. πλοίο

2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: έγχειρίδια, άγορᾶς, ῥῆμα, καλῶ, φρόνιμον. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ελκυστικός, παράκληση, διαδήλωση,

ποτό, διάκριση.

4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. αγοράς	α. απόκτηση διάφορων ειδών με χρηματική καταβολή β. το κέντρο των αγοραπωλησιών
2. ῥῆμα	α. λόγος β. κλιτό μέρος του λόγου
3. καλῶ	α. καλὸψυχος β. ωραίος
4. κρίνω	α. θεωρώ β. ασκῶ κριτική
5. ἐγχειρίδια	α. μικρά μαχαίρια β. βιβλία διδακτικού περιεχομένου

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- εἶκον: Η παλίρροια προκαλείται από της σελήνης στα θαλάσσια ὕδατα.
- εἰκός: Δεν γίνεται να βασιζόμαστε σε Πρέπει να είμαστε σίγουροι.
- καθορᾶν: Μια από τις πέντε ανθρώπινες αισθήσεις είναι η
- πλήρες: Θα σε στο τέλος του μήνα.
- ἔπασχε: Η άσκηση ζητά μετατροπή από την ενεργητική στην σύνταξη.

6. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: υπηρεσία, γνωστικός, ποτό, φθόγγος, συμπαίκτης.

7. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ὑπηρετάι	α. ερέτης / β. ευρέτης / γ. ταξιθέτης
2. δρυφάκτοις	α. φακός / β. φράγμα/ γ. φρακάρω
3. ἐπήρετο	α. έρωτας / β. ηρεμία / γ. ερώτηση
4. ἀποφθέγματα	α. φθόγγος / β. φθορά / γ. φθόνος
5. ἀπολιπεῖν	α. λυπηρός / β. λιπαρός / γ. λειψός

8. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: απεικόνιση, κάτοψη, αναπλήρωση, φθόγγος, κρίμα.

9. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- ἐπεκαλεῖτο: Οι γονεῖς πρωτοτύπησαν, έστειλαν το της βάφτισης με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.
- δηλοῦντα: Το δεκαπενταμελές του σχολείου διοργάνωσε αποχαιρετιστήρια για την αποφοίτηση των μαθητών/-τριών της Τρίτης Λυκείου.
- ἔπασχε: Μακάρι το τελευταίο του να του γίνει μάθημα!
- λειπόμενον: Μία σημαντική μηχανική βλάβη στο αυτοκίνητο τον οδήγησε στην της προσπάθειάς του.
- παιγνιώδες: Είναι απαράδεκτο να κάποιον για το σωματικό του ελάττωμα.

10. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά

συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. εἶλκε 2. πλήρες 3. ῥῆμα 4. ἀγνοῶ 5. παιγνῶδες	α. ερωτηματικό β. ἀπόρρητο γ. ἐλκυστικός δ. παίκτης ε. εκπληρώνω ζ. γνώρισμα η. ἔπαινος

11. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. καθορᾶν 2. πλήρες 3. ἐπήρετο 4. ῥῆμα 5. ἀπολιπεῖν	α. ἐρώτημα β. ἀπόρρητο γ. ποίηση δ. ἔλλειψη ε. εκπληρώνω ζ. ἔρωτας η. ορατός

12. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: προσκλητήριο, ἐξοχή, παραγωγός, πόσιμο, ἐμπαιγμός.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ὗ

1. Να συμπληρώσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

Ενικός Πληθυντικός Ενικός Πληθυντικός

ἡ ὁρῶσα
 οἱ ὑπηρέται
 τοῦ βωμοῦ
 τοῦ ἀνδρός
 τῆς ψυχῆς
 τῇ φωνῇ
 τοὺς ἀνθρώπους

2. Να συμπληρώσετε τα άλλα γένη στην ίδια πτώση και αριθμό:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
		τοῦτο
		πλήρες
	μεγάλη	
καλῶ		παιγνῶδες

3. Να συμπληρώσετε το ίδιο πρόσωπο και χρόνο σε όλες τις εγκλίσεις, ἀπαρέμφατο και μετοχή (ονομ. αρσ. γένους):

Οριστική εἶπεν ἀπήγαγε

Υποτακτική

Ευκτική

σιωπήσεις

Προστακτική

πράττετε

ἔστω

Απαρέμφατο

Μετοχή

4. **μάλα** (β 56): Να σχηματίσετε τα παραθετικά του επιρρήματος.
5. Να γράψετε τη δοτική ενικού για τις παρακάτω λέξεις: **βωμοῦ, ἄνθρωπος, ἄνδρα, ῥῆμα, ψυχῆς.**
6. **εἶπεν, ἐπεκαλεῖτο, εἶχεν, ἀπήγαγον, ἔπασχε**: Να μεταφέρετε τα ρήματα στο ίδιο πρόσωπο του ενεστώτα, στην ἐγκλίση και τη φωνή που βρίσκονται
7. **Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἄγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν**: Στο παραπάνω απόσπασμα να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τις υπογραμμισμένες μετοχές και να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό σας για τη μετοχή ὁρῶσα
8. Να εντοπίσετε στο αρχαίο κείμενο μία υποθετική και μία ειδική πρόταση. Στην περίπτωση της ειδικής πρότασης να αναγνωρίσετε και τον συντακτικό της ρόλο.
9. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:
 - **τὰ ἐκ τούτων**: είναι ----- του ρήματος -----
 - **ὅτι ... παρήσαν**: είναι δευτερεύουσα ----- πρόταση, που λειτουργεί ως -----
 - **διὰ τῆς ἀγορᾶς**: είναι εμπρ. προσδιορ. που δηλώνει -----
 - **μεγάλη**: είναι ----- προσδιορισμός στο -----
 - **οἷα**: είναι ----- του -----
 - **αὐτοῦ**: είναι γενική -----
 - **ἀποθνήσκειν**: είναι ----- απαρέμφ., που λειτουργεί ως -----
 - **Κριτία**: είναι δοτική -----
 - **ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα**: είναι δευτερεύουσα ----- πρόταση, που λειτουργεί ως -----
 - **τὸ μὴ ἀπολιπεῖν**: είναι ----- απαρέμφατο, που λειτουργεί ως -----
 - **τοῦ θανάτου**: είναι ----- στη μετοχή -----
10. Να εντοπίσετε στο κείμενό σας ένα ρήμα συνηρημένο σε -άω / -ῶ και ένα σε -έω / -ῶ και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο στον παρατατικό και σε όλες τις ἐγκλίσεις του ενεστώτα της ίδιας φωνής.

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ὀ η σ η ς κ ε ι μ ἔ ν ο υ

1. Πώς χαρακτηρίζεται ο Σάτυρος από τον Ξενοφώντα;
2. Παραδίδομεν ὑμῖν ... Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον: Με βάση αυτά τα λόγια του Κριτία να χαρακτηρίσετε το ήθος του.
3. εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται: Πώς χαρακτηρίζετε την πράξη αυτή; Ποια συναισθήματα προκαλεί;
4. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν ... : Να περιγράψετε την εικόνα που παρουσιάζει το

βουλευτήριο μετά από την πραξικοπηματική επέμβαση του Κριτία. Τι εξέφραζαν οι βουλευτές με τη σιωπή τους;

5. οί δι' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε: Ποια συναισθήματα νομίζετε ότι προκαλούσε στους παρευρισκομένους η εικόνα αυτή;

6. Ἐν δὲ σιωπῷ, οὐκ ἄρί, ἔφη, οἰμώξομαι: Πῶς χαρακτηρίζει ο συγγραφέας το Θηραμένη με αφορμή αυτή την απάντησή του προς το Σάτυρο;

7. Πῶς αντιλαμβάνεσθε τη φράση: Κριτία τοῦτί ἔστω τῷ καλῷ; Τι υπονοεί ο Θηραμένης;

**Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ ε ς α σ κ ῆ σ ε ι ς ἀ π ὸ τ η ν
τ ρ ᾶ π ε ζ α θ ε μ ᾶ τ ω ν σ ε ε υ ρ ὕ τ ε ρ ε ς
ε ν ὀ τ η τ ε ς**

§51-52

1. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: κοινοβούλιο, αρχηγικός, θνητός, ξακουστός, εστιατόριο.

2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ρήτορας, ουσία, ιδέα, θνητός, δόκιμος.

3. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. φίλους	α. φιλότιμος β. φύλο
2. βιωτόν	α. περιβόητος β. επιβίωση
3. ἐπιτρέψειν	α. τροφή β. τρόπος
4. ἐστίαν	α. ηφαίστειο β. συνεστίαση
5. ἐξαλείφειν	α. επάλειψη β. παράλειψη

4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. βουλή	α. βούληση β. βούλα
2. φασιν	α. προφήτης β. αποφυγή
3. ἐξαλείφω	α. αλοιφή β. ἔλλειψη
4. συνδοκοῦν	α. σύνδεση β. ἐνδοξος
5. κρίσιν	α. κρατήρας β. ἐγκριτος

5. Να γράψετε μία σύνθετη ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ὄρων, ποιήσω, θανατοῦν, ἀκούσας, ἔγραψαν

§52-55.3

1. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ἄνδρες, ἔγραψαν, θεοῦς,

γινώσκοντες, πράττετε.

2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. εἶπεν	α. αναιδής
2. ἐξαλείφειν	β. προκατειλημμένος
3. ἀδικώτατοι	γ. απόρρητος
4. κατακεκριμένον	δ. αλοιφή
5. λαβόντες	ε. διαιρετέος
	ζ. επίκριση
	η. δίκαιος

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- ἐστίαν: Ὅταν δεν μαγειρεύει στο σπίτι της, τρώει σε
- ἐξαλείφειν: Ο γιατρός του έδωσε μια για τη φαγούρα.
- κρίσιν: Μην είσαι ! Γίνονται τέτοιες ερωτήσεις;
- ἀρκέσει: Κατά τη του ταξιδιού είχα πολύ άγχος.
- δεῖ: Αρκετοί ανησυχούν για τη γλωσσική της εποχής μας.

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρηματικού τύπου της αρχαίας ελληνικής γινώσκοντες, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Σου ζητώ για όσα είπα εναντίον σου, το έχω μετανιώσει.
- Η έγκαιρη της ασθένειάς του συνέβαλε στην άμεση θεραπεία του.
- Είμαι σε, δεν ξέρω πραγματικά τι να κάνω.
- Με ευεργέτησε ποικιλοτρόπως και του χρωστώ βαθύτατη
- Αφού πρώτα κάνετε προσεκτική του κειμένου, στη συνέχεια να απαντήσετε τις ερωτήσεις.

5. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ἐστίαν	α. ἔστω β. εστιατόριο
2. ἰκετεύω	α. ἱκαρος β. ἀφιξη
3. ἐξαλείφειν	α. ἐξάλειψη β. εξαίρεση
4. βούλομαι	α. βουλιμία β. άβουλος
5. ἐκέλευσε	α. κελευστής β. κλητήρας
6. κρίσιν	α. διαμάχη β. απόφαση
7. ἀρκέσει	α. επαρκώ β. αρέσω
8. θαυμάζω	α. κοιτάζω κάτι με σεβασμό β. απορώ
9. ἡγουμένου	α. νομίζω β. είμαι ο αρχηγός κάποιου

6. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. έννομώτατα	α. νοητός β. νομαδικός
2. κρίσιν	α. κριτήριο β. κρίκος
3. έπιδειξαι	α. υπόδειγμα β. υπόδημα
4. γινώσκοντες	α. μεταγενέστερος β. ανάγνωση
5. πράττετε	α. πρατήριο β. πρακτικός

7. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: επάρκεια, βάση, σεμνός, θαυμαστικό, συνώνυμο.

8. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: έστιαν, κρίσιν, έπιδειξαι, καλοί, θαυμάζω. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

9. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. Άκούσας	α. σύγγραμμα
2. έννομώτατα	β. πραγματικός
3. έγραψαν	γ. διανομή
4. όνομα	δ. μόνος
5. πράττετε	ε. υπάκουος
	ζ. πανάκεια
	η. συνώνυμο

10. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο επίθετο της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έπιδειξαι, βοηθήσετε, γινώσκοντες, ήγουμένου, κατακεκριμένον.

11. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρηματικού τύπου της αρχαίας ελληνικής ήγουμένου, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Οι του σχολείου τον επαινούν για το ήθος και την επίδοσή του.
- Ο Μέγας Αλέξανδρος θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους στην παγκόσμια ιστορία.
- Η θεία μου τις πιο ωραίες ιστορίες που έχω ακούσει ποτέ.
- ήθελες να βγεις έξω, τώρα δεν θέλεις! Αποφάσισε επιτέλους!
- Να μας τι εννοείς! Δεν το κατάλαβα!

Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς - α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

1. Ποια ήταν η αρχική αντίδραση της Βουλής σε όσα είπε ο Θηραμένης; Ποια αλλαγή στάσης παρατηρείτε; α) μετά την παρέμβαση του Κριτία, β) μετά τα τελευταία λόγια του Θηραμένη; ΑΠ: Ο Θηραμένης με την απολογία του προσπάθησε να αντικρούσει τις εις βάρος του κατηγορίες. Όταν τελειώνει έχει αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα γι' αυτόν και έχει επηρεάσει θετικά τη βουλή και τους δικαστές. α. Ο Κριτίας, η ψυχή της τυραννίας, παρεμβαίνει απροκάλυπτα σε αυτή

την παρωδία δίκης του Θηραμένη. Θεωρεί ότι δεν αξίζει η ζωή του, αν ο αντίπαλος γλιτώσει. Έτσι απαιτεί την καταδίκη του. Χρησιμοποιεί ωμή τρομοκρατία με τους νεαρούς μαχαιροφόρους που μπήκαν μέσα στο Βουλευτήριο, στάθηκαν στο κιγκλίδωμα και κρατούσαν τα εγχειρίδια έτσι, ώστε να τα βλέπουν οι βουλευτές («φανερῶς... τῇ βουλῇ»). Υποστηρίζει αδιάντροπα ότι οι δικαστές έχουν παρασυρθεί από την απολογία του Θηραμένη («ἐξαπατωμένους») και ότι ο ίδιος, ως ηγέτης, δεν μπορεί να επιτρέψει κάτι τέτοιο. Άλλωστε και «οἶδε οἱ ἐφεστηκότες», οι νεαροί με τα εγχειρίδια, λένε ότι δε θα επιτρέψουν να παρασυρθούν ούτε οι δικαστές ούτε και ο Κριτίας (ἡμῖν). β. Ο Θηραμένης προσπέφτει ικέτης στον βωμό του δικαστηρίου και παρακαλεί τους βουλευτές να μην επιτρέψουν στον Κριτία να σβήσει κάποιο όνομα από τον κατάλογο αυθαίρετα υπονοώντας πως ό,τι κακό μπορεί να βρει τον ίδιο, μπορεί να βρει και τον καθένα από τους βουλευτές. Προειδοποιεί τους Βουλευτές ότι αν μείνουν απαθείς σε τόσο ωμή καταπάτηση και του νόμου και του ασύλου, σίγουρα κάποιοι απ' αυτούς θα έχουν την ίδια τύχη μ' αυτόν. Εύκολα θα μπορούσε να εξαλειφθεί το όνομα οποιουδήποτε από τον κατάλογο των «τρισηλίων» και να θανατωθεί με εντολή των τριάκοντα, χωρίς την πολυτέλεια έστω και της «στημένης» δίκης. Γι' αυτό ο Θηραμένης «απορεί που δεν βοηθάνε (οι δικαστές) τον ίδιο τον εαυτό τους». Παρόλα αυτά η βουλή μένει αμέτοχη στην εξέλιξη της δίκης και ακολουθεί τις εντολές των τριάκοντα.

2. Γιατί η σύλληψη του Θηραμένη μέσα στο δικαστήριο ήταν και ανόσια, και άδικη; ΑΠ.: Η σύλληψη του Θηραμένη ήταν ανόσια και άδικη, ήταν ανόσια, γιατί οι εκτελεστές του δεν σεβάστηκαν την ιερότητα του βωμού, στον οποίο είχε προσπέσει, ούτε την ικεσία που απηύθυνε. Είναι πασιγνώστος και από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους «ικέτες», που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσεβείας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών. Επιπλέον η σύλληψή του ήταν άδικη, αφού δεν στηρίχθηκε στους νόμους και στην απόφαση του βουλευτηρίου, αλλά στην αυθαίρετη διαγραφή του από τον κατάλογο και στην εκτέλεσή του με απόφαση του Κριτία.

3. Να γραφεί η §50 με τις εξής αλλαγές: ο Θηραμένης=οἱ φεύγοντες (= οι κατηγορούμενοι), Κριτίας = οἱ διώκοντες (= οι κατήγοροι), ἡ Βουλὴ = οἱ βουλευταί. ΑΠ.: Ὡς δ' εἰπόντες ταῦτα ἐπαύσαντο, καὶ οἱ βουλευταὶ δῆλοι ἐγένοντο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσαντες, γνόντες οἱ διώκοντες ὅτι εἰ ἐπιτρέψοιεν τοῖς βουλευταῖς διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν, ἀναφεύξοιντο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενοι, προσελθόντες καὶ διαλεχθέντες τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθον, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσαν τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τοῖς βουλευταῖς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις.

4. Με ποιες απλές ή σύνθετες λέξεις των §50-51 έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις της ΝΕ: ΑΠ.: αλοιφή= ἐξαλείφω / άνεση= άνήσομεν / απάτη= ἐξαπατωμένους / απολυμαίνω/ λύματα = λυμαινόμενον / επιστάτης= ἐφεστηκότες / επιτροπή= ἐπιτρέψοι/ λόγος= διαλεχθείς / φυγή= ἀναφεύξοιτο / ψήφος= διαψηφίζεσθαι

5. Πώς χαρακτηρίζετε τον Κριτία από τις πράξεις του και τα λόγια του; ΑΠ.: Ο Κριτίας είναι ένας αυταρχικός, σκληροπυρηνικός, ολιγαρχικός πολιτικός, χωρίς

κανένα ίχνος ανθρωπιάς. Χρησιμοποιεί κάθε μέσο προκειμένου να θανατώσει τον Θηραμένη. Αν και έχει αναλάβει την υπόθεση του Θηραμένη η Βουλή, βλέποντας πως είναι πιθανή η αθώωσή του, χρησιμοποιεί του ένοπλους άνδρες για να εκφοβίσει τους βουλευτές και να επιβάλει τη θέλησή του. Αν και η κατηγορία κατά του Θηραμένη είναι ανυπόστατη, ακολουθεί τακτική τρομοκρατίας, για να πετύχει αυτό που θέλει. Υποκρινόμενος τον σωστό ηγέτη που έχει χρέος να προφυλάξει τους συντρόφους του, υπενθυμίζει πως οι ένοπλοι άνδρες που παρίστανται στο χώρο του ακροατηρίου δεν θα δεχτούν την αθώωση του Θηραμένη και προχωρά σε μια κατάφωρη αδικία, χαρακτηριστική του αυταρχισμού του, αλλά και του μίσους που τρέφει για τον Θηραμένη. Τον διαγράφει από τον κατάλογο των Τριών Χιλιάδων, έστω κι αν αυτό αντιβαίνει τους νόμους που είχαν θεσπίσει οι ίδιοι οι Τριάκοντα, δείχνοντας, έτσι, πως αδιαφορεί πλήρως για οποιαδήποτε έννοια δικαίου, ανθρώπινου και θεϊκού. Επιπλέον δεν σέβεται ούτε το γεγονός πως ο Θηραμένης έχει προσπέσει ικέτης στον βωμό. Με παραπλανητική διάθεση τονίζει πως η απόφαση για τη διαγραφή του Θηραμένη γίνεται με την συγκατάθεση όλων των Τριάκοντα, και επιχειρεί, κατ' αυτό τον τρόπο, να δεσμεύσει και τους άλλους Τυράννους στο να αποδεχτούν τη δική του θέληση. Πρόκειται, άρα, για έναν άντρα εγωκεντρικό και αδίστακτο, αποφασισμένο να κάνει μόνο ό,τι αυτός επιθυμεί.

6. Οι λόγοι του Θηραμένη (§52) να γραφούν με τις εξής αλλαγές: ἐγὼ = ἡμεῖς, Κριτίας = τριάκοντα. ΑΠ.: «ἡμεῖς δ', ἔφησαν, ὦ ἄνδρες, ἰκετεύομεν τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ τριάκοντα εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούλωνται, ἀλλ' ὅνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ἡμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.

7. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεῖ ο Θηραμένης να υπερασπιστεῖ τον εαυτό του; Ποιο ἦταν το τελευταῖο ὄπλο της «υπερασπιστικής γραμμής» του Θηραμένη; ΑΠ.: Ο Θηραμένης παρακαλεῖ τους βουλευτές να μην επιτρέψουν στον Κριτία να σβήσει κάποιο ὄνομα ἀπὸ τον κατάλογο αυθαίρετα υπονοώντας πως ὁ,τι κακὸ μπορεί να βρεῖ τον ἴδιο, μπορεί να βρεῖ και τον καθένα ἀπὸ τους βουλευτές. Επιπλέον τους προειδοποιεῖ ὅτι αν μείνουν ἀπαθείς σε τόσο ωμὴ καταπάτηση και του νόμου και του ἀσύλου, σίγουρα κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς θα ἔχουν την ἴδια τύχη μ' αὐτόν. Εὐκόλα θα μπορούσε να εξαλειφθεῖ το ὄνομα οποιουδήποτε ἀπὸ τον κατάλογο των «τρισχιλίων» και να θανατωθεῖ με ἐντολὴ των τριάκοντα, χωρίς την πολυτέλεια ἐστω και της «στημένης» δίκης. Τέλος χρησιμοποιεῖ ως ἐσχατο μέσο τις κραυγες κατὰ την δημόσια μεταφορὰ του καθὼς επικαλεῖται θεοὺς και ἀνθρώπους να δουν την αδικία που γίνεται σε βάρος του.

8. Οι λέξεις της στήλης Α (§ 50-51) να συνδεθoύν με τις στήλες Β και Γ (ὅπως στο παράδειγμα): ΑΠ.: 1 δ ΣΤ/ 2 ε Δ/ 3 γ Ε/ 4 β Α/ 5 στ Ζ/ 6 α Γ/ 7 η Η/ 8 ζ Β

9. Υπογραμμίστε τη σωστή ἀπάντηση: η μετοχή ἡγουμένου (§54) εἶναι: ΑΠ.: τροπικὴ

10. Οι μετοχές της στήλης Α (§ 52-53) να συνδεθoύν με τις δευτερεύουσες προτάσεις της στήλης Β στις οποίες ἀντιστοιχοῦν: ἀκούσας= ἐπεὶ ἤκουσε/ γινώσκοντες= εἰ καὶ γινώσκετε

11. Το τμήμα «ὁ δὲ Θηραμένης... παρήσαν» (§55) να γραφεῖ με τις εξής αλλαγές: Θηραμένης = οἱ φεύγοντες, ἡ βουλὴ = οἱ βουλευταί. ΑΠ.: οἱ δὲ φεύγοντες ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλοῦντο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ

γινόμενα. **Οί δὲ βουλευταὶ** ἡσυχίαν **εἶχον**, **ὀρώντες** καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν.

12. Οι προτάσεις της στήλης Α (§55) να συνδεθούν με τον κατάλληλο χαρακτηρισμό της στήλης Β. ΑΠ.: ὡς ταῦτα εἶπεν= χρονική/ ὥσπερ εἰκός= αναφορική/ ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν= ειδική/ οἷα ἔπασχε= πλάγια ερωτηματική/ εἰ μὴ σιωπήσειεν= υποθετική/ ἐπεὶ .. τὸ κώνειον ἔπιε= χρονική

13. Από την αφήγηση των γεγονότων φαίνεται ότι ο Ξενοφών βλέπει με συμπάθεια τον Θηραμένη. Ποια στοιχεία το δηλώνουν αυτό; ΑΠ.: Εἶναι ἐνδεχόμενη μια συμπάθεια του Ξενοφώντα στο πρόσωπο του Θηραμένη. Κοινὰ χαρακτηριστικά των δυο ἀνδρῶν ἦταν ἡ ευσέβεια, ἡ ἐμμονὴ στὴ νομιμότητα καὶ ἡ μετριότητα των πολιτικῶν ἀπόψεων. Ὁ Θηραμένης ἀκόμη καὶ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του δείχνει χιουμοριστικὴ διάθεση καθὼς καὶ ετοιμότητα πνεύματος καὶ λόγου. Ἡ δηκτικὴ στάση που κρατᾷ ἀπέναντι στους τριάκοντα τον κάνει συμπαθὴ ἀπέναντι στους πολῖτες, στους οὐοίους περνᾷ ἐξυπνα τὸ μῆνυμά του, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι στον ἱστορικό. Συγκεκριμένα ἡ ἀπάντηση του Θηραμένη στον Σάτυρο καὶ ἡ τελευταία του φράση «Κριτὶα τῷ καλῷ» δείχνουν τὸ «παιγνιώδες» του χαρακτήρα του. Ὁ «παιγνιώδης» χαρακτήρας των Ἀθηναίων, τὸ χιούμορ, τὸ ἐξυπνο εὐφυολόγημα, σφράγισαν πολλὰ ἀπὸ τὰ δημιουργήματα του πολιτισμοῦ τους καὶ πιο πολὺ τὸ θέατρο: στὸ σατυρικό δράμα παρουσιαζόταν ἡ φαιδρὴ ὄψη του μύθου των τραγωδιῶν που εἶχαν προηγηθεῖ στὴν παράσταση· στὴν κωμωδία του 5ου αἰ. π.Χ. κυριαρχοῦσε ἡ εἰρωνεία, ὁ σαρκασμός, ἡ κριτικὴ γιὰ τὰ πάντα, γιὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τὸ «παιγνιώδες» πνεῦμα εἶναι χαρακτηριστικό καὶ στους πλατωνικούς διαλόγους.

14. Η καταδίκη του Θηραμένη ήταν προσχεδιασμένη. Ποια σημεία του κειμένου αποκαλύπτουν τη σκευωρία; ΑΠ.: Ἡ καταδίκη του Θηραμένη ἦταν προσχεδιασμένη. Ὁ Κριτίας, ὅταν κατάλαβε ὅτι ἡ βουλή φάνηκε νὰ ἔχει εὐνοοϊκὴ διάθεση ἀπέναντι στον Θηραμένη μετὰ τὴν ἀπολογία του, ἀποφάσισε νὰ μὴν ἐπιτρέψει στους βουλευτὲς νὰ ψηφίσουν ἐλεύθερα. Ἐβαλε μέσα στο δικαστήριο σε ἐμφανὲς σημεῖο τους παρακρατικούς με τὰ μαχαίρια καὶ αὐθαίρετα διέγραψε τον Θηραμένη ἀπὸ τον κατάλογο των τρισχιλίων κάνοντας καὶ τους βουλευτὲς συνένοχούς του με τὴν σιωπηλὴ στάση τους. Αὐτὸ του ἔδωσε αὐτόματα τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφασίσῃ ὁ ἴδιος γιὰ τὴν τύχη του πάλαι ποτὲ φίλου του.

Απαντήσεις στα θέματα γιὰ συζήτηση τοῦ σχολικοῦ βιβλίου

Να παρατηρήσετε τὸ σχέδιο τῆς Ἀγορᾶς των Ἀθηνῶν. Ποιὰ ἐντύπωση δημιουργεῖται γιὰ τὶς σχέσεις θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς; Υπάρχουν παρόμοιες σχέσεις στὴν σύγχρονη ἐποχὴ; ΑΠ.: Τὸ σχέδιο τῆς ἀγορᾶς των Ἀθηνῶν δείχνει ὅτι ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ των ἀθηναίων εἶναι ἀρρηκτα συνδεδεμένες. Υπάρχουν παντοῦ βωμοί, ἱερὰ καὶ ναοὶ γιὰ τὴν λατρεία των θεῶν. Ἐπιπλέον διακρίνονται δημόσια κτήρια χαρακτηριστικά του πολιτικοῦ καὶ δικαστικοῦ βίου, ὅπως βουλευτήριον, δικαστήριον, στρατηγεῖο. Σήμερα υπάρχει σαφὴς διάκριση τῆς πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς, ἀν καὶ διακρίνουμε ἀκόμη εἰκόνες ἢ ἱερὰ βιβλία μέσα σε δικαστικὲς αἰθουσες προκειμένου νὰ ὀρκιστοῦν οἱ μάρτυρες, ἢ μέσα σε χώρους σχολείων, στρατηγείων, υπουργείων, κλπ.

Να αιτιολογηθεῖ ἡ ἀντιφατικὴ στάση τῆς Βουλῆς σε δύο διαφορετικά

σημεία της συνεδρίας: «εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα» (§50) και «ήσυχίαν εἶχε» (§55). ΑΠ.: Στο σημείο «εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα» (§50) φαίνεται η ειλικρινής ευμένια της βουλῆς ἀπέναντι στον Θηραμένη, ο οποίος ολοκλήρωσε μια επιτυχημένη και πειστική για την αθωότητά του απολογία. Αντίθετα στο σημείο «ήσυχίαν εἶχε» (§55) διακρίνεται η παντελής στέρηση ελευθερίας λόγου που επέβαλε στην βουλή το καθεστὼς βίας και τρομοκρατίας των τριάκοντα τυράννων. Μετά την εμφάνιση των παρακρατικών με τα μαχαίρια και την αυθαίρετη διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των τρισχιλίων, προστίθεται και η αυθαίρετη καταδίκη του σε θάνατο από τον Κριτία. Ο τελευταίος εξασφαλίζοντας την σιωπή της βουλῆς εξασφαλίζει και την συνενοχή της.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §1-17

Ακρότητες των Τριάκοντα/ Η κατάληψη του φρουρίου της Φυλῆς / Αιφνιδιαστική επίθεση και νίκη των δημοκρατικών/ Σύλληψη των κατοίκων της Ελευσίνας/ Οι θέσεις των αντιπάλων σε σημεία της πόλης του Πειραιά/ Ο λόγος του Θρασυβούλου πριν από τη μάχη

[1] Τέτοιος στάθηκε ο θάνατος του Θηραμένη. Τότε πια θεώρησαν οι Τριάντα πως ἦταν ελεύθεροι να τυραννούν δίχως φόβο· όχι μόνο απαγόρευσαν σ' όσους δεν ἦταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη, αλλά τους ἄρπαζαν κι από μέσα απ' τ' αγροκτήματά τους για να τους πάρουν, αυτοί κ' οι φίλοι τους, τη γη τους. Οι κατατρεγμένοι κατέφευγαν στον Πειραιά, μα κ' εκεί συνεχιζόταν ο διωγμός· τα Μέγαρα κ' η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες. [2] Τότε κίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με μια εβδομηνταριά άντρες κ' ἐπίασε τ' οχυρό φρούριο της Φυλῆς. Μια μέρα πούκανε πολύ καλό καιρό βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν, έχοντας μαζί τους τους Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν ἔφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να κάνουν ἀμέσως επίθεση στο φρούριο, αλλά πληγώθηκαν κ' ἔφυγαν ἄπραχτοι. [3] Οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να κόψουν τον ανεφοδιασμό των επαναστατών και να τους αναγκάσουν να παραδοθῶν· τη νύχτα ὁμως και την ἄλλη μέρα χιόνισε τόσο πολύ που υποχρεώθηκαν να γυρίσουν πίσω στην πόλη, βουτηγμένοι στα χιόνια, αφού τους σκότωσαν οι ἄλλοι πολλούς βοηθητικούς. [4] Κατάλαβαν ωστόσο ότι οι επαναστάτες θα λεηλατούσαν και τις καλλιέργειες αν δεν υπήρχε φρουρά να τις προστατέψῃ· ἔστειλαν λοιπὸν στα σύνορα —κάπου δεκαπέντε στάδια από τη Φυλή— ὅλη σχεδὸν τη Λακωνική φρουρά και το ιππικό δύο φυλῶν, που στρατοπέδευαν σ' ἓνα πυκνοφυτεμένο τόπο και φύλαγαν την περιοχή. [5] Στο μεταξύ εἶχαν συγκεντρωθῇ στη Φυλή κάπου εφτακόσιοι ἄνδρες. Μια νύχτα, ο Θρασύβουλος τους πήρε και τους κατέβασε σ' ἀπόσταση τριῶν ἢ τεσσάρων σταδίων από τη φρουρά· ἐκεῖ ἀπόθεσαν τα ὅπλα τους και περίμεναν. [6] Κατὰ τα ξημερώματα σηκώθηκαν οι φρουροί και τράβηξαν ο καθένας στη δουλειά του, ξεμακραίνοντας από τον οπλισμό τους. Εκείνη την ὥρα —καθὼς οι ιπποκόμοι ἔκαναν θόρυβο ξυστρίζοντας τ' ἄλογα— οι ἄντρες του Θρασύβουλου ἄδραξαν τ' ἄρματα, κι ὁρμώντας καταπάνω τους τρεχάτοι σκότωσαν μερικούς και κυνήγησαν τους ἄλλους, που τόβαλαν στα πόδια, ως ἔξη-εφτά στάδια δρόμο. Οι ολιγαρχικοί ἔχασαν πάνω από εκατὸν εἴκοσι οπλίτες και τρεις ιππείς· το Νικόστρατο, το λεγόμενο «ωραίο», κι ἄλλους δυο που πιάστηκαν στα στρώματά τους. [7] Κατόπι οι επαναστάτες γύρισαν πίσω, ἔστησαν τρόπαιο, μάζεψαν τα ὅπλα και τα λάφυρα που εἶχαν πέσει στα χέρια τους και πήγαν πίσω στη Φυλή. Όταν ἦρθε το ιππικό από την πόλη για ἐνίσχυση, δε βρήκε κανέναν εχθρό μπροστά του· ἔμεινε λοιπὸν ἐκεῖ μόνο ὥσπου να παραλάβουν τους νεκρούς οι συγγενεῖς τους και γύρισε ξανά στην πόλη. [8] Ἐπειτα απ' αὐτό οι Τριάντα, κρίνοντας ότι η θέση τους εἶχε κλονιστεῖ, αποφάσισαν να κάνουν δική τους την Ελευσίνα για να την ἔχουν καταφύγιο σ' ὥρα ἀνάγκης. Πήγαν λοιπὸν ἐκεῖ ο Κριτίας κ' οι ἄλλοι συνάδελφοι του, έχοντας δώσει από

πριν οδηγήσει στο ιππικό, κ' έκαναν επιθεώρηση στους Ελευσίνιους. Κατόπι, με το πρόσχημα ότι ήθελαν να ξέρουν πόσοι είναι και πόση πρόσθετη φρουρά θα χρειαστούν, πρόσταξαν να τους καταγράψουν όλους, κι ο καθένας που θα καταγραφόταν να βγαίνει από τη μικρή πύλη προς τη θάλασσα. Στο γιαλό όμως είχαν τοποθετήσει δεξιά κι αριστερά τους ιππείς, κ' έναν-έναν που έβγαине τον άρπαζαν οι βοηθοί τους και τον έδεναν χεροπόδαρα. Αφού τους έπιασαν όλους μ' αυτό τον τρόπο, πρόσταξαν τον αρχηγό του ιππικού Λυσίμαχο να τους πάρη και να τους παραδώση στους Έντεκα. [9] Την άλλη μέρα συγκέντρωσαν στο Ωδείο τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο, καθώς και τους υπόλοιπους ιππείς, κι ο Κριτίας σηκώθηκε κ' είπε: «Το καθεστώς, άνδρες, δεν τ' οργανώνουμε μόνο για καλό δικό μας, μα άλλο τόσο και για δικό σας. Μια και θάχετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους. Για τούτο είν' ανάγκη να καταδικάσετε τους Ελευσίνιους που πιάσαμε, ώστε νάχετε τις ίδιες ελπίδες και τους ίδιους φόβους με μας.» [10] Και τους έδειξε ένα σημείο, λέγοντας να παν εκεί να ψηφίσουν ένας-ένας, φανερά. Το μισό Ωδείο ήταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς· άλλωστε όσοι πολίτες δε σκοτίζονταν παρά μόνο για το συμφέρον τους τάβλεπαν αυτά με καλό μάτι... Μετά απ' αυτά ο Θρασύβουλος πήρε τους ανθρώπους του από τη Φυλή — είχαν κιόλας μαζευτή περίπου χίλιοι— κ' έφτασε νύχτα στον Πειραιά. Μόλις τόμαθαν οι Τριάντα έτρεξαν να τους χτυπήσουν με τους Λάκωνες, τους οπλίτες και το ιππικό, και προχώρησαν από τον αμαξωτό δρόμο που ανεβαίνει στον Πειραιά. [11] Οι επαναστάτες δοκίμασαν στην αρχή να τους εμποδίσουν, αλλά βλέποντας ότι ο περίγυρος του Πειραιά, μέγας καθώς ήταν, χρειαζόταν πολυάνθρωπη φρουρά για την επάνδρωσή του ενώ αυτοί ήταν λίγοι, συσπειρώθηκαν στη Μουνιχία. Τότε οι ολιγαρχικοί πήγαν στην Ιπποδάμειο Αγορά· πρώτα παρατάχτηκαν έτσι ώστε να πιάνουν όλο το φάρδος του δρόμου που οδηγεί στο ιερό της Άρτεμης της Μουνιχίας και στο Βενδίδειο, και το βάθος τους έφτασε τις πενήντα σειρές. Κατόπι, μ' αυτό το σχηματισμό, άρχισαν ν' ανηφορίζουν.[12] Αντίκρυ τους, οι επαναστάτες έπιασαν κ' εκείνοι όλο το πλάτος του δρόμου, οι οπλίτες τους όμως είχαν μόνο δέκα σειρές βάθος· πίσω τους ωστόσο πήραν θέση ασπιδοφόροι κ' ελαφρό πεζικό οπλισμένο μ' ακόντια, και πιο πίσω ακόμα άλλοι, οπλισμένοι με πέτρες. (Απ' αυτούς ήταν πολλοί, γιατί είχαν προστεθή και ντόπιοι). Καθώς προχωρούσαν οι αντίπαλοι, ο Θρασύβουλος πρόσταξε τους άνδρες του ν' αποθέσουν τις ασπίδες τους· κάνοντας κι αυτός το ίδιο, αλλά κρατώντας τ' άλλα όπλα του, στάθηκε στη μέση κ' είπε: [13] «Θυμηθήτε, πολίτες —κι όσοι δεν το ξέρετε, μάθετέ το— ότι στο δεξιό εκείνων που πλησιάζουν βρίσκονται αυτοί που εδώ και τέσσερεις μέρες νικήσατε και πήρατε στο κυνήγι. Στο άκρο αριστερό τους πάλι είναι οι ίδιοι οι Τριάντα —αυτοί που δίχως σε τίποτα νάχουμε φταιξει μας εξόριζαν από την πόλη, μας έδιωχναν από τα σπίτια μας κ' έκαναν προγραφές των αγαπημένων μας. Να όμως που τώρα τους έλαχε κάτι που αυτοί ποτέ δεν περίμεναν, ενώ εμείς πάντα το ευχόμασταν— τους αντικρύζουμε με τα όπλα στα χέρια! [14] Κάποτε μας έπιαναν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αυτό κ' οι θεοί παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλούνε θύελλα την ώρα που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλών εχθρών, θριαμβεύουμε χάρη στην εύνοιά τους· [15] και να τώρα που μας έφεραν σε τοποθεσία όπου οι εχθροί έχουν ν' ανέβουν ανήφορο κ' έτσι δεν μπορούν ούτε δόρατα, ούτε ακόντια να ρίξουν πάνω από τα κεφάλια των μπροστινών τους, ενώ εμείς από ψηλά θα τους φτάνουμε και με δόρατα και μ' ακόντια και με πέτρες και θα χτυπήσουμε πολλούς. [16] Θα νόμιζε κανένας ότι με τις πρώτες σειρές τους τουλάχιστον θα χρειαστή να πολεμήσουμε σαν ίσοι προς ίσους· αν όμως εσείς ρίχνετε τα βέλη σας πυκνά-πυκνά, όπως πρέπει, κανένας σας δε θ' αστοχήση — γεμάτος καθώς είν' ο δρόμος από δαύτους. Αυτοί πάλι θα κρύβονται όλη την ώρα κάτω από

τις ασπίδες τους για να προφυλαχτούν— έτσι θα μπορούμε να τους χτυπάμε όπου θέλουμε, σα νάναι τυφλοί, αλλά και να ορμάμε καταπάνω τους και να τους γκρεμίζουμε. [17] Εμπρός λοιπόν, άνδρες, αγωνιστήτε με τέτοιο τρόπο, που ο καθένας σας να νιώσει ότι σ' αυτόν χρωστάμε το πιο πολύ τη νίκη! Γιατί αυτή, αν θέλη ο θεός, θα μας δώσει πίσω πατρίδα, σπίτια, ελευθερία, τιμές, παιδιά —σ' όσους έχουν— και γυναίκες. Τρισευτυχισμένοι θάναι στ' αλήθεια όσοι από μας, νικητές, ζήσουν για να δουν τη γλυκύτατη εκείνη μέρα! Ευτυχισμένος όμως κι όποιος σκοτωθή, γιατί σε κανένα —και πλούσιος νάναι— δε θα στηθή μνημείο λαμπρό σαν το δικό του! Όταν λοιπόν έρθει η στιγμή θ' αρχίσω εγώ να τραγουδάω τον παιάνα— και μόλις επικαλεστούμε τον Ευνάλιο ας ορμήσουμε όλοι με μια καρδιά, να ξεπληρώσουμε σ' αυτούς τους ανθρώπους τις προσβολές που μας έκαναν !»

[Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

§1-7: Η ομάδα των «σκληρών» του καθεστώτος των τριάκοντα επικράτησε. Η σκληρότητα του καθεστώτος έφτασε σε ακραίες μορφές: διώξεις πολιτών, καταπάτηση περιουσιών από τους οπαδούς της τυραννίας, εκτελέσεις. Άρχισε να οργανώνεται η αντίσταση: οι διωκόμενοι κατέφευγαν πρώτα στον Πειραιά και από εκεί έξω από τα σύνορα, στα Μέγαρα και κυρίως στη Θήβα.

§1: «Τέτοιος στάθηκε ο θάνατος του Θηραμένη»: Ο Θηραμένης καταδικάστηκε σε θάνατο το φθινόπωρο του 404π.Χ.

«Τότε πια... φόβο»: Έπειτα από τη μάταιη προσπάθεια του Θηραμένη να περιορίσει τις ακρότητες και τις βιαιότητες των τριάκοντα, τελικά επικράτησε η ομάδα των σκληροπυρηνικών. Με αρχηγό τον Κριτία εξαπολύθηκε στην Αθήνα ένα κύμα τρομοκρατίας με διώξεις πολιτών, καταπάτηση περιουσιών και εκτελέσεις αντιφρονούντων.

«όχι μόνο απαγόρευσαν... πόλη»: Όσοι είχαν υποστεί διώξεις στην ύπαιθρο της Αττικής, δεν επιτρεπόταν άλλωστε να μπουκνέ στο κέντρο της πόλης («... **μή εισιέναι εἰς τὸ ἄστυ**»), κατέφευγαν στον Πειραιά. Στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας την οποία συγκροτούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι. Ο Διόδωρος μας πληροφορεί ότι ο μισός πληθυσμός της Αθήνας είχε καταφύγει στον Πειραιά, ενώ ο Ισοκράτης ότι θανατώθηκαν περίπου 1500 και περίπου 5000 εξορίστηκαν.

Οι ενέργειες των τριάκοντα μετά την εκτέλεση του Θηραμένη: α. απαγόρευσαν την είσοδο στην πόλη σε όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο. β. απομάκρυναν τους ανθρώπους μέσα από τα κτήματά τους, για να τους τα πάρουν. Οι κατατρεγμένοι καταφεύγουν στον Πειραιά: Στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας. Αυτή αποτελούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι.

Τα Μέγαρα και η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες: Ο Ξενοφών περιγράφει ειρωνικά την κατάσταση: οι τριάκοντα, με τις ακρότητές τους γέμισαν και τα Μέγαρα και τη Θήβα από αυτούς που απομακρύνονταν από την Αττική ή, με διαφορετική διατύπωση, «και τα Μέγαρα και η Θήβα πλημμύρισαν από πολιτικούς πρόσφυγες». Οι δύο αυτές πόλεις ήταν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων και εχθροί των Αθηναίων. Ξεκινά όμως μια μεταστροφή τους, η οποία οφείλεται:

α. στην ανάπτυξη αντισπαρτιατικών συναισθημάτων , γιατί οι Σπαρτιάτες δεν άκουσαν τις εισηγήσεις τους για την μεταχείριση των Αθηναίων, ούτε τους κάλεσαν να λάβουν μέρος στην οργάνωση του μεταπολεμικού Αιγαίου, ούτε τους παρέδωσαν τμήμα των λαφύρων

β. στην εκλογή του Ισμηνία στη Θήβα, ο οποίος εκπροσωπούσε την αντολακωνική παράταξη

γ. στη δυνατότητα ανάληψης επιχειρήσεων εντός της αττικής από τα εδάφη τους λόγω κοντινής απόστασης.

Η ενέργειά τους να δεχτούν πολιτικούς πρόσφυγες θεωρείται όχι μόνο πολιτική, αλλά και ηθική. Οι κατατρεγμένοι είχαν εκδιωχθεί από την πατρίδα τους για τις πολιτικές τους ιδέες και είχαν ανάγκη από πολιτικό άσυλο. Αν και δεν ήταν εγκληματίες , καταδιώκονταν ως τέτοιοι. Οι άγραφοι ηθικοί κανόνες της ελληνικής θρησκευτικής παράδοσης τότε «επέβαλλαν» την φιλοξενία και την παροχή βοήθειας σε τέτοιους ανθρώπους.

Όσο μεγάλωνε το κύμα των φυγάδων, άρχισε να διαφαίνεται ο κίνδυνος για το τυραννικό καθεστώς: να οργανωθούν ένοπλες ομάδες πολιτικών προσφύγων. Για να προλάβουν τέτοιο ενδεχόμενο οι Σπαρτιάτες εξέδωσαν αυστηρή διαταγή, όπως παραδίδεται από τον Πλούταρχο στον Βίο του Λυσάνδρου, κεφ. 27: «Λακεδαιμόνιοι έψηφίσαντο... οι φυγάδες Αθηναίοι να οδηγούνται πίσω στην Αθήνα από κάθε κράτος και να θεωρούνται παραβάτες όσοι φέρουν εμπόδια σ' αυτούς που προσπαθούν να τους φέρουν πίσω». Στο ίδιο κείμενο όμως φαίνεται η αντίδραση του κράτους των Θηβών.

Οι Θηβαίοι «άντεψηφίσαντο... ψηφίσματα πρέποντα καὶ ἀδελφὰ (= σύμφωνα) ταῖς Ἡρακλέους καὶ Διονύσου πράξεσιν, οἰκίαν μὲν ἀνεῶχθαι (να είναι ανοιχτή) πᾶσαν καὶ πόλιν ἐν Βοιωτίᾳ τοῖς δεομένοις Ἀθηναίων, [] ἂν δὲ τις Ἀθήναζε (= στην Αθήνα) διὰ τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τοὺς τυράννους ὄπλα κομίσῃ, μήτε ὁρᾷ τινὰ Θηβαῖον μήτε ἀκούειν []. Θρασύβουλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Φυλὴν καταλαβόντες ἐκ Θηβῶν ὠρμήθησαν, ὅπλα καὶ χρήματα καὶ τὸ λαθεῖν τὸ ἄρξασθαι (να μην τους πάρουν είδηση, οι τύραννοι, προτού αρχίσουν) Θηβαίων αὐτοῖς συμπαρασκευασάντων».

§2: Θρασύβουλος: Αθηναίος στρατιωτικός και πολιτικός που έζησε περί το τέλος του 5^{ου} και στις αρχές του 4^{ου} αιώνα. Ήταν αυτός που μαζί με τον Θράσυλλο επεδίωξε την αποκατάσταση της αθηναϊκής δημοκρατίας (411π.Χ). Το 404π.Χ ήρθε σε ρήξη με τους ολιγαρχικούς, οι οποίοι προσπάθησαν να τον εξοντώσουν. Έτσι κατέφυγε στη Θήβα όπου και οργάνωσε ένα εθελοντικό σώμα αυτοεξόριστων Αθηναίων. Αφού κατέλαβε το φρούριο της Φυλής και τον Πειραιά, αποκατέστησε τη δημοκρατία στην Αθήνα.

«από τη Θήβα»: Μεγάλη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι οι Θηβαίοι, άσπονδοι εχθροί των Αθηναίων, ενώ στο συμμαχικό συνέδριο της Σπάρτης ζητούσαν την καταστροφή τους, τώρα βοηθούν τον Θρασύβουλο και τους αυτοεξόριστους Αθηναίους.

«ο Θρασύβουλος... Φυλής»: Το φρούριο της Φυλής ήταν οχυρή τοποθεσία στα χρόνια του πολέμου. Όμως μετά τη λήξη του οι τριάκοντα άφησαν ανοχύρωτα όλα σχεδόν τα φρούρια της Αττικής. Έτσι ο Θρασύβουλος με τους άντρες του το κατέλαβε εύκολα και το έκανε ορμητήριό του.

§3: Οι τριάκοντα με τους τρισχιλίους και το ιππικό έφτασαν στη Φυλή μια μέρα με πολύ καλό καιρό, για να χτυπήσουν τον Θρασύβουλο και τους άντρες του. Η πρώτη επίθεση έγινε από κάποιους νέους, αλλά ήταν αποτυχημένη. Οι τριάκοντα τότε σχεδίασαν να χτίσουν ένα τείχος που θα εμποδίζει τους αντιπάλους τους να

ανεφοδιάζονται κι αυτό θα τους ανάγκαζε να παραδοθούν. Τη νύχτα όμως έπεσε τόσο πολύ χιόνι που ανέτρεψε άρδην τα σχέδιά τους και μάλιστα οι αντίπαλοι σκότωσαν πολλούς βοηθητικούς τους.

§4: Οι τριάκοντα αντιλήφθηκαν ότι αν κάποιος δεν φρουρούσε τις καλλιέργειες οι επαναστάτες θα τις λεηλατούσαν στην προσπάθειά τους να βρουν τροφή. Έτσι έστειλαν όλη σχεδόν τη Λακωνική φρουρά και το ιππικό δυο φυλών για να φυλάξουν την περιοχή.

§5: Η αντίδραση κατά του τυραννικού καθεστώτος είναι τόσο έντονη, ώστε μέσα σε ελάχιστες μέρες η δύναμη του Θρασύβουλου στη Φυλή δεκαπλασιάζεται.

«Μια νύχτα... περίμεναν»: Το φρούριο της Φυλής βρισκόταν σε λόφο και θα γινόταν εύκολα στόχος των αντιπάλων. Ο Θρασύβουλος αντί να περιμένει μια οργανωμένη αντίδραση των ολιγαρχικών, τολμά να κατεβάσει τους άνδρες του τη νύχτα στην πεδιάδα και να επιχειρήσει μια αιφνιδιαστική επίθεση εναντίον των αντιπάλων. (Το στάδιο είναι μονάδα μέτρησης του μήκους=185μ. Άρα στρατοπέδευαν περίπου 600μ από το άγημα των αντιπάλων).

§6: Τα ξημερώματα οι φρουροί ξεμάκρυναν από τον οπλισμό κάνοντας διάφορες εργασίες. Ο Θρασύβουλος εκμεταλλεύτηκε τη στιγμή που οι ιπποκόμοι έκαναν θόρυβο ξυστρίζοντας τα άλογά τους και επιτέθηκε αιφνιδιαστικά. Οι ολιγαρχικοί αιφνιδιάστηκαν. Έχασαν πάνω από 120 οπλίτες και τρεις ιππείς.

§7: Οι νικητές έστησαν τρόπαιο, μάζεψαν τα όπλα και τα λάφυρα και επέστρεψαν στη Φυλή. Το ιππικό που έφτασε από την πόλη για ενίσχυση δεν φάνηκε χρήσιμο σε κάτι. Έμεινε μέχρι οι συγγενείς των νεκρών να παραλάβουν τους δικούς τους κι επέστρεψε στην πόλη.

«τρόπαιο»: Πρόχειρο μνημείο νίκης που έστηναν οι νικητές στο πεδίο της μάχης με λάφυρα των ηττημένων. Συνήθως ήταν αφιερωμένο σε κάποιο θεό και άρα ήταν ιερό. Κανείς στο μέλλον δεν τολμούσε να το πειράξει.

Ενέργειες τριάκοντα απέναντι στον Θρασύβουλο και τους δημοκρατικούς στη Φυλή (§2-7):

- α. εκστρατεία με τους 3.000 και το ιππικό, επίθεση ορισμένων νέων, τραυματισμός, αποχώρηση.
- β. σχεδιασμός ανέγερσης τείχους, για να αποκλειστούν οι δημοκρατικοί και να παραδοθούν λόγω αδυναμίας ανεφοδιασμού
- γ. αποστολή λακωνικής φρουράς και ιππικού στα σύνορα για την προστασία των καλλιεργειών.

§8-10: Οι Τριάκοντα, μετά την πρώτη τους ήττα και βλέποντας τη συνεχή ενίσχυση των δημοκρατικών, προσπαθούν να εξασφαλίσουν καταφύγιο στην Ελευσίνα, σε περίπτωση οριστικής ήττας. Χρησιμοποιούν γι' αυτό παράνομα και αθέμιτα μέσα, με δολιότητα και άσκηση πρωτοφανούς τρομοκρατίας.

§8: Για να πετύχει η συγκέντρωση των κατοίκων της Ελευσίνας (το «μπλόκο»), οι Τριάκοντα εξαπατούν τα θύματά τους· συγκεντρώνουν τους πολίτες, δήθεν, για απογραφή (για να τους στείλουν επιπλέον φρουρούς για προστασία) και ασκούν (αρχικά τουλάχιστον) ψυχολογική βία στον πληθυσμό με την παρουσία των ιππέων.

Για να γίνει ευκολότερη η σύλληψή τους, υποχρέωσαν τους κατοίκους να απογράφονται ένας ένας περνώντας μέσα από μια μικρή πύλη που οδηγούσε στο γυαλό. Εκεί συνελάμβαναν όσους ήταν δημοκρατικοί και φιλικά διακείμενοι προς τον Θρασύβουλο.

§9: Ο αρχηγός του ιππικού, ο Λυσίμαχος διατάχθηκε να παραδώσει στους έντεκα τους αιχμαλώτους. Την επόμενη μέρα συγκέντρωσαν στο Ωδείο τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο και τους υπόλοιπους ιππείς και τους μίλησε ο Κριτίας, ο οποίος προσπάθησε να τους πείσει να συνεργαστούν μαζί του καταδικάζοντας τους Ελευσίνιους αιχμαλώτους. Σύμφωνα με μαρτυρίες του Λυσία και του Διόδωρου οι τριάκοντα θανάτωσαν περίπου τριακόσιους χωρίς να τους απαγγείλουν καμία κατηγορία και χωρίς να τους δικάσουν τον καθένα χωριστά.

«Ωδείο»: Στεγασμένο θέατρο που προοριζόταν για μουσικές ακροάσεις. Την εποχή εκείνη υπήρχαν δυο Ωδεία στην Αθήνα, ένα στη Ν.Α πλευρά της Ακρόπολης κι ένα άλλο έξω από το άστυ. Εδώ μάλλον γίνεται αναφορά στο πρώτο που οικοδομήθηκε από τον Περικλή. Σ' αυτό συναθροίζονταν οι Αθηναίοι για να παρακολουθήσουν τον προάγωνα.

«τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο και τους υπόλοιπους ιππείς»: Πρόκειται για τους 3000 ολιγαρχικούς, έμπιστα όργανα των τριάκοντα, που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο.

Επιχειρήματα Κριτία- παραγωγικός συλλογισμός:

α. λογικά: Θέση Κριτία= η οργάνωση του καθεστώτος με σκοπό το καλό των Τριάκοντα και των ομοϊδεατών τους./ επιχείρημα= η συμμετοχή στις τιμές καθιστά αναγκαία και την συμμετοχή στους κινδύνους./ τεκμήρια= αλήθεια

β. συναισθηματικά: προσπάθεια για δημιουργία συναισθημάτων φόβου αλλά και υπερηφάνειας στην ψυχή των τρισχιλίων με λέξεις όπως «καλό», «τιμές», «κινδύνους», «ελπίδες», «φόβους».

Τα επιχειρήματά του θα λέγαμε ότι είναι ρεαλιστικά και στοχεύουν λόγω της ανασφάλειας που αισθάνεται ο Κριτίας, να καταστήσουν τους τρισχιλίους συνυπεύθυνους, ώστε να αγωνίζονται με όλη τους τη δύναμη για το καθεστώς. Επιπλέον συνυπεύθυνοι καθίστανται οι τρισχίλιοι και με την καταδίκη σε θάνατο των δημοκρατικών Ελευσινίων.

§10: να ψηφίσουν...φανερά: Ακόμη και στους συνεργάτες του καθεστώτος δεν έχει εμπιστοσύνη ο Κριτίας. Για να μην υπάρξουν «διαρροές ψήφων», εκτός από την (πρωτοφανή) πολυπληθή παρουσία Σπαρτιατών στρατιωτών μέσα στο χώρο του (δήθεν) δικαστηρίου, επιβάλλεται και η φανερή ψηφοφορία. Στο πλήθος των δικονομικών παραβάσεων, σ' αυτή την παρωδία δίκης, πρέπει να προστεθεί κι αυτή την οποία τονίζει ο Λυσίας (Κατά Έρατοσθένη, 52): δικάστηκαν τριακόσιοι άνθρωποι με μια ψηφοφορία, ενώ βασική αρχή δικαίου για το αθηναϊκό κράτος ήταν ότι δεν εκδίδονται συνολικές αποφάσεις αλλά για τον κάθε κατηγορούμενο χωριστά. «...ὁ Έρατοσθένης..., ἐλθὼν μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμῖνα καὶ Ἐλευσινὰ τε τριακοσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ μὶξ ψήφῳ αὐτῶν ἀπάντων θάνατον κατέγνωσεν».

«Λάκωνες φρουρούς»: Πρόκειται για τη φρουρά του Καλλίβιου, την οποία οι τριάκοντα περιποιούνται για να επιδοκιμάζει τα έργα τους.

«είχαν κιόλας μαζευτεί περίπου χίλιοι»: Προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι οι δημοκρατικοί επαναστάτες πολλαπλασιάζονται μέρα με τη μέρα. Η ενίσχυση των δυνάμεών τους δείχνει ξεκάθαρα πόσο μισητό ήταν πια στους πολίτες το καθεστώς των τριάκοντα.

«νύχτα»: Οι στρατηγικές ικανότητες του Θρασύβουλου φαίνονται τός από την ταχύτητα, όσο και από το χρόνο των κινήσεών του.

«Μόλις τόμαθαν... Πειραιά»: Οι δυνάμεις των τριάκοντα απαρτίζονται από τη φρουρά του Καλλίβιου, τους ιππείς και από τους τρισχιλίους. Ο δρόμος για τον Πειραιά ήταν ανηφορικός, γιατί ο Πειραιάς τότε ήταν χτισμένος εκεί που είναι σήμερα η Καστέλα.

«ο περίγυρος του Πειραιά, μεγάλος καθώς ήταν...»: πρόκειται για το τείχος του Πειραιά που ήταν αρκετά εκτεταμένο. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη είχε έκταση περίπου 60 στάδια= 11.150μ.

ο Θρασύβουλος...είχαν αμζευτεί κιόλας χίλιοι: Νέα αύξηση του αριθμού των ανδρών του Θρασύβουλου από 700 σε 1000 άτομα μέσα σε μια νύχτα, γεγονός που δείχνει το μίσος των δημοκρατικών κατά των Τριάκοντα, την επιθυμία τους να τους ανατρέψουν, αλλά και το αναπτειρωμένο ηθικό τους μετά τη νίκη στη Φυλή.

§10-12: Ο έμπειρος στρατιωτικός Ξενοφών περιγράφει με ακρίβεια και συντομία τις θέσεις και τις κινήσεις των αντιπάλων πριν από τη μάχη.

§11 «Μουνιχία»: Η περιοχή, ο λόφος (της σημερινής Καστέλας) και το κλειστό λιμάνι (σημερινό Τουρκολίμανο ή Μικρολίμανο) οφείλουν το όνομά τους στον μυθικό βασιλιά της Αττικής Μούνιχο, γιο του Παντοκλέους, οικιστή της περιοχής και ιδρυτή της λατρείας της Μουνιχίας Αρτέμιδος. Η σπουδαιότερη λατρευτική εκδήλωση ήταν τα Μουνίχια και ο μήνας ονομαζόταν Μουνιχιών.

«Ιπποδάμειος αγορά»: Η Ιπποδάμειος αγορά ήταν το κέντρο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του Πειραιά, του σημαντικότερου εμπορικού κέντρου της Μεσογείου στα χρόνια της ακμής της αθηναϊκής δημοκρατίας. Τα σχέδια της αγοράς και της ευρύτερης περιοχής είχαν κατασκευαστεί στα μέσα του 5ου αι. από τον διάσημο πολεοδόμο Ιπποδάμο τον Μιλήσιο με παραγγελία του Περικλή.

«Βενδίδειο»: Ιερό αφιερωμένο στην Θρακική θεότητα Βενδίδα. Βρισκόταν στην πλαγιά του λόφου της Μουνιχίας και λίγο ψηλότερα από την Ιπποδάμειο αγορά.

§12 «Αντίκρυ τους... δρόμου»: Η μάχη έγινε σε κατοικημένη περιοχή και στον κεντρικό δρόμο που οδηγούσε από το κέντρο του Πειραιά στο λιμάνι της Μουνιχίας.

«οι οπλίτες τους... βάθος»: Συνήθως οι παρατάξεις είχαν βάθος μόνο οκτώ άνδρες. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι ο δρόμος στον οποίο έγινε η μάχη ήταν πολύ στενός. Οι δυνάμεις των ολιγαρχικών που υπερτερούσαν είχαν βάθος πενήντα ανδρών.

«πίσω τους... πέτρες»: Ασπιδοφόροι ήταν οι στρατιώτες που έφεραν μικρή και ελαφριά ασπίδα με ημικυκλικό σχήμα (πέλτη-πελτοφόροι). Η χρήση της είχε ξεκινήσει από τους Θράκες, αλλά γενικεύτηκε και έτσι δημιουργήθηκε το σώμα των πελταστών. Μαζί τους πολεμούσε το ελαφρό πεζικό οπλισμένο με ακόντια και οι

κάτοικοι της περιοχής που ήθελαν να βοηθήσουν οπλισμένοι με πέτρες.

«Καθώς προχωρούσαν... είπε»: Απόθεσαν τις ασπίδες τους και κράτησαν το δόρυ και το ξίφος.

§12-17: Μετά την περιγραφή της παράταξης των δημοκρατικών πριν από τη μάχη, ο Ξενοφών παραθέτει τον σύντομο λόγο του Θρασυβούλου προς τους αγωνιστές της δημοκρατίας. Ο Θρασύβουλος προσπαθεί να τους εγκαρδιώσει, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν πολλαπλάσιους εχθρούς. Ο λόγος, χαρακτηριστικό γνώρισμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, εκφράστηκε με πολλούς τρόπους και κυρίως με τη ρητορεία. Ήδη στον ομηρικό κόσμο το ιδανικό ενός ευπατρίδη ήταν: **μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων** (να είναι ικανός στον λόγο και στην πράξη) Ιλ. Ι 443. Η εξέλιξη του πολιτισμού ανέβασε τον λόγο σε τελειότητα ως **«πειθοῦς δημιουργόν»** τον 5ο και τον 4ο αι. π.Χ., κυρίως στην Αθήνα: η εκκλησία του δήμου, τα δικαστήρια, η αγορά, ο Κεραμεικός ήταν οι χώροι που ακουγόταν ο ελληνικός λόγος.

Από την άποψη της τεχνικής, ο Θρασύβουλος χρησιμοποιεί στον λόγο του καιρίες αντιθέσεις: από την άποψη των ιδεών, προβάλλει βασικές έννοιες και αξίες της αρχαίας ελληνικής ζωής: ταυτόχρονα δίνει σαφείς οδηγίες για την τακτική της μάχης που θ' ακολουθήσει.

§13 «στο δεξιό... κυνήγι»: Πρόκειται για τους Σπαρτιάτες του Καλλίβιου, που συνήθιζαν να παρατάσσονται στη δεξιά πτέρυγα./ «Στο άκρο αριστερό τους...»: Στο αριστερό μέρος της παράταξης βρίσκονταν πάντα οι ιππείς. Ανάμεσά τους ήταν και οι τριάκοντα. Άρα στο κέντρο της παράταξης ήταν οι τρισχίλιοι οπλίτες.

§13-14: Το καθεστώς της βίας και τρόμου κατά την περίοδο της τυραννίας με τις κατασχέσεις περιουσιών, τις προγραφές, τις συλλήψεις, τις εξορίες περιγράφει εύγλωττα και ο Λυσίας κυρίως στα κεφάλαια 95-97 του λόγου «Κατά Ερατοσθένους»: Σ' εσάς, μολονότι πολλά υπάρχουν ακόμα να πω, μόνο αυτά αναφέρω. Όσοι πάλι κατεβήκατε στον Πειραιά, θυμηθείτε πρώτα την υπόθεση των όπλων: ενώ είχατε πάρει μέρος σε πολλές μάχες σε ξένους τόπους, τα όπλα σας τα στήρηναν όχι εθνικοί σας εχθροί, αλλά αυτοί εδώ, και μάλιστα σε περίοδο ειρήνης: ύστερα σας κήρυξαν έκπτωτους από την πόλη που σας είχαν παραδώσει οι προγονοί σας, και όσο ζούσατε στην εξορία, αυτοί ζητούσαν την έκδοσή σας από διάφορες πόλεις. Για όλα αυτά πρέπει να αισθανθείτε τόση οργή, όση και τον καιρό της εξορίας σας, και να θυμηθείτε και όσα άλλα δεινά υποφέρατε από αυτούς: άλλους έσερναν από την αγορά και άλλους από τόπους λατρείας, και τους σκότωναν: άλλους άρπαζαν βίαια από τα παιδιά, τους γονείς και τις γυναίκες τους, τους ανάγκαζαν να αυτοκτονήσουν και δεν έδιναν καν άδεια να θαφτούν με τα καθιερωμένα έθιμα, πιστεύοντας ότι η δική τους εξουσία θα ήταν μονιμότερη από την τιμωρία των θεών. Και όσοι ξεφύγατε το θάνατο, έχοντας περάσει πολλούς κινδύνους, έχοντας περιπλανηθεί σε πολλές πόλεις και αντιμετωπίζοντας από παντού την άρνηση, χωρίς να έχετε καν τα απαραίτητα για να ζήσετε, άλλοι από σας έχοντας αφήσει τα παιδιά σας σε πατρίδα τώρα εχθρική, άλλοι σε ξένους τόπους, έχοντας γύρω σας πολλούς αντιπάλους, ήρθατε τέλος στον Πειραιά. Ύστερα από πολλούς και μεγάλους κινδύνους, με τη γενναιότητά σας άλλους ελευθερώσατε και άλλους φέρατε πίσω στην πατρίδα.
(Μετάφραση Ν. Χουρμουζιάδη)

«Να όμως... στα χέρια!»: Οι δημοκρατικοί εύχονταν να συναντήσουν τους τριάκοντα και να τους εκδικηθούν. Τώρα έφτασε αυτή η στιγμή και μάλιστα βρίσκονται και σε προνομιούχο θέση. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά οι δημοκρατικοί τώρα

έχουν όπλα. Ας θυμηθούμε ότι οι τριάκοντα είχαν αφαιρέσει τα όπλα από όλους τους Αθηναίους πολίτες εκτός από τους τρισχιλίους που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο.

§14 «Κάποτε μας έπιαναν... πόλη»: Εδώ δηλώνεται χαρακτηριστικά η παραβίαση της προσωπικής ζωής των πολιτών και η διατάραξη της οικογενειακής ηρεμίας από τους τριάκοντα. Ο Θρασύβουλος σκόπιμα θυμίζει όλες τις συμφορές του παρελθόντος, για να οξύνει το μίσος των πολεμιστών του ενάντια στους αντιπάλους. Θέλει να τους οξύνει την οργή και να επαναφέρει στην μνήμη τους πόσο τους μισούσαν τη στιγμή που υπέστησαν τον εξευτελισμό από εκείνους.

«Γι' αυτό κ' οι θεοί... μέρος μας»: Με αυτό το επιχείρημα ο Θρασύβουλος προσπαθεί να τονώσει το ηθικό των πολεμιστών του. Επίσης εδώ παρατηρούμε την πίστη του Ξενοφώντα (σε αντίθεση με τον Θουκυδίδη) πως οι θεοί παρεμβαίνουν στα εγκόσμια.

«μέσα στην καλοκαιρία... εύνοιά τους»: Τα γεγονότα των τελευταίων ημερών αποτελούν για τον ομιλητή σημάδι της θεϊκής εύνοιας. Η απότομη μεταβολή του καιρού στη Φυλή πριν από τέσσερις μέρες που συνοδεύτηκε με την πρώτη μεγάλη νίκη των δημοκρατικών εναντίον των εχθρών τους είναι θεϊκό σημάδι και πρέπει να τους εμψυχώνει.

§15-16 «και να τώρα... γκρεμίζουμε»: Αν και λιγότεροι, οι άντρες του Θρασύβουλου έχουν το πλεονέκτημα της θέσης. Καθώς οι εχθροί θα ανηφορίζουν, δεν θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα δόρατα και τα ακόντια τους, γιατί μπροστά τους σε πιο ψηλό σημείο θα είναι δικοί τους. Αντίθετα οι άνδρες του Θρασύβουλου από ψηλά θα πετούν δόρατα, ακόντια και πέτρες και θα αναγκάσουν τους εχθρούς να οπισθοχωρήσουν. Καθώς θα κατηφορίζουν θα τους πετάξουν βέλη με απόλυτη ευστοχία, αφού τόσοι πολλοί καθώς θα είναι μαζεμένοι, σίγουρα τα βέλη θα βρουν αρκετούς στόχους. Θα αναγκαστούν να κρυφτούν κάτω από τις ασπίδες τους κι έτσι οι δημοκρατικοί θα τους χτυπούν όπου και με ό,τι θέλουν, αφού αυτοί δεν θα έχουν καμία ορατότητα και κανέναν έλεγχο της μάχης.

§17 «Εμπρός... τη νίκη»: Εδώ τονίζεται η συναίσθηση της ατομικής ευθύνης του κάθε πολεμιστή, αφού η νίκη είναι συνάθροιση της ατομικής προσπάθειας.

«αυτή... θα μας δώσει... και γυναίκες»: Η νίκη θα αποφέρει αγαθά στους δημοκρατικούς. Θα πάρουν πίσω την πατρίδα, το σπίτι, την ελευθερία, τις τιμές, τα παιδιά και τις γυναίκες τους. Η φράση ως προς την εκφραζόμενη ιδέα και τη διατύπωση θυμίζει τον περιώνυμο παίαντα των Αθηναίων, ενώ άρχιζαν την επίθεση στη ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.):

ὦ παῖδες Ἑλλήνων ἴτε,
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας γυναῖκας, θεῶν τε πατρώων ἔδη,
θῆκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

(Αισχύλου, Πέρσαι 402-405)

«Ευτυχισμένος όμως... το δικό του!»: Ο Θρασύβουλος καλοτυχίζει όσους θα επιζήσουν και νικητές θα απολαύσουν την ημέρα της απελευθέρωσης από τον τυραννικό ζυγό. Καλοτυχίζει όμως και όσους θα πεθάνουν πολεμώντας γενναία στη μάχη και θα τύχουν ενός περιλαμπρού μνημείου και της αθάνατης δόξας (υστεροφημία).

«Όταν λοιπόν... μας έκαναν!»: Ο παίαντας ήταν αρχικά θρησκευτικό άσμα προς τον θεό Απόλλωνα για την αποφυγή κάποιας συμφοράς ή για την τιμωρία κάποιου.

Αργότερα πήρε τη μορφή ευχαριστήριου άσματος που αναπεμπόταν προς τους θεούς για τη λύτρωση από κάποια συμφορά. Επίσης υπήρχαν πολεμικοί και εμβατήριοι παιάνες.

«Ενυάλιος»: Είναι ο Άρης, ο θεός του πολέμου στον οποίο προσεύχονταν οι πολεμιστές βγάζοντας δυνατές κραυγές λίγο πριν την μάχη.

Επιχειρήματα Θρασύβουλου:

- α. υπενθύμιση της νίκης στη Φυλή
- β. υπενθύμιση των δεινών που έπαθαν από τους Τριάκοντα
- γ. αναφορά στην προστασία που τους παρέχουν οι Θεοί.
- δ. επισήμανση της πλεονεκτικής τους θέσης έναντι των αντιπάλων

Ομιλία Θρασύβουλου= τυπικός ρητορικός λόγος:

- πρόλογος-προοίμιο: §13
- διήγηση-απόδειξη: §14-16
- επίλογος: §17

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Ποια τακτική διακυβέρνησης ακολούθησαν οι Τριάκοντα μετά τη θανάτωση του Θηραμένη και ποιες συνέπειες είχε για τους συμπολίτες τους;
2. Να χαρακτηρίσετε το ήθος της εξουσίας των Τριάκοντα και να γράψετε ποια είναι η πιο σημαντική, κατά τη γνώμη σας, διαφορά από το ήθος των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών της πόλης. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Το τυραννικό καθεστώς των Τριάκοντα σύντομα προκάλεσε με την πρακτική του την οργανωμένη αντίσταση των δημοκρατικών με αρχηγό το Θρασύβουλο. Να γράψετε με ποιο σχέδιο κινήθηκαν οι επαναστάτες και ποιος ήταν ο πρώτος αντικειμενικός τους σκοπός (ββ 1-7)
4. Να αναπτύξετε τη σημασία που είχε για τους επαναστάτες η επιτυχία τους κατά της φρουράς των ολιγαρχικών στα σύνορα της Αθήνας.
5. Με ποιες ενέργειες αντέδρασαν οι Τριάκοντα στην επιτυχία του Θρασύβουλου; Ποια συναισθήματα τους οδήγησαν στις ενέργειες αυτές;
6. Να επισημάνετε εκείνα τα σημεία στην αφήγηση του Ξενοφώντα που προαναγγέλλουν το τέλος των τυράννων.
7. Πιστεύετε ότι όλοι οι ολιγαρχικοί που ήταν γραμμένοι στο γνωστό κατάλογο συμφωνούσαν με τις ενέργειες των Τριάκοντα;
8. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να εμψυχώσει τους άνδρες του ο Θρασύβουλος και να τους πείσει για τη νίκη;
9. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους δημοκρατικούς η αναφορά του Θρασυβούλου στις πράξεις των Τριάκοντα και ποια επίδραση έχει η αναφορά αυτή στην ετοιμότητά τους για τη μάχη;
10. Ποια πλεονεκτήματα βλέπει ο Θρασύβουλος να έχει η παράταξή του έναντι των ολιγαρχικών α) ως προς τη συμπαράσταση των θεών και β) ως προς τις θέσεις από όπου θα εφορμήσουν στην επικείμενη μάχη;
11. Να αναφέρετε ποιοι ήταν οι λόγοι της αποτυχίας των ολιγαρχικών να καταλάβουν το φρούριο της Φυλής, όπου είχε καταφύγει ο Θρασύβουλος.
12. Να γράψετε σύντομα ποιες θέσεις κατέλαβαν δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί στον Πειραιά για την τελική τους σύγκρουση και να αναφέρετε τη δύναμη του καθενός.

**Απαντήσεις στις ερωτήσεις ασκήσεις
του σχολικού βιβλίου**

1. Πώς κρίνετε την πολιτική ενέργεια των Μεγαρέων και των Θηβαίων να δέχονται Αθηναίους πολιτικούς φυγάδες στις χώρες τους; Σε τι οφείλεται αυτή η θεαματική μεταστροφή της πολιτικής τους; (πρβλ. Έλλ. 2.11.19 «... μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους ἀλλ' ἐξαιρεῖν.»). ΑΠ.: : Ο Ξενοφών περιγράφει ειρωνικά την κατάσταση: οι τριάκοντα, με τις ακρότητές τους γέμισαν και τα Μέγαρα και τη Θήβα από αυτούς που απομακρύνονταν από την Αττική ή, με διαφορετική διατύπωση, «και τα Μέγαρα και η Θήβα πλημμύρισαν από πολιτικούς πρόσφυγες». Οι δύο αυτές πόλεις ήταν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων και εχθροί των Αθηναίων. Ξεκινά όμως μια μεταστροφή τους, η οποία οφείλεται:

α. στην ανάπτυξη αντισπαρτιατικών συναισθημάτων , γιατί οι Σπαρτιάτες δεν άκουσαν τις εισηγήσεις τους για την μεταχείριση των Αθηναίων, ούτε τους κάλεσαν να λάβουν μέρος στην οργάνωση του μεταπολεμικού Αιγαίου, ούτε τους παρέδωσαν τμήμα των λαφύρων

β. στην εκλογή του Ισμηνία στη Θήβα, ο οποίος εκπροσωπούσε την αντολακωνική παράταξη

γ. στη δυνατότητα ανάληψης επιχειρήσεων εντός της αττικής από τα εδάφη τους λόγω κοντινής απόστασης.

2. Εκτός από το «πολιτικό άσυλο» που, σύμφωνα με τις παραδόσεις, προστάτευαν ο Διόνυσος και ο Ηρακλής (η λατρεία τους είχε βαθιές ρίζες στη Θήβα), ποια είναι η πιο εντυπωσιακή παροχή των Θηβαίων προς τους φυγάδες Αθηναίους; ΑΠ.: : Η ενέργειά τους να δεχτούν πολιτικούς πρόσφυγες θεωρείται όχι μόνο πολιτική, αλλά και ηθική. Οι κατατρεγμένοι είχαν εκδιωχθεί από την πατρίδα τους για τις πολιτικές τους ιδέες και είχαν ανάγκη από πολιτικό άσυλο. Αν και δεν ήταν εγκληματίες , καταδιώκονταν ως τέτοιοι. Οι άγραφοι ηθικοί κανόνες της ελληνικής θρησκευτικής παράδοσης τότε «επέβαλλα» την φιλοξενία και την παροχή βοήθειας σε τέτοιους ανθρώπους.

Όσο μεγάλωνε το κύμα των φυγάδων, άρχισε να διαφαίνεται ο κίνδυνος για το τυραννικό καθεστώς: να οργανωθούν ένοπλες ομάδες πολιτικών προσφύγων. Για να προλάβουν τέτοιο ενδεχόμενο οι Σπαρτιάτες εξέδωσαν αυστηρή διαταγή, όπως παραδίδεται από τον Πλούταρχο στον Βίο του Λυσάνδρου, κεφ. 27: «Λακεδαιμόνιοι έψηφίσαντο... οι φυγάδες Αθηναίοι να οδηγούνται πίσω στην Αθήνα από κάθε κράτος και να θεωρούνται παραβάτες όσοι φέρουν εμπόδια σ' αυτούς που προσπαθούν να τους φέρουν πίσω». Στο ίδιο κείμενο όμως φαίνεται η αντίδραση του κράτους των Θηβών.

Οι Θηβαίοι «άντεψηφίσαντο... ψηφίσματα πρέποντα καὶ ἀδελφὰ (= σύμφωνα) ταῖς Ἡρακλέους καὶ Διονύσου πράξεσιν, οἰκίαν μὲν ἀνεῶχθαι (να είναι ανοιχτή) πᾶσαν καὶ πόλιν ἐν Βοιωτίᾳ τοῖς δεομένοις Ἀθηναίων, [] ἂν δὲ τις Ἀθήναζε (= στην Αθήνα) διὰ τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τοὺς τυράννους ὄπλα κομίζῃ, μήτε ὄρᾱν τινὰ Θηβαῖον μήτε ἀκούειν []. Θρασύβουλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Φυλὴν καταλαβόντες ἐκ Θηβῶν ὠρμήθησαν, ὄπλα καὶ χρήματα καὶ τὸ λαθεῖν τὸ ἄρξασθαι (να μην τους πάρουν είδηση, οι τύραννοι, προτού αρχίσουν) Θηβαίων αὐτοῖς συμπαρασκευασάντων».

3. Πώς κρίνετε τα επιχειρήματα του Κριτία για να εξασφαλίσει την καταδίκη των κατοίκων της Ελευσίνας; ΑΠ.: : Τα επιχειρήματα του Κριτία βασίζονται σε έναν παραγωγικό συλλογισμό. Αρχικά είναι λογική η θέση που εκφράζει ότι η οργάνωση του καθεστώτος οφείλει να γίνει με σκοπό το καλό των Τριάκοντα και των ομοϊδεατών τους. Το επιχειρήματά του βασίζεται στην παραδοχή ότι η συμμετοχή στις τιμές καθιστά αναγκαία και την συμμετοχή στους κινδύνους.

Χρησιμοποιεί τεκμήρια και λέει την αλήθεια. Επίσης χρησιμοποιεί και συναισθηματικά επιχειρήματα στην προσπάθειά του να δημιουργήσει συναισθήματα φόβου αλλά και υπερηφάνειας στην ψυχή των τρισχιλίων με λέξεις όπως «καλό», «τιμές», «κινδύνους», «ελπίδες», «φόβους».

Τα επιχειρήματά του θα λέγαμε ότι είναι ρεαλιστικά και στοχεύουν λόγω της ανασφάλειας που αισθάνεται ο Κριτίας, να καταστήσουν τους τρισχιλίους συνυπεύθυνους, ώστε να αγωνίζονται με όλη τους τη δύναμη για το καθεστώς. Επιπλέον συνυπεύθυνοι καθίστανται οι τρισχίλιοι και με την καταδίκη σε θάνατο των δημοκρατικών Ελευσινίων.

4. Ποια ήταν η στάση της «κοινής γνώμης» απέναντι στις καταδικαστικές αποφάσεις του καθεστώτος; Ποια διαφοροποίηση επήλθε βαθμιαία; Να προσδιοριστούν οι παράγοντες που συνέβαλαν σ' αυτή τη διαφοροποίηση.

ΑΠ.: Αρχικά η κοινή γνώμη παρατηρούσε απαθής και αδιάφορη τα τερατουργήματα των τριάκοντα. Η στάση αυτή ήταν το αποτέλεσμα του φόβου και της αδυναμίας που ένιωθαν οι πολίτες μπροστά στην αγριότητα και στα έκτροπα της τυραννίας. Ο κάθε πολίτης αισθανόταν αδύναμος να αντιδράσει και να αποτρέψει την συνέχιση των ανοσιουργημάτων των τριάκοντα, γι' αυτό απλά προσπαθούσε να μην γίνει ο ίδιος και οι οικείοι του το επόμενο θύμα τους. Σταδιακά όμως παρατηρείται μια μεταστροφή της κοινής γνώμης. Κάποιοι πολίτες περνούν από την απάθεια και την αδιαφορία στην προσπάθεια να αποκομίσουν ίδια ωφέλη εις βάρος των υπολοίπων. Έτσι αρκετοί αθηναίοι επιδοκιμάζουν τις αγριότητες των τυράννων προκειμένου να έχουν την εύνοιά τους.

5. Η ομιλία του Θρασυβούλου είναι ένας τυπικός ρητορικός λόγος. Να προσδιορίσετε: α) Τα μέρη από τα οποία αποτελείται, β) τον τρόπο με τον οποίο προσπαθεί να εγκαρδιώσει τους συναγωνιστές του, γ) τις βασικές αρχές/αξίες πάνω στις οποίες ο αρχαίος Αθηναίος/Έλληνας στήριζε τη ζωή του. ΑΠ.: α) Η ομιλία του Θρασύβουλου αποτελείται από τρία μέρη:

- πρόλογος-προοίμιο: §13
- διήγηση-απόδειξη: §14-16
- επίλογος: §17

Στο προοίμιο- πρόλογο ο ομιλητής επιδιώκει να εξασφαλίσει την προσοχή (πρόσεξις), και την εύνοια του ακροατηρίου του. Στη διήγηση- απόδειξη παρουσιάζονται τα γεγονότα που σχετίζονται με την υπόθεση(εδώ και οι οδηγίες για την τακτική που θα ακολουθήσουν στην μάχη). Στον επίλογο ο Θρασύβουλος προτρέπει τους στρατιώτες να αγωνιστούν με θάρρος και προσπαθεί να τους επηρεάσει συναισθηματικά (παθοποιία).

β) Ο Θρασύβουλος προσπαθεί να εμψυχώσει τους συναγωνιστές του. Απευθύνεται τόσο στη λογική, όσο και στο συναίσθημά τους. Αρχικά, τους υπενθυμίζει πως μέρος των αντιπάλων το έχουν ήδη νικήσει σε προηγούμενη μάχη, άρα μπορούν να επαναλάβουν τη νίκη τους. Τους επισημαίνει πως στο αριστερό μέρος των αντιπάλων παρατάχθηκαν οι Τριάκοντα, οι οποίοι εντελώς αναίτια τους εξόριζαν, έκαναν προγραφές των οικείων τους και δεν δίσταζαν να συλλαμβάνουν εντελώς αυθαίρετα πολίτες. Με τις επισημάνσεις αυτές επιδιώκει να τους επηρεάσει συναισθηματικά και να προκαλέσει την οργή τους, ώστε να πολεμήσουν με περισσότερη γενναιότητα και μαιños απέναντι στον εχθρό.

Ο Θρασύβουλος τονίζει, επίσης, το γεγονός πως οι θεοί είναι με το μέρος τους. Τους βοηθούν να νικήσουν παρά το γεγονός ότι είναι λιγότεροι από τους αντιπάλους τους, αλλά ακόμη και κατά τη διάρκεια της καλοκαιρίας προκαλούν κακοκαιρίες προς όφελός τους.. Επίσης, αναφέρει ότι χάρη στην υψηλότερη τοποθεσία που βρίσκονται συγκριτικά με τους αντιπάλους τους , υπερτερούν σε αυτήν την μάχη. Οι αντίπαλοι

θα ανεβαίνουν και θα κρύβονται κάτω από τις ασπίδες τους, ενώ εκείνοι θα τους χτυπούν από ψηλά με ακόντια, δόρατα και πέτρες. Επιπλέον τονίζει στους συμπολεμηστές του την αξία όλων εκείνων για χάρη των οποίων πολεμούν. Τέλος, δεν παραλείπει να αναφερθεί και στην υστεροφημία που θα αποκτήσουν όσοι θα πέσουν στο πεδίο της μάχης, αφού κανένα μνημείο δεν πρόκειται να είναι τόσο λαμπρό, όσο αυτό που θα στηθεί για να τους τιμήσει.

γ) Οι βασικές αρχές και αξίες πάνω στις οποίες ο αρχαίος Αθηναίος/ Έλληνας, στηρίζει τη ζωή του σχετίζονται αρχικά με την ευσέβειά του και τη βαθιά πίστη του στους θεούς, οι οποίοι ως αντάλλαγμα είναι ευνοϊκοί απέναντί του και στέκονται βοηθοί σε κάθε προσπάθειά του. Ακολουθώντας έρχεται η αγάπη για την πατρίδα, αφού είναι μέρος αυτής και χωρίς αυτήν δεν μπορεί να ζήσει. Πολύ σημαντική είναι για τον αρχαίο άνθρωπο και η έννοια της ελευθερίας, ατομικής και συλλογικής. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο στη ζωή του έχει και η οικογένεια. Τέλος, μεγάλη αξία είχαν οι τιμές που μπορεί να του αποδοθούν για την ανδρεία του και για την υπεράσπιση της πατρίδας του, ακόμη και με κόστος την ζωή του, αφού η υστεροφημία για τον αρχαίο Αθηναίο-Έλληνα δίνει αξία στην ύπαρξή του και επισφραγίζει με τον πιο σαφή τρόπο τη γενναιότητα και τη φιλοπατρία του.

Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου

Να διερευνήσετε τους λόγους για τους οποίους οι Τριάκοντα απαγόρευαν την είσοδο στο άστυ στους εκτός καταλόγου πολίτες. ΑΠ.: Όσοι είχαν υποστεί διώξεις στην ύπαιθρο της Αττικής, δεν επιτρεπόταν να μπουύνε στο κέντρο της πόλης («... μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ») και κατέφευγαν στον Πειραιά. Στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας την οποία συγκροτούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι. Ο Διόδωρος μας πληροφορεί ότι ο μισός πληθυσμός της Αθήνας είχε καταφύγει στον Πειραιά, ενώ ο Ισοκράτης ότι θανατώθηκαν περίπου 1500 και περίπου 5000 εξορίστηκαν. Μετά τον θάνατο του Θηραμένη οι Τριάκοντα απαγόρευσαν την είσοδο στο άστυ στους εκτός καταλόγου πολίτες, για να μην έχουν το φόβο εσωτερικών αντιδράσεων στην πόλη. Επίσης, αν διατηρούσαν τον έλεγχο στο άστυ, θα απέτρεπαν την πιθανότητα δημιουργίας κάποιου κινήματος εναντίον τους.

Πώς εξηγείται το γεγονός ότι πολλοί καταδιωκόμενοι, αντίπαλοι του καθεστώτος, έβρισκαν καταφύγιο στον Πειραιά; ΑΠ.: Όσοι είχαν υποστεί διώξεις στην ύπαιθρο της Αττικής, δεν επιτρεπόταν να μπουύνε στο κέντρο της πόλης («... μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ») και κατέφευγαν στον Πειραιά. Στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας την οποία συγκροτούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι. Ο Διόδωρος μας πληροφορεί ότι ο μισός πληθυσμός της Αθήνας είχε καταφύγει στον Πειραιά, ενώ ο Ισοκράτης ότι θανατώθηκαν περίπου 1500 και περίπου 5000 εξορίστηκαν.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §18-19

Η αυτοθυσία του μάντη. Νίκη των δημοκρατικών.

[18] Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [ἄν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη· «ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν», ἔφη, «ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ». [19] Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδῆσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαιπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἐβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδουσιν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ σ χ ὁ λ ι α

- ✓ **τιτρώσκομαι**= τραυματίζομαι
- ✓ **ἐμπίπτω τινί**= πέφτω πάνω σε κάποιον
- ✓ **μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ**= ως το ἴσιωμα
- ✓ **σκυλεύω**= λαφυραγωγώ, απογυμνώνω τον σκοτωμένο εχθρό

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[18] Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ ἐπιτίθεσθαι πρότερον, πρὶν [ἄν] ἢ πέσοι ἢ τρωθείη τις τῶν σφετέρων· «ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἔφη, ἡμεῖς ἡγησόμεθα μὲν, δ' ὑμῖν ἐπομένοις νίκη ἔσται, ἐμοὶ μέντοι, ὥς γέ μοι δοκεῖ, θάνατος». [19] Καὶ οὐκ ἐψεύσατο,	[18]Αφοῦ εἶπε αὐτὰ καὶ στράφηκε πάλι πρὸς τοὺς εχθροὺς, περίμενε· γιατί ὁ μάντης τοὺς συμβούλευε νὰ μὴν ἐπιτεθοῦν προτοῦ ἢ σκοτωθεῖ ἢ τραυματιστεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς δικούς τους· «ὅταν γίνεῖ αὐτό», εἶπε, «ἀπὸ τῆς μιᾶς θὰ προηγηθῶ ἐγώ, εσεῖς ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀκολουθώντας με θὰ νικήσετε, ὅμως ἐγώ, ὅπως προαισθάνομαι, θὰ θανατωθῶ». [19]Καὶ δὲν διαψεύστηκε,
---	--

ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ἀγόμενος ὑπὸ μοίρας τινὸς ἐκπηδῆσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαιπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, δέκα ἀρχόντων τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ Χαρμίδης ὁ Γλαῦκωνος, περὶ ἐβδομήκοντα τῶν δ' ἄλλων. Καὶ ἔλαβον τὰ μὲν ὄπλα, ἐσκύλευσαν δὲ τοὺς χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τοῦτο καὶ ἀπεδίδονσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς, πολλοὶ προσιώντες ἀλλήλοις διελέγοντο.	ἀλλὰ, μόλις πήραν τὰ ὄπλα, αὐτὸς, σαν να οδηγούνταν ἀπὸ κάποια μοῖρα, ἐξόρμησε πρῶτος, ρίχτηκε μέσα στους εχθροὺς καὶ σκοτώθηκε· εἶναι θαμμένος στη διάβαση τοῦ Κηφισοῦ· καὶ οἱ ἄλλοι νίκησαν καὶ κατεδίωξαν τοὺς εχθροὺς μέχρι τὴν πεδιάδα. Εκεῖ φονεύτηκαν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα ὁ Κριτίας καὶ ὁ Ἰππόμαχος, ἀπὸ τοὺς δέκα ἀρχόντες τοῦ Πειραιᾶ ὁ Χαρμίδης, ὁ γιος τοῦ Γλαῦκωνα, καὶ περίπου εβδομήντα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ πήραν τὰ ὄπλα (τῶν σκοτωμένων), ἀλλὰ δὲν ἀφαίρεσαν τὰ ἐνδύματα κανενὸς ἀπὸ τοὺς πολῖτες. Αφοῦ ἐγίνε αὐτὸ καὶ ἀπέδωσαν τιμὲς στοὺς νεκροὺς, πολλοὶ (ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους) πλησιάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον συνομιλοῦσαν μετὰ τοὺς.
---	--

Ε Τ Υ Μ Ο Λ Ο Γ Ι Κ ᾶ Σ Υ Γ Γ Ε Ν ῆ Σ Τ Η Ν Ἐ Α Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ ῆ

§18

- ✓ **μεταστραφεῖς**: στρέμμα, στροφή, στρόφυγγα, στρόβιλος, στρεβλός, στραβός, στρέψη.
- ✓ **μεταστραφεῖς**:σχέση, σχήμα, σχεδόν, σχολεῖο, ἔξη, ευεξία, ἐξῆς, σχολή, ενοχή, κάτοχος, ραβδούχος
- ✓ **παρήγγελλεν**: ἀγγελία, ἀγγελμα, ἀγγελος, ἀγγελτήριο, αὐτεπάγγελτος, εἰσαγγελέας.
- ✓ **ἐπιτίθεσθαι**: θήκη, σύνθημα, θέτης, θέση, θεσμός, θετός, θέμα.
- ✓ **πέσοι**: πτώση, πτώμα, ἐκπτώτος, προπέτης, πέσιμο.
- ✓ **τρωθεῖ**: τρωτός, ἀτρωτος, τραῦμα, τραυματίας, ἐκτρωμα.
- ✓ **γένηται**: γένος, γενιά, γόνος, γονιός, γένεση, γενέτης, γενήτορας, γενέθλια, γενέτηρα, νεογνό, γυνή, γηγενής, μεταγενέστερος
- ✓ **ἡγησόμεθα**: ηγεμόνας, ηγεμονία, ηγεμονικός, εἰσηγητής, ηγέτης, ηγεσία, ηγούμενος.
- ✓ **ἔφη**: φήμη, φημολογία, διαφήμιση, δυσφήμιση, φάση.
- ✓ **δοκεῖ**:δόγμα, δόξα, δοξαστικός, δοξασία, δογματικός.

§19

- ✓ **ἐψεύσατο** : ψεύδος, ψέμα, ψεύτης, ψεύτικος, ψευτιά, ψευδής, ψευδομάρτυρας.
- ✓ **ἀνέλαβον** : λήψη, λαβή, λαβίδα, ἐπιληπτικός, κατάληψη, κατειλημμένος, λήπτης.
- ✓ **ἀγόμενος**: ἀγημα, αγωγή, αγωγός, ἄξονας, αξονικός, στρατηγός, καθηγητής.
- ✓ **ἐμπεσὼν** : πτώση, πτώμα, πτωτικός, παράπτωμα, ἐπίπτωση, πέσιμο.
- ✓ **ἀποθνήσκει**: θνητός, θνητότητα, θνησιγενής, ἀθάνατος, θανατηφόρος.
- ✓ **τέθαιπται** : ταφή, ταφικός, θαμμένος, ἐκταφή, θάψιμο.
- ✓ **διαβάσει** : βάση, βήμα, βωμός, βάδην, πρόβατο, βαθμός.
- ✓ **ἐνίκων** : νίκη, νικηφόρος, ἐπινίκεια, νικητής, κατανικῶ.
- ✓ **κατεδίωξαν** : δίωξη, διωγμός, διώξιμο, διωγμένος, διωκτικός.

- ✓ **ἀπεδίδουσιν**: δόση, δῶρο, δοτικός, δωροθέτης, δόσιμο, παράδοση.
- ✓ **προσιόντες**: εισιτήριο, προσιτός, ιταμός, αμαξιτός.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

§18

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ήσυχία
νίκη

Β' Κλίση

θάνατος

Γ' Κλίση

μάντις

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

μάντις	μάντις
μάντεως	μάντεων
μάντει	μάντεσι
μάντιν	μάντις
μάντι	μάντις

Επίθετα

Β' Κλίση

έναντιος, -α, -ον

Αντωνυμίες

οὗτος. οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική
αὐτός, -ή, -ο= οριστική
σφέτερος, -α, -ον= κτητική.
τις, τι= αόριστη.
ἐγώ/ σύ= προσωπική.

Επιρρήματα

πρότερον : επίρρημα συγκριτικού βαθμού (πρό)/πρώτον,-α.

Ρήματα

❖ **εἰπών** : μτχ. αορ.β' ε.φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω	λέγων
ἔλεγον	-
λέξω/ ἔρῳ	λέξων/ ἔρῳν
ἔλεξα/ εἶπα/ εἶπον	λέξας/ εἶπας/ εἰπών
εἶρηκα	εἰρηκώς
εἰρήκειν	-

❖ **μεταστραφείς** : μτχ. παθ. αορ. β' του ρ. μεταστρέφομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μεταστρέφομαι μετεστρεφόμην μεταστρέψομαι/ -στραφήσομαι μετεστρεψάμην/-εστράφην/-εστρέ(ά)φθην μετέστραμμαι μετεστράμμην	μετεστράφην μεταστραφῶ μεταστραφείην - μεταστραφῆναι μεταστραφείς

❖ **εἶχε**: πρτ. εφ. του ρ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔχω εἶχον ἔξω/ σχήσω ἔσχον ἔσχηκα ἐσχέκειν	ἔχει εἶχε ἔξει/ σχήσει ἔσχε ἔσχηκε ἐσχέκει

❖ **παρήγγελλεν**: αόρ. ε.φ του ρ. παραγγέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραγγέλω παρήγγελλον παραγγελῶ παρήγγειλα παρήγγελκα παρηγγέλκειν	παραγγέλει παρήγγελλε παραγγελεῖ παρήγγειλε παρήγγελκε παρηγγέλκει

❖ **ἐπιτίθεσθαι** : απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἐπιτίθεμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιτίθεμαι ἐπετιθέμην ἐπιθήσομαι/- τεθήσομαι ἐπεθέμην/ -ετέθην ἐπιτέθειμαι/ κείμαι ἐκείμην	ἐπιτίθεσθαι - ἐπιθήσεσθαι/- τεθήσεσθαι ἐπιθέσθαι/ -τεθῆναι ἐπιτεθεῖσθαι/ κείσθαι -

❖ **πέσοι** : ευκτ. αορ. β' ε.φ του ρ. πίπτω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πίπτω ἔπιπτον πεσοῦμαι ἔπεσον πέπτωκα ἐπεπτώκειν	ἔπεσε πέση πέσοι πεσέτω πεσεῖν πεσών

❖ **τρωθείη:** ευκτ. παθ. αορ. α' του ρ. τιτρώσκομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
τιτρώσκομαι έτιτρωσκόμην τρω(θή)σομαι έτρώθην τέτρωμαι έτετρώμην	έτρώθη τρωθή τρωθείη τρωθήτω τρωθήναι τρωθείς

❖ **γένηται:** υποτ. αορ.β' μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι έγενόμην/ έγενήθην γεγένημαι/ γεγονός έγεγενήμην/ έεγόνειν	έγένετο γένηται γένοιτο γενέσθω γενέσθαι γενόμενος

❖ **ήγησόμεθα :** μελ.μ.φ του ρ. ήγοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ήγοῦμαι ηγούμην ήγησομαι/ ήγηθήσομαι ήγησάμην/ ήγήθην ήγημαι ήγήμην	ήγούμεθα ηγούμεθα ήγησόμεθα/ ήγησόμεθα ήγησάμεθα/ ήγήθημεν ήγήμεθα ήγήμεθα

❖ **ἔσται :** μέλ. του ρ. εἰμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἰμι ἦ/ ἦν ἔσομαι έγενόμην γέγονα έεγόνειν	έστί ἦν ἔσται έγένετο γέγονε έεγόνει

❖ **έπομένοις:** μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. έπομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
έπομαι εἰπόμην έψομαι έσπόμην	έπομένοις - έψομένοις -σπομένοις

❖ **δοκεῖ:** απρόσωπο ρήμα: δοκεῖ/ έδόκει/ δόξει/ έδοξε/ δέδοκται/ έδέδοκτο

§ 19

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

μοῖρα
Κριτίας

Β' Κλίση

ὄπλον
Κηφισός

Γ' Κλίση

διάβασις
Πειραιεύς

Χαρμίδης
πολίτης

Ἰππόμαχος
νεκρός

νέο φροντιστήριο

ἄρχων
Γλαύκων
χιτών

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

χιτών	χιτῶνες
χιτώνος	χιτώνων
χιτῶνι	χιτῶσι
χιτῶνα	χιτῶνας
χιτών	χιτῶνες

Επίθετα

Β' Κλίση

πρῶτος : επίθετο υπερθετικού βαθμού (πρό, πρότερος).

πολέμιος, -α, -ον

όμαλός, -ή, -όν

ὑπόσπονδος, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ

πολλοί : επίθετο θετικού βαθμού. (πλείονες ή πλέονες, -ους/ πλείστοι).

Αντωνυμίες

αὐτός, -ή, -ο= οριστική

τις, τι = αόριστη.

ἄλλος, -η, -ο= αόριστη.

οὐδείς, -μία, -εν = αόριστη επιμεριστική.

ἀλλήλοις: αλληλοπαθητική.

γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
αιτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

Επιρρήματα

ἐνταῦθα : επίρρημα τοπικό.

Ρήματα

❖ **ἐψεύσατο** : αόρ. μ.φ του ρ. ψεύδομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ψεύδομαι	ψεύδεται
ἐψευδόμην	ἐψεύδετο
ψεύσομαι/ ψευσθήσομαι	ψεύσεται/ ψευσθήσεται
ἐψευσάμην/ ἐψεύσθην	ἐψεύσατο/ ἐψεύσθη
ἔψευσμαι	ἔψευσται
ἐψεύσμην	ἔψευστο

❖ **ἀνέλαβον**: αόρ. β' ε.φ του ρ. ἀναλαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀναλαμβάνω ἀνελάμβανον ἀναλήψομαι ἀνέλαβον ἀνείληφα ἀνείληφειν	ἀνέλαβον ἀναλάβωσι ἀναλάβοιεν ἀναλαβόντων ἀναλαβεῖν ἀναλαβών

❖ **ἀγόμενος**: μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ἄγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἄγομαι ἡγόμεν ἄξομαι/ ἀχθήσομαι ἡγαγόμεν/ ἤχθην ἡγμαι ἡγμην	ἀγόμενος - ἀξόμενος / ἀχθησόμενος ἀγαγόμενος / ἀχθείς ἡγμένος -

❖ **ἐκπηδήσας**: μτχ. αορ. μ.φ του ρ. ἐκπηδῶ.

❖ **ἐμπεσών**: μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. ἐμπίπτω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐμπίπτω ἐνέπιπτον ἐμπεσοῦμαι ἐνέπεσον ἐμπέπτωκα ἐνέπεπτώκειν	ἐμπίπτων - ἐμπεσούμενος ἐμπεσών ἐμπεπτωκώς -

❖ **ἀποθνήσκει**: ενεστ. εφ. του ρ. ἀποθνήσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποθνήσκω ἀπέθνησκον ἀποθανοῦμαι ἀπέθανον ἀποτέθνηκα ἀπετεθνήκειν	ἀποθνήσκει ἀπέθνησκε ἀποθανεῖται ἀπέθανε ἀποτέθνηκε ἀπετεθνήκει

❖ **τέθαπται**: πρκ. μ.φ του ρ. θάπτομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
θάπτομαι έθαπτόμην ταφήσομαι ετάφη τέθαμμαι έτεθάμμην	θάπτεται έθαπτετο ταφήσεται ετάφη τέθαπται έτεθαπτο

❖ **ένικων** : πρτ. ε.φ του ρ. νικῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νικῶ ένικων νικήσω ένίκησα νενίκηκα ένενικήκειν	νικῶσι ένικων νικήσουσι ένίκησαν νενικήκασι ένενικήκεσαν

❖ **κατεδίωξαν**: αορ. ε.φ του ρ. καταδιώκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταδιώκω κατεδίωκον καταδιώξομαι κατεδίωξα καταδεδίωχα κατεδεδίωχεν	καταδιώκουσι κατεδίωκον καταδιώξονται κατεδίωξαν καταδεδίωχασι κατεδεδίωχεσαν

❖ **έσκύλευσαν**: αορ. ε.φ του ρ. σκυλεύω.

❖ **έγένετο** : αορ.β' μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι έγενόμην/ έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/ έγεγόνειν	έγένετο γένηται γένοιτο γενέσθω γενέσθαι γενόμενος

❖ **άπεδίδοσαν**: πρτ. ε.φ του ρ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άποδίδωμι άπεδίδουν άποδώσω άπέδωκα άποδέδωκα άπεδεδώκειν	άποδιδόασι άπεδίδοσαν άποδώσουσι άπέδοσαν άποδεδώκασι άπεδεδώκεσαν

❖ **προσιόντες**: μτχ.ενεστ.ε.φ του ρ. πρόσειμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πρόσειμι/-έρχομαι προσῆα/-ήειν πρόσειμι προσῆλθον προσελύθηθα προσελυλήθειν	προσιόντες - προσιόντες προσελθόντες προσεληλυθότες -

❖ **διελέγοντο**: πρτ. μ.φ του ρ. διαλέγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαλέγομαι	διαλέγονται
διελεγόμην	διελέγοντο
διαλεχθήσομαι/ -ρύθήσομαι	διαλεχθήσονται/ -ρύθήσονται
διελέχθην/ -ερρύθην	διελέχθησαν/ -ερρύθησαν
διείρημαι/ -λέλεγμαι	διειρημένοι είσι/ -λελεγμένοι είσι
διερίμην/ -ελελέγμην	διειρημένοι ήσαν / -λελεγμένοι ήσαν

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε: Κύρια πρόταση./ εἶχε= P, ἡσυχίαν= A.P, εἰπὼν- μεταστραφεὶς= χρον.μτχ-συν.Υ.P, ταῦτα= A. μτχ. σύστοιχο, πρὸς τοὺς ἐναντίους= εμπροθ. κατεύθυνσης.

καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι: Κύρια πρόταση./ παρήγγελλεν= P, ὁ μάντις= Υ.P, αὐτοῖς= A.P (έμμεσο), μὴ ἐπιτίθεσθαι= A.P (άμμεσο)-τελ. απρφ., (αὐτούς= Υ.απρφ), πρότερον= επιρ. χρόνου.

πρὶν [ἂν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ πέσοι [ἂν]=P, τις= Υ.P, τῶν σφετέρων= γεν.δισαιρετική.

ἢ τρωθείη: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ τρωθείη= P.

ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική- υποθ. πρόταση./ γένηται= P, τοῦτο= Υ.P.

ἡγησόμεθα μὲν ἡμεῖς: Κύρια πρόταση./ ἡγησόμεθα= P, ἡμεῖς= Υ.P.

νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις: Κύρια πρόταση./ ἔσται= P, νίκη= Υ.P, ὑμῖν= δοτ. πρ. κτητ., ἐπομένοις= αναφορ. μτχ.-συν. στη δοτ. προσωπ. κτητ.

ἐμοὶ μέντοι θάνατος (ἔσται): Κύρια πρόταση./ (ἔσται)= P, θάνατος= Υ.P, ἐμοὶ= δοτ.πρ. κτητ.

ὥς γέ μοι δοκεῖ: Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση./ δοκεῖ= P, μοι= δοτ. πρ. κρίνοντος προσώπου.

ἔφη= P: Κύρια παρενθετική πρόταση.

Καὶ οὐκ ἐψεύσατο: Κύρια πρόταση./οὐκ ἐψεύσατο= P.

ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ ἀνέλαβον= P, τὰ ὄπλα= A.P.

ἀλλ' αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκηδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκει: Κύρια πρόταση./ ἀποθνήσκει= P, αὐτὸς= Υ.P, ὥσπερ ἀγόμενος = αιτιολ. μτχ. με υποκ. αιτιολογία-συν. Υ.P, ὑπὸ μοίρας= εμπροθ. ποιητ. αιτίου, τινὸς= επιθ.προσδ., ἐκηδήσας/ ἐμπεσὼν= χρον.μτχ-συν.Υ.P, πρῶτος= επιρ.κτγ.σειράς, τοῖς πολέμοις= A.μτχ.

καὶ τέθαπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ: Κύρια πρόταση./ τέθαπται= P, ἐν τῇ διαβάσει= εμπροθ. τόπου, τοῦ Κηφισοῦ= γεν.αντικ.

οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων: Κύρια πρόταση./ ἐνίκων= P, οἱ ἄλλοι= Υ.P.

καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ: Κύρια πρόταση./ κατεδίωξαν= P, μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ= εμπροθ. τόπου.

Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεὶ δέκα ἀρχόντων Χαρμοῖδης ὁ Γλαῦκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα: Κύρια πρόταση./ Ἀπέθανον= P, Κριτίας- Ἰππόμαχος- Χαρμοῖδης- περὶ ἑβδομήκοντα= Υ.P, ἐνταῦθα= επιρ. τόπου, τῶν τριάκοντα- τῶν ἀρχόντων- τῶν ἄλλων= γεν.δισαιρ., δέκα= επιθ. προσδ., ἐν Πειραιεὶ= εμπροθ. τόπου, ὁ Γλαῦκωνος= επιθ. ἢ παράθεση.

Καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον: Κύρια πρόταση./ ἔλαβον= P, τὰ ὄπλα= A.P.

τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν: Κύρια πρόταση./ ἐσκύλευσαν= P, τοὺς χιτῶνας= A.P, οὐδενὸς= γεν.κτητ., τῶν πολιτῶν= γεν.δισαιρετ.

Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ ἐγένετο= P, τοῦτο= Υ.Ρ.

καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδουσιν: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ ἀπεδίδουσιν= P, τοὺς νεκροὺς= Α.Ρ, ὑποσπόνδους= επιρρ. κτγ. τρόπου.

προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο: Κύρια πρόταση./ διελέγοντο= P, πολλοὶ= Υ.Ρ, προσιόντες= χροιν.μτχ-συν.Υ.Ρ, ἀλλήλοις= Α.μτχ.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Κλεόκριτος μίλησε στους δικούς του και μετά περίμενε. Ο μάντης τον είχε συμβουλεύσει να μην κάνει επίθεση προτού σκοτωθεί ή τραυματιστεί κάποιος από τους δικούς του. Έτσι έλαβε τη γενναία απόφαση να είναι αυτός ο πρώτος νεκρός. Με την αυτοθυσία του αυτή οι δικοί του νίκησαν και καταδίωξαν τους εχθρούς. Εκεί έχασαν τη ζωή τους ο Κριτίας και ο Ιππόμαχος από τους τριάκοντα και από τους άρχοντες του Πειραιά ο Χαρμίδης και περίπου εβδομήντα δημοκρατικοί. Στη συνέχεια και οι δυο πλευρές απέδωσαν τιμές στους νεκρούς τους.

§18-22: Ο Ξενοφών δε δίνει λεπτομερή περιγραφή της μάχης. Επικεντρώνει την προσοχή του σε δύο πρόσωπα, στον μάντη και στον κήρυκα των μυστών, στον Κλεόκριτο. Στην ολοζώντανη παρουσίαση των δύο αυτών προσώπων φαίνεται καθαρά ότι στις καλές στιγμές της η αρχαία κοινωνία ήταν μια πραγματική «κοινωνία πολιτών». Το πρώτο δείγμα είναι η εθελούσια θυσία του μάντη. Το δεύτερο, η ομιλία του Κλεοκρίτου προς τους αντιπάλους, με τον πλούτο των λέξεων και των όρων που σημαίνουν κοινωνία, μέθεξη, συμμετοχή.

§18-19: Το ενδιαφέρον σε αυτές τις παραγράφους περιστρέφεται γύρω από το πρόσωπο του μάντη. Τα λόγια του, εκτός από αινιγματικά που είναι, έχουν και αισθητική σημασία. Είναι σαν ο φακός, από ένα πλήθος που δείχνει αρχικά, σιγά σιγά να πλησιάζει και να «ζουμάρει» σε ένα πρόσωπο, τον πρωταγωνιστή. Αλλά και η παράθεση των αντιθετικών συνδέσμων μέν-δε-μέντοι (με επιτακτική σημασία) δίνει στη φράση «έμοι μέντοι θάνατος» μια βαθειά συναισθηματική χρεία.

καὶ γὰρ ὁ μάντις... δοκεῖ: Ο Ξενοφών με θαυμαστή πυκνότητα περιγράφει τη στάση που πήρε ο Θρασύβουλος, την ερμηνεύει (**καὶ γὰρ**) με τη συμβουλή του μάντη, συνδυάζοντας ευθύ και πλάγιο λόγο. Τα λόγια του μάντη (**«ἐπειδὴν... δοκεῖ»**) έχουν το αινιγματικό ύφος της μαντικής: **ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται** (= όταν όμως συμβεί αυτό, δηλ. κάποιος απ' τους δικούς μας πέσει νεκρός ή πληγωθεί) **ἡγησόμεθα μὲν ἡμεῖς** (= θα προχωρήσουμε εμείς μπροστά, χωρίς να διευκρινίζει ποιον ή ποιους εννοεί με την αντων. **ἡμεῖς**) **νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις** (και σεις που θα ακολουθείτε έχετε τη νίκη), **έμοι μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ** (εγώ όμως τον θάνατο, καθώς το προαισθάνομαι).

Πέρα όμως από το αινιγματικό ύφος είναι έξοχη και η κλιμάκωση των λύγων του μάντη: «ἡγησόμεθα μὲν ἡμεῖς - νίκη δ' ὑμῖν ἔσται - **έμοι μέντοι θάνατος**».

Η περίπτωση του θυμίζει τον μάντη Μεγιστία (Ηρόδ. VII 219, 221, 228) που είχε προβλέψει τον θάνατό του, αλλά έμεινε και θυσιάστηκε· τη στάση του περιέγραψε με θαυμασμό ο Ηρόδοτος και τη δόξασε ο Σιμωνίδης ο Κείος με το επίγραμμα του: Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι (= αφού πέρασαν) μάντιος, ὃς τότε Κῆρας (= **το θάνατο**) ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ὁ μάντις: η μαντική τέχνη ήταν στενά συνδεδεμένη με τη θρησκεία. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν θεοσεβείς, αλλά και δεισιδαίμονες. Πίστευαν πως οι μάντιες ήταν θεόπνευστοι και ερμήνευαν τη θεία βούληση. Για το λόγο αυτό τους τιμούσαν ιδιαίτερω και τους έπαιρναν μαζί τους στις εκστρατείες και στους πολέμους τους. Η μαντεία ήταν συχνά αυτή που καθόριζε τις πολεμικές εξελίξεις.

μή πρότερον ἐπιτίθεσθαι...τρωθείη: Η μαντεία έλεγε πως την ευθύνη του αλληλοσπαραγμού θα έφεραν οι τριάκοντα ως επιτιθέμενοι.

ἐμοὶ μέντοι θάνατος...δοκεῖ: Ο μάντης φαίνεται πως προαισθάνεται το θάνατό του, αν και διατηρούνται επιφυλάξεις πως πρόκειται για εθελοντική θυσία, προκειμένου να εγκαρδιώσει τους αγωνιστές. Έτσι το άτομο θυσιάζεται για το σύνολο προς αποκατάσταση της δημοκρατίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Χαρακτηρισμός μάντη από τα λόγια και τα έργα του: θαρालέος=> εξόρμησε πρώτος, ρίχτηκε στους εχθρούς/ συνεπής=> εφαρμόζει στην πράξη τα λεγόμενά του/ διορατικός=> προβλέπει το μέλλον

καὶ τέθαιπαι ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ: Ο μάντης δεν θάφτηκε στον Κεραμεικό, που ήταν το νεκροταφείο των αρχαίων Αθηναίων, αλλά στον Κηφισό, όπου και θυσιάστηκε. Η επιλογή του τόπου ταφής δεν είναι τυχαία. Επιλέχθηκε το σημείο αυτό, για να βλέπουν οι διαβάτες τον τάφο του και να θυμούνται τη θυσία του. Η αυτοθυσία του μάντη εμψύχωσε τους δημοκρατικούς που θέλησαν να εκδικηθούν για το θάνατό του. Αγωνίστηκαν με μεγαλύτερο μίσος εναντίον των ολιγαρχικών και επικράτησαν.

τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν: μετά τη μάχη οι δημοκρατικοί πήραν τα όπλα των νεκρῶν αντιπάλων τους, αλλά δεν τους ξεγυμνώνοντάς τους. Η αφαίρεση των ενδυμάτων, το «πλιάτσικο» αυτής της μορφής δεν ήταν άγνωστο στην αρχαιότητα: πρβλ. (οι Τριάκοντα) «οὐδὲ ταφῆς τῆς νομιζομένης εἶσαν τυχεῖν, Λυσία, Κατὰ Ερατοσθένους, 96.

Σεβόμενοι τους άγραφους νόμους σχετικά με την ταφή των νεκρῶν πολεμιστῶν, αποδεικνύουν την ευσέβειά τους. Αν και νικητές, δεν παρασύρονται από τη μέθη της νίκης, δεν επιδεικνύουν αλαζονική συμπεριφορά, αλλά διακρίνονται για τον σεβασμό προς τους νεκρούς και την ηθική τους ακεραιότητα. Παρά τις έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις που οδήγησαν σε εμφύλιες συγκρούσεις, εκείνοι με διαλλακτικότητα χτίζουν τις προϋποθέσεις για την επικείμενη «συμφιλίωση». Με την πράξη τους αυτή αποδεικνύουν το βαθύ δημοκρατικό ήθος τους σε κάθε έκφανση της ανθρώπινης δράσης τους και τιμούν τον τίτλο του δημοκρατικού πολίτη, προτάσσοντας την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο: Μετά την πράξη ανθρωπιάς των δημοκρατικῶν, οι άσπονδοι αντίπαλοι πλησιάζουν ο ένας τον άλλο, ξεχνούν όσα τους χωρίζουν και συνομιλούν. Η κίνηση αυτή είναι ένα ζωντανό παράδειγμα που επιβεβαιώνει την άποψη ότι ο θάνατος ενώνει τους ανθρώπους.

Παράλληλο κείμενο(Τ.Θ): «[14] Κάποτε μας έπιαναν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αυτό κ' οι θεοί παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλούνε θύελλα την ώρα που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλῶν εχθρῶν, θριαμβεύουμε χάρη στην εύνοιά τους· [15] και να τώρα που μας έφεραν σε τοποθεσία όπου οι εχθροί έχουν ν' ανέβουν ανήφορο κ' έτσι δεν μπορούν ούτε δόρατα, ούτε ακόντια να ρίξουν πάνω από τα κεφάλια των μπροστινῶν τους, ενώ

εμείς από ψηλά θα τους φτάνουμε και με δόρατα και μ' ακόντια και με πέτρες και θα χτυπήσουμε πολλούς. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.4.§14-15 (Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος) **Ο Ξενοφώντας πίστευε ότι οι θεοί παρεμβαίνουν στα έργα των ανθρώπων. Σε ποια σημεία των δυο κειμένων που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), επιβεβαιώνεται η παραπάνω αντίληψη του Ξενοφώντας; ΑΠ.:** Η πίστη του Ξενοφώντας στην παρέμβαση των θεών στα ανθρώπινα έργα διαφαίνεται και στα δύο αποσπάσματα. Συγκεκριμένα, στον λόγο του Θρασύβουλου οι θεοί παρουσιάζονται να είναι ευνοϊκοί στους δημοκρατικούς τόσο στο παρελθόν όσο και στην επικείμενη μάχη στον Πειραιά. Ως αποδείξεις αυτής της εύνοιας ο Θρασύβουλος επικαλείται τη μεταβολή των καιρικών συνθηκών (από καλοκαιρία σε κακοκαιρία) και τη θεϊκή συνδρομή στους ολιγάριθμους δημοκρατικούς απέναντι σε πολυάριθμους ολιγαρχικούς. Ακόμη και το γεωγραφικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους αντιπάλους αποδίδεται από τον Θρασύβουλο σε θεϊκή μεσολάβηση. Στη συνέχεια, οι συμβουλές του μάντη πριν από τη μάχη παρουσιάζονται ως αναγκαίες και σεβαστές, αφού ο Θρασύβουλος τις αναμένει ως προφητεία που θα επιβεβαιωθεί. Η συμμόρφωση του Θρασύβουλου στην προφητεία του μάντη επικυρώνει την πίστη ότι οι θεοί είναι με το μέρος των δημοκρατικών. Επιπλέον, η αυτοθυσία του μάντη αποδίδεται από τον Ξενοφώντας σε θεϊκή βούληση με την έννοια του αναπόφευκτου και του μοιραίου (ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος). Συνοψίζοντας, η πεποίθηση ότι οι θεοί παρεμβαίνουν στα ανθρώπινα επιβεβαιώνεται τόσο στους λόγους όσο και στις πράξεις των δημοκρατικών.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

1. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. τρωθείη	α. επιτροπή β. τραύμα
2. ήγησόμεθα	α. ηγέτης β. αγιάζω
3. έψεύσατο	α. αδιάψευστος β. άψογος
4. έμπεσών	α. πτωτικός β. πέταλο
5. κατεδίωξαν	α. δώροφος β. διωκτικός

2. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντας:

A	B
1. παρήγγελλεν	α. ζητούσε να του φέρουν β. συμβούλευε
2. σφετέρων	α. δικών τους β. σατραπών
3. έπομένοις	α. που λέγονται β. που ακολουθούν
4. άγόμενος	α. οδηγούμενος β. εμπνευσμένος
5. διαβάσει	α. στο πέρασμα β. στο διάβασμα

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αναγγελία, τραυματίας, ψευδής, πτώση, θνησιμότητα.

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- παρήγγελλεν: Έβαλε στην εφημερίδα, για να πουλήσει το σπίτι του.
- ήγησόμεθα: Το διαγώνισμα που μας έβαλε ο ήταν εύκολο.
- έψεύσατο: Η κυβέρνηση προχώρησε σε κατηγορηματική των ισχυρισμών της εφημερίδας.
- διαβάσει: Χάρη στο διαδίκτυο μπορούμε να έχουμε στις βιβλιοθήκες

των πανεπιστημίων.

• διελέγοντο: Ο εργοδότης κάλεσε τους εργαζόμενους σε, για να συζητήσουν τα αιτήματά τους.

5. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: είχε, θάνατος, όπλα, μοίρας, πρώτος.

6. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. μεταστραφείς	α. μεταβάλλω, τροποποιώ β. γυρίζω προς
2. έναντίους	α. αντίθετοι β. αντίπαλοι
3. δοκεῖ	α. φαντάζομαι, υποθέτω β. αποφασίζω
4. ἐκπηδήσας	α. ξεπερνῶ εμπόδιο β. ορμῶ
5. πολεμίοις α. εχθρός β. πόλεμος	α. εχθρός β. πόλεμος

7. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. πρότερον	α. νωρίτερα β. αποφασιστικά
2. μέντοι	α. επίμονα, σταθερά β. βεβαίως, λοιπόν
3. ὥσπερ	α. ακριβῶς ἀντίθετα, διαφορετικά β. ακριβῶς ὅπως, σαν να
4. ἐνταῦθα	α. ἐδῶ β. ἐντός
5. ἀλλήλοις	α. ο ἄλλος, ο διαφορετικός β. ο ἕνας τον ἄλλον, μεταξύ τους

8. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

• μεταστραφείς: Η του παιδιού με συνομηλικούς συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του.

• σφετέρων: Αυτός που οικειοποιείται το δικαίωμα ἄλλου στην εξουσία ονομάζεται

• ἐπομένους: Συνεχίζεται η απεργία στα πλοία,..... το ταξίδι αναβάλλεται.

• μοίρας: Στον διαγωνισμό ἔλαβαν 100 υποψήφιοι.

• ἀποθνήσκει: Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πίστευαν στη ζωή.

9. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. μεταστραφείς	α. μετατροπή β. καταστροφή
2. πέσοι	α. πέταγμα β. επίπτωση
3. γένηται	α. συγγενής β. συγγνώμη
4. ἀνέλαβον	α. ανάληψη β. αναβολή
5. ἀγόμενος	α. ἄμαξα β. ἀγάπη

10. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. μεταστραφείς	α. επιστροφή β. διατροφή
2. πέσοι	α. σύμπτωση β. πταίσμα
3. ἀνέλαβον	α. παράλειψη β. κατάληψη
4. τέθαιπαι	α. πεθαμένος β. ἄταφος
5. ἀπεδίδοσαν	α. προδοσία β. αποδοχή

**Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι
σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ**

1. **εἰπὼν, παρήγγελλεν, ἔσται, ἐψεύσατο, ἀγόμενος, κατεδίωξαν:** Να μεταφέρετε τον ίδιο τύπο (αριθμό, πρόσωπο και ἐγκλίση) σε όλους τους χρόνους της ίδιας φωνής.
2. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλους τους χρόνους της οριστικής στην ίδια φωνή:

Ἐνστ. Πρτ. Μέλλ. Αόρ. Πρκ. Υπρσ.

ἡγησόμεθα
ἀποθνήσκει

ἔλαβον

3. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις ἐγκλίσεις του αορίστου:

Αόριστος

Οριστική Υποτακτική Ευκτική Προστακτική

πέσοι

γένηται

ἀνέλαβον
ἀπέθανον

4. Οι παρακάτω φράσεις να μεταφερθούν στον αντίθετο αριθμό:
 - ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς:
 - ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν ... ἡμεῖς;
 - οἱ δὲ ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ:
5. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλο αριθμό, στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος: **μάντις, τις, νίκη, πολεμίοις, πολιτῶν.**
6. (...) **ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι:** Να προσδιορίσετε τη βασική συντακτική λειτουργία ὁλων των ὀρων της παραπάνω πρότασης.
7. **Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπεδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθνηται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ:** Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε πέντε (5) επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να προσδιορίσετε την επιρρηματική σχέση που δηλώνουν.
8. Να εντάξετε στον πίνακα τις μετοχές ανάλογα με το εἶδος τους:

Επιθετική Κατηγορηματική Επιρρηματική

μεταστραφεῖς
ἐπομένοις
ἀγόμενος
ἐκπεδήσας
ἐμπεσὼν
προσιόντες

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. α) Ταῦτα δὶ εἰπὼν: Με ποιους τρόπους εἶχε παρακινήσει ὁ Θρασύβουλος τοὺς στρατιῶτες σὲ μάχη (§§ 12-17); β) Γιατί δεν ἔδωσε ἀμέσως τὸ πρόσταγμα τῆς μάχης, ἀλλὰ ἡσυχίαν εἶχε;
2. Σὲ ποια χρονικὴ στιγμή, σύμφωνα με τὸ μάντη, θα ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθοῦν οἱ δημοκρατικοὶ ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς καὶ γιατί;
3. α) Πὼς χαρακτηρίζετε τὸ μάντη ἀπὸ τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα του; β) Γιατί, κατὰ τὴ γνώμη σας, ἐπελέγη ἡ διάβασις τοῦ Κηφισοῦ ὡς τάφος του;
4. Πὼς συμπεριφέρθηκαν οἱ δημοκρατικοὶ στοὺς νεκροὺς συμπολίτες τοὺς; Τί δείχνει ἡ στάση τοὺς αὐτή;
5. Τί σήμαινε ἡ σκύλευσις τῶν νεκρῶν γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες;
6. Τί ἐννοεῖ ὁ Ξενοφὼν με τὴ φράση τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδουσαν;
7. Ποια ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ ἀφηγεῖται ὁ Ξενοφὼν στὶς §§ 18-19 ἐκτιμᾶτε ὅτι ἔχουν μικρότερη σημασία γιὰ τὴ σύγκρουση τῶν Τριάκοντα με τοὺς δημοκρατικούς στον Πειραιά; ΓΙΑ ποιο λόγο νομίζετε ὅτι τὰ παραθέτει ὁ ἱστορικός στη συγκεκριμένη περίπτωση;
8. Ποια ἦταν ἡ στάση τοῦ μάντη κατὰ τὴν ὥρα τῆς μάχης;
9. Ποια φράση τοῦ κειμένου περιγράφει τὴν ἐκβασὴ τῆς μάχης;
10. Σὲ ποια σημεία εἶναι ἐμφανὴς ἡ πίστη τοῦ Ξενοφώντα στὴ θεία παρέμβαση;
11. Ποιοι ὀλιγαρχικοὶ ἔχασαν τὴ ζωὴ τοὺς στὴ μάχη αὐτή; Ποιες ἀπώλειες εἶχαν οἱ δημοκρατικοί;
12. Αὐτὸ ἀπὸ ποια σημεία τοῦ κειμένου φαίνεται ὅτι ὁ ἱστορικός γνωρίζει τὰ στρατιωτικὰ πράγματα;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §20-22

Ἡ προσφώνηση τοῦ Κλεόκριτου

[20] Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, μάλ' εὖφωνος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· «Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; Ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχέκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. [21] Πρὸς θεῶν πατρῶν καὶ μητρῶν καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἐταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδοῦμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἳ ἰδίων κερδῶν ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὁκτῶ μηνσὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες. [22] ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὔτοι τὸν πάντων αἰσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ

άνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὕς πολλὰ κατεδακρύσαμεν. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' αὐτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **μύστης**= μνημένος στα Ελευσίνια μυστήρια
- ✓ **πατρώοι καὶ μητρώοι**= θεοὶ που προστάτευαν την οικογένεια του πατέρα ἢ της μητέρας κάποιου Αθηναίου
- ✓ **κηδεστία**= συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας, συμπεθεριό
- ✓ **κοινωνῶ (-έω) τινὶ τινος**= συμμετέχω μαζί με κάποιον ἄλλο σε κάτι
- ✓ **αἰδοῦμαι** = σέβομαι
- ✓ **ἔστιν οὕς**= μερικούς

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ η κ α τ ' ἀ ν τ ι σ τ ο ι χ ί α

[20] Κλεόκριτος δὲ ὁ κῆρυξ τῶν μυστῶν , μάλ' εὐφωνος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· «Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί βούλεσθε ἀποκτεῖναι; Ἡμεῖς μὲν γὰρ πῶποτε ὑμᾶς ἐποιήσαμεν οὐδὲν κακὸν μετεσχέκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν καλλίστων ἑορτῶν, καὶ γεγενήμεθα συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ καὶ συστρατιῶται, καὶ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν πολλὰ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. [21] Πρὸς θεῶν πατρώων καὶ μητρώων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἐταιρίας, πολλοὶ γὰρ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις πάντων τούτων, αἰδοῦμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἁμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἳ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν ἀπεκτόνασιν ἐν ὀκτῶ	[20] Ὁ Κλεόκριτος, ὁ κήρυκας τῶν μνημένων (στα Ελευσίνια μυστήρια), ὁ ὁποῖος εἶχε στεντόρεια φωνή, αφοῦ ἐπέβαλε σιωπὴν, μίλησε: «Συμπολίτες μου, γιατί μας εκδιώκετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Γιατί εμεῖς αφενὸς ποτέ ὡς τώρα δεν σας προξενήσαμε κανένα κακό, αφετέρου ἔχουμε λάβει μαζί σας μέρος και στις πιο σεβαστές ιερές συνήθειες και θυσίες και στις ωραιότερες γιορτές και ἔχουμε γίνει συγχορευτές και συσπουδαστές και συστρατιῶτες σας και μαζί σας ἔχουμε κινδυνεύσει πολλές φορές και στην ξηρὰ και στη θάλασσα για χάρη της κοινῆς μας σωτηρίας και ελευθερίας. [21] Στὸ ὄνομα των θεῶν των πατέρων και μητέρων μας και στο ὄνομα της συγγένειάς μας ἐξ αἵματος και ἐξ ἀγχιστείας και των συλλόγων μας – γιατί πολλοὶ ἀπὸ μας αὐτὰ τα ἔχουμε κοινά–, σεβόμενοι και θεοὺς και ἀνθρώπους, σταματήστε να προξενεῖτε ζημιὰ στην πατρίδα και μην υπακούτε στους ἀνοσιότατους Τριάκοντα, οι οποίοι λόγω προσωπικῶν συμφερόντων παρὰ λίγο να φονεύσουν μέσα σε ὀκτῶ
--	---

μησὶν πλείους Ἀθηναίων ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες. [22] ἔξδ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὗτοι παρέχουσιν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους τὸν πάντων αἰσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον. Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων ἔστιν οὕς πολλὰ κατεδακρύσαμεν. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες ἀπήγαγον τοὺς μεθ' αὐτῶν εἰς τὸ ἄστυ καὶ διὰ τὸ προσακούειν τοιαῦτα .	μήνες περισσότερους Ἀθηναίους ἀπ' ὅσους ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι μαζὶ ἐπὶ δέκα χρόνια πολέμου. [22] Ἄν και ἦταν δυνατό σε μας να ζοῦμε εἰρηνικά ως ελεύθεροι πολίτες, αυτοὶ ξεκίνησαν μεταξύ μας το χειρότερο και το δυσχερέστερο και τον πιο ἀνόσιο και τον πιο μισητό για θεοὺς και ἀνθρώπους εμφύλιο πόλεμο. Ὅμως να ξέρετε ὅτι ὄχι μόνον εσεῖς ἀλλὰ και εμεῖς για ὅσους σήμερα σκοτώσαμε –για κάποιους ἀπ' αὐτοῦς– χύσαμε πολλὰ δάκρυα» . Ο κήρυκας ἔτσι περίπου μίλησε· οἱ υπόλοιποι ἀρχηγοὶ ὁδήγησαν τους στρατιῶτες τους πάλι πίσω στην Αθήνα και ἐξαιτίας του ὅτι ἀκούγαν τέτοιου εἶδους πράγματα.
---	--

Ετυμολογικά συγγενή στη νέα ελληνική

§20

- ✓ **εὐφωνος** : φωνή, φώνημα, φωνήεν, φωνακλάς, φωνηεντόληκτος, παράφωνος.
- ✓ **κατασιωπησάμενος** : σιωπή, σιωπηλός, σιωπηλά.
- ✓ **ἔλεξεν**: λέξη, λόγος, λεξικό, ρήμα, ρητός, ρήση, ἔπος.
- ✓ **ἐξελαύνετε**: παρέλαση, ἀπέλαση, σφυρήλατος, αρματηλάτης, ποδήλατο.
- ✓ **ἀποκτεῖναι** : πατροκτόνος, παιδοκτόνος, αυτοκτονία, ζωοκτονία.
- ✓ **βούλεσθε**: βούληση, βουλευτικός, βούλημα, βουλιμία, βουλή.
- ✓ **ἐποίησαμεν** : ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος.
- ✓ **μετεσχέκαμεν** : σχέση, σχήμα, σχεδόν, σχολείο, κάτοχος, αποχή.
- ✓ **γεγενήμεθα** : γένος, γενιά, γονιός, γενέθλια, γινόμενο, γενετικός.
- ✓ **κεκινδυνεύκαμεν** : κίνδυνος, ακίνδυνος, παρακινδυνευμένος, επικίνδυνος.
- ✓ **σωτηρίας** : σώζω, σωτήριος, σώμα, σώος, σωτήρας, άσωτος.

§21

- ✓ **κηδεστίας** : κηδεία, κηδεστής, κηδεμόνας, επικήδειος.
- ✓ **κοινωνοῦμεν**: κοινωνός, κοινωνία, ακοινωνήτρος, κοινωνικός, κοινωνικότητα.
- ✓ **αἰδοῦμενοι** : αἰδεσιμώτατος, αἰδημοσύνη.
- ✓ **παύσασθε** : παύση, παύλα, κατάπαυση, ἀνάπαυση, ἀνάπαυλα.
- ✓ **ἀμαρτάνοντες** : αμαρτία, αμαρτωλός, ἀμάρτημα, ἀναμάρτητος.
- ✓ **πειθεσθε**: πειθώς, πείσμα, πειστικός, πεπεισμένος, πιθενός, πιστός, πεποίθηση.
- ✓ **δεῖν** : δέηση, δέος, ἐνδεια, ἐνδεής.
- ✓ **πολεμοῦντες**: πόλεμος, πολεμικός, πολεμιστής, ἐμπόλεμος.

§22

- ✓ **πολιτεύεσθαι** : πολίτης, πολιτεία, πόλη, πολίτευμα, πολιτικός, πολιτειακός, πολιτισμός.
- ✓ **ἐπίστασθε**: ἐπιστάτης, ἐπιστήμονας, ἐπιστημονικός, ἐπιστήμη.
- ✓ **ἀποθανόντων** : θάνατος, θανατικός, ἀθάνατος, ἀθανασία, θανατηφόρος.

- ✓ **κατεδακρύσαμεν:** δάκρυ, δακρυσμένος, αδάκρυτος.
- ✓ **προσακούειν :** ακοή, ακουστικός, ξακουστός, άκουσμα, υπάκουος, αυτήκοος.
- ✓ **άπήγαγον :** αγωγή, αγωγός, αγωγήμος, άξονας, άξονικός, άμαξα, στρατηγός.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

§20

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

μύστης	συστρατιώτης
πολίτης	γῆ
θυσία	θάλαττα
έορτή	σωτηρία
συγχορευτής	έλευθερία
συμφοιτητής	

Β' Κλίση

Κλεόκριτος
ιερών

Γ' Κλίση

κῆρυξ
άνήρ

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

πολίτης	πολίται
πολίτου	πολιτών
πολίτη	πολίταις
πολίτην	πολίτας
πολίτα	πολίται

Επίθετα

Β' Κλίση

εὖφρωνος, -ον
 κακός, -ή, -ον (**κακόν:** κάκιον, κάκιστον)
 σεμνός, -ή, -όν (**σεμνοτάτων :** σεμνῶν, σεμνοτέρων)
 καλός, -ή, -όν (**καλλίστων:** καλῶν, καλλιώνων)
 κοινός, -ή, -όν

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (**πολλά :** πλέ(ι)ονα,-ω, πλεῖστα)

Αντωνυμίες

τίς, τί= ερωτηματική.
 ἐγώ, σύ, -= προσωπική.
 οὐδείς, -μία, -έν = αόριστη επιμεριστική.
 ἀμφότερος, -έρα, -ότερον= αόριστη.

Επιρρήματα

μάλ' : ποσοτικό (μᾶλλον/μάλιστα).
 πώποτε : χρονικό.

Ρήματα

- ❖ **ών:** μτχ ενεστώτα ε.φ του ρ. εἶμι

❖ **κατασιωπησάμενος** : μτχ. αορ. μ.φ του ρ. κατασιωπῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατασιωπῶμαι κατεσιωπώμην κατασιωπηθήσομαι κατεσιωπησάμην/ κατεσιωπήθην κατασεσιώπημαι-	κατασιωπώμενος - κατασιωπηθόσμενος κατασιωπησάμενος/ κατασιωπηθείς κατασεσιωπημένος

❖ **ἔλεξεν**: αορ. ε.φ του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἔρῳ ἔλεξα/ εἶπα/ εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν	ἔλεξε λέξη λέξαι/-ειε λεξάτω λέξαι λέξας

❖ **ἐξελαύνετε** : ενεστ. ε.φ του ρ. ἐξελαύνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐξελαύνω ἐξήλαυνον ἐξελῶ ἐξήλασα ἐξελήλακα ἐξεληλάκειν	ἐξελαύνετε ἐξήλαυνετε ἐξελᾷτε ἐξηλάσατε ἐξεληλάκατε ἐξεληλάκετε

❖ **ἀποκτείναι**: απρφ. αορ. ε.φ του ρ. ἀποκτείνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποκτείνω ἀπέκτεινον ἀποκτενῶ ἀπέκτεινα/ ἀπέκτανον ἀπέκτονα ἀπεκτόνειν	ἀποκτείνειν - ἀποκτενεῖν ἀποκτεῖναι ἀπεκτονέναι -

❖ **βούλεσθε** : ενεστ. μ.φ του ρ. βούλομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βούλομαι ἐ(η)βουλόμεν βουλήσομαι/ βουληθήσομαι ἐ(η)βουλήθην βεβούλημαι ἐβεβούλημην	βούλεσθε ἐ(η)βούλεσθε βουλήσεσθε/ βουληθήσεσθε ἐ(η)βουλήθητε βεβούλησθε ἐβεβούλησθε

❖ **ἐποιήσαμεν** : αόρ. ε.φ του ρ. ποιῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶ ἐποιοῦν ποιήσω ἐποίησα πεποίηκα ἐπεποιήκειν	ποιοῦμεν ἐποιοῦμεν ποιήσομεν ἐποιήσαμεν πεποιήκαμεν ἐπεποιήκεμεν

❖ **μετεσχέκαμεν**: πρκ. ε.φ του ρ. μετέχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μετέχω μετείχον μεθέξω/ μετασχίσω μετέσχον μετέσχηκα μετεσχέκειν	μετέχομεν μετείχομεν μεθέξομεν/ μετασχίσομεν μετέσχομεν μετεσχέκαμεν μετεσχέκεμεν

❖ **γεγενήμεθα**: πρκ. μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι έγενόμην/ έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/ έγεγόνειν	γιγνόμεθα έγιγνόμεθα γενη(θη)σόμεθα έγενόμεθα/ έγενήθημεν γεγενήμεθα/ γεγόναμεν έγεγενήμεθα/ έγεγόνεμεν

❖ **κεκινδυνεύκαμεν** : πρκ. ε.φ του ρ. κινδυνεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κινδυνεύω έκινδύνευον κινδυνεύσω έκινδύνευσα κεκινδύνευκα -	κινδυνεύομεν έκινδυνεύομεν κινδυνεύσομεν έκινδυνεύσαμεν κεκινδυνεύκαμεν -

§21

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

συγγένεια
κηδεστία
έταιρία

Β' Κλίση

θεός
άνθρωπος
πόλεμος
ιερών

Γ' Κλίση

πατρίς
κέρδος
μήν
έτος

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

πατρίς	πατρίδες	κέρδος	κέρδη
πατρίδος	πατρίδων	κέρδους	κερδέων/ κερδών
πατρίδι	πατρίσι	κέρδει	κέρδεσι
πατρίδα	πατρίδας	κέρδος	κέρδη
πατρίς	πατρίδες	κέρδος	κέρδη

Επίθετα

Β' Κλίση

πατρῶος, -ον
μητρῶος, -ον
λοιπός, -ή, -όν
άνοσιος, -α, -ον (τοῖς άνοσιωτάτοις : άνοσίοις, άνοσιωτέροις)

ἴδιος, -α, -ον (**ἰδίων**: ἰδιαιτέρων, ἰδιαιτάτων)
ὀλίγος, -η, -ον (**ὀλίγου**: μείονος, ὀλιγίστου/ ἥττονος, ἥκιστα).

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (**πλείους**/ πλείονας: πολλούς, πλείστους)
πᾶς, πᾶσα, πᾶν

Αντωνυμίες

τούτων = δεικτική αντωνυμία.
ἀλλήλοις = αλληλοπαθητική αντωνυμία
οἷ = αναφορική αντωνυμία.

Αριθμητικά

δέκα
τριάκοντα
ὀκτώ

Ρήματα

❖ **κοινωνοῦμεν** : ενεστ. ε.φ του ρ. κοινωνῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κοινωνῶ	κοινωνοῦμεν
ἐκοινωνοῦν	κοινωνῶμεν
κοινωνήσω	κοινωνοῖμεν
ἐκοινωνήσα	-
κεκοινωνήκα	κοινωνεῖν
-	κοινωνῶν

❖ **αἰδοῦμενοι** : μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. αἰδοῦμαι.

❖ **παύσασθε** : προστ. ἀορ. μ.φ του ρ. παύομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παύομαι	ἐπαύσασθε
ἐπαυόμην	παύσησθε
παύσομαι / παυ(σ)θήσομαι	παύσαισθε
ἐπαυσάμην/ ἐπαύ(σ)θην	παύσασθε
πέπαυμαι	παύσασθαι
ἐπεπαύμην	παυσάμενος

❖ **ἀμαρτάνοντες**: μτχ.ενεστ.ε.φ του ρ. ἀμαρτάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀμαρτάνω	ἀμαρτάνοντες
ἡμάρτανον	-
ἀμαρτήσομαι	ἀμαρτησόμενοι
ἤμαρτον	ἀμαρτόντες
ἡμάρτηκα	ἡμαρτηκότες
ἡμαρτηκειν	-

❖ **πείθεσθε** : προστ. ενεστ. μ.φ του ρ. πείθομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθομαι έπειθόμην πείσομαι πεισθήσομαι έπεισάμην/ έπεισθην/ έπιθόμην πέπεισμαι έπεπείσμην	πείθεσθε πείθησθε πείθοισθε πείθεσθε πείθεσθαι πειθόμενος

❖ **δείν** : απρφ. ενεστ. ε.φ του απροσώπου ρήματος δεί.

❖ **άπεκτόνασιν**: πρκ. ε.φ του ρ. άποκτείνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άποκτείνω άπέκτεινον άποκτενῶ άπέκτεινα/ άπέκτανον άπέκτονα άπεκτόνειν	άποκτείνουσι άπέκτεινον άποκτενοῦσι άπέκτειναν/ άπέκτανον άπεκτόνασι άπεκτόνεσαν

❖ **πολεμοῦντες**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. πολεμῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πολεμῶ έπολέμουν πολεμήσω έπολέμησα πεπολέμηκα -	πολεμοῦντες - πολεμήσοντες πολεμήσαντες πεπολεμηκότες -

§22

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

εἰρήνη

Β' Κλίση

θεός
ἄνθρωπος
πόλεμος

Γ' Κλίση

ἄρχων
ἄστυ

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικῶν

ἄρχων	ἄρχοντες
ἄρχοντος	ἀρχόντων
ἄρχοντι	ἄρχουσι
ἄρχοντα	ἄρχοντας
ἄρχων	ἄρχοντες

Επίθετα

Β' κλίσης

αἰσχύρος, -ά, -όν (**αἰσχιστόν** : αἰσχύρον, αἰσχίονα/-ω)
χαλεπός, -ή, -όν (**χαλεπώτατον** : χαλεπόν, χαλεπώτερον)
άνόσιος, -ία, -ιον (**άνοσιώτατον** : άνόσιον, άνοσιώτερον)

ἔχθρός, -ον (ἔχθιστον : ἔχθρόν, ἐχθίονα/-ίω)
λοιπός, -ή, -όν

Γ' κλίσης

πᾶς, πᾶσα, πᾶν
πολύς, πολλή, πολύ

Αντωνυμίες

ἐγώ, σύ, -= προσωπική
οὗτος= δεικτική
ἀλλήλους= αλληλοπαθητική
ὅς= αναφορική
τοιοῦτος= δεικτική
αὐτός= οριστική

Επιρρήματα

εὖ: τροπικό(ἄμεινον, ἄριστα/βέλτιον, βέλτιστα/κρεῖττον, κράτιστα)
νῦν: χρονικό/ μόνον: ποσοτικό

Ρήματα

❖ **πολιτεύεσθαι**: απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. πολιτεύομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πολιτεύομαι	πολιτεύεσθαι
ἐπολιτευόμην	-
πολιτεύσομαι	πολιτεύσεσθαι
ἐπολιτεύσάμην/ἐπολιτεύθην	πολιτεύσασθαι/ πολιτευθῆναι
πεπολίτευμαι	πεπολιτεύθαι
ἐπεπολιτεύμην	-

❖ **παρέχουσιν**: ενεστ. ε.φ του ρ. παρέχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παρέχω	παρέχουσι
παρεῖχον	παρεῖχον
παρέξω/ παρασχίσω	παρέξουσι/ παρασχίσουσι
παρέσχον	παρέσχον
παρέσχηκα	παρεσχήκασι
παρεσχήκειν	παρεσχήκεσαν

❖ **ἐπίστασθε**: προστ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἐπίσταμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπίσταμαι	ἐπίστασθε
ἠπιστάμην	ἐπίστησθε
ἐπιστήσομαι	ἐπίσταισθε
ἠπιστήθην	ἐπίστασθε
	ἐπίστασθαι/ ἐπιστάμενος

❖ **ἀποθανόντων** : μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. ἀποθνήσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποθνήσκω	ἀποθνησκόντων
ἀπέθνησκον	-
ἀποθανοῦμαι	ἀποθανουμένων
ἀπέθανον	ἀποθανόντων
τέθνηκα	τεθνηκότων
έτεθνήκειν	-

❖ **κατεδακρύσαμεν**: αορ. ε.φ του ρ. καταδακρύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταδακρύω	καταδακρύομεν
κατεδάκρυον	κατεδακρύομεν
καταδακρύσομαι	καταδακρυσόμεθα
κατεδάκρυσα	κατεδακρύσαμεν
καταδεδάκρυκα	καταδεδακρύκαμεν

❖ **προσακούειν**: απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. προσακούω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
προσακούω	προσακούειν
προσήκουον	-
προσακούσομαι	προσακούσεσθαι
προσήκουσα	προσακούσσαι
προσακήκοα	προσακηκοέναι
προσηκηκόειν	-

❖ **ἀπήγαγον**: αορ. β' ε.φ του ρ. ἀπάγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἄγω	ἀπήγαγον
ἤγον	ἀπαγάγωσι
ἄξω	ἀπαγάγοιεν
(ἤξα)/ἤγαγον	ἀπαγαγόντων
ἤχα/ ἀγήοχα	ἀπαγαγεῖν
ἤχην/ ἀγηόχην/ ἤγηόχην	ἀπαγαγών

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ά λ υ σ η

Κλεόκριτος δὲ ...κατασιωπησάμενος ἔλεξεν: Κύρια πρόταση./ ἔλεξεν=P, Κλεόκριτος= Υ.Ρ, ὁ κῆρυξ= παράθεση, τῶν μυστῶν= γεν. διαιρετική, ὧν= επιθετ.-αναφ. μτχ-συν. Υ.Ρ, εὐφωνος= κτγ. Υ. μτχ, μάλ'= επιρ. ποσοῦ, κατασιωπησάμενος= χρον. μτχ- συν.Υ.Ρ.

Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; : Κύρια πρόταση- ευθεία ερώτηση./ ἐξελαύνετε= Ρ, ἡμᾶς= Α.Ρ, τί= αιτιατική αιτίας, Ἄνδρες= κλητ. προσφώνηση, πολῖται= παράθεση ἢ επιθ. προσδ.

τί ἀποκτείνει βούλεσθε; : Κύρια πρόταση- ευθεία ερώτηση./ βούλεσθε= Ρ, ἀποκτείνει= Α.Ρ – τελ. απρφ., τι= αιτ. αιτίας.

Ἡμεῖς γάρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν: Κύρια πρόταση./ ἐποιήσαμεν=P, Ἡμεῖς= Υ.Ρ, ὑμᾶς= Α.Ρ ἄμεσο, κακὸν= Α.Ρ σύστοιχο, οὐδὲν= επιθ. προσδ., πώποτε= επιρ. χρόνου.

μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἐορτῶν τῶν καλλίστων: Κύρια πρόταση./ μετεσχήκαμεν=P, ἱερῶν- θυσιῶν- ἐορτῶν= Α.Ρ ἄμεσο, ὑμῖν= Α.Ρ ἔμμεσο, τῶν σεμνοτάτων- τῶν καλλίστων= επιθ. προσδ.

καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται: Κύρια πρόταση./ γεγενήμεθα= P, συγχορευταὶ- συμφοιτηταὶ- συστρατιῶται= K.Y.P.

καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν ... τε καὶ ἐλευθερίας: Κύρια πρόταση./ κεκινδυνεύκαμεν= P, πολλὰ= A.P σύστοιχο, μεθ' ὑμῶν= εμπροθ. συνοδείας, κατὰ γῆν- κατὰ θάλατταν= εμπροθ. τόπου, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας= εμπροθ. υπεράσπισης, κοινῆς= επιθ. προσδ, ἡμῶν= γεν. αντικ., ἀμφοτέρων= επιθ. προσδ.

Πρὸς θεῶν ...παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα: Κύρια πρόταση./ παύσασθε= P, ἀμαρτάνοντες= κτγ.μτχ-συν.Y.P, εἰς τὴν πατρίδα= εμπροθ. εχθρ. διάθεσης, αἰδοῦμενοι= τροπ.μτχ-συν.Y.P, θεοῦς- ἀνθρώπους= A.μτχ, Πρὸς θεῶν καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἐταιρίας= ομοτική προσφώνηση, πατρώων καὶ μητρῶων= επιθ. προσδ.

πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις: Κύρια παρενθετική πρόταση./ κοινωνοῦμεν= P, πολλοὶ= Y.P, ἀλλήλοις= A.P ἔμμεσο, τούτων= A.P ἄμεσο, πάντων= κτγ. προσδ.

καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα: Κύρια πρόταση./ μὴ πείθεσθε= P, τοῖς τριάκοντα= A.P, ἀνοσιωτάτοις= επιθ. προσδ.

οἱ ἰδίων κερδῶν ἔνεκα ... πολεμοῦντες: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο τριάκοντα./ ἀπεκτόνασιν= P, οἱ= Y.P- α' ὅρος σύγκρισης, πλείους= A.P, Ἀθηναίων= γεν. περιεχομένου, ἢ Πελοποννήσιοι= β' ὅρος σύγκρισης, πάντες= κτγ.προσδ., πολεμοῦντες= τροπ. μτχ-συν.Y.P, ἔτη= αιτ. χρόνου, δέκα= επιθ. προσδ., ἔνεκα κερδῶν= εμπροθ. σκοπού, ἰδίων= επιθ. προσδ., ὀλίγου δεῖν= ἀπόλυτο απρφ., ἐν μηνὶ= εμπροθ. χρόνου, ὅκτῳ= επιθ. προσδ.

ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, ... παρέχουσιν: κύρια πρόταση./ παρέχουσιν=P, οὔτοι= Y.P, τὸν πόλεμον= A.P ἄμεσο, ἡμῖν= A.P ἔμμεσο, πρὸς ἀλλήλους= εμπροθ. εχθρ. διάθεσης, αἰσχιστόν- χαλεπώτατον- ἀνοσιώτατον- ἔχθιστον= επιθ. προσδ., πάντων= γεν.διαιρ., θεοῖς- ἀνθρώποις= δοτ. αντικ., ἐξὸν= αιτ. ἀπόλυτη-εναντ. μτχ, πολιτεύεσθαι=Y. μτχ-τελ. απρφ., ἡμῖν= δοτ. προσωπ., ἐν εἰρήνῃ= εμπροθ. κατάστασης.

Ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε: Κύρια πρόταση./ ἐπίστασθε= P, εὖ= επιρ. τρόπου.

ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων ... πολλὰ κατεδακρύσαμεν: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως A.P ἐπίστασθε./ κατεδακρύσαμεν= P, ὑμεῖς- ἡμεῖς= Y.P, ἔστιν οὕς= A.P, πολλὰ= επιρ. ποσού, τῶν ἀποθανόντων= γεν. διαιρ.-επιθ.μτχ (με Y το ἄρθρο της), ὑφ' ἡμῶν= εμπροθ. ποιητ. αιτίου, νῦν= επιρ. χρόνου.

Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν: Κύρια πρόταση./ ἔλεγεν= P, Ὁ μὲν= Y.P, τοιαῦτα= A.P.

οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' αὐτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ: Κύρια πρόταση./ ἀπήγαγον= P, οἱ ἄρχοντες= Y.P, λοιποὶ= επιθ. προσδ., τοὺς μεθ' αὐτῶν= A.P, εἰς τὸ ἄστυ= εμπροθ. κατεύθυνσης, διὰ τὸ προσακούειν= εμπροθ. αιτίας, τοιαῦτα= A. απρφ.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο Κλεόκριτος απευθυνόμενος προς τους αντιπάλους προσπαθεῖ να τους πείσει ὅτι ἔχουν περισσότερα κοινὰ παρά διαφορὲς μεταξύ τους και τους ικετεύει να πάψουν να κάνουν κακὸ ο ἕνας στον ἄλλο. Τους προτρέπει να σταματήσουν να υπακοὺν στους Τριάκοντα, τους οποίους θεωρεῖ υπεύθυνους για τον εμφύλιο πόλεμο και τον χαμὸ αθῶων ἀνθρώπων. Οι στρατηγοὶ ἀκούγοντας αὐτὰ ὁδήγησαν τους ἀνδρες τους πίσω στην Αθήνα.

Μύστης= ο μνημένος στα Ελευσίνια μυστήρια.

Τα Ελευσίνια Μυστήρια αποτελοῦσαν μία λατρεία που σχετιζόταν με τη θεὰ Δήμητρα και την κόρη της Περσεφόνη. Επειδὴ, σύμφωνα με το μῦθο, ἡ θεὰ

Ξαναβρήκε στην Ελευσίνα την κόρη της ύστερα από την αρπαγή της από τον Πλούτωνα, οι λατρευτικές τελετές διαδραματίζονταν εκεί. Παρόλο που τελούνταν και παλαιότερα, απέκτησαν ξεχωριστή θέση στη θρησκευτική ζωή της Αθήνας κατά την Κλασική περίοδο. Μολονότι για τα Μυστήρια υπάρχουν πολλές αναφορές στους αρχαίους συγγραφείς, στις επιγραφές, στις προσωπογραφίες των ιερέων αλλά και στις αναπαραστάσεις της τέχνης, η ακριβής ανασύσταση της τελετής και του φιλοσοφικού της υπόβαθρου είναι πολύ δύσκολη. Η βασική αιτία γι' αυτό είναι η τήρηση μυστικότητας από τα όσα διαδραματίζονταν, αφού οι μνημένοι δεσμεύονταν να μην τα κοινολογήσουν. Έμμεσες πληροφορίες για τα Μυστήρια αντλούνται από τον Πλούταρχο, ο οποίος στη βιογραφία του Αλκιβιάδη αναφέρεται στην ανάρμοστη και ασεβή πράξη του ιδίου και των φίλων του να μιμηθούν σε ιδιωτικά σπίτια την τελετή των Ελευσίνιων Μυστηρίων και να τη διακωμωδήσουν. Τα αρχαιολογικά δεδομένα προσφέρουν πληροφορίες για τον τόπο και το οικοδόμημα τέλεσης των Μυστηρίων, το Τελεστήριο της Ελευσίνας. Η γιορτή των Μυστηρίων τελούνταν κάθε χρόνο κατά το μήνα Βοηδρομιώνα (τέλος Σεπτεμβρίου). Η διοργάνωσή της ανατίθετο σε δύο ονομαστές οικογένειες, τους Ευμολπίδες και τους Κήρυκες. Από τους πρώτους προερχόταν ο Ιεροφάντης, ο οποίος προϊστάτο στις απόκρυφες τελετές. Από τους δεύτερους ο Δαδούχος, που είχε σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της μύησης, και ο Ιεροκλήρυξ, ο οποίος κήρυσσε την έναρξη των Μυστηρίων. Με τον Ιεροφάντη συνεργαζόταν η ιέρεια της Δήμητρας που διέμενε μόνιμα στο ιερό της Ελευσίνας. Δικαίωμα συμμετοχής είχαν όχι μόνο οι πολίτες αλλά και οι γυναίκες, οι δούλοι και οι ξένοι. Η συμμετοχή στη γιορτή δεν προϋπέθετε τη μύηση, μία διαδικασία προσωπικής επιλογής, που γινόταν είτε στην Ελευσίνα είτε στο Ελευσίνιο στην Αγορά των Αθηνών. Η μύηση αποσκοπούσε στη συμφιλίωση με το θάνατο και την προσδοκία της μεταθανάτιας ζωής και γι' αυτό το λόγο είχε μεγάλη απήχηση την εποχή εκείνη. Τα Ελευσίνια προσέλκυαν ανθρώπους από ολόκληρο τον Ελληνικό κόσμο και τη Ρωμαϊκή περίοδο από όλη την αυτοκρατορία, καθώς ο εορτασμός τους διατηρήθηκε μέχρι την εποχή του Θεοδοσίου. Τα πρόσωπα που τελούσαν τα μυστήρια ήταν τέσσερα, ο ιεροφάντης, ο δαδούχος, ο ιεροκλήρυκας και ο επί του βωμού.

§20-22: Οι δεσμοί των Αθηναίων σύμφωνα με την ομιλία του Κλεόκριτου: Ο Κλεόκριτος στον σύντομο λόγο του κάνει έκκληση στους οπαδούς των ολιγαρχικών να αναλογιστούν τι είδους δεσμοί τους ενώνουν με τους σημερινούς εχθρούς τους, τους δημοκρατικούς της «Φυλής»: δεσμοί μεταξύ ανθρώπων μιας πολιτισμένης κοινωνίας, μεταξύ πολιτών ενός ειρηνικού-δημοκρατικού κράτους. Η συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (μετεσχήκαμεν ὑμῖν ἱερῶν θυσιῶν), στην κοινωνική (συγχορευταί), σχολική (συμφοιτηταί) και στρατιωτική (συστρατιῶται) ζωή στους αγώνες για την προστασία της πατρίδας («πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν») και επίσης η συγγένεια μεταξύ πολλών από τους αντιπάλους εξ αίματος (συγγενείας) ή εξ αγχιστείας (κηδεστίας), η συντροφικότητα σε συλλόγους ή λέσχες (ἐταιρίας), όλοι αυτοί οι δεσμοί (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις), πρέπει να οδηγήσουν τους ολιγαρχικούς να εγκαταλείψουν τους τριάκοντα αἰδούμενοι (από σεβασμό σε) θεούς και ανθρώπους. Οι πολλαπλοί αυτοί δεσμοί δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα με το ρήμα μετέχω, σύνθετες λέξεις με την πρόθεση συν-, τον εμπρόθετο προσδιορισμό μεθ' ὑμῶν και με τις καίριες λέξεις κοινωνοῦμεν (κοινός) και αἰδοῦμαι. Σ' αυτό το πλαίσιο το ρήμα αἰδοῦμαι σημαίνει σέβομαι, ντρέπομαι κάποιον μήπως σχηματίσει κακή γνώμη για μένα και το ουσ. αἰδώς, φιλότιμο, σεβασμό προς την κοινή γνώμη. Η ἐταιρία (ἐταῖρος = σύντροφος), η φιλία, η σχέση φίλων και συντρόφων είναι έννοια βασική για τους αρχαίους Έλληνες ήδη από τα ομηρικά κείμενα, π.χ. στο προοίμιο της Οδύσσειας: Ἄνδρα μοι ἔννεπε,

Μούσα, **πολύτροπον**, ὅς μάλα πολλά πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον **ἔπερσε**· πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω, πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν, ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον **ἑταίρων** ἀλλ' οὐδ' ὥς **ἑτάρους** ἐρρύσατο, ἰέμενός περ. Ὁ Οδυσσεύς δεν εἶναι μόνο **πολύτροπος**, ὅπως τον ἠθέλε η προεπική παράδοση, οὔτε μόνο πορθητής, ὅπως τον ἠθέλαν οι ραψωδοὶ πρὶν ἀπ' τον Ὅμηρο, ἀλλὰ εἶναι καὶ **φιλέταιρος**, ὅπως τον θέλει ο Ὅμηρος στην Οδύσσεια. Στην Αθήνα του 5ου αι. υπήρχαν **ἑταιρίαι** δηλ. τοπικοὶ σύλλογοι, λέσχες για πολῖτες της ἰδίας, συνήθως, πολιτικῆς παράταξης.

Μετά τη νίκη των δημοκρατικῶν, ο Κλεόκριτος με την ιδιότητα του κήρυκα των μυημένων στα Ελευσίνια μυστήρια εκφωνεῖ μια ομιλία με την οποία απευθύνεται στους ηττημένους ολιγαρχικούς. Το θρησκευτικό ὕφος που φέρει ο ρόλος αὐτός του Κλεόκριτου του δίνει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τον απαιτούμενο σεβασμό ἀπὸ την πλευρά των ολιγαρχικῶν καὶ να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες, ὥστε να εισακουσθεῖ καὶ να αποτρέψει τους οπαδοὺς των ολιγαρχικῶν ἀπὸ τη συνέχιση των εχθροπραξιῶν. Κατὰ την ἐναρξη του λόγου του προσφωνεῖ τους ἀντίπαλους των δημοκρατικῶν «συμπολίτες» (Ἄνδρες πολῖται), για να τονίσει ὅτι μοιράζονται τον ἴδιο τόπο-πόλη κατοικίας καὶ συμβίωσης με τους δημοκρατικούς, την Αθήνα, ως ἓνα κοινὸ σημεῖο αναφοράς που ἐνώνει τις δυο παρατάξεις παρὰ τη διαφορετικὴ πολιτικὴ καὶ ἰδεολογικὴ τους ταυτότητα. Απευθυνόμενος, λοιπόν, στους ολιγαρχικούς με δυο ρητορικὰ ἐρωτήματα εκφράζει την ἀπορία του για τις αἰτίες των δεινῶν που υπέστησαν οι δημοκρατικοὶ ἀπὸ εκείνους (τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε;). Τους ἀποδίδει την κατηγορία καὶ την ευθύνη του ἐμφύλιου σπαραγμοῦ, για να τους ωθήσει να ἀναλογιστοῦν τις μέχρι τώρα ἐνέργειές τους, ὥστε να ἀνακεωρήσουν τη στάση τους. Τον ἴδιο σκοπὸ ἐξυπηρετεῖ καὶ η ἀνάκληση ὅλων εκείνων των δεσμῶν που ἐνώναν τους πολῖτες σε ὅλες τις ἐκφάνσεις της δημοκρατικῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς, υπενθυμίζοντας τα κοινὰ βίϊματα καὶ τις κοινές ἐμπειρίες τους στην παρελθούσα εἰρηνικὴ τους συμβίωση. Σκοπὸς του Κλεόκριτου εἶναι μέσα ἀπὸ αὐτὴ τη συγκριτικὴ ἀναφορά του εἰρηνικοῦ παρελθόντος καὶ του αιματηροῦ παρόντος να ἐνεργοποιήσει το συναίσθημά τους καὶ να τους συγκινήσει με την ἐλπίδα να τους αποτρέψει ἀπὸ μελλοντικά εχθρικές ἐνέργειες καὶ να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ἐπικείμενη συμφιλίωση

ἐν ὀκτῶ μηνσίν: Σεπτ. 404 -Απρὶλ. 403 π.Χ.

δέκα ἔτη: κατὰ τον Δεκελεικὸ πόλεμο (413-404 π.Χ.) Σύμφωνα με τις ἀρχαίες πηγές, στους ὀκτῶ μήνες της τυραννίας ἐκτελέστηκαν 1.500 Αθηναῖοι καὶ μέτοικοι.

Ο ομιλητής: Καὶ σ' αὐτές τις παραγράφους πρέπει να προσέξουμε το πρόσωπο που μιλάει. Ὅπως ο μάντης στην §18 ἐτσι καὶ ο Κλεόκριτος ἔχει σχέση με τη θρησκεία. Σε ὅλο το λόγο του βλέπουμε ἐντονὴ την παρουσία της θρησκείας. Το περιεχόμενο του λόγου ἀπεικονίζει ἐπίσης την οὐσία της ἀρχαίας ἐλληνικῆς κοινωνίας, η ἐνότητα των μελῶν της ὁποίας εκφράζεται συγκινητικά στην §22 με τον πληθυντικὸ της προσωπικῆς ἀντωνυμίας.

Το νόημα της λέξης «πατρίδα»: Με τη λέξη «πατρίς» ο Κλεόκριτος δεν ἐννοεῖ μόνο τη χώρα, την ἐδαφικὴ της ἐκταση καὶ τους κατοίκους της, ἀλλὰ καὶ τον πολιτισμὸ της , της υψηλές ἀξίες της καὶ τα ἰδανικά της.

καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα: ο Κλεόκριτος χαρακτηρίζει ἀνοσιώτατους τους Τριάκοντα, δηλαδή κοινούς ἐγκληματίες που σκότωσαν ἀδιακρίτως ἀθηναίους πολῖτες καὶ μέτοικους.

Χαρακτηρισμός εμφυλίου πολέμου από Κλεόκριτο: ο Κλεόκριτος χαρακτηρίζει τον εμφύλιο πόλεμο «αἰσχιστόν», «χαλεπώτατον», «άνοσιώτατον», «ἐχθιστόν». Όλοι αυτοί οι χαρακτηρισμοί (σε υπερθετικό βαθμό) δικαιολογούνται, καθώς ο πόλεμος αυτός εξάπτει σε υπερβολικό βαθμό τα πάθη, τα μίσση, τη μανία, την εκδίκηση ανάμεσα σε ανθρώπους που ανήκουν στην ίδια πόλη και μπορεί να συνδέονται με δεσμούς φιλίας ή ακόμη και συγγένειας.

Οι αντωναυμίες «οὔτοι», «ὕμεῖς» και «ἡμεῖς»: Η δεικτική αντωναυμία οὔτοι αναφέρεται στους Τριάκοντα που προκάλεσαν εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των Αθηναίων. Διαίρεσαν τους Αθηναίους σε δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα, τους υποστηρικτές/οπαδούς του τυραννικού καθεστώτος και τους αντιπάλους του καθεστώτος/δημοκρατικούς, που συγκρούστηκαν μεταξύ τους με φοβερό, ανόσιο και αποκρουστικό τρόπο. Ωστόσο, οι δύο αντιμαχόμενες μερίδες, που εννοούνται με τις προσωπικές αντωναυμίες ὕμεῖς και ἡμεῖς έχουν την επίγνωση των κοινών χαρακτηριστικών που τους ενώνουν. Δημοκρατικοί και οπαδοί των Τριάκοντα ανήκουν στην ίδια πόλη και τους ενώνουν πολύ περισσότερα από αυτά που τους χωρίζουν. Έτσι, όλοι τους θρήνησαν για τους νεκρούς των πρόσφατων συγκρούσεων.

Παράλληλο κείμενο(Τ.Θ): «Θυμηθείτε, πολίτες —κι όσοι δεν το ξέρετε, μάθετέ το— ότι στο δεξιό εκείνων που πλησιάζουν βρίσκονται αυτοί που εδώ και τέσσερεις μέρες νικήσατε και πήρατε στο κυνήγι. Στο άκρο αρσενό τους πάλι είναι οι ίδιοι οι Τριάντα —αυτοί που δίχως σε τίποτα νάχουμε φταίξει μας εξόριζαν από την πόλη, μας έδιωχναν από τα σπίτια μας κ' έκαναν προγραφές των αγαπημένων μας. Να όμως που τώρα τους έλαχε κάτι που αυτοί ποτέ δεν περίμεναν, ενώ εμείς πάντα το ευχόμασταν— τους αντικρύζουμε με τα όπλα στα χέρια! Κάποτε μας έπιαναν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη». Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.4.§13-14 *Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος **Αξιοποιώντας αναφορές και από τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο §19-20 και μεταφρασμένο), να αξιολογήσετε τη στάση των δημοκρατικών και των ολιγαρχικών απέναντι στους πολιτικούς τους αντιπάλους και στην έννοια της πατρίδας. ΑΠ.:** Στα δύο κείμενα εντοπίζονται σημεία από τα οποία διαφαίνεται η στάση των δυο αντιμαχόμενων παρατάξεων (δημοκρατικών-ολιγαρχικών) της Αθήνας απέναντι στους πολιτικούς τους αντιπάλους. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το μεταφρασμένο κείμενο ο Θρασύβουλος απευθυνόμενος στους δημοκρατικούς στρατιώτες του, για να τους εμψυχώσει λίγο πριν τη μάχη εναντίον των ολιγαρχικών, τους υπενθυμίζει το καθεστώς της βίας και του τρόμου που υπέμεναν κατά τη διοίκηση των Τριάκοντα. Οι αναίτιες εξορίες, οι κατασχέσεις περιουσιών, οι προγραφές και οι αιφνίδιες συλλήψεις των δημοκρατικών αποτελούσαν τις βασικές πρακτικές των Τριάκοντα για την εξόντωση των αντιπάλων τους και μάλιστα σε περίοδο ειρήνης. Αντίθετα, στο πρωτότυπο κείμενο ο Κλεόκριτος απευθυνόμενος στους ολιγαρχικούς αναφέρεται στη συναδελφικότητα και την αλληλεγγύη των δημοκρατικών απέναντί τους για την επίτευξη κοινών στόχων που αφορούσαν την ενότητα και το καλό της πατρίδας. Τους επισημαίνει, λοιπόν, ότι οι δημοκρατικοί ποτέ έως τότε δεν τους είχαν προξενήσει κανένα κακό, αλλά επιδίωκαν τη συνεργασία, την ομόνοια και την αδελφοσύνη σε όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής, θρησκευτικής και στρατιωτικής ζωής της πόλης με σκοπό την κοινή σωτηρία και ελευθερία. Εξ αυτών συνάγεται το συμπέρασμα ότι το βασικό μέλημα των δημοκρατικών ήταν η προάσπιση των συμφερόντων της πόλης μέσα από κοινές δράσεις κοινωνικής συνοχής, στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι πολίτες αδιακρίτως και ανεξάρτητα από την

πολιτική τους ταυτότητα, ενώ την παράταξη των ολιγαρχικών την ενδιέφερε η εξυπηρέτηση των προσωπικών τους συμφερόντων χρησιμοποιώντας κατεξοχήν ακραία και αθέμιτα μέσα.

Λεξιλογικές ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- έξελαύνετε: Κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου το κοινό ενθουσιάστηκε με τη στρατιωτική
- συμφοιτηταί: Στο δημοτικό και στο γυμνάσιο η των μαθητών/τριών είναι υποχρεωτική.
- σωτηρίας: Μετά τον ισχυρό σεισμό τα συνεργεία επιχειρούν να απεγκλωβίσουν ανθρώπους από τα χαλάσματα των κτηρίων.
- αιδούμενοι: Ξεστόμισε απaráδεκτες ύβρεις εναντίον μου χωρίς
- μησί: Από την εργασία του λαμβάνει εισόδημα 750 ευρώ.

2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πατροκτόνος, γένος, ακοινώνητος, αναιδής, πειθώ.

3. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: κήρυξ, έποιήσαμεν, κοινωνούμεν, παύσασθε, μησίν.

4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. έξελαύνετε	α. θέτω σε κίνηση β. εκδιώκω
2. ιερών	α. τελετές β. ναοί
3. σεμνοτάτων	α. μετριόφρων β. σεβαστός
4. παύσασθε	α. σταματώ β. απολύω
5. άμαρτάνοντες	α. διαπράττω σφάλμα β. παραβαίνω τις θεϊκές εντολές

5. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. συμμετοχή	α. έξελαύνετε
2. ανάπαυλα	β. μετεσχέκαμεν
3. παρέλαση	γ. κηδεστίας
4. κηδεία	δ. κοινωνούμεν
5. εστία	ε. παύσασθε
6. επικοινωνία	
7. εξαϋλώνω	

Ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού

1. Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός

Ον.		οί συγχωρευταί		οί ἄρχοντες
Γεν.	τῆς συγγενείας			τῶν θυσιῶν
Δοτ.				τοῖς μῆσιν
Αιτ.	τὸν πόλεμον τὸ ἄστυ τὴν πατρίδα			τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἔτη
Κλητ.		πολίται		

2. **Ἄνδρες πολῖται τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν:** Να γράψετε το παραπάνω χωρίο μεταφέροντας όλους τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό.
3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση των ρημάτων: **βούλεσθε, μετεσχέκαμεν, γεγενήμεθα** & εγκλιτική αντικατάσταση των ρημάτων: **παύσασθε, πείθεσθε, ἀπήγαγον.**
4. **ἁμαρτάνοντες, ἀποθανόντων:** Να γράψετε τις μετοχές όλων των χρόνων στην ίδια πτώση και αριθμό.
5. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἡμῖν: στην ίδια πτώση στον ενικό αριθμό
ἔχθιστον: στη δοτική πτώση ενικού στον συγκριτικό βαθμό
πόλεμον: στη δοτική πτώση στον πληθυντικό αριθμό
ἄρχοντες: στη δοτική πτώση στον ίδιο αριθμό
6. Να εντάξετε στον πίνακα τις μετοχές του κειμένου ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν. Στις επιρρηματικές να συμπληρώσετε το είδος (π.χ. χρονική, τροπική κτλ.):

Μετοχές

Επιθετική Κατηγορηματική Επιρρηματική

κατασιωπησάμενος
αἰδούμενοι
ἁμαρτάνοντες
πολεμοῦντες
ἐξόν
ἀποθανόντων

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. Ποια σημασία είχε η λεπτομέρεια ότι ο Κλεόκριτος ήταν 'μύστης';
2. α) Σε ποιους απευθύνεται ο Κλεόκριτος; Πώς τους προσφωνεί; β) Τι τονίζεται μέσω αυτής της προσφώνησης;
3. Ποιο είδος αντωνυμιών απαντά πιο συχνά στο λόγο του Κλεοκρίτου και γιατί ο ίδιος προτάσσει το 'ἡμεῖς' μετά τις ερωτήσεις στην β 20;
4. Ποιος είναι ο στόχος της ομιλίας του Κλεοκρίτου και ποιο το περιεχόμενό της;
5. Ποια είναι η στάση της παράταξης του κήρυκα απέναντι στην πατρίδα και ποια της αντίθετης παράταξης, σύμφωνα με το λόγο του;
6. Ποιους (ή τι) επικαλείται ο κήρυκας και για ποιο λόγο;
7. Ποιες ανόσιες πράξεις διέπραξαν οι τριάκοντα, κατά τον κήρυκα, και ποιες ήταν οι συνέπειες των πράξεών τους;
8. Ποιο είναι το νόημα της τελευταίας φράσης του λόγου του Κλεοκρίτου ('Ἄλλ' εὖ γε ... κατεδακρῦσαμεν);
9. Ποιοι δεσμοί μεταξύ των πολιτών, κατά την άποψη του κήρυκα, θα πρέπει να αποτρέψουν τους αντιπάλους από τις εχθρικές τους ενέργειες; Να τους καταγράψετε

και να εκτιμήσετε την αξία τους για την ειρηνική συμβίωση των Αθηναίων.

10. Στην ενότητα αυτή παρατηρούμε ότι ο Ξενοφών δε σχολιάζει τη μάχη. Πού εστιάζει ο ιστορικός την προσοχή του;

11. Να γράψετε από ποια μέρη αποτελείται ο λόγος του κήρυκα και να αναφέρετε επιγραμματικά το περιεχόμενό τους.

12. Να δώσετε ένα τίτλο που να εκφράζει επιγραμματικά το βαθύτερο νόημα του λόγου του Κλεοκρίτου.

13. Ποια ήταν τα κίνητρα των πράξεων των Τριάκοντα, κατά τον κήρυκα; Με ποια φράση αποδίδονται στην αρχαία ελληνική;

15. Ποια επίθετα χρησιμοποιεί ο κήρυκας για να χαρακτηρίσει τον μεταξύ τους πόλεμο;

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §23

Διάσπαση των ολιγαρχικών

[23] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηντο ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἡδίκηκεναι, αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἐλέεσθαι. Καὶ εἶλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **διαφέρομαι πρὸς τινα**= διαφωνώ με κάποιον
- ✓ **καθυφίεμαι τινι**= υποχωρώ σε κάποιον
- ✓ **καταπαύω τινά**= απολύω κάποιον, του αφαιρώ το αξίωμα (ή την εξουσία)

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[23] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηντο ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ	[23]Τὴν ἐπόμενη μέρα οἱ Τριάκοντα πολὺ ταπεινωμένοι καὶ εγκαταλελειμμένοι παρευρέθησαν στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων· οἱ τρεῖς χιλιάδες ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅπου βρισκόταν ὁ καθένας τους, σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλης διαφωνοῦσαν μεταξύ τους. Γιατί ὅσοι εἶχαν διαπράξει βιαιότερες πράξεις καὶ φοβούνταν, υποστήριζαν ἔντονα ὅτι δὲν
---	--

χρήη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἡδίκηκέναι, αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ ἐδίδασκον τοὺς ἄλλους ὥς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι τοῖς τριάκοντα οὐδ’ ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο μὲν καταπαῦσαι ἐκείνους μὲν ἄλλους δὲ ἐλέσθαι. Καὶ εἶλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς.	ἐπρεπε να υποχωρήσουν σε αυτούς που βρίσκονταν στον Πειραιά· ὅσοι αφετέρου πίστευαν ὅτι δεν εἶχαν διαπράξει κανένα ἀδίκημα, οἱ ἴδιοι συλλογίζονταν καὶ προσπαθοῦσαν να πείσουν καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι δεν χρειαζόταν να υποφέρουν αὐτὰ τα δεινὰ καὶ ἔλεγαν ὅτι δεν πρέπει να υπακούσουν στους Τριάκοντα οὔτε να τοὺς ἐπιτρέψουν να καταστρέψουν τὴν πόλη. Καὶ στο τέλος ἀποφάσισαν να καθαيرέσουν ἐκείνους ἀπὸ τὴν ἐξουσία καὶ να ἐκλέξουν ἄλλους. Καὶ ἐξέλεξαν δέκα, ἓναν ἀπὸ κάθε φυλή.
--	---

Ετυμολογικά συγγενή στη νέα ελληνική

- ✓ **συνεκάθηντο** : κάθισμα, καθιστός, καθιστικός, καθισμένος, ακάθιστος
- ✓ **συνεδρίω** : ἔδρα, εδραιωμένος, συνεδριακός, εδράζω, εδραιώνω, ἐφεδρος, ἐφεδρικός.
- ✓ **τεταγμένοι** : τάξη, τάγμα, τακτικός, ταξικός, αταξία, ἀτακτος.
- ✓ **διεφέροντο** : διαφορά, διαφορετικός, φόρος, φοροαπαλλαγή, φέρσιμο, φορητός.
- ✓ **ἐπεποιήκεσάν** : ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος.
- ✓ **βιαιότερον** : βία, βίαιος, παραβιάζω, βιαιότητα, βαιοπραγία
- ✓ **έφοβούντο** : φόβος, φόβητρο, φοβισμένος, εκφοβισμός, φοβία
- ✓ **έλεγον** : λέξη, λόγος, λεξικό, ρήση, ρητός, ρήμα, έπος
- ✓ **χρήη** : χρέος, χρεία
- ✓ **καθυφίεσθαι** : σύνεση, συνετός, λυφηση, εφέτης, κάθετος, άνετα, αφετηρία
- ✓ **ἐπίστευον** : πίστη, ππιστός, καταπίστευμα, άπιστος
- ✓ **ήδίκηκέναι** : αδικία, άδικος, αδικημένος, αδίκημα
- ✓ **άνελογίζοντο** : λογιστής, λογιστήριο, λογιστικός, απολογισμός, αλόγιστος
- ✓ **έδίδασκον** : δόση, δώρο, δότης, δοτός, δόσιμο
- ✓ **δέοιντο** : δέος, ενδεής, δέηση
- ✓ **πειθεσθαι** : πειθώ, πείσμα, πειστικός, πεπεισμένος, πιθανός, πεποίθηση
- ✓ **ἐπιτρέπειν** : τρόπος, τροπή, τρόπαιο, εκτροπή, επίτροπος
- ✓ **άπολλύναι** : απώλεια, όλεθρος, πανωλεθρία, εξώλης, ολέθριος
- ✓ **έψηφίσαντο** : ψήφος, ψηφοφορία, ψηφοφόρος, ψήφισμα, ψηφίδα, συμψηφισμός
- ✓ **καταπαύσαι** : παύση, παύλα, αναπαυτικός, ανάπαυση, ανάπαυλα
- ✓ **έλέσθαι** : αίρεση, αιρετός, αιρετικός, διαιρέτης, αυθαίρετος, ατχαιρεσίες

Γραμματική προσέγγιση του κειμένου

Ουσιαστικά

Α' Κλίση
ύστεραία
φυλή

Β' Κλίση
συνέδριον

Γ' Κλίση
Πειραιεύς
πόλις

Επίθετα

Β' Κλίση

ταπεινός, -ή, -όν

έρημος, -ον

βίαιος, -α, -ον (**βιαιότερον**: βίαιον, βιαιότατον).

κακός, -ή, -όν (**τῶν κακῶν**: κακίωνων, κακίστων/ χειρόνων, χειρίστων).

τελευταῖος, -α, -ον

Αντωνυμίες

ἕκαστος, -η, -ον= αόριστη-επιμεριστική

ἀλλήλους= αλληλοπαθητική

ὅσος, -η, -ον= αναφορική

τις, τι= αόριστη

μηδείς, μηδεμία, μηδέν/ οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν = αόριστη

αὐτός, -ή, -ό= οριστική

ἄλλος, -η, -ο= αόριστη-επιμεριστική

οὗτος, αὕτη, τοῦτο= δεικτική

ἐκείνος, -η, -ο= δεικτική

Επιρρήματα

πάνυ : ποσοτικό.

ὅπου: αναφορικό τοπικό

πανταχοῦ: τοπικό.

ἐντόνως: τροπικό.

Αριθμητικά

τριάκοντα

τρισχιλίων

δέκα

ένα

Ρήματα

❖ **συνεκάθηντο**: υπερσυντ. μ.φ του ρ. συγκαθέζομαι.

❖ **τεταγμένοι ἦσαν**: υπερσ. μ.φ του ρ. τάττομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
τάττομαι	τάττονται
έταττόμην	έτάττοντο
τάξομαι/ ταχθήσομαι/ ταγήσομαι	τάξονται/ ταχθήσονται/ ταγήσονται
έταξάμην/ έτάχθην/έτάγην	έτάξαντο/ έτάχθησαν/έτάγησαν
τέταγμαι	τεταγμένοι εισί
έτετάγμην	τεταγμένοι ἦσαν

❖ **διεφέροντο**: πρτ. μ.φ του ρ. διαφέρωμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαφέρομαι	διαφέρονται
διεφερόμην	διεφέροντο
διοίσομαι/ -οισθήσομαι/-ενεχθήσομαι	διοίσονται/ -οισθήσονται/-ενεχθήσονται
διηνεγκάμην/ -ηνέχθην	διηνέγκαντο/ -ηνέχθησαν
διενήνεγμαι	διενηνεγμένοι εισί
διενηνέγμην	διενηνεγμένοι ἦσαν

❖ **ἐπεποιήκεσαν**: υπερσυντ. ε.φ του ρ. ποιῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιῶ ἐποίουν ποιήσω ἐποίησα πεποίηκα ἐπεποιήκειν	ποιοῦσι ἐποίουν ποιήσουσι ἐποίησαν πεποιήκασι ἐπεποιήκεσαν

❖ **ἐφοβοῦντο**: πρτ. μ.φ του ρ. φοβοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φοβοῦμαι ἐφοβούμην φοβή(θη)σομαι ἐφοβησάμην/ ἐφοβήθην πεφόβημαι ἐπεφοβήμην	φοβοῦνται ἐφοβούντο φοβή(θη)σονται ἐφοβήσαντο/ ἐφοβήθησαν πεφοβημένοι εισί πεφοβημένοι ἦσαν

❖ **χρεῖη/ χρῆναι** : ευκτ. ενεστ. ε.φ του ρ. χρή (απρ).

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
χρή ἐχρῆν χρήσει ἐχρησε	χρή χρῆ χρεῖη χρεών ἔστω χρῆναι/ χρεών

❖ **καθυφίεσθαι**: απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. καθυφίεμαι.

❖ **ἐπίστευον**: πρτ. ε.φ του ρ. πιστεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πιστεύω ἐπίστευον πιστεύσω ἐπίστευσα πεπίστευκα ἐπεπιστεύκειν	πιστεύουσι ἐπίστευον πιστεύσουσι ἐπίστευσαν πεπίστευκασι ἐπεπιστεύκεσαν

❖ **ἡδίκηκέναι** : απρφ. πρκ. ε.φ του ρ. ἀδικῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀδικῶ ἡδίκουν ἀδικήσω ἡδίκησα ἡδίκηκα ἡδίκηκειν	ἀδικεῖν - ἀδικήσειν ἀδικήσαι ἡδίκηκέναι -

❖ **ἀναλογίζοντο**: πρτ. μ.φ του ρ. ἀναλογίζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀναλογίζομαι ἀναλογιζόμην ἀναλογιοῦμαι/ -λογισθήσομαι ἀναλογισάμην/ -ελογίσθην ἀναλελόγισμαι ἀνελελογίσμην	ἀναλογίζονται ἀναλογίζοντο ἀναλογιοῦνται/ -λογισθήσονται ἀναλογίσαντο/ -ελογίσθησαν ἀναλελογισμένοι εισί ἀνελελογισμένοι ἦσαν

❖ **ἐδίδασκον:** πρτ. ε.φ του ρ. διδάσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διδάσκω ἐδίδασκον διδάξω ἐδίδαξα δεδίδαχα ἐδεδιδάχην	διδάσκουσι ἐδίδασκον διδάξουσι ἐδίδαξαν δεδιδάχασι ἐδεδιδάχσαν

❖ **δέοιντο:** ευκτ. ενεστ. μ.φ του ρ. δέομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δέομαι ἐδέομην δεήσομαι/ δεηθήσομαι ἐδεήθην δεδέημαι ἐδεδεήμην	δέονται δέωνται δέοιντο δείσθων/-σαν δείσθαι δεόμενος

❖ **πείθεσθαι:** απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. πείθομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθομαι ἐπειθόμην πείσομαι/ πεισθήσομαι ἐπεισάμην/ ἐπεισθην/ ἐπιθόμην πέπεισμαι ἐπεπείσμην	πείθεσθαι - πείσεσθαι/ πεισθήσεσθαι πείσασθαι/ πεισθῆναι/ πιθέσθαι πεπεισθαι -

❖ **ἐπιτρέπιν:** απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἐπιτρέπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιτρέπω ἐπέτρεπον ἐπιτρέψω ἐπέτρεψα ἐπιτέτροφα ἐπετετρόφειν	ἐπιτρέπιν - ἐπιτρέψειν ἐπιτρέψαι ἐπιτετροφέναι -

❖ **ἀπολλύναι:** απρφ. ενεστ. ε.φ του ρ. ἀπόλλυμι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπόλλυμι/ -ολλύω ἀπώλλυν/ -ώλλυον ἀπολύω/ -ολέσω ἀπώλεσα ἀπολώλεκα ἀπωλώλεκιν	ἀπολλύναι - ἀπολείν/ -ολέσειν ἀπολέσαι ἀπολωλέκιν -

❖ **ἐψηφίσαντο:** αόρ. μ.φ του ρ. ψηφίζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ψηφίζομαι ἐψηφιζόμην ψηφιοῦμαι/ ψηφισθήσομαι ἐψηφισάμην/ ἐψηφίσθην ἐψήφισμαι ἐψηφίσμην	ψηφίζονται ἐψηφίζοντο ψηφιοῦνται/ ψηφισθήσονται ἐψηφίσαντο/ ἐψηφίσθησαν ἐψηφισμένοι εισί ἐψηφισμένοι ἦσαν

❖ **καταπαύσαι**: απρφ. αορ. ε.φ του ρ. καταπαύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταπαύω	καταπαύειν
κατέπαυον	-
καταπαύσω	καταπαύσειν
κατέπαυσα	καταπαύσαι
καταπέπαυκα	καταπεπαυκέναι
κατεπεπαύκειν	-

❖ **έλεσθαι / εἶλοντο**: αορ. β' μ.φ του ρ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
αἶροῦμαι	εἶλοντο
ἡρούμην	ἔλονται
αἰρήσομαι/ αἰρεθήσομαι	ἔλονται
εἰλόμην/ ἡρέθην	έλεσθων
ἤρημαι	έλεσθαι
ἡρήμην	έλόμενος

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ἄ λ υ σ η

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηντο ἐν τῷ συνεδρίῳ: Κύρια πρόταση./ συνεκάθηντο= Ρ, οἱ τριάκοντα= Υ.Ρ, ἐν τῷ συνεδρίῳ= εμπροθ. τόπου, ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι= επιρ. κτγ. τρόπου, πάνυ= επιρ. ποσού, τῇ ὑστεραίᾳ= δοτ. χρόνου.

τῶν δὲ τρισχιλίων πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους: Κύρια πρόταση./ διεφέροντο= Ρ, (ἕκαστοι= Υ.Ρ), τῶν τρισχιλίων= γεν. διαιρ., πανταχοῦ= επιρ. τόπου, πρὸς ἀλλήλους= εμπροθ. εχθρ. διάθεσης.

ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο πανταχοῦ./ τεταγμένοι ἦσαν=Ρ, ἕκαστοι= Υ.Ρ, ὅπου= γεν. τόπου.

ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον: Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση ως Υ.Ρ ἔλεγον./ ἐπεποιήκεσάν= Ρ, ὅσοι= Υ.Ρ, τι= Α.Ρ σύστοιχο, βιαιότερον= επιθ. προσδ.

καὶ ἐφοβοῦντο=Ρ. Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση ως Υ.Ρ ἔλεγον.

ἐντόνως ἔλεγον: Κύρια πρόταση./ ἔλεγον= Ρ, ἐντόνως= επιρ. τρόπου.

ὥς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση-Α.Ρ ἔλεγον./ οὐ χρεῖη=Ρ, καθυφίεσθαι=Υ.Ρ-τελ. απρφ, τοῖς ἐν Πειραιεῖ= Α.Α.

ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἡδίκηκέναι: Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση ως Υ.Ρ ἀνελογίζοντο & ἐδίδασκον./ ἐπίστευον= Ρ, ὅσοι= Υ.Ρ+Α (ταυτοπρ.), ἡδίκηκέναι= Α.Ρ=ειδ. απρφ., μηδὲν= Α.Α σύστοιχο.

αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο: Κύρια πρόταση./ ἀνελογίζοντο= Ρ, αὐτοὶ= Υ.Ρ.

καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον: Κύρια πρόταση./ ἐδίδασκον= Ρ, τοὺς ἄλλους= Α.Ρ.

ὥς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως Α.Ρ ἀνελογίζοντο & ἐδίδασκον./ δέοιντο= Ρ, οὐδὲν= επιρ. ποσού, τῶν κακῶν= Α.Ρ, τούτων= επιθ. προσδ.

καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν: Κύρια πρόταση./ οὐκ ἔφασαν= Ρ, χρῆναι= Α.Ρ-ειδ. απρφ., πείθεσθαι/ ἐπιτρέπειν = Υ.Α-τελ. απρφ, τοῖς τριάκοντα= Α.Α πείθεσθαι, ἀπολλύναι= Α.Α ἐπιτρέπειν -τελ. απρφ., τὴν πόλιν= Α.Α ἀπολλύναι.

Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαύσαι, ἄλλους δὲ ἐλέσθαι: Κύρια πρόταση./ ἐψηφίσαντο=Ρ, καταπαύσαι / ἐλέσθαι= Α.Ρ-τελ. απρφ., ἐκείνους / ἄλλους= Α.Α ἀντίστοιχα, τὸ τελευταῖον= αιτ. χρόνου.

Καὶ εἵλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς: Κύρια πρόταση./ εἵλοντο= Ρ, δέκα= Α.Ρ, ἓνα= επεξηγήση, ἀπὸ φυλῆς= εμπροθ. προέλευσης.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Την επόμενη μέρα οι Τριάκοντα συνεδρίασαν. Οι τρισχίλιοι διαφωνούσαν μεταξύ τους ανάλογα με το πόσο σοβαρές και βίαιες πράξεις τους βάραιναν. Όσοι είχαν διαπράξει βαρύτατα αδικήματα από φόβο υποστήριζαν ότι δεν έπρεπε να υποχωρήσουν σε αυτούς από τον Πειραιά. Όσοι όμως δεν είχαν κάτι να φοβηθούν υποστήριζαν την συμφιλίωση. Στο τέλος αποφάσισαν να εκλέξουν νέους άρχοντες, έναν από κάθε φυλή, καθαιρώντας τους προηγούμενους.

τῶν δὲ τρισχιλίων πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους: Πρόκειται για τους γνωστούς τρισχιλίους από τον κατάλογο, οι οποίοι ήταν έμπιστοι των τριάκοντα τυράννων. Οι Τρισχίλιοι (τρεις χιλιάδες) διασπάστηκαν σε δύο ομάδες με διαφορετικές πλέον απόψεις. Αφενός είναι όσοι κατά τη διάρκεια της Τυραννίας άσκησαν βία και επειδή φοβούνταν, ήθελαν να μην υποχωρήσουν. Νιώθουν ότι απειλούνται και προσπαθούν με τη βία να κρατηθούν στην εξουσία. Είναι οι αμετανόητοι που δεν αντιλαμβάνονται ότι πλέον η πολιτική κατάσταση έχει αλλάξει. Αφετέρου υπάρχουν και όσοι πίστευαν ότι οι ίδιοι δεν είχαν αδικήσει κανέναν, και προσπαθούσαν να πείσουν και τους άλλους ότι δεν πρέπει να υπακούν πλέον στους Τριάκοντα και ότι πρέπει να τελειώσει η εμφύλια αντιπαράθεση. Είναι αυτοί που αντιλαμβάνονται πως πλέον τα γεγονότα οδηγούν σε μία νέα πολιτική κατάσταση και θέλουν να διαχωρίσουν τη θέση τους από τους φανατικούς οπαδούς του καθεστώτος των Τριάκοντα.

τοῖς ἐν Πειραιεῖ: Πρόκειται για τους δημοκρατικούς άνδρες που με αρχηγό το Θρασύβουλο είχαν καταλάβει τη Φυλή και τον Πειραιά και τα χρησιμοποιούσαν ως ορμητήρια εναντίον των ολιγαρχικών μετά τις αλληπάλληλες νίκες τους.

Καὶ εἵλοντο δέκα: Μερικοί από αυτούς προέρχονταν από τους τριάκοντα τυράννους, αλλά ήταν μετριοπαθείς ολιγαρχικοί. Σε αυτούς ανατέθηκε με απόλυτη εξουσία η συμφιλίωση των αντίπαλων παρατάξεων. Και αυτοί διέπραξαν φοβερά εγκλήματα. Έλαβαν στρατιωτική και οικονομική ενίσχυση από τη Σπάρτη. Για τους λόγους αυτούς καθαιρέθηκαν και στη θέση τους εκλέχτηκαν άλλοι δέκα έντιμοι, οι οποίοι πέτυχαν την παλινόρθωση της δημοκρατίας.

ἓνα ἀπὸ φυλῆς: Ο Κλεισθένης το 508π.Χ είχε διαιρέσει την Αττική σε τρεις περιοχές: άστυ, μεσόγεια, παράλια. Την κάθε περιοχή την είχε χωρίσει σε δέκα τμήματα, τις τριπτύες. Πήρε μια τριπτύ από κάθε περιοχή κι έφτιαξε μια φυλή. Έτσι έφτιαξε δέκα φυλές και τους έδωσε ονόματα από αρχαίους ήρωες. Με την μεταρρύθμιση αυτή ο Κλεισθένης πέτυχε τη μείωση της δύναμης που είχαν οι αριστοκρατικές οικογένειες της Αθήνας από τη μια και τη συνοχή της αθηναϊκής κοινωνίας από την άλλη.

Οι αιτίες της διάλυσης: Πρώτη αιτία είναι η ίδια η ήττα. Δεύτερη είναι η διαφοροποίηση των οπαδών των καθεστώτων και Τρίτη η συνειδητοποίηση που προκάλεσαν τα λόγια του Κλεόκριτου.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών και των τειχών του Πειραιά. Ενώ όμως εντολή τους ήταν να συντάξουν ένα σύνταγμα που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίο, όλο ανάβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις

άλλες αρχές όπως ήθελαν αυτοί. Έπειτα άρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την καλή τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράμα δε δυσανεστούσε καθόλου όσους ένιωθαν πως τίποτα κοινό δεν είχαν μ' αυτούς. Αργότερα ωστόσο άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.3.§11-13 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος] **Να συγκρίνετε την αντίδραση των αρχόντων και των Τριάκοντα, μετά τον λόγο του κήρυκα Κλεόκριτου, με τη συμπεριφορά των Τριάκοντα αμέσως μετά την εκλογή τους, όπως παρουσιάζεται στο μεταφρασμένο απόσπασμα. ΑΠ.:** Όσοι ηγέτες των ολιγαρχικών είχαν απομείνει, αφού άκουσαν τα λόγια του Κλεόκριτου αποχώρησαν προς την Αθήνα μαζί με όσους στρατιώτες τους ακολουθούσαν. Φαίνεται ότι ο εμφύλιος τελείωνε με την επικράτηση των δημοκρατικών, κάτι που επηρέαζε καθοριστικά την ψυχολογία και τη συμπεριφορά τους. Την επόμενη μέρα οι Τριάκοντα εμφανίστηκαν πολύ ταπεινωμένοι και απομονωμένοι από όλους. Η εικόνα έρχεται σε αντίθεση με την αλαζονική συμπεριφορά των Τριάκοντα στην αρχή της Τυραννίας, όταν ασκούσαν την εξουσία με την ορμή εκείνων που είχαν τη σπαρτιατική υποστήριξη και θεωρούσαν ότι θα ήταν παντοδύναμοι. Τότε, αναίρεσαν τις υποσχέσεις τους για τη θέσπιση γραπτού συντάγματος, με αποτέλεσμα να επιβάλλουν την κυριαρχία τους κατά τη βούλησή τους. Η πρακτική αυτή τους έδινε την εξουσία να κυβερνούν κατά το προσωπικό συμφέρον τους και να εκδικούνται όσους θεωρούσαν εχθρούς τους. Η ισχύς τους συσπείρωνε και τους βουλευτές, και έτσι εδραιωνόταν η Τυραννία και η ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην Αθήνα.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

§22-23

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος έδίδασκον, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Ο κύριος Γιάννης Αλεξόπουλος είναι ο νέος του 3ου Δημοτικού σχολείου.
- Αυτά τα τριάντα χρόνια που υπηρετεί στην εκπαίδευση, απέκτησε μεγάλη πείρα.
- Ανακοινώθηκε η - εξεταστέα ύλη για όλα τα μαθήματα των Πανελληνίων Εξετάσεων.
- Έμαθε μόνος του να παίζει κιθάρα και έτσι θεωρείται μουσικός.
- Οι μύθοι του Αισώπου είναι ιστορίες με ηθικά

2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: άσχημος, αγωγός, προσταγή, φόρος, παύλα.

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πολιτικός, έλλειψη, άτακτος, χρέος, πειστικός.

4. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με πρώτο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: θεοίς, πόλεμον, μόνον, κακῶν, ἄλλους.

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πολιτική, αναίσχυντος, επιστήμη, απαγωγή, παράταξη.

6. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα

(απλά ή σύνθετα) του ρήματος άνελογίζοντο, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Η χρήση οινόπνεύματος μπορεί να σου προκαλέσει βλάβες στον οργανισμό σου.
- Μόλις τελειώσετε την εργασία σας, θα ήθελα να γράψετε ένα σύντομο αυτής της δράσης.
- Η δημοκρατία αποβλέπει στην ικανοποίηση του συμφέροντος και όχι του ατομικού.
- Ο σου είναι λάθος. Δεν μπορεί να καταλήξεις σε αυτό το συμπέρασμα.
- Οι επόμενες θα γίνουν με απλή αναλογική.

7. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ἔξον 2. ἀνοσιώτατον 3. προσακούειν 4. ἄστν 5. ἐψηφίσαντο	α. υπήκοος β. υποψήφιος γ. εξορία δ. ακούσιος ε. αφοσίωση ζ. εξουσία η. προαστιακός

8. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. χαλεπώτατον 2. ἄρχοντες 3. ἄστν 4. ἐδίδασκον 5. τῶν κακῶν	α. φοβερότερο β. αυστηρότατο α. αυτοί που αρχίζουν κάτι β. κυβερνήτες α. το σύνολο των πολιτών β. το μέρος της πόλης κάτω και γύρω από την ακρόπολη α. ερμηνεύω με επιχειρήματα β. κάνω κάποιον να μάθει κάτι α. δυστυχίες β. κακοί λόγοι

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ὗ

1. Να συμπληρώσετε τους βαθμούς των επιθέτων και επιρρημάτων:
- Θετικός** **Συγκριτικός** **Υπερθετικός**

καλλίστων
ἀνοσιωτάτοις
αἰσχιστον
ἐχθιστον

πλείους

μάλα
ὀλίγου

2. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο, στην ίδια έγκλιση, σε όλους τους χρόνους της ίδιας φωνής: **παρέχουσι, ἔλεγεν, ἀπήγαγον, τεταγμένοι ἦσαν, ἐπεποιήκεσαν, ἐψηφίσαντο.**
3. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στις άλλες εγκλίσεις του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή: **ἀπήγαγον, τεταγμένοι ἦσαν, ἐψηφίσαντο, εἶλοντο.**
4. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού (αν υπάρχει) των ακολουθών ουσιαστικών: **Πειραιεῖ, πόλιν.**
5. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις της β 23 και να προσδιορίσετε: α) το είδος τους β) πώς εισάγονται (σύνδεσμος ή αντωνυμία) γ) ποια είναι η συντακτική τους θέση.

6. Να γράψετε όλους τους εμπρόθετους προσδιορισμούς και να χαρακτηρίσετε το είδος τους.
7. Να συμπληρώσετε τον πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

Απαρέμφατα

Είδος

Συντακτική θέση

καθυφίεσθαι

τελικό

υποκ. στο απροσ. ρ. χρείη

ήδικηκέναι

χρῆναι

πείθεσθαι

ἐπιτρέπειν

ἀπολλύναι

καταπαῦσαι

ἐλέσθαι

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. α) Με ποια συναισθήματα προσήλθαν οι ολιγαρχικοί την επομένη της μάχης στο συνέδριο; β) Ποιες τάσεις εμφανίστηκαν ανάμεσά τους σχετικά με το τι θα έπρεπε να γίνει στη συνέχεια;
2. Πιστεύετε ότι ο λόγος του κήρυκα συνετέλεσε στις αποφάσεις που πήραν οι ολιγαρχικοί;
3. Γιατί οι ολιγαρχικοί αισθάνονταν ταπεινοί και ἔρημοι;
4. Με ποιους συλλογισμούς κατέληξε στο να αφαιρέσει την εξουσία από τους Τριάκοντα η συγκεκριμένη μερίδα των ολιγαρχικών;
5. Ποια ήταν η απόφαση των ολιγαρχικών στο συνέδριο μετά την ήττα στον Πειραιά;
6. Ποιο πολιτειακό σχήμα διαδέχτηκε το καθεστώς των Τριάκοντα;
7. Ποιοι από τους ολιγαρχικούς απέκλειαν κατηγορηματικά κάθε υποχώρηση απέναντι στους δημοκρατικούς;

**Α π α ν τ ῆ σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς - α σ κ ῆ σ ε ι ς
τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ὗ β ι β λ ι ο υ**

1) Ποιοι είναι οι δεσμοί που δένουν τους Αθηναίους μεταξύ τους, σύμφωνα με όσα είπε ο Κλεόκριτος; Πώς χαρακτήρισε τους τριάκοντα; Ποια ήταν η αντίδραση των ηγετών των αντιπάλων; ΑΠ.: Ο Κλεόκριτος στον σύντομο λόγο του κάνει έκκληση στους οπαδούς των ολιγαρχικών να αναλογιστούν τι είδους δεσμοί τους ενώνουν με τους σημερινούς εχθρούς τους, τους δημοκρατικούς της «Φυλής»: δεσμοί μεταξύ ανθρώπων μιας πολιτισμένης κοινωνίας, μεταξύ πολιτών ενός ειρηνικού-δημοκρατικού κράτους. Η συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (μετεσχήκαμεν ὑμῖν ἱερῶν θυσιῶν), στην κοινωνική (συγχορευταί), σχολική (συμφοιτηταί) και στρατιωτική (συστρατιῶται) ζωή· στους αγώνες για την προστασία της πατρίδας («πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν») και επίσης η συγγένεια μεταξύ πολλών από τους αντιπάλους εξ αίματος (συγγενείας) ή εξ αγχιστείας (κηδεστίας), η συντροφικότητα σε συλλόγους ή λέσχες (ἐταιρίας), όλοι αυτοί οι δεσμοί (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις), πρέπει να οδηγήσουν τους ολιγαρχικούς να εγκαταλείψουν τους τριάκοντα αἰδοῦμενοι (από σεβασμό σε) θεούς και ανθρώπους. Οι πολλαπλοί αυτοί δεσμοί δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα με το ρήμα μετέχω, σύνθετες λέξεις με την πρόθεση συν-, τον εμπρόθετο προσδιορισμό μεθ' ὑμῶν και με τις καίριες λέξεις κοινωνοῦμεν (κοινός) και αἰδοῦμαι. Σ' αυτό το πλαίσιο το ρήμα αἰδοῦμαι σημαίνει σέβομαι, ντρέπομαι κάποιον μήπως σχηματίσει κακή γνώμη για μένα και το ουσ. αἰδώς, φιλότιμο, σεβασμό προς την κοινή γνώμη. Η ἐταιρία (ἐταῖρος = σύντροφος), η φιλία, η σχέση

φίλων και συντρόφων είναι έννοια βασική για τους αρχαίους Έλληνες ήδη από το ομηρικά κείμενα, π.χ. στο προοίμιο της Οδύσσειας: Άνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, **πολύτροπον**, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον **ἔπερσε**: πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω, πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν, ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον **ἐταίρων** ἀλλ' οὐδ' ὥς **ἐτάρους** ἐρρύσατο, ἰέμενός περ. Ο Οδυσσεύς δεν είναι μόνο **πολύτροπος**, ὅπως τον ἤθελε η προεπική παράδοση, οὔτε μόνο πορθητής, ὅπως τον ἤθελαν οι ραψωδοὶ πριν ἀπ' τον Ὅμηρο, ἀλλὰ εἶναι καὶ **φιλέταιρος**, ὅπως τον θέλει ο Ὅμηρος στην Οδύσσεια. Στην Αθήνα του 5ου αι. υπήρχαν **ἐταιρίαι** δηλ. τοπικοὶ σύλλογοι, λέσχες για πολίτες της ἴδιας, συνήθως, πολιτικῆς παράταξης.

Ο Κλεόκριτος χαρακτηρίζει ανοσιώτατους τους Τριάκοντα, δηλαδή κοινούς εγκληματίες που σκότωσαν αδιακρίτως αθηναίους πολίτες και μέτοικους. Οι τριάκοντα δεν ἔχουν κανένα ηθικό φραγμό οὔτε ἀπέναντι στους θεούς. Δολοφόνησαν αδιακρίτως ὅποιον Αθηναῖο πολίτη πίστευαν ὅτι θα ἐμπόδιζε τα δικά τους συμφέροντα. Ξεκίνησαν να δολοφονοῦν δημοκρατικούς και στη συνέχεια στράφηκαν και ἐναντίον ομοϊδεατῶν τους που ἦταν μετριοπαθεῖς και ἐμπόδιζαν τα ανοσιουργήματά τους.

Οι ηγέτες των αντιπάλων μετὰ την ομιλία του Κλεόκριτου οδηγοῦν τους στρατιῶτες τους μέσα στην πόλη, προκειμένου να μην ἐπηρεαστοῦν ἀπὸ τα λόγια του. Στη συνέχεια ὁμως γίνεται σαφές πως η ομιλία του Κλεόκριτου στάθηκε ικανή να προκαλέσει διάσπαση των ολιγαρχικῶν.

2) Υπογραμμίστε τη σωστή ἀνάλυση σε δευτερεύουσα πρόταση της μετοχής: μεταστραφεῖς (§18)= ΑΠ.: ἐπεὶ μετεστράφη

3) Να συνδέσετε κάθε λέξη - φράση της στήλης Α με την ἀντίστοιχη της νέας ἐλληνικῆς της στήλης Β. ΑΠ.: (1) = γ / (2) = ε / (3) = ζ / (4) = δ / (5) = η / (6) = α / (7) = στ / (8) = β

4) Να καταγραφoῦν οι ρηματικοὶ τύποι που δηλώνουν τις δραστηριότητες των πολεμιστῶν στις διάφορες φάσεις της μάχης (§19) και να γραφοῦν στο α' πληθ. πρόσ. του αορ. της οριστικής. ΑΠ.: ἀνέλαβον: ἀνελάβομεν/ ἀγόμενος: ἡγαγόμεθα/ ἐκπηδήσας: ἐξεπηδήσαμεν/ ἐμπεσὼν: ἐνεπέσομεν/ ἐνίκων: ἐνίκησαμεν/ κατεδίωξαν: κατεδίωξαμεν/ ἔλαβον: ἐλάβομεν/ ἐσκύλευσαν: ἐσκυλεύσαμεν/ ἀπεδίδοσαν: ἀπέδομεν/ προσιόντες: προσήλθομεν/ διελέγοντο: διελέχθημεν (παθητικός αόριστος)

5) Κάνετε τις κατάλληλες συνδέσεις της στήλης Α (§ 20-22) με τις στήλες Β και Γ (σύμφωνα με το παράδειγμα, § 20-23). ΑΠ.: 1. - β - V / 2. - δ - I / 3. - α - IV / 4. - ε - II / 5. - γ - III

6) Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α (§ 20-22) με την ἀντίστοιχη σχέση που δηλώνεται στη στήλη Β. ΑΠ.: 1 = β / 2 = α / 3 = β / 4 = β / 5 = β / 6 = γ / 7 = γ / 8 = δ / 9 = β / 10 = α / 11 = στ / 12 = ζ / 13 = στ / 14 = α

7) Οι λόγοι του Κλεόκριτου (§20-22) να γραφοῦν με τις αλλαγές: ἡμεῖς = ἐγώ, ὑμεῖς = σύ. ΑΠ.: «Ἄνερ πολίτα, τί ἐμέ ἐξελαύνεις; τί ἀποκτεῖναι βούλεις; Ἐγώ γάρ σε κακὸν ... ἐποίησα, μετέσχηκα δὲ σοὶ καὶ ἱερῶν ... καὶ συγχορευτῆς καὶ συμφοιτητῆς γεγένημαι καὶ συστρατιώτης, καὶ πολλὰ μετὰ σοῦ κεκινδύνευκα καὶ κατὰ γῆν ... αἰδοῦμενος και θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παῦσαι ἀμαρτάνων εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθου ... Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστω ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑπ' ἐμοῦ ποθανόντων οὐ μόνον σύ ἀλλὰ καὶ ἐγώ ... πολλὰ κατεδάκρυσα.

8) «ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα» (= εἰς βάρος της πατρίδας). Ποιο συγκεκριμένο νόημα δίνει ο Κλεόκριτος στη λέξη «πατρίς»; ΑΠ.: Η λέξη πατρίδα, όπως φαίνεται από τον λόγο του Κλεόκριτου, δεν αναφέρεται στην Αθήνα απλά ως τον τόπο, στον οποίο κατοικούσαν ὅλοι οι πολίτες, αλλά ως μια ευρύτερη έννοια που κλείνει μέσας της ὅλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν την κοινή ταυτότητα των Αθηναίων. Είναι λοιπόν η πατρίδα ὅλα εκείνα τα στοιχεία που λειτουργούν ως συνεκτικοί δεσμοί μεταξύ των πολιτών, δηλαδή οι δεσμοί συγγένειας, φιλίας, οι επαγγελματικοί δεσμοί, οι πολιτικοί κλπ. Επιπλέον ο ὅρος «πατρίδα» αναφέρεται στις κοινές παραδόσεις, στην κοινή ιστορία, στα ἥθη και τα ἔθιμα, στις κοινές αντιλήψεις.

9) Πώς χαρακτηρίζει ο Κλεόκριτος τον εμφύλιο πόλεμο και γιατί; Να γράψετε τα επίθετα που χρησιμοποιεί στις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού στα τρία γένη και στους τρεις βαθμούς. ΑΠ.: Ο Κλεόκριτος χαρακτηρίζει τον εμφύλιο πόλεμο ως «τον χειρότερο και τον δυσχερέστερο και τον πιο ανόσιο και τον πιο μισητό για θεούς και ανθρώπους». Ο εμφύλιος πόλεμος δεν αποτελεί πολεμική σύγκρουση μεταξύ διαφορετικών εθνοτήτων, αλλά πρόκειται για έναν πόλεμο αδελφοκτόνο, που οδηγεί σε φονική αντιπαράθεση ανθρώπους του ίδιου ἔθνους, της ίδιας ἐδῶ πόλης-κράτους.

Υπερθετικός

αἰσχίστων, αἰσχίστοις, αἰσχίστους

αἰσχίστων, αἰσχίσταις, αἰσχίστας

αἰσχίστων, αἰσχίστοις, αἰσχίστα

Συγκριτικός

αἰσχίωνων, αἰσχίοσι, αἰσχίονας/αἰσχίους (θηλ. & αρσενικό)

αἰσχίωνων, αἰσχίοσι, αἰσχίονα/αἰσχίω

Θετικός

αἰσchrών, αἰσchrοῖς, αἰσchrοῦς

αἰσchrών, αἰσchrαῖς, αἰσchrάς

αἰσchrών, αἰσchrοῖς, αἰσchrά

Υπερθετικός

χαλεπωτάτων, χαλεπωτάτοις, χαλεπωτάτους

χαλεπωτάτων, χαλεπωτάταις, χαλεπωτάτας

χαλεπωτάτων, χαλεπωτάτοις, χαλεπώτατα

Συγκριτικός

χαλεπωτέρων, χαλεπωτέροις, χαλεπωτέρους

χαλεπωτέρων, χαλεπωτέραις, χαλεπωτέρας

χαλεπωτέρων, χαλεπωτέροις, χαλεπώτερα

Θετικός

χαλεπῶν, χαλεποῖς, χαλεπούς

χαλεπῶν, χαλεπαῖς, χαλεπάς

χαλεπῶν, χαλεποῖς, χαλεπά

Υπερθετικός

ἀνοσιωτάτων, ἀνοσιωτάτοις, ἀνοσιωτάτους

ἀνοσιωτάτων, ἀνοσιωτάταις, ἀνοσιωτάτας

ἀνοσιωτάτων, ἀνοσιωτάτοις, ἀνοσιώτατα

Συγκριτικός

ἀνοσιωτέρων, ἀνοσιωτέροις, ἀνοσιωτέρους

ἀνοσιωτέρων, ἀνοσιωτέραις, ἀνοσιωτέρας

ἀνοσιωτέρων, ἀνοσιωτέροις, ἀνοσιώτερα

Θετικός

ἀνοσίων, ἀνοσίοις, ἀνοσίους

άνοσιων, άνοσίαις, άνοσίας
 άνοσιων, άνοσίοις, άνόσια
 Υπερθετικός
έχθιστων, έχθιστοις, έχθιστους
 έχθιστων, έχθίσταις, έχθίστας
 έχθιστων, έχθιστοις, έχθιστα
 Συγκριτικός
 έχθιόνων, έχθιοσι, έχθιονας / έχθιους (θηλ. & αρσενικό)
 έχθιόνων, έχθιοσι, έχθιονα / έχθίω
 Θετικός
 έχθρων, έχθροϊς, έχθρους
 έχθρων, έχθραϊς, έχθράς
 έχθρων, έχθροϊς, έχθρά

10) Να δικαιολογήσετε τη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών της §22. Σε ποιους αναφέρεται ο κάθε τύπος; Τι πετυχαίνει ο Κλεόκριτος, χρησιμοποιώντας τόσο εύστοχα τις αντωνυμίες; ΑΠ.: έξδν δ' ήμιν (= Αθηναίοι, δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί) έν είρήνη πολιτεύεσθαι, ούτοι τόν πάντων άίσχιστόν τε καί χαλεπώτατον καί άνοσιώτατον καί έχθιστον καί θεοίς καί άνθρωποις πόλεμον ήμιν (= Αθηναίοι, δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί) πρδς άλλήλους παρέχουσιν. Άλλ' εύ γε μέντοι έπίστασθε ότι καί τών νύν ύφ' ήμδν (= δημοκρατικοί) άποθανόντων ού μόνον ύμεϊς (= ολιγαρχικοί) άλλα καί ήμεϊς (= δημοκρατικοί) έστιν ούς πολλά κατεδακρύσαμεν. Με αυτη την εύστοχη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών ο Κλεόκριτος επιθυμεί να αναδείξει τη δυνατότητα όλων των Αθηναίων, είτε αυτοί είναι δημοκρατικοί είτε ολιγαρχικοί, να συνυπάρξουν ειρηνικά μέσα στην πόλη. Προσπαθεί να τονίσει ότι όλοι μαζί αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο (εμεϊς), το οποίο αναγκάστηκε να οδηγηθεί σε διάσπαση λόγω των τριάκοντα. Επιπλέον αναφέρει ότι ακόμη και όσους σκότωσαν οι δημοκρατικοί δεν τα θρηνούν μόνο οι ολιγαρχικοί, αλλά εξίσου και οι δημοκρατικοί, αφού αποτελούσαν μέλη της κοινής τους πολιτείας. Με αυτό τον τρόπο ο Κλεόκριτος ξεκαθαρίζει ότι το μόνο εμπόδιο για την επανένωση όλων των Αθηναίων είναι οι τριάκοντα.

11) Να συνδέσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς της στήλης Α (§23) με τους χαρακτηρισμούς της στήλης Β. ΑΠ.: 1 = ε / 2 = β / 3 = α / 4 = γ / 5 = δ

12) Να συνδέσετε τους ρηματικούς τύπους της στήλης Α (§ 23) με τους γραμματικούς χαρακτηρισμούς της στήλης Β. ΑΠ.: 1) = δ / 2) = ι / 3) = ε / 4) = στ / 5) = ζ / 6) = ια / 7) = η / 8) = θ / 9) = β / 10) = α / 11) = γ

13) Η §23 να γραφεί με τις αλλαγές: Οί τριάκοντα = Άριστοτέλης, όσοι = όστις. ΑΠ.: Τή δ' ύστεραία ό μέν Άριστοτέλης πάνυ δή ταπεινός καί έρημος συνεκάθητο έν τῷ συνεδρίῳ· τών δέ τρισχιλίων όπου έκαστοι τεταγμένοι ήσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρδς άλλήλους. όστις μέν γάρ έπεποιήκει τι βιαióτερον καί έφοβείτο, έντόνως έλεγε ως ού χρεία καθυφίεσθαι τοίς έν Πειραιεϊ· όστις δέ έπίστευε μηδέν ήδικηκέναι, αυτός τε άνελογίζετο καί τοὺς άλλους έδίδασκε ως ούδέν δέοντο τούτων τών κακῶν, καί τῷ Άριστοτέλει ούκ έφη χρῆναι πείθεσθαι ούδ' έπιτρέπειν άπολλύναι την πόλιν. Καί τδ τελευταίον έψηφίσαντο εκείνον μέν καταπαῦσαι, άλλους δέ έλέσθαι. Καί είλοντο δέκα, ένα από φυλής.

14) Ποια κατάσταση επικράτησε στην ηγετική ομάδα του τυραννικού καθεστώτος και σ' αυτούς που το στήριζαν μετά την ήττα στον Πειραιά;

ΑΠ.: Μετά την ήττα των ολιγαρχικών στον Πειραιά, οι τριάκοντα εμφανίστηκαν στην αίθουσα συνεδριάσεων ταπεινωμένοι και μόνοι. Η ήττα από τους δημοκρατικούς είχε κλονίσει τη συνοχή της ολιγαρχικής παράταξης και είχε υπονομεύσει την εμπιστοσύνη των τρισχιλίων απέναντί τους. Υπήρχαν, μάλιστα, δύο αντίθετες τάσεις μεταξύ των υποστηρικτών του τυραννικού καθεστώτος. Από τη μία εκείνοι που είχαν παρασυρθεί και είχαν διαπράξει σημαντικές βιαιότητες φοβόντουσαν για το τι επρόκειτο να ακολουθήσει και θεωρούσαν πως δεν έπρεπε να υποχωρήσουν στις πιέσεις των δημοκρατικών. Από την άλλη εκείνοι που δεν θεωρούσαν πως έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα υποστήριζαν πως δεν υπήρχε λόγος να βρίσκονται σε δεινή θέση. Προσπαθούσαν, έτσι, να πείσουν και τους υπόλοιπους να μην προσφέρουν πια στήριξη στους τριάκοντα.

15) Με ποιες λέξεις των §20-22 έχουν ετυμολογική σχέση οι παρακάτω λέξεις της ΝΕ: απέλαση, γένος, επικερδής, επιστήμη, μέτοχος, πατέρας, φοιτώ, χορός. ΑΠ.: απέλαση: ἐξελαύνετε/ γένος: γεγενήμεθα/ επικερδής: κερδῶν/ επιστήμη: ἐπίστασθε/ μέτοχος: μετεσχέκαμεν/ πατέρας: πατρώων/ φοιτώ: συμφοιτηταί/ χορός: συγχορευταί

Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου

Ποιο νόημα θα μπορούσαμε να δώσουμε στη φράση «ἀμαρτάνειν εἰς τὴν πατρίδα» (§21). ΑΠ.: Η φράση «ἀμαρτάνειν εἰς τὴν πατρίδα» (§21) εκφράζει κάθε πιθανή ενέργεια ή συμπεριφορά που υπονομεύει το καλό όλων των πολιτών. Η πατρίδα, άλλωστε, δεν αποτελεί μια αφηρημένη έννοια, αλλά περιλαμβάνει το σύνολο των πολιτών και όλα εκείνα τα στοιχεία που τους ενώνουν. Τέτοια στοιχεία είναι η γλώσσα, η θρησκεία, οι παραδόσεις, οι αξίες, ο πολιτισμός, και οι κοινοί αγώνες. Έτσι, όταν κάποιος επιχειρεί να υπαρπάξει τον έλεγχο της πολιτείας και οδηγεί τους πολίτες σε μια εμφύλια σύγκρουση, ζημιώνει την πατρίδα, εφόσον διασπά την ενότητα των πολιτών της.

Έχοντας υπόψη τις ευκαιρίες «κοινωνικοποίησης» ενός νεαρού Αθηναίου, να σχολιάσετε τα λόγια του μάντη. ΑΠ.: Ο Κλεόκριτος στο λόγο του θέλει να υπενθυμίσει στους ολιγαρχικούς τους πολύχρονους και στενούς δεσμούς που ενώνουν όλους τους πολίτες της Αθήνας. Στα λόγια του υπάρχουν αναφορές σε φιλικούς δεσμούς που ξεκινούν ήδη από τη νεανική τους ηλικία. Η κοινή σχολική ζωή, οι κοινωνικές συναναστροφές μέσα από θρησκευτικές γιορτές και εκδηλώσεις, η κοινή στρατιωτική τους ζωή συναποτελούν μια πορεία συνεχούς συναναστροφής και συνεργασίας που δημιουργεί μεταξύ τους ισχυρούς φιλικούς δεσμούς καθ' όλη τη διάρκεια της παιδικής, εφηβικής και νεανικής τους ηλικίας.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §24-36

Περίληψη

Οι «τριάκοντα» έφυγαν από την Αθήνα και εγκαταστάθηκαν στην Ελευσίνα. Οι Δέκα μαζί με τους αρχηγούς των ιππέων ανέλαβαν τη διακυβέρνηση της Αθήνας και μέσα σε κατάσταση εσωτερικών διαφωνιών και καχυποψίας ετοιμάζονταν να αντιμετωπίσουν γενική επίθεση των δημοκρατικών. Μετά από ορισμένες αψιμαχίες οι Τριάκοντα από την Ελευσίνα και οι Τρισχίλιοι από την Αθήνα ζήτησαν βοήθεια από τη Σπάρτη εναντίον των δημοκρατικών. Ο Λύσανδρος φρόντισε να τους δοθεί δάνειο

εκατό ταλάντων και έπεισε τους εφόρους να οριστεί ο ίδιος αρμοστής για την Αθήνα και ναύαρχος ο αδελφός του Λίβυς. Το ναυτικό της Σπάρτης απέκλεισε και πάλι τον Πειραιά. Οι Βοιωτοί και οι Κορίνθιοι αρνήθηκαν να μετάσχουν στην εκστρατεία με τον ισχυρισμό ότι οι δημοκρατικοί της Αθήνας δεν είχαν κάνει τίποτε αντίθετο προς τους όρους της συνθήκης παράδοσης της πόλης. Στη δυσάρεστη για τους δημοκρατικούς τροπή, παρενέβη ο βασιλιάς της Σπάρτης Πausanίας. Έκρινε ότι, αν πετύχαινε ο Λύσανδρος, και δόξα προσωπική θα κέρδιζε και θα κατακτούσε την Αθήνα. Οργάνωσε λοιπόν ο ίδιος εκστρατευτικό σώμα, έπεισε τρεις εφόρους να τον ακολουθήσουν και εισέβαλε στην Αττική. Παρά τις ένοπλες συγκρούσεις στην περιοχή του Πειραιά, επιδίωξε συμβιβαστική λύση: έστειλε εκπροσώπους των δημοκρατικών και δύο ολιγαρχικούς από την Αθήνα στη Σπάρτη για διαπραγματεύσεις. Αμέσως μετά έστειλαν και οι Δέκα από την Αθήνα επίσημους εκπροσώπους.

Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 4. §37-43

Περίληψη

Οι δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις αποφάσισαν να στείλουν πρέσβεις στη Σπάρτη και να ζητήσουν τη βοήθεια και τη διαμεσολάβησή της. Οι ολιγαρχικοί ανακοίνωσαν ότι θα παραδώσουν την Αθήνα και θα παραδοθούν και οι ίδιοι με τον όρο να παραδώσουν και οι δημοκρατικοί τον Πειραιά. Οι έφοροι αποφάσισαν να στείλουν στην Αθήνα τον Πausanία με δεκαπέντε άνδρες για να συμφιλιώσει τις δυο πλευρές. Τελικά συμφώνησαν να γίνει ειρήνη με τον όρο να πάνε όλοι ελεύθερα στα σπίτια τους εκτός από τους Τριάκοντα, τους Έντεκα και τους δέκα άρχοντες του Πειραιά. Όποιος από τους ολιγαρχικούς ένιωθε φόβο θα μπορούσε να εγκατασταθεί στη Ελευσίνα. Με την επίτευξη της συμφωνίας ο Πausanίας διέλυσε το στράτευμα. Οι δημοκρατικοί έφτασαν οπλισμένοι στην Αθήνα και πρόσφεραν θυσία προς τιμήν της Αθηνάς στην Ακρόπολη. Συγκάλεσαν συνέλευση στην οποία πρώτος μίλησε ο Θρασύβουλος, ο οποίος απευθυνόμενος στους ολιγαρχικούς τους προέτρεψε να γνωρίσουν καλά τον εαυτό τους, γιατί δεν υπήρχε καμία δικαιολογία για την επιθυμία που είχαν να εξουσιάζουν τους άλλους. Στη συνέχεια πρόβαλλε επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία οι ολιγαρχικοί δεν υπερτερούσαν ποτέ και σε τίποτα έναντι των δημοκρατικών. Είπε επίσης ότι δεν θα έπρεπε να περιμένουν βοήθεια από τους Λακεδαιμονίους. Στη συνέχεια προέτρεψε τους δημοκρατικούς να μην παραβούν τους όρκους τους και να αποδείξουν ότι σέβονται και τηρούν τους ανθρώπινους και τους θεϊκούς νόμους. Σταδιακά η πολιτική ζωή ομαλοποιήθηκε και άρχισαν να εφαρμόζονται οι παλαιοί νόμοι που ίσχυαν κατά την περίοδο της δημοκρατίας. Κάποια στιγμή ακούστηκε ότι οι ολιγαρχικοί συγκέντρωσαν μισθοφορικό στρατό στην Ελευσίνα. Οι Αθηναίοι εκστράτευσαν εναντίον τους, σκότωσαν τους αρχηγούς τους και έπεισαν τους ολιγαρχικούς να ζήσουν ειρηνικά με τους δημοκρατικούς. Μετά από αυτό έζησαν όλοι μαζί ειρηνικά σε καθεστώς δημοκρατίας πιστοί στους όρκους ειρήνης που έδωσαν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

«ΙΣΤΟΡΙΑ»

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η οικογενειακή παράδοση του Θουκυδίδη συνδεόταν	α. με τους αριστοκρατικούς.
	β. με τους δημοκρατικούς.
2. Ο Θουκυδίδης απέτυχε να σώσει την αποικία των Αθηναίων	α. στις Αργινούσες.
	β. στην Αμφίπολη.
3. Το έργο του Θουκυδίδη για τον Πελοποννησιακό πόλεμο	α. έμεινε ημιτελές.
	β. είναι ολοκληρωμένο.
4. Ο Θουκυδίδης εξιστορεί τα γεγονότα	α. κατά χρονολογική σειρά.
	β. κατά θεματικές ενότητες.
5. Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι	α. η «αρχαία αττική» του 5 ^{ου} αι. π.Χ.
	β. η «απλοποιημένη αττική».

2. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης συγκεντρώνει πληροφορίες για τον πόλεμο	α. με επισκέψεις στους τόπους των συγκρούσεων.
	β. αντλώντας πληροφορίες μόνον από γραπτές πηγές.
2. Ο Θουκυδίδης επικεντρώνεται, για την κατανόηση του πολέμου,	α. στην πολιτική ιστορία.
	β. σε χρησμούς, φήμες και διαδόσεις.
3. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος είναι	α. η λογική.
	β. η ηθική.
4. Ο Θουκυδίδης πίστευε ότι η τύχη είναι	α. απρόβλεπτες συγκυρίες.
	β. υπερφυσική δύναμη.
5. Ο Θουκυδίδης διαιρεί το έτος	α. σε θέρος (4 μήνες) και σε χειμώνα (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων).
	β. σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και σε χειμώνα (4 μήνες).

3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης	α. πίστευε στην ηγετική ικανότητα του Περικλή, επειδή ανήκε και ο ίδιος στη δημοκρατική παράταξη.
	β. πίστευε στην ηγετική ικανότητα του Περικλή, παρόλο που η οικογενειακή του παράδοση συνδεόταν με τους αριστοκρατικούς.

2. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο είναι	α. η φιλαρχία και η αγάπη για την πατρίδα. β. η πλεονεξία και η φιλοτιμία.
3. Η σκέψη του Θουκυδίδη ακολουθεί πορεία	α. από το συγκεκριμένο στο γενικό. β. από το γενικό στο συγκεκριμένο.
4. Ο Θουκυδίδης διαιρεί το έτος	α. σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και σε χειμώνα (4 μήνες). β. σε θέρος (4 μήνες) και σε χειμώνα (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων).
5. Χαρακτηριστικά του ύφους του Θουκυδίδη είναι	α. οι ετερόπρωτοι προσδιορισμοί και ο μακροπερίοδος λόγος. β. οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί και ο μακροπερίοδος λόγος.

4. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Κατά τον Θουκυδίδη οι θεοί	α. επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις. β. δεν παρεμβαίνουν στα ιστορικά γεγονότα.
2. Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη ήταν λόγοι που εκφωνήθηκαν	α. κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων. β. μετά το τέλος των πολεμικών επιχειρήσεων.
3. Στην εποχή του Θουκυδίδη οι ελληνικές πόλεις-κράτη	α. είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. β. είχαν διαφορετικές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους.
4. Η διαίρεση του έργου του Θουκυδίδη σε 8 βιβλία	α. έγινε από μεταγενέστερους φιλόλογους. β. έγινε από τον ίδιο.
5. Την προσπάθεια του Θουκυδίδη να δια φωτίσει πλήρως τα γεγονότα δηλώνει και	α. το γεγονός ότι συμπεριλαμβάνει μύθους, φήμες και διαδόσεις στην αφήγησή του. β. η εκτενής χρήση αιτιολογικών προτάσεων στο έργο του.

5. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η περιοχή της Αμφίπολης είχε σημασία για τους Αθηναίους, επειδή	α. βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. β. ήταν πολύ κοντά στην Αττική και αποτελούσε ορμητήριο των Αθηναίων.
2. Η εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου από τον Θουκυδίδη σταματά	α. το 411 π. Χ. β. το 413 π. Χ.

3. Κατά τη συγγραφή του έργου του, ο Θουκυδίδης επικεντρώνει το ενδιαφέρον του	α. στη στρατιωτική ιστορία.
	β. στην πολιτική ιστορία.
4. Το 6 ^ο και το 7 ^ο βιβλίο του ιστορικού έργου του Θουκυδίδα είναι αφιερωμένα	α. στη Σικελική εκστρατεία.
	β. στον λοιμό των Αθηνών και τον θάνατο του Περικλή.
5. Ο Θουκυδίδης θαυμάστηκε σε όλες τις εποχές	α. για την αμεροληψία του.
	β. για τη μετριοπάθεια και το ήθος του.

6. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Οι Αθηναίοι εξόρισαν τον Θουκυδίδη, γιατί	α. δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη από τους Σπαρτιάτες. β. ακολούθησε τον Αγησίλαο σε στρατιωτικές επιχειρήσεις.
2. Είναι βέβαιο ότι ο Θουκυδίδης	α. έζησε ως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. β. πέθανε πριν από το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.
3. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, μία από τις βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού στρατιωτικά κράτους ήταν	α. η κυριαρχία στη στεριά. β. η κυριαρχία στη θάλασσα.
4. Είναι λάθος να χαρακτηρίζουμε τον Θουκυδίδη	α. ρεαλιστή. β. απαισιόδοξο.
5. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, χρέος του πολίτη είναι να συμπεριφέρεται	α. με λογική και σύνεση. β. με θάρρος και τόλμη.

7. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Βαθύτερη αιτία του πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, είναι	α. η πλεονεξία και η φιλοτιμία των δημαγωγών.
2. Η μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη,	β. η οικονομική και στρατιωτική ανάπτυξη της Αθήνας.
3. Στο έργο του Θουκυδίδα το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων,	γ. από πολιτική οξυδέρκεια και πολιτικό θάρρος.
4. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, ο υπεύθυνος πολίτης χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων,	δ. η δύναμη.
5. Το ιστορικό έργο του Θουκυδίδα χαρακτηρίζεται	ε. η λογική.
	ζ. από τη χρήση της λογικής και της σύνεσης.
	η. από αμεροληψία στην έκθεση των γεγονότων.
	θ. από την απλότητα του ύφους.

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις	α. την αμεροληψία και το βάθος του προβληματισμού του.
2. Σε αρκετά σημεία του έργου του ο Θουκυδίδης προβάλλει ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο	β. την προσωπικότητα και το ήθος των ομιλητών τους.
3. Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη σκιαγραφούν	γ. τους φιλόδοξους δημαγωγούς.
4. Ο Θουκυδίδης εξιστορεί τα γεγονότα του πολέμου	δ. κατά χρονολογική σειρά.
5. Ο Θουκυδίδης θαυμάστηκε σε όλες τις εποχές για	ε. η λογική.
	ζ. οι θεοί.
	η. την απλότητα του ύφους του.
	θ. την πλεονεξία και τη φιλοτιμία των ανθρώπων.

9. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης γεννήθηκε από πλούσια	α. δημοκρατική οικογένεια.
	β. αριστοκρατική οικογένεια.
2. Μετά τη στρατιωτική αποτυχία στην Αμφίπολη ο Θουκυδίδης	α. επέστρεψε στην Αθήνα.
	β. εξορίστηκε στη Θράκη.
3. Κατά τον Θουκυδίδη, ο άνθρωπος μπορεί να στηριχθεί μόνο	α. στην τύχη.
	β. στη λογική.
4. Κατά τον Θουκυδίδη, ο υπεύθυνος πολίτης χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από	α. μετριοπάθεια και ανώτερο ήθος.
	β. φιλοτιμία και πλεονεξία.
5. Για την καταγραφή των γεγονότων της εποχής του ο Θουκυδίδης καταφεύγει	α. σε πληροφορίες που μπορούσε να συλλέξει από οπουδήποτε.
	β. στην προσωπική γνώση και την έρευνα.

10. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο πολεμικός σχεδιασμός του Περικλή περιλαμβάνει	α. άμυνα στη στεριά, επίθεση στη θάλασσα.
	β. άμυνα στη θάλασσα, επίθεση στη στεριά.
2. Το ιστορικό έργο του Θουκυδίδη	α. ολοκληρώθηκε.
	β. έμεινε ημιτελές.
3. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου είναι	α. η οικονομική και στρατιωτική ανάπτυξη της Αθήνας.
	β. η οικονομική και στρατιωτική ανάπτυξη της Σπάρτης.
4. Ο Θουκυδίδης θεωρεί ότι η τύχη είναι	α. υπερφυσική δύναμη.
	β. εξελίξεις που δεν μπορεί να προβλέψει ο άνθρωπος.

5. Βασικό χαρακτηριστικό της σκέψης και της μεθόδου του Θουκυδίδη αποτελεί	α. η τάση για γενίκευση.
	β. η τάση για απλούστευση.

11. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Θουκυδίδης ήταν εξοικειωμένος με την έκφραση και τη μέθοδο	α. των τραγικών ποιητών.
	β. των επικών ποιητών.
	γ. των μεγάλων σοφιστών.
2. Η παιδική και νεανική ηλικία του Θουκυδίδη συμπίπτει	α. με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης.
	β. με την άνοδο των τριάκοντα τυράννων στην εξουσία.
	γ. με την παρακμή της Αθήνας.
3. Η οικογένεια του Θουκυδίδη συνδεόταν παραδοσιακά	α. με τη δημοκρατική παράταξη.
	β. με τους ολιγαρχικούς.
	γ. με την αριστοκρατική παράταξη.
4. Ο Θουκυδίδης ως στρατηγός ηγήθηκε των Αθηναίων	α. στη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς.
	β. στην Αμφίπολη.
	γ. στη μάχη της Κορώνειας.
5. Το έργο του Θουκυδίδη	α. ολοκληρώθηκε από τον ίδιο.
	β. ολοκληρώθηκε από φιλόλογους της Αλεξανδρινής εποχής (3ος-2ος αι. π. Χ).
	γ. διακόπηκε στο 411 π. Χ.

12. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Για τη συγγραφή του έργου του ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί	α. αποδείξεις και συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα.
	β. πληροφορίες από οποιαδήποτε πηγή.
	γ. μύθους και χρησμούς.
2. Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη για την κατανόηση του πολέμου επικεντρώνεται	α. στην κοινωνική ανθρωπολογία.
	β. στην πολιτική ιστορία.
	γ. στην οικονομική ιστορία.
3. Κατά την άποψη του Θουκυδίδη η βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν	α. η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης.
	β. η ανάπτυξη της Σπάρτης.
	γ. η στρατηγική θέση της Κέρκυρας.
4. Στο έργο του Θουκυδίδη δίνονται απαντήσεις για	α. τις αφορμές του πολέμου.
	β. τα βαθύτερα αίτια του πολέμου.
	γ. όλα τα παραπάνω.
5. Η εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου από τον Θουκυδίδη διακόπτεται	α. στο έτος 404 π. Χ.
	β. στο έτος 411 π. Χ.
	γ. στο έτος 415 π. Χ.

13. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Για τον Θουκυδίδη το πρότυπο του ηγέτη ενσαρκώνει	α. ο Αλκιβιάδης.
	β. ο Λύσανδρος.
	γ. ο Περικλής.
2. Ο υπεύθυνος πολίτης στο έργο του Θουκυδίδη χαρακτηρίζεται από	α. ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης.
	β. ανώτερο ήθος και ανθρωπιά.
	γ. όλα τα παραπάνω.
3. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του Θουκυδίδη είναι	α. η εστίαση σε συγκεκριμένα γεγονότα.
	β. η τάση για γενίκευση.
	γ. η έμφαση στις λεπτομέρειες.
4. Η συγγραφή του έργου του Θουκυδίδη δεν χαρακτηρίζεται από	α. υποκειμενικότητα.
	β. ειλικρίνεια.
	γ. αμεροληψία.
5. Χαρακτηριστικό του ύφους του Θουκυδίδη είναι	α. η χρήση των αντιθέσεων.
	β. η χρήση απλών ρημάτων.
	γ. η τάση για απλούστευση.

14. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η παιδική και νεανική ηλικία του Θουκυδίδη συμπίπτει	α. με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης.
	β. με την παρακμή της Αθήνας.
2. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος είναι	α. η πίστη στους θεούς.
	β. η λογική.
3. Ο Θουκυδίδης σχετικά με τα γεγονότα της εποχής του Πελοποννησιακού πολέμου συμπεριέλαβε στο έργο του	α. αυτά για τα οποία είχε προσωπική γνώση και για τα οποία είχε κάνει έρευνα.
	β. στοιχεία που αντλούσε μόνο από τη μελέτη των κρατικών αρχείων.
4. Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη	α. βρίσκονται σε αναντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου.
	β. βρίσκονται σε αντιστοιχία μεταξύ τους με το σχήμα «θέση» - «αντίθεση».
5. Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων	α. βοήθησε το γεγονός ότι οι ελληνικές πόλεις-κράτη είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα.
	β. οι δυσκολίες ήταν μεγάλες.

15. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Κατά την άποψη του Θουκυδίδη η βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν	α. η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης.
	β. η ανάπτυξη της Σπάρτης.
	γ. η ναυτική δύναμη της Κέρκυρας.

2. Ο Θουκυδίδης ως προς τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης	α. εξιστορεί τα γεγονότα σύμφωνα με το ενιαίο χρονολογικό σύστημα των ελληνικών πόλεων-κρατών.
	β. εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά.
	γ. εξιστορεί τα γεγονότα κατά θεματικές ενότητες.
3. Η εξιστόρηση από τον Θουκυδίδη των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου διακόπτεται	α. στο έτος 404 π. Χ.
	β. στο έτος 409 π. Χ.
	γ. στο έτος 411 π. Χ.
4. Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι	α. η λεγόμενη «αρχαία αττική» του 5 ^{ου} αι. π. Χ.
	β. η λεγόμενη «νέα αττική».
	γ. η λεγόμενη «απλοποιημένη αττική».
5. Χαρακτηριστική γλωσσική ιδιομορφία στο έργο του Θουκυδίδη είναι	α. η χρήση του τύπου της πρόθεσης <i>εἰς</i> αντί <i>ές</i> .
	β. η χρήση του τύπου της πρόθεσης <i>ξύν</i> αντί <i>σύν</i> .
	γ. το αρχαιότερο σύμπλεγμα <i>ππ</i> αντί <i>σσ</i> .

16. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος είναι	α. οι θεοί.
	β. η λογική.
	γ. η στρατιωτική υπεροχή.
2. Για τον Θουκυδίδη το πρότυπο του ηγέτη ενσαρκώνει	α. ο Περικλής.
	β. ο Αγησίλαος.
	γ. ο Λύσανδρος.
3. Είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα του έργου του Θουκυδίδη έχουν γραφτεί	α. κατά την περίοδο των Μηδικών πολέμων
	β. μετά το 404 π. Χ.
	γ. μετά τη μάχη στα Λεύκτρα.
4. Χαρακτηριστικό του υψηλού λογοτεχνικού ύφους του Θουκυδίδη είναι	α. οι μακρές περίοδοι λόγου.
	β. οι σύντομες περίοδοι λόγου.
	γ. οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί και η απλή σύνταξη.
5. Ο Θουκυδίδης θαυμάστηκε σε όλες τις εποχές από τους αναγνώστες και τους μελετητές του	α. για την αμεροληψία του στην έκθεση των γεγονότων.
	β. για το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.
	γ. για τη λογοτεχνική πλαισίωση της ιστορίας.

17. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- εξορίστηκε από την Αθήνα εξαιτίας της αριστοκρατικής καταγωγής του.
- πίστευε ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος.
- προβάλλει τον ανθρώπινο παραλογισμό ως το μόνο κίνητρο για τον πόλεμο.
- στηρίχτηκε μόνο στη μελέτη επίσημων κειμένων για την ανεύρεση της αλήθειας.
- χρησιμοποιεί αρχαιότερους τύπους λέξεων, όπως *αἰεί* αντί για *ἀεί*.

18. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. απέτυχε, ως στρατηγός, να σώσει την Αμφίπολη από τους Σπαρτιάτες.
- β. εξορίστηκε και γι' αυτό δεν μπόρεσε να συνεχίσει την ιστορική του έρευνα.
- γ. πίστευε ότι η βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης.
- δ. κατόρθωσε παρά τις δυσκολίες να παραθέσει αυτολεξεί τους λόγους των πολιτικών κατά τη διάρκεια του πολέμου.
- ε. εξιστορεί τα γεγονότα του πολέμου κατά χρονολογική σειρά διαιρώντας το έτος σε θέρος και χειμώνα.

19. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών.
- β. πίστευε, κατά την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου, στη μεγάλη αξία του Περικλή και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού.
- γ. ακολούθησε τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης των γεγονότων που χρησιμοποιούσαν οι Αθηναίοι.
- δ. ολοκλήρωσε το ιστορικό έργο του με την καταγραφή των γεγονότων της Σικελικής εκστρατείας στο 6ο βιβλίο.
- ε. έγραψε στη λεγόμενη «αρχαία αττική» του 5^{ου} αι. π. Χ.

20. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. δεν συμφωνούσε με τις βασικές αρχές του πολεμικού του σχεδιασμού του Περικλή κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου.
- β. υποστήριζε ότι η επέμβαση των θεών μπορεί να επηρεάσει τις ιστορικές εξελίξεις.
- γ. προβάλλει την *πλεονεξία* και τη *φιλοτιμία* ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.
- δ. εξιστορεί τα γεγονότα του πολέμου κατά χρονολογική σειρά. ε. διαιρεί ο ίδιος το ιστορικό έργο του σε οκτώ βιβλία.

21. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Στο έργο του Θουκυδίδη

- α. η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π. Χ.
- β. οι δημηγορίες εκφράζουν τα κίνητρα και τους στόχους των ομιλητών αλλά δεν αποδίδουν τις ιδέες και το ήθος τους.
- γ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματά του έχουν γραφτεί μετά το 404 π. Χ. δ. η γλώσσα είναι η λεγόμενη «αρχαία αττική» του 5^{ου} αι. π. Χ.
- ε. η συσσώρευση αιτιολογικών προσδιορισμών φανερώνει την προσπάθεια του ιστορικού να φωτίσει τα αίτια των γεγονότων.

22. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

α. Ο Θουκυδίδης πίστευε ότι η βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η οικονομική και στρατιωτική ανάπτυξη της Σπάρτης.

β. Στο έργο του Θουκυδίδη ο Περικλής ενσαρκώνει το πρότυπο του ηγέτη.

γ. Η εξιστόρηση των γεγονότων από τον Θουκυδίδη γίνεται κατά θεματικές ενότητες.

δ. Στο 1^ο βιβλίο του έργου του ο Θουκυδίδης εκθέτει, μεταξύ άλλων, την ιστορική του μέθοδο.

ε. Είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα του ιστορικού έργου του Θουκυδίδη έχουν γραφτεί μετά το 404 π. Χ.

23. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια και έλαβε λαμπρή μόρφωση.
- β. εξιστόρησε τα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου μέχρι το 404 π. Χ. γ. εντάσσει στο έργο του χρησμούς, φήμες, διαδόσεις.
- δ. θεωρεί στο έργο του ότι ο υπεύθυνος πολίτης διαθέτει, μεταξύ άλλων, μετριοπάθεια και ανθρωπιά.
- ε. διαιρεί στο ιστορικό του έργο το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες κατά τους οποίους τα αντίπαλα στρατεύματα αποσύρονται στις βάσεις τους).

24. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. αποδοκίμαζε τον πολεμικό σχεδιασμό του Περικλή.
- β. κατάφερε να σώσει την Αμφίπολη το 424 π.Χ., ως στρατηγός, από την επίθεση των Σπαρτιατών.
- γ. χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους, όπως τα *εἰκότα*, τα *σημεία* και τα *τεκμήρια*.
- δ. θεωρεί ότι η λογική και η τύχη αποτελούν στοιχεία στα οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος.
- ε. γράφει στη λεγόμενη «αρχαία αττική» του 5^{ου} αι. π. Χ.

25. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

- α. δεν κατάφερε να σώσει την Αμφίπολη από την επίθεση των Κορινθίων και γι' αυτό εξορίστηκε.
- β. επισκέπτεται τους χώρους των συγκρούσεων στη διάρκεια της εξορίας του, για να συγκεντρώσει πληροφορίες για την ιστορική του έρευνα.
- γ. αναγνωρίζει ότι, όταν ξέσπασε ο πόλεμος, οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους.
- δ. καταγράφει στο έργο του τα γεγονότα τόσο κατά θεματικές ενότητες όσο και κατά χρονολογική σειρά.
- ε. χρησιμοποιεί στον λόγο του σύνθετα ρήματα και αντιθέσεις.

26. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης στο έργο του

- α. επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία.
- β. θεωρεί ότι ο Αγησίλαος αποτελεί το πρότυπο του πολιτικού ηγέτη.
- γ. πιστεύει ότι, ακόμη και μέσα στον εμφύλιο πόλεμο, ο υπεύθυνος πολίτης μπορεί να δείξει μετριοπάθεια και ανώτερο ήθος.
- δ. καταγράφει μόνο τα γεγονότα για τα οποία είχε προσωπική γνώση και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα.
- ε. δεν είχε δυσκολίες στην προσπάθεια για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων.

27. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Στο έργο του Θουκυδίδα

- α. χρησιμοποιούνται λογικές μέθοδοι, όπως τα *εἰκότα* (= ενδείξεις και αποδείξεις).
- β. ο υπεύθυνος πολίτης χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση και δεν παρασύρεται από τους δημαγωγούς.
- γ. οι δημηγορίες αποδίδουν την προσωπικότητα των ομιλητών αλλά δεν εκφράζουν τα κίνητρα και τους στόχους τους.
- δ. η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 413 π. Χ.

ε. εντοπίζονται αρχαιότεροι τύποι λέξεων, όπως *αίει* αντί για *δεί*.

28. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Στο έργο του Θουκυδίδη

α. εξετάζεται το πρόβλημα της δύναμης, όπως μπορεί να τη χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη.

β. ο Περικλής αποτελεί το πρότυπο του ηγέτη, επειδή, μεταξύ άλλων, έλεγε την αλήθεια στον λαό.

γ. οι δημηγορίες βρίσκονται σε αναντιστοιχία με μεγάλα γεγονότα του πολέμου.

δ. το 6^ο και 7^ο βιβλίο είναι αφιερωμένα στη Σικελική εκστρατεία.

ε. εντοπίζονται γλωσσικές ιδιομορφίες, όπως η χρήση της πρόθεσης *ξύν* αντί για *σύν* και *ές* αντί για *είς*.

29. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

α. Ο Θουκυδίδης συνδεόταν οικογενειακά με την πολιτική παράταξη των δημοκρατικών.

β. Η τάση για γενίκευση αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου

του Θουκυδίδη στο ιστορικό του έργο.

γ. Για την ανεύρεση της αλήθειας στο έργο του ο Θουκυδίδης στηρίχτηκε μόνον στην αυτοψία.

δ. Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη είναι λόγοι πολιτικών και στρατιωτικών κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων.

ε. Το έργο του Θουκυδίδη διαιρείται σε οκτώ βιβλία.

30. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Θουκυδίδης

α. συνδεόταν οικογενειακά με την πολιτική παράταξη των ολιγαρχικών.

β. περιέγραψε τον λοιμό με βάση και την προσωπική του εμπειρία.

γ. καταγράφει τον Πελοποννησιακό πόλεμο από την αρχή ως το τέλος του.

δ. πιστεύει ότι οι θεοί επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις.

ε. αποδίδει αυτολεξεί στις δημηγορίες του τους λόγους των ομιλητών.

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 70. § 1-6

Στάση Κερκυραίων- Ανάμειξη Αθηναίων & Λακεδαιμονίων. Αποφάσεις Κερκυραίων.-Δίκη του Πειθία -Θάνατος του Πειθία μαζί με άλλους βουλευτές και ιδιώτες.

[70.1] Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλια διαμάχη, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς οι αιχμάλωτοι από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού απελευθερώθηκαν από τους Κορινθίους, φαινομενικά με εγγύηση των προξένων για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα, όμως, επειδή είχαν πειστεί να φέρουν με το μέρος των Κορινθίων την Κέρκυρα. Και αυτοί, πιάνοντας (πλησιάζοντας) τον κάθε πολίτη χωριστά έκαναν (αυτά) για να απομακρύνουν την πόλη (να την κάνουν να αποστατήσει) από τους Αθηναίους. [70.2] Και όταν έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό που έφερναν πρέσβεις, αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις, αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και προηγουμένως. [70.3] Και αυτοί οι άνδρες (γιατί ήταν κάποιος Πειθίας εθελοντής πρόξενος των Αθηναίων και αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) σύρουν αυτόν στα δικαστήρια, κατηγορώντας τον ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. [70.4] Αυτός όμως, αφού απαλλάχτηκε (αθώθηκε), καταγγέλλει (αντιμηνύει) με τη σειρά του στα δικαστήρια τους πέντε πιο πλούσιους άνδρες απ' αυτούς (τους κατηγορούς του), υποστηρίζοντας ότι κόβουν τις βέργες για τα στήριγμα των κλημάτων των αμπελιών από το ιερό έδαφος του Δία και του Αλκίνου. Και ως πρόστιμο για κάθε βέργα ο νόμος επέβαλλε ένα στατήρα. [70.5] Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν (να πληρώσουν πρόστιμο) και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της μεγάλης χρηματικής τιμωρίας, για να πληρώσουν το πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του, ο Πειθίας (διότι συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) να εφαρμόσουν τον νόμο. [70.6] Αυτοί τότε, επειδή αποκλείονταν από τον νόμο (να ορίσουν το επιδικασμένο ποσό με συμφωνία) και ταυτόχρονα πληροφορούνταν ότι ο Πειθίας επρόκειτο, όσο ακόμη ήταν μέλος της βουλής, να μεταπείσει τον λαό να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς, συνωμοτούν και, αφού πήραν μαχαίρια και μπήκαν στη βουλή αιφνιδιαστικά, φονεύουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους και από τους βουλευτές και από τους απλούς πολίτες. Μερικοί όμως άλλοι ομοιόδεάτες με τον Πειθία, όχι πολλοί, κατέφυγαν στο αθηναϊκό πλοίο που ακόμα βρισκόταν εκεί.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Ο εμφύλιος πόλεμος στην Κέρκυρα ξεκίνησε όταν επέστρεψαν εκεί οι αιχμάλωτοι από τις ναυμαχίες γύρω από την Επίδαμνο, οι οποίοι είχαν αφεθεί ελεύθεροι από τους Κορινθίους με απώτερο σκοπό να πείσουν τους Κερκυραίους να αποστατήσουν από τους Αθηναίους και να πάρουν το μέρος των Κορινθίων. Οι Κερκυραίοι όμως αποφάσισαν να διατηρήσουν την συμμαχία που είχαν με την Αθήνα, αλλά να έχουν και με τους Πελοποννησίους φιλικές σχέσεις. Στη συνέχεια ο Πειθίας, που ήταν εθελοντής πρόξενος των Αθηναίων και αρχηγός των δημοκρατικών κατηγορήθηκε από τους πρώην αιχμαλώτους ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αφού αθώθηκε, έκανε με τη σειρά του μήνυση στους πέντε πιο πλούσιους μηνυτές του για ασέβεια προς τα τεμένη του Δία και του Αλκίνου. Αυτοί καταδικάστηκαν και για να γλιτώσουν πήγαν και κάθισαν ικέτες στα ιερά. Ο Πειθίας όμως έπεισε τη Βουλή να εφαρμοστεί ο νόμος κατά

γράμμα. Τότε εκείνοι συνομήνησαν εναντίον του και τον σκότωσαν μαζί με άλλους εξήντα. Κάποιοι ομοϊδεάτες του Πειθία κατέφυγαν στο αθηναϊκό πλοίο που βρισκόταν στο νησί, για να σωθούν.

οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἔστασίαζον (Οἱ Κερκυραῖοι...διαμάχη): Ο εμφύλιος σπαραγμός στην Κέρκυρα το καλοκαίρι του 427 π.Χ. αποτελεί μία από τις πιο σκοτεινές σελίδες στη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Όπως πολύ εύστοχα έχει επισημανθεί: «Η άποψη ότι ο πόλεμος παράγει βία και η βία πολιτικό χάος, βρίσκει την πληρέστερη έκφραση της στην Ιστορία στην τρομακτική εξιστόρηση του εμφύλιου σπαραγμού στην Κέρκυρα» (J.H. Finley, Θουκυδίδης, σ. 186).

Κορίνθιοι – Κερκυραῖοι: Βρίσκονται σε πόλεμο για τον έλεγχο της Επιδάμνου από το 435π.Χ. Η Επίδαμνος ήταν αξιόλογη εμπορικά πόλη, αποικία των Κερκυραίων. Οι Κερκυραῖοι σύναψαν συμμαχία με τους Αθηναίους το 433π.Χ και νίκησαν σε ναυμαχία τους Κορίνθιους με μεγάλες όμως απώλειες.

οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν(οἱ αἰχμάλωτοι... στην Επίδαμνο): Δεν πρόκειται για ναυμαχία που έγινε στην Επίδαμνο, αλλά στα Σύβοτα κοντά στις θεσπρωτικές ακτές. Οι Κερκυραῖοι, παρά τη βοήθεια που τους παρείχε μοίρα του αθηναϊκού στόλου, είχαν σημαντικές απώλειες. Οι Κορίνθιοι συνέλαβαν 1050 Κερκυραίους, από τους οποίους οι 800 πουλήθηκαν ως δούλοι, ενώ οι υπόλοιποι 250, που ήταν επιφανείς πολίτες, κρατήθηκαν επί πέντε ολόκληρα χρόνια με πολλές περιποιήσεις στην Κόρινθο, για να ασκήσουν, όποτε οι συγκυρίες θα το απαιτούσαν, την πολιτική τους επιρροή υπέρ της Κορίνθου.

ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι(Τυπικά... οχτακόσια τάλαντα): Ασφαλώς πρόκειται για εξωφρενικό ποσό συγκριτικά προς τα απαντώμενα αλλού λύτρα. Κατά τον Ηρόδοτο (6.74) δύο μνες, δηλαδή το 1/30 του τάλαντου ήταν τα συνηθισμένα λύτρα ενός αιχμαλώτου σε ανάλογες περιστάσεις. Πολύ αργότερα ο Νικίας θα προτείνει να πληρώσει η Αθήνα όλα τα έξοδα του πολέμου στους Συρακούσιους και να δώσει ομήρους, ένα για κάθε τάλαντο που θα χρωστούσε. Πολλοί σχολιαστές αποδίδουν το υπέρογκο αυτό ποσό των 800 ταλάντων σε προσπάθεια των ίδιων των αιχμαλώτων να κάνουν την απελευθέρωσή τους πιστευτή. Άλλοι πάλι απορρίπτουν εντελώς το αναφερόμενο ποσόν και θεωρούν ότι το συνολικό ποσόν ανερχόταν σε 800 μνες, δηλαδή 3 περίπου μνες κατά κεφαλήν, δηλαδή 300 δραχμές ή 13 τάλαντα. Για να γίνει πάντως κατανοητό το εξωφρενικό ποσόν των 800 ταλάντων, πρέπει να σημειωθεί ότι ήταν περίπου διπλάσιο των εσόδων της Δηλιακής συμμαχίας, τα οποία ανέρχονταν σε 460 τάλαντα.

Έργα-λόγια: (αντίθεση). Ο Θουκυδίδης δεν σταματά στην επιφάνεια των γεγονότων, αλλά αναζητά την πραγματική αιτία της απελευθέρωσης των αιχμαλώτων→η υπόσχεσή τους να βοηθήσουν στην προσάρτηση της Κέρκυρας στην Κόρινθο και να την απομακρύνουν από την άμεση επιρροή των Αθηναίων.Ο ιστορικός αναζητά, λοιπόν, με επιμονή τις βαθύτερες αιτίες των γεγονότων διαχωρίζοντάς τες από τις επιμέρους αφορμές, με τις οποίες συχνά οι εμπλεκόμενοι επιχειρούν να αιτιολογήσουν τις πράξεις και τις αποφάσεις τους. Στην προκειμένη περίπτωση, η απελευθέρωση των αιχμαλώτων Κερκυραίων παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα της μεγάλης εγγύησης που κατέβαλαν οι πρόξενοι της Κορίνθου, στην πραγματικότητα όμως εξυπηρετούσε άλλους σκοπούς. Η καταβολή της εγγύησης, δηλαδή, είναι η φαινομενική αιτία. Η πραγματική αιτία ήταν πως οι άνθρωποι αυτοί είχαν πεισθεί να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της Κορίνθου, και γι' αυτόν τον λόγο επέστρεφαν στην Κέρκυρα.

τοῖς προξένοις: Είναι Κορίνθιοι, οι οποίοι με κοινή συμφωνία Κορινθίων και Κερκυραίων εκπροσωπούσαν (στην Κόρινθο) διπλωματικά τους Κερκυραίους. Στις διμερείς σχέσεις των πόλεων ίσχυε το ίδιο, για παράδειγμα ο περίφημος Αθηναίος στρατηγός Κίμων ήταν «πρόξενος» της Σπάρτης στην Αθήνα.

ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν (για να κάνουν... από τους Αθηναίους): Όχι από την αθηναϊκή συμμαχία —η Κέρκυρα δεν υπήρξε ποτέ επίσημο μέλος της— αλλά από την άμεση επιρροή της Αθήνας στο νησί. Ήδη, αμέσως μετά την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου, η Αθήνα είχε καταφέρει να δημιουργήσει ευνοϊκές προϋποθέσεις για την προσάρτηση του νησιού στη συμμαχία, εμπλέκοντας τους Κερκυραίους στην πρώτη ναυτική επιχείρηση της στην Πελοπόννησο (431 π.Χ.)

ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι... πρότερον (ψήφισαν... ὅπως ἦταν και πρωτύτερα): Η Κέρκυρα πριν από τα γεγονότα με την Επίδαμνο ακολουθούσε σταθερά ουδέτερη πολιτική στάση, αποφεύγοντας την ένταξή της σε συμμαχίες. Το πρόβλημα όμως με την Επίδαμνο οδήγησε τους Κερκυραίους σε σύγκρουση με τους Κορίνθιους (433 π.Χ.), γεγονός που τους ώθησε να ζητήσουν την προσχώρησή τους στην αθηναϊκή συμμαχία. Οι Αθηναίοι αρχικά απέρριψαν το αίτημα των Κερκυραίων, διότι δεν ήθελαν να παραβιάσουν τις τριακονταετείς σπονδές του 445 π.Χ. με τους Σπαρτιάτες. Συνήψαν όμως με την Κέρκυρα αμυντική συμμαχία (επιμαχία). Η έκρηξη ωστόσο του Πελοποννησιακού πολέμου κάνει τους Αθηναίους πρόθυμους να αναθεωρήσουν τη στάση τους και να προσπαθήσουν τα μέγιστα να πετύχουν την προσάρτηση του νησιού και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους στην περιοχή. Σημαντικό ρόλο για τη μεταστροφή αυτή έπαιξε και η νευραλγική θέση της Κέρκυρας, θέση κλειδί για την επικοινωνία και το εμπόριο με τη δύση. Οι Αθηναίοι πρέπει οπωσδήποτε να ανησύχησαν από την επιστροφή των αιχμαλώτων ολιγαρχικών στο νησί και από τη συνωμοτική τους δραστηριότητα. Είναι εύκολο να φανταστούμε το πολιτικό αδιέξοδο που θα προκλήθηκε στην Κέρκυρα από την ταυτόχρονη άφιξη αθηναϊκής και σπαρτιατικής πρεσβείας. Είναι επίσης φανερό η προσπάθεια των Κερκυραίων για τήρηση ουδετερότητας απέναντι και στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές (Αθηναίους-Πελοποννησίους). Η διπλωματική αυτή στάση τους, που πάντως δεν είναι εντελώς απαλλαγμένη από κάποια δολιότητα και ιδιοτέλεια, δηλώνει ακριβή υπολογισμό των συμφερόντων τους, αλλά και πολιτικό ρεαλισμό, που είναι απαραίτητος στους ανίσχυρους λαούς, προκειμένου να βγουν αλώβητοι από τις συγκρούσεις των ισχυρών. Πάντως η εξισορροπητική τους προσπάθεια, όπως θα δείξει η συνέχεια, ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία. Οπωσδήποτε το ψήφισμα των Κερκυραίων δείχνει φιλική προς τους Κορίνθιους διάθεση και είναι το πρώτο αποτέλεσμα της δράσης των αιχμαλώτων ολιγαρχικών.

καὶ ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενος (ἦταν ο Πειθίας εθελοντής πρόξενος): Δηλαδή ο Πειθίας είχε μόνος του προθυμοποιηθεί λόγω των δημοκρατικών του πεποιθήσεων να εκτελεί χρέη προξένου των Αθηναίων στην Κέρκυρα. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι στις αρχαίες ελληνικές πόλεις δεν υπήρχαν, όπως σήμερα, διπλωματικοί εκπρόσωποι για τη διεκπεραίωση των διακρατικών σχέσεων.

καὶ τοῦ δήμου προειστῆκει (και αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος): Ο Πειθίας λόγω των φιλοαθηναϊκών του φρονημάτων ήταν αρχηγός της δημοκρατικής παράταξης στην Κέρκυρα. Η Κέρκυρα είχε ολιγαρχικό πολίτευμα διαμορφωμένο κατά το πρότυπο της Κόρινθου. Ωστόσο μέσα στα πλαίσια αυτής της μορφής πολιτεύματος λειτουργούσε υποτυπωδώς η εκκλησία του δήμου (**ἀλία**). Το όργανο αυτό είχε αρχικά μηδαμινή δύναμη, μετά όμως από την αμυντική συμμαχία του 433 π.Χ. με την Αθήνα ενίσχυσε σημαντικά τη θέση του στα πολιτικά πράγματα της Κέρκυρας.

υπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην (τον μῆνυσαν... οἱ πρῶν αιχμάλωτοι): Η παραπομπή του Πειθία σε δίκη πολιτικής σκοπιμότητας από τους αντιπάλους του ολιγαρχικούς είναι δηλωτική του αγεφύρωτου χάσματος και της οξύτατης πολιτικής αντιπαράθεσης που θα οδηγήσει σε εμφύλια διαμάχη το νησί. Οι ολιγαρχικοί επιθυμούσαν να φέρουν τους Κερκυραίους στη συμμαχία της Κορίνθου. Η απόφασή τους αυτή απέβλεπε στη μεγαλύτερη δυνατή υπονόμευση της δημοκρατικής παράταξης και καθιστούσε φανερές τις προθέσεις τους να οξύνουν ακόμη περισσότερο την πολιτική κατάσταση, ώστε να καταστήσουν ανέφικτη τη διατήρηση της ουδετερότητας. Ήθελαν να εξωθήσουν στα άκρα τα πράγματα για να φέρουν τους συμπολίτες τους αντιμέτωπους με μια οριστική επιλογή· η οποία, αν πετύχαιναν επιτύχουν την αποδυνάμωση των δημοκρατικών, για να γίνει η προτίμηση της Κορίνθου ως φυσικού συμμάχου για την πόλη τους η μόνη λύση.

ὁ δὲ ἀποφυγὼν (ενν. τὴν δίκην) ἀνθυπάγει (Αὐτὸς αφοῦ αθώωθηκε... ἔκανε ἀντιμῆνυση): Μετά την αθώωσή του ο Πειθίας σύρει κι αυτός σε δίκη τους πολιτικούς του αντιπάλους, πράξη που μαρτυρεί μικρότητα, εκδικητική διάθεση και μισαλλοδοξία. Ενώ θα μπορούσε να επιδιώξει την αποφόρτιση του πολιτικού κλίματος, επιλέγει να στραφεί κι εκείνος νομικά εναντίον των αντιπάλων του, εντείνοντας έτσι τα πολιτικά πάθη και υπονομεύοντας κάθε πιθανότητα διατήρησης τόσο της εσωτερικής ηρεμίας στην Κέρκυρα, όσο και της απόφασης για τήρηση ουδετερότητας. Η απόφασή του αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως πράξη με αμιγώς πολιτικά κίνητρα. Ο Πειθίας, δηλαδή, μπορεί να θέλησε να επιτύχει την αποδυνάμωση των πολιτικών του αντιπάλων και είναι πολύ πιθανό να ήθελε να οδηγήσει τους συμπολίτες του στη σύναψη μιας συμμαχίας με την Αθήνα.

τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας (στοὺς πέντε πιο πλούσιους... εἶχαν κόψει βέργες για στηρίγματα): Οι κατηγορίες του Πειθία δεν εδράζονται σε πολιτική βάση αλλά έχουν έντονο θρησκευτικό και κοινωνικό χαρακτήρα. Κι αυτό, διότι, όπως αποδείχθηκε από τη δική του αθώωση, είναι δύσκολο να στοιχειοθετηθούν καταγγελίες πολιτικής υφής. Πιθανώς οι πιο πλούσιοι από τους πολίτες είχαν την επίβλεψη του τεμένους και γι' αυτό κατηγορούνται από τον Πειθία ότι έκοβαν συστηματικά τις φούρκες, δηλαδή τους πασσάλους που στηρίζαν τα κλήματα, παρά τη ρητή απαγόρευση του νόμου, είτε για να τις εμπορευτούν είτε για να τις χρησιμοποιήσουν στα δικά τους κτήματα. Σύμφωνα με άλλη άποψη οι πλούσιοι επεδίωκαν να σφετεριστούν τα ιερά κτήματα ή έκοβαν τα κλαδιά από τις ιερές ελιές για να μπολιάσουν τις δικές τους, γεγονός που απαγορευόταν αυστηρά. Είναι πάντως γνωστό από τις κωμωδίες του Αριστοφάνη ότι οι «χάρακες» ήταν ακριβές στην αγορά και το αδίκημα της κλοπής ήταν συχνό.

ζημία δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ (πρόστιμο... ἓνας στατήρας): Πρόκειται για τον αργυρό κορινθιακό στατήρα και όχι για τον αθηναϊκό χρυσό που ισοδυναμούσε με 20 αττικές δραχμές. Οι πέντε αυτοί πλούσιοι Κερκυραίοι θα έπρεπε να είχαν κόψει πολλές χιλιάδες βέργες για να είναι το πρόστιμο τόσο δυσβάσταχτο.

πρὸς τὰ ἱερὰ καθεζομένων (πήγαν και κάθισαν στα ιερά): Οι ικέτες ήταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα και ο θεσμός της ικεσίας πανελλήνια αναγνωρισμένος. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι οι άνθρωποι που κατέφευγαν σε ιερούς χώρους (συνήθως επρόκειτο για ναούς ή βωμούς) ζητώντας άσυλο, βρίσκονταν υπό την προστασία του θεού και κάθε προσπάθεια βίαιης απομάκρυνσής τους από τον ιερό χώρο ή κακοποίησής τους λογιζόταν ως πράξη ιεροσυλίας, επέφερε

δε πάντοτε συμφορές στο πρόσωπο ή στην πόλη που επεδείκνυε ασέβεια προς τους ικέτες.

ὥπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν (κι ἔταζαν...με δόσεις): Οι πλούσιοι Κερκυραίοι επιθυμούσαν να πληρώσουν το πρόστιμο κατά δόσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα και όχι αμέσως, όπως όριζε ο νόμος. Από το χωρίο πάντως αυτό προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι πλούσιοι Κερκυραίοι ήταν μεγαλοκτηματίες και γι' αυτό δεν είχαν πρόχειρα τόσα χρήματα, ώστε να πληρώσουν το πρόστιμο. Είχαν όμως γενικότερα οικονομική άνεση και θα μπορούσαν να πληρώσουν σε χρόνο που θα το επέτρεπαν τα έσοδα από τα κτήματά τους.

ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὧν (που ἦταν και βουλευτής): Η βουλή στην Κέρκυρα ήταν κατά το κορινθιακό πρότυπο ολιγομελές σώμα, αποτελούμενο από ευπατρίδες με την ιδιότητα του ισόβιου μέλους. Υπήρχε επίσης στο νησί και το συμβούλιο των προβούλων που επεξεργαζόταν τα θέματα που θα απασχολούσαν στη συνέχεια τη βουλή. Η εκκλησία του δήμου, όπως προαναφέρθηκε, λειτουργούσε στην Κέρκυρα, αλλά είχε πολύ μικρή πολιτική ισχύ. Όμως η επιρροή της Αθήνας και η παράλληλη άνοδος νέων κοινωνικών στρωμάτων, των εμπόρων και των βιοτεχνών, ώθησαν το κερκυραϊκό πολιτικό σκηνικό σε εκδημοκρατισμό. Την περίοδο αυτή ο έλεγχος της βουλής και της εκκλησίας του δήμου φαίνεται ότι βρίσκεται στα χέρια των δημοκρατικών με αρχηγό τον Πειθία.

μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπέισιν (σχεδίαζε να μεταπείσει το λαό): Πριν από λίγο οι Κερκυραίοι είχαν αποφασίσει να θεωρούν τους Πελοποννήσιους ως φίλους. Αυτή τη συμμαχία δεν τη δέχονταν οι Αθηναίοι. Οι ολιγαρχικοί λοιπόν ανήσυχoi εκτιμούν ότι ο Πειθίας θα κατορθώσει να μεταπείσει τον κερκυραϊκό λαό να ακυρώσει το ψήφισμα ουδετερότητας και να ταχθεί ανεπιφύλακτα με το μέρος της Αθήνας.

Τα αίτια του πραξικοπήματος:

- Η παραπομπή των ολιγαρχικών σε δίκη, η καταδικαστική γι' αυτούς απόφαση, το εξωφρενικό ποσό που έπρεπε να πληρώσουν
- η αγανάκτησή τους, γιατί απέτυχαν προηγουμένως να βλάψουν τον Πειθία με τη δική τους μήνυση εναντίον του.
- η παρέμβαση του Πειθία, ώστε η βουλή να μη δεχτεί τις προτάσεις τους για αποπληρωμή του προστίμου σε δόσεις, που σήμαινε πως έπρεπε να καταβάλουν εφάπαξ τα χρήματα, και άρα να υποστούν μια σημαντική οικονομική επιβάρυνση
- η επιθυμία να εξοντώσουν τον Πειθία λόγω της επίδρασης που ασκούσε η δημοκρατική παράταξη στην Κέρκυρα.

Η πολιτική κατάσταση στην Κέρκυρα μετά το πραξικόπημα: Η δολοφονία του Πειθία και των βουλευτών και πολιτών είχε ως συνέπεια τη δημιουργία έντονης πόλωσης ανάμεσα στους πολίτες και την επικράτηση πανικού, καθώς οι δημοκρατικοί δεν αισθάνονταν πια ασφαλείς στην πόλη τους. Το πραξικόπημα των ολιγαρχικών, δεν μπορούσε να μείνει χωρίς αντίδραση απ' τη μεριά των δημοκρατικών. Επρόκειτο, επομένως, για μια πρόσκαιρη απόκτηση της εξουσίας, η οποία μπορούσε να παραταθεί μόνο με την άσκηση βίας και εκφοβισμού, χωρίς όμως αυτό να αποτρέπει σίγουρα μια ενέργεια αντεκδίκησης των δημοκρατικών στο μέλλον.

ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν: Η αθηναϊκή πρεσβεία απέβλεπε στη σύναψη συμμαχίας με τους Κερκυραίους, κι όχι τη διακήρυξη ουδετερότητας. Είχε παρατείνει την παραμονή της στο νησί με τη σκέψη μιας

πιθανής αλλαγής στη στάση της Κέρκυρας. Ακόμη κι αν δεν υπήρχε αλλαγή στην απόφαση των Κερκυραίων, το γεγονός ότι η πολιτική κατάσταση στο νησί ήταν τεταμένη, αποτελούσε σοβαρό λόγο για να παραμείνουν εκεί οι πρέσβεις και να στηρίζουν με την παρουσία τους τούς δημοκρατικούς. Υπήρχε πάντοτε ο κίνδυνος να αναζωπυρωθεί η εμφύλια σύγκρουση των προηγούμενων ημερών -όπως και τελικά συνέβη- και τότε θα βοηθούσαν τους δημοκρατικούς έμπρακτα. Επιπλέον απόφαση για τήρηση ουδετερότητας δεν επαρκούσε για να τους αποθαρρύνει απ' τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις τους. Ήθελαν, επομένως, να καταστήσουν σαφές στους Κερκυραίους πως η δική τους πρόταση για σύναψη συμμαχίας παρέμενε πάντα ενεργή.

Οι ποικιλία των προσδιορισμών στο κείμενο: (μετοχές, δευτερεύουσες προτάσεις, επιρρηματικοί προσδιορισμοί). Με τη χρήση τους φωτίζεται κάθε ενέργεια, κάθε παράγοντας και κίνητρο δράσης από κάθε πλευρά. Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης διεισδύει στην ουσία των πραγμάτων, διακρίνει τα αίτια από τις αφορμές και καταλαβαίνει την αλυσιδωτή σύνδεση των γεγονότων. Ο Θουκυδίδης αφηγείται τα γεγονότα της έναρξης του εμφυλίου με ακρίβεια, αυστηρή αντικειμενικότητα, βραχυλογία, αφηγηματική γοργότητα και εκφραστική ενάργεια.

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. υπό Κορινθίων άφεθέντες: Ποια ήταν τα κίνητρα της πράξης αυτής των Κορινθίων;
2. όκτακοσίων ταλάντων: Με βάση το κείμενο και τα σχόλια του βιβλίου σας, να κρίνετε αν το ποσόν ήταν πραγματικό ή πλασματικό και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
3. τοῖς προξένοις: Πώς οριζόταν κάποιος ως πρόξενος και ποιος ήταν ο ρόλος του;
4. έψηφίσαντο Κερκυραῖοι ... πρότερον: α) Ποιοι λόγοι υπαγόρευαν αυτή την απόφαση των Κερκυραίων; β) Ποια παράταξη ευνοήθηκε από την απόφαση;
5. κατὰ τὰ συγκείμενα: Σε ποιο γεγονός αναφέρεται ο ιστορικός;
6. λόγω μὲν ... ἔργω δέ: Να εξηγήσετε τη σημασία που έχει η αντίθεση για τη μέθοδο του ιστορικού.
7. ἦν γὰρ Πειθίας έθελοπρόξενος: Ποιος ήταν ο ρόλος του Πειθία;
8. τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τέμνους καὶ τοῦ Ἀλκίνου: Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι η αντιμήνυση του Πειθία στηρίζεται στην κατηγορία αυτή; Από ποια κίνητρα ωθείται ο Πειθίας στην αντιμήνυσή του;
9. Για ποιους λόγους οι ολιγαρχικοί οδήγησαν τον Πειθία σε δίκη; Πώς αντέδρασε ο Πειθίας;
10. Να γράψετε, με βάση το κείμενο, τα αίτια που οδήγησαν τους ολιγαρχικούς στο πραξικόπημα.
11. Ποιες συνθήκες οδήγησαν στη δολοφονία του Πειθία; Πώς κρίνετε το γεγονός;
12. Πώς δικαιολογείται η παρουσία της αθηναϊκής πρεσβείας στην Κέρκυρα;
13. Γιατί η εμφάνιση των δύο πλοίων στην Κέρκυρα συντελεί στη διαμόρφωση νέας πολιτικής κατάστασης;
14. Σε ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι ο Θουκυδίδης δεν καταγράφει απλώς τα ιστορικά γεγονότα, αλλά εμβαθύνει σε αυτά (παρουσιάζοντας δηλαδή αίτια, κίνητρα, σκοπιμότητες);
15. Αθηναίοις μὲν σύμμαχοι - Πελοποννησίοις δέ φίλοι: Πώς κρίνετε τη στάση των Κερκυραίων;

16. Ποιο ρήμα χρησιμοποιεί ο ιστορικός για να δηλώσει την αρχή του εμφυλίου πολέμου;
17. Ποιο ρόλο έπαιξαν οι απελευθερωμένοι αιχμάλωτοι και πώς θα χαρακτηρίζατε τη δράση τους;
18. Να χαρακτηρίσετε το ήθος του Πειθία όπως διαγράφεται στο κείμενο.
19. Σε ποια σημεία του κειμένου αναφέρεται, άμεσα ή έμμεσα, το καθεστώς των διμερών σχέσεων;
20. Πώς αντέδρασαν οι ολιγαρχικοί στην προσπάθεια του Πειθία να στρέψει εναντίον τους τη Βουλή;
21. Με ποιους χρόνους δηλώνεται η δράση των ολιγαρχικών και γιατί επιλέγονται αυτοί οι χρόνοι;

Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς - α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

1. Η αντίθεση λόγω-έργω αποτελεί θεμελιακή αντίθεση στο έργο του Θουκυδίδη. Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί η χρήση της εδώ; ΑΠ.: Ο Θουκυδίδης δεν σταματά στην επιφάνεια των γεγονότων, αλλά αναζητά την πραγματική αιτία της απελευθέρωσης των αιχμαλώτων. Αυτή είναι η υπόσχεσή τους να βοηθήσουν στην προσάρτηση της Κέρκυρας στην Κόρινθο και να την απομακρύνουν από την άμεση επιρροή των Αθηναίων. Ο ιστορικός αναζητά, λοιπόν, με επιμονή τις βαθύτερες αιτίες των γεγονότων διαχωρίζοντάς τις από τις επιμέρους αφορμές, με τις οποίες συχνά οι εμπλεκόμενοι επιχειρούν να αιτιολογήσουν τις πράξεις και τις αποφάσεις τους. Στην προκειμένη περίπτωση, η απελευθέρωση των αιχμαλώτων Κερκυραίων παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα της μεγάλης εγγύησης που κατέβαλαν οι πρόξενοι της Κορίνθου, στην πραγματικότητα όμως εξυπηρετούσε άλλους σκοπούς. Η καταβολή της εγγύησης, δηλαδή, είναι η φαινομενική αιτία. Η πραγματική αιτία ήταν πως οι άνθρωποι αυτοί είχαν πεισθεί να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της Κορίνθου, και γι' αυτόν τον λόγο επέστρεφαν στην Κέρκυρα.

2. Πώς κρίνετε την απόφαση των Κερκυραίων για τήρηση ουδετερότητας; Συζητήστε τις πιθανότητες επιτυχίας μιας τέτοιας απόφασης μέσα στο πολιτικό σκηνικό που διαμορφώνεται στην Κέρκυρα. ΑΠ.: Η Κέρκυρα πριν από τα γεγονότα με την Επίδαμνο ακολουθούσε σταθερά ουδέτερη πολιτική στάση, αποφεύγοντας την ένταξή της σε συμμαχίες. Το πρόβλημα όμως με την Επίδαμνο οδήγησε τους Κερκυραίους σε σύγκρουση με τους Κορίνθιους (433 π.Χ.), γεγονός που τους ώθησε να ζητήσουν την προσχώρησή τους στην αθηναϊκή συμμαχία. Οι Αθηναίοι αρχικά απέρριψαν το αίτημα των Κερκυραίων, διότι δεν ήθελαν να παραβιάσουν τις τριακονταετείς σπονδές του 445 π.Χ. με τους Σπαρτιάτες. Συνήψαν όμως με την Κέρκυρα αμυντική συμμαχία (επιμαχία). Η έκρηξη ωστόσο του Πελοποννησιακού πολέμου κάνει τους Αθηναίους πρόθυμους να αναθεωρήσουν τη στάση τους και να προσπαθήσουν τα μέγιστα να πετύχουν την προσάρτηση του νησιού και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους στην περιοχή. Σημαντικό ρόλο για τη μεταστροφή αυτή έπαιξε και η νευραλγική θέση της Κέρκυρας, θέση κλειδί για την επικοινωνία και το εμπόριο με τη δύση. Οι Αθηναίοι πρέπει οπωσδήποτε να ανησύχησαν από την επιστροφή των αιχμαλώτων ολιγαρχικών στο νησί και από τη συνωμοτική τους δραστηριότητα. Είναι εύκολο να φανταστούμε το πολιτικό αδιέξοδο που θα προκλήθηκε στην Κέρκυρα από την ταυτόχρονη άφιξη αθηναϊκής και σπαρτιατικής πρεσβείας. Είναι επίσης φανερό η προσπάθεια των Κερκυραίων για τήρηση ουδετερότητας απέναντι και στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές (Αθηναίους-Πελοποννησίους). Η διπλωματική αυτή στάση τους, που πάντως δεν είναι εντελώς απαλλαγμένη από κάποια δολιότητα και ιδιοτέλεια, δηλώνει ακριβή υπολογισμό των

συμφερόντων τους, αλλά και πολιτικό ρεαλισμό, που είναι απαραίτητος στους ανίσχυρους λαούς, προκειμένου να βγουν αλώβητοι από τις συγκρούσεις των ισχυρών. Πάντως η εξισορροπητική τους προσπάθεια, όπως θα δείξει η συνέχεια, ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία. Οπωσδήποτε το ψήφισμα των Κερκυραίων δείχνει φιλική προς τους Κορίνθιους διάθεση και είναι το πρώτο αποτέλεσμα της δράσης των αιχμαλώτων ολιγαρχικών.

3. Να συζητήσετε και να αξιολογήσετε την απόφαση των ολιγαρχικών να παραπέμπουν τον κυριότερο πολιτικό τους αντίπαλο (δηλ. τον Πειθία) σε δίκη. ΑΠ.:

Το γεγονός της παραπομπής του Πειθία σε δίκη πολιτικής σκοπιμότητας από τους αντιπάλους του ολιγαρχικούς είναι δηλωτικό του αγεφύρωτου χάσματος και της οξύτατης πολιτικής αντιπαράθεσης που θα οδηγήσει σε εμφύλια διαμάχη το νησί. Οι ολιγαρχικοί επιθυμούσαν να φέρουν τους Κερκυραίους στη συμμαχία της Κορίνθου. Η απόφασή τους αυτή απέβλεπε στη μεγαλύτερη δυνατή υπονόμηση της δημοκρατικής παράταξης και καθιστούσε φανερές τις προθέσεις τους να οξύνουν ακόμη περισσότερο την πολιτική κατάσταση, ώστε να καταστήσουν ανέφικτη τη διατήρηση της ουδετερότητας. Ήθελαν να εξωθήσουν στα άκρα τα πράγματα για να φέρουν τους συμπολίτες τους αντιμέτωπους με μια οριστική επιλογή· η οποία, αν πετύχαιναν επιτύχουν την αποδυνάμωση των δημοκρατικών, για να γίνει η προτίμηση της Κορίνθου ως φυσικού συμμάχου για την πόλη τους η μόνη λύση.

4. Πώς κρίνετε την απόφαση του Πειθία να οδηγήσει κι αυτός με τη σειρά του τους αντιπάλους του σε δίκη; Η απάντησή σας θα πρέπει να βασιστεί σε κριτήρια α) ηθικά και β) πολιτικά. ΑΠ.:

Μετά την αθώωσή του ο Πειθίας σύρει κι αυτός σε δίκη τους πολιτικούς του αντιπάλους, πράξη που μαρτυρεί μικρότητα, εκδικητική διάθεση και μισαλλοδοξία. Ενώ θα μπορούσε να επιδιώξει την αποφόρτιση του πολιτικού κλίματος, επιλέγει να στραφεί κι εκείνος νομικά εναντίον των αντιπάλων του, εντείνοντας έτσι τα πολιτικά πάθη και υπονομεύοντας κάθε πιθανότητα διατήρησης τόσο της εσωτερικής ηρεμίας στην Κέρκυρα, όσο και της απόφασης για τήρηση ουδετερότητας. Η απόφασή του αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως πράξη με αμιγώς πολιτικά κίνητρα. Ο Πειθίας, δηλαδή, μπορεί να θέλησε να επιτύχει την αποδυνάμωση των πολιτικών του αντιπάλων και είναι πολύ πιθανό να ήθελε να οδηγήσει τους συμπολίτες του στη σύναψη μιας συμμαχίας με την Αθήνα. Οι κατηγορίες του Πειθία δεν εδράζονται σε πολιτική βάση αλλά έχουν έντονο θρησκευτικό και κοινωνικό χαρακτήρα. Κι αυτό, διότι, όπως αποδείχθηκε από τη δίκη του αθώωση, είναι δύσκολο να στοιχειοθετηθούν καταγγελίες πολιτικής υφής. Πιθανώς οι πιο πλούσιοι από τους πολίτες είχαν την επίβλεψη του τεμένους και γι' αυτό κατηγορούνται από τον ΓΙειθία ότι έκοβαν συστηματικά τις φούρκες, δηλαδή τους πασσάλους που στήριζαν τα κλήματα, παρά τη ρητή απαγόρευση του νόμου, είτε για να τις εμπορευτούν είτε για να τις χρησιμοποιήσουν στα δικά τους κτήματα. Σύμφωνα με άλλη άποψη οι πλούσιοι επεδίωκαν να σφετεριστούν τα ιερά κτήματα ή έκοβαν τα κλαδιά από τις ιερές ελιές για να μπολιάσουν τις δικές τους, γεγονός που απαγορευόταν αυστηρά. Είναι πάντως γνωστό από τις κωμωδίες του Αριστοφάνη ότι οι «χάρακες» ήταν ακριβές στην αγορά και το αδίκημα της κλοπής ήταν συχνό.

5. α) Προσπαθήστε να καταγράψετε τα αίτια που οδήγησαν τους Κερκυραίους ολιγαρχικούς στο πραξικόπημα, β) Ποιο φαντάζεστε ότι είναι το πολιτικό κλίμα που διαμορφώθηκε στην Κέρκυρα μετά τη δολοφονία του Πειθία και των άλλων δημοκρατικών; ΑΠ.:

Τα αίτια του πραξικοπήματος ήταν πολλά. Αρχικά στο πραξικόπημα οδήγησε η παραπομπή των ολιγαρχικών σε δίκη, η καταδικαστική γι' αυτούς απόφαση και το εξωφρενικό ποσό που έπρεπε να πληρώσουν. Την κατάσταση πυροδότησε επιπλέον η αγανάκτησή τους, γιατί

απέτυχαν προηγουμένως να βλάψουν τον Πειθία με τη δική τους μήνυση εναντίον του. Ακόμη ένας λόγος ήταν η παρέμβαση του Πειθία, ώστε η βουλή να μη δεχτεί τις προτάσεις τους για αποπληρωμή του προστίμου σε δόσεις, που σήμαινε πως έπρεπε να καταβάλουν εφάπαξ τα χρήματα, και άρα να υποστούν μια σημαντική οικονομική επιβάρυνση. Τέλος, σημαντικό ρόλο στην έναρξη του πραξικοπήματος αποτέλεσε η επιθυμία να εξοντώσουν τον Πειθία λόγω της επίδρασης που ασκούσε η δημοκρατική παράταξη στην Κέρκυρα.

Η δολοφονία του Πειθία και των βουλευτών και πολιτών είχε ως συνέπεια τη δημιουργία έντονης πόλωσης ανάμεσα στους πολίτες και την επικράτηση πανικού, καθώς οι δημοκρατικοί δεν αισθάνονταν πια ασφαλείς στην πόλη τους. Το πραξικόπημα των ολιγαρχικών, δεν μπορούσε να μείνει χωρίς αντίδραση απ' τη μεριά των δημοκρατικών. Επρόκειτο, επομένως, για μια πρόσκαιρη απόκτηση της εξουσίας, η οποία μπορούσε να παραταθεί μόνο με την άσκηση βίας και εκφοβισμού, χωρίς όμως αυτό να αποτρέψει σίγουρα μια ενέργεια αντεκδίκησης των δημοκρατικών στο μέλλον.

6. Φανταστείτε ότι είστε ένας Κερκυραίος, απλός οπαδός των ολιγαρχικών. Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιούσατε για να δικαιολογήσετε τις ενέργειες των ομοϊδεατών σας; ΑΠ.: Συμπολίτες μου, το νησί μας κινδυνεύει να υποδουλωθεί στους Αθηναίους. Δεν πρέπει να αφήσουμε μία παραδοσιακή ολιγαρχία, μια ισχυρή αριστοκρατία να ανατραπεί. Πρέπει να αποτρέψουμε την προσχώρηση του νησιού μας στην αθηναϊκή συμμαχία, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε την πλήρη εξάρτησή μας από τους Αθηναίους. Η Κέρκυρα δεν ανήκει στην Αθήνα, δεν είναι σύμμαχος, ούτε καν γείτονάς της!

7. Ποια στοιχεία της αφήγησης του Θουκυδίδη στο Κεφ. 70 είναι ενδεικτικά των γενικότερων κοινωνικών και πολιτικών μεταβολών που είχαν αρχίσει να επικρατούν στην Κέρκυρα κυρίως από το 433 π.Χ. και ύστερα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. Με ποιους σύγχρονους όρους που αποτελούν και βασικές συνιστώσες του δημοκρατικού πολιτεύματος αποδίδονται σαφέστερα αυτές οι μεταβολές; ΑΠ.: Οι κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές που είχαν αρχίσει να επικρατούν στην Κέρκυρα κυρίως από το 433π.Χ και έπειτα διαφαίνονται από ορισμένες φράσεις στην αφήγηση του Θουκυδίδη. Χαρακτηριστικά τέτοια σημεία της αφήγησης θεωρούνται : « Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλια διαμάχη, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς οι αιχμάλωτοι από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο»/ «στην πραγματικότητα, όμως, επειδή είχαν πειστεί να φέρουν με το μέρος των Κορινθίων την Κέρκυρα»/ « Και αυτοί, πιάνοντας (πλησιάζοντας) τον κάθε πολίτη χωριστά έκαναν (αυτά) για να απομακρύνουν την πόλη (να την κάνουν να αποστατήσει) από τους Αθηναίους. / «αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και προηγουμένως»/ «σύρουν αυτόν στα δικαστήρια, κατηγορώντας τον ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους»/ «Αυτός όμως, αφού απαλλάχτηκε (αθωώθηκε), καταγγέλλει (αντιμηνύει) με τη σειρά του στα δικαστήρια τους πέντε πιο πλούσιους άνδρες απ' αυτούς»/ «Αυτοί συνωμοτούν και, αφού πήραν μαχαίρια και μπήκαν στη βουλή αιφνιδιαστικά, φονεύουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους και από τους βουλευτές και από τους απλούς πολίτες»/ «κατέφυγαν στο αθηναϊκό πλοίο που ακόμα βρισκόταν εκεί.»

Οι σύγχρονοι όροι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δράση των δημοκρατικών είναι «λαϊκή κυριαρχία», « αρχή της πλειοψηφίας» , ενώ οι όροι που αντιστοιχούν στην συμπεριφορά των ολιγαρχικών είναι «πραξικοπηματική πολιτική» και «αυτοδικία».

8. ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν: Για ποιους λόγους ἡ ἀθηναϊκὴ πρεσβεία παρέτεινε τὴν παραμονὴ τῆς στῆν Κέρκυρα καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς πελοποννησιακῆς; ΑΠ.: Ἡ ἀθηναϊκὴ πρεσβεία ἀπέβλεπε στὴ σύναψη συμμαχίας με τοὺς Κερκυραίους, κι ὄχι τὴ διακήρυξη ουδετερότητας. Εἶχε παρατείνει τὴν παραμονὴ τῆς στῆν Κέρκυρα με τὴ σκέψη μίας πιθανῆς ἀλλαγῆς στὴ στάση τῆς Κέρκυρας. Ἀκόμη κι ἀν δὲν υπήρχε ἀλλαγὴ στὴν ἀπόφαση τῶν Κερκυραίων, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πολιτικὴ κατάσταση στὸ νησί ἦταν τεταμένη, ἀποτελοῦσε σοβαρὸ λόγο γιὰ νὰ παραμείνουν ἐκεῖ οἱ πρέσβεις καὶ νὰ στηρίζουν με τὴν παρουσία τοὺς τοὺς δημοκρατικούς. Υπῆρχε πάντοτε ὁ κίνδυνος νὰ ἀναζωπυρωθεῖ ἡ ἐμφύλια σύγκρουση τῶν προηγούμενων ἡμερῶν –ὅπως καὶ τελικὰ συνέβη- καὶ τότε θὰ βοηθοῦσαν τοὺς δημοκρατικούς ἐμπρακτὰ. Επιπλέον ἀπόφαση γιὰ τήρησιν ουδετερότητας δὲν ἐπαρκοῦσε γιὰ νὰ τοὺς ἀποθαρρύνει ἀπ’ τῆς μακροπρόθεσμης ἐπιδιώξεως τοὺς. Ἦθελαν, ἐπομένως, νὰ καταστήσουν σαφές στοὺς Κερκυραίους πὼς ἡ δική τοὺς πρόταση γιὰ σύναψη συμμαχίας παρέμενε πάντα ἐνεργή.

9. Νὰ σχηματίσετε σύντομες φράσεις στὴ ΝΕ με τὶς λέξεις στασιαστῆς, ἐχέγγυο, ἐγγυητῆς, κάθειρξη, ἐπίκειται. ΑΠ.:

- Δὲν ἐνημέρωσε τὸ κόμμα τοῦ γιὰ τὶς ἀντίθετες ἀπόψεις ποὺ ἐξέφρασε κι ἔστι ὅλοι τὸν θεώρησαν στασιαστή.
- Τὸ διάβασμα ἐνὸς βιβλίου ἀποτελεῖ ἐχέγγυο γιὰ τὴν πνευματικὴ ολοκλήρωση.
- Ὁ πατέρας τοῦ μὴκε ἐγγυητῆς, ὥστε ἡ τράπεζα νὰ τοῦ χορηγήσῃ δάνειο.
- Ὁ δολοφόνος καταδικάστηκε σὲ εἰσόβια κάθειρξη.
- Επίκειται νέος νόμος γιὰ τὰ ἐργασιακὰ δικαιώματα.

10. πόλιν (§1), ἄνδρας (§4): Χρησιμοποιώντας ὡς α’ ἢ β’ συνθετικὸ τὶς λέξεις ποὺ σας δίνονται νὰ γράψετε τρία σύνθετα οὐσιαστικά ἀπὸ καθεμίᾳ καὶ νὰ σχηματίσετε ἀντίστοιχες προτάσεις με αὐτά. ΑΠ.: πόλιν = ἀπολις, κωμόπολη, λουτρόπολη.

- Ὁ Ὅμηρος χαρακτήρισε τὸν ἀπολι ὡς «ἄνθρωπο δίχως πατρίδα, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό».
- Μεγάλωσα σὲ μιὰ κωμόπολη τοῦ νομοῦ Φθιώτιδας.
- Ἡ Αἰδηψὸς θεωρεῖται σημαντικὴ λουτρόπολη λόγω τῶν ἱαματικῶν τῆς πηγῶν.

ἄνδρας = ἀνδροκρατία, λειψανδρία, ἐπάνδρωση.

- Ἡ ἀνδροκρατία ἦταν χαρακτηριστικὸ τῆς ἀρχαίας ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.
- Ἡ λειψανδρία ἔχει δημιουργήσει πολλὰ προβλήματα στὴν στελέχωση τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων.
- Ἡ ἐπάνδρωση τοῦ ἀεροσκάφους πραγματοποιήθηκε σὲ λιγότερο ἀπὸ δέκα λεπτά.

11. ἐξόφλησις, ἀποστασία, ἀφεσις, εἰρκτή, φερέγγυος, χρήμα, ὅρκος: Με ποιες λέξεις τοῦ Κεφ. 70 σχετίζονται ἐτυμολογικὰ οἱ παραπάνω; ΑΠ.: ἐξόφλησις = ὀφλόντων/ ἀποστασία = ἀποστήσωσιν/ ἀφεσις = ἀφεθέντες/ εἰρκτή = ἐξείργοντο/ φερέγγυος = διηγγυημένοι/ χρήμα = χρήσασθαι/ ὅρκος = ἐξείργοντο

12. ὑπάγουσιν αὐτόν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην (§ 3): α) Νὰ γράψετε τὴν πρόταση μεταφέροντας τὸ ρῆμα σὲ ὅλους τοὺς χρόνους τῆς ἰδίας ἐγκλίσεως καὶ φωνῆς, β) νὰ μεταφέρετε ὅλους τοὺς κλιτοὺς τύπους στὸν ἄλλο ἀριθμὸ. ΑΠ.: α) ὑπάγουσιν / ὑπῆγον/ ὑπάξουσιν/ ὑπήγαγον/ ὑπαγῆσθαι, ὑπήχασιν/ ὑπαγῆσθαι, ὑπήχοντο. β) ὑπάγει αὐτοὺς οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐς δίκην

13. Νὰ μεταγραφοῦν σὲ χρόνο ἐνεστώτα οἱ ρηματικοὶ τύποι ποὺ ἀναφέρονται στὶς ἐνέργειες τῶν ὀλιγαρχικῶν γιὰ τὴν κατάληψιν τῆς

εξουσίας. ΑΠ.: έστασίαζον= στασιάζουσιν/ ήλθον= έρχονται, ίασι/ άφεθέντες= άφιέμενοι/ διηγγημένοι= διεγγυόμενοι/ πεπεισμένοι= πειθόμενοι/ προσποιήσαι= προσποιείν/ έπρασσον= πράττουσιν/ μετιόντες= μετιόντες/ άποστήσωσιν = άφιστώσιν/ υπάγουσιν = υπάγουσιν / λέγοντες= λέγοντες/ Όφλόντων = Όφλισκανόντων/ καθεζομένων = καθεζομένων / ταξάμενοι = ταττόμενοι/ άποδῶσιν= άποδιδῶσιν/ εξέιργοντο = εξέιργονται/ έπυνθάνοντο = πυνθάνονται/ ξυνίσταντό = ξυνίστανται/ λαβόντες = λαμβάνοντες/ έσελθόντες= έσερχόμενοι/ κτείνουσι= κτείνουσι.

14. Να εντοπίσετε όλους τους τύπους αόρ. β' του κεφαλαίου και να τους γράψετε στο γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής στη φωνή που βρίσκονται. ΑΠ.: ήλθον = ήλθε, ήλθον (ομοίως έσελθόντες)/ άφικομένης= άφίκετο, άφίκοντο/ καταστάντων= κατέστη, κατέστησαν/ άποφυγών= άπέφυγε, άπέφυγαν/ Όφλόντων= ὠφλε, ὠφλον/ άποδῶσιν= άπέδωκε, άπέδοσαν/ λαβόντες= έλαβε, έλαβον/ κατέφυγον = κατέφθγε, κατέφυγον

15. Μπορείτε να επιβεβαιώσετε την ακόλουθη άποψη με συγκεκριμένα παραδείγματα από το Κεφ. 70; «Ο Θουκυδίδης απομακρύνει ό,τι είναι τυχαίο και κρατάει μόνο ό,τι χρησιμεύει για να φανεί η πορεία μιας ενέργειας» και αντίθετα, πάλι, προσκολλάται σ' αυτή την ενέργεια χωρίς να παραμελεί κανένα της στοιχείο·μ' αυτόν τον τρόπο, η αφήγησή του φαίνεται να παίρνει τη μορφή αποδεικτικού συλλογισμού. Οι συνθήκες τις οποίες συγκρατεί είναι αναγκαίες και επαρκείς για το αποτέλεσμα στο οποίο καταλήγει. Δεν μπορούμε τίποτα να αφαιρέσουμε, τίποτα να μεταβάλουμε. Και η συνοχή που αποκτά η αφήγηση —από τις προκείμενες ως τα συμπεράσματα— παίρνει έτσι ένα χαρακτήρα αναγκαιότητας» (Jacqueline de Romilly, Ιστορία και Λόγος στον Θουκυδίδη, σ. 49). ΑΠ.: Η παραπάνω άποψη επιβεβαιώνεται από τα ακόλουθα χωρία- παραδείγματα του κεφ. 70: §2 : «αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις, αποφάσισαν ...»: δεν γνωρίζουμε τι ειπώθηκε στις διαπραγματεύσεις./ §4: «Αυτός όμως, αφού απαλλάχτηκε (αθωώθηκε)...»/ «Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν (να πληρώσουν πρόστιμο)...»: δεν λαμβάνουμε πληροφορίες για κάποια από τις δυο δίκες.

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 71-73

Οι ολιγαρχικοί αποφασίζουν ουδετερότητα – Αποστολή πρεσβείας στην Αθήνα. Ανάμειξη της Σπάρτης. Οι ολιγαρχικοί επιτίθενται εναντίον των δημοκρατικών και νικούν. Εκατέρωθεν κατάληψη περιοχών της πόλης. Και οι δύο πλευρές οργανώνονται και αναζητούν συμμάχους

[71.1] Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τὸ τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. [2] Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὥς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφὴ

γένηται. [72.1] Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὥς νεωτερίζοντας
 ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἶγιναν. [2] Ἐν δὲ τούτῳ τῶν
 Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων
 πρέσβων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. [3] Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ
 μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ
 ξυλλεγεὶς ἰδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον,
 οὔπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον.
 [73.1] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον
 ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ
 μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἐτέροις ἐκ τῆς
 ἡπείρου ἐπικουροὶ ὀκτακόσιοι.

Γ λ ω σ σ ι κ α σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ἡσυχάζω**= μένω ουδέτερος
- ✓ **ἀνεπιτήδειον**= εχθρική ενέργεια
- ✓ **ἐπιστροφή**= αντεκδίκηση
- ✓ **ὥς νεωτερίζοντας** = ὡς υποκινητές στάσης
- ✓ **κατέθεντο**= συγκεντρώθηκαν για ασφάλεια
- ✓ **ἠκροβολίσαντό**= αψιμαχούσαν, ἔκαναν μικροεπιθέσεις

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[71.1] Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη καὶ ἂν δουλωθεῖεν ἥκιστα ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν ἡσυχάζοντας μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾶ νηϊ, τὸ δὲ πλεον ἡγεῖσθαι πολέμιον. Ὡς δὲ εἶπον, ἠνάγκασαν καὶ ἐπικυρῶσαι τὴν γνώμην. [2] Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας	[71.1] Αφοῦ λοιπὸν ἐπραξαν αὐτὰ καὶ αφοῦ κάλεσαν σε συνέλευση τοὺς Κερκυραίους, εἶπαν ὅτι αὐτές οἱ ἐνέργειες (δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικῶν ἀρχηγῶν) καὶ ὅτι ἦταν οἱ πιο συμφέρουσες καὶ ὅτι δε θα υποδουλώνονταν με κανένα τρόπο πια στους Αθηναίους· καὶ στο ἐξῆς μένοντες ουδέτεροι να μὴ δέχονται οὔτε τοὺς μεν οὔτε τοὺς δε παρὰ μόνο (αν ἐμφανίζονταν) με ἓνα πλοῖο, μεγαλύτερη ὁμως παρουσία πλοίων να τη θεωροῦν εχθρική. Καὶ αφοῦ μίλησαν ἐτσι, ἀνάγκασαν (τον λαό) καὶ να ἐπικυρώσει τὴν πρότασή τους. [2] Στέλνουν ἀκόμη καὶ στὴν Αθῆνα
---	--

πρέσβεις εὐθὺς διδάξοντας περὶ τε τῶν πεπραγμένων ὥς ξυνέφερε καὶ πείσοντας τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότες μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ γένηται τις ἐπιστροφή. [72.1] Ἐλθόντων δὲ ξυλλαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὥς νεωτερίζοντας, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγινα. [2] Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης Κορινθίας τριήρους καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. [3] Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος καταφεύγει ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καὶ ξυλλεγείς αὐτοῦ ἰδρύθη, καὶ εἶχον τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα · οἱ δὲ κατέλαβον τὴν τε ἀγορὰν, οὐπὲρ ῥοῦν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον. [73.1] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα ἀμφότεροι καὶ περιέπεμπον ἐς τοὺς ἀγρούς, παρακαλοῦντές τοὺς δούλους τε καὶ ὑπισχνούμενοι ἐλευθερίαν · καὶ τὸ πλῆθος τῶν οἰκετῶν παρεγένετο ξύμμαχον τῷ μὲν δήμῳ, ὀκτακόσιοι ἐπικούροι ἐκ τῆς ἡπείρου τοῖς δ' ἑτέροις.	πρέσβεις ἀμέσως γὰρ νὰ τοὺς ἐξηγήσουν γὰρ ὅσα ἔχουν γίνε, ὅτι τοὺς συνέφερε (τοὺς Ἀθηναίους) καὶ γὰρ νὰ τοὺς πείσουν (τοὺς Κερκυραίους) ποὺ εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ νὰ μὴν κάνουν καμιά ἐχθρική ἐνέργεια γὰρ νὰ μὴν προκύψει καμιά ἀντεκδίκηση (ἀπὸ τὴν Ἀθήνα). [72.1] Ὅταν λοιπὸν ἦρθαν (οἱ πρέσβεις), ἀφοῦ συνέλαβαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς πρέσβεις ὡς υποκινητὲς στάσης καὶ ὅσους (οἱ πρέσβεις) ἔπεισαν, τοὺς συγκέντρωσαν γὰρ ἀσφάλεια στὴν Αἴγινα. [2] Στὸ μεταξὺ ὁμῶς, αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Κερκυραίους ποὺ ἦταν κύριοι τῆς πολιτικῆς κατάστασης, ὅταν ἦρθε (στὴν Κέρκυρα) κορινθιακὸ πλοῖο καὶ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, κάνουν ἐπίθεση κατὰ τῶν δημοκρατικῶν καὶ τοὺς νίκησαν σὲ μάχη. [3] Καὶ ὅταν ἦρθε ἡ νύχτα οἱ δημοκρατικοὶ καταφεύγουν στὴν ἀκρόπολη καὶ στὰ υψηλά καὶ οὐχὺ μέρη τῆς πόλης καὶ ἀφοῦ συγκεντρώθηκαν ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκαν με ἀσφάλεια, καὶ κατεῖχαν τὸ Ὑλλαϊκὸ λιμάνι. Οἱ ἄλλοι (οἱ ὀλιγαρχικοὶ) κατέλαβαν καὶ τὴν ἀγορά, ὅπου ἀκριβῶς κατοικοῦσαν οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς, καὶ τὸ γειτονικὸ τῆς λιμάνι ποὺ βλέπει στὴν ἀπέναντι στεριά. [73.1] Καὶ τὴν ἐπόμενη μέρα ἐκάναν μερικὲς μικροεπιθέσεις οἱ δύο (παρτάξεις) καὶ ἐστελναν (ἀνθρώπους) ἐδῶ κι ἐκεῖ στὰ χωράφια, προσκαλῶντας τοὺς δούλους καὶ υποσχόμενοι ἐλευθερία. Καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν δούλων πῆγαν ὡς σύμμαχοι με τοὺς δημοκρατικούς, ἐνῶ ὀκτακόσιοι μισθοφόροι ἀπὸ τῆς στεριάς (πῆγαν) με τὸ μέρος τῶν ἄλλων
---	--

Ετυμολογικά συγγενή στη ν.ε

71

- ✓ **Δράσαντες** → δράση, δράμα, δράστης, δραστήριος, δρᾶνεια.
- ✓ **Ξυγκαλέσαντες** → κλήση, παράκληση, κλητήρας, κάλεσμα, προσκλητήριο, ἐγκληματίας, ἐκκλησία.
- ✓ **εἶπον** → ἔπος, ἐπικός, λέξη, λεξικό, λόγος, ῥῆμα, ῥῆση, ῥήτωρας, ἐκλεκτός

- ✓ **βέλτιστα** → βελτίωση, βελτιωμένος.
- ✓ **εἶη** → ον, ουσία, οντότητα, οντολογία, απουσία.
- ✓ **δουλωθεῖεν** → δούλος, δουλεία, υποδούλωση, υπόδουλος, υποδούλωση, αδούλωτος.
- ✓ **λοιπὸν** → λείπω, ἔλλειμμα, ἐλλιπής, ἐλλειπτικός, ἔλλειψη, λοιπός, διάλειμμα, παράλειψη
- ✓ **δέχεσθαι** → δέκτης, δεκτός, δεξιός, δεξαμενή, δοκός, δοχείο, ακατάδεκτος, υποδοχή, καπνοδόχος
- ✓ **νηῖ** → ναύτης, ναυτικός, νεώριο, ναύσταθμος, νηολόγιο, νηοπομπή, ναυπηγείο.
- ✓ **ἡσυχάζοντας** → ἡσυχία, ἡσυχος, ἐφησυχασμός, καθησυχαστικός, ἀνήσυχος.
- ✓ **ἡγεῖσθαι** → ἡγεμόνας, ἡγέτης, Ἀγησίλαος, καθηγητής, ἡγεσία, ἡγούμενος.
- ✓ **ἐπικυρῶσαι** → ἐπικύρωση, ἐπικυρωμένος, ἄκυρος.
- ✓ **ἡνάγκασαν** → ἀνάγκη, ἐξαναγκασμός, ἀναγκαστικός, ἀναγκαστικά.
- ✓ **γνώμην** → γνώση, ἀγένεια, γνωστικός, ἀγνοία, διχογνωμία.

72

- ✓ **Πέμπουσι** → πομπός, πομπή, εκπομπή, διαπόμπευση
- ✓ **εὐθύς** → διεύθυνση
- ✓ **τῶν πεπραγμένων** → πράξη, πράγμα, πρακτική, ἀδιαπραγμάτευτος, πράκτορας, σύμπραξη, πρακτορεῖο.
- ✓ **διδάξοντας** → διδάσκαλος, διδάγμα, διδαχή, διδακτικός, διδάκτρα.
- ✓ **ξυνέφερε** → φόρος, φορά, ἀδιάφορος, φαρέτρα, φέρετρο, φορεῖο, διένεξη, διηνεκής, οἰσοφάγος.
- ✓ **καταπεφευγότες** → φυγή, φυγάς, φυγόδικος, καταφύγιο, πρόσφυγας, φυγόκεντρος.
- ✓ **πείσοντας** → πειθώ, πειστικός, πιστός, πίστη, ἄπιστος, ἀπιστία, πιθανός, πεποίθηση.
- ✓ **ἐπιστροφή** → στρόβιλος. Στραμμένος, καταστροφικός, ἀναστρέψιμος
- ✓ **γένηται** → γένος, γενιά, γόνος, γονιός, ἄγονος, γενέθλια, γυναῖκα, νεογνό, ἐγγενής, ευγενής
- ✓ **ἔλθόντων** → παρελθόν, ἐρχομός, ἐρχόμενος.
- ✓ **νεωτερίζοντας** → νεωτεριστής, νεωτερισμός.
- ✓ **ξυλλαβόντες / κατέλαβον** → λαβή, λαβίδα, λήψη, λάφυρα, λήμμα, ἐργολάβος, λήπτης, προληπτικός.
- ✓ **κατέθεντο/ ἐπιτίθενται** → θήκη, θέμα, θέση, θέμις, θεσμός, θετός, καταθέτης, ἐπιθετικός
- ✓ **ἔχοντες / εἶχον** → κατοχή, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχολεῖο, σχεδόν, πρόσχημα, ἀνακωχή, συσχέτιση, συνοχή
- ✓ **μαχόμενοι** → μάχη, μαχητής, μαχητικός, ἀμαχος, ἀμαχητί, ἀκαταμάχητος, Τηλέμαχος.
- ✓ **ἐνίκησαν** → νίκη, νικητής, νικημένος, ἀνίκητος, νικητήριος.
- ✓ **Ἀφικομένης** → ἀφιξη, ἰκέτης, ἰκανός, προῖκα.
- ✓ **μετέωρα** → μετεωρίτης, μετεωρολόγος, μετεωρολογικός.
- ✓ **ξυλλεγείς** → σύλλογος, συλλογή, συλλογικός, συλλογικά.
- ✓ **ἰδρύθη** → ἴδρυμα, ἴδρυση, ἰδρυτής, ἰδρυτικός.
- ✓ **ῥῥοικουν** → οἰκισμός, οἰκιστής, οἰκιστικός, οἰκολογία, μέτοικος, κατοικία, ἀποικία

73

- ✓ **παρακαλοῦντές** → παράκληση, παράκλητος, παρακαλεστός, παρακλητικός, κλήση, ἀπρόσκλητος
- ✓ **ὑπισχνούμενοι** → ὑπόσχεση.
- ✓ **ἑτέροις** → ἑτεροπροσωπία

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

γνώμη
πρεσβευτής (πρέσβεις)
έπιστροφή

Β' Κλίση

Κερκυραίος
Αθηναίος

Γ' Κλίση

ναῦς

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

ναῦς	νήες
νεώς	νεών
νηί	ναυσί
ναῦν	ναῦς
ναῦ	νήες

Επίθετα

Β' Κλίση

βέλτιστος, -η, -ον
πολέμιος, -α, -ον
άνεπιτήδειος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (πολύ/ πλέον/ πλεῖστον).

Αντωνυμίες

τοῦτο/ ταῦτα: δεικτική
μηδέτερος, -α, -ον: αόριστη
μηδέν: αόριστη
τις: αόριστη

Επὶρρηματα

βέλτιστα: ἐπὶρρημα υπερθετικού βαθμοῦ. (εὖ/ βέλτιον).
ἥκιστ': ἐπὶρρημα υπερθετικού βαθμοῦ.(ὀλίγον / ἔλαττον , ἥττον /ἐλάχιστα, ἥκιστα).
εύθως: χρονικό ἐπὶρρημα
ἐκεῖ: τοπικό ἐπὶρρημα

Αριθμητικά

μίᾱ: αριθμητικό.

Ρήματα

❖ **Δράσαντες**: μτχ αορ. ε.φ. του ρ. δράω, -ῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δράω, - ῶ	δρῶντες
ἔδρων	-
δράσω	δράσοντες
ἔδρασα	δράσαντες
δέδρακα	δεδρακότες
έδεδράκειν	-

❖ **Ξυγκαλέσαντες** : μτχ. αορ. ε.φ. του ρ. ξυγκαλέω, -ῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ξυγκαλέω, -ῶ ξυνκάλουν ξυγκαλέσω/ξυγκαλῶ ξυνεκάλεσα ξυγκέκληκα ξυνεκεκλήκειν	ξυγκαλοῦντες - ξυγκαλέσοντες/ξυγκαλοῦντες ξυγκαλέσαντες ξυγκεκληκότες -

❖ **εἶπον**: αορ. β' ε.φ. του ρ. λέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λέγω ἔλεγον λέξω/ ἐρῶ έλεξα/ εἶπα/ εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν	λέγουσι ἔλεγον λέξουσι/ ἐροῦσι έλεξαν/ εἶπαν/ εἶπον εἰρήκασι εἰρήκεσαν	εἶπον εἶπωσι εἶποιεν εἰπόντων εἶπεῖν εἰπών

❖ **εἶη**: ευκτική ενεστώτα ε.φ. του ρ. εἶμι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἶμι ἦ/ ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγεγόνειν	εἶη - ἔσοιτο γένοιτο γεγονώς εἶη -	ἐστί ἦ εἶη ἔστω εἶναι ὦν

❖ **δουλωθεῖεν**: ευκτική παθητικού αορ. α' του ρ. δουλόω, - ῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δουλοῦμαι ἐδουλούμην δουλώσομαι/ δουλωθήσομαι ἐδουλωσάμην/ ἐδουλώθην δεδούλωμαι ἐδεδουλώμην	δουλοῖντο - δουλώσονται/ δουλωθήσονται δουλώσονται/ δουλωθείσαν, - εἶεν δεδουλωμένοι εἶσαν/ εἶεν -	ἐδουλώθησαν δουλωθ ῶσι δουλωθείσαν, -εἶεν δουλωθέντων, -ήτσαν δουλωθῆναι δουλωθεῖς

❖ **δέχεσθαι** : απρφ. ενεστ. ε.φ. του ρ δέχομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δέχομαι ἐδεχόμην δέξομαι/ δεχθήσομαι ἐδεξάμην/ ἐδέχθην δέδεγμαι ἐδεδέγμην	δέχεσθαι - δέξεσθαι/ δεχθήσεσθαι δέξασθαι/ δεχθῆναι δεδέχθαι -

❖ **ἡσυχάζοντας** : μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ ἡσυχάζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἡσυχάζω ἡσυχάζον ἡσυχάσω ἡσυχάσα	ἡσυχάζοντας - ἡσυχάσοντας ἡσυχάσαντας

❖ **ήγεισθαι**: απρφ. ενεστ. ε.φ. του ρ. ήγοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ήγέομαι, -οῦμαι ήγούμην ήγησομαι/ ήγηθήσομαι ήγησάμην/ ήγήθην ήγημαι ήγήμην	ήγεισθαι - ήγήσεσθαι/ ήγηθήσεσθαι ήγήσασθαι/ ήγηθῆναι ήγήσθαι -

❖ **ήνάγκασαν** : αόρ. ε.φ. του ρ. αναγκάζω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ανάγκάζω ήνάγκαζον ανάγκασω ήνάγκασα ήνάγκακα ήναγκάκειν	ανάγκάζουσι ήνάγκαζον ανάγκάσουσι ήνάγκασαν ήναγκάκασι ήναγκάκεσαν	ήνάγκασαν ανάγκάσωσι ανάγκάσαιεν/-ειαν ανάγκασάντων/ -σαν ανάγκάσαι ανάγκάσας

❖ **πέμπουσι** : ενεστ. ε.φ. του ρ. πέμπω./ περιέπεμπον

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πέμπω ἔπεμπον πέμψω ἔπεμψα πέπομφα ἐπεπόμφειν	πέμπουσι ἔπεμπον πέμψουσι ἔπεμψαν πεπόμφασι ἐπεπόμφεσαν	πέμπουσι πέμπωσι πέμποιεν πεμπόντων/ -σαν πέμπειν πέμπων

❖ **τῶν πεπραγμένων** : μτχ. πρκ. μ.φ. του ρ. πράττομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πράττομαι ἐπραττόμην πράξομαι/ πραχθήσομαι ἐπραξάμην/ ἐπράχθην πέπραγμαi ἐπεπράγμην	πραττομένων - πραξομένων/ πραχθησομένων πραξαμένων/ πραχθέντων πεπραγμένων -

❖ **διδάξοντας** : μτχ. μελλ. ε.φ. του ρ. διδάσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διδάσκω ἐδίδασκον διδάξω ἐδίδαξα δεδίδαχα ἐδεδιδάχειν	διδάσκοντας - διδάξοντας διδάξαντας δεδιδαχότας -

❖ **ξυνέφερε** : πρτ. ε.φ. του ρ. συμφέρω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ξυμφέρω ξυνέφερον ξυνοίσω ξυνήνεγκα/ξυνήνεγκον ξυνενήνοχα ξυνενηνόχουν	ξυμφέρει ξυνέφερε ξυνοίσει ξυνήνεγκε ξυνενήνοχε ξυνενηνόχει

- ❖ **καταπεφευγώς** : μτχ. πρκ. ε.φ. του ρ. καταφεύγω./ βλ. και **καταφεύγει** (κεφ. 72)

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταφεύγω κατέφευγον καταφεύξομαι/ φευξοῦμαι κατέφυγον καταπέφευγα κατεπεφεύγειν	καταφεύγων - καταφευξόμενος/-ξούμενος καταφυγών καταπεφευγώς -	καταφεύγει κατέφευγε καταφεύξεται/-εῖται κατέφυγε καταπέφευγε κατεπεφεύγει

- ❖ **πείσοντας** : μτχ. μελλ. ε.φ. του ρ. πείθω./ βλ. και **ἔπεισαν**: αόρ. ε.φ. του ρ. πείθω (κεφ. 72)

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθω ἔπειθον πείσω ἐπείσα/ ἔπιθον πέπεικα ἐπεπείκειν	πείθοντας - πείσοντας πείσαντας/πιθόντας πεπείκοτας -	πείθουσι ἔπειθον πείσουσι ἐπείσαν/ ἔπιθον πεπείκασι ἐπεπείκεσαν

- ❖ **πράσσειν**: απρφ. ενεστ.ε.φ. του ρ. πράττω. (βλ. **τῶν πεπραγμένων**)

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πράττ (σσ)ω ἔπραττον πράξω ἔπραξα πέπραχα ἐπεπράχην	πράσσειν - πράξειν πράξαι πεπραχέναι -

- ❖ **γένηται**: υποτ. αορ. β' του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι ἐγενόμην/ ἐγενήθην γεγένημαι/ γέγονα ἐγεγενήμην/ ἐγεγόνειν	γίγνηται - - γένηται/ γενηθῇ γεγενημένος ἢ γεγονώς ἢ -	ἐγένετο γένηται γένοιτο γενέσθω γενέσθαι γενόμενος

72

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

Αἶγινα
ἀγορά

Β' Κλίση

δῆμος
μετέωρον
ἥπειρος

Γ' Κλίση

πρᾶγμα
τριήρης
νύξ
ἀκρόπολις
πόλις
λιμήν

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

τριήρης	τριήρεις	πόλις	πόλεις	λιμήν	λιμένες
τριήρους	τριήρων	πόλεως	πόλεων	λιμένος	λιμένων
τριήρει	τριήρεσι	πόλει	πόλεσι	λιμένι	λιμέσι
τριήρη	τριήρεις	πόλιν	πόλεις	λιμένα	λιμένας
τριήρης	τριήρεις	πόλι	πόλεις	λιμήν	λιμένες

Επίθετα

Β' κλίση

Κορίνθιος, -α, -ον
Λακεδαιμόνιος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ (πολύ/ πλέον/ πλείστον).

Αντωνυμίες

ὅσους: αναφορική
τοῦτο: δεικτική
οὕτως: αναφορική
αὐτῶν/ αὐτῇ: οριστική

Επιρρήματα

αὐτοῦ: τοπικό

Ρήματα

❖ **Ἐλθόντων / ἐλθούσης** : μτχ. αορ. β' του ρ. εἶμι/ ἔρχομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἶμι/ ἔρχομαι	ιόντων/ ιούσης
ἦα/ ἦειν	-
εἶμι	ιόντων/ ιούσης
ἦλθον	Ἐλθόντων / ἐλθούσης
ἐλύληθα	ἐλυληθόντων/ ἐλυληθείας
ἐλυλήθειν	-

❖ **νεωτερίζοντας** : μτχ ενεστ. ε.φ. του ρ. νεωτερίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νεωτερίζω	νεωτερίζοντας
ἐνεωτέριζον	-
νεωτεριῶ	νεωτεριοῦντας
ἐνεωτέρισα	νεωτερίσαντας

❖ **ξυλλαβόντες / κατέλαβον** : μτχ. & οριστ. Αορ.β' ε.φ. του ρ. ξυν/κατάλαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λαμβάνω	ξυλλαμβάνοντες	κατέλαβον
ἐλάμβανον	-	καταλάβωσι
λήψομαι	ξυλληψόμενοι	καταλάβοιεν
ἔλαβον	ξυλλαβόντες	καταλαβόντων
εἴληφα	ξυνειληφότες	καταλαβεῖν
εἰλήφειν	-	καταλαβών

❖ **κατέθεντο / ἐπιτίθενται** : οριστ. Αορ. β' μ.φ. του ρ. κατά (ἐπι)-τίθεται

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατατίθεμαι κατετιθέμην καταθήσομαι/- τεθήσομαι κατεθέμην/ κατετέθην κατατέθει (η)μαι/ κατακείμε κατεκείμεν	κατατίθενται κατετίθεντο καταθήσονται/κατατεθήσονται κατέθεντο/ κατετέθησαν κατατεθει(η)μένοι είσι ή κατάκεινται κατέκειντο	κατέθεντο καταθώνται καταθεῖντο καταθέσθων καταθέσθαι καταθέμενος

❖ **ἔχοντες / εἶχον**: μτχ. ενεστ & οριστ.πρτ ε.φ.του ρ. ἔχω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔχω εἶχον ἔξω/ σχήσω ἔσχον ἔσχηκα ἔσχήκειν	ἔχοντες - ἔξοντες/ σχήσοντες σχόντες ἔσχηκότες -	ἔχουσι εἶχον ἔξουσι/ σχήσουσι ἔσχον ἔσχήκασι ἔσχήκεσαν

❖ **μάχομενοι** : μτχ. ενεστ. μ.φ. του ρ. μάχομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μάχομαι ἐμαχόμεν μαχοῦμαι/(μαχέσομαι)/(μαχήσομαι) ἐμαχεσάμην/ (ἐμαχέσθην) μεμάχημαι ἐμεμαχήμην	μαχόμενοι - μαχοῦμενοι/ μαχε(η)σόμενοι μαχεσάμενοι/ μαχεσθέντες μεμαχημένοι -

❖ **ἐνίκησαν**: οριστ. αορ. ε.φ. του ρ. νικῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νικῶ ἐνίκων νικήσω ἐνίκησα νενίκηκα ἐνενικήκειν	νικῶσι ἐνίκων νικήσουσι ἐνίκησαν νενίκηκασι ἐνενικήκεσαν	ἐνίκησαν νικήσωσι νικήσαιεν/-ειαν νικησάντων/-σαν νικήσαι νίκησας

❖ **ἄφικομένης** : μτχ. αορ. β' ε.φ. του ρ. ἀφικνούμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀφικνέομαι,-οῦμαι ἀφικνούμην ἀφίξομαι ἀφικόμην ἀφίγμαι ἀφίγμην	ἀφικνουμένης - ἀφιζομένης ἀφικομένης ἀφιγμένης -

❖ **Ξυλλεγείς** : μτχ. παθητικού αορ. β' του ρ. Ξυλλέγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Ξυλλέγομαι	Ξυλλεγόμενος
Ξυνελεγόμεν	-
Ξυλλέξομαι/ Ξυλλεγήσομαι	Ξυλλεξόμενος/ Ξυλλεγησόμενος
Ξυνελεξάμην/ Ξυνελέχθην/ Ξυνελέγην	Ξυλλεξάμενος/ Ξυλλεχθείς/ Ξυλλεγείς
Ξυνείλεγμαι	Ξυνειλεγμένος
Ξυνειλέγμην	-

❖ **ιδρύθη**: παθητικός αόριστος α' του ρ. ιδρύομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ιδρύομαι	ιδρύεται	ιδρύθη
-	-	ιδρυθῇ
ιδρύσομαι/ ιδρυθήσομαι	ιδρύσεται/ ιδρυθήσεται	ιδρυθείη
ιδρυσάμην/ ιδρύθην	ιδρύσατο/ ιδρύθη	ιδρυθήτω
ἰδρυμαι	ἰδρυται	ιδρυθῆναι
-	-	ιδρυθείς

❖ **ῥῥουν** : πρτ. ε.φ. του ρ. οἰκέω,-ῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
οἰκέω,-ῶ	οἰκοῦσι
ῥῥουν	ῥῥουν
οἰκήσω	οἰκήσουσι
ῥῥησα	ῥῥησαν
ῥῥηκα	ῥῥηκασι
ῥῥήκειν	ῥῥήκεσαν

73

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ύστεραία
έλευθερία

Β' Κλίση

άγρός
δοῦλος

Γ' Κλίση

πλῆθος

Επίθετα

Β' Κλίση

ὀλίγος, -η, -ον (ὀλίγα, μείονα/-ω, ὀλίγιστα).
ξύμμαχος, -ον
ἐπίκουρος, -ον

Αντωνυμίες

ἀμφότεροι: αόριστη-επιμεριστική

Ρήματα

❖ **ἡκροβολίσαντό**: αόρ. μ.φ. του ρ. ἡκροβολίζομαι (εὐχρηστο μόνο σε ενεστ./πρτ/αορ).

❖ **παρακαλοῦντές :** μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. παρακαλῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παρακαλέω, -ῶ παρακάλουν παρακαλέσω/-καλῶ παρακάλεσα παρακέκληκα παρακεκλήκειν	παρακαλοῦντές - παρακαλέσοντες παρακαλέσαντες παρακεκληκότες -

❖ **ὑποσχοῦμενοι:** μτχ. ενεστ. μ.φ. του ρ. ὑποσχοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὑποσχοῦμαι ὑποσχοῦμην ὑποσχέσομαι ὑπεσχόμην ὑπέσχημαι ὑπεσχήμην	ὑποσχοῦμενοι - ὑποσχισόμενοι ὑποσχόμενοι ὑπεσχημένοι -

❖ **παρεγένετο:** οριστ. αορ. β' μ.φ. του ρ. παραγίνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραγίνομαι παρεγινόνμην παραγενήσομαι/- γενηθήσομαι παρεγενόμην/-εγενήθην παραγεγένημαι/- γέγονα παρεγεγενήμην/-εγεγόνειν	παραγίνεται παρεγίγνετο παραγενήσεται/- γενηθήσεται παρεγένετο/-εγενήθη παραγεγένηται/- γέγονε παρεγεγένητο/-εγεγόνει	παρεγένετο παραγένηται παραγένειτο παραγενέσθω παραγενέσθαι παραγενόμενος

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

71

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον τὸ τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μῖα νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι: Κύρια πρόταση./ Δράσαντες-ξυγκαλέσαντες = χρονικές μτχ.συν.Υ.Ρ, τοῦτο- Κερκυραίους= Α.μτχ αντίστοιχα, εἶπον= Ρ, δέχεσθαι-ἡγεῖσθαι= Α.Ρ-τελ. απρφ, μηδετέρους = Α.Α δέχεσθαι, τὸ λοιπὸν= αιτ.χρόνου, ἡσυχάζοντας= τροπική μτχ.-συν.στο Α.Α, νηὶ= δοτ. συνοδείας, μῖα= επιθ. προσδ., τὸ πλέον= Α.Α ἡγεῖσθαι, πολέμιον= Κ.Α.Α,

ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.Ρ εἶπον./ εἶη= Ρ, ταῦτα= Υ.Ρ, βέλτιστα= Κ.Υ.Ρ.

καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση ως Α.Ρ εἶπον./ ἂν δουλωθεῖεν= Ρ, ὑπ' Ἀθηναίων= ποιητικό αίτιο, ἥκιστ'= επιρ.ποσοῦ.

Ὡς δὲ εἶπον: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ εἶπον=Ρ.

καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην: Κύρια πρόταση./ ἠνάγκασαν= Ρ, ἐπικυρῶσαι =Α.Ρ-τελ. απρφ., τὴν γνώμην=Α.Α.

Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν: Κύρια πρόταση./ Πέμπουσι = Ρ, πρέσβεις= Α.Ρ, ἐς τὰς Ἀθήνας= εμπροθ. κατεύθυνσης, εὐθύς= επιρ. χρόνου, διδάξοντας- πείσοντας = τελικές μτχ.-συν.Α.Ρ, περὶ τε τῶν πεπραγμένων= εμπροθ. αναφοράς, πράσσειν= Α.μτχ πείσοντας-τελ.απρφ., τοὺς καταπεφευγότας= επιθ. μτχ.-Υ.Α, ἐκεῖ= επιρ. τόπου, μηδὲν = Α.Α

σύστοιχο, άνεπιτήδειον= επιθ. προσδ.

ώς ξυνέφερε: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση-Α.διδάξοντας./ξυνέφερε:Ρ.

ὥπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται: Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση./ γένηται= Ρ, ἐπιστροφή= Υ.Ρ, τις= επιθ. προσδ.

72

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὥς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες κατέθεντο ἐς Αἴγιναν: Κύρια πρόταση./ Ἐλθόντων= χρονική μτχ. (εν. πρέσβων=Υ.μτχ), κατέθεντο= Ρ, οἱ Ἀθηναῖοι= Υ.Ρ, τοὺς πρέσβεις= Α.Ρ, ἐς Αἴγιναν= εμπροθ. κατεύθυνσης, ξυλλαβόντες= χρον. μτχ.-συν.Υ.Ρ, ὥς νεωτερίζοντας= αιτιολογική μτχ. με υποκειμ. αιτιολογία-συν.Α.Ρ.

καὶ ὅσους ἔπεισαν: δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση ως Α.Ρ κατέθεντο./ ἔπεισαν= Ρ, ὅσους= Α.Ρ.

Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ: Κύρια πρόταση./ Ἐν δὲ τούτῳ = εμπροθ.χρόνου, ἐπιτίθενται= Ρ, οἱ ἔχοντες= Υ.Ρ –επιθ. μτχ (Υ.μτχ=το ἄρθρο της), τὰ πράγματα= Α.μτχ, τῶν Κερκυραίων= γεν. διαιρετική, τῷ δήμῳ=Α.Ρ, ἐλθούσης= χρον.μτχ-γεν. απόλυτη, τριήρους-πρέσβων(σχῆμα ἐξ αναλόγου)= Υ.μτχ., Κορινθίας-Λακεδαιμονίων=επιθ. προσδ. (αντίστοιχα).

καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν: Κύρια πρόταση./ ἐνίκησαν= Ρ, μαχόμενοι= τροπική μτχ.-συν.Υ.Ρ.

Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει: Κύρια πρόταση./ Ἀφικομένης = χρον.μτχ-γεν. απόλυτη, νυκτὸς= Υμτχ., καταφεύγει= Ρ, ὁ δῆμος= Υ.Ρ, ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα= εμπροθ. κατεύθυνσης, τῆς πόλεως= γεν.κτητητική.

καὶ αὐτοῦ ξυλλεγείς ἰδρῦθη: Κύρια πρόταση./ ἰδρῦθη= Ρ, (ὁ δῆμος= Υ.Ρ), ξυλλεγείς = χρον.μτχ-συν.Υ.Ρ, αὐτοῦ = γεν. τόπου.

καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον: Κύρια πρόταση./ εἶχον= Ρ, λιμένα= Α.Ρ, τὸν Ὑλλαϊκὸν= επιθ. προσδ.

οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον: Κύρια πρόταση./ κατέλαβον= Ρ, οἱ δὲ = Υ.Ρ, τὴν ἀγορὰν- τὸν λιμένα = Α.Ρ, τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον= επιθ. προσδ., πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον= εμπροθ. τόπου.

οὐπὲρ οἱ πολλοὶ ὥκουν αὐτῶν: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στον εμπρόθετο της προηγούμενης κύριας./ ὥκουν= Ρ, οἱ πολλοὶ= Υ.Ρ, αὐτῶν= γεν.διαιρετική, οὐπὲρ= γεν. τόπου.

73

Τῇ δ' ὑστεραία ἡκροβολίσαντό τε ὀλίγα: Κύρια πρόταση./ ἡκροβολίσαντό= Ρ, ὀλίγα= Α.Ρ σύστοιχο, τῇ ὑστεραία= δοτ. χρόνου.

καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφοτέροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι: Κύρια πρόταση./ περιέπεμπον= Ρ, ἀμφοτέροι= Υ.Ρ, ἐς τοὺς ἀγροὺς= εμπροθ. κατεύθυνσης, παρακαλοῦντές - ὑπισχνούμενοι= τροπική μτχ.-συν.Υ.Ρ, τοὺς δούλους- ἐλευθερίαν= Α.μτχ. αντίστοιχα.

καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον: Κύρια πρόταση./ παρεγένετο =Ρ, τὸ πλῆθος= Υ.Ρ, τῶν οἰκετῶν= γεν.περιεχομένου, ξύμμαχον= επιρ. κτγ. σκοπού, τῷ δήμῳ= δοτ. αντικειμενική.

τοῖς δ' ἐτέροις ἐκ τῆς ἡπείρου ἐπικούροι ὀκτακόσιοι: Κύρια πρόταση./ (παρεγέγοντο= Ρ), ἐπικούροι= Υ.Ρ, ὀκτακόσιοι= επιθ. προσδ., τοῖς ἐτέροις= δοτ. αντικειμενική, ἐκ τῆς ἡπείρου= εμπροθ. προέλευσης.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Οι συνωμότες συγκάλεσαν τον κερκυραϊκό λαό και τον καθυσύχασαν λέγοντας πως όσα έγιναν ήταν για το συμφέρον του νησιού. Αποφάσισαν να μείνουν ουδέτεροι και ανάγκασαν και τον λαό να το δεχτεί. Έστειλαν στην Αθήνα πρέσβεις για να ενημερώσουν για τα τελευταία γεγονότα και για να πείσουν τους εκεί Κερκυραίους να μην προβούν σε εχθρικές ενέργειες. Όμως φτάνοντας αυτοί στην Αθήνα συλλαμβάνονται από τους Αθηναίους μαζί με όλους τους πρόσφυγες και οδηγούνται στην Αίγινα. Στο μεταξύ στην Κέρκυρα έφτασε ένα Κορινθιακό πλοίο με Λακεδαιμόνιους πρέσβεις και οι ολιγαρχικοί του νησιού επιτέθηκαν στους δημοκρατικούς και τους νίκησαν. Τη νύχτα όμως οι δημοκρατικοί οχυρώθηκαν στην ακρόπολη και στα άλλα ψηλά σημεία της πόλης και κατέλαβαν επίσης το Υλλαϊκό λιμάνι. Οι ολιγαρχικοί οχυρώθηκαν στην αγορά και πήραν το λιμάνι που έβλεπε στην απέναντι στεριά. Ακολούθησαν μικροσυγκρούσεις και εκατέρωθεν προσπάθειες προσεταιρισμού των δούλων. Οι περισσότεροι από τους δούλους πήγαν με το μέρος των δημοκρατικών, ενώ οι ολιγαρχικοί ενισχύθηκαν με οκτακόσιους μισθοφόρους που ήρθαν από την αντικρυνή στεριά.

71

δράσαντες... ξυγκαλέσαντες: Ασφαλώς δεν έκαναν όλα αυτά μόνοι τους οι πέντε Κερκυραίοι ολιγαρχικοί, αλλά με τη βοήθεια των ομοϊδεατών τους και ιδιαίτερα εκείνων που ήταν αιχμάλωτοι από την Κόρινθο. Αξιοπρόσεκτη είναι η προσπάθεια των ολίγων να προσδώσουν μία επίφαση δημοκρατικής νομιμότητας στο όλο εγχείρημά τους, αφού αμέσως μετά το φόνο των πολιτικών τους αντιπάλων συγκαλούν το δήμο (αλία).

ταῦτα καὶ βέλτιστα...δέχεσθαι: Μετά τη δολοφονία των αρχηγών των δημοκρατικών οι ολιγαρχικοί συγκέντρωσαν την εκκλησία του δήμου και τόνισαν ότι οι τρέχουσες εξελίξεις ήταν συμφέρουσες για την Κέρκυρα, διότι έτσι το νησί δε διέτρεχε τον κίνδυνο υποδούλωσής του στην Αθήνα. Επισήμαναν ακόμη την αναγκαιότητα τήρησης ουδετερότητας υπό όρους, γεγονός που σήμαινε διάλυση της επιμαχίας με την Αθήνα, όχι όμως και ολοκληρωτική αποκοπή των δεσμών της Κέρκυρας με την υπερδύναμη αυτή της εποχής.

μὴ νηί... ἡγεῖσθαι: Η παρουσία δηλαδή περισσότερων του ενός πλοίων θα έπρεπε να θεωρείται ενέργεια εχθρική και να οδηγεί σε πολεμική κινητοποίηση. Ουσιαστικά η απόφαση αυτή ακυρώνει πρακτικά την αμυντική συμμαχία Αθηναίων-Κερκυραίων, που είχε υπογραφεί το 433π.Χ. Πρέπει να σημειωθεί πάντως εδώ ότι η πολιτική της ουδετερότητας, της απεμπλοκής δηλαδή της Κέρκυρας από τον πόλεμο, ήταν συνετή. Αυτό βέβαια δεν αναιρεί τον αρχικό σκοπό των ολιγαρχικών, που ήταν να εγκαταστήσουν την ολιγαρχία στην Κέρκυρα.

ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην: Οι ολιγαρχικοί με το κλίμα ψυχολογικής βίας και τρομοκρατίας που δημιουργούν εξαναγκάζουν τους Κερκυραίους να επικυρώσουν την πρότασή τους για ουδετερότητα. Καταλύεται έτσι η ίδια η ουσία της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών, δηλαδή η ελευθερία στη λήψη των αποφάσεων. Η πολιτική αυτή φενάκη των ολίγων εκφράζεται εναργέστατα από τις ίδιες τις αντιφατικές ενέργειές τους: από τη μια συγκαλούν την εκκλησία του δήμου, από την άλλη όμως δεσμεύουν τη βούληση του δημοκρατικού αυτού οργάνου. Η σύγκληση της εκκλησίας του δήμου προκαλεί την εντύπωση πως οι ολιγαρχικοί έχουν την

πρόθεση να ακούσουν και να σεβαστούν τη γνώμη των πολιτών. Στην πραγματικότητα, όμως, το μόνο που τους απασχολεί είναι να δοθεί μian επίφαση δημοκρατικότητας σε όσα έχουν αποφασίσει να κάνουν. Έτσι, οι πολίτες καλούνται, όχι όπως θα συνέβαινε σε μια δημοκρατική πολιτεία, για να εκφράσουν τη βούλησή τους, αλλά για να δώσουν εξαναγκαστικά την έγκρισή τους στις αποφάσεις των ολιγαρχικών.

Κάτω από ποιες συνθήκες συγκάλεσαν την εκκλησία του δήμου οι ολιγαρχικοί, ποιες αποφάσεις έλαβε αυτή και ποια η σημασία τους για τις εξελίξεις στο νησί της Κέρκυρας;. : Μετά τη δολοφονία των αρχηγών των δημοκρατικών οι ολιγαρχικοί συγκάλεσαν την εκκλησία του δήμου. Στη συνέλευση αυτή οι ολιγαρχικοί τόνισαν ότι οι τρέχουσες εξελίξεις ήταν συμφέρουσες για την Κέρκυρα, διότι έτσι το νησί δε διέτρεχε τον κίνδυνο υποδούλωσής του στην Αθήνα (είπον ότι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων).

Επισήμαναν ακόμη την αναγκαιότητα τήρησης ουδετερότητας υπό όρους, γεγονός που σήμαινε διάλυση της επιμαχίας με την Αθήνα. Γι' αυτό και η παρουσία περισσότερων του ενός πλοίων θα έπρεπε να θεωρείται ενέργεια εχθρική και να οδηγεί σε πολεμική κινητοποίηση (τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἄλλ' ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι). Ουσιαστικά η απόφαση αυτή ακυρώνει την αμυντική συμμαχία Αθηναίων - Κερκυραίων. Παράλληλα, διαπιστώνει κανείς πως δεν επιδιώκεται ολοκληρωτική αποκοπή των δεσμών της Κέρκυρας με την υπερδύναμη αυτή της εποχής. Αυτό βέβαια δεν αναιρεί τον αρχικό σκοπό των ολιγαρχικών, που ήταν να εγκαταστήσουν την ολιγαρχία στην Κέρκυρα.

πέμπουσι... πρέσβεις: Η αποστολή πρέσβων στην Αθήνα είναι ένας διπλωματικός ελιγμός των ολιγαρχικών. Ο Θουκυδίδης δεν κάνει λόγο για αντίστοιχη κίνηση με αποδέκτη τη Σπάρτη, διότι προφανώς η νέα κατάσταση, που διαμορφωνόταν στην Κέρκυρα, ήταν ευνοϊκή γι' αυτήν, αφού ουσιαστικά α) καταργείται το αμυντικό σύμφωνο Αθήνας-Κέρκυρας, β) η δημοκρατική παράταξη των Κερκυραίων είχε αποδυναμωθεί και γ) στο νησί είχαν επικρατήσει οι ολιγαρχικοί, οι οποίοι βρίσκονταν κάτω από την άμεση επιρροή της Σπάρτης.

περί τε τῶν πεπραγμένων... πράσσειν: Η πρεσβεία που στάλθηκε στην Αθήνα ήταν επιφορτισμένη με διπλό σκοπό: αφενός να πείσει τους Αθηναίους ότι οι εξελίξεις στην Κέρκυρα ήταν συμφέρουσες και γι' αυτούς, αφετέρου να διεγείρει τη φιλοπατρία των δημοκρατικών Κερκυραίων που είχαν καταφύγει στην Αθήνα, ώστε να μην προσπαθήσουν να ανατρέψουν τη νέα πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε στο νησί.

ὅπως μὴ τις ἐπιστροφὴ γένηται: Αυτό που επιδιώκουν να πετύχουν οι ολιγαρχικοί είναι να αποτραπεί οποιαδήποτε αντίδραση στη νέα πολιτική κατάσταση που το πραξικόπημά τους διαμόρφωσε. Πρέπει να τονιστεί εδώ ότι οι Κερκυραίοι ολιγαρχικοί δεν είναι μόνο δολοφόνοι, αλλά και αναίσχυντοι δολοπλόκοι, κι αυτό διότι προσπαθούν να διεγείρουν τα αισθήματα φιλοπατρίας εκείνων, τους οποίους ήθελαν να φονεύσουν.

Ποιες συνέπειες είχε για την Αθήνα η επιβολή της ουδετερότητας από μέρους των ολιγαρχικών; α) Καταργείται η επιμαχία, β) με τη δολοφονία του Πειθία και των δημοκρατικών χάνονται οι πολιτικές προσβάσεις της Αθήνας στην Κέρκυρα, γ) οι ολιγαρχικοί προσανατολίζονται προς τη Σπάρτη.

Χαρακτηριστικά της αποστολής πρεσβείας:

- έξυπνη κίνηση
- διπλωματική ευελιξία
- αυτοπεποίθηση
- δολοπλοκία ολιγαρχικών

Πιθανά μέσα πειθούς ολιγαρχικών προς δημοκρατικούς:

- εκβιασμός για κακομεταχείριση των δικών τους στην Κέρκυρα
- διέγερση αισθήματος φιλοπατρίας
- δωροδοκία
- απόδοση ευθυνών για τυχόν εμπλοκή της Αθήνας στο νησί
- υπόσχεση για ανταλλάγματα σχετικά με την εξουσία

72

ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι... Αἰγῖναν: Η αντίδραση των Αθηναίων υπήρξε άμεση. Συνέλαβαν τους πρέσβεις, καθώς και όσους από τους Κερκυραίους συντάχθηκαν τώρα μαζί τους (πρόκειται για τους Κερκυραίους που είχαν προηγουμένως καταφύγει στην Αθήνα) και τους συγκέντρωσαν στην Αίγινα. Αυτό δείχνει ότι:

---> Αρχικά ήταν μια πράξη τιμωρίας για τα όσα είχαν διαπράξει και συνέχιζαν ακόμη να πράττουν.

---> Οι Αθηναίοι φοβούνταν μήπως η δράση τους συνεχιζόταν και έφερνε χειρότερα αποτελέσματα, μήπως δηλαδή κατάφερναν οι ολιγαρχικοί να αποσπάσουν και άλλους με το μέρος τους.

---> Ήθελαν να φοβίσουν τους δημοκρατικούς Κερκυραίους και να τους αποτρέψουν να συνεργαστούν με τους ολιγαρχικούς. Αν δηλαδή οι Αθηναίοι άφηναν ατιμώρητους τους Κερκυραίους που συνεργάζονταν με τους ολιγαρχικούς, τότε πιθανώς πολλοί ακόμα δημοκρατικοί θα πήγαιναν με το μέρος τους.

---> Τέλος, οι Αθηναίοι ήθελαν ενδεχομένως να έχουν αιχμαλώτους, τους οποίους θα χρησιμοποιούσαν ως διαπραγματευτικό χαρτί σε όποιες διαπραγματεύσεις θα ακολουθούσαν με τους ολιγαρχικούς Κερκυραίους.

Η σύλληψη των πρέσβων, που θεωρούνταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα, αντιστρατεύεται τους κανόνες του «διεθνούς δικαίου» της εποχής. Ωστόσο η ενέργεια των Αθηναίων δικαιολογείται στην παρούσα περίπτωση από την κατάλυση της έννομης τάξης που προηγήθηκε στην Κέρκυρα και από την ανάρμοστη δράση των ίδιων των πρέσβων στην Αθήνα. Η φράση «ὡς νεωτερίζοντας» δηλώνει ότι η αλλαγή εξωτερικής πολιτικής θεωρήθηκε για τους Αθηναίους νεωτερισμός, δηλαδή επαναστατική εκδήλωση. Ο Θουκυδίδης δεν κάνει ξανά λόγο στο έργο του για την τύχη αυτών των ομήρων. Το συμπέρασμα πάντως είναι ότι η αποστολή των Κερκυραίων όχι μόνο δεν πέτυχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αλλά απέτυχε παταγωδώς.

Ποια ήταν η επιδίωξη των Κερκυραίων ολιγαρχικών σχετικά με την αποστολή πρεσβείας στην Αθήνα και ποια ήταν η αντίδραση των Αθηναίων:

Η πρεσβεία που στάλθηκε στην Αθήνα ήταν επιφορτισμένη με διπλό σκοπό: αφενός να πείσει τους Αθηναίους ότι οι εξελίξεις στην Κέρκυρα ήταν συμφέρουσες και γι' αυτούς, αφετέρου να διεγείρει τη φιλοπατρία των δημοκρατικών Κερκυραίων που είχαν καταφύγει στην Αθήνα, ώστε να μην προσπαθήσουν να ανατρέψουν τη νέα πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε στο νησί (Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή

γένηται). Η αντίδραση των Αθηναίων υπήρξε άμεση. Συνέλαβαν τους πρέσβεις, καθώς και όσους από τους Κερκυραίους συντάχθηκαν τώρα μαζί τους (πρόκειται για τους Κερκυραίους που είχαν προηγουμένως καταφύγει στην Αθήνα) και τους συγκέντρωσαν στην Αίγινα (Έλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἶγιναν). Η σύλληψη των πρέσβων, που θεωρούνταν πρόσωπα ιερὰ και απαραβίαστα, αντιστρατεύεται τους κανόνες του «διεθνούς δικαίου» της εποχής. Ωστόσο, η ενέργεια των Αθηναίων δικαιολογείται στην παρούσα περίπτωση από την κατάλυση της έννομης τάξης που προηγήθηκε στην Κέρκυρα και από την ανάρμοστη δράση των ίδιων των πρέσβων στην Αθήνα.

Ἐν δὲ τούτῳ... ἐνίκησαν: Η άφιξη ενός πολεμικού πλοίου από την Κόρινθο και των Λακεδαιμονίων πρέσβων παρέχει την αναμενόμενη ευκαιρία στους ολιγαρχικούς, οι οποίοι επιτίθενται κατά των δημοκρατικών και τους νικούν σε μάχη. Ο φόνος του Πειθία (3.70.6) είναι η αρχή του εμφυλίου πολέμου, αλλά από το σημείο αυτό της θουκυδίδειας αφήγησης (72.2) η εμφύλια σύρραξη γενικεύεται και οι δύο αντίπαλες παρατάξεις θα οδηγηθούν σε φρικαλεότητες. Είναι σαφές ότι η νέα σπαρτιατική αποστολή που έσπευσε στην Κέρκυρα στάλθηκε ως άμεση αντίδραση στις προηγηθείσες ενέργειες των Αθηναίων και είχε σκοπό την ανάληψη δραστικών πρωτοβουλιών και τη δυναμική εκκαθάριση της πολιτικής κατάστασης προς όφελος των Κερκυραίων ολιγαρχικών και κατ' επέκταση των συμφερόντων της Σπάρτης. Η παρέμβαση της Σπάρτης στα εσωτερικά της Κέρκυρας είναι πλέον απροκάλυπτη.

Δεν θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η άφιξη της Σπαρτιατικής πρεσβείας και η επίθεση των ολιγαρχικών εναντίον των δημοκρατικών ήταν μια απάντηση στους Αθηναίους για τη στάση τους απέναντι στους πρέσβεις, γιατί τα γεγονότα στην Αθήνα και στην Κέρκυρα εκτυλίσσονται παράλληλα. Οι ολιγαρχικοί αργά ή γρήγορα θα προχωρούσαν σε αυτή την κίνηση, η οποία βέβαια επιταχύνθηκε με την ενθάρρυνση της Σπάρτης.

καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον/ τήν τε ἀγορὰν: Η πόλη της Κέρκυρας είχε δύο λιμάνια, το λιμάνι του Αλκίνου, το οποίο βρισκόταν κοντά στην αγορά και απέναντι στην Ήπειρο και σήμερα ονομάζεται Καστράδες, και το Υλλαϊκό ή, κατά τον Απολλώνιο το Ρόδιο, Υλλικό, στο μέσο του οποίου βρίσκεται το Ποντικονήσι ή Κοντυλονήσι. Πιστεύεται μάλιστα ότι το Ποντικονήσι είναι το πετρωμένο από τον Ποσειδώνα πλοίο των Φαιάκων, που κατά τον Όμηρο (Οδυσσ. ε, 152) μετέφερε τον Οδυσσέα στην Ιθάκη. Σήμερα ο Υλλαϊκός λιμένας ονομάζεται Πέραμα και Καλικιόπουλο. Η αγορά βρισκόταν χαμηλά στους πρόποδες ενός λόφου.

τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ: Οι δημοκρατικοί κατέλαβαν τα υψηλά μέρη και την ακρόπολη, ενώ οι ολιγαρχικοί τα χαμηλά και το λιμάνι. Οι Κερκυραίοι βρίσκονται έτσι διχασμένοι σε δύο αντίπαλες παρατάξεις και έτοιμοι να επιδοθούν σε εμφύλιο σπαραγμό.

73

δούλους...ὑπισχνούμενοι: Η απεγνωσμένη προσπάθεια επικράτησης σε βάρος των αντιπάλων τους, η ένταση του αγώνα και η όξυνση των πολιτικών παθών οδηγούν την καθεμία από τις αντίπαλες παρατάξεις στην πρόσκληση των δούλων, προκειμένου να ενισχύσουν το δυναμικό τους. Πρόκειται για ασυνήθιστο γεγονός, όμως στα πλαίσια μιας τόσο έντονης εμφύλιας διαμάχης, οι δούλοι, που υπερέβαιναν τότε το μισό πληθυσμό της Κέρκυρας (περίπου 40.000 σε σύνολο πληθυσμού 70.000), αποτελούσαν ικανή αριθμητικά ενίσχυση για κάθε αντιμαχόμενη παράταξη.

τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος: Οι **οἰκέται** ανήκουν από άποψη δικαιωμάτων στην τάξη των δούλων αλλά βρίσκονται σε σχετικά καλύτερη θέση από τους άλλους. Ζουν μέσα στο σπίτι του κυρίου τους ως υπηρετικό προσωπικό και πολλές φορές είναι πρόσωπα ειλικρινά αφοσιωμένα στην οικογένεια του αφεντικού τους.

καὶ τῷ μὲν δήμῳ...ξύμμαχον: Λογική εξέλιξη, καθώς η τάξη των δούλων ιδεολογικά και κοινωνικά αισθανόταν εγγύτερα στους δημοκρατικούς παρά στους ολιγαρχικούς. Επίσης οι δούλοι ήταν αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους ολιγαρχικούς, οι οποίοι ήταν κυρίως πλούσιοι γαιοκτήμονες ή πλοιοκτήτες. Επιπλέον οι δούλοι συμπάθησαν περισσότερο τους δημοκρατικούς έπειτα και από τα τελευταία γεγονότα (πραξικοπήματα, σφαγές). Τέλος ας μην παραβλέψουμε και το γεγονός του συσχετισμού των δυνάμεων που έκλινε σαφώς υπέρ των δημοκρατικών. Άρα ήταν φυσικό οι δούλοι να πάνε με το μέρος αυτών που πιθανότατα θα νικούσαν.

ἐκ τῆς ἡπείρου ἐπικούροι: Οι ολιγαρχικοί είχαν την οικονομική δυνατότητα να προσλάβουν μισθοφορικά στρατεύματα, για να εξισωθούν αριθμητικά με τους δημοκρατικούς, που ενισχύθηκαν σημαντικά από τους δούλους.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Σ' αυτές τις ακρότητες έφτασε ο εμφύλιος πόλεμος και προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, γιατί ήταν ο πρώτος που έγινε. Αργότερα μπορεί κανείς να πη ότι ολόκληρος ο Ελληνισμός συνταράχτηκε, γιατί παντού σημειώθηκαν εμφύλιοι σπαραγμοί. Οι δημοκρατικοί καλούσαν τους Αθηναίους να τους βοηθήσουν και οι ολιγαρχικοί τους Λακεδαιμονίους. Όσο διαρκούσε η ειρήνη δεν είχαν ούτε πρόφαση, αλλά ούτε την διάθεση να τους καλέσουν για βοήθεια. Με τον πόλεμο, όμως, καθεμιά από τις αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις μπορούσε εύκολα να βρη ευκαιρία να προκαλέση εξωτερική επέμβαση για να καταστρέψη τους αντιπάλους της και να ενισχυθή η ίδια για ν' ανατρέψει το πολίτευμα. Θουκυδίδου Ιστορία, 3, 82.1 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος] **Στο παραπάνω μεταφρασμένο απόσπασμα ο Θουκυδίδης κάνει μια σειρά από διαπιστώσεις για τον ρόλο των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Σε ποιο βαθμό επιβεβαιώνονται αυτές από την ιστορική αφήγηση στο πρωτότυπο κείμενο; ΑΠ.:** Ο Θουκυδίδης στο μεταφρασμένο κείμενο (82.1) διαπιστώνει ότι σε όλη την Ελλάδα, όπου υπήρξαν εμφύλιοι πόλεμοι, οι δημοκρατικοί στηρίζονταν στους Αθηναίους να τους βοηθήσουν και οι ολιγαρχικοί στους Λακεδαιμονίους. Επιπλέον, επισημαίνει ότι καθεμιά από αυτές τις αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις επιζητούσε εξωτερική επέμβαση για να καταστρέψει τους αντιπάλους της και να ανατρέψει το πολίτευμα. Οι παραπάνω διαπιστώσεις του επιβεβαιώνονται από τα γεγονότα του πρωτότυπου κείμενου (71-72). Ειδικότερα, μετά τη δολοφονία των αρχηγών των δημοκρατικών οι ολιγαρχικοί υποστήριξαν στη συνέλευση που συγκάλεσαν οι ίδιοι ότι το νησί δε διέτρεχε πλέον τον κίνδυνο υποδούλωσής του στην Αθήνα (ἤκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων) κατηγορώντας προφανώς τη δημοκρατική παράταξη του Πειθία πως λειτουργούσε προς όφελος των Αθηναίων και εις βάρος των Κερκυραίων και της ουδετερότητας. Στη συνέχεια, όμως, αποδεικνύεται ότι και οι ολιγαρχικοί στηρίζονταν στην εξωτερική βοήθεια και παρέμβαση (της Κορίνθου και της Σπάρτης). Πιο συγκεκριμένα, με την άφιξη ενός πολεμικού πλοίου από την Κόρινθο και των Λακεδαιμονίων πρέσβων δίνεται η ευκαιρία στους ολιγαρχικούς που πλέον έχουν την εξουσία, να επιτεθούν κατά των δημοκρατικών αντιπάλων τους και να τους νικήσουν στη μάχη (Εν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν). Είναι σαφές λοιπόν ότι η

σπαρτιατική αποστολή που έσπευσε στην Κέρκυρα στάλθηκε ως άμεση αντίδραση στις προηγηθείσες ενέργειες των Αθηναίων και είχε σκοπό την ανάληψη δραστηκών πρωτοβουλιών και τη δυναμική εκκαθάριση της πολιτικής κατάστασης προς όφελος των Κερκυραίων ολιγαρχικών και κατ' επέκταση των συμφερόντων της Σπάρτης (και της Κορίνθου). Η παρέμβαση, επομένως, της Σπάρτης στα εσωτερικά της Κέρκυρας είναι πλέον απροκάλυπτη. Εύλογα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι διαπιστώσεις του Θουκυδίδη (τάση προς γενίκευση) για τον ρόλο της Αθήνας και της Σπάρτης είναι απολύτως δικαιολογημένες.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

§71-72

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: Δράσαντες, ξυγκαλέσαντες, έπικυρώσαι, πράσσειν, ξυλλαβόντες.
2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: ήσυχάζοντας, γνώμην, έπιστροφή, δήμος, αγοράν. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).
3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ξυγκαλέσαντες 2. είπον 3. ήγεισθαι 4. ξυνέφερε 5. έπεισαν	α. αφήγημα β. φορέας γ. άπιστος δ. επικός ε. σύγκλιση ζ. κλήση η. εποχή

4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: είη, πείσοντας, επίτιθενται, ξυλλεγείς, είχαν.
5. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: είπον, ξυνέφερε, ξυλλαβόντες, έχοντες, κατέλαβον.
6. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αδράνεια, άγνοια, πρακτική, αγένεια, πεποίθηση.
7. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: Δράσαντες, πέμπουσι, πεπραγμένων, έπεισαν, αγοράν.
8. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πρόσκληση, καπνοδόχος, καθηγητής, παράλειψη, ευγενής.
9. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: απρόσκλητος, αποδεκτός, διαφορά, σχολείο, κατοικία.
10. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. καταφύγιο 2. άγιος 3. δραματικός 4. βελτίωση 5. δερματολόγος 6. καθηγητής 7. αποδοχή	α. δράσαντες β. βέλτιστα γ. δέχεσθαι δ. ήγειΐσθαι ε. καταπεφευγότας

11. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ξυγκαλέσαντες 2. πράσσειν 3. έχοντες 4. λιμένα 5. κατέλαβον	α. κλίση β. ελλιμενισμός γ. λήμμα δ. κατάλυμα ε. πρακτορείο ζ. επίκληση η. κάτοχος

12. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: ήσυχάζοντας, νεωτερίζοντας, πράγματα, δήμος, αγοράν. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

13. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: Δράσαντες, έπικυρώσαι, ένίκησαν, άφικομένης, είχον.

14. Να γράψετε ένα απλή ή σύνθετη ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ξυγκαλέσαντες, είπον, γένηται, κατέλαβον, ῥκουν.

§72-73

1. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: κατάληψη, πίστη, συλλογικός, αποικία, κλήση.

2. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ξυλλαβόντες, κατέθεντο, καταφεύγει, παρακαλούντες, ύπισχνούμενοι.

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ανάληψη, κατάθεση, αποικία, επίκληση, ετεροπροσωπία.

4. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: κατέθεντο, ξυλλεγείς, είχον, ῥκουν, παρεγένετο.

5. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: νεωτερίζοντας, δήμος, ξυλλεγείς, αγοράν, παρακαλούντες. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

6. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πρόσχημα, καταθέτης, οικολογία, εκπομπή, παράκληση.

7. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά

συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισεύουν.

A	B
1. διαφυγή 2. πρόσληψη 3. κλητική 4. πειθήνιος 5. ψυγείο 6. πίσσα 7. αδιάθετος	α. ξυλλαβόντες β. έπεισαν γ. κατέθεντο δ. καταφεύγει ε. παρακαλούντες

8. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: συσχέτιση, διαμάχη, ικέτης, πρόληψη, πομπός.

9. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πεποίθηση, σχετικός, αδιαπραγμάτευτος, ικανός, εκπομπή.

10. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: άπιστος, κατάθεση, ικέτης, προληπτικός, μέτοικος.

11. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: νεωτερίζοντας, πράγματα, δήμω, αγοράν, παρακαλούντες. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

12. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έπεισαν, πράγματα, μετέωρα, ξυλλεγείς, παρακαλούντες.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ

- εἴη, δουλωθεῖεν, γένηται, ἰδρύθη, παρεγένετο:** Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις στον ίδιο χρόνο και φωνή.
- βέλτιστα, ἥκιστα, πλέον, ὀλίγα:** Να γράψετε τους τύπους που δίνονται στους άλλους βαθμούς.
- πέμπουσι, κατέλαβεν, εἶπον, έπεισαν:** Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο α) σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου και β) σε όλους τους χρόνους της οριστικής στη φωνή που βρίσκονται.
- δέχεσθαι, διδάξοντας, ξυνέφερε, πράσσειν, ξυλλαβόντες:** να αντικατασταθούν χρονικά οι ρηματικοί τύποι.
- έλθούσης τριήρους, άφικομένης νυκτός:** α) Να γραφούν οι φράσεις στη δοτική και αιτιατική ενικού. β) Να μεταφερθούν οι μετοχές σε όλους τους χρόνους.
- νηϊ, πρέσβεις, άκρόπολιν, λιμένα, οἰκετῶν:** Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις στον άλλο αριθμό.
- τοῦτο, μηδέν, τις, οὔπερ:** Να κλίνετε τις αντωνυμίες στις πλάγιες πτώσεις και στους δυο αριθμούς.
- δέχεσθαι - ήγεῖσθαι:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τα απαρέμφατα και να αιτιολογήσετε το χαρακτηρισμό.
- ὅπως μή τις έπιστροφή γένηται:** Να χαρακτηρίσετε την πρόταση και να σημειώσετε τον τρόπο που εισάγεται και εκφέρεται.
- Να χαρακτηρίσετε συντακτικά όλες τις μετοχές του κειμένου.

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

1. Δράσαντες δὲ τοῦτο: Τι ἐπεδίωκαν μετὰ τὴν πράξιν αὐτή οἱ ὀλιγαρχικοί;
2. ταῦτα καὶ βέλτιστα ... ἡγεῖσθαι: Ποία ἦταν τὰ βασικά σημεῖα τῆς ομιλίας τῶν ὀλιγαρχικῶν;
3. ἡνάγκασαν τὴν γνώμην: Ποιες ἦταν οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἐνέργειας αὐτῆς γιὰ τὴ λειτουργία τῆς δημοκρατίας;
4. Ποιες ἀντιφάσεις ἐντοπίζετε στὴ στάση τῶν ὀλιγαρχικῶν;
5. Γιατί οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐστειλάν πρέσβεις στὴν Ἀθήνα ἀλλὰ ὄχι στὴ Σπάρτη;
6. Πέτυχε ἢ ὄχι τὸ σκοπὸ τῆς ἡγεσίας στὴν Ἀθήνα καὶ γιατί;
7. μηδετέρους δέχεσθαι ... ἡγεῖσθαι: Ποία γραμμὴ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐπέβαλαν στοὺς Κερκυραίους οἱ ὀλιγαρχικοί;
8. περὶ τῶν πεπραγμένων ... γένηται: Ποιος ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς πρεσβείας στὴν Ἀθήνα;
9. Ποιες συνέπειες εἶχε γιὰ τὴν Ἀθήνα ἡ ἐπιβολὴ τῆς ουδετερότητας ἀπὸ μέρους τῶν ὀλιγαρχικῶν;
10. Ἡ σύγκληση τῆς συνέλευσης δείχνει ὅτι οἱ ὀλιγαρχικοὶ σέβονται τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς; Νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας.
11. τοὺς τε πρέσβεις...ξυλλαβόντες: Γιατί οἱ Ἀθηναῖοι ἀντέδρασαν μετὰ τὸν τρόπο αὐτό;
12. Με ποῖον τρόπο ἐπιχείρησαν οἱ πρέσβεις νὰ πείσουν τοὺς δημοκρατικούς;
13. ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων: Ποία ἐξέλιξη τοῦ πολέμου προδιαγράφει ἡ ἀφιξὴ τῶν πλοίων;
14. Πῶς ἀντέδρασαν οἱ δημοκρατικοὶ στὴν ἐπίθεση τῶν ὀλιγαρχικῶν;
15. ἐς τοὺς ἀγρούς περιέπεμπον ἀμφοτέροι: Ποιος ἦταν ὁ στόχος τῆς ἀποστολῆς καὶ ποία ἀποτελέσματα ἔφερε;
16. Για ποίους λόγους, κατὰ τὴν γνώμη σας, οἱ δούλοι τάχθηκαν στὸ πλευρὸ τῶν δημοκρατικῶν;
17. Για ποῖο λόγο καὶ ἀπὸ ποίους χρησιμοποιήθηκαν οἱ ἐπίκουροι;
18. Ποία πρόταση κάνουν οἱ δύο παρατάξεις στοὺς δούλους γιὰ νὰ τοὺς προσελκύσουν;
19. Ποιες θέσεις κατέλαβαν οἱ δημοκρατικοὶ καὶ ποιες οἱ ὀλιγαρχικοί;

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 74

Νίκη τῶν δημοκρατικῶν/ Ἐμνημόσυμος τῆς πόλεως

[1] Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὐτὴ γίνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλῆθει προύχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. [2] Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δέλην ὁψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσκειν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾗ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. [3] Καὶ οἱ μὲν

παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναὺς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **συνεπιλαμβάνομαι**= βοηθῶ, υποστηρίζω (+δοτική)
- ✓ **τροπή**= υποχώρηση, φυγή
- ✓ **αὐτοβοεῖ**= με τον πρώτο αλαλαγμό, με αιφνιδιαστική ἐφοδο
- ✓ **ξυνοικία**= μεγάλη οἰκία διαιρεμένη σε πολλά διαμερίσματα, ὅπου μπορούν να μένουν πολλές οικογένειες με ἐνοίκιο.
- ✓ **χρήματα**= πράγματα, ἐμπορεύματα
- ✓ **ἡσυχάζω**= ἀπέχω ἀπὸ πολεμικές ἐνέργειες
- ✓ **ὑπεξανάγομαι**= ἀνοίγομαι με προφυλάξεις σε ἀνοιχτό πέλαγος

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ η κ α τ ' ἀ ν τ ι σ τ ο ι χ ῖ α

[1] Διαλιπούσης δ' ἡμέρας γίνεται αὖθις μάχη καὶ νικᾷ ὁ δῆμος τε ἰσχύι χωρίων καὶ πληθύνει προύχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς ξυνεπελάβοντο τολμηρῶς βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκίων τῷ κεράμῳ καὶ ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον παρὰ φύσιν. [2] Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δειλὴν ὁψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ ὁ δῆμος ἐπελθὼν κρατήσῃεν αὐτοβοεῖ τοῦ τε νεωρίου καὶ διαφθείρειεν σφᾶς, ἐμπιπράσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾗ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε κατεκαύθη καὶ πολλὰ χρήματα ἐμπόρων καὶ ἐκινδύνευσεν πᾶσα ἡ πόλις διαφθαρεῖν, εἰ ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἄνεμος ἐπιφορος ἐς αὐτήν. [3] Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἦσαν ἐν φυλακῇ· καὶ ἡ Κορινθία ναὺς κεκρατηκότος τοῦ δήμου	[74.1] Κι ἀφοῦ πέρασε μιὰ ἡμέρα γίνεται πάλι μάχη καὶ νικοῦν οἱ δημοκρατικοὶ καὶ ἐξαιτίας τῆς ἰσχύος τῶν θέσεων τοὺς καὶ ἐπειδὴ εἶχαν ἀριθμητικὴ ὑπεροχή· ἐξάλλου καὶ οἱ γυναῖκες τοὺς υποστήριζαν ἐνεργὰ με τὸλμη χτυπώντας ἀπὸ τὰ σπίτια με κεραμίδια καὶ ὑπομένοντας τὴν ταραχὴ ἀντίθετα πρὸς τὴ φύση τοὺς. [2] Κι ὅταν ἐγίνε υποχώρηση ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ἐπειδὴ φοβήθηκαν οἱ ὀλιγαρχικοὶ μήπως οἱ δημοκρατικοί, ἀφοῦ ἐπιτεθοῦν, κυριεύσουν με αιφνιδιαστικὴ ἐφοδο καὶ τὸν ναῦσταθμο καὶ τοὺς σκοτώσουν, πυρπολοῦν τὰ σπίτια ποὺ ἦταν γύρω ἀπὸ τὴν ἀγορὰ καὶ τὰ σπίτια ὅπου κατοικοῦσαν πολλές οικογένειες, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει δρόμος προσέγγισης (πρὸς τὸν ναῦσταθμο), χωρὶς νὰ λυποῦνται οὔτε τὰ δικά τοὺς οὔτε τὰ ξένα σπίτια. Ὡστε κάηκαν ἐντελῶς καὶ πολλὰ πράγματα ἐμπόρων καὶ κινδύνεψε ὅλη ἡ πόλη νὰ καταστραφεῖ, ἀν ἐνίσχυε τὴ φωτιά ἄνεμος με κατεύθυνση πρὸς αὐτὴ (δηλαδὴ τὴν πόλη). [3] Καὶ ἀφοῦ σταμάτησαν τὴ μάχη, καθὼς καὶ τὰ δύο στρατόπεδα ἀπείχαν ἀπὸ πολεμικές ἐνέργειες, κατὰ τὴ νύχτα βρίσκονταν σ' ἐπιφυλακῇ. Καὶ τὸ κορινθιακὸ πλοῖο, ὅταν εἶχαν ἐπικρατήσῃ οἱ δημοκρατικοί,
--	--

ὑπεξανήγετο, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἐπικούρων λαθόντες διεκομίσθησαν ἐς τὴν ἡπειρον.	ανοιγόταν με προφυλάξεις στο ανοιχτό πέλαγος, και οι πιο πολλοί από τους μισθοφόρους, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί, πέρασαν στην (απέναντι) στεριά.
--	--

Ετυμολογικά συγγενή στη ν.ε

- ✓ **Διαλιπούσης** → διάλειμμα, ελλιπής, λοιπός, λείψανο, υπόλειμμα, λειψός.
- ✓ **μάχη** → διαμάχη, μάχιμος, ακαταμάχητος
- ✓ **γίγνεται** → γένος, γενιά, γόνος, γονιός, γενέτηρα, γενέθλια, γυναίκα, νεογνό.
- ✓ **νικᾷ** → νίκη, νικητής, νικηφόρος, ανίκητος
- ✓ **ἰσχύι** → ισχυρός, ανίσχυρος, ισχυροποίηση
- ✓ **πλήθει** → πληθωρισμός, πληθώρα, πληθωρικός, πληθυσμός
- ✓ **προύχων** → σχέση, σχήμα, σχεδόν, σχολείο, σχολή, ευεξία, κάτοχος.
- ✓ **Ξυνεπελάβοντο** → λαβή, λαβίδα, λήψη, λάφυρα, λήμμα, εργολάβος, λήπτης, προκατάληψη
- ✓ **βάλλουσαι** → βέλος, βελόνα, βλήμα, βόλος, βολή.
- ✓ **οἰκίων** → κατοικία, κάτοικος, οικισμός, οικιστικός, κατοικήσιμος
- ✓ **φύσιν** → φυσικός, αφύσικος, φυσικότητα, φυσιολάτρης
- ✓ **ὑπομένουσαι** → μόνος, μονή, μόνιμος, μονιμοποίηση.
- ✓ **θόρυβον** → θορυβώδης, θορυβημένος
- ✓ **τροπῆς** → τρέπω, ανατροπή, εκτροπή, έκτροπα
- ✓ **δείσαντες** → δέος, δειλός, περιδεής, δεινότητα, δεισιδαιμονία.
- ✓ **κρατήσκειν** → κράτος, κράτηση, κρατητήριο, κρατικός, επικράτηση.
- ✓ **Επελθών** → ερχομός, ερχόμενος, εισιτήριο, ανεξίτηλος
- ✓ **διαφθείρειν/ διαφθαρῆναι** → φθόρος, φθορά φθαρτός, άφθαρτος, αφθαρσία.
- ✓ **ἐμπιπρᾶσι** → εμπρησμός, εμπρηστής, εμπρηστικός.
- ✓ **ἦ./ ἦσαν** → ον, ουσία, οντότητα, οντολογικός
- ✓ **ἔφοδος** → εφόδια, εφοδιασμένος, ανεφοδιασμός
- ✓ **φειδόμενοι** → φειδώ, φειδωλός
- ✓ **Χρήματα** → χρήση, χρήμα, χρηματικός, φιλοχρήματος
- ✓ **κατεκαύθη** → έγκαυμα, καύση, καυστικός, πυρίκαυστος, καύτρα, καυτηριασμός.
- ✓ **πόλις** → πολιτικός, πολίτης, πολιτεία, πολίτευμα
- ✓ **έκινδύνευσε** → κίνδυνος, παρακινδυνευμένος, επικίνδυνος, κινδύνευμα.
- ✓ **παυσάμενοι** → παύση, παύλα, ακατάπαυστος, κατάπαυση.
- ✓ **ήσυχάσαντες** → ησυχία, ήσυχος, καθησυχαστικός, ήσυχα.
- ✓ **ναῦς** → νηοπομπή, ναύσταθμος, ναυτικός, ναύτης
- ✓ **ὑπεξανήγετο** → αγωγή, αγωγός, αγώνας, άγημα, άγέλη, άξονας, άμαξα, άξιος, παρείσακτος, πλοηγός.
- ✓ **λαθόντες** → λάθος, λήθη, λαθραίος, λήθαργος, αληθής, αλήθεια, λησμονιά.
- ✓ **διεκομίσθησαν** → κομιδή, συγκομιδή, κομιστής, κόμιστρα, μετακόμιση.

Γραμματική προσέγγιση του κειμένου

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ἡμέρα ὡψία
μάχη ἀγορά

Β' Κλίση

ὄῃμος ἔφοδος
χωρίον ἔμπορος

Γ' Κλίση

ἰσχύς
πλήθος

οίκια
τροπή
δείλη

ξυνοικία
φυλακή

κέραμος
θόρυβος
νεώριον
κύκλος

άνεμος
ἐπίκουρος
ἥπειρος

γυνή
φύσις
χρῆμα
πόλις
φλόξ

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

ἡ ἰσχὺς τῆς ἰσχύος τῇ ἰσχύϊ τὴν ἰσχύν (ῶ) ἰσχύ	αἱ ἰσχύες τῶν ἰσχύων ταῖς ἰσχύσι τάς ἰσχύς (ῶ) ἰσχύες	ἡ γυνή τῆς γυναικός τῇ γυναικί τὴν γυναῖκα ῶ γύναι	αἱ γυναῖκες τῶν γυναικῶν ταῖς γυναιξί τάς γυναῖκας ῶ γυναῖκες	φλόξ φλογός φλογί φλόγα φλόξ	φλόγες φλογῶν φλοξί φλόγας φλόγες
--	---	--	---	--	---

Επίθετα

Β' Κλίση

ὀλίγος, -η, -ον (οἱ ὀλίγοι, μείονες/-ους, ὀλίγιστοι).
ἀλλότριος, -α, -ον
ἐπίφορος, -ον
Κορίνθιος, -α, -ον

Γ' Κλίση

πᾶς, πᾶσα, πᾶν
πολύς, πολλή, πολύ (πολλά / οἱ πολλοί: ἐπίθετο θετικού βαθμοῦ [πλέ(ι)ονα,-ω/
πλεῖστα & πλέ(ι)ονες, -ους/ πλεῖστοι].

Αντωνυμίες

αὐτοῖς : οριστική ἢ επαναληπτική.
σφᾶς : προσωπική.
ἐκότεροι : ἀόριστη επιμεριστική.

Επιρρήματα

τολμηρῶς : ἐπίρρημα θετικού βαθμοῦ.

Ρήματα

❖ **Διαλιπούσης:** μτχ. αορ. β' ε.φ. του ρ. διαλείπομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαλείπω	διαλειπούσης
διελειπον	-
διαλείψω	διαλειψούσης
διελειψα/διέλιπον	διαλιπούσης
διαλέλοιπα	διαλελοιπυίας
διελελοίπειν	-

❖ **γίγνεται** : ενεστ. ε.φ. του ρ. γίγνομαι./ **Γενομένης**: μτχ.αορ.β'/ **έπεγένετο**: αορ.β'.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμην γενή(θή)σομαι έγενόμην/έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/έγεγόνειν	γίγνεται έγίγνετο γενή(θή)σεται έγένετο/ έγενήθη γεγένηται/ γέγονε έγεγένητο/έγεγόνει	γίγνεται γίγνηται γίγνοιτο γιγνέσθω γίγνεσθαι γιννόμενος
γίγνομαι έγιγνόμην γενή(θή)σομαι έγενόμην/έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/έγεγόνειν	γιγνομένης - γενη(θη)σομένης γενομένης/γενηθείσας γεγενημένης/γεγονυίας -	έπεγένετο έπιγένηται έπιγένοιτο έπιγενέσθω έπιγενέσθαι έπιγενόμενος

❖ **νικᾷ** : ενεστ. ε.φ. του ρ. νικῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νικῶ ένίκων νικήσω ένίκησα νενίκηκα ένενικήκειν	νικᾷ ένίκα νικήσει ένίκησε νενίκηκε ένενικήκει	νικᾷ νικᾷ νικῶ νικάτω νικᾶν νικῶν

❖ **προύχων**: μτχ.ενεστ. ε.φ. του ρ. προύχω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
προύχω προεῖχον προέξω/προσχήσω πρέσχον προέσχηκα προεσχέκειν	προύχων - προέξων/ προσχήσων προσχών προεσχικώς -

❖ **ξυνεπελάβοντο** : οριστ. αορ. β' μ.φ του ρ. ξυνεπιλαμβάνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ξυνεπιλαμβάνομαι ξυνεπελαμβάνομην ξυνεπιληφθήσομαι ξυνεπελάβομην/ ξυνεπελήφθην ξυνεπείλημμαι ξυνεπειλήμμην	ξυνεπιλαμβάνονται ξυνεπελαμβάνοντο ξυνεπιληφθήσονται ξυνεπελάβοντο/ξυνεπελήφθησαν ξυνεπειλημμένοι είσι ξυνεπειλημμένοι ήσαν	ξυνεπελάβοντο ξυνεπιλάβωνται ξυνεπιλάβοιντο ξυνεπιλαβέσθων ξυνεπιλαβέσθαι ξυνεπιλαβόμενος

❖ **βάλλουσαι:** μτχ ενεστ. ε.φ. του ρ. βάλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βάλλω	βάλλουσαι
ἔβαλλον	-
βαλῶ	βαλοῦσαι
ἔβαλον	βαλοῦσαι
βέβληκα	βεβληκυῖαι
ἐβεβλήκειν	-

❖ **ὑπομένουσαι:** μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. ὑπομένω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὑπομένω	ὑπομένουσαι
ὑπέμενον	-
ὑπομενῶ	ὑπομενοῦσαι
ὑπέμεινα	ὑπομείνασαι
ὑπομεμένηκα	ὑπομεμενηκυῖαι
ὑπεμεμένηκειν	-

❖ **δείσαντες :** μτχ. αορ. του ρ. δέδοικα (πρκ. με σημασία ενεστ).

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δεδοικα/ δέδια	δεδοικότες
ἔδεδοικειν/ ἔδεδίειν	-
δείσομαι	δειςόμενοι
ἔδεια	δείσαντες

❖ **κρατήσκειν :** ευκτ. αορ. ε.φ. του ρ. κρατῶ./ **κεκρατηκός:** μτχ πρκ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κρατέω, -ῶ	κρατοῖ
ἐκράτουν	-
κρατήσω	κρατήσοι
ἐκράτησα	κρατήσαι/-ειαν
κεκράτηκα	κεκρατήκοι
ἐκεκρατήκειν	-
ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐκράτησε	κρατοῦντος
κρατήση	-
κρατήσαι/-ειαν	κρατήσοντος
κρατησάτω	κρατήσαντος
κρατήσαι	κεκρατηκός
κρατήσας	-

❖ **ἐπελθών:** μτχ αορ. β' ε.φ. του ρ. ἔπειμι/ ἐπέρχομαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἔπειμι/ ἐπέρχομαι	ἐπιών
ἐπῆα/ ἐπήειν	-
ἔπειμι	ἐπιών
ἐπῆλθον	ἐπελθών
ἐπελύθηθα	ἐπιλυθηώς
ἐπελυλήθειν	-

❖ **διαφθείρειν/ διαφθαρήναι**: ευκτική αορ. ε.φ.& απρφ παθ.αορ.β' του ρ. διαφθείρω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαφθείρω διέφθειρον διαφθερώ διέφθειρα διέφθαγκα διεφθάρκειν	διέφθειρε διαφθείρη διαφθείρειν/-αι διαφθειράτω διαφθείρῃ διαφθείρας	διαφθείροι - διαφθεροῖ διαφθείρειν/-αι διεφθάρκοι -

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαφθείρομαι διεφθειρόμην διαφθερούμαι/ -φθαρήσομαι διεφθάρην διέφθαρμαι διεφθάρμην	διαφθείρεσθαι - διαφθερεῖσθαι / -φθαρήσεσθαι διαφθαρήναι διεφθάρθαι

❖ **ἐμπιπρᾶσι** : ενεστ. ε.φ. του ρ. ἐμπίπρημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐμπίπρημι ἐνεπίπρην / ἐνεπίπρων ἐμπρήσω ἐνέπρησα ἐμπέπρηκα ἐνεπεπρήκειν	ἐμπιπρᾶσι ἐνεπίπρην / ἐνεπίπρων ἐμπρήσουσι ἐνέπρησαν ἐμπεπρήκασι ἐνεπεπρήκεσαν	ἐμπιπρᾶσι ἐμπιπρῶσι ἐμπιπραίησαν/-αιεν ἐμπιπράντων ἐμπιπράναι ἐμπιπράς

❖ **ἦ** : υποτ. ενεστ. του ρ. εἰμί./ **ἦσαν** : πρτ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἰμί ἦ/ ἦν ἔσομαι ἐγένόμην γέγονα ἐγεγόνειν	ἦ - - γένηται γεγονυῖα ἦ -	ἐστί ἦ εἶη ἔστω εἶναι ὦν	εἶσι ἦσαν ἔσονται ἐγένοντο γεγόνασι ἐγεγόνεσαν

❖ **φειδόμενοι** : μτχ ενεστ. μ.φ. του ρ. φείδομαι.

❖ **κατεκαύθη** : παθητικός αορ. α' του ρ. κατακαίωμαι/κατακάομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κατακαίωμαι/-άομαι κατεκαίόμην/ κατεκαόμην κατακαύ(θή)σομαι/ -καήσομαι κατεκαύθην/ κατεκάην κατακέκαυμαι κατεκεκαύμην	κατακαίεται/-άεται κατεκαίετο/ κατεκάετο κατακαύ(θή)σεται/-καήσεται κατεκαύθη/ κατεκάη κατακέκαυται κατεκεκαυτο	κατεκαύθη κατακαυθῇ κατακαυθείη κατακαυθήτω κατακαυθῆναι κατακαυθείς

❖ **έκινδύνευσε** : αορ. ε.φ. του ρ. κινδυνεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κινδυνεύω έκινδύνευον κινδυνεύσω έκινδύνευσα κεκινδύνευκα	κινδυνεύει έκινδύνευε κινδυνεύσει έκινδύνευσε κεκινδύνευκε	έκινδύνευσε κινδυνεύση κινδυνεύσαι/-ειε κινδυνευσάτω κινδυνεύσαι/ κινδυνεύσας

❖ **παυσάμενοι** : μτχ. αορ. μ.φ. του ρ. παύομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παύομαι έπαύομην παύσομαι/ παυ(σ)θήσομαι έπαυσάμην/ έπαυ(σ)θην πέπαυμαι έπεπαύμην	παυόμενοι - παυ(σθη)σόμενοι παυσάμενοι/ παυσθέντες πεπαυμένοι -

❖ **ήσυχάσαντες** : μτχ. αορ. ε.φ. του ρ. ήσυχάζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ήσυχάζω ήσύχαζον ήσυχάσω ήσύχασα	ήσυχάζοντες - ήσυχάσαντες ήσυχάσαντες

❖ **ύπεξανήγετο** : πρτ. του ρ. ύπεξανάγομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ύπεξανάγομαι ύπεξανηγόμην ύπεξανάξομαι/ -αχθήσομαι ύπεξανηγαγόμην/ -ήχθην ύπεξανήγμαι ύπεξανήγμην	ύπεξανάγεται ύπεξανήγετο ύπεξανάξεται/ -αχθήσεται ύπεξανηγάγετο/ -ήχθη ύπεξανήκται ύπεξανήκτο

❖ **λαθόντες** : μτχ. αορ. β' του ρ. λανθάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λανθάνω έλάνθανον λήσομαι έλαθον λέληθα έλελήθειν	λανθάνοντες - λησόμενοι λαθόντες λεληθότες -

❖ **διακομίσθησαν**: παθητικός αορ. α' του ρ. διακομίζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διακομίζομαι διακομιζόμην διακομιοῦμαι/- κομισθήσομαι διακομισάμην/ -εκομίσθην διακεκόμισμαι διακεκομίσμην	διακομίζονται διακομιζοντο διακομιοῦνται/- κομισθήσονται διακομίσαντο/ -εκομίσθησαν διακεκομισμένοι εἰσι διακεκομισμένοι ἦσαν	διακομίσθησαν διακομισθῶσι διακομισθείσαν/-εἶεν διακομισθέντων/-ήτωσαν διακομισθῆναι διακομισθείς

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὐτίς γίγνεται: Κύρια πρόταση./ Διαλιπούσης= χρον. μτχ-γεν. απόλυτη, ἡμέρας= Υ. μτχ., γίγνεται= Ρ, μάχη= Υ.Ρ, αὐτίς= επιρ. χρόνου.

καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων: νικᾷ= Ρ, ὁ δῆμος= Υ.Ρ, προύχων= αιτιολογική μτχ-συν.Υ.Ρ, ἰσχύι- πλήθει= δοτ. αναφοράς, χωρίων= γεν. υποκειμενική.

αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον: Κύρια πρόταση./ ξυνεπελάβοντο= Ρ, αἱ γυναῖκες= Υ.Ρ, αὐτοῖς= Α.Ρ, τολμηρῶς= επιρ. τρόπου, βάλλουσαι- ὑπομένουσαι = τροπική μτχ-συν. Υ.Ρ, τῷ κεράμῳ= δοτ. οργάνου, τὸν θόρυβον= Α.μτχ, παρὰ φύσιν= εμπροθ. αντίθεσης ἢ τρόπου.

Γενομένης δε τῆς τροπῆς περὶ δέϊλιν ὀψίαν,δεῖσαντες οἱ ὀλίγοι ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας: Κύρια πρόταση./ Γενομένης= χρονική μτχ-γεν. απόλυτη, τῆς τροπῆς= Υ.μτχ, περὶ δέϊλιν= εμπροθ. χρόνου, ὀψίαν= επιθ. προσδ., ἐμπιπρᾶσι= Ρ, οἱ ὀλίγοι= Υ.Ρ, τὰς οἰκίας-τὰς ξυνοικίας= Α.Ρ, τὰς ἐν κύκλῳ= επιθ. προσδ., ἐν κύκλῳ= εμπροθ. τόπου, τῆς ἀγορᾶς= γεν. αφετηρίας, δεῖσαντες= αιτιολ. μτχ-συν.Υ.Ρ, φειδόμενοι= τροπική μτχ-συν.Υ.Ρ, οἰκείας- ἀλλοτρίας= Α.μτχ.

μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νωρίου κρατήσειεν ἐπελθών: Δευτερεύουσα ονομαστική ενδοιαστική πρόταση ως Α. μτχ δεῖσαντες./ κρατήσειεν= Ρ, ὁ δῆμος= Υ.Ρ, τοῦ νωρίου= Α.Ρ, αὐτοβοεῖ= επιρ. τρόπου, ἐπελθών= χρονική μτχ-συν.Υ.Ρ.

καὶ σφᾶς διαφθεῖρειεν: Δευτερεύουσα ονομαστική ενδοιαστική πρόταση ως Α. μτχ δεῖσαντες./ διαφθεῖρειεν= Ρ, σφᾶς= Α.Ρ.

ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος: Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση./ μὴ ἦ= Ρ, ἔφοδος= Υ.Ρ.

ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική-αποτελεσματική πρόταση./ κατεκαύθη= Ρ, χρήματα= Υ.Ρ (αττική σύνταξη), πολλὰ= επιθ. προσδ., ἐμπόρων= γεν. κτητική.

καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν πᾶσα διαφθαρῆναι: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική-αποτελεσματική πρόταση./ ἐκινδύνευσεν= Ρ, ἡ πόλις= Υ.Ρ, πᾶσα= κτγ. προσδ., διαφθαρῆναι= Α.Ρ –τελ. απρφ (ταυτοπρ.).

εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση./ ἐπεγένετο=Ρ, ἄνεμος= Υ.Ρ, τῇ φλογὶ = Α.Ρ, ἐπίφορος= επιρ. κτγ. τόπου, ἐς αὐτήν= εμπροθ. τόπου.

Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν: Κύρια πρόταση./ ἦσαν= Ρ, οἱ μὲν= Υ.Ρ, ὡς ἑκάτεροι= κτγ.προσδ., ἐν φυλακῇ= εμπροθ. κατάσταση, τὴν νύκτα= αιτ. χρόνου, παυσάμενοι- ἡσυχάσαντες= χρον. μτχ.-συν.Υ.Ρ, τῆς μάχης= Α.μτχ παυσάμενοι.

καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο: Κύρια πρόταση./ ὑπεξανήγετο= Ρ, ναῦς= Υ.Ρ, ἡ Κορινθία= επιθ. προσδ., τοῦ δήμου= Υ.μτχ, κεκρατηκότος= χρον.μτχ-γεν. απόλυτη.

καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν: Κύρια πρόταση./ διεκομίσθησαν= Ρ, οἱ πολλοὶ= Υ.Ρ, τῶν ἐπικούρων= γεν.διαιρετική, ἐς τὴν ἡπειρον= εμπροθ. κατεύθυνσης, λαθόντες= τροπή μτχ-συν.Υ.Ρ.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Στη νέα μάχη που έγινε μεταξύ δημοκρατικών και ολιγαρχικών νίκησαν οι δημοκρατικοί, γιατί είχαν καταλάβει καίριες θέσεις και υπερείχαν αριθμητικά. Σημαντική βοήθεια γι' αυτούς αποτέλεσε και η συμβολή των

γυναικών στην μάχη, οι οποίες έριχναν στους ολιγαρχικούς κεραμίδια από τις στέγες των σπιτιών τους. Οι ολιγαρχικοί φοβούμενοι την καθολική υπεροχή των δημοκρατικών και τρέμοντας για την τύχη τους έβαλαν φωτιά σε όλη την πόλη. Ευτυχώς δεν έπνεαν άνεμοι και έτσι αποφεύχθηκε η ολική καταστροφή της πόλης. Μετά το τέλος της μάχης οι δύο αντίπαλοι ήταν σε επιφυλακή, ενώ το κορινθιακό καράβι και οι μισθοφόροι έφυγαν κρυφά από το νησί.

διαλιπούσης δ' ημέρας: Δεν είναι λογικό να υποθέσουμε ότι πρόκειται για την ημέρα, κατά την οποία σημειώθηκαν οι αψιμαχίες. Κι αυτό διότι είναι προφανές πως θα χρειάστηκε κάποιος χρόνος, ώσπου να συγκεντρωθούν οι δούλοι και να φτάσουν οι μισθοφόροι από την απέναντι πλευρά. Ήταν η μέρα που οι δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις είχαν πάρει θέση, δηλαδή η τέταρτη μέρα της εμφύλιας διαμάχης.

νικᾷ,... προύχων: Η κατάσταση αντιστρέφεται υπέρ του δήμου, ο οποίος νικά λόγω της αριθμητικής του υπεροχής και της κατάληψης των πλέον καίριων θέσεων. Σύμφωνα με το Θουκυδίδη τρεις ήταν οι λόγοι της νίκης των δημοκρατικών: α) οι θέσεις που είχαν καταλάβει ήταν πιο οχυρές, β) είχαν αριθμητική υπεροχή μετά και την προσθήκη των δούλων, και γ) βοηθήθηκαν αρκετά και από τις γυναίκες.

αἱ τε γυναῖκες...θόρυβον: Ιδιαίτερη προβολή από το Θουκυδίδη του ενεργού ρόλου των γυναικών στις συγκρούσεις, καθώς και της ψυχραιμίας και της τόλμης που αυτές επέδειξαν. Οι γυναίκες θορυβούνται και δεν υπομένουν συνήθως εύκολα τους πολεμικούς κινδύνους. Έχουν δηλαδή αντοχή αμυντική και όχι ορμή επιθετική. Εντούτοις, όταν απειλούνται τα αγαπημένα τους πρόσωπα ή, όπως συμβαίνει εδώ, η πατρίδα τους, δείχνουν τόλμη που υπερβαίνει τη γυναικεία τους φύση.

περὶ δειλὴν ὥψιαν: Αργά το σούρουπο· η ημέρα χωριζόταν σε **πρωὶ** ή **πρώ** (από την ανατολή του ήλιου μέχρι τις 9), σε **πλήθουσα ἀγορά** (9-12), σε **μέσον ἡμέρας** ή **μεσημβρία** (12-2 μ.μ.) και σε **δειλὴ** (2-6 μ.μ.). Υποδιαιρούσαν δε το τελευταίο αυτό χρονικό διάστημα σε **δειλὴ πρωία** (2-4 μ.μ.) και **δειλὴ ὥψια** (4-6 μ.μ.) και το κατοπινό χρονικό διάστημα ονομαζόταν **ἑσπέρα**.

«Τῇ δ' ὑστεραίᾳ(73) ... τὸν θόρυβον(74)»: **Να αναζητήσετε και να εξηγήσετε τους λόγους στους οποίους αποδίδει ο Θουκυδίδης την επικράτηση των δημοκρατικών έναντι των ολιγαρχικών αντιπάλων τους.** Σε μια προσπάθεια αναζήτησης των αιτίων για την επικράτηση των δημοκρατικών, ο Θουκυδίδης αποδίδει την αντιστροφή της κατάστασης υπέρ τους σε δύο κύριους λόγους, στην αριθμητική τους υπεροχή και στην επιλογή καίριων γεωγραφικά θέσεων (νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύϊ καὶ πλήθει προύχων). Πιο συγκεκριμένα, οι δημοκρατικοί είχαν ενισχυθεί από τους δούλους, που ξεπερνούσαν σε αριθμό τον μισό πληθυσμό της Κέρκυρας. Οι δούλοι, με κίνητρο την ελευθερία τους, είχαν αποφασίσει να συνδράμουν τους δημοκρατικούς, τους οποίους αισθάνονταν, σε σχέση με την ολιγαρχική παράταξη, ιδεολογικά και κοινωνικά εγγύτερα στην τάξη τους. Επίσης, είναι γεγονός ότι το προηγούμενο διάστημα οι δημοκρατικοί είχαν καταλάβει υψηλά και οχυρά σημεία της πόλης (ακρόπολη) και το Υλλαϊκό λιμάνι, ενώ οι ολιγαρχικοί την αγορά, που βρισκόταν χαμηλά στους πρόποδες του λόφου, και το λιμάνι του Αλκίνου, επιλογές που έδιναν στους δημοκρατικούς σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα. (μονάδες 4) Τέλος, οι δημοκρατικοί είχαν με το μέρος τους τις γυναίκες που συμμετείχαν στη σύγκρουση με ενεργό ρόλο και με τον δικό τους τρόπο.

δείσαντες οἱ λίγοι... ἐμπιπᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς...: Οι ολιγαρχικοί, μετά την ήττα τους από τους δημοκρατικούς, υποχώρησαν στο

εσωτερικό της Κέρκυρας. Κυριεύτηκαν από φόβο μήπως οι δημοκρατικοί με επίθεση καταλάβουν το λιμάνι του Αλκίνου και κυρίως τον ναύσταθμο, που ήταν το τελευταίο τους καταφύγιο, και δεν τους αφήσουν καμιά ελπίδα σωτηρίας. Φυσικά ανησυχούσαν και για τη ζωή τους, καθώς ο αντίπαλος ήταν ασυγκράτητος και τα πάθη οξυμμένα. Γι' αυτό σε κατάσταση αλλοφροσύνης πυρπόλησαν τα σπίτια και τις «πολυκατοικίες», που έζωναν την αγορά, στην προσπάθειά τους να καθυστερήσουν τους αντιπάλους τους και να βρουν τον χρόνο να ανασυνταχθούν και να αμυνθούν. Παρακολουθούμε τη γενίκευση του εμφυλίου, αφού οι δύο αντίπαλες παρατάξεις καταφεύγουν σε όλα τα δυνατά μέσα (στρατολόγηση δούλων, εμπρησμοί), προκειμένου να επικρατήσουν. Ο εμπρησμός της πόλης είναι μια απονενομημένη ενέργεια των ολιγαρχικών υποκινούμενη από το φόβο τους, μήπως οι αντίπαλοι τους καταλάβουν το λιμάνι του Αλκίνου και κυρίως το ναύσταθμό του. Τα νεώρια συνήθως περιβάλλονταν από τείχος, για το οποίο όμως εδώ δε γίνεται λόγος, ίσως όμως εννοείται. Η αγορά ήταν η μόνη διόδος προς το λιμάνι κι έτσι θα κατάφερναν οι ολιγαρχικοί να κερδίσουν λίγο χρόνο, που θα τους επέτρεπε να ανασυνταχθούν και να σώσουν τουλάχιστον τη ζωή τους.

«οικίας- ξυνοικίας»: η οικία ήταν ένα σπίτι στο οποίο κατοικούσε μια οικογένεια, δηλαδή κάτι σαν μια σημερινή μονοκατοικία. Αντιθέτως, η ξυνοικία ήταν μεγαλύτερο οικοδόμημα, με αρκετά διαμερίσματα, στο οποίο κατοικούσαν αρκετές οικογένειες, οι οποίες πλήρωναν ενοίκιο στον ιδιοκτήτη. Πρόκειται δηλαδή για κάτι σαν τη σημερινή πολυκατοικία.

ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος: Αναφορά στο λόγο του εμπρησμού. Έχει παρατηρηθεί ωστόσο ότι ο εμπρησμός καθιστούσε πιο προσιτή την αγορά στον εχθρό, γεγονός που μας κάνει να υποθέσουμε ότι η φωτιά αποσκοπούσε στην καθυστέρηση της επίθεσης των δημοκρατικών.

«Μπροστά στον φόβο που προκαλεί ο κίνδυνος, το ένστικτο της επιβίωσης γίνεται εντονότερο» : Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη στο πρωτότυπο κείμενο. Η γενίκευση του εμφυλίου πολέμου στην Κέρκυρα και ο φόβος της ήττας οδηγεί και τις δύο παρατάξεις, ολιγαρχικούς και δημοκρατικούς, σε ακρότητες και σε χρήση κάθε μέσου για επικράτηση. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι το ένστικτο της επιβίωσης ωθεί τις γυναίκες των δημοκρατικών να αναλάβουν ενεργό ρόλο στις πολεμικές συγκρούσεις και να συμμετάσχουν με όλες τους τις δυνάμεις στις συμπλοκές, ρίχνοντας στους αντιπάλους κεραμίδια από τα σπίτια τους και προκαλώντας γενικευμένη αναστάτωση. Ο Θουκυδίδης ερμηνεύει την ψυχραιμία και την τόλμη που επιδεικνύουν ως αποτέλεσμα της απειλής που δέχονται, ώστε να ξεπερνούν τελικά τη γυναικεία τους φύση και την αδυναμία τους να υπομένουν τον θόρυβο της μάχης. Οι ολιγαρχικοί, από την άλλη πλευρά, τη στιγμή της υποχώρησής τους, δεν διστάζουν να καταφύγουν σε εμπρησμό της πόλης και των κατοικιών τους, για να μην καταληφθεί ο ναύσταθμος από τους δημοκρατικούς. Ο εμπρησμός της πόλης είναι μια απονενομημένη και ακραία ενέργεια των ολιγαρχικών με αμφίβολα αποτελέσματα, υποκινούμενη από τον φόβο τους μήπως επικρατήσουν οι αντίπαλοι αλλά και από την ανάγκη τους για επιβίωση. Συνολικά, στην περίπτωση των γυναικών το ένστικτο της επιβίωσης κινητοποιεί σε πρακτικές εναντίωσης στον εχθρό, ενώ στην περίπτωση των ολιγαρχικών ο φόβος υπερισχύει της λογικής και οδηγεί στην αυτοκαταστροφική και ανεξέλεγκτη πράξη της πυρπόλησης.

καὶ ἡ Κορινθία ναῦς: Είναι το κορινθιακό πλοίο που μετέφερε τους πρέσβεις των Σπαρτιατών και έδωσε το έναυσμα της σύγκρουσης (3.72.2). Οι Κορίνθιοι απεσταλμένοι και οι μισθοφόροι, μόλις είδαν ότι η σύγκρουση εξελίσσεται υπέρ των

δημοκρατικών, έφυγαν κρυφά από την Κέρκυρα (η πρόθεση υπό του ρ. ύπεξανήγετο δηλώνει ακριβώς τον κρυφό τρόπο), φοβούμενοι, μήπως συλληφθούν κι αυτοί αιχμάλωτοι από τους νικητές δημοκρατικούς. Είναι φανερό ότι ο ρόλος των «προστατών» και της έμμισθης στρατιωτικής υποστήριξης εξαντλείται ως το σημείο που εξυπηρετούνται ή συμπίπτουν τα συμφέροντά τους με αυτά όσων έρχονται δήθεν να συνδράμουν. Η συμπαράστασή τους είναι υπολογισμένη και ιδιοτελής, ευκαιριακή και σκόπιμη, και γι' αυτό δε διακινδυνεύουν τη ζωή τους σε κρίσιμες ώρες. Επειδή μάλιστα δεν πιστεύουν σε αρχές και ιδανικά, όταν οι εξελίξεις είναι αρνητικές, σε σχέση με τον ορίζοντα των προσδοκιών τους, εγκαταλείπουν τους «συντρόφους» τους στο έλεος του ολέθρου που οι ίδιοι με τις επιλογές και τις σκοπιμότητές τους προκάλεσαν ή ενίσχυσαν

Όπως γίνεται αντιληπτό μετά τις τελευταίες αποχωρήσεις το ήδη καταπτοημένο ηθικό των ολιγαρχικών καταρρακώθηκε, καθώς συλλογίζονταν ότι δεν είχαν κανέναν πια για να τους βοηθήσει. Η θέση στην οποία βρίσκονται είναι τραγική, αφού προφανώς περίμεναν από στιγμή σε στιγμή να ξεσπάσει και η εκδίκηση των δημοκρατικών για όσα τους είχαν προκαλέσει.

Ποια εκφραστικά-αφηγηματικά μέσα χρησιμοποιεί ο ιστορικός για να καταγράψει: α) τον ιδιαίτερο ρόλο των γυναικών στη νίκη των δημοκρατικών, β) το κλίμα διάλυσης και πανικού στο στρατόπεδο των ολιγαρχικών και των συμμάχων τους;

α. αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Στην περίοδο αυτή ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί:

- το επίρρημα τολμηρῶς, για να δηλώσει το θάρρος των γυναικών, καθώς και τον εμπρόθετο προσδιορισμό παρὰ φύσιν, για να τονίσει πως το θάρρος τους ερχόταν σε αντίθεση με την ευαίσθητη γυναικεία φύση τους
- την εικόνα των γυναικών που πετούν κεραμίδια από τις στέγες των σπιτιών τους εναντίον των αντιπάλων τους
- το ρήμα συνεπιλαμβάνομαι, που είναι σύνθετο με δύο προθέσεις (συμμετέχω σε κάτι μαζί με κάποιον) για να δοθεί έμφαση στην εκούσια και πρόθυμη βοήθεια των γυναικών
- τις μετοχές ενεστώτα (βάλλουσαι - υπομένουσαι) προκειμένου να δοθεί ζωντάνια και παραστατικότητα στην περιγραφή των γεγονότων.

β. Γενομένης δὲ τῆς ...διεκομίσθησαν. Το κλίμα διάλυσης και πανικού στο στρατόπεδο των ολιγαρχικών και των συμμάχων τους αποδίδεται από τον Θουκυδίδη:

- με τη μετοχή δείσαντες, που εκφράζει φόβο και την ανάλυση όσων φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί πως θα πάθουν
- με τη χρήση πολλών δευτερευουσών προτάσεων σε μια αρκετά μεγάλη περίοδο λόγου, ώστε να αποδοθεί πιο παραστατικά το κλίμα πανικού των ολιγαρχικών
- με την εικόνα της πυρπόλησης της πόλης
- με τη χρήση ενεστώτα (έμπιπρᾶσι) για να δοθεί ζωντάνια στην αφήγηση
- με τον εμπρόθετο προσδιορισμό ἐν φυλακῇ που δηλώνει την επιφυλακή στην οποία βρίσκονταν οι παρατάξεις
- με τους ρηματικούς τύπους ύπεξανήγετο και λαθόντες, που εκφράζουν τον κρυφό και ύπουλο τρόπο με τον οποίο υποκινητές και υποστηρικτές των ολιγαρχικών έφυγαν από το νησί έντρομοι για τις πιθανές συνέπειες.

«Διαλιπούσης δ' ήμέρας.... υπομένουσαι τὸν θόρυβον»: Ο Θουκυδίδης στο ιστορικό του έργο παρουσιάζει τα γεγονότα με σχέση αιτίου - αποτελέσματος. Να εντοπίσετε τη σχέση αυτή στη δράση των γυναικών,

έτσι όπως περιγράφεται στο αρχαίο κείμενο, και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τις γλωσσικές επιλογές του ιστορικού.

Στη μάχη που ξέσπασε ανάμεσα σε δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς η υπεροχή των δημοκρατικών ήταν ξεκάθαρη. Σε αυτή τη νίκη συνέβαλε και η συμμετοχή των γυναικών, για την οποία ο Θουκυδίδης κάνει ιδιαίτερη αναφορά. Δύο είναι τα στοιχεία που κινούν την προσοχή του: η τόλμη με την οποία αγωνίστηκαν (τολμηρώς ξυνεπελάβοντο) και η αντοχή που επέδειξαν στο θόρυβο της μάχης (υπομένουσαι τὸν θόρυβο). Ο ιστορικός χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά τους αυτή «παρά φύσιν», δηλαδή αντίθετη προς την ιδιοσυστασία, την ιδιαίτερη φύση του γυναικείου φύλου. Αυτό σημαίνει ότι κατά τον Θουκυδίδη η τόλμη και η αντοχή στον θόρυβο της μάχης είναι ιδιότητες που δεν προσιδιάζουν, αλλά αντίκεινται στη γυναικεία υπόσταση. Ωστόσο, αναγνωρίζει τη σημασία της πράξης τους, ως αποτέλεσμα της ανάγκης που νιώθουν να υπερασπιστούν τα αγαπημένα τους πρόσωπα και την πατρίδα τους. Ο αγώνας, δηλαδή, για κάποια ιδανικά κάνει πολλές φορές τον άνθρωπο να ξεπεράσει τη φύση του, όπως είναι η συγκεκριμένη. Συνήθως οι γυναίκες θορυβούνται και δεν υπομένουν εύκολα τους πολεμικούς κινδύνους. Έχουν δηλαδή αντοχή αμυντική και όχι ορμή επιθετική. Εντούτοις, όταν απειλούνται τα αγαπημένα τους πρόσωπα ή, όπως συμβαίνει εδώ, η πατρίδα τους, (αίτιο) δείχνουν τόλμη που υπερβαίνει τη γυναικεία τους φύση (αποτέλεσμα).

Παράλληλο κείμενο(Τ.Θ): Κι όταν αυτοί καταδικάστηκαν στο πρόστιμο, πήγαν και κάθισαν ικέτες στα ιερά, επειδή το πρόστιμο ήταν πολύ βαρύ κ' έταζαν να το πληρώσουν με δόσεις· ο Πειθίας όμως, (που ήταν και βουλευτής) έπεισε τη Βουλή να εφαρμόσουν το νόμο κατά γράμμα. Οι δικάσμενοι όμως, βλέποντας από το αποτέλεσμα της δίκης πως αποκλείεται να εφαρμόσουν το σχέδιό τους, κ' έχοντας συνάμα πληροφορηθεί πως όσο ήταν βουλευτής ο Πειθίας σχεδίαζε να μεταπίσει το λαό να 'χουν τους ίδιους φίλους κ' εχθρούς με την Αθήνα συνωμότησαν, και κρατώντας κοντά σπαθιά, μπαίνουν ξαφνικά μέσα στη βουλή και σκοτώνουν τον Πειθία κι άλλους βουλευτές και ιδιώτες ως εξήντα. Μερικοί άλλοι, όχι πολλοί, που είχαν τα ίδια φρονήματα με τον Πειθία, κατέφυγαν στο Αττικό (αθηναϊκό) πολεμικό, που ήταν ακόμα στο λιμάνι.Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 70.5-70.6 (Μετάφραση: Α. Βλάχου). **Αφού διαβάσετε προσεκτικά και τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), να ερμηνεύσετε τη στάση των δύο πολεμικών πλοίων (αθηναϊκό και κορινθιακό) στο πλαίσιο της εμφύλιας διαμάχης στην Κέρκυρα. ΑΠ.:** Το κλίμα στην Κέρκυρα εξαιτίας των εμφύλιων παθών και των αντιπαραθέσεων είναι ιδιαίτερα τεταμένο, καθώς εκδηλώνονται μια σειρά από βίαιες ή πέραν από κάθε λογική πράξεις. Σε αυτή την ένταση σημαντικό μερίδιο ευθύνης έχει και η παρουσία των ξένων πλοίων (από την Αθήνα και την Κόρινθο), η οποία αποδεικνύει τον επεμβατικό ρόλο των δύο συγκεκριμένων πόλεων στο πλαίσιο του ανταγωνισμού τους για την Κέρκυρα. Στο μεταφρασμένο κείμενο ο ιστορικός αναφέρεται στο πραξικόπημα των ολιγαρχικών με την εξόντωση 60 περίπου δημοκρατικών μέσα στη βουλή. Όσοι υποστηρικτές των δημοκρατικών πρόλαβαν, κατέφυγαν στο αθηναϊκό (αττικό) πλοίο, το οποίο παρέμεινε, για να στηρίξει με την παρουσία του τη δημοκρατική παράταξη (Μερικοί άλλοι, όχι πολλοί.... ήταν ακόμα στο λιμάνι) και να δηλώσει ότι το ενδιαφέρον των Αθηναίων για την Κέρκυρα ήταν τέτοιο, ώστε η απόφαση για τήρηση ουδετερότητας δεν επαρκούσε για να τους αποθαρρύνει απ' τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις τους. Ήθελαν, επομένως, να καταστήσουν σαφές στους Κερκυραίους πως η δική τους πρόταση για σύναψη επιμαχίας παρέμενε ενεργή και η ανάμειξή τους δεδομένη. Στο πρωτότυπο κείμενο διαπιστώνουμε ότι η κορινθιακή τριήρης εγκαταλείπει τους ολιγαρχικούς. Είναι χαρακτηριστικό το ρήμα που χρησιμοποιεί ο Θουκυδίδης (ὑπεξανήγετο), για να παρουσιαστεί με έμφαση το θράσος των Κορινθίων απεσταλμένων, οι οποίοι, αφού

είχαν υποκινήσει τους εκεί ολιγαρχικούς σε μια πιο δυναμική εκκαθάριση της κατάστασης, προκαλώντας επί της ουσίας τη γενίκευση της εμφύλιας σύρραξης, επέλεξαν τελικά να φύγουν στα κρυφά, μόλις κατάλαβαν πως οι δημοκρατικοί θα επικρατήσουν. Και στις δύο περιπτώσεις οι ενέργειες των δύο ξένων πλοίων μαρτυρούν πολιτική σκοπιμότητα και απροκάλυπτη επέμβαση στα εσωτερικά της Κέρκυρας.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου, συμφορές που μπορεί να είναι βαρύτερες ή ελαφρότερες κ' έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρό ειρήνης και όταν ευημερή ο κόσμος και οι πολιτείες, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι γιατί δεν τους πιέζουν ανάγκες φοβερές. Αλλ' όταν έρθη ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρηση, γίνεται δάσκαλος της βίας κ' ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί. Θουκυδίδου Ίστορίαι, 3, 82.2 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος]. **Αντλώντας στοιχεία από το πρωτότυπο και από το μεταφρασμένο απόσπασμα που σας δίνονται να παρουσιάσετε συγκριτικά την κατάσταση που επικρατεί σε περίοδο ειρήνης και σε περίοδο πολέμου. ΑΠ.:** Σύμφωνα με το μεταφρασμένο κείμενο η περίοδος ειρήνης χαρακτηρίζεται από ευημερία και έτσι καθένας μπορεί να ζει ήρεμα χωρίς το άγχος αναγκών τις οποίες δεν μπορεί να καλύψει. Αντίθετα, σε περίοδο πολέμου, οι συμφορές είναι αλλεπάλληλες και εξαγριώνουν τον άνθρωπο. Η στέρηση βασικών αναγκών προκαλεί τη βία και οξύνει περισσότερο την αντιπαράθεση. Στο πρωτότυπο κείμενο επιβεβαιώνεται η περιγραφή της κατάστασης που προκαλεί ο πόλεμος. Βλέπουμε ότι η αντιπαράθεση κλιμακώθηκε σταδιακά και συμπεριέλαβε στη σύγκρουση τους δούλους και τις γυναίκες. Όμως, η επικράτηση των δημοκρατικών δεν οδήγησε σε ηρεμία, αλλά ενέτεινε τη σύγκρουση στο κέντρο της πόλης και οδήγησε στην πυρπόλησή του και στην καταστροφή που θα μπορούσε να είναι ολοσχερής.

Λ ε ξ ι λ ο γ ι κ έ ς α σ κ ή σ ε ι ς α π ό τ η ν τ ρ ά π ε ζ α θ ε μ ά τ ω ν

1. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: μάχη, οικιών, φύσιν, πόλις, ναῦς.
2. ελλιπής, προκατάληψη, βλήμα, δεισιδαιμονία, λαθραίος: Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.
3. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: Διαλιπούσης, γίνεται, θόρυβον, χρήματα, διαφθαρῆναι.
4. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: γίνεται, νικᾶ, ἰσχύι, ξυνεπελάβοντο, βάλλουσαι.
5. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: βάλλουσαι, ὑπομένουσαι, κρατήσκειν, ἐμπιπῶσι, κατεκαύθη.
6. ἔλλειμμα, βέλος, δειλός, ἐμπρηστής, λαθραίος: Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ

1. **Ἡ πόλις ἐκινδύνευσε διαφθαρῆναι:** Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στον ενεστώτα.
2. **ἰσχύι, πλήθει, γυναῖκες, κεράμῳ, φύσιν, δήμος, νεωρίου, χρήματα, πόλις, φλογί, ναῦς:** Να γραφούν στις πλάγιες πτώσεις του ενικού/πληθυντικού αριθμού.
3. Να γράψετε ὅ,τι σας ζητείται για κάθε ρηματικό τύπο:
 - **γίνεται:** τον ίδιο τύπο στον αόριστο β΄
 - **νική:** τον ίδιο τύπο στην ευκτική
 - **ξυनेπελάβοντο:** τον ίδιο τύπο στην υποτακτική
 - **κρατήσκειν:** το απαρέμφατο στον ίδιο χρόνο και φωνή
 - **κατεκαύθη:** τον ίδιο τύπο στην προστακτική
 - **διεκομίσθησαν:** ε.α
4. **τολμηρῶς, ὀλίγοι, πολλὰ:** Να γράψετε τους άλλους βαθμούς .
5. Να αναγνωρίσετε τις ενδοιαστικές προτάσεις του κειμένου.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Να γράψετε τους λόγους για τους οποίους οι δημοκρατικοί κατόρθωσαν να νικήσουν τους αντιπάλους τους.
2. α) Πώς χαρακτηρίζει ο ιστορικός τη στάση των γυναικών στη μάχη; β) Γιατί δίνει έμφαση στη συμμετοχή των γυναικών; Να απαντήσετε έχοντας υπόψη σας και τη θέση της γυναίκας στην εποχή του ιστορικού.
3. Με ποια εκφραστικά μέσα περιγράφονται οι ενέργειες και η στάση των ανθρώπων στον πόλεμο;
4. Ποιες συνέπειες του πολέμου διαφαίνονται στο κεφάλαιο αυτό;
5. Σε ποια ενέργεια προβαίνουν οι ολιγαρχικοί μόλις αντιλαμβάνονται την επικράτηση των αντιπάλων τους; Πού αποδίδει ο Θουκυδίδης την ενέργεια αυτή;
6. Να αναφέρετε τους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη θέση των ολιγαρχικών μετά την υποχώρησή τους.
7. Να γράψετε τις λέξεις με τις οποίες περιγράφεται ο τρόπος αποχώρησης των υποστηρικτών των ολιγαρχικών.

Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς - α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

Κεφ. 71-74

1. Να καταγράψετε τις ενέργειες των ολιγαρχικών μετά τη δολοφονία των αρχηγών των δημοκρατικών και να επιχειρήσετε να τις αιτιολογήσετε, εντάσσοντάς τες σε ένα γενικότερο πολιτικό σχέδιο δράσης. Να αναλύσετε κάθε πτυχή αυτού του σχεδίου. Πώς εντάσσεται σε αυτό το σχέδιο η απόφαση για ουδετερότητα της Κέρκυρας και η αποστολή πρέσβων στην Αθήνα; (Κεφ. 71). ΑΠ.: Οι ολιγαρχικοί μετά τη δολοφονία των δημοκρατικών συγκάλεσαν συνέλευση των πολιτών. Εκεί προσπάθησαν να δικαιολογήσουν τη βίαιη πράξη τους ισχυριζόμενοι πως λόγω αυτής δεν υπήρχε πια κίνδυνος να υποδουλωθούν στους Αθηναίους, αφού διέκοψαν μονομερώς την αμυντική συμμαχία μαζί τους. Επίσης, ενημέρωσαν τους πολίτες για την απόφασή τους να τηρηθεί αυστηρή ουδετερότητα με όρους που καθιστούσαν και πρακτικά ανενεργή την επιμαχία με τους Αθηναίους. Στη συνέχεια, ανάγκασαν τους Κερκυραίους μέσα από

κλίμα τρομοκρατίας να επικυρώσουν τις αποφάσεις τους. Τέλος, έστειλαν πρέσβεις στην Αθήνα.

Η σύγκληση των πολιτών της Κέρκυρας αποσκοπούσε στο να δοθεί μια επίφαση δημοκρατικής νομιμότητας σε όσα οι ολιγαρχικοί είχαν προαποφασίσει, έστω κι αν η επικύρωση αυτών των αποφάσεων θα γινόταν καταναγκαστικά απ' την εκκλησία του δήμου, όπου οι πολίτες θα έδιναν την έγκρισή τους υπό καθεστώς βίας και εκφοβισμού. Η προσπάθεια να δικαιολογήσουν τη δολοφονία των αρχηγών της δημοκρατικής παράταξης αποτελούσε ίσως μια ύστατη προσπάθεια να πείσουν κάποιους απ' τους Κερκυραίους για τα αισθήματα φιλοπατρίας που τους διέκριναν. Ήθελαν να δημιουργηθεί η εντύπωση πως το βασικό κίνητρό τους ήταν το ενδιαφέρον τους για το καλό της πατρίδας, έστω κι αν είναι γνωστό ότι δρούσαν ως όργανα της πολιτικής των Κορίνθιων. Απώτερος σκοποός τους ήταν η εδραίωση της ολιγαρχίας στην Κέρκυρα και μελλοντική προσάρτηση της στην Πελοποννησιακή συμμαχία, μιας και η Κέρκυρα είχε από παλιά στενούς δεσμούς με την Κόρινθο. Τέλος, αξίζει να προσεχθεί πως οι ολιγαρχικοί δεν θέλησαν να τερματίσουν την ουδετερότητα του νησιού, καθώς κάτι τέτοιο θα προκαλούσε την αντίδραση της Αθήνας.

Το γενικότερο πολιτικό σχέδιο δράσης των ολιγαρχικών προέβλεπε τη μελλοντική συμμαχία της Κέρκυρας με τις ολιγαρχικές δυνάμεις της Πελοποννήσου και την απομάκρυνση του νησιού από την Αθήνα, πράγμα που θα βοηθούσε στην εδραίωση της ολιγαρχίας στην Κέρκυρα.

Η διατήρηση της ουδετερότητας είναι πολύ σημαντική για την πορεία του σχεδίου των ολιγαρχικών, αφού τους εξασφαλίζει τον απαιτούμενο χρόνο για να εδραιώσουν την εξουσία τους. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό αποφεύγουν την άμεση παρέμβαση των Αθηναίων. Για το λόγο αυτό στέλνουν και πρεσβεία στην Αθήνα, η οποία ήταν επιφορτισμένη με διπλό σκοπό: από την μια να πείσει τους Αθηναίους ότι οι εξελίξεις στην Κέρκυρα ήταν συμφέρουσες και γι' αυτούς, και από την άλλη να να εμποδίσει τους δημοκρατικούς Κερκυραίους που βρίσκονταν εκεί να ανατρέψουν τη νέα πολιτική κατάσταση που είχε δημιουργηθεί πίσω στο νησί.

2. Ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους... έπικυρώσαι ήνάγκασαν την γνώμην (71.1): Να εξηγήσετε και να σχολιάσετε την αντιφατικότητα των φράσεων αυτών. ΑΠ.: Αξιοπρόσεκτη είναι η προσπάθεια των ολίγων να προσδώσουν μία επίφαση δημοκρατικής νομιμότητας στο όλο εγχείρημά τους, αφού αμέσως μετά το φόνο των πολιτικών τους αντιπάλων συγκαλούν το δήμο (αλία). Μετά τη δολοφονία των αρχηγών των δημοκρατικών οι ολιγαρχικοί συγκέντρωσαν την εκκλησία του δήμου και τόνισαν ότι οι τρέχουσες εξελίξεις ήταν συμφέρουσες για την Κέρκυρα, διότι έτσι το νησί δε διέτρεχε τον κίνδυνο υποδούλωσής του στην Αθήνα. Επισήμαναν ακόμη την αναγκαιότητα τήρησης ουδετερότητας υπό όρους, γεγονός που σήμαινε διάλυση της επιμαχίας με την Αθήνα, όχι όμως και ολοκληρωτική αποκοπή των δεσμών της Κέρκυρας με την υπερδύναμη αυτή της εποχής. Οι ολιγαρχικοί με το κλίμα ψυχολογικής βίας και τρομοκρατίας που δημιουργούν εξαναγκάζουν τους Κερκυραίους να επικυρώσουν την πρότασή τους για ουδετερότητα. Καταλύεται έτσι η ίδια η ουσία της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών, δηλαδή η ελευθερία στη λήψη των αποφάσεων. Η πολιτική αυτή φενάκη των ολίγων εκφράζεται εναργέστατα από τις ίδιες τις αντιφατικές ενέργειές τους: από τη μια συγκαλούν την εκκλησία του δήμου, από την άλλη όμως δεσμεύουν τη βούληση του δημοκρατικού αυτού οργάνου. Η σύγκληση της εκκλησίας του δήμου προκαλεί την εντύπωση πως οι ολιγαρχικοί έχουν την πρόθεση να ακούσουν και να σεβαστούν τη γνώμη των πολιτών. Στην πραγματικότητα, όμως, το μόνο που τους απασχολεί είναι να δοθεί μίαν επίφαση δημοκρατικότητας σε όσα έχουν αποφασίσει να κάνουν. Έτσι, οι πολίτες καλούνται, όχι όπως θα συνέβαινε σε μια δημοκρατική

πολιτεία, για να εκφράσουν τη βούλησή τους, αλλά για να δώσουν εξαναγκαστικά την έγκρισή τους στις αποφάσεις των ολιγαρχικών.

3. Προσπαθήστε να φανταστείτε τα επιχειρήματα με τα οποία κάθε πλευρά αποπειράθηκε να προσεταιριστεί τους δούλους. Γιατί τελικά τα επιχειρήματα των δημοκρατικών αποδείχτηκαν πιο ισχυρά; (Κεφ. 73). ΑΠ.:

Και οι δύο παρατάξεις προσπάθησαν να προσεγγίσουν τους δούλους, πράγμα ασυνήθιστο, με παρόμοιες υποσχέσεις. Προφανώς τους έταξαν βελτίωση της ζωής τους, ίσως και την απελευθέρωσή τους. Ωστόσο, για τους ολιγαρχικούς θα ήταν πιο δύσκολο να πείσουν τους δούλους, αφού η στάση τους υπήρξε πάντοτε πιο σκληρή και ιδίως μετά τα πρόσφατα γεγονότα. Έτσι, το πιθανότερο είναι πως να προσπάθησαν να τους παρουσιάσουν μια πολύ δύσκολη κατάσταση για το νησί, αν οι Κερκυραίοι συμμαχούσαν με τους Αθηναίους, ίσως την πιθανότητα εμφυλίου πολέμου με σαφή τον κίνδυνο για την ζωή τους.

Από την άλλη, οι δημοκρατικοί θα μπορούσαν ευκολότερα να προσεγγίσουν τους δούλους, αφού η τους στάση ήταν διαχρονικά πιο ήπια απέναντί τους. Θα τόνιζαν την σκληρότητα, την αγριότητα, την βίαιη συμπεριφορά των ολιγαρχικών καθιστώντας έτσι σαφές πως δεν θα τους χάριζαν ποτέ μια καλύτερη ζωή με ασφάλεια και ελευθερία. Η ιδεολογία και οι πρακτικές των δημοκρατικών ήταν σαφώς πιο κοντά σε ό,τι ζητούσαν οι δούλοι. Οι δημοκρατικοί ήταν πιο διαλλακτικοί και πιο ανθρωπίνι απέναντί τους.

4. Ο Θουκυδίδης αναφερόμενος στη στάση των γυναικών γράφει (74.1): καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσai τὸν θόρυβον. Πῶς ερμηνεύετε την έκφραση παρὰ φύσιν; ΑΠ. :

Ιδιαίτερη προβολή από το Θουκυδίδη του ενεργού ρόλου των γυναικών στις συγκρούσεις, καθώς και της ψυχραιμίας και της τόλμης που αυτές επέδειξαν. Οι γυναίκες θορυβούνται και δεν υπομένουν συνήθως εύκολα τους πολεμικούς κινδύνους. Έχουν δηλαδή αντοχή αμυντική και όχι ορμή επιθετική. Εντούτοις, όταν απειλούνται τα αγαπημένα τους πρόσωπα ή, όπως συμβαίνει εδώ, η πατρίδα τους, δείχνουν τόλμη που υπερβαίνει τη γυναικεία τους φύση. Έτσι, ακόμη κι αν απέχουν εκ φύσεως από τις πράξεις πολέμου, ενώ, απεχθάνονται τις αιματοχυσίες, τις δολοφονίες και τις βιαιότητες, όταν θεωρήσουν πως κινδυνεύει κάτι ιερό, όπως είναι η πατρίδα κι η οικογένειά τους, τότε ξεπερνούν τις ευαισθησίες τους και συμμετέχουν με θάρρος στον πόλεμο.

5. Να επισημάνετε όλους τους παράγοντες που εξασφάλισαν τη νίκη στους δημοκρατικούς. ΑΠ.:

Η νίκη των δημοκρατικών οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Αρχικά οι δημοκρατικοί υπερτερούσαν αριθμητικά των ολιγαρχικών, έχοντας μάλιστα διασφαλίσει την υποστήριξη του μεγαλύτερου μέρους των δούλων και τη βοήθεια των γυναικών. Επιπλέον είχαν καταλάβει καίριες θέσεις, όπως ήταν η ακρόπολη και το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς και τα ψηλότερα σημεία της πόλης που λειτουργούσαν ως φυσικά οχυρά. Ακόμη, αγωνίζονταν με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα καθώς κινδύνευαν να χάσουν πλήρως την ελευθερία τους. Τέλος, υπέρ των δημοκρατικών λειτούργησε και το γεγονός πως οι μισθοφόροι δεν αγωνίζονταν για υψηλά ιδανικά, όπως εκείνοι, κάτι που φάνηκε όταν οι μισθοφόροι διέφυγαν κρυφά απ' το νησί μόλις έγινε αντιληπτή η επικράτηση των δημοκρατικών.

6. Εξηγήστε τους λόγους που ώθησαν τους ολιγαρχικούς στον εμπρησμό της περιοχής γύρω από την αγορά (74.2). Πώς κρίνετε την ενέργειά τους αυτή; ΑΠ.:

Ο εμπρησμός της πόλης είναι μια απονενομημένη ενέργεια των ολιγαρχικών υποκινούμενη από το φόβο τους, μήπως οι αντίπαλοι τους καταλάβουν το λιμάνι του Αλκίνου και κυρίως το ναύσταθμό του. Οι ολιγαρχικοί φοβήθηκαν πως

κινδύνευαν να εγκλωβιστούν και να σφαγιαστούν από τους αντιπάλους και γι' αυτό και κατέφυγαν σε μίαν ακραία πράξη αντιπερισπασμού, βάζοντας φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω στην αγορά.

Η πράξη αυτή απελπισίας και φόβου προκάλεσε σημαντικές καταστροφές, κι αν βοηθούσε ο άνεμος, θα μπορούσε να είχε καεί ολόκληρη η πόλη. Θεωρείται, λοιπόν, μια εγκληματική ενέργεια.

7. α) Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετούν οι ρηματικοί τύποι ύπεξανήγετο-λαθόντες (74.3), με τους οποίους ο Θουκυδίδης αναφέρεται στην αποχώρηση του κορινθιακού πλοίου και των επικούρων αντίστοιχα; (Για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη σας την ακριβή σημασία των λέξεων).

β) Με βάση την απάντησή σας στο πρώτο σκέλος της ερώτησης προβληματιστείτε πάνω στο γενικότερο ρόλο των «προστατών» στην ιστορική πορεία και δράση ενός λαού. ΑΠ.: α.

Οι δύο αυτοί ρηματικοί τύποι εκφράζουν πράξη που γίνεται κρυφά. Η πρόθεση υπό του ρ. ύπεξανήγετο και η μετοχή λαθόντες του ρήματος λανθάνω σημαίνει πως διαφεύγω την προσοχή, κάνω κάτι κρυφά. Η σκοπιμότητα που εξυπηρετούν αυτοί οι δυο τύποι είναι να δηλωθεί emphaticά πως τόσο οι Κορίνθιοι απεσταλμένοι, όσο και οι μισθοφόροι, μόλις είδαν ότι η σύγκρουση εξελίσσεται υπέρ των δημοκρατικών, έφυγαν κρυφά από την Κέρκυρα, φοβούμενοι για την ζωή τους.

β. Η στάση των Κορίνθιων φανερώνει το γενικότερο ρόλο των «προστατών» στην ιστορική πορεία και δράση ενός λαού. Οι προστάτες ενδιαφέρονται μόνο για την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. Κανένα κράτος δεν διαμορφώνει την εξωτερική του πολιτική κατά τρόπο τυχαίο ή με γνώμονα την ανιδιοτελή προσφορά. Ειδικά στους Έλληνες αυτό είναι γνωστό ήδη από τα χρόνια της επανάστασης που οδήγησε στη δημιουργία του ελληνικού κράτους, όταν τα ευρωπαϊκά κράτη, αφού πρώτα αντιτάχθηκαν στους Έλληνες, ύστερα διεκδικούσαν το ρόλο του προστάτη προκειμένου να εκμεταλλευτούν το τότε νεοσύστατο ελληνικό κράτος.

8. βάλλουσαι (74.1): Να γράψετε δέκα λέξεις, απλές ή σύνθετες, με το θέμα της λέξης που σας δίνεται και να προσπαθήσετε να ορίσετε με ακρίβεια τουλάχιστον τις πέντε από αυτές. ΑΠ.: βολή, βλήμα, προβλήτα, υπερβολή, διαβάλλω, διάβολος, παραβάλλω, αδιάβλητος, καταβεβλημένος, βολικός.

βολή = η πραγματική ή εικονική ρίψη ή εκσφενδόνιση βλήματος στον πόλεμο, στο κυνήγι ή στην εξάσκηση σκοποβολής καθώς και κατά την δοκιμαστική χρήση βλητικών μηχανών ή και σε παιχνίδια.

βλήμα= καθετί που ρίχνεται εναντίον ενός στόχου και, κυρίως, με βλητικό μηχανισμό όπλου και με σκοπό να προκαλέσει βλάβη/ ο ανόητος άνθρωπος

προβλήτα= (ναυτικός όρος) προεξοχή ενός λιμανιού, εκεί που δένουν τα καράβια

καταβεβλημένος, -η, -ο= με μειωμένες σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις, κουρασμένος, εξαντλημένος

παραβάλλω= παραθέτω για να κάνω σύγκριση

9. Να καταγράψετε τις ειδικές προτάσεις του Κεφ. 71, να βρείτε τη συντακτική τους θέση και να δικαιολογήσετε την εισαγωγή και την εκφορά τους. ΑΠ.:

ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως Α.Ρ. εἶπον. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί εκφράζει αντικειμενική κρίση και εκφέρεται με ευκτική πлагίου λόγου (εἶη), γιατί εξαρτάται από ρήμα Ι.Χ, για να δηλώσει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο./ **καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων:** Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως Α.Ρ. εἶπον. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί εκφράζει αντικειμενική κρίση και εκφέρεται με ευκτική πлагίου λόγου (εἶη), γιατί εξαρτάται από ρήμα Ι.Χ, για να

δηλώσει το υποκειμενικό, παρελθοντικό και αβέβαιο./ **ώς ξυνέφερε**: Δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση ως Α.μτχ διδάξοντας./ **ξυνέφερε**= Ρ. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο **ώς**, γιατί εκφράζει υποκειμενική κρίση και εκφέρεται με οριστική (**ξυνέφερε**), για να δηλώσει το πραγματικό.

10. Να εντοπίσετε τις μετοχές του Κεφ. 72 ου βρίσκονται σε πτώση γενική, να χαρακτηρίσετε τη συντακτική τους θέση και να αιτιολογήσετε την πτώση τους. ΑΠ.: **Ἐλθόντων** (πρέσβων): Γενική απόλυτη χρονική μετοχή. Η μετοχή αυτή θα έπρεπε λογικά να τεθεί σε αιτιατική, μιας και το υποκείμενό της (πρέσβεις) είναι παράλληλα και αντικείμενο της μετοχής **ξυλλαβόντες**./ **ἐλθούσης** τριήρους: Γενική απόλυτη χρονική μετοχή. Βρίσκεται σε γενική, γιατί το υποκείμενό της δεν είναι όρος της πρότασης και άρα είναι απόλυτη./ **Ἀφικομένης** νυκτός: Γενική απόλυτη χρονική μετοχή. Βρίσκεται σε γενική, γιατί το υποκείμενό της δεν είναι όρος της πρότασης και άρα είναι απόλυτη.

11. Στο Κεφ. 72 να επισημάνετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του χρόνου και του τόπου που εκφέρονται με προθετικά σύνολα ή με απλά επιρρήματα. ΑΠ.: **ἔς Αἴγιναν**: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο/ **Ἐν τούτῳ**: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο/ **ἔς τὴν ἀκρόπολιν** καὶ τὰ μετέωρα: εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν κίνηση σε τόπο/ **αὐτοῦ**: απρόθετη γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο/ **οὔπερ**: απρόθετη γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο/ **πρὸς αὐτῇ** καὶ **πρὸς τὴν ἡπειρον**: εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο.

12. δρᾶσαντες, ἡγεῖσθαι, καταπεφευγότας (Κεφ. 71). Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο των τύπων α) σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και β) σε όλους τους χρόνους της οριστικής, στη φωνή που βρίσκονται. ΑΠ.:

α)

Ορ.	δρᾶ	ἡγεῖται	καταφεύγει
Υποτ.	δρᾷ	ἡγῆται	καταφεύγη
Ευκτ.	δρῶ / δρώη	ἡγοῖτο	καταφεύγοι
Προστ.	δράτω	ἡγεῖσθω	καταφευγέτω

β)

Εν.	δρᾷ	ἡγεῖται	καταφεύγει
Πρτ.	ἔδρα	ἡγεῖτο	κατέφευγε
Μελ.	δράσει	ἡγήσεται	καταφεύξεταικαταφευξεῖται
Αορ.	ἔδρασε	ἡγήσατο / ἡγήθη	κατέφυγε
Πρκ.	δέδρακε	ἡγήται	καταπέφευγε
Υπ.	έδεδράκει	ἡγήτο	κατεπεφεύγει

13. δουλωθεῖεν (71.1): Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου και φωνής. ΑΠ.: **ἐδουλώθησαν**, **δουλωθῶσι(ν)**, **δουλωθεῖεν** / **δουλωθείησαν**, **δουλωθέντων** / **δουλωθήτωσαν**

14. τριήρους Κορινθίας, Λακεδαιμονίων πρέσβων (72.2): Να κλίνετε τις συνεκφορές και στους δύο αριθμούς. ΑΠ.:

ἡ τριήρης Κορινθία	αἱ τριῆρεις Κορίνθιαι
τῆς τριήρους Κορινθίας	τῶν τριήρων Κορινθίων
τῇ τριήρει Κορινθία	ταῖς τριήρεσι Κορινθιαῖς
τὴν τριήρη Κορινθίαν	τάς τριῆρεις Κορινθίας

(ὦ) τριῆρες Κορινθία

(ὦ) τριήρεις Κορίνθιαι

ὁ Λακεδαιμόνιος πρεσβευτής
τοῦ Λακεδαιμονίου πρεσβευτοῦ
τῷ Λακεδαιμονίῳ πρεσβευτῇ
τὸν Λακεδαιμόνιον πρεσβευτὴν
(ὦ) Λακεδαιμόνιε πρεσβευτά

οἱ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις
τῶν Λακεδαιμονίων πρέσβων
τοῖς Λακεδαιμονίοις πρέσβεσι
τοὺς Λακεδαιμονίους πρέσβεις
(ὦ) Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις

15. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά του Κεφ. 74 στις πλάγιες πτώσεις και των δύο αριθμῶν. ΑΠ.:

Ενικός

Γεν.: ἰσχύος	πλήθους	γυναικός	φύσεως	χρήματος
Δοτ.: ἰσχύϊ	πλήθει	γυναικί	φύσει	χρήματι
Αιτ.: ἰσχύν	πλήθος	γυναῖκα	φύσιν	χρήμα

Πληθυντικός

Γεν.: ἰσχύων	πληθῶν	γυναικῶν	φύσεων	χρημάτων
Δοτ.: ἰσχύσι(ν)	πλήθεσι(ν)	γυναιξί	φύσεσι(ν)	χρήμασι
Αιτ.: ἰσχύς	πλήθη	γυναῖκας	φύσεις	χρήματα

Ενικός

Γεν.: πόλεως	φλογός	νυκτός	νεώς
Δοτ.: πόλει	φλογί	νυκτί	νηί
Αιτ.: πόλιν	φλόγα	νύκτα	ναῦν

Πληθυντικός

Γεν.: πόλεων	φλογῶν	νυκτῶν	νεῶν
Δοτ.: πόλεσι(ν)	φλοξί	νυξί	ναυσί
Αιτ.: πόλεις	φλόγας	νύκτας	ναῦς

16. Να καταγραφούν οι ρηματικοί τύποι των Κεφ. 71-74 που δηλώνουν τις κύριες ενέργειες (πολεμικές και πολιτικές) των ολιγαρχικών και των συμμάχων τους και να αντικατασταθούν χρονικά.

ΑΠ.:

Δράσαντες: δρῶντες – δράσοντες – δράσαντες – δεδρακότες

Ξυγκαλέσαντες: ξυγκαλοῦντες - ξυγκαλοῦντες – ξυγκαλέσαντες – ξυγκεκληκότες

εἶπον: λέγουσι(ν) - ἔλεγον – λέξουσι(ν) / ἐροῦσι(ν) - εἶπον - εἰρήκασι(ν) - εἰρήκεσαν

ἠνάγκασαν: ἀναγκάζουσι(ν) - ἠνάγκαζον - ἀναγκάσουσι(ν) - ἠνάγκασαν - ἠναγκάκασι(ν) - ἠναγκάκεσαν

Πέμπουσι: πέμπουσι - ἔπεμπον – πέμπουσι - ἔπεμψαν – πεπόμφασι - ἐπεπόμφεσαν

διδάξοντας: διδάσκοντας – διδάξοντας – δεδιδαχότας

πείσοντας: πείθοντας – πείσοντας – πείσαντας – πεπεικότας

Ἐλθόντων: ἰόντων - ἰόντων - ἐλθόντων - ἐληλυθόντων

ἐπιτίθενται: ἐπιτίθενται - ἐπετίθεντο - ἐπιθήσονται / ἐπιτεθήσονται - ἐπέθεντο / ἐπετέθησαν - ἐπιτέθεινται - ἐπετέθειντο / ἐπέκειντο

μαχόμενοι: μαχόμενοι – μαχοῦμενοι – μαχεσάμενοι – μεμαχημένοι

ἐνίκησαν: νικῶσι - ἐνίκων – νικήσουσι - ἐνίκησαν – νενικήκασι - ἐνενικήκεσαν

κατέλαβον: καταλαμβάνουσι – κατελάμβανον – καταλήψονται – κατέλαβον – κατειλήφασι – κατειλήφεσαν

ἠκροβολίσαντο: ἠκροβολίζονται - ἠκροβολίζοντο - ---- - ἠκροβολίσαντο

περιέπεμπον: περιπέμπουσι – περιέπεμπον – περιπέμπουσι – περιέπεμψαν – περιπεπόμφασι – περιεπεπόμφεσαν

παρακαλοῦντες: παρακαλοῦντες - παρακαλοῦντες – παρακαλέσαντες – παρακεκληκότες

ὑποσχνούμενοι: ὑποσχνούμενοι - ὑποσχισόμενοι - ὑποσχόμενοι - ὑπεσχημένοι

έμπιπρᾶσι: έμπιπρᾶσι - ένεπίπρασαν - έμπρήσουσι - ένέπρησαν

παυσάμενοι: παυόμενοι – παυσόμενοι / παυσθησόμενοι – παυσάμενοι / παυσθέντες – πεπαυμένοι

17. Ποια εκφραστικά-αφηγηματικά μέσα χρησιμοποιεί ο ιστορικός στα Κεφ. 71-74 για να καταγράψει: α) τον ιδιαίτερο ρόλο των γυναικών στη νίκη των δημοκρατικών, β) το κλίμα διάλυσης και πανικού στο στρατόπεδο των ολιγαρχικών και των συμμάχων τους; ΑΠ.: α. Ο ιδιαίτερος ρόλος των γυναικών στη νίκη των δημοκρατικών εξάιρεται με την χρήση των ακόλουθων εκφραστικών-αφηγηματικών μέσων:

- τον επιρρηματικό προσδιορισμό τολμηρῶς, για να δηλώσει την τόλμη των γυναικών
- τον εμπρόθετο προσδιορισμό παρά φύσιν, για να τονίσει πως βοήθησαν στη σύγκρουση πολεμώντας και υπομένοντας τον πόλεμο , κάτι που ερχόταν σε αντίθεση με την γυναικεία και λεπτεπίλεπτη φύση τους.

- την εικόνα των γυναικών που ρίχνουν κεραμίδια ενάντια στους αντιπάλους από τις στέγες των σπιτιών τους

- το σύνθετο ρήμα συνεπιλαμβάνομαι (=μαζί με κάποιον συμμετέχω σε κάτι) που έχει δύο προθέσεις για να δηλωθεί ταυτόχρονα ή εκούσια και πρόθυμη βοήθειά τους

- τις μετοχές βάλλουσαι - ύπομένουσαι, που είναι σε ενεστώτα, για να δοθεί ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στην περιγραφή των γεγονότων.

β. Το κλίμα διάλυσης και πανικού στο στρατόπεδο των ολιγαρχικών και των συμμάχων τους αποδίδεται με τα ακόλουθα μέσα:

- με τη μετοχή δείσαντες, που δηλώνει φόβο για τα δεινά που ένωσαν οι ολιγαρχικοί πως θα πάθουν

- με τη χρήση πολλαπλών δευτερευουσών προτάσεων, για να αποδοθεί παραστατικά το κλίμα πανικού που επικράτησε

- με την εικόνα του εμπρησμού της πόλης

- με τη χρήση ενεστώτα (έμπιπρᾶσι), για να δοθεί ζωντάνια στην αφήγηση

- με τον εμπρόθετο προσδιορισμό έν φυλακῇ ἦσαν που δηλώνει το βαθμό επιφυλακῆς των δύο παρατάξεων

- με τους ρηματικούς τύπους υπεξανήγετο και λαθόντες, που εκφράζουν τον κρυφό και ύπουλο τρόπο με τον οποίο έφυγαν από το νησί οι «σύμμαχοι» των ολιγαρχικών.

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 75

Άφιξη του Νικόστρατου στην Κέρκυρα —Προσπάθειες για συμφιλίωση. Οι δημοκρατικοί εκτοπίζουν τους ολιγαρχικούς ικέτες

[1] Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. [2] Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἥσσόν

ΤΙ ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν
 ξυμπέμψειν. [3] Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς.
 δεῖσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων
 ἱερὸν. [4] Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ
 δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοομένων τῇ τοῦ
 μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς
 ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. [5] Ὅρωντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ
 γινόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον ἰκέται καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων.
 Ὁ δὲ δῆμος δεῖσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησιν τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς
 τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Γ Λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις**= ὥστε να συμφωνήσουν μεταξύ τους
- ✓ **πληρῶ**= επανδρώνω με πληρώματα πλοία
- ✓ **καταλέγω**= καταγράφω για ναυτική υπηρεσία, στρατολογώ για τα καράβια
- ✓ **ἐπέτυχον**= συνάντησαν κατά τύχη
- ✓ **νεωτερίζω**= επιχειρώ πολιτικές μεταβολές

Μ ε τ ᾱ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[1] Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους στρατηγὸς Ἀθηναίων παραγίνεται ἐκ Ναυπάκτου βοηθῶν δώδεκα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις Μεσσηνίων ὀπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις κρῖναι δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν ποιησαμένους σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε νομίζειν τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους. [2] Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ προστάται τοῦ δήμου πείθουσιν αὐτὸν καταλιπεῖν σφίσι πέντε μὲν ναῦς τῶν	[75.1] Καὶ τὴν ἐπόμενην ἡμέρᾳ ὁ Νικόστρατος, ὁ γίος τοῦ Διειτρέφου, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, φτάνει ἀπὸ τῆς Ναυπάκτου γιὰ νὰ βοηθήσῃ με δώδεκα πλοῖα καὶ πεντακόσιους Μεσσηνίους ὀπλίτες. Καὶ διαπραγματευόταν μιὰ συμφωνία καὶ τοὺς πείθει (ὥστε) νὰ συμφωνήσουν μεταξύ τους νὰ δικάσουν δέκα ἄντρες, τοὺς κύριους υπαίτιους, οἱ οἱποῖοι ἄλλωστε δὲν εἶχαν μείνει πλέον ἐκεῖ, καὶ οἱ υπόλοιποι νὰ παραμείνουν (στο νησί), ἀφοῦ κάνουν συμφωνία μεταξύ τους καὶ με τοὺς Ἀθηναίους, ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ θεωροῦν τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς καὶ φίλους. [2] Καὶ ἐκεῖνος λοιπὸν, ἀφοῦ ἔκανε αὐτά, ἐπρόκειτο νὰ ἀποπλεύσῃ. Οἱ ἀρχηγοὶ ὅμως τῶν δημοκρατικῶν τὸν πείθουν νὰ ἀφήσῃ σ' αὐτοὺς πέντε πλοῖα ἀπὸ τὰ
--	---

αὐτοῦ, ὅπως ὣσιν οἱ ἐναντίοι ἦσόν τι ἐν κινήσει, ἴσας δὲ αὐτοὶ ξυμπέμψειν πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν. [3] Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς τοὺς ἐχθροὺς. δεῖσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἀποπεμφθῶσι ἐς τὰς Ἀθήνας καθίζουσιν ἐς τὸ ἱερὸν τῶν Διοσκόρων. [4] Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὥς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοομένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, ἔλαβε ἐκ τῶν οἰκιῶν τὰ τε ὅπλα αὐτῶν καὶ διέφθειραν ἂν τινὰς αὐτῶν οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε. [5] Ὅρωντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γινόμενα καθίζουσιν ἰκέται ἐς τὸ Ἡραῖον καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μὴ τι νεωτερίσωσιν τε αὐτοὺς ἀνίστησιν πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν νῆσον πρὸ τοῦ Ἡραίου, καὶ ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο τὰ ἐπιτήδεια.	δικά του, ὥστε να αποθαρρυνθούν οι αντίπαλοί τους να κάνουν κίνημα, και (υπόσχονταν) ὅτι οἱ ἴδιοι θα αποστέλουν μαζί του ισάριθμα πλοία, αφού τα επανδρώσουν με δικά τους πληρώματα. [3] Και εκείνος συμφώνησε, αυτοὶ ὁμως στρατολογούσαν ως πληρώματα για τα καράβια τους πολιτικούς τους αντιπάλους. Επειδὴ ὁμως ἐκεῖνοι φοβήθηκαν μήπως σταλούν στην Αθήνα, κάθονταν ως ικέτες στον ναό των Διοσκούρων. [4] Και ο Νικόστρατος προσπαθοῦσε να τους σηκώσει και να τους καθησυχάσει. Επειδὴ ὁμως δεν τους ἔπειθε, οἱ δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν με την πρόφαση αὐτή, επειδὴ τάχα αὐτοὶ δεν εἶχαν καθόλου καλούς σκοπούς στο μυαλό τους με τη δυσπιστία τους να μη θέλουν να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν ἀπὸ τα σπίτια (των ἐχθρῶν) και τα ὅπλα τους και θα σκότωναν μερικούς ἀπ' αὐτοὺς που κατὰ τύχη συνάντησαν, αν δεν τους ἐμπόδιζε ο Νικόστρατος. [5] Επειδὴ ἐβλεπαν οἱ ἄλλοι αὐτά που γίνονταν, κατέφυγαν ως ἰκέτες στον ναό τῆς Ἥρας και συγκεντρώθηκαν (ἐκεῖ) ὄχι λιγότεροι ἀπὸ τετρακόσιους. Οἱ δημοκρατικοί τότε, επειδὴ φοβήθηκαν μήπως ἐπιχειρήσουν (οἱ ἰκέτες) κάποια πολιτική μεταβολή, τους σήκωσαν ἀπὸ ἐκεῖ, αφού τους ἔπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί μπροστά ἀπὸ τον ναό τῆς Ἥρας και ἐκεῖ τους έστελναν τα ἀπαραίτητα τρόφιμα.
--	--

Ετυμολογικά συγγενή στη ν.ε

- ✓ **παραγίγνεται** → γένος, γενιά, γόνος, γονιός, γενέτηρα, γενέθλια, γυναίκα, νεογνό.
- ✓ **βοηθῶν** → βοηθός, βοήθεια, βοηθητικός, βοήθημα, αβοήθητος.
- ✓ **ἐπρασσε** → πράξη, πράγμα, πρακτικός, πράκτορας, πολυπράγμων, απραξία.
- ✓ **πείθει** → πειθῶ, πειστικός, πεπεισμένος, πιθανός, πιστός, πεποίθηση.
- ✓ **ξυγχωρῆσαι** → συγχώρηση, συγχωροχάρτι, συγχωρεμένος, ασυγχώρητος.
- ✓ **κρίναι** → κρίση, κρίσιμος, κριτής, κριτικός, κριτήριο, προκριματικός.
- ✓ **ἔμειναν** → μονή, μόνος, μόνιμος, επιμονή.
- ✓ **οἰκεῖν** → οικία, κατοικία, κάτοικος, οικισμός, οικιστής, οικιστικός, οίκημα, οικοδόμος.
- ✓ **ποιησαμένους** → ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, χειροποίητος.

- ✓ **νομίζουν** → νόμισμα, νομισματικός, νομισματοκοπείο.
- ✓ **ἔμελλον** → μέλημα, μέληση μελέτη, επιμελής, επιμέλεια.
- ✓ **ἀποπλεύσεσθαι** → πλεύση, πλοίο, πλωτός, πλούς, ναυσιπλοΐα.
- ✓ **καταλιπέιν** → διάλειμμα, κατάλειψη, ελλιπής, λιποτάκτης, λοιπός, λείψανο, υπόλοιπο
- ✓ **ὧσιν** → ον, ουσία, ὄντως, οντολογικός, ουσιαστικός, παρόν.
- ✓ **πληρώσαντες** → πλήρωμα, πλήρωση, πληρωτής, πληρωμή, απλήρωτος.
- ✓ **ξυμπέμψειν** → πομπός, πομπή, πέμψη, εκπομπή, ψυχοπομπός.
- ✓ **κατέλεγον** → λέξη, λόγος, λογικός, ρήμα, ρήση, ρήτορας, έπος.
- ✓ **δείσαντες** → δέος, αδεής, περιδεής, δειλός, δεινός, δεισιδαίμων.
- ✓ **καθίζουσιν** → ίζημα, καθίζηση, συνίζηση, κάθισμα, καθιστός, καθιστικό.
- ✓ **άνιστη** → στάση, αποστάτης, απόσταση, ανάσταση, επαναστατικός, σταθμός, στάθμη, σταθερός, ανάστημα, επιστήμονας.
- ✓ **παρεμυθεῖτο** → παραμύθι, παραμυθάς, παραμυθένιος, παραμυθικός, μύθος, επιμύθιο.
- ✓ **ὀπλισθεῖς** → όπλο, οπλισμένος, οπλικός, εξοπλισμός, εξοπλιστικός.
- ✓ **διανοομένων** → νόηση, νόμα, νοητός, ανόητος, άνοια, νοήμων.
- ✓ **ξυμπλεῖν** → πλοίο, πλεύση, πλοιοκλήτης, πλοιάριο, πλεούμενο.
- ✓ **ἔλαβε** → λαβή, λαβίδα, λάφυρα, λήμμα, λήψη, λήπτης.
- ✓ **ἐπέτυχον** → τύχη, τυχερός, τυχαίος, εντευκτήριο.
- ✓ **ἐκώλυσε** → κώλυμα, κωλυσίεργία, παρακωλύω.
- ✓ **διέφθειραν** → φθόριο, φθορά, φθαρτός, άφθαρτος, αφθαρσία.
- ✓ **Ὀρῶντες** → όραση, όραμα, ορατός, ορατότητα, όψη, κάτοπτρο, οπτικός, είδος, είδωλο, ιδέα.
- ✓ **νεωτερίσωσιν** → νεωτερισμός, νεωτεριστής, νεωτερικός, νεωτερικότητα.
- ✓ **διακομίζει** → συγκομιδή, κόμιστρα, κομιστής.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

Ουσιαστικά

Α' Κλίση

ήμέρα
όπλιτης
σπονδή
προστάτης
άπιστία
οίκια
ίκέτης

Β' Κλίση

στρατηγός
δήμος
ίερών
όπλον
νήσος
έπιτήδειον

Γ' Κλίση

ναῦς
ξύμβασις
άνήρ
κίνησις
πρόφασις

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

όπλιτης
όπλίτου
όπλίτη
όπλίτην
όπλίτα

όπλῖται
όπλιτῶν
όπλίταις
όπλίτας
όπλίτα

ξύμβασις
ξύμβασεως
ξύμβασει
ξύμβασιν
ξύμβασι

ξύμβασεις
ξύμβάσεων
ξύμβασει
ξύμβασεις
ξύμβασεις

Επίθετα

Β' κλίση

αίτιώτατος > υπερθ. βαθμός
 έχθρους / έχθιονας, -ίους/ έχθίστους
 φίλους/ φιλίονας, -ίους, φιλαιτέρους, φιλτέρους/ φιλαιτάτους, φιλτάτους
 ενάντιος, -α, -ον
 ἴσος, -η, -ον

Γ' κλίση

ἥσσόν[όλιγον/ ἔλαττον, ἥττ(σσ)ον / ἐλάχιστα, ἥκιστα].
 ἐλάσσους[μικροί/ ἐλάττονες & ἐλάσσους ἢ ἥττονες & ἥττους/ ἐλαχίστους & ἥκιστα].
 ὑγιές : επίθετο γ' κλίσης- τριγενές & δικατάληκτο. (ὑγιέστερον/ ὑγιέστατον).

ὕγιής	ὕγιεις	ὕγιές	ὕγιῃ/-ᾱ
ὕγιούς	ὕγιῶν	ὕγιούς	ὕγιῶν
ὕγιεῖ	ὕγιέσι	ὕγιεῖ	ὕγιέσι
ὕγιῃ/-ᾱ	ὕγιεις	ὕγιές	ὕγιῃ/-ᾱ
ὕγιές	ὕγιεις	ὕγιές	ὕγιῃ/-ᾱ

Αντωνυμίες

ἀλλήλοις: αλληλοπαθητική
 οἱ: αναφορική
 ἄλλους: ἀόριστη
 αὐτοὺς : οριστική ἢ επαναληπτική
 ταῦτα : δεικτική
 σφίσι : προσωπική
 τι: ἀόριστη
 σφῶν αὐτῶν: αυτοπαθητική
 ἐκεῖνοι : δεικτική
 οὐδέν : ἀόριστη

Επιρρήματα

οὐκέτι
 ἥσσόν
 ἐκεῖσε

Ρήματα

❖ **ἐπιγιγνομένη/ παραγίγνεται / γίγνονται**: μτχ & οριστική ενεστ.μ.φ του ρ. ἐπι/ παρά + γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΉ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι ἐγίγνομην γενή(θη)σομαι ἐγενόμην/ ἐγενήθην γεγένημαι/ γέγονα ἐγεγενήμην/ ἐγεγόνειν	ἐπιγιγνομένη - ἐπιγενη(θη)σομένη ἐπιγενομένη/ ἐπιγενηθεῖσα ἐπιγεγενημένη/ ἐπιγεγονυῖα -	παραγίγνεται/ονται παρεγίγνετο/-οντο παραγενή(θή)σεται/- σονται περεγένετο/ -οντο παραγεγένηται/- ηνται/- γέγονε/-ασι παρεγεγένετο/- οντο/- γεγόνει/-εσαν	παραγίγνεται/ ονται παραγίγνηται/-ωνται παραγίγνοιτο/-οιντο παραγινέσθω/-σθων,- σαν παραγίγνεσθαι παραγινόμενος

❖ **βοηθῶν** : μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. βοηθῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
βοηθέω, -ῶ ἐβοήθουν βοηθήσω ἐβοήθησα βεβοήθηκα ἐβεβοηθήκειν	βοηθῶν - βοηθήσων βοηθήσας βεβοηθηκώς -

❖ **ἐπράσσει** : πρτ. ε.φ. του ρ. πράττω/ **πράξας**: μτχ. αορ. ε.φ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	
πράττω	πράττει	πράττων
ἔπρασσον	ἔπρασσε	-
πράξω	πράξει	πράξων
ἔπραξα	ἔπραξε	πράξας
πέπραχα	πέπραχε	πεπραχώς
ἐπεπράχην	ἐπεπράχει	-

❖ **πείθει/ πείθουσιν** : ενεστ. ε.φ. του ρ. πείθω./ **ἔπειθεν**: πρτ. ε.φ/ πείσας:
μτχ αορ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθω ἔπειθον πείσω ἐπείσα/ ἔπιθον πέπεικα ἐπεπείκειν	πείθει ἔπειθε πείσει ἔπεισε/ ἔπιθε πέπεικε ἐπεπείκει	πείθει/ πείθουσι πείθη/ πείθωσι πείθοι/ πείθουσι πείθεται/ πείθονται, - σαν πείθην πείθων	πείθουσι ἔπειθον πείσουσι ἐπείσαν/ ἔπιθον πεπείκασιν ἐπεπείκουν πείθων - πείσων πείσας πεπικώς -

❖ **ξυγχωρήσαι** : απρφ. αορ. ε.φ του ρ. ξυγχωρῶ. / **ξυνεχώρησεν**: αορ.εφ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Ξυγχωρῶ Ξυνεχώρουν Ξυγχωρήσω/-ομαι Ξυνεχώρησα Ξυγκεχώρηκα Ξυνεκεχώρηκειν	Ξυγχωρεῖν - Ξυγχωρήσειν/-σεσθαι Ξυγχωρήσαι Ξυγκεχωρηκέναι -	Ξυγχωρεῖ Ξυνεχώρει Ξυγχωρήσει/-σεται Ξυνεχώρησε Ξυγκεχώρηκε Ξυνεκεχώρηκει	Ξυνεχώρησε Ξυγχωρήση Ξυγχωρήσαι Ξυγχωρησάτω Ξυγχωρήσαι Ξυγχωρήσας

❖ **κρίναι**: απρφ. αορ. ε.φ. του ρ. κρίνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κρίνω ἔκρινον κρινῶ ἔκρινα κέκρικα έκεκρίκειν	κρίνειν - κρινεῖν κρίναι κεκρικέναι -

❖ **ἔμειναν:** αορ. ε.φ. του ρ. μένω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μένω ἔμενον μενῶ ἔμεινα μεμένηκα έμεμενήκειν	μένουσι ἔμενον μενοῦσι ἔμειναν μεμενήκασι έμεμενήκεσαν	ἔμειναν μείνωσι μείναιεν/-ειν μεινάντων/-σαν μείναι μείνας

❖ **ποιησαμένους:** μτχ. αορ. μ.φ. του ρ. ποιοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ποιοῦμαι ἐποιοῦμην ποιήσομαι/ ποιηθήσομαι ἐποίησάμην/ ἐποίηθην πεποίημαι ἐπεποίημην	ποιουμένους - ποιησομένους/ποιηθσομένους ποιησαμένους/ποιηθέντας πεποιημένους -

❖ **νομίζειν:** απρφ. ενεστ. ε.φ. του ρ. νομίζω

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
νομίζω ἐνόμιζον νομιῶ ἐνόμισα νενόμικα ἐνενομίκειν	νομίζειν - νομιεῖν νομίσαι νενομικέναι -

❖ **ἔμελλεν:** πρτ. ε.φ. του ρ. μέλλω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
μέλλω ἐ(ἦ)μελλον μελλήσω ἐ(ἦ)μέλλησα	μέλλει ἐ(ἦ)μελλε μελλήσει ἐ(ἦ)μέλλησε

❖ **ἀποπλεύσεσθαι:** απρφ. μελλ. του ρ. πλέω./ **ἔμπελεῖν**

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποπλέω ἀπέπλεον ἀποπλεύσομαι/ -οῦμαι ἀπέπλευσα ἀποπέπλευκα ἀπεπεπλεύκειν	ἀποπλεῖν - ἀποπλεύσεσθαι/-σεῖσθαι ἀποπλεῦσαι ἀποπεπλευκέναι -

❖ **καταλιπεῖν:** απρφ. αορ. β' ε.φ. του ρ. καταλείπω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταλείπω κατέλειπον καταλείψω κατέλειψα/-έλιπον καταλέλοιπα κατελελοίπειν	καταλείπειν - καταλείψειν καταλείψαι/ καταλιπεῖν καταλελοιπέναι -

❖ **ῥσιν**: υποτακτική ενεστώτα του ρ. εἰμι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
εἰμι ἦ/ ἦν ἔσομαι ἐγενόμην γέγονα ἐγεγόνειν	ῥσιν - - γένωνται γεγονότες ῥσιν -	εἰσί ῥσιν εἶσαν/ εἶεν ἔστων/ ὄντων/ ἔστωσαν εἶναι ῶν

❖ **πληρώσαντες** : μτχ. αορ. ε.φ. του ρ. πληρῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πληρῶ ἐπλήρουν πληρώσω ἐπλήρωσα	πληροῦντες - πληρώσοντες πληρώσαντες

❖ **ξυμπέμψειν**: απρφ. μελλ. ε.φ.. / **διεπέμπετο**: πρτ. μ.φ/ **ἀποπεμφθῶσι**: υποτακτική παθητικού αορ. α' του ρ. αποπέμπωμαι

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ξυμπέμπω ξυνέπεμπον ξυμπέμψω ξυνέπεμψα ξυμπέπομφο ξυνεπεπόμφειν	πέμπομαι ἐπεπόμην πέμψομαι / πεμφθήσομαι ἐπεμψάμην/ἐπέμφθην πέπεμμαι ἐπεπέμμην
ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαπέμπεται διεπέμπετο διαπέμψεται/- πεμφθήσεται διεπέμφθη διαπέπεμπται διεπέπεμπτο	ἀποπέμπωνται - - ἀποπεμφθῶσι ἀποπεμμένοι ῥσιν - ἀπεπέμφθησαν ἀποπεμφθῶσι ἀποπεμφθεισαν/-εἶεν ἀποπεμφθέντων/-σαν ἀποπεμφθῆναι ἀποπεμφθεῖς

❖ **κατέλεγον** : πρτ. ε.φ. του ρ. καταλέγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταλέγω κατέλεγον καταλέξω/- ερῶ κατέλεξα/- εἶπα/- εἶπον κατεῖρηκα κατειρήκειν	καταλέγουσι κατέλεγον καταλέξουσι/- εροῦσι κατέλεξαν/- εἶπαν/- εἶπον κατειρήκασι κατειρήκεσαν

❖ **δείσας / δείσαντες** : μτχ. αορ. ε.φ. του ρ. δέδοικα ἢ δέδια.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δέδοικα/ δέδια ἔδεδοικειν/ ἔδεδίειν δείσομαι ἔδεια	δεδοικῶς ἢ δεδιῶς/ δεδοικότες ἢ δεδιότες - δαισόμενος/ δαισόμενοι δείσας / δείσαντες

❖ **καθίζουσιν:** ενεστ. ε.φ. του ρ καθίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καθίζω ἐκάθιζον καθιῶ/ καθίσω ἐκάθισα κεκάθικα ἐκεκαθίκειν	καθίζουσι ἐκάθιζον καθιοῦσι/ καθίσουσι ἐκάθισαν κεκαθίκασι ἐκεκαθίκεσαν	καθίζουσι καθίζωσι καθίζοιεν καθιζόντων/-έτωσαν καθίζειν καθίζων

❖ **άνιστησι / άνιστη:** γ' ενικό οριστ. ενεστ.ε.φ. & πρτ ε.φ. του ρ. άνιστημι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άνιστημι άνιστην άναστήσω άνέστησα άναστήσας ἔχω άναστήσας εἶχον	άνιστησι άνιστη άναστήσει άνέστησε άναστήσας ἔχει άναστήσας εἶχε	άνιστησι άνιστῇ άνισταίη άνιστάτω άνιστάναι άνιστάς

❖ **όπλισθεῖς :** μτχ. παθητικού αορ. α' του ρ. όπλιζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
όπλιζομαι ώπλιζόμην όπλιούμαι/όπλίσομαι ώπλισάμην/ώπλίσθην ώπλισμαι ώπλίσμην	όπλιζόμενος - όπλιούμενος/ όπλισόμενος όπλισάμενος/ όπλισθεῖς ώπλισμένος -

❖ **διανοοιμένων:** μτχ ενεστ. μ.φ. του ρ. διανοοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διανοοῦμαι διεννοούμεν διανοήσομαι/- νοηθήσομαι διενοησάμην/ -ενοήθην διανενόημαι διενενοήμην	διανοοιμένων - διανοησομένων/ διανοηθησομένων διανοησαμένων/ διανοηθέντων διανενοημένων -

❖ **έλαβε :** αορ. β' ε.φ. του ρ. λαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λαμβάνω ἐλάμβανον λήψομαι ἔλαβον εἴληφα εἰλήφειν	λαμβάνει ἐλάμβανε λήψεται ἔλαβε εἴληφε εἰλήφει	έλαβε λάβη λάβοι λαβέτω λαβεῖν λαβών

❖ **ἐπέτυχον:** αορ. β' ε.φ. του ρ. ἐπιτυχάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἐπιτυχάνω ἐπετύγχανον ἐπιτεύξομαι ἐπέτυχον ἐπιτετύχηκα ἐπετετυχήκειν	ἐπιτυγχάνουσι ἐπετύγχανον ἐπιτεύξονται ἐπέτυχον ἐπιτετυχήκασι ἐπετετυχήκεσαν	ἐπέτυχον ἐπιτύχωσι ἐπιτύχοιεν ἐπιτυχόντων ἐπιτυχεῖν ἐπιτυχών

❖ **ἐκώλυσε:** αόριστος ε.φ. του ρ. κωλύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κωλύω ἐκώλυον κωλύσω ἐκώλυσα κεκώλυκα ἐκεκωλύκειν	κωλύει ἐκώλυε κωλύσει ἐκώλυσε κεκώλυκε ἐκεκωλύκει	ἐκώλυσε κωλύση κωλύσαι/ -ειε κωλυσάτω κωλύσαι κωλύσας

❖ **διέφθειραν:** αορ. ε.φ. του ρ. διαφθείρω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαφθείρω διέφθειρον διαφθερῶ διέφθειρα διέφθαγκα διεφθάρκειν	διαφθείρουσι διέφθειρον διαφθεροῦσι διέφθειραν διεφθάρκασι διεφθάρκεσαν	διέφθειραν διαφθείρωσι διαφθεύραιν/ -ειαν διαφθειράντων/ -σαν διαφθεῖραι διαφθείρας

❖ **ὄρωντες :** μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. ὁράω, -ῶ

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ὁράω, -ῶ έώρων ὄψομαι εἶδον έορακα/ ὄπωπα έωράκειν/ ὠπώπειν	ὄρωντες - ὀψόμενοι ἰδόντες έορακότες -

❖ **τὰ γιγνόμενα :** μτχ. ενεστ. μ.φ. του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμην γενήσομαι/ γενηθήσομαι έγενόμην/ έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/ έγεγόνειν	γιγνόμενα - γενησόμενα/γενηθισόμενα γενόμενα/γενηθέντα γεγεννημένα/ γεγονότα -

❖ **νεωτερίσωσιν:** υποτακτική αορ. ε.φ. του ρ. νεωτερίζω.

❖ **διακομίζει** : ενεστ. ε.φ. του ρ. διακομίζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διακομίζω διεκόμιζον διακομιῶ διεκόμισα διακεκόμικα διεκεκομίσκειν	διακομίζει διεκόμιζε διακομιεῖ διεκόμισε διακεκόμικε διεκεκομίζει	διακομίζει διακομίζη διακομίζοι διακομιζέτω διακομίζειν διακομίζων

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ή α ν ά λ υ σ η

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπλίταις: Κύρια πρόταση./ παραγίγνεται = P, Νικόστρατος = Υ.Ρ, ὁ Διειτρέφους- στρατηγός = παράθεση, Ἀθηναίων = γεν. αντικειμενική, βοηθῶν = τροπική μτχ-συν.Υ.Ρ, ἐκ Ναυπάκτου = εμπροθ. προέλευσης, ναυσὶ-ὀπλίταις = δοτ. συνοδείας, δώδεκα-πεντακοσίοις = επιθ. προσδ., Μεσσηνίων = γεν. διαιρετική, ἡμέρᾳ = δοτ. χρόνου, τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη = επιθ. μτχ-επιθ. προσδ. (Υ.μτχ=το ἄρθρο της).

Ξύμβασιν τε ἔπρασσε: Κύρια πρόταση./ ἔπρασσε = P, ξύμβασιν = Α.Ρ.

καὶ πείθει=P./ Κύρια πρόταση.

ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρίναι, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική απαρεμφατική πρόταση./ ξυγχωρῆσαι = απρφ. σε θέση P, κρίναι- οἰκεῖν = Α.Α ἄμεσο –τελ. απρφ, ἀλλήλοις = Α.Α ἔμμεσο, ἄνδρας = Α.Α κρίναι, δέκα = επιθ. προσδ., τοὺς αἰτιωτάτους = Κ.Υ.μτχ ὄντας που εννοεῖται, τοὺς δ' ἄλλους = Υ απρ. οἰκεῖν, ποιησαμένους = χρονική μτχ-συν.Υ.απρφ, σπονδὰς = Α.μτχ, πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς Ἀθηναίους = εμπροθ. φιλικῆς διάθεσης.

οἱ οὐκέτι ἔμειναν: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο ἄνδρας./ ἔμειναν = P, οἱ = Υ.Ρ, οὐκέτι = επιρ. χρόνου.

ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζουν: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική απαρεμφατική πρόταση./ νομίζουν = απρφ. σε θέση P, τοὺς αὐτοὺς = Α.Ρ, ἐχθροὺς καὶ φίλους = Κ.Α.Α.

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι: Κύρια πρόταση./ ἔμελλεν = P, ὁ μὲν = Υ.Ρ, ἀποπλεύσεσθαι = Α.Ρ-τελ. απρφ. (ταυτοπρ), πράξας = χρονική μτχ-συν.Υ.Ρ, ταῦτα = Α.μτχ σύστοιχο.

οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν: Κύρια πρόταση./ πείθουσιν = P, οἱ προστάται- αὐτοὶ = Υ.Ρ, τοῦ δήμου = γεν. αντικειμενική, αὐτὸν = Α.Ρ ἄμεσο & Υ.Α (ετεροπρ), καταλιπεῖν = Α.Ρ ἔμμεσο-τελ. απρφ.-ξυμπέμψειν = Α.Ρ-τελ. απρφ., ναῦς = Α.Α καταλιπεῖν ἄμεσο, σφίσι = Α.Α καταλιπεῖν ἔμμεσο, πέντε = επιθ. προσδ., τῶν αὐτοῦ = γεν. διαιρετική, ἴσας = Α.Α ξυμπέμψειν, ἐκ σφῶν αὐτῶν = εμπροθ. διαιρεμένου ὅλου, πληρώσαντες = χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ.

ὅπως ἦσόν τι ἐν κινήσει ὣσιν οἱ ἐναντίοι: Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση./ ὣσιν = P, οἱ ἐναντίοι = Υ.Ρ, ἐν κινήσει = εμπροθ. κατάσταση, τι = αιτ. αναφοράς, ἦσόν = επιρ. ποσού.

Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν: Κύρια πρόταση./ ξυνεχώρησεν = P, ὁ μὲν = Υ.Ρ.

οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς: Κύρια πρόταση./ κατέλεγον = P, οἱ δὲ = Υ.Ρ, τοὺς ἐχθροὺς = Α.Ρ, ἐς τὰς ναῦς = εμπροθ. τόπου.

δείσαντες δὲ ἐκείνοι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερὸν: Κύρια πρόταση./

καθίζουσιν= P, ἐκεῖνοι= Y.P, ἐς τὸ ἱερόν= εμπροθ. τόπου, τὸ τῶν Διοσκόρων= επιθ. προσδ., τῶν Διοσκόρων = γεν. κτητ., δέισαντες= αιτιολογική μτχ.συν. Y.P.

μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι: Δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση ως A.μτχ δέισαντες./ ἀποπεμφθῶσι= P, ἐς τὰς Ἀθήνας= εμπροθ. κατεύθυνσης.

Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε : Κύρια πρόταση./ ἀνίστη=P, Νικόστρατος=Y.P, αὐτοὺς= A.P.

καὶ παρεμυθεῖτο=P: Κύρια πρόταση.

Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν= P: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση.

ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτη, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοομένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, τὰ τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκῶν ἔλαβε : Κύρια πρόταση./ ἔλαβε= P, ὁ δῆμος= Y.P, τὰ ὅπλα= A.P, αὐτῶν= γεν.κτητ, ἐκ τῶν οἰκῶν= εμπροθ. προέλευσης, ὀπλισθεὶς= χρον.μτχ.-συν.Y.P, ἐπὶ τῇ προφάσει= εμπροθ. αιτίας, ταύτη= επιθ. προσδ., ὡς διανοομένων= αιτιολ.μτχ. με υποκειμενική αιτιολογία-γεν. ἀπόλυτη, αὐτῶν= Y.μτχ, οὐδὲν= A.μτχ σύστοιχο, ὑγιὲς= επιθ. προσδ., τῇ ἀπιστία= δοτ. αιτίας, τοῦ μὴ ξυμπλεῖν= γεν. αντικειμενική.

καὶ αὐτῶν τινὰς διέφθειραν ἄν: Κύρια πρόταση./ διέφθειραν ἄν= P, τινὰς= A.P, αὐτῶν= γεν. διαιρετική.

οἷς ἐπέτυχον: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στη λέξη τινὰς./ ἐπέτυχον= P, οἷς= A.P.

εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση./ μὴ ἐκώλυσε= P, Νικόστρατος= Y.P.

Ὅρωντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γινόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον ἰκέται: Κύρια πρόταση./ καθίζουσιν= P, οἱ ἄλλοι= Y.P, ἐς τὸ Ἡραῖον= εμπροθ. τόπου, ἰκέται= επιρ. κτγ. σκοποῦ, Ὅρωντες= χρονική μτχ.-συν.Y.P, τὰ γινόμενα= A.μτχ-επιθ. μτχ (με Y.μτχ.το άρθρο της).

καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων: Κύρια πρόταση./ γίνονται= P, οὐκ ἐλάσσους= K.Y.P, τετρακοσίων= γεν.διαιρετική.

Ὁ δὲ δῆμος δείσας ἀνίστησιν τε αὐτοὺς πείσας : Κύρια πρόταση./ ἀνίστησιν= P, Ὁ δὲ δῆμος= Y.P, αὐτοὺς= A.P, δείσας= αιτιολογική μτχ.-συν.Y.P, πείσας= χρονική μτχ.-συν.Y.P.

μὴ τι νωτερίσωσιν: Δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση ως A. στη μτχ δείσας./ νωτερίσωσιν= P, τι= A.P σύστοιχο.

καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον: Κύρια πρόταση./ διακομίζει= P, ἐς τὴν νῆσον= εμπροθ. κατεύθυνσης, τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου= επιθ. προσδ., πρὸ τοῦ Ἡραίου= εμπροθ. τόπου.

καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκέῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο: Κύρια πρόταση./ διεπέμπετο= P, τὰ ἐπιτήδεια= A.P ἄμεσο, αὐτοῖς= A.P ἔμμεσο, ἐκέῖσε= επιρ. τόπου.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Την επόμενη ημέρα έφτασε στην Κέρκυρα ο Αθηναίος στρατηγός Νικόστρατος με δώδεκα καράβια και πεντακόσιους Μεσσηνίους οπλίτες και μεσολάβησε, για να συμφιλιωθούν οι δυο αντίπαλοι στο νησί. Επίσης έγινε συμμαχία με τους Αθηναίους. Καθώς ετοιμαζόταν να φύγει ο Νικόστρατος, οι αρχηγοί των δημοκρατικών τον έπεισαν να τους αφήσει πέντε δικά του καράβια, ώστε να αποθαρρυνθούν οι αντίπαλοι να κάνουν κίνημα και σαν αντάλλαγμα θα του έδιναν πέντε δικά τους με πληρώματα. Εκείνος δέχτηκε και αυτοί στρατολογούσαν στα καράβια αντιπάλους. Εκείνοι φοβήθηκαν και κάθισαν ικέτες στο ιερό των Διοσκούρων. Οι δημοκρατικοί θεώρησαν την ενέργειά τους αυτή εχθρική και ύποπτη και βρήκαν ευκαιρία να τους πάρουν όσα όπλα είχαν στα σπίτια τους. Με παρέμβαση του Νικόστρατου αποφεύχθηκαν αιματηρές συγκρούσεις. Τετρακόσιοι ολιγαρχικοί φοβούμενοι για την τύχη τους κάθισαν ικέτες στο ναό της Ἥρας. Οι δημοκρατικοί

φοβούμενοι κι αυτοί με τη σειρά τους μήπως προκληθεί κάποια εξέγερση τους έπεισαν να σηκωθούν από εκεί και να μεταφερθούν στο νησί απέναντι από το Ήραιο.

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ (τὴν επομένην): Κατὰ πάσα πιθανότητα ἡ χρονολογικὴ σειρά των γεγονότων ἔχει ως εξής: ἡ ἀθηναϊκὴ τριήρης ἔχει φύγει ἀπὸ τὴν Κέρκυρα μαζί με δημοκρατικούς Κερκυραίους γιὰ τὴν Αθήνα (κεφ.70). Μόλις ἔφτασε βρῆκε ἐκεῖ τους πρέσβεις των ὀλιγαρχικῶν (κεφ.71-72). Τότε πρέπει νὰ ἐστείλαν οἱ Αθηναῖοι τὸ Νικόστρατο που βρισκόταν στὴ Ναύπακτο με ἐντολὴ νὰ ἐπέμβει στὴν Κέρκυρα.

Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους: Ὁ Αθηναῖος στρατηγὸς θὰ ἐπιδείξει ἰδιαίτερη μετριοπάθεια στὸ χειρισμὸ τῆς κρίσης.

παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου (ἔφτασε ἀπὸ τὴ Ναύπακτο): Στὴ Ναύπακτο ἀγκυροβολοῦσε μόνιμα μοῖρα τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου λόγω τῆς καίριας θέσης τῆς περιοχῆς γιὰ τὸν ἐλεγχὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ των θαλάσσιων δρόμων πρὸς τὴ Δύση. Τα πλοῖα που εἶχε στὴ διάθεσή του ὁ Νικόστρατος ἦταν τριήρεις ἰδικὰ κατασκευασμένες γιὰ ἀποβάσεις, με χωρητικότητα 40-50 ὀπλισμένων ἀνδρῶν καὶ ἐλαφριές προκειμένου νὰ κινούνται εὐκόλα.

καὶ Μεσσηνίων: Πρόκειται γιὰ τους Μεσσηνίους ἐξόριστους που κατοικοῦσαν στὴ Ναύπακτο ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ γ' μεσσηνιακοῦ πολέμου (459 π.Χ.) καὶ αποτελοῦσαν τὰ μάχιμα πληρώματα τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου.

ξύμβασιν τε ἔπρασσε (διαπραγματεύτηκε με τὶς δυο παρατάξεις): Ὁ Νικόστρατος προσπαθεῖ νὰ ἀκολουθήσει συμβιβαστικὴ πολιτική. Ἡ χρῆση τοῦ παρατατικού δηλώνει ἀκριβῶς τὶς ἐπίπונες καὶ μακρές προσπάθειές του πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση. Οἱ ὅροι τῆς συμφωνίας ἦταν: α) νὰ δικαστοῦν οἱ δέκα κύριοι υπεύθυνοι τοῦ πραξικοπήματος των ὀλιγαρχικῶν στὸ νησί, ἀν καὶ εἶχαν εξαφανιστεῖ ἀπὸ τὸ νησί πρὶν γίνῃ αὐτὴ ἡ πρόταση, β) οἱ υπόλοιποι ὀλιγαρχικοὶ νὰ παραμείνουν στὴν Κέρκυρα, ἀφοῦ υπογράψουν συνθήκη εἰρήνης με τους δημοκρατικούς καὶ με τους Αθηναίους.

δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρίναι(νὰ δικάσουν τους δέκα πρωταίτιους): Πρόκειται γιὰ τους κατ' ἐξοχὴν υπαίτιους, δηλαδὴ αὐτοὺς που πῆραν μέρος στὴ σφαγὴ τοῦ βουλευτηρίου καὶ στὶς μάχες. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς οἱ πέντε θὰ ἦταν εὐλόγα οἱ ὀλιγαρχικοὶ που εἶχαν καταδικαστεῖ ἀρχικὰ γιὰ τὸ κόψιμο των χαράκων (70.4).

οἱ οὐκέτι ἔμειναν (που εἶχαν ἀλλωστε...πόλη): Μετὰ τὴ συμφωνία οἱ δέκα δὲν ἔμειναν γιὰ νὰ δικαστοῦν ἀλλὰ ἐφυγαν. Πιθανὸν θεωρεῖται ὅτι εἶχαν φύγει πρὶν ὁ Νικόστρατος κάνει τὶς προτάσεις του.

τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν... Ἀθηναίους (καὶ νὰ μην πειράξουν... με τους Αθηναίους): Ὁ Νικόστρατος με διαλλακτικότητα καὶ διπλωματικὴ ευστροφία προσπαθεῖ νὰ συμβιάσει τὶς ἀντίπαλες παρατάξεις καὶ νὰ ἰσχυροποιήσῃ τους δεσμούς Κερκυραίων καὶ Αθηναίων πάντοτε με γνώμονα τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας του.

ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (υπὸ τὸν ὄρο... καὶ φίλους): Οἱ Αθηναῖοι εἶχαν συμφέρον νὰ ὁμονοοῦν οἱ Κερκυραῖοι, ὥστε νὰ ἔχουν ἀκέραιες τὶς δυνάμεις τους στὸν πόλεμο κατὰ των Πελοποννησίων. Τὸ ζητούμενο επομένως γιὰ τὸ Νικόστρατο ἦταν ἡ συμφιλίωση των ἀντιμαχόμενων πολιτικῶν μερίδων στὸ νησί,

ώστε η συμμαχία της πατρίδας του με την Κέρκυρα να συναντήσει την ευρύτερη δυνατή αποδοχή.

Τι προσπαθεί να επιτύχει ο Νικόστρατος; Η διαλλακτική στάση του Νικόστρατου δείχνει το μετριοπαθή χαρακτήρα του, αλλά και τη συνείδηση που είχε ενάντια στον αδελφοκτόνο διχασμό. Οι πολιτικοί χειρισμοί του εξυπηρετούν τις άμεσες επιδιώξεις της Αθήνας, δηλ. την προσάρτηση του νησιού. Η ρευστότητα των πραγμάτων δεν ευνοούσε τη σύναψη μιας πλήρους συμμαχίας. Έτσι το πρώτο του μέλημα ήταν να αποκαταστήσει τη γαλήνη στο νησί και να συμφιλιώσει τις δυο αντίπαλες παρατάξεις.

Ο Νικόστρατος φτάνει στην Κέρκυρα και προσπαθεί να εξασφαλίσει συμφωνία ειρήνευσης ανάμεσα στους δημοκρατικούς και τους ολιγαρχικούς. Αφού αναφέρετε τους όρους αυτής της συμφωνίας, να την αξιολογήσετε από διπλωματική και στρατιωτική άποψη. Ο Νικόστρατος έχει φτάσει στην Κέρκυρα με σκοπό να επιτύχει συμφιλίωση μεταξύ των αντιμαχόμενων παρατάξεων και να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα της Αθήνας. Προτείνει και μετά από επίπονες και μακρές προσπάθειες (ξύμβασιν τε ἔπρασσε καὶ πείθει) επιτυγχάνει συμφωνία ειρήνευσης με δύο όρους: α) να δικαστούν οι δέκα πρωταίτιοι, δηλαδή αυτοί που πήραν μέρος στη σφαγή του βουλευτηρίου και στις μάχες, και β) να μετατραπεί η αμυντική συμμαχία (ἐπιμαχία) της Κέρκυρας με την Αθήνα σε πλήρη συμμαχία (ώστε τούς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζουν). (μονάδες 4) Ο Νικόστρατος με διαλλακτικότητα και διπλωματική ευστροφία προσπαθεί να συμβιβάσει δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς και ταυτόχρονα να ισχυροποιήσει τους δεσμούς Κερκυραίων και Αθηναίων πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας του. Οι Αθηναίοι με τη συμφωνία αυτή επιτυγχάνουν την προσάρτηση της Κέρκυρας στην Αθηναϊκή συμμαχία. Παράλληλα, η διατήρηση της ειρήνης στο νησί εξυπηρετεί τα συμφέροντα της Αθήνας, καθώς οι Κερκυραίοι θα αποτελούν στο εξής σταθερό σύμμαχο και θα μπορούν να συμμετέχουν με ακέραιες τις δυνάμεις τους στον πόλεμο κατά των Πελοποννησίων. Η συμφιλίωση των δύο πολιτικών παρατάξεων αποτελούσε προϋπόθεση, ώστε η συμμαχία Αθήνας-Κέρκυρας να συναντήσει την ευρύτερη δυνατή αποδοχή. Η συμφιλίωση αυτή ήταν ωφέλιμη και για την Κέρκυρα, γιατί έδινε τέλος σε έναν καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο, που διαρρήγνυε την κοινωνική συνοχή.

οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται (οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δημοκρατικῶν): Εκτός από τον Πειθία που δολοφονήθηκε υπήρχαν και άλλοι προστάτες (ηγετικά στελέχη) του δήμου των Κερκυραίων.

πείθουσιν αὐτὸν... Ξυμπέμψειν (τον ἐπείσαν... με δικά τους πληρώματα): Οι δημοκρατικοί φαίνεται ότι θεωρούν την παρουσία των αθηναϊκών πλοίων στην Κέρκυρα ως αποτρεπτικό μέσο της επιθετικότητας των αντιπάλων τους.

οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς (καὶ τότε... γὰρ πληρώματα): Οι δημοκρατικοί προσπαθοῦν ἔτσι να καταστήσουν ακίνδυνους τους αντιπάλους τους. Ανάλογη τακτική, δηλαδή την εκτόπιση των πολιτικών του αντιπάλων σε μέρη, όπου γίνονταν ακίνδυνοι, ακολούθησε και ο τύραννος της Σάμου Πολυκράτης.

Ποια ἦταν ἡ πρόταση τῶν ἀρχηγῶν τῶν δημοκρατικῶν στὸν Νικόστρατο καὶ σὲ τι ἀποσκοπούσε; . Ενώ ο Νικόστρατος, έχοντας εξασφαλίσει συμφωνία ειρήνευσης, επρόκειτο να αποπλεύσει από την Κέρκυρα, οι αρχηγοί των δημοκρατικών τον πείθουν να αφήσει στο νησί πέντε αθηναϊκά πλοία. Στη θέση τους οι ίδιοι θα του ἔδιναν ἴσο ἀριθμὸ κερκυραϊκῶν πλοίων, ἐπανδρωμένων με κερκυραϊκά

πληρώματα. Οι δημοκρατικοί φαίνεται ότι θεωρούσαν την παρουσία των αθηναϊκών πλοίων στην Κέρκυρα ως εγγύηση για τη διατήρηση της εξουσίας τους και ως αποτρεπτικό μέσο της επιθετικότητας των αντιπάλων τους. Παράλληλα, επανδρώνοντας τα κερκυραϊκά πλοία με ολιγαρχικούς επιδιώκουν να εκτοπίσουν τους αντιπάλους τους και να αποδυναμώσουν την ολιγαρχική παράταξη στο νησί. Οι ηγέτες των δημοκρατικών δεν αποσκοπούσαν μόνο στην πολιτική τους επικράτηση, αλλά εκδικούμενοι τους πολιτικούς αντιπάλους τους επιδίωκαν την εξόντωσή τους

δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσιν (ἀλλὰ αὐτοὶ φοβήθηκαν... στην Αθήνα): Μετά τα γεγονότα που προηγήθηκαν εύλογα οι ολιγαρχικοί αισθάνονται δυσπιστία και φόβο για τις προθέσεις των δημοκρατικών. Εύκολα μπορούσαν να τις. Επίσης μπορούσαν να φανταστούν τη στάση των Αθηναίων απέναντί τους. Θα μπορούσαν να οδηγηθούν στην Αθήνα και να τιμωρηθούν. Εξάλλου οι Αθηναίοι είχαν ήδη εκδηλώσει τη διάθεση να τιμωρήσουν τους Κερκυραίους ολιγαρχικούς ως νεωτερίζοντες (72.1). Φοβούνται την εκδίκηση των δημοκρατικών, γιατί έχει προηγηθεί το δικό τους αιματηρό πραξικόπημα και γιατί το χάσμα που χώριζε τις κοινωνικές τάξεις στην Κέρκυρα ευνοούσε τις πράξεις βίας.

ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερὸν (στο ἱερὸ των Διοσκούρων): Δεν είναι γνωστή η θέση του ιερού αυτού. Η καταφυγή στο ιερό συνιστά ικεσία και, όπως είναι γνωστό, οι ικέτες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα. Οι Διόσκουροι (Κάστορας και Πολυδεύκης) ήταν δίδυμοι ήρωες γιοι της Λήδας και του Δία. Η λατρεία τους έχει τις ρίζες της στη Σπάρτη, όπου τους τιμούσαν ως προστάτες του σπαρτιατικού κράτους. Λατρεύονταν επίσης σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και ως προστάτες των ναυτικών σε μια πόλη με τόσο αναπτυγμένη ναυτιλία ήταν επόμενο να υπάρχει ιερό των δίδυμων αδελφών.

δείσαντες - Ὁρῶντες : Με τις φράσεις όπου το βάρος πέφτει στις μετοχές του δείδω και του ὀρώ: «δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἀποπεμφθῶσι», «ὀρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γινόμενα». Στη μια περίπτωση φοβήθηκαν για κάτι μελλοντικό (πραγματικός βέβαια φόβος), στην άλλη βλέπουν τι γίνεται, τι συμβαίνει και καταφεύγουν στην ικεσία. Το τέλος του εμφυλίου θα επαληθεύσει τους φόβους τους με τρόπο τραγικό.

Γιατί οι ολιγαρχικοί καταφεύγουν στο ιερό των Διοσκούρων; Ποια ήταν η σημασία της ικεσίας στην αρχαιότητα; Οι δημοκρατικοί στην πρσπάθειά του; να αποδυναμώσουν τους ολιγαρχικούς χρησιμοποιούν την τακτική της απομάκρυνσης των αντιπάλων τους σε μέρη στα οποία κα είχαν περιορισμένη δράση. Γι' αυτόν τον λόγο λοιπόν άρχισαν να επανδρώνουν με ολιγαρχικούς τα πλοία που θα αντάλασσαν με τον Νικόστρατο. Οι ολιγαρχικοί με τη σειρά τους, επιλέγουν να καταφύγουν ως ικέτες στον ναό των Διοσκούρων, επειδή φοβούνται (δείσαντες), και μάλιστα ο φόβος τους αυτός παρουσιάζεται από τον Θουκυδίδη ως προσδοκώμενος (μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι). Θεωρούν δηλαδή ότι μπορούν να οδηγηθούν στην Αθήνα και να τιμωρηθούν, καθώς υπήρχε ανάλογο προηγούμενο με την αποστολή ολιγαρχικών πρέσβων στην Αθήνα. Φοβούνται, επίσης, την εκδίκηση των δημοκρατικών αφενός επειδή είχε προηγηθεί το δικό τους βίαιο πραξικόπημα αφετέρου γιατί το κλίμα έντασης και αμοιβαίας καχυποψίας που επικρατούσε στην Κέρκυρα, ευνοούσε βίαιες ενέργειες. Επομένως, αισθάνονται φόβο και δυσπιστία τόσο για τις προθέσεις των δημοκρατικών όσο και για τη στάση των Αθηναίων απέναντί τους, αφού έχουν εκδηλώσει τη διάθεση να τους τιμωρήσουν ως υποκινητές στάσης. Με την ενέργειά τους αυτή πιστεύουν ότι θα αποφύγουν τη σύλληψη, αφού οι ικέτες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά, τα οποία βρίσκονταν υπό την προστασία του θεού, και οποιαδήποτε προσπάθεια να παραβιαστεί το άσυλο με σκοπό είτε την απομάκρυνση-σύλληψη είτε

την κακοποίηση των ικετών εθεωρείτο πράξη ιερόσυλη. Πιστευόταν μάλιστα ότι η παραβίαση του ασύλου επέφερε πάντοτε συμφορές στο πρόσωπο ή στην πόλη που τη διέπραττε.

Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο (ο Νικόστρατος... να σηκωθούν από εκεί): Ορισμένοι μελετητές θεωρούν ότι το ρήμα **ἀνίστη** έχει αποπειρατική σημασία. Άλλοι παρατήρησαν ότι εδώ δεν πρόκειται για απλή απόπειρα αλλά για αληθινή εκτέλεση. Ωστόσο μια τέτοια ερμηνεία αντίκειται στο **ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν**. Φαίνεται ότι ο Νικόστρατος δεν μπόρεσε να πείσει τους ικέτες να μπουκίσουν στα πλοία, όπως μαρτυρεί και η φράση **τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία**. Το δε **παρεμυθεῖτο** δηλώνει τις προσπάθειες του Νικόστρατου να απαλλάξει τους ολιγαρχικούς από το φόβο, γεγονός που δείχνει τον ήπιο και μετριοπαθή χαρακτήρα του.

ὁ δῆμος... ἀπιστία (οι δημοκρατικοί... με τον στόλο): Η άρνηση των ολιγαρχικών που είχαν καταφύγει ως ικέτες στο ιερό των Διοσκούρων να επιβιβαστούν στα πλοία μαζί με το Νικόστρατο και με δεδομένο το κλίμα φόβου και αμοιβαίας καχυποψίας που επικρατούσε, οδηγεί τους δημοκρατικούς στο συμπέρασμα ότι οι αντίπαλοι τους σκέπτονται ένοπλη αντιμετώπιση. Ο Θουκυδίδης ωστόσο τονίζει ότι οι δημοκρατικοί βρήκαν ως πρόφαση τη στάση των ικετών-ολιγαρχικών και, αφού οπλίστηκαν, πήγαν στα σπίτια των αντιπάλων τους, τους αφαίρεσαν τα όπλα και θα σκότωναν όσους βρήκαν μπροστά τους, αν δεν τους εμποδίζει ο Νικόστρατος.

εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε(αν ο Νικόστρατος δεν τους είχε εμποδίσει): Συνολικά η πολιτική του Νικόστρατου υπήρξε διαλλακτική και η παρέμβασή του σωτήρια για έναν αριθμό ολιγαρχικών. Η στάση του καθορίζεται με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας του, αλλά εξηγείται επίσης από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν είχε άμεση ανάμειξη στα φοβερά πολιτικά πάθη των Κερκυραίων.

γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων (δεν ήταν λιγότεροι από τετρακόσιους): Σχολιάζοντας το μεγάλο αυτόν αριθμό των 400, ορισμένοι μελετητές επισημαίνουν ότι 400 άτομα δεν μπορούσαν να χωρέσουν σε 5 πλοία, διότι κάθε πλοίο εκτός από τους κωπηλάτες μπορούσε να χωρέσει μόνο 42 άνδρες. Επομένως η λ. **ἄλλοι** σημαίνει και άλλοι ολιγαρχικοί, εκτός δηλαδή αυτών που κλήθηκαν να επανδρώσουν τα πλοία και αυτών που κατέφυγαν στο ιερό των Διοσκούρων.

ὁ δὲ δῆμος... διεπέμπετο (οι δημοκρατικοί... έστειλαν και τρόφιμα): Ο Θουκυδίδης καταγράφει την αντίδραση των δημοκρατικών στις ενέργειες των ολιγαρχικών. Φωτίζει διαδοχικά τις πράξεις όλων των παραγόντων που διαμορφώνουν τα γεγονότα.

ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον (στο νησί αντίκρυ στο Ἡραίο): Πρόκειται για το νησί Πτυχία, το σημερινό δηλαδή Βίδο. Άλλοι μελετητές υποστηρίζουν ότι πρόκειται για τη θέση, όπου βρίσκεται η σημερινή πόλη της Κέρκυρας, που χωριζόταν τότε από την ξηρά με ένα κανάλι.

Ο Νικόστρατος τηρεῖ μετριοπαθή στάση απέναντι στους ολιγαρχικούς της Κέρκυρας. Να αναφέρετε και να αξιολογήσετε τις ενέργειες του Αθηναίου στρατηγού που καταδεικνύουν αυτή τη μετριοπάθεια. Ο Νικόστρατος έχει φτάσει στην Κέρκυρα με σκοπό να επιτύχει συμφιλίωση μεταξύ των αντιμαχόμενων

παρατάξεων και να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα της Αθήνας. Στην προσπάθειά του αυτή χρησιμοποιεί μετριοπαθή πολιτική για να προσεγγίσει τους ολιγαρχικούς Κερκυραίους. Συγκεκριμένα, όταν οι ολιγαρχικοί κατέφυγαν ως ικέτες στον ναό των Διόσκουρων από φόβο για τις προθέσεις των δημοκρατικών, ο Νικόστρατος με την προσπάθειά του να πείσει τους ολιγαρχικούς να επιβιβαστούν στα πλοία, χωρίς να καταφύγει σε βίαιες ενέργειες, με την προστατευτική συμπεριφορά του, με τον σεβασμό στους ολιγαρχικούς που είχαν καταφύγει ως ικέτες στα ιερά (αυτούς αντίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο) αποδεικνύει αυτή τη διαλλακτικότητα. Στη συνέχεια, όταν οι δημοκρατικοί αφαίρεσαν τα όπλα των ολιγαρχικών από τις οικίες τους, θα σκότωναν όσους συναντούσαν στον δρόμο τους, αν δεν παρενέβαινε ο Νικόστρατος για να εμποδίσει την αιματοχυσία (εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν). Η παρέμβαση του Νικόστρατου υπήρξε πράγματι σωτήρια για τους ολιγαρχικούς, και η συμπεριφορά του καθορίζεται τόσο από την εξασφάλιση των συμφερόντων της πατρίδας του, που ήθελε τον προσεταιρισμό της Κέρκυρας στην αθηναϊκή συμμαχία με ακέραιες τις δυνάμεις της και συμφιλιωμένο τον λαό της, όσο και από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν ήταν άμεσα αναμειγμένος στα πολιτικά πάθη του εμφυλίου της Κέρκυρας. Οι ενέργειές του φανερώνουν πολιτική γνώση και διπλωματική ευστροφία. Γενικότερα, με τη φιλόδοξη στάση του επιδιώκει να αποτρέψει την αναζωπύρωση των πολιτικών παθών.

Στη φάση αυτή της εμφύλιας σύγκρουσης οι δημοκρατικοί είχαν επικρατήσει απόλυτα ή όχι; Δεν είχαν επικρατήσει απόλυτα ή πάντως δεν ένιωθαν ακόμα ασφαλείς, όπως φαίνεται από όλες σχεδόν τις ενέργειες, τα συναισθήματα και τις προθέσεις που εκδηλώνουν. Ζητούν από τον Νικόστρατο να αφήσει πέντε πλοία, ζητούν να απομακρύνουν τους αντιπάλους τους, υποπτεύονται ότι δεν είχαν καλούς σκοπούς και, τέλος, φοβούνται «μή τι νεωτερίσωσιν», όταν έχουν καταφύγει ικέτες στο ιερό. Αυτό σημαίνει ότι οι ολιγαρχικοί είχαν υποστήριξη, ομοϊδεάτες αρκετούς. Άλλωστε η μεταφορά τους έχει στόχο να τους απομονώσει από τους ομόφρονές τους σε ένα χώρο που θα τους φρουρούσαν ασφαλέστερα.

Γιατί η συμφιλιωτική συνθήκη μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών ήταν εύθραυστη; Οι λόγοι ήταν οι εξής: α) η αντιπαλότητα μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών την περίοδο εκείνη είχε μεταφερθεί από το πολιτικό επίπεδο στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Οι δημοκρατικοί υπερίχαν αριθμητικά των ολιγαρχικών, οι τελευταίοι όμως διέθεταν περισσότερα οικονομικά μέσα, β) η συνθήκη υπογράφηκε από τους ολιγαρχικούς κάτω από πίεση.

Ο Νικόστρατος γνώριζε ότι η συνθήκη ήταν εύθραυστη; Φυσικά και το γνώριζε κι αυτό φαίνεται καθαρά από τις ακόλουθες ενέργειές του:

- αποδέχτηκε την πρόταση των δημοκρατικών να μείνουν στην Κέρκυρα πέντε αθηναϊκά πλοία, τα οποία θα βοηθούσαν τους δημοκρατικούς σε περίπτωση που ξεσηκώνονταν οι ολιγαρχικοί.
- Δέχτηκε να πάρει μαζί του πέντε Κερκυραϊκά πλοία επανδρωμένα με ολιγαρχικούς, έτσι ώστε να απομακρυνθούν πολλοί ολιγαρχικοί από το νησί.
- εμψυχώνει τους ολιγαρχικούς που είχαν καταφύγει φοβισμένοι στο ναό των Διοσκούρων.
- αποτρέπει τα δολοφονικά σχέδια των δημοκρατικών εναντίον των ολιγαρχικών.

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της νομοτέλειας που διακρίνει τον τρόπο γραφής του Θουκυδίδη. Τα γεγονότα συνδέονται μεταξύ τους με

σχέση **αιτίου-αποτελέσματος**. Συγκεκριμένα:

ΑΙΤΙΟ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
- Ο Νικόστρατος φτάνει στην Κέρκυρα. - Ο Νικόστρατος αφήνει πέντε πλοία, για να είναι σε μειονεκτική θέση οι ολιγαρχικοί. - Ο Νικόστρατος δεν κατόρθωσε να απομακρύνει τους ολιγαρχικούς από το ναό των Διοσκούρων. - Οι δημοκρατικοί αφοπλίζουν τους ολιγαρχικούς. - Οι δημοκρατικοί φοβήθηκαν πιθανή αναταραχή από τους ικέτες του Ηραίου.	→ Διαπραγματεύεται συμφωνία ολιγαρχικών - δημοκρατικών. → Οι Κερκυραίοι επανδρώνουν τα πλοία που θα δώσουν στο Νικόστρατο με ολιγαρχικούς. → Οι δημοκρατικοί αφοπλίζουν τους ολιγαρχικούς λόγω της δυσπιστίας των ολιγαρχικών πληρωμάτων. → Οι υπόλοιποι ολιγαρχικοί κάθονται ως ικέτες στο Ήραιο. → Μεταφέρουν τους ικέτες του Ηραίου στο νησί Βίδο.

Τα πρόσωπα του αποσπάσματος:

Να αξιολογηθούν από διπλωματική και στρατιωτική άποψη οι ενέργειες του Νικόστρατου. Να σκιαγραφήσετε το χαρακτήρα του Αθηναίου στρατηγού με βάση τις ενέργειες του αυτές. Ο Νικόστρατος επιδεικνύει μετριοπάθεια και διαλλακτικότητα στο χειρισμό της κρίσης. Τελειώνει την εσωτερική διαμάχη στο νησί με την συμφιλίωση των δύο παρατάξεων. Για να μην εντείνει τη δυσανεξία των ολιγαρχικών συμφωνεί να περιοριστεί η απόδοση ευθυνών στους δέκα βασιικούς υπαίτιους. Οι υπόλοιποι ολιγαρχικοί δεν θα υποστούν κυρώσεις και θα συναινέσουν στο να συνάψει η Κέρκυρα συμμαχία με την Αθήνα. Ο Νικόστρατος με διαλλακτικότητα και διπλωματική ευστροφία προσπαθεί, επομένως, να συμβιβάσει τις αντίπαλες παρατάξεις και να ισχυροποιήσει τους δεσμούς Κερκυραίων και Αθηναίων πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας του.

Η επόμενη κίνηση του Νικόστρατου ήταν να δεχτεί το αίτημα των δημοκρατικών να αφήσει πέντε από τα πλοία του στο νησί. Το αντάλλαγμα ήταν ισάριθμα πλοία επανδρωμένα με Κερκυραίους. Οι δημοκρατικοί φαίνεται ότι θεωρούσαν την παρουσία των αθηναϊκών πλοίων στην Κέρκυρα ως αποτρεπτικό μέσο της επιθετικότητας των αντιπάλων τους. Με την πράξη αυτή, ο Νικόστρατος όντας έξυπνος και διορατικός κατανοεί το εύθραυστο της συμφιλίωσης που είχε μόλις επιτευχθεί, καθώς και τη διάθεσή του να στηρίξει τους δημοκρατικούς. Όταν όμως οι δημοκρατικοί προσπάθησαν να επανδρώσουν τα πλοία με τους αντιπάλους τους κι εκείνοι προσέφυγαν ικέτες στο ιερό, ο Νικόστρατος με ηρεμία επιχείρησε να τους σηκώσει από εκεί και να τους καθησυχάσει. Το ρήμα παρεμυθείτο του κειμένου δηλώνει τις προσπάθειες του Νικόστρατου να απαλλάξει τους ολιγαρχικούς από το φόβο, γεγονός που δείχνει τον ήπιο και μετριοπαθή χαρακτήρα του.

Επίσης, όταν οι οπλισμένοι δημοκρατικοί άρχισαν να αφοπλίζουν τους ολιγαρχικούς, εμπόδισε τους δημοκρατικούς από το να σκοτώσουν τους ολιγαρχικούς που έτυχε να συναντήσουν μακριά από το ναό, όπου οι περισσότεροι είχαν καταφύγει ικέτες. Η ανθρωπιστική και φιλειρηνική αυτή στάση του Νικόστρατου φανερώνουν από την μια τη διαλλακτικότητα που τον χαρακτηρίζει και από την άλλη τη συνέπεια με την οποία επιδίωξε να επιτύχει τον πολιτικό του στόχο, την συμφιλίωση των δημοκρατικών με τους ολιγαρχικούς και τη σύναψη συμμαχίας.

Συνολικά η πολιτική του Νικόστρατου υπήρξε διαλλακτική και η παρέμβασή του σωτήρια για έναν αριθμό ολιγαρχικών. Η στάση του καθορίζεται με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας του, αλλά εξηγείται επίσης από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν είχε άμεση ανάμειξη στα φοβερά πολιτικά πάθη των Κερκυραίων.

Ο Νικόστρατος, επομένως, μπορεί να χαρακτηριστεί ως διαλλακτικός, μετριοπαθής, ήρεμος, διορατικός, έξυπνος, ανθρωπιστής, συνετός δημοκράτης, διπλωμάτης, φιλειρηνιστής, νηφάλιος, πατριώτης, υπομονετικός, με σεβασμό απέναντι στον αντίπαλο, με πολιτική ευθικρσία.

Κερκυραίοι δημοκρατικοί= καχύποπτοι, εκδικητικοί, εκμεταλλεύονται την στήριξη των αθηναίων και ψάχνουν τρόπο να απαλλαγούν από τους ολιγαρχικούς.

Κερκυραίοι ολιγαρχικοί= καχύποπτοι και δύσπιστοι απέναντι σε όλους. Δεν ξεχνούν το αρνητικό κλίμα που είχαν δημιουργήσει οι ίδιοι πιο πριν. Βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και προσπαθούν να σωθούν καταφεύγοντας στα ιερά ως ικέτες.

Η χρήση του ενεστώτα: παρουσιάζονται ευκρινέστερα, ζωντανά και ανάγλυφα οι ενέργειες του Νικόστρατου, για να δοθεί πληρέστερα η δυναμική τους στην εξέλιξη των πραγμάτων. Οι τύποι **άνιστη τε καὶ παρεμυθεῖτο** είναι αποπειρατικοί παρατατικοί.

Παράλληλο κείμενο(Τ.Θ): «Ἐτσι οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐγίναν αἰτία ν' ἀπλωθῇ σ' ὅλο τον ἐλληνικὸ κόσμον κάθε μορφὴ κακίας καὶ τὸ ἥθος, που εἶναι τὸ κύριο γνώρισμα τῆς ευγενικῆς ψυχῆς, κατάντησε νὰ εἶναι καταγέλαστο κ' ἐξαφανίστηκε. Ὁ ανταγωνισμὸς δημιούργησε ἀπόλυτη δυσπιστία καὶ δὲν υπήρχε τρόπος που νὰ μπορῇ νὰ τὴν διαλύσῃ, οὔτε ἐγγυήσεις οὔτε ὅρκοι φοβεροί. Ὅλοι, ὅταν επικρατοῦσαν, ξέροντας ὅτι δὲν υπήρχε ἐλπίδα νὰ κρατηθοῦν μόνιμα στὴν ἐξουσία, προτιμοῦσαν, ἀντὶ νὰ δώσουν πίστη στοὺς ἀντιπάλους τοὺς, νὰ πάρουν τὰ μέτρα τοὺς γιὰ νὰ μὴν πάθουν οἱ ἴδιοι». Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 83.1-2 [Μετάφραση: Ἀγγελὸς Βλάχος] **Οι παρατηρήσεις του Θουκυδίδα για την ανθρώπινη συμπεριφορά στο μεταφρασμένο κείμενο επιβεβαιώνονται από την αφήγηση των γεγονότων στην Κέρκυρα (στο πρωτότυπο κείμενο); ΑΠ.:** Ὁ ἐμφύλιος τῆς Κέρκυρας δίνει τὴ δυνατότητα στὸν Θουκυδίδη νὰ διατυπώσῃ τὶς γενικὲς παρατηρήσεις του γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου. Ἀν καὶ οἱ δημοκρατικοὶ φαίνεται νὰ ἔχουν ἐξασφαλίσῃ τὴν πολιτικὴ τοὺς επικράτηση στὴν Κέρκυρα, φοβοῦνται ὅτι δὲν θὰ κατορθώσουν «νὰ κρατηθοῦν μόνιμα στὴν ἐξουσία». Ἀν καὶ ἔχει ἐπιτευχθεῖ ἕνας συμβιβασμὸς, δὲν ἐμπιστεύονται τοὺς ολιγαρχικοὺς, «ἀντὶ νὰ δώσουν πίστη στοὺς ἀντιπάλους τοὺς προτιμοῦν νὰ πάρουν μέτρα». Ζητοῦν γιὰ παράδειγμα ἀπὸ τὸν Νικόστρατο νὰ ἀφήσῃ πέντε ἀθηναϊκὰ πλοία καὶ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς ἀντιπάλους τοὺς, γιὰτὶ υποπτεύονται ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶχαν καλοὺς σκοποὺς. Εἰδικότερα, ἡ ἐπ'ἀνδρῶν τῶν πέντε πλοίων με ολιγαρχικοὺς Κερκυραίους ἀποτελοῦσε δόλιο τέχνασμα τῶν δημοκρατικῶν, γιὰ νὰ τοὺς καταστήσουν ἀκίνδυνους. Εὐλόγα οἱ ολιγαρχικοὶ αἰσθάνονται δυσπιστία καὶ φόβο τόσο γιὰ τὶς προθέσεις τῶν δημοκρατικῶν ὅσο καὶ γιὰ τὴ στάση τῆς Ἀθήνας ἀπέναντί τοὺς, καὶ γι' αὐτὸ καταφεύγουν ἰκέτες στὸ ἱερὸ τῶν Διοσκούρων. Τὴν «ἀπόλυτη δυσπιστία που δημιούργησε ὁ ανταγωνισμὸς», τὴν πολιτικὴ ἀντιπαράθεση, φαίνεται ὅτι «δὲν υπήρχε τρόπος που νὰ μπορῇ νὰ τὴν διαλύσῃ, οὔτε ἐγγυήσεις οὔτε ὅρκοι φοβεροί». Ὁ πόλεμος διδάσκει στοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνονται χειρότεροι καὶ υπονομεύει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): «[7] Τὶς εὐλόγες προτάσεις τῶν ἀντιπάλων τὶς δέχονταν με υστεροβουλία καὶ ὄχι με εὐκρίνεια γιὰ νὰ φυλαχτοῦν ἀπὸ ἕνα κακὸ ἀν οἱ ἄλλοι ἦσαν πιο δυνατοί. Καὶ προτιμοῦσαν νὰ ἐκδικηθοῦν γιὰ κάποιο κακὸ ἀντὶ νὰ

προσπαθήσουν να μην το πάθουν. Όταν έκαναν όρκους για κάποια συμφιλίωση, τους κρατούσαν τόσο μόνο όσο δεν είχαν την δύναμη να τους καταπατήσουν, μη έχοντας να περιμένουν βοήθεια από αλλού. Αλλά μόλις παρουσιαζόταν ευκαιρία, εκείνοι που πρώτοι είχαν ξαναβρεί το θάρρος τους, αν έβλεπαν ότι οι αντίπαλοι τους ήσαν αφύλαχτοι, τους χτυπούσαν κ' ένοιωθαν μεγαλύτερη χαρά να τους βλάψουν εξαπατώντας τους, παρά χτυπώντας τους ανοιχτά. Θεωρούσαν ότι ο τρόπος αυτός όχι μόνο είναι πιο ασφαλής αλλά και βραβείο σε αγώνα δόλου». Θουκυδίδου Ιστορία, 3, 82.7 *Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος. **Σε ποια σημεία των δυο κειμένων που σας έχουν δοθεί επιβεβαιώνεται η έλλειψη εμπιστοσύνης και η καχυποψία μεταξύ των πολιτών εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου; ΑΠ.:** Σε περίοδο εμφυλίου πολέμου διαπιστώνεται η ηθική αλλοίωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αξίες παραδοσιακές που συνεχουν την κοινωνία και εξασφαλίζουν την κοινωνική σταθερότητα υπονομεύονται. Ειδικότερα, η επάνδρωση των πέντε πλοίων με ολιγαρχικούς Κερκυραίους αποτελούσε δόλιο τέχνασμα των δημοκρατικών για την εκτόπιση των πολιτικών τους αντιπάλων. Η άρνηση των ολιγαρχικών για επιβίβαση εδράζεται στην καχυποψία τους για τις προθέσεις των δημοκρατικών και δημιουργεί αντίστοιχα στους δημοκρατικούς την ευκαιρία προσχηματικής ερμηνείας για μία ένοπλη αντεπίθεση. Με δεδομένο το κλίμα φόβου και καχυποψίας που επικρατούσε στο νησί, η συγκέντρωση τουλάχιστον τετρακοσίων ολιγαρχικών στο Ήραιο προκαλεί τη δυσπιστία των δημοκρατικών και νομοτελειακά την αντίδραση τους. Έτσι, ο εμφύλιος της Κέρκυρας δίνει τη δυνατότητα στον Θουκυδίδη να διατυπώσει τις γενικές παρατηρήσεις του για την ανθρώπινη φύση κατά τη διάρκεια του πολέμου. Διαπιστώνει, λοιπόν, την υστεροβουλία και την ανειλικρίνεια απέναντι στις προτάσεις των αντιπάλων ως μέσο προστασίας από τον δυνατότερο. Η εκδικητικότητα και η παραβίαση των όρκων αποτελούσαν ένδειξη δύναμης και τυχοδιωκτικής συμπεριφοράς και συντελούσαν στην ηθική εξαχρείωση. Η δυσπιστία, ο καιροσκοπισμός και τα ύπουλα μέσα κυριαρχούν και αξιοποιούνται στον αγώνα δόλου για την επικράτηση.

Λεξιλογικές ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

75.1-75.4.1

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: ξυγχωρήσαι, κρίναι, δήμου, προστάται, πληρώσαντες. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).
2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αγωγός, κρίσιμος, ταραχοποιός, ελλιπής, δειλός.
3. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της Νέας Ελληνικής για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: επιγιγνομένη, βοηθών, έπρασσε, πείθει, έμειναν.
4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. πρόβατο	α. επιγιγνομένη
2. γονιός	β. στρατηγός
3. διαγωγή	γ. ναυσί
4. επινόηση	δ. ξύμβασιν

5. πιστός 6. πιθάρι 7. επίνειο	ε. πείθει
--------------------------------------	-----------

5. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. παραγίνεται 2. ἔμειναν 3. νομίζειν 4. καταλιπεῖν 5. κατέλεγον	α. παράνομος β. διαλογή γ. απόγονος δ. γνώση ε. διαμονή ζ. κατάληψη η. ἔλλειψη

6. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. στρατηγός 2. ξύμβασιν 3. νομίζειν 4. προστάται 5. παρεμυθεῖτο	α. στάση β. συμβολικός γ. προθυμία δ. βασικός ε. σύναξη ζ. προνόμιο η. μυθολογία

75.2-75.5

1. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: καταλιπεῖν, ξυμπέμψειν, ξυμπλεῖν, ὀρῶντες, δείσας.

2. Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο: διάλειμμα, κατάλογος, στάση, αφθαρσία, δέος.

3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. πείθουσιν 2. καταλιπεῖν 3. κατέλεγον 4. ξυμπλεῖν 5. ἀνίστησι	α. υπόλοιπος β. συλλογή γ. περίλυπος δ. κατάληψη ε. πειστικός ζ. πλοίαρχος η. ανάσταση

4. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: πληρώσαντες, ἔπειθεν, ἔλαβε, ἐπέτυχον, διέφθειραν.

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: νόηση, ανισότητα, πομπός, κατοικία, νεολαία.

6. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εκπομπή, κάθισμα, επιμύθιο, ανθυγιεινός, αδιανόητος.

7. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β

περισσεύουν.

A	B
1. ανάταση 2. πειρατής 3. αποπομπή 4. διάπραξη 5. σύμπλευση 6. υπόλοιπο 7. διάσταση	α. πράξας β. άποπλεύσεσθαι γ. προστάται δ. καταλιπεῖν ε. ξυμπέμψειν

8. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: έλλειψη, πρόλογος, δέος, μυθώδης, πρόσληψη.

9. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: άποπλεύσεσθαι, πληρώσαντες, άνίστη, έκώλυσε, διακομίζει.

10. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έμελλεν, καταλιπεῖν, δείσαντες, διανοουμένων, γίνονται.

11. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. καταλιπεῖν 2. άνίστη 3. διανοουμένων 4. όρῶντες 5. διακομίζει	α. υπόλειμμα β. κατάληψη γ. κόμιστρο δ. επανάσταση ε. αναστολή ζ. κατανόηση η. διορατικός

12. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. καταλιπεῖν 2. άνίστη 3. διανοουμένων 4. όρῶντες 5. διακομίζει α	α. διάλειμμα β. κατάληψη γ. κόμιστρο δ. διάσταση ε. αναστολή ζ. προνοητικός η. διορατικότητα

Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ

1. **καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς:**
Να γράψετε τις προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στον ενεστώτα.
2. **Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι ... ἐς τὸ τῶν Διοσκοῦρων ἱερὸν:** Να γράψετε την περίοδο θεωρώντας ὅτι αναφέρεται σε ἓναν μόνον πολιτικό αντίπαλο των δημοκρατικῶν.
3. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στη γενική και κλητική ενικού και στη γενική και πληθυντικού: **στρατηγός, ναυσί, όπλίταις, ξύμβασιν, άνδρας, σπονδάς, προφάσει, ικέται, νήσον.**
4. Να γράψετε ὅ,τι σας ζητείται για κάθε τύπο:

παραγίνεται: τον ίδιο τύπο στον αόριστο β'

ἔπρασε: απαρέμφατο αορίστου ε.φ

πείθει: τον ίδιο τύπο στον παρακείμενο

ἔμειναν/ νομίζουν: τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα

καταλιπεῖν: ε.α στο β' ενικό πρόσωπο

ἀποπεμφθῶσι/ ἔλαβε/ ἐπέτυχον: ε.α

5. Να γράψετε σε τρεις στήλες τα συνηρημένα ρήματα του κειμένου (στην πρώτη τα σε - άω, στη δεύτερη τα σε - έω, στην τρίτη τα σε -όω) και να σχηματίσετε το δεύτερο ενικό πρόσωπο του ενεστώτα σε όλες τις εγκλίσεις, στη φωνή που βρίσκονται.
6. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου που εισάγονται με το ως και το ώστε.
7. **κρῖναι, οἰκεῖν, ἀποπλεύσεσθαι, καταλιπεῖν, ξυμπέμψειν:** Να τοποθετήσετε τα απαρέμφατα στον παρακάτω πίνακα, να σημειώσετε το είδος και τη θέση τους στο λόγο και να συμπληρώσετε το ρήμα από το οποίο εξαρτάται καθένα.

Απαρέμφατο ειδικό	τελικό	υποκ.	αντικ.	ρήμ. εξάρτησης

Ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς κ α τ α ν ὀ η σ η ς κ ε ι μ ἔ ν ο υ

1. Η πρώτη ημιπερίοδος διακρίνεται για τη μεγάλη ακρίβεια στην παράθεση των πληροφοριών. Με ποιο τρόπο πετυχαίνει ο ιστορικός την ακρίβεια στην ιστορική αφήγηση; (Να αναφέρετε λεπτομέρειες)
2. Με ποιες συγκεκριμένες ενέργειες και προτάσεις επιχείρησε ο Νικόστρατος να βοηθήσει τους δημοκρατικούς; Ήταν, κατά τη γνώμη σας, αναμενόμενη τέτοιου είδους βοήθεια;
3. Ο ιστορικός μας πληροφορεί ότι ο Νικόστρατος έφτασε στην Κέρκυρα για να βοηθήσει (βοηθών). Σε ποιους απευθύνονταν οι ενέργειες και οι προτάσεις του; Ποιοι θα ήταν ωφελημένοι, αν εφαρμόζονταν; Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας.
4. Τι αντιπρότειναν οι δημοκρατικοί, ποιοι λόγοι υπαγόρευαν την πρότασή τους και γιατί, κατά τη γνώμη σας, την αποδέχτηκε ο Νικόστρατος;
5. Γιατί οι δημοκρατικοί θέλησαν να στρατολογήσουν στα πλοία τούς πολιτικούς τους αντιπάλους;
6. Ποια στοιχεία δείχνουν τη μετριοπάθεια του Νικόστρατου και πώς εξηγείται η στάση του αυτή;
7. Να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα του Αθηναίου στρατηγού.
8. ώστε τούς αυτούς έχθρους καὶ φίλους νομίζουν: Από ποια σκοπιμότητα υπαγορεύεται η πρόταση του Νικόστρατου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
9. Ποιος ήταν ο στόχος της εξωτερικής πολιτικής των Αθηναίων, όπως προκύπτει από το κείμενο, και τι πέτυχε ο Νικόστρατος;
10. Από ποια αιτία υπαγορεύτηκε η πρόταση των επικεφαλής των δημοκρατικών για αμοιβαία ανταλλαγή πλοίων;
11. ως οὐδὲν αὐτῶν ... ἀπιστία: α) Πώς ερμηνεύουν οι δημοκρατικοί την άρνηση των ολιγαρχικών να επανδρώσουν τα πλοία; β) Ποιες προθέσεις εκδηλώνουν ως απάντηση στην άρνηση και ποιες από αυτές πραγματοποιούν;
12. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι: Ήταν δικαιολογημένος ο φόβος των ολιγαρχικών; Να απαντήσετε με βάση και τα προηγούμενα κεφάλαια.
13. ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γινόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἰκέται: α) Τι οδηγεί τους ολιγαρχικούς να καταφύγουν για δεύτερη φορά στο ναό; β) Πώς επισημαίνει ο

- ιστορικός τη διαφορά της κατάστασης από την πρώτη στη δεύτερη ικεσία;
 14. τὰ ἐπιτήδεια ἐκέισε αὐτοῖς διεπέμπετο: Τι φανερώνει η ἐνέργεια αὐτή σχετικά με τις διαθέσεις των δημοκρατικῶν ἀπέναντι στους ολιγαρχικούς;
 15. Πόσους ἄνδρες εἶχε μαζί του ο Νικόστρατος;
 16. Να ἐξηγήσετε με λίγα λόγια την παρουσία των Μεσσηνίων.
 17. δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους: Ποιοι νομίζετε ὅτι ἦταν οἱ δέκα ἄνδρες;
 18. Ποια φράση του κειμένου δηλώνει πότε ἔφυγαν οἱ δέκα ἄνδρες ἀπὸ την Κέρκυρα;
 19. Ποιους ὅρους περιελάμβανε ἡ πρόταση συμφωνίας που υπέβαλε ο Νικόστρατος;
 20. Ἀπὸ πού φαίνεται ἡ σπουδαιότητα που ἀπέδιδαν στην Κέρκυρα οἱ Ἀθηναῖοι;

**Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ Σ Τ Ι Σ Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ - α σ κ ῆ σ ε ι ς
 τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ὗ β ι β λ ι ο υ**

1. Να αξιολογηθούν ἀπὸ διπλωματική και στρατιωτική ἀποψη οἱ ἐνέργειες του Νικόστρατου. Να σκιαγραφήσετε τὸ χαρακτήρα του Ἀθηναίου στρατηγοῦ με βάση τις ἐνέργειες του αὐτές. ΑΠ.: Ο Νικόστρατος ἐπιδεικνύει μετριοπάθεια και διαλλακτικότητα στο χειρισμὸ της κρίσης. Τελειώνει την ἐσωτερική διαμάχη στο νησί με την συμφιλίωση των δύο παρατάξεων. Για να μην ἐντείνει τὴν δυσἀρέσκεια των ολιγαρχικῶν συμφωνεῖ να περιοριστεῖ ἡ ἀπόδοση ευθυνῶν στους δέκα βασικούς υπαίτιους. Οἱ υπόλοιποι ολιγαρχικοὶ δεν θα υποστούν κυρώσεις και θα συναινέσουν στο να συνάψει ἡ Κέρκυρα συμμαχία με την Ἀθήνα. Ο Νικόστρατος με διαλλακτικότητα και διπλωματική ευστροφία προσπαθεῖ, ἐπομένως, να συμβιβάσει τις ἀντίπαλες παρατάξεις και να ἰσχυροποιήσει τους δεσμούς Κερκυραίων και Ἀθηναίων πάντοτε με γνώμονα τὸ συμφέρον της πατρίδας του.

Ἡ ἐπόμενη κίνηση του Νικόστρατου ἦταν να δεχτεῖ τὸ αἶτημα των δημοκρατικῶν να ἀφήσει πέντε ἀπὸ τα πλοία του στο νησί. Τὸ ἀντάλλαγμα ἦταν ἰσάριθμα πλοία ἐπανδρωμένα με Κερκυραίους. Οἱ δημοκρατικοὶ φαίνεται ὅτι θεωροῦσαν τὴν παρουσία των ἀθηναϊκῶν πλοίων στην Κέρκυρα ὡς ἀποτρεπτικὸ μέσο της ἐπιθετικότητας των ἀντιπάλων τους. Με τὴν πράξη αὐτή, ὁ Νικόστρατος ὄντας ἔξυπνος και διορατικὸς κατανοεῖ τὸ εὐθραυστο της συμφιλίωσης που εἶχε μόλις ἐπιτευχθεῖ, καθὼς και τὴ διάθεσή του να στηρίξει τους δημοκρατικούς. Ὅταν ὁμως οἱ δημοκρατικοὶ προσπάθησαν να ἐπανδρώσουν τα πλοία με τους ἀντιπάλους τους κι ἐκεῖνοι προσέφυγαν ἰκέτες στο ἱερό, ὁ Νικόστρατος με ἡρεμία ἐπιχείρησε να τους σηκώσει ἀπὸ ἐκεῖ και να τους καθησυχάσει. Τὸ ρῆμα παρεμυθεῖτο του κειμένου δηλώνει τις προσπάθειες του Νικόστρατου να ἀπαλλάξει τους ολιγαρχικούς ἀπὸ τὸ φόβο, γεγονὸς που δείχνει τὸν ἥπιο και μετριοπαθὲς χαρακτήρα του.

Ἐπίσης, ὅταν οἱ οπλισμένοι δημοκρατικοὶ ἀρχισαν να ἀφοπλίζουν τους ολιγαρχικούς, ἐμπόδισε τους δημοκρατικούς ἀπὸ τὸ να σκοτώσουν τους ολιγαρχικούς που ἔτυχε να συναντήσουν μακριὰ ἀπὸ τὸ ναό, ὅπου οἱ περισσότεροι εἶχαν καταφύγει ἰκέτες. Ἡ ἀνθρωπιστική και φιλειρηνική αὐτή στάση του Νικόστρατου φανερώνουν ἀπὸ τὴν μια τὴ διαλλακτικότητα που τὸν χαρακτηρίζει και ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ συνέπεια με τὴν ὁποία ἐπιδίωξε να ἐπιτύχει τὸν πολιτικὸ του στόχο, τὴν συμφιλίωση των δημοκρατικῶν με τους ολιγαρχικούς και τὴ σύναψη συμμαχίας.

Συνολικὰ ἡ πολιτική του Νικόστρατου υπῆρξε διαλλακτική και ἡ παρέμβασή του σωτήρια για ἕναν ἀριθμὸ ολιγαρχικῶν. Ἡ στάση του καθορίζεται με γνώμονα τὸ συμφέρον της πατρίδας του, ἀλλὰ ἐξηγεῖται ἐπίσης ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἴδιος δεν εἶχε ἀμεση ἀνάμειξη στα φοβερά πολιτικά πάθη των Κερκυραίων.

Ο Νικόστρατος, ἐπομένως, μπορεῖ να χαρακτηριστεῖ ὡς διαλλακτικὸς, μετριοπαθὲς, ἥρεμος, διορατικὸς, ἔξυπνος, ἀνθρωπιστής, συνετὸς δημοκράτης, διπλωμάτης, φιλειρηνιστής, νηφάλιος, πατριώτης, υπομονετικὸς, με σεβασμὸ ἀπέναντι στον ἀντίπαλο, με πολιτικὴ ευθικρία.

2. Πώς κρίνετε την απόφαση του Νικόστρατου να συμφωνήσει με την πρόταση των δημοκρατικών; ΑΠ.: Ο Νικόστρατος συμφώνησε με την πρόταση των δημοκρατικών να τους αφήσει πέντε από τα πλοία του παίρνοντας ως αντάλλαγμα ισάριθμα επανδρωμένα με Κερκυραίους. Με την αποδοχή αυτής της πρότασης καθιστούσε σαφές ότι αντιλαμβανόταν τη ρευστή πολιτική κατάσταση στην Κέρκυρα και την πιθανή συντονισμένη αντίδραση των ολιγαρχικών. Σκοπός του ήταν να διασφαλιστεί η ηρεμία στο νησί, και να διατηρηθεί η συμμαχία που είχε μόλις κατορθώσει να διαπραγματευτεί και με τις δύο παρατάξεις. Δυστυχώς όμως η απόφασή του αυτή αποτέλεσε αφορμή για το ξέσπασμα νέας έντασης, εφόσον οι δημοκρατικοί τον παραπλάνησαν και εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία για να απαλλαγούν από τους αντιπάλους τους επανδρώνοντας με αυτούς τα πλοία που υποσχέθηκαν να δώσουν στον Νικόστρατο.

3. οι δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς (§3): Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί η ενέργεια αυτή των δημοκρατικών; Να συγκρίνετε την τακτική τους με αυτήν του τυράννου της Σάμου Πολυκράτη (Παράθεμα). Σε ποια συμπεράσματα οδηγείστε από τη σύγκριση; ΑΠ.: Οι δημοκρατικοί θέλοντας να απαλλαγούν από τους ολιγαρχικούς σχεδιάζουν να τους διώξουν από την Κέρκυρα με έμμεσο και πονηρό τρόπο. Αποφασίζουν να επανδρώσουν με αυτούς τα πέντε πλοία που θα έδιναν στον Νικόστρατο. Έτσι, οι ολιγαρχικοί θα εκδιώκονταν από την Κέρκυρα χωρίς να θεωρείται ότι εξορίζονται, αφού θα ακολουθούσαν μια συμμαχική δύναμη. Με την κίνηση αυτή οι δημοκρατικοί πίστευαν ότι θα αποδυνάμωναν την ολιγαρχική παράταξη και θα διασφάλιζαν τον έλεγχο του νησιού.

Μιαν αντίστοιχη κίνηση είχε κάνει και ο Πολυκράτης, ο τύραννος της Σάμου, ο οποίος θέλοντας να απαλλαγεί από τους πολίτες που θεωρούνταν ύποπτοι για να επαναστατήσουν, κατάφερε με δόλιο τρόπο να συμπεριληφθεί και η Σάμος στις περιοχές από τις οποίες ο Καμβύσης συνάθροιζε στρατό για να επιτεθεί στους Αιγύπτιους. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι και στις δύο περιπτώσεις ο τρόπος που επιλέγουν κάποιοι για να απαλλαγούν από τους πολιτικούς αντιπάλους τους είναι η έμμεση εξορία με τη συνδρομή μιας ξένης δύναμης. Στην περίπτωση του Πολυκράτη, η επιλογή αυτή ισοδυναμεί με θανατική καταδίκη των αντιπάλων, εφόσον αίτημά του προς τον Καμβύση είναι να μην τους στείλει ποτέ πίσω στη Σάμο, αλλά να τους αξιοποιήσει στο στρατό του για όσο διάστημα αυτοί άντεχαν να πολεμούν.

4. Να σχηματιστεί πίνακας με λέξεις της ΝΕ (σύνθετα, παράγωγα του ἴστημι με προθέσεις) που να περιέχει: α) αρσενικά ουσιαστικά συγκεκριμένα (επιστάτης), β) ουσιαστικά αφηρημένα (διάσταση) και γ) επίθετα.

αρσενικά ουσιαστικά συγκεκριμένα	ουσιαστικά αφηρημένα	επίθετα
επιστάτης προστάτης παραστάτης αποστάτης επιστήμονας συμπαραστάτης	διάσταση ανάσταση επανάσταση αποστασία προστασία κατάσταση	επιστημονικός, επαναστατικός ανάστατος διαστημικός, ακατάστατος παραστατικός

5. Να σχηματίσετε φράσεις στη ΝΕ με τις λέξεις: αποστάτης, σύμβαση, πρόφαση. ΑΠ.: Όποιος εγκαταλείπει την παράταξη θεωρείται αποστάτης./ Η κυβέρνηση υπέγραψε με την εταιρεία την σύμβαση για την κατασκευή του κλειστού γυμναστηρίου./ Με πρόφαση τον τραυματισμό του δεν ακολούθησε την ομάδα στον εκτός έδρας αγώνα.

6. Να καταγραφούν οι ρηματικοί τύποι των §2-4 που εκφράζουν τις κύριες ενέργειες του Νικόστρατου και να μεταφερθούν στον ενεστώτα. ΑΠ.: πράξας = πράττων έμμελλεν = μέλλει άποπλεύσεσθαι = άποπλείν καταλιπείν = καταλείπειν ξυνεχώρησεν = ξυγχωρεί άνίστη = άνίστησι παρεμυθεΐτο = παραμυθείται έπειθεν = πείθει έκώλυσε = κωλύει

7. οί ούκέτι έμειναν (75.1): Να γράψετε τη φράση μεταφέροντας το ρήμα στους άλλους χρόνους. (Τα υπόλοιπα παρεπόμενα του ρήματος θα μείνουν αμετάβλητα). ΑΠ.: οί ούκέτι έμειναν (Αόριστος)→οί ούκέτι μένουσι (Ενεστώτας) / έμμενον (Παρατατικός) / μενοῦσι (Μέλλοντας) / μεμενήκασι (Παρακείμενος) / έμμενήκεσαν (Υπερσυντέλικος)

8. Να καταγραφούν οι αιτιολογικές και χρονικές μετοχές του κεφαλαίου και να αναλυθούν στις αντίστοιχες προτάσεις. ΑΠ.: ποιησαμένους: χρονικοῦποθετική μετοχή = όταν ποιήσωνται / πράξας: χρονική μετοχή = έπει έπραξε / πληρώσαντες: χρονικοῦποθετική μετοχή = όταν πληρώσωσι / δέισαντες: αιτιολογική μετοχή = έπειδή έδεισαν / όπλισθεις: χρονική μετοχή = έπει ώπλισθη / ώς διανοουμένων: γενική απόλυτη αιτιολογική μετοχή, υποκειμενικής αιτιολογίας= ώς διανοοῦντο / όρώντες: αιτιολογική μετοχή = έπειδή έώρων / δέισας: αιτιολογική μετοχή = έπειδή έδεισε/ πείσας: χρονική μετοχή = έπει έπεισε

9. τῇ δέ έπιγιγνομένη... όπλίταις (75.1): Να αναγνωρίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς στο κείμενο, του οποίου επισημαίνεται η αρχή και το τέλος. ΑΠ.: τῇ έπιγιγνομένη = επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο ήμέρα / ό Διειτρέφους = παράθεση στο Νικόστρατος στρατηγός = παράθεση στο Νικόστρατος/ πεντακοσίους = επιθετικός προσδιορισμός στο όπλίταις

10. Στο κείμενο της προηγούμενης άσκησης να καταγραφούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και να δηλωθεί η επιρρηματική σχέση που εκφράζουν. ΑΠ.: τῇ ήμέρα = δοτική του χρόνου στο ρήμα παραγίγνεται / βοηθών = τροπική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο (Νικόστρατος) του ρήματος παραγίγνεται / έκ Ναυπάκτου = εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση από τόπο στο ρήμα παραγίγνεται / ναυσί = δοτική της συνοδείας στο ρήμα παραγίγνεται όπλίταις = δοτική της συνοδείας στο ρήμα παραγίγνεται

11. «Ο Θουκυδίδης θέλει να μεταδώσει γνώσεις τελικές μόνιμης αξίας. Κατορθώνει αυτό το πολύ σημαντικό για την εποχή του βήμα με την αποκάλυψη της νομοτέλειας που βρίσκεται πίσω από την ποικιλία και την πολυεδρικότητα των γεγονότων». (Κ.Ν. Παπανικολάου, «Θουκυδίδης», Νέα Παιδεία 4, 1978, σ. 80). Διακρίνετε αυτή τη νομοτέλεια, (δηλ. τη σύνδεση των γεγονότων μέσω της σχέσης αιτίου-αποτελέσματος), στο Κεφ. 75; Τεκμηριώστε την απάντησή σας. ΑΠ.: Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της νομοτέλειας που διακρίνει τον τρόπο γραφής του Θουκυδίδα. Τα γεγονότα συνδέονται μεταξύ τους με σχέση **αιτίου-αποτελέσματος**. Συγκεκριμένα:

ΑΙΤΙΟ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
- Ο Νικόστρατος φτάνει στην Κέρκυρα. - Ο Νικόστρατος αφήνει πέντε πλοία, για να είναι σε μειονεκτική	→Διαπραγματεύεται συμφωνία ολιγαρχικών - δημοκρατικών. →Οι Κερκυραίοι επανδρώνουν τα πλοία που θα δώσουν στο Νικόστρατο με ολιγαρχικούς.

θέση οι ολιγαρχικοί. • Ο Νικόστρατος δεν κατόρθωσε να απομακρύνει τους ολιγαρχικούς από το ναό των Διοσκούρων. • Οι δημοκρατικοί αποπλίζουν τους ολιγαρχικούς. • Οι δημοκρατικοί φοβήθηκαν πιθανή αναταραχή από τους ικέτες του Ηραίου.	→Οι δημοκρατικοί απόπλισαν τους ολιγαρχικούς λόγω της δυσπιστίας των ολιγαρχικών πληρωμάτων. →Οι υπόλοιποι ολιγαρχικοί κάθονται ως ικέτες στο Ήραιο. →Μεταφέρουν τους ικέτες του Ηραίου στο νησί Βίδο.
--	---

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 78

Εσφαλμένη τακτική των Κερκυραίων. Υποχώρηση των Αθηναίων

Οι Κερκυραίοι, επιτιθέμενοι άτεχνα και λίγοι λίγοι, βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Οι Αθηναίοι, από φόβο μην περικυκλωθούν, επειδή τα εχθρικά καράβια ήσαν πολύ περισσότερα, δεν έκαναν επίθεση σ' ολόκληρο τον στόλο, ούτε στο κέντρο της εχθρικής παράταξης, αλλά χτύπησαν μια από τις πτέρυγες και βούλιαξαν ένα καράβι. Τότε οι Πελοποννήσιοι σχημάτισαν κυκλική παράταξη και οι Αθηναίοι άρχισαν να πλέουν γύρω τους προσπαθώντας να τους προκαλέσουν σύγχυση. Όταν το είδαν οι Πελοποννήσιοι που είχαν παραταχθεί εναντίον των Κερκυραίων, φοβήθηκαν μήπως ξαναγίνει εκείνο που είχαν πάθει στην Ναύπακτο, και πήγαν γρήγορα να βοηθήσουν. Όταν ενώθηκαν τα καράβια, άρχισαν επίθεση εναντίον των Αθηναίων που υποχώρησαν με την πρύμνη. Θέλοντας να δώσουν τον καιρό στους Κερκυραίους να μπουν στο λιμάνι πριν απ' αυτούς, υποχωρούσαν αργά αργά μπροστά σ' ολόκληρο τον παραταγμένο εχθρικό στόλο. Έτσι εξελίχθηκε η ναυμαχία αυτή που τέλειωσε με την δύση του ήλιου.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Κάνοντας άτεχνες και σποραδικές επιθέσεις οι Κερκυραίοι βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Οι Αθηναίοι φοβούμενοι ότι θα περικυκλωθούν, αφού τα εχθρικά πλοία ήταν περισσότερα, επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα των εχθρών και βούλιαξαν ένα πλοίο. Οι Πελοποννήσιοι τότε σχημάτισαν κυκλική παράταξη και οι Αθηναίοι θέλοντας να τους προκαλέσουν σύγχυση άρχισαν να πλέουν γύρω τους. Με τους Πελοποννησίους ενώθηκαν και τα υπόλοιπα πλοία τους που είχαν παραταχθεί νωρίτερα εναντίον των Κερκυραίων. Έτσι όλοι μαζί ενωμένοι επιτέθηκαν στους Αθηναίους. Οι τελευταίοι άρχισαν να υποχωρούν αργά, για να δώσουν χρόνο στους Κερκυραίους να μπουν πρώτοι στο λιμάνι. Η μικρή αυτή ναυμαχία τελείωσε με τη δύση του ήλιου.

κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες: Αυτό λέγεται σε αναφορά προς το προηγούμενο οὐδείς κόσμος (77.2). Ο Θουκυδίδης θεωρεί την τακτική αυτή ως την κύρια αιτία ήττας των Κερκυραίων.

ἀθρόαις... μέσον: Το ἀθρόαις συνάπτεται με το τεταγμέναις. Οι Αθηναίοι δρουν με σύνεση και προσαρμόζουν κατάλληλα την τακτική τους, προκειμένου να

αντιμετωπίσουν την αριθμητική υπεροχή των αντιπάλων τους. Η συνειδητοποίηση ότι η επίθεση σ' όλη τη συγκεντρωμένη δύναμη των εχθρών ήταν ασύμφορη τους οδηγεί στην επίθεση κατά κέρας.

προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας: Οι Αθηναῖοι ακολουθούν την τακτική αυτή, διότι απέκλειε τον κίνδυνο περικύκλωσής τους από τις εχθρικές δυνάμεις, ενώ συγχρόνως τους παρείχε μεγάλη ευχέρεια διαφυγής. Αξιοσημείωτη είναι η τόλμη αλλά και η μεγάλη ναυτική εμπειρία των Αθηναίων, οι οποίοι δεν ακολουθούν αμυντική τακτική αλλά επιτίθενται, παρά την αριθμητική ανωτερότητα των Πελοποννησίων.

κύκλον ταξαμένων αὐτῶν: Περιγράφεται η αντίδραση των Πελοποννησίων, οι οποίοι προσπαθούν να αποφύγουν την κατά κέρας επίθεση των Αθηναίων.

γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις: Οι Πελοποννήσιοι που αντιμετώπιζαν τους Κερκυραίους δεν πρέπει να ήταν πολύ μακριά από εκείνους που αντιμετώπιζαν τους Αθηναίους και έτσι μπόρεσαν να δουν ότι υπήρχε ο κίνδυνος να επαναληφθεί σε βάρος τους το πάθημα της Ναυπάκτου. Πρόκειται για αξιοπρόσεκτη αναφορά, καθώς εντάσσεται στις λίγες περιπτώσεις που ο Θουκυδίδης παρουσιάζει τους ανθρώπους να διδάσκονται από τα λάθη (δικά τους ή άλλων) του παρελθόντος.

μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο: Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Θουκυδίδης (2.83-84) το καλοκαίρι του 429 π.Χ. στη ναυμαχία της Ναυπάκτου ο στρατηγός των Αθηναίων Φορμίων με 20 πλοία νίκησε τον αποτελούμενο από 47 πλοία στόλο των Πελοποννησίων, διότι με κατάλληλους ελιγμούς κατόρθωσε να προξενήσει σύγχυση στους αντιπάλους. Οι Πελοποννήσιοι είχαν χρησιμοποιήσει την ίδια τακτική που χρησιμοποιούν και τώρα. Σχημάτισαν με τις τριήρεις μεγάλο κύκλο με την πλώρη προς τα έξω, για να αποφύγουν την πλευροκόπηση. Οι Αθηναῖοι πλέοντας σε μονή γραμμή με μεγάλη ταχύτητα περνούσαν ξυστά από την περιφέρεια του κύκλου εφαρμόζοντας την τεχνική του περίπλου. Στόχος τους ήταν να συμπιεστούν τα εχθρικά πλοία τόσο που να δυσκολευτούν στους χειρισμούς. Η τακτική πέτυχε και οι Αθηναῖοι νίκησαν.

καὶ γενόμεναι ἄθροαι αἱ νῆες: Συνενώθηκαν δηλαδή τα δύο τμήματα του πελοποννησιακού στόλου (20 πλοία που είχαν παραταχθεί εναντίον των Κερκυραίων + 33 πλοία που είχαν αντιταχθεί στα 12 αθηναϊκά = συνολικά 53 πελοποννησιακά πλοία).

τὰς τῶν Κερκυραίων... προκαταφυγεῖν: Οι Αθηναῖοι υποχωρούν χωρίς βιασύνη, για να δώσουν τη δυνατότητα στους Κερκυραίους να καταφύγουν στο λιμάνι τους.

σχολῇ τε ὑποχωρούντων: Η τακτική της αργής υποχώρησης που ακολουθούν οι Αθηναῖοι είχε ως στόχο να παρασύρει τους Πελοποννήσιους στην καταδίωξη των αθηναϊκών πλοίων, που, καθώς έπλεαν με βραδύτητα, δημιουργούσαν στους αντιπάλους τους την ψεύτικη ελπίδα ότι θα μπορούσαν να τα προφτάσουν. Με αυτήν την κίνηση αντιπερισπασμού οι Πελοποννήσιοι δε θα στρέφονταν κατά των Κερκυραίων, δίνοντας τους έτσι το χρόνο να επιστρέψουν ασφαλείς στο λιμάνι τους. Εδώ παρατηρούμε ια σημαντική παρέκκλιση από το συντακτικό κανόνα: η μτχ. είναι γενική απόλυτη, αλλά το υοικείμενό της συμπίπτει νοηματικά με το υποκείμενο του ρήματος. Αυτή η παρέκκλιση δίνει την ιδιαίτερη ενάργεια και ένταση στην περιγραφή της κρίσιμης στιγμής, κατά την οποία υποχωρούν οι Αθηναῖοι και οι Κερκυραῖοι. Είναι σα να έχουν σωθεί ήδη οι Κερκυραῖοι, γιατί οι εχθροί τους ασχολούνται με τους Αθηναίους. Η χρήση δε των δύο αντωνυμιών σε αυτό το σημείο είναι ένα

χαρακτηριστικό δείγμα της κομψότητας και της ακρίβειας που χαρακτηρίζει το θουκυδίδειο λόγο.

τοιαύτη γενομένη: Η περιγραφή της ναυμαχίας που προηγήθηκε, κατά την οποία ο Νικόστρατος ανακρούει πρύμνα, διατηρώντας άθικτη την παράταξή του και βοηθώντας συγχρόνως τους Κερκυραίους να υποχωρήσουν, αποκαλύπτει τις στρατηγικές του ικανότητες. Πράγματι ο Αθηναίος ναύαρχος διακρίνεται για την τόλμη του, τις ψυχραιμες επιλογές του, τη μεγάλη ναυτική του εμπειρία, την οξύτατη κρίση και την πολιτική του ευστροφία τη συνδυασμένη με ανθρωπισμό. Πιο αναλυτικά ο Νικόστρατος κατόρθωσε να αναχαιτίσει με 12 μόλις πλοία 53 εχθρικά, να προστατεύσει την αποχώρηση των αποδιοργανωμένων Κερκυραίων, να διατηρήσει το στόλο του αλώβητο και να διασφαλίσει τα αθηναϊκά συμφέροντα στο νησί, εμποδίζοντας ουσιαστικά τους Σπαρτιάτες να πραγματοποιήσουν την προσχεδιασμένη τους απόβαση στην Κέρκυρα. Η πολιτική ευφυΐα και ο ανθρωπισμός που επιδεικνύει στην περίπτωση αυτή ο Νικόστρατος δε συναντιέται σε κανέναν άλλο Αθηναίο, με μόνη ίσως εξαίρεση τον Περικλή, ο οποίος φαίνεται ότι διέθετε το είδος της μεγαλοφροσύνης που η συμπεριφορά του Νικόστρατου αφήνει να διαφανεί. Έχει μάλιστα υποστηριχθεί η άποψη πως αν στην Αθήνα είχαν υπάρξει λίγοι ακόμα σαν και τον Νικόστρατο —αν για παράδειγμα ο Αλκιβιάδης πραγματικά κατείχε τις αριστοκρατικές αρετές που ισχυριζόταν ότι διέθετε— τότε θα ήταν πλησιέστερη στην αλήθεια η άποψη πως μόνη αυτή (ενν. η Αθήνα) δεν προκαλούσε αγανάκτηση ούτε στον εχθρό, όταν αυτός κακοπάθαινε απ' αυτήν, ούτε στον υπήκοο μεμψιμοιρία, διότι τάχα εξουσιαζόταν από ανάξιους (2.41.3).

Η περιγραφή της ναυμαχίας από το Θουκυδίδη (κεφ.76-78): γίνεται με εξαιρετική ακρίβεια, εκφραστική καθαρότητα, ένταση και ευκρίνεια. Η όλη εξιστόρηση αφήνει να διαφανεί αφενός η μεγάλη ναυτική εμπειρία των Αθηναίων και αφετέρου η σύγκληση και ο πανικός των Κερκυραίων. Το κλίμα διάλυσης των τελευταίων γίνεται αισθητό από την πολλαπλή σύνδεση των ρηματικών τύπων και την φαινομενικά νοηματική χαλαρότητα. Κυρίαρχος χρόνος στην περιγραφή της εσφαλμένης τακτικής των Κερκυραίων είναι ο παρατατικός που δίνει διάρκεια στις ενέργειες και επιτείνει την αίσθηση του χάους και της σύγχυσης. Αντίθετα οι κινήσεις των Αθηναίων είναι καλά υπολογισμένες μεθοδευμένες με ψυχραιμία και τόλμη, δηλ. τέτοιες ώστε να δικαιώνουν τη φήμη της υπεροχής και των εξαιρετικών ικανοτήτων τους στη θάλασσα.

Η χρήση των μετοχών: Ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί μετοχές διαφορετικών χρόνων με τις οποίες δηλώνεται το αίσθημα του φόβου. Από αυτές οι μετοχές πεφοβημένοι – φοβούμενοι αναφέρονται στους Αθηναίους και στους Κερκυραίους, ενώ η μετοχή δείσαντες αναφέρεται στους Πελοποννησίους. Η έμφαση αυτή στην απεικόνιση του φόβου δικαιολογείται διότι: α) ο φόβος είναι το κυρίαρχο συναισθημα σε μια πολεμική αναμέτρηση και επηρεάζει σημαντικά τις κινήσεις των αντιμαχόμενων, β) εξηγεί ικανοποιητικά (όχι αποκλειστικά) τη διαφορετικά ανεξήγητη εικόνα διάλυσης που παρουσιάζει το κερκυραϊκό ναυτικό. Αξίζει να παρατηρηθεί όμως ότι ο φόβος αποκαλύπτει τη βασική διαφορά δυναμικού μεταξύ Αθηναίων-Κερκυραίων: καταλαμβάνει βέβαια και τους δυο συμμαχούς, την ίδια στιγμή όμως που οδηγεί σε πλήρη αποδιοργάνωση τους Κερκυραίους, γίνεται για τους Αθηναίους πηγή επινοητικότητας για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των εχθρών τους,

συνώνυμο της εγρήγορσης και της σύνεσης.

Λάθη τακτικής Κερκυραίων:

1. Έστελναν λίγα λίγα τα πλοία τους εναντίον των Πελοποννησίων, χωρίς να οργανώσουν στο σύνολό τους το στόλο τους, δεν παρέτασαν τα πλοία τους με τάξη, αλλά διάσπαρτα.
2. Δεν ακολουθούσαν τις συμβουλές των Αθηναίων, οι οποίοι διέθεταν πολύ μεγαλύτερη πείρα σε θέματα θαλάσσιου πολέμου.
3. Επάνδρωσαν τα πλοία τους με μεικτά πληρώματα, αποτελούμενα από δημοκρατικούς, και ολιγαρχικούς, πράγμα που δημιούργησε σύγχυση στα πλοία και λιποταξίες.

Τακτική Αθηναίων:

1. Παρόλο που υστερούσαν αριθμητικά, δεν ακολούθησαν αμυντική τακτική, για να μην εκδηλώσουν το φόβο τους στους εχθρούς και .
2. Δεν επιτέθηκαν στο κέντρο της εχθρικής παράταξης, για να μην κινδυνεύσουν να περικυκλωθούν, αλλά επιτέθηκαν στην άκρη της παράταξης του πελοποννησιακού στόλου, για να μπορέσουν εύκολα να διαφύγουν, αλλά και για να προκαλέσουν σύγχυση στους αντιπάλους.
3. Έκαναν κυκλικές κινήσεις προσπαθώντας να προκαλέσουν σύγχυση στους εχθρούς τους.
4. Υποχωρούσαν σιγά- σιγά, δίνοντας την αίσθηση ότι ακόμα γίνεται μάχη.
5. Κατά την υποχώρησή τους είχαν το μέτωπο προς τους εχθρούς τους, για να τους απασχολούν και για να δώσουν χρόνο στα συμμαχικά πλοία των Κερκυραίων να διαφύγουν αλώβητα.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. έταλαιπώρουν τὸ καθ' αὐτούς: Γιατί οι Κερκυραίοι βρέθηκαν σε δεινή θέση;
2. Ποια στρατηγική ακολούθησαν οι Αθηναίοι, αν κρίνουμε από τους ελιγμούς τους στη ναυμαχία;
3. Πώς αντέδρασαν στην τακτική των Αθηναίων οι Πελοποννήσιοι και γιατί;
4. Να περιγράψετε τη στάση και τις ενέργειες καθενός από τους αντιπάλους στη ναυμαχία.
5. Να αξιολογήσετε την τακτική του Νικόστρατου στη ναυμαχία. Ποια συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε για το χαρακτήρα του από τη στάση του;
6. Να εντοπίσετε στην περιγραφή της ναυμαχίας τα σημεία που δείχνουν τη ναυτική εμπειρία και τέχνη των Αθηναίων και να τα αναλύσετε.
7. Πώς κρίνετε τις στρατηγικές ικανότητες των αντιπάλων; Ποιοι υπερέχουν κατά τη γνώμη σας;
8. Πότε και πώς τελείωσε η ναυμαχία; Ποιες ήταν οι απώλειες των Κερκυραίων;
9. δείσαντες μὴ ὅπερ ἓν Ναυπάκτῳ γένοιτο: Τι ακριβώς φοβήθηκαν οι Πελοποννήσιοι;

Α π α ν τ ῆ σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς - α σ κ ῆ σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ὗ β ι β λ ι ο υ

(ἔ χ ο υ ν ε π ι λ ε γ ε ῖ μ ὶ ν ο ο ἱ ε ρ ω τ ῆ σ ε ι ς π ο υ
α φ ο ρ ο ὦ ν τ ο κ ε φ . 7 8)

3. Να εξηγήσετε την τακτική με την οποία οι Αθηναίοι κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν την αριθμητική υπεροχή των αντιπάλων τους και να

πλήξουν τον εχθρικό στόλο (3.78). ΑΠ.: Οι Αθηναίοι ήρθαν αντιμέτωποι μ' έναν στόλο που υπερείχε αριθμητικά. Όφειλαν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση με ψυχραιμία και διπλωματικότητα. για να αποφύγουν το ενδεχόμενο να τους περικυκλώσει ο αντίπαλος στόλος δεν έκαναν επίθεση στο σύνολο των πλοίων, ούτε χτυπούσαν όσα βρίσκονταν στο κέντρο της παράταξης. Παρατάχθηκαν κατά κέρας, σχηματίζοντας μία απλή γραμμή με το ένα πλοίο πίσω από το άλλο, δημιουργώντας έτσι ένα ευρύ αλλά ευάλωτο μέτωπο σε επιθέσεις ή σε προσπάθεια περικύκλωσης από τους αντιπάλους. Με αυτό τον σχηματισμό επιτίθενται στα πλαϊνά μέρη του αντίπαλου στόλου και κατορθώνουν να βυθίσουν ένα πλοίο, γεγονός που αναγκάζει τους Πελοποννησίους να σχηματίσουν μια κυκλική παράταξη. Οι Αθηναίοι άρχισαν τότε να πλέουν γύρω τους, σε μια προσπάθεια να τους προκαλέσουν σύγχυση και να έχουν την ευκαιρία για ένα ακόμη χτύπημα. Οι αντίπαλοι όμως ενισχύθηκαν με τα πλοία που είχαν καθοριστεί για να χτυπήσουν τους Κερκυραίους, κι έτσι σύσσωμες οι δυνάμεις των Πελοποννησίων επιτίθενται εναντίον των Αθηναίων, χωρίς να κατορθώσουν όμως αποτέλεσμα. Οι Αθηναίοι διατηρώντας την ψυχραιμία τους, οπισθοδρομούν έχοντας σταθερά το μπροστινό μέρος των πλοίων τους προς το μέρος των αντιπάλων τους. Μ' αυτό τον τρόπο κατόρθωσαν όχι μόνο ν' αποφύγουν την εμπλοκή, αλλά και να δώσουν χρόνο στους Κερκυραίους να επιστρέψουν πίσω στο λιμάνι.

4. Να χαρακτηρίσετε τον επικεφαλής του αθηναϊκού στόλου Νικόστρατο με βάση: α) τους πολεμικούς χειρισμούς του συνολικά κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας και β) τη συμπεριφορά του προς τον αποδιοργανωμένο κερκυραϊκό στόλο. ΑΠ.: α) Ο Νικόστρατος διακρίνεται για τη ηρεμία, την ευστροφία και την ικανότητά του να βρίσκει άμεσα λύσεις. Παρά το γεγονός ότι έρχεται αντιμέτωπος μ' έναν στόλο που υπερτερεί αριθμητικά και παρά τα αλληπάλληλα λάθη των Κερκυραίων, δεν χάνει την ψυχραιμία του. Γρήγορα σκέφτεται πώς θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τους αντιπάλους του και επιλέγει την επίθεση αντί της άμυνας δείχνοντας έτσι τις αδιαμφισβήτητες στρατηγικές του ικανότητες. Τη στιγμή που οι Κερκυραίοι αποδιοργανώνονται πλήρως, εκείνος διατηρεί τον έλεγχο και προχωρά άμεσα στις σωστές αποφάσεις. β) Ο Νικόστρατος δείχνει ανθρωπισμό και αλληλεγγύη απέναντι στους αποδιοργανωμένους Κερκυραίους. Αν και θα μπορούσε να έχει βρει μια πρόφαση για να τους εγκαταλείψει, εκείνος χωρίς με γενναιότητα σπεύδει να τους βοηθήσει. Κατορθώνει να καταφέρει καίρια χτυπήματα στον αντίπαλο στόλο, αλλά και να διασώσει τους Κερκυραίους, οι οποίοι δεν μπορούσαν να διαχειριστούν την κατάσταση και να σώσουν τον εαυτό τους.

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 81

Οι Πελοποννήσιοι αποπλέουν μέσω Λευκάδας/ Βαρβαρότητα και ακρότητες των δημοκρατικών

[81.1] Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν·καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. [81.2] Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι

κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὧσ' περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. [81.3] Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. [81.4] Ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. [81.5] πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ σ χ ὀ λ ι α

- ✓ **ὑπερφέρω τι** = (μετα)φέρω κάτι πάνω ἀπὸ ἓνα σημεῖο. Γινόταν δε αὐτὸ με τὴ βοήθεια μηχανημάτων.
- ✓ **ἀπεχρῶντο** = σκότωναν
- ✓ **δίκην ὑπέχω** = δικάζομαι
- ✓ **καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον** = καταδικάζω κάποιον σὲ θάνατο
- ✓ **ἀνηλοῦντο** = τερματίζαν τὴ ζωὴ τους
- ✓ **λαβόντες** = οφειλέτες
- ✓ **πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου** = διαπράχθηκαν κάθε εἶδους φόνοι

Μ ε τ ᾱ φ ρ α σ η κ α τ ' α ν τ ι σ τ ο ι χ ι α

[81.1] Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι εὐθὺς τῆς νυκτὸς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν. καὶ ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν Λευκαδίων, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. [2] Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλευούσας τὰς τε τῶν	[81.1] Οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἀμέσως τὴ νύχτα καὶ γρήγορα μεταφέρονταν πρὸς τὴν πατρίδα τους, (πλέοντας) κοντὰ στὴ στεριά. Καὶ ἀφοῦ μετέφεραν τὰ πλοῖα τους πάνω ἀπὸ τὸν ἰσθμὸ τῆς Λευκάδας, γιὰ νὰ μὴ γίνουν ἀντιληπτοὶ (ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους) ἀπομακρύνθηκαν. [2] Οἱ Κερκυραῖοι ὁμῶς, ὅταν ἀντιλήφθηκαν ὅτι τὰ ἀθηναϊκὰ πλοῖα πλησίαζαν καὶ ὅτι τὰ
---	--

πολεμίων οίχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους πρότερον ἔξω ὄντας, ἤγαγον ἐς τὴν πόλιν καὶ κελεύσαντες τὰς ναῦς αἷς ἐπλήρωσαν περιπλεῦσαι ἐς τὸν Ἑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, ἀπέκτεινον, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν καὶ ἐκβιβάζοντες ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι, ἀπεχρῶντο τε ἐλθόντες ἐς τὸ Ἡραῖον ἔπεισαν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας τῶν ἰκετῶν δίικην ὑποσχεῖν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. [3] Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἰκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γινόμενα, διέφθειρον ἀλλήλους αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τινὲς ἀπήγχοντο ἐκ τῶν δένδρων, οἱ δ' ἀνηλοῦντο ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο. [4] Ἡμέρας τε ἑπτὰ, αἷς ἀφικόμενος παρέμεινε ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ, Κερκυραῖοι ἐφόνευον τούς δοκοῦντας εἶναι ἐχθροὺς σφῶν αὐτῶν, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς καταλύουσιν τὸν δῆμον, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι ὑπὸ τῶν λαβόντων χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων . [5] πᾶσα τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη οἷον φιλεῖ γίνεσθαι ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ ἀπέκτεινε παῖδα καὶ ἀπеспῶντο ἀπὸ τῶν ἱερῶν καὶ ἐκτείνοντο πρὸς αὐτοῖς, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἀπέθανον ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ .	πλοῖα τῶν ἐχθρῶν ἦταν φευγάτα, αφοῦ πήραν τοὺς Μεσσηνίους, που προηγουμένως ἦταν ἔξω, τούς οδήγησαν στὴν πόλη καὶ, αφοῦ πρόσταξαν τὰ πλοῖα που ἐπάνδρωσαν νὰ πλεύσουν γύρω γύρω πρὸς τὸ Ἑλλαϊκὸ λιμάνι, ἐν ᾧ ἐκάναν τὸν περίπλου, σκότωναν ὅποιον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐπιάναν· καὶ αφοῦ ἀποβίβαζαν ἀπὸ τὰ πλοῖα ὅσους (ολιγαρχικοὺς) ἔπεισαν νὰ ἐπιβιβαστοῦν τοὺς θανάτωναν, καὶ αφοῦ ἦρθαν στὸ Ἡραῖο, ἔπεισαν περίπου πενήντα ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ἰκέτες νὰ δεχτοῦν νὰ δικάσθουν καὶ τοὺς καταδίκασαν ὅλους σὲ θάνατο. [3] Οἱ περισσότεροι ὁμῶς ἀπὸ τοὺς ἰκέτες, ὅσοι δὲν πείστηκαν, καθὼς ἐβλεπαν αὐτὰ που γίνονταν, σκότωναν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ἐκεῖ μέσα στὸν ναό, καὶ μερικοὶ κρεμιούνταν ἀπὸ τὰ δέντρα (που βρίσκονταν στὸ ἱερό), ἐνῶ ἄλλοι τερμάτιζαν τὴ ζωὴ τοὺς ὅπως μποροῦσε ὁ καθένας. [4] Καὶ γιὰ ἑπτὰ ἡμέρες, που παρέμεινε ὁ Εὐρυμέδοντας με τὰ ἐξήντα πλοῖα, οἱ Κερκυραῖοι σκότωναν ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς ὅσους λογιάζονταν ὅτι ἦταν ἐχθροὶ τοὺς, καὶ μολονότι ισχυρίζονταν ὅτι τιμωροῦσαν αὐτοὺς που προσπαθοῦσαν νὰ καταλύσουν τὴ δημοκρατία, μερικοὶ σκοτώθηκαν καὶ ἐξαιτίας προσωπικῆς ἐχθρας καὶ ἄλλοι σκοτώθηκαν ἀπὸ τοὺς οφειλέτες τοὺς, γιὰ χρήματα που τοὺς οφείλονταν. [5] Καὶ διαπράχθηκαν κάθε εἶδους φόνοι καὶ τίποτα δὲν παραλείφθηκε που νὰ μὴν ἐγίνε ἀπ' ὅσα συνηθίζεται νὰ γίνονται σὲ τέτοιες περιστάσεις καὶ ἀκόμα περισσότερα. Καὶ ὁ πατέρας σκότωνε τὸ παιδί του καὶ (οἱ ἰκέτες) ἀπομακρύνονταν με τὴ βία ἀπὸ τὰ ἱερά καὶ σκοτώνονταν μπροστὰ σ' αὐτὰ, μερικοὶ ἄλλοι ἐξάλλου, αφοῦ περικλείστηκαν με τοῖχο, πέθαναν μέσα στὸν ναό τοῦ Διονύσου.
--	---

Ετυμολογικά συγγενή στη ν.ε

- ✓ **ἐκομίζοντο** → κομιδὴ, κομιστής, κόμιστρα, μετακόμιση.
- ✓ **ὑπερενεγκόντες** → φορὰ φέρσιμο, φόρος, φαρέτρα, δίφρος, διένεξη,

- διηνεκής, οισοφάγος.
- ✓ **περιπλέοντες** → πλεύση, πλοίο, πλωτός, πλοίαρχος, πλους.
 - ✓ **όφθῶσιν** → όραση, ορατός, ορατότητα, οφθαλμός, όψη, οπτικός, είδος, ιδέα.
 - ✓ **αἰσθόμενοι** → αίσθηση, αισθητός, αναίσθητος, αισθησιακός, αίσθημα, ευαίσθητος.
 - ✓ **οἰχομένας** → όχημα, οχηματαγωγό, εποχούμενος.
 - ✓ **λαβόντες** → λαβή, λήμμα, λήψη, λάφυρα, λαβίδα, ασύλληπτος.
 - ✓ **ἡγαγον** → αγωγή, αγωγός, αγώνας, άξονας, άγημα.
 - ✓ **ὄντας** → ον, ουσία, ουσιαστικό, όντως, οντότητα, παρουσία, απουσία, οντολογικός.
 - ✓ **κελεύσαντες** → κέλευσμα, κελευστής, κελευστικός.
 - ✓ **ἐπλήρωσαν** → πλήρωμα, πληρωμή, πληρωτέος, πληρωμένος, απλήρωτος.
 - ✓ **ἀπέκτεινον** → εντομοκτόνο, πατροκτόνος, μητροκτόνος, αυτοκτονία.
 - ✓ **ἔπεισαν** → πειθώ, πειστικός, πεπεισμένος, πείσμα, πίστη.
 - ✓ **ἐσβῆναι** → βάση, βωμός, βάθρο, βήμα, βαθμός, βέβαιος, άβατος, πρόβατο, βαθμίδα, διαβήτη, βάδην.
 - ✓ **ἐκβιβάζοντες** → αποβίβαση, αποβιβασμός.
 - ✓ **ἀπεχρῶντο** → χρήμα, χρήση, χρηστός, χρήσιμος, χρέος, χρεία, καταχραστής.
 - ✓ **ἐλθόντες** → ερχομός, ερχόμενος, ιταμός, ανεξιτήλος, εισιτήριο, ισθμός, προσιτός.
 - ✓ **ὑποσχεῖν** → σχέση, σχήμα, σχολείο, σχεδόν, κατοχή, πάροχος, ενοχικός.
 - ✓ **κατέγνωσαν** → γνώμη, γνώση, γνωστός, γνωστικός, άγνωστος, αγνώμων, άγνοια.
 - ✓ **γινόμενα** → γένος, γενιά, γόνος, γονιός, γένεση, γενέτηρα, γενέθλια, γηγενής, νεογνό, γυναίκα.
 - ✓ **διέφθειρον** → φθορά, φθαρτός, άφθαρτος.
 - ✓ **ἀπήγχοντο** → άγχος, αγχωμένος, αγχόνη, απαγχονισμός.
 - ✓ **ἐδύναντο** → δύναμη, δυνατός, δυνάστης, αδύνατος, αδύναμος, δυναμικός.
 - ✓ **ἀνηλοῦντο** → ανάλωση, παρανάλωμα, καταναλωτής, καταναλωτικός.
 - ✓ **ἀφικόμενος** → άφιξη, ικέτης, ικεσία, ικετευτικός, ικανός, προίκα.
 - ✓ **παρέμεινε** → μονή, μονός, μόνος, μόνιμος, παραμονή, εμμονικός.
 - ✓ **δοκοῦντας** → δόξα, άδοξος, δοξασμένος, δοξασία, δόγμα, δόκιμος, δοκιμή, δοκίμιο.
 - ✓ **ἐφόνευον** → φόνος, φονιάς, δολοφόνος, δολοφονία, φονικός.
 - ✓ **ἐπιφέροντες** → φόρος, φορά, φέρσιμο, φαρέτρα, διένεξη, διηνεκής, οισοφάγος.
 - ✓ **καταλύουσιν** → λύση, κατάλυμα, λύτης, απολυτήριο, άλυτος.
 - ✓ **ἀπέθανον** → θάνατος, αθάνατος, θνητός, ημιθανής, αθανασία, θνησιμότητα.
 - ✓ **ὀφειλομένων** → οφειλή, οφειλέτης, οφείλημα.
 - ✓ **λαβόντων** → λαβή, λήψη, λάφυρα, λαβίδα, λήμμα, λήπτης.
 - ✓ **κατέστη** → στάση, αποστάτης, αποστασία, επανάσταση, επαναστατικός, άστατος, σταθμός, στάθμη, σταθερός, ανάστημα, επιστήμη, επιστητός.
 - ✓ **φιλεῖ** → φιλία, φίλος, φιλικός, φιλικά, προσφιλής, φίλημα.
 - ✓ **ἀπεσπῶντο** → σπασμός, σπάσιμο, σπαστός, σύσπαση, περισπασμός, νευρόσπαστος.
 - ✓ **περιοικοδομηθέντες** → οικοδομή, οικοδόμημα, οικοδόμος, οικοδομικός, οικοδόμημα.
 - ✓ **ἀπέθανον** → θνητός, θάνατος, θανάσιμος, θανατηφόρος, θνητότητα, αθάνατος, αθανασία.

Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η τ ο υ κ ε ι μ έ ν ο υ

Ουσιαστικά

A' Κλίση

γῆ
ικέτης
δίκη
ἡμέρα
αἰτία
ἐχθρα
ἰδέα

B' Κλίση

οἶκος
ἰσθμός
ἐχθρός
Ἡραῖον
θάνατος
ἱερόν
δένδρον
θάνατος
Διόνυσος
δῆμος

Γ' Κλίση

νύξ
τάχος
ναῦς
πόλις
λιμὴν
άνήρ
Εὐρυμέδων
χρῆμα
πατήρ
παῖς

Κλίση των κυριότερων ουσιαστικών

τάχος	τάχη	παῖς	παῖδες	πατήρ	πατέρες
τάχους	ταχῶν	παιδός	παιδων	πατρός	πατέρων
τάχει	τάχεσι	παιδί	παισί	πατρί	πατράσι
τάχος	τάχη	παῖδα	παῖδας	πατέρα	πατέρας
τάχος	τάχη	παῖ	παῖδες	πάτερ	πατέρες

Επίθετα

B' Κλίση

Ἀττικός, -ή, -όν
πολέμιος, -α, -ον
ἴδιος, -α, -ον
ἐχθρῶν [ἐχθίων/ ἐχθιστος].

Γ' Κλίση

πολύς, πολλή, πολύ
πᾶς, πᾶσα, πᾶν

Αντωνυμίες

ἄς : αναφορική
ὅσω/ ὅσους: αναφορική .
τινα : αόριστη .
ἀλλήλους : αλληλοπαθητική .
σφῶν αὐτῶν : αυτοπαθητική γ' προσώπου.
σφίσιν : προσωπική γ' πρόσωπο.
τοιούτω : δεικτική .
ἕκαστοι: αόριστη
ἄλλοι : αόριστη
οἶον : αναφορική

Επιρρήματα

πρότερον : επίρρημα συγκριτικού βαθμού [(πρό)/πρῶτον ή πρῶτα].
περαιτέρω: επίρρημα συγκριτικού βαθμού.

Αριθμητικά

πεντήκοντα / έπτά/ έξήκοντα

Ρήματα

- ❖ **άποκομίζονται/ έκομίζοντο/περιεκομίζοντο:** ενεστ. & πρτ. του ρ. κομίζομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κομίζομαι έκομίζομην κοιμιομαι/ κοιμισθήσομαι έκομισάμην/ έκομίσθην κεκόμισμαι έκεκομίσμην	κομίζονται έκομίζοντο κοιμοϋνται/ κοιμισθήσονται έκομίσαντο/ έκομίσθησαν κεκομισμένοι εισίν κεκομισμένοι ήσαν	κομίζονται κομίζονται κομίζονται κομίζεσθων/-σαν κομίζεσθαι κομίζόμενος

- ❖ **ύπερενεγκόντες:** μτχ. αορ. β' ε.φ. του ρ. ύπερφέρω./ **έπιφέροντες :** μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. έπιφέρω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ύπερφέρω ύπερέφερον ύπεροίσω ύπερήνεγκον ύπερενήνοχα ύπερενηνόχειν	ύπερφέροντες - ύπεροίσοντες ύπερενεγκόντες ύπερενηνοχότες -

- ❖ **περιπλέοντες / προσπλεούσας/ περιπλεϋσαι:** απρφ. & μτχ του ρ. πλέω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πλέω έπλεον πλεύσομαι/-οϋμαι έπλευσα πέπλευκα έπεπλεύκειν	περιπλέοντες / προσπλεούσας - περιπλευσό(οϋ)μενοι/προσπλευσο(ου)μέ νας περιπλεύσαντες/ προσπλευσάσας περιπεπλευκότες/ προσπεπλευκυίας -

- ❖ **όφθωσιν/ έώρων :** υποτακτική παθητικού αορ. α' & πρτ ε.φ του ρ. όρῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
όράω,-ῶ έώρων όψομαι είδον έορακα/ όπωπα έωράκειν/ ώπώπειν	όρῶμαι έωρώμην όφθήσομαι είδόμην/ ώφθην έώραμαι/ ῶμαι έωράμην/ ῶμην	ώφθησαν όφθωσιν όφθεισαν/-είεν όφθέντων/-θήτωσαν όφθῆναι όφθεις όρῶσι έώρων όψονται είδον έοράκασι/οπώπασι έωράκεσαν/ώπώπεσαν

- ❖ **αίσθόμενοι :** μτχ. αορ. Β' μ.φ του ρ. αισθάνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
αίσθάνομαι ήσθανόμην αίσθήσομαι ήσθόμην ήσθημαι ήσθήμην	αίσθανόμενοι - αίσθησόμενοι αίσθόμενοι ησθημένοι -

❖ **λαμβάνω / λάβω**: μτχ. & ευκτική αορ. β' ε.φ του ρ. λαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λαμβάνω έλάμβανον λήψομαι έλαβον είληφα είλήφειν	έλαβον λάβωσι λάβοιεν λαβόντων λαβεῖν λαβών (λαβόντες)

❖ **ἡγαγον** : αορ. β' ε.φ. του ρ. ἄγω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἄγω ἡγον ἄξω (ἡξα)/ ἡγαγον ἡχα/ ἀγήοχα ἡχυν/ ἀγηόχυν/ ἡγηόχυν	ἡγαγον ἀγάγωσι ἀγάγοιεν ἀγαγόντων ἀγαγεῖν ἀγαγών

❖ **κελεύω**: μτχ. αορ. ε.φ του ρ. κελεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
κελεύω έκέλευον κελεύσω έκέλευσα κεκέλευκα έκεκελεύκειν	κελεύοντες - κελεύσοντες κελεύσαντες κεκελευκότες -

❖ **ἐπλήρωσαν** : αορ. ε.φ. του ρ. πληρώω/-ῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πληρῶ ἐπλήρουν πληρώσω ἐπλήρωσα	πληροῦσι ἐπλήρουν πληρώσουσι ἐπλήρωσαν	ἐπλήρωσαν πληρώσωσι πληρώσαιεν/-ειαν πληρωσάντων/-σαν

❖ **ἀπέκτεινον**: πρτ. ε.φ του ρ. ἀποκτείνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποκτείνω ἀπέκτεινον ἀποκτενω ἀπέκτεινα/ ἀπέκτανον ἀπέκτονα ἀπεκτόνειν	ἀποκτείνουσι ἀπέκτεινον ἀποκτενοῦσι ἀπέκτειναν ἀπεκτόνασι ἀπεκτόνεσαν

❖ **ἐπεισαν / ἐπείσθησαν**: αορ. ε.φ & π.φ του ρ. πείθομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
πείθω ἐπειθον πείσω ἐπεισα/ ἐπιθον πέπεικα ἐπεπείκειν	πείθουσι ἐπειθον πείσουσι ἐπεισαν/ ἐπιθον πεπείκασι ἐπεπείκεσαν	ἐπείσθησαν πεισθῶσι πεισθεισαν/-εῖεν πεισθέντων/-θήτωσαν πεισθῆναι πεισθείς

έσβῆναι : απρφ. αορ. β' / **ξυνέβη** : αόρ. β' ε.φ του ρ. -βαίνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
έσβαίνω έσέβαινον έσβήσομαι έσέβην έσβέβηκα έσεβεβήκειν	έσβαίνειν - έσβήσεσθαι έσβῆναι έσβεβηκέναι -	ξυνβαίνει ξυνέβαινε ξυμβήσεται ξυνέβη ξυμβέβηκε ξυνεβεβήκει ξυνβάς

❖ **έκβιβάζοντες** : μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. βιβάζω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
έκβιβάζω έξεβίβαζον έκβιβῶ / έκβιβάσω έξεβίβασα	έκβιβάζοντες - έκβιβῶντες / έκβιβάσοντες έκβιβάσαντες

❖ **άπεχρῶντο** : πρτ. του ρ. άποχρῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
άποχρῶμαι άπεχρώμην άποchrήσομαι/-chrσθήσομαι άπεchrσάμην/-chrήθην άποκέchrμαι άπεκεchrήμην	άποchrῶνται άπεchrῶντο άποchrή(θή)σονται άπεchrήσαντο/-chrήσθησαν άποκέchrνται άπεκέchrντο

❖ **έλθόντες** : μτχ. αορ. β' του ρ. έρχομαι/ ειμι.

❖ **ύποσχέιν** : απρφ. αορ. β' του ρ. ύπέχω. (έχω → προστ.: σχές και στην ευκτική κάνει σχοίην,σχοίης,σχοίη,σχοίημεν-σχοίμεν,σχοίητε-σχοίτε,σχοίησαν-σχοίεν, αλλά αν είναι σύνθετο κάνει σχοίμι...)

❖ **κατέγνωσαν**: αόρ. β' ε.φ. του ρ. καταγιγνώσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταγιγνώσκω κατεγίγνωσκον καταγνώσομαι κατέγνω κατέγνωκα κατεγνώκειν	καταγιγνώσκουσι κατεγίγνωσκον καταγνώσονται κατέγνωσαν κατεγνώκασι κατεγνώκεσαν	κατέγνωσαν καταγνῶσι καταγνοῖεν καταγνόντων καταγνῶναι καταγνούς

❖ **τά γιγνόμενα/ γίγνεσθαι**: μτχ. & απρφ. ενεστ. μ.φ του ρ. γίγνομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
γίγνομαι έγιγνόμεν γενήσομαι/ γενηθήσομαι έγενόμεν/ έγενήθην γεγένημαι/ γέγονα έγεγενήμην/ έγεγόνειν	τά γιγνόμενα/ γίγνεσθαι - τά γενησόμενα/γενήσεσθαι τά γενόμενα/γενέσθαι τά γεγονότα/γεγονέναι ή γεγενήσθαι

❖ **διέφθειρον** : πρτ. ε.φ του ρ. διαφθείρω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
διαφθείρω διέφθειρον διαφθερῶ διέφθειρα διέφθαρκα διεφθάρκειν	διαφθείρουσι διέφθειρον διαφθεροῦσι διέφθειραν διεφθάρκασι διεφθάρκεσαν

❖ **ἀπήγγχοντο** : πρτ. μ.φ του ρ. ἀπάγγχομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀπάγγχομαι ἀπηγγόμην ἀπάγγξομαι ἀπηγξάμην/ἀπήγγχθην	ἀπάγγχονται ἀπήγγχοντο ἀπάγγζονται ἀπήγγξαντο/ἀπήγγχθησαν

❖ **ἐδύναντο** : πρτ. μ.φ. του ρ. δύναμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δύναμαι ἐδυνάμην δυνήσομαι/ δυνηθήσομαι ἐδυνήσαμην/ ἐδυνήθην/ ἐδυνάσθην δεδύνημαι ἐδεδυνήμην*	δύνανται ἐδύναντο δυνή(θή)σονται ἐδυνήσαντο/ἐ(η)δυνήθησαν/ ἐδυνάσθησαν δεδύνηται

❖ **ἀνηλοῦντο**: πρτ. μ.φ του ρ. ἀναλοῦμαι/ ἀναλίσκομαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀναλίσκομαι ἀνηλίσκóμην/ ἀνηλούμην ἀναλώσομαι/ ἀναλωθήσομαι ἀνηλώθην ἀνήλωμαι ἀνηλώμην	ἀναλίσκονται ἀνηλίσκοντο/ ἀνηλοῦντο ἀναλωθήσονται ἀνηλώθησαν ἀνήλωνται ἀνήλωντο

❖ **ἀφικόμενος** : μτχ. αορ. β' μ.φ του ρ. ἀφικνοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀφικνέομαι,-οῦμαι ἀφικνούμην ἀφίξομαι ἀφικόμην ἀφίγμαι ἀφίγμην	ἀφικνούμενος - ἀφιξόμενος ἀφικόμενος ἀφιγμένος

❖ **παρέμεινε** : αορ. ε.φ του ρ. παραμένω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
παραμένω παρέμενον παραμενῶ παρέμεινα παραμεμένηκα παρεμεμενήκειν	παραμένει παρέμενε παραμενεῖ παρέμεινε παραμεμένηκε παρεμεμενήκει

❖ **δοκοῦντας** : μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. δοκῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
δοκέω, -ῶ ἐδόκουν δόξω/ δοκήσω ἐδόξα/ ἐδόκησα δεδόκηκα ἐδεδοκῆκειν	δοκοῦντας - δόξοντας δόξαντας

❖ **ἐφόνευον** : πρτ. ε.φ του ρ. φονεύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φονεύω ἐφόνευον φονεύσω ἐφόνευσα	φονεύουσι ἐφόνευον φονεύσουσι ἐφόνευσαν

❖ **τοῖς καταλύουσιν**: μτχ. ενεστ. ε.φ του ρ. καταλύω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καταλύω κατέλυον καταλύσω κατέλυσα καταλέλυκα κατελελύκειν	τοῖς καταλύουσιν - τοῖς καταλύσουσιν τοῖς καταλύσασιν τοῖς καταλελυκόσιν

❖ **ἀπέθανον** : αορ. β' ε.φ. του ρ. ἀποθνήσκω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποθνήσκω ἀπέθνησκον ἀποθανοῦμαι ἀπέθανον ἀποτέθνηκα ἀπετεθνήκειν	ἀποθνήσκουσι ἀπέθνησκον ἀποθανουσι ἀπέθανον τεθνήκασι ἐτεθνήκεσαν	ἀπέθανον ἀποθάνωσι ἀποθάνοιεν ἀποθανόντων ἀποθανεῖν ἀποθανών

❖ **ὀφειλομένων** : μτχ. ενεστ. μ.φ του ρ. ὀφείλομαι.

❖ **λαβόντων**: μτχ. αορ. β' ε.φ του ρ. λαμβάνω.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
λαμβάνω ἐλάμβανον λήψομαι ἔλαβον εἴληφα εἰλήφειν	λαμβάνοντων - ληψομένων λαβόντων εἰληφότων -

❖ **κατέστη** : αόρ. β' μ.φ του ρ. καθίσταμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
καθίσταμαι καθιστάμην καταστήσομαι/- σταθήσομαι κατεστησάμην/-έστην/- εστάθην καθέστηκα καθεστήκειν/καθειστήκειν	καθίσταται καθίστατο καταστήσεται/-σταθήσεται κατέστη καθέστηκε καθεστήκει	κατέστη καταστή κατασταίη καταστήτω καταστήναι καταστάς

❖ **φιλεῖ** : οριστ. ενεστ. ε.φ του ρ. φιλῶ.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
φιλῶ ἐφίλουν φιλήσω ἐφίλησα	φιλεῖ φιλεῖ φιλεῖ φιλεῖτω φιλεῖν φιλεῖν

❖ **ἀποσπῶντο** : πρτ. μ.φ. του ρ. ἀποσπῶμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ἀποσπῶμαι ἀποσπῶμην ἀποσπάσομαι/ ἀποσπασθήσομαι ἀπεσασάμην/ ἀπεσπασθῆν ἀπέσπασμαι ἀποσπασμην	ἀποσπῶνται ἀποσπῶντο ἀποσπῶνται/ ἀποσπασθῶνται ἀποσπῶντο/ ἀποσπασθῶντο ἀποσπῶνται/ ἀποσπασθῶνται ἀποσπῶνται/ ἀποσπασθῶνται ἀποσπῶνται/ ἀποσπασθῶνται ἀποσπῶνται/ ἀποσπασθῶνται

❖ **περιοικοδομηθέντες**: μτχ. παθ. Αορ. α' του ρ. περιοικοδομοῦμαι.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
περιοικοδομοῦμαι περιοικοδομοῦμην περιοικοδομηθήσομαι περιοικοδομήθην περιοικοδομήμην	περιοικοδομοῦμαι περιοικοδομοῦμην περιοικοδομηθήσομαι περιοικοδομήθην περιοικοδομήμην

Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ ἀ ν ά λ υ σ η

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν: Κύρια πρόταση./ ἐκομίζοντο= Ρ, οἱ Πελοποννήσιοι= Υ.Ρ, τῆς νυκτὸς= γεν.χρόνου, εὐθύς= επιρ. χρόνου, κατὰ τάχος= εμπροθ. τρόπον, ἐπ' οἴκου= εμπροθ. κατεύθυνσης, παρὰ τὴν γῆν= εμπροθ. τόπου (πλησίον).

καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς ἀποκομίζονται: Κύρια πρόταση./ ἀποκομίζονται= Ρ, ὑπερενεγκόντες = χρονική μτχ-συν.Υ.Ρ, τὰς ναῦς= Α.μτχ.έμμεσο, τὸν ἰσθμὸν= Α.μτχ. άμεσο, τὸν Λευκαδίων= επιθ.προσδ., Λευκαδίων= γεν.κτητική.

ὥς μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν: Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση./ μὴ ὀφθῶσιν= Ρ, περιπλέοντες= κτγ,μτχ-συν.Υ.Ρ.

Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν

πολεμίων οίχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας: Κύρια πρόταση./ ἤγαγον=Ρ, Κερκυραῖοι= Υ.Ρ, ἐς τὴν πόλιν= εμπροθ. κατεύθυνσης, λαβόντες= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, τούς Μεσσηνίους= Α.Ρ&μτχ., ὄντας= αναφορική μτχ-συν.στο Α.Ρ, πρότερον= επιρ. χρόνου, ἔξω= επιρ. τόπου, αἰσθόμενοι= χρονική μτχ.-συν. στο Υ.Ρ, τὰς ναῦς= Α.μτχ., τὰς Ἀπτικὰς/ τὰς τῶν πολεμίων = επιθ. προσδ., προσπλεύσας/ οίχομένας= κτγ. μτχ.-συν.Α.μτχ.

ἃς ἐπλήρωσαν: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο ναῦς./ ἐπλήρωσαν= Ρ, ἃς= Α.Ρ.

ἐν ὧσφ περιεκομίζοντο: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ περιεκομίζοντο= Ρ, ἐν ὧσφ= εμπροθ. χρόνου.

τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση./ λάβοιεν= Ρ, τινα= Α.Ρ, τῶν ἐχθρῶν= γεν.δισαιρετική.

καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα ἀπέκτεινον: Κύρια πρόταση./ ἀπέκτεινον=Ρ, κελεύσαντες= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, τὰς ναῦς= Α.μτχ/Υ.απρφ. (ετεροπρ.), περιπλεῦσαι= Α.μτχ.-τελ. απρφ., ἐς τὸν λιμένα= εμπροθ.τόπου, τὸν Ὑλλαϊκὸν= επιθ. προσδ.

καὶ ἐκ τῶν νεῶν ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο: Κύρια πρόταση./ ἀπεχρῶντο= Ρ, ἐκβιβάζοντες= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, ἐκ τῶν νεῶν= εμπροθ. προέλευσης.

ὅσους ἐπείσαν ἐσβῆναι: Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση ως Α.Ρ ἀπεχρῶντο./ ἐπείσαν= Ρ, ἐσβῆναι= Α.Ρ-τελ. απρφ., ὅσους=Α.Ρ/ Υ.απρφ. (ετεροπρ.).

ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἐπείσαν: Κύρια πρόταση./ ἐπείσαν= Ρ, ἄνδρας= Α.Ρ/Υ απρφ. (ετεροπρ.), ὡς πεντήκοντα= επιθ. προσδ., τῶν ἱκετῶν = γεν.δισαιρετική, ὑποσχεῖν= Α.Ρ- τελ. απρφ., δίκην= Α.απρφ., ἐλθόντες= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, ἐς τὸ Ἡραιὸν= εμπροθ. κατεύθυνσης.

καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον: Κύρια πρόταση./ κατέγνωσαν= Ρ, πάντων= Α.Ρ, θάνατον= αιτ.ποινή.

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους: Κύρια πρόταση./ διέφθειρον=Ρ, οἱ πολλοὶ=Υ.Ρ, τῶν ἱκετῶν= γεν. δισαιρετική, ἀλλήλους= Α.Ρ, αὐτοῦ= γεν. τόπου, ἐν τῷ ἱερῷ= εμπροθ. τόπου.

ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν./ οὐκ ἐπείσθησαν= Ρ, ὅσοι= Υ.Ρ.

ὡς ἑώρων τὰ γινόμενα: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση./ ἑώρων= Ρ, τὰ γινόμενα= Α.Ρ-επιθ. μτχ. με Υ το άρθρο της.

καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο: Κύρια πρόταση./ ἀπήγχοντο= Ρ, τινὲς= Υ.Ρ, ἐκ τῶν δένδρων= εμπροθ. τόπου.

οἱ δ' ἀνηλοῦντο: Κύρια πρόταση./ ἀνηλοῦντο= Ρ, οἱ δ' = Υ.Ρ.

ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο: Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση./ ἐδύναντο= Ρ, ἕκαστοι= Υ.Ρ.

Ἡμέρας τε ἑπτὰ Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον: Κύρια πρόταση./ ἐφόνευον= Ρ, Κερκυραῖοι= Υ.Ρ, τοὺς δοκοῦντας= Α.Ρ-επιθ. μτχ με Υ το άρθρο της, εἶναι= Α.μτχ-ειδικό απρφ., ἐχθροὺς= Κ.Υ.απρφ., σφῶν αὐτῶν=γεν. δισαιρετική, Ἡμέρας= αιτ.χρόνου, ἑπτὰ= επιθ. προσδ.

ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο Ἡμέρας./ παρέμεινε= Ρ, ὁ Εὐρυμέδων= Υ.Ρ, ἀφικόμενος= χρονική μτχ-συν.στο Υ.Ρ, ταῖς ναυσὶ= δοτ. συνοδείας, ταῖς ἐξήκοντα= επιθ. προσδ., ἃς= αιτ.χρόνου.

τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα: Κύρια πρόταση./ ἀπέθανον= Ρ, τινες= Υ.Ρ, ἔχθρας ἔνεκα= εμπροθ. αιτίας, ἰδίας= επιθ. προσδ., ἐπιφέροντες= εναντιωματική μτχ.-ονομαστική απόλυτη-Υ= Κερκυραῖοι -σχῆμα ανακόλουθο , τὴν μὲν αἰτίαν= Α.μτχ ἄμεσο, τοῖς καταλύουσιν= Α.μτχ. ἔμμεσο-επιθ.μτχ με Υ το άρθρο της, τὸν δῆμον=

Α.μτχ.

καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων: Κύρια πρόταση./ (ἀπέθανον= P), ἄλλοι= Υ.Ρ, χρημάτων (ἔνεκα)= εμπροθ. αιτίας, ὀφειλομένων= αναφορική μτχ. με Υ. χρημάτων, σφίσιν= Α. μτχ, ὑπὸ τῶν λαβόντων= εμπροθ. ποιητικού αιτίου.

πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου: Κύρια πρόταση./ κατέστη=Ρ, ἰδέα= Υ.Ρ, πᾶσά= κτγ.προσδ., θανάτου= γεν.κτητική.

καὶ οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω: Κύρια πρόταση./ ξυνέβη= Ρ, οὐδὲν ὅτι οὐ= Υ.Ρ (πᾶν), ἔτι/περαιτέρω= επιρ. ποσού.

οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι: Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση./ φιλεῖ= Ρ, οἷον= Υ.Ρ-απρφ.(ταυτοπρ.), γίνεσθαι= Α.Ρ-τελ. απρφ., ἐν τῷ τοιούτῳ= εμπροθ. κατάστασης.

Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε: Κύρια πρόταση./ ἀπέκτεινε= Ρ, πατήρ= Υ.Ρ, παῖδα= Α.Ρ.

καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο: Κύρια πρόταση./ ἀπεσπῶντο= Ρ, ἀπὸ τῶν ἱερῶν= εμπροθ. απομάκρυνσης.

καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο: Κύρια πρόταση./ ἐκτείνοντο= Ρ, πρὸς αὐτοῖς= εμπροθ. τόπου.

οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον: Κύρια πρόταση./ ἀπέθανον= Ρ, οἱ δὲ= Υ.Ρ, τινες= επιθ. προσδ., περιοικοδομηθέντες= χρονική μτχ.-συν.Υ.Ρ, ἐν τῷ ἱερῷ= εμπροθ. τόπου, τοῦ Διονύσου= γεν.κτητική.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ῆ π ρ ο σ ἔ γ γ ι σ η

Περίληπτική απόδοση: Οι Πελοποννήσιοι ἔφυγαν γρήγορα τη νύχτα πλέοντας κοντά στην ακτή και περνώντας τα πλοία τους πάνω από τον ισθμό της Λευκάδας αποφεύγοντας να γίνουν αντιληπτοί από τους Αθηναίους. Όταν οι Κερκυραίοι αντιλήφθηκαν τα τελευταία γεγονότα, προχώρησαν σε βιαιότητες εναντίον των ολιγαρχικών του νησιού σφάζοντας πολλούς και δικάζοντας άλλους σε θάνατο. Πολλοί ικέτες για να μην πέσουν στα χέρια τους αλληλοσκοτώνονταν ή αυτοκτονούσαν. Επτά ολόκληρες ημέρες γίνονταν αγριότητες στο νησί τέτοιες που συνηθίζονται σε αυτές τις καταστάσεις, αλλά κι ακόμη χειρότερες.

Τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο: Οι Πελοποννήσιοι αναχωρούν κρυφά για την πατρίδα τις γρήγορα-γρήγορα και μάλιστα τη νύχτα, αφού είχαν πληροφορηθεί ότι κατέφθανε στην Κέρκυρα ο Ευρυμέδοντας με εξήντα αθηναϊκά πλοία, για να ενισχύσει τη δημοκρατική παράταξη.→ Ειρωνική αιχμή του Θουκυδίδη για το χρόνο και τον τρόπο φυγής των Πελοποννησίων. Η κρυφή αυτή αποχώρηση του Αλκίδα φανερώνει ανέντιμη συμπεριφορά (βλ. αντίστοιχη στάση του Αλκίδα στο 3.33.1). Είναι στάση άτιμη, δειλή και προδοτική, αφού την κρίσιμη αυτή στιγμή οι Πελοποννήσιοι εγκαταλείπουν τις ολιγαρχικούς συμμάχους τις. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι τα 60 πλοία του Ευρυμέδοντα μαζί με τα 12 του Νικόστρατου και τα τριάντα των Κερκυραίων σχημάτιζαν μία ισχυρότατη ναυτική δύναμη, την οποία δύσκολα θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα 53 πελοποννησιακά πλοία. Πέρα από την αριθμητική υπεροχή των αντιπάλων, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι Αθηναίοι είχαν ακόμη καλύτερη ναυτική τέχνη και εμπειρία.

καὶ ὑπερενεγκόντες τῶν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς: Ο Στράβων (10.452) τις πληροφορεῖ ότι αρχικά η Λευκάδα ήταν χερσόνησος τις Ακαρνανίας. Οι Κορίνθιοι ἦταν οι πρώτοι που κατά τον 7° αι. π.Χ. ἔκαναν πορθμὸ τον ισθμό, μετατρέποντας ἔτσι τη χερσόνησο σε νησί. Στα χρόνια του Θουκυδίδη φαίνεται πως ο πορθμὸς εἶχε

προσχωθεί και έτσι οι Κορίνθιοι αναγκάστηκαν να σύρουν τα πλοία τις για να περάσουν. Οι Αθηναίοι, τις, πλέοντας τις την Κέρκυρα, δεν μπορούσαν να κάνουν το ίδιο, αφενός διότι η φύση του εγχειρήματος ήταν περισσότερο κοπιώδης από το να παρακάμψουν το νησί, αφετέρου διότι η Λευκάδα είχε ταχθεί με το μέρος των Σπαρτιατών. Έτσι ο Αλκίδας, γνωρίζοντας ότι πλησιάζει ο αθηναϊκός στόλος, αγνοώντας τις πού ακριβώς μπορούσε να τον συναντήσει διέσχισε νύχτα ένα μέρος τις απόστασης των 90 χλμ. που χωρίζουν τη Λευκίμμη από τη Λευκάδα και αποφεύγοντας να κάνει το γύρο του νησιού έσυρε τα πλοία του πάνω στο στενό πέρασμα ξηράς.

λαβόντες τις τε Μεσσηνίους: Είναι οι 500 Μεσσήνιοι που αποτελούσαν τα πληρώματα των πλοίων του Νικόστρατου (βλ. 3.75.1). Η είσοδος τις στην πόλη (**ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον**) σκοπό είχε την ενίσχυση των δημοκρατικών και τον παράλληλο εκφοβισμό των ολιγαρχικών. Δεν αναφέρεται τις από το Θουκυδίδη αν πήραν ενεργά μέρος τις θηριωδίες που ακολούθησαν.

καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι... λιμένα: Τα πλοία επανδρώθηκαν στο λιμάνι του Αλκίνου, κοντά στην αγορά, όπου βρισκόταν και το νεώριο. Στάλθηκαν δε στο Υλλαϊκό λιμάνι, διότι οι δημοκρατικοί το είχαν από την αρχή των γεγονότων υπό τον πλήρη έλεγχο τις, κυρίως τις για να απομακρύνουν τις ευρισκόμενους στα πλοία ολιγαρχικούς από τις ομοϊδεάτες τις που βρίσκονταν στην αγορά και στο Ἡραίο και για να συγκεντρώσουν το σύνολο του στόλου σε ένα λιμάνι για μεγαλύτερη ασφάλεια. Έτσι οι ολιγαρχικοί αποδυναμώνονται περισσότερο, αλλά και όσοι από τις υπηρετούσαν στα πλοία δεν θα έβλεπαν τα έκτροπα που ακολούθησαν σε βάρος των ομοϊδεατών τις.

εἴ τινα λάβοιεν: Η φράση υποδηλώνει ότι οι ολιγαρχικοί, καταλαβαίνοντας τις πραγματικές προθέσεις των δημοκρατικών, είχαν κρυφτεί.

ἐν ὧσ' περιεκομίζοντο: Δηλ. περιέπλεαν από το λιμάνι του Αλκίνου στο Υλλαϊκό λιμάνι.

ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο: Με λακωνική ακρίβεια ο Θουκυδίδης περιγράφει τη σκληρή και ανέντιμη συμπεριφορά των δημοκρατικών, οι οποίοι εξόντωνσαν ακόμα κι εκείνους τις ολιγαρχικούς, που πείστηκαν να αγωνιστούν μαζί τις για τη σωτηρία τις πατρίδας, ενάντια τις ομόφρονές τις.

κατέγνωσαν πάντων θάνατον: Έστησαν δηλ. μια παρωδία δίκης με προαποφασισμένο το καταδικαστικό για όλους αποτέλεσμα. Οι δημοκρατικοί εξαπατούν για δεύτερη φορά τις αντιπάλους τις, φανερώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο βαθύ πολιτικό αμοραλισμό και αναλγησία.

«Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς ... πάντων θάνατον.» Να περιγράψετε τις άμεσες ενέργειες των Κερκυραίων δημοκρατικών μετά την αποχώρηση των Πελοποννησίων και την άφιξη του αθηναϊκού στόλου και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητά τους. ΑΠ.: Οι Κερκυραῖοι δημοκρατικοί μετά την αποχώρηση των Πελοποννησίων και την άφιξη του αθηναϊκού στόλου, μόλις αντιλαμβάνονται (αἰσθόμενοι) ότι δεν απειλούνται από κανέναν, επιδίδονται σε σφαγές χωρίς καμία ηθική αναστολή με βασικό στόχο να εξοντώσουν πλήρως τους πολιτικούς αντιπάλους. Αρχικά, οδήγησαν (**ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον**) τους 500 Μεσσηνίους, που αποτελούσαν τα πληρώματα των πλοίων του Νικόστρατου, μέσα στην πόλη με σκοπό την ενίσχυσή τους με εμπειροπόλεμους μαχητές και τον

παράλληλο εκφοβισμό των ολιγαρχικών. Στη συνέχεια, οι δημοκρατικοί διέταξαν τα πλοία που είχαν επανδρώσει με ολιγαρχικούς να κάνουν τον περίπλου και να αγκυροβολήσουν στο Υλλαϊκό λιμάνι (περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα), το οποίο είχαν από την αρχή των γεγονότων υπό τον πλήρη έλεγχο τους. Με την ενέργεια αυτή ήθελαν να απομακρύνουν τους ευρισκόμενους στα πλοία ολιγαρχικούς από τους ομοϊδεάτες τους, που βρίσκονταν στην αγορά και στο Ηραίο, για να τους εξοντώσουν χωρίς καμία αντίδραση, πράγμα που έκαναν, μόλις έφτασαν στο Υλλαϊκό λιμάνι. Σκοτώνουν χωρίς δισταγμό κάθε πολιτικό αντίπαλο που έβρισκαν μπροστά τους (εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον) ακόμα και τους ολιγαρχικούς που πείστηκαν να αγωνιστούν μαζί τους για τη σωτηρία της πατρίδας, ενάντια στους ομόφρονές τους (ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο). Επιπλέον, έστησαν μια παρωδία δίκης με προαποφασισμένο αποτέλεσμα και θανάτωσαν, αφού τους έπεισαν να δικαστούν, πενήντα ολιγαρχικούς ικέτες στο Ηραίο (κατέγνωσαν πάντων θάνατον). Οι δημοκρατικοί έτσι εξαπάτησαν για δεύτερη φορά τους αντιπάλους τους, φανερώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο βαθύ πολιτικό αμοραλισμό και αναλγησία.

ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα: Αναφορά σε όλα τα προηγούμενα, δηλ. και στο φόνο των ολιγαρχικών που είχαν επανδρώσει μαζί με τις δημοκρατικούς τα πλοία και τις εκτελέσεις που ακολούθησαν την προκατασκευασμένη δίκη και στη θανάτωση κάθε ολιγαρχικού που έπιαναν οι δημοκρατικοί.

διέφθειρον...ἀνηλοῦντο: Οι ολιγαρχικοί, συνειδητοποιώντας ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα σωτηρίας, προτίμησαν να θέσουν οι ίδιοι τέρμα στη ζωή τις, παρά να πέσουν στα χέρια των εχθρών τις. Ο Θουκυδίδης, χρησιμοποιώντας 3 ρήματα που δηλώνουν θάνατο, μεταδίδει το κλίμα της απόγνωσης των ολιγαρχικών και δημιουργεί συγχρόνως μία από τις πιο «σκληρές», έντονες αλλά και τραγικές εικόνες του έργου του.

Ποιες ευθύνες φαίνεται να αποδίδει ο Θουκυδίδης στον Ευρυμέδοντα για τις σφαγές που λαμβάνουν χώρα στην Κέρκυρα; Συμφωνείτε με την εκτίμηση του αρχαίου ιστορικού;(ἡμέρας τε ἑπτὰ,... ὁ Εὐρυμέδων... παρέμεινε): Ο Θουκυδίδης φαίνεται εδώ πως μέμφεται τον Ευρυμέδοντα και τον θεωρεί υπεύθυνο για την αλληλοσφαγή στην Κέρκυρα. Με τη φράση «ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευσον» ο Θουκυδίδης αφήνει να διαφανούν οι ευθύνες του αρχηγού του αθηναϊκού στόλου. Ο Ευρυμέδοντας με τα 60 πλοία του θα μπορούσε να πετύχει ὅ, τι πέτυχε ο Νικόστρατος με πολύ λιγότερα πλοία, αλλά αυτός από αδιαφορία ή ανικανότητα δεν αναμείχθηκε, αδιαφορώντας για την τύχη των ολιγαρχικών και ανεχόμενος τις ακρότητες και την τρομοκρατία στο νησί. Στην ουσία ενθάρρυνε τη σφαγή με την παρουσία και την ανοχή του, καθώς, όπως αποδείχτηκε από τα ίδια τα γεγονότα, δεν είχε ούτε την ικανότητα ούτε τη βούληση ούτε το ηθικό ανάστημα να ελέγξει την κατάσταση.

Γιατί δεν γίνεται παραπέρα λόγος για το Νικόστρατο; Για το Νικόστρατο δεν γίνεται περαιτέρω αναφορά. Το πιο πιθανό είναι ότι έφυγε για τη Ναύπακτο αμέσως μετά την άφιξη του Ευρυμέδοντα στο νησί, ή ότι η γνώμη του δεν είχε ισχύ, διότι ήταν κατώτερος από τον Ευρυμέδοντα. Αν είχε αναχωρήσει δεν πήρε τις Μεσσήνιους μαζί του. Ο Θουκυδίδης πάντως δεν του αποδίδει ευθύνη ή συμμετοχή τις φρικαλεότητες τις εμφύλιας διαμάχης στην Κέρκυρα κρατώντας τον στη σκιά των γεγονότων. Αποσιωπά έτσι τις ευθύνες του και την τυχόν ηθική συνεισφορά του στην αιματηρή σύρραξη, για να διασώσει την μετριοπαθή προσωπικότητά του. Δεν φαίνεται τις να αποδίδει κάποια ευθύνη ούτε και τις Μεσσήνιους.

τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες...λαβόντων: Οι δημοκρατικοί ισχυρίζονται ότι φονεύουν τις ολιγαρχικούς που αποπειράθηκαν να καταλύσουν τη δημοκρατία. Πίσω από το πρόσχημα αυτό κρύβονται τα πραγματικά κίνητρα τις σφαγής, δηλ. η προσωπική έχθρα και τα χρήη.

πᾶσα τε ἰδέα κατέστη θανάτου: Η φράση αποτελεί ανακεφαλαίωση των προηγουμένων και εισαγωγή στη βαθιά ανατομία τις ανθρώπινης ψυχολογίας και τις παθολογίας του εμφύλιου πολέμου, που θα επιχειρήσει στα επόμενα κεφάλαια ο Θουκυδίδης.

καὶ οἶον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι: Ο ιστορικός θεωρεί πως όσα συνέβησαν στην Κέρκυρα αποτελούν συνήθη φαινόμενα, που παρατηρούνται πάντοτε σε συνθήκες εμφύλιου σπαραγμού.

οὐδὲν ὅ,τι οὐ συνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω: Πρόκειται για υπερβολή που αποσκοπεί σε συναισθηματική διέγερση του αναγνώστη.

«Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο». Ποια ἦταν ἡ επίδραση τοῦ εμφυλίου πολέμου στις οικογενειακές σχέσεις καὶ στον θεσμό της ικεσίας; Να την ἐξηγήσετε σύντομα.: Σε συνθήκες εμφύλιας διαμάχης διασαλεύεται ἡ φυσικὴ τάξη των πραγμάτων, καθὼς ἀκόμη καὶ ἡ πατρικὴ ἀγάπη καὶ στοργή τις τα παιδιὰ αντικαθίσταται ἀπὸ πράξεις ωμότητος. Κάθε ἐννοια ἠθικῆς, δικαιοσύνης, γραπτὸ ἢ ἀγραφου νόμου ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπιάς καταλύεται. Ο εμφύλιος πόλεμος ἱσοπεδώνει κάθε ἠθικὴ ἀξία, κάθε θεσμό ἱερὸ καὶ ἀπαραβίαστο. Διασαλεύει τὴν ἠθικὴ τάξη, ἀφοῦ ἀκόμα καὶ ἡ γεμάτη ἀπέραντη ἀγάπη πατρικὴ σχέση αντικαθίσταται ἀπὸ πράξεις ωμότητος. Ο πατέρας σκοτώνει τὸ παιδί του (Καὶ γὰρ παῖδα ἀπέκτεινε) σε μια ἐνέργεια τόσο ἀντίθετη στὴν ἀνθρώπινη φύση. Ἡ οικογένεια, θεσμός ταυτισμένος με τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἐξέλιξή του, υποκύπτει στὸν παραλογισμό τοῦ εμφυλίου πολέμου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ικεσία, καταξωμένος θεσμός στὴν ἀρχαιοελληνικὴ κοινωνία, πλήττεται ἀπὸ τὴν ἐμφύλια διαμάχη. Ο ἀγραφος ἠθικὸς νόμος, που ὀρίζει ὅτι οἱ ἰκέτες ἦταν ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα πρόσωπα, υφίσταται βάνανση καταπάτησης. Οἱ ἰκέτες δολοφονοῦνται στὰ ἱερὰ (ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο). Κάθε καλὸ καὶ ἀγνὸ μετατρέπεται σε ὠμὴ βία, κάθε ἐννοια δικαιοσύνης, γραπτὸ ἢ ἀγραφου νόμου καὶ ἀνθρωπιάς καταλύεται.

ἀπέθανον: Σύμφωνα με τὸ Διόδωρο τὸ Σικελιώτῃ ο συνολικὸς ἀριθμὸς των θυμάτων ἔφτασε τα 1500 άτομα.

καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν... ἐκτείνοντο: Πρόκειται για βάνανση καταπάτησης τοῦ ἀγραφου ἠθικοῦ νόμου, που ὀρίζει ὅτι οἱ ἰκέτες ἦταν πρόσωπα ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα. Ἡ πράξη αὐτὴ προκαλεῖ τὴν ὀργή των θεῶν καὶ ἐπισύρει τὴν τιμωρία αὐτῶν που καταπάτησαν τις νόμους των θεῶν.

ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ: Τὸ μέρος εἶναι ἀγνώστο. Οἱ ἄνδρες που κλείστηκαν ἐκεῖ πέθαναν ἀπὸ πείνα.

ἀπέκτεινον/ ἀπεχρῶντο/ κατέγνωσαν πάντων θάνατον/ διέφθειρον ἀλλήλους/ ἀπήγγχοντο/ ἀνηλοῦντο/ ἀπέθανον/ πᾶσα τε ἰδέα κατέστη θανάτου: Τα 8 σύνθετα ρήματα:

- ἀναφέρονται σε δράστες καὶ θύματα
- βρίσκονται σε κύριες προτάσεις σε χρόνο παρατατικό (διάρκεια) ἢ σε ἀόριστο

- επεξηγούνται από προσδιορισμούς που δηλώνουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγιναν οι φόννοι αυτοί (χρόνος, τρόπος, αιτία)
- προσδίδουν στο λόγο ενέργεια, παραστατική δύναμη και λεκτική ποικιλία
- αισθητοποιούν την εικόνα τις φρίκης με την άγρια πολυμορφία του θανάτου
- κάνουν αισθητή αυτή την πολυμορφία του θανάτου ως εισαγωγή στην παθολογία του πολέμου, όπου αντικρίζει ο Θουκυδίδης γενικά το φαινόμενο των συνεπειών του πολέμου.

«Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν...οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω.» Να αναφέρετε πέντε διαφορετικές σκηνές θανάτου που περιγράφονται στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να εξηγήσετε για ποιον λόγο θανατώνονται άνθρωποι σε καθεμιά από αυτές. Οι ἱκέτες ολιγαρχικοί στην Κέρκυρα που δεν είχαν πειστεί από τους δημοκρατικούς να περάσουν από δίκη, βλέποντας την ωμότητα των πράξεων των αντιπάλων τους προβαίνουν σε αυτοκαταστροφικές πράξεις. Ορισμένοι αλληλοσκοτώνονται εντός του ιερού (διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους), ἄλλοι αυτοκτονούν με απαγχονισμό (καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγχοντο) και ἄλλοι με ὅποιον τρόπο θανάτου βρίσκουν πρόσφορο (οἱ δ' ὥς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο). Ο Θουκυδίδης χρησιμοποιώντας τρία διαφορετικά ρήματα που δηλώνουν θάνατο, μεταδίδει το κλίμα απόγνωσης, που επικρατούσε στους ολιγαρχικούς. Οι ἄνθρωποι αυτοὶ βρίσκονται σε αδιέξοδο, χωρίς ελπίδα σωτηρίας, εγκλωβισμένοι σε μια κατάσταση χωρίς δυνατότητα διαφυγής, που τους οδηγεί σε παράλογες πράξεις, αντίθετες στο ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Ωστόσο, το κύμα βίας επεκτείνεται και σε άλλες ομάδες πληθυσμού. Ο κάθε Κερκυραῖος στρέφεται εναντίον ὁποίου θεωρούσε ως εχθρό του(Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον) βρίσκοντας ἔτσι την ευκαιρία να εκδηλώσει μίσος και φθόνο προς κάθε κατεύθυνση και για οποιονδήποτε λόγο είτε πολιτικό είτε και προσωπικό (ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἕνεκα). Σε αυτές τις συνθήκες χάους κάθε κακία, καλά φυλαγμένη στην ψυχή του καθενός ενεργοποιείται. Αλλά και αμιγώς προσωπικές διαφορές, ὅπως ο δανεισμός χρημάτων μεταξύ πολιτῶν γίνεται αιτία φόνου (ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων).Οι δανειζόμενοι σκοτώνουν τους δανειστές σε μια προσπάθεια είτε αντεκδίκησης είτε απαλλαγής από το χρέος.

Να επισημανθεῖ ἰδιαίτερα: η ἐνέργεια και η δύναμη τις περιγραφῆς των φρικαλεοτήτων από το Θουκυδίδη, αλλά και η νηφαλιότητα, η αποφυγή συναισθηματικής φόρτισης ή προσωπικής τοποθέτησης από τον ἴδιο τον ιστορικό κατά την εξιστόρηση των τόσο «σκληρῶν» γεγονότων. Σύμφωνα με τον Στέφο: « Ο Θουκυδίδης, με δραματική ἐνέργεια, φιλοσοφικό στοχασμό και μελαγχολική διάθεση εκθέτει τις σκέψεις του και συνοψίζει τις παρατηρήσεις του για την επίδραση τις ωμῆς βίας στα ἦθη του ἀνθρώπου και τις κοινωνίας στη διάρκεια τις πολέμου και μάλιστα εμφυλίου. Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζει τις δραματικές συνέπειες των πολεμικῶν συγκρούσεων ἀπηχῇ τις προσωπικές του απόψεις για τη φρίκη και το παράλογο του πολέμου (ο πόλεμος σχολεῖ βίας) , που τον περιγράφει ἄλλωστε με εκπληκτική δύναμη και ακρίβεια ως ἀμερόληπτος παρατηρητής ταυτόχρονα, τις προβάλλει μέσα από τον ἀνθρώπινο πόνο και την ἀνθρωπιστική και ἀντιπολεμική του διάθεση αλλά και τη βουλευσιαρχική του ἀντίληψη για τα ψυχολογικά κίνητρα, τα πάθη, τις αιτίες των συμφορῶν και τις κοινωνικές επιπτώσεις των εμφυλιῶν ταραχῶν ᾧ ἀδιόρατα στο βάθος, διαφαίνεται η ἐκδηλη ἐπιθυμία του Θουκυδίδη να βασίσει το ἔργο του τις διαχρονικές ἀλήθειες τις κοινωνικής ἐμπειρίας των ἀνθρώπων. Η συνοπτική αυτή θεώρηση του πολέμου ἀποτελεῖ το κλειδί για τις ἐιδικές παρατηρήσεις του ιστορικού στα πολιτικά πράγματα τις Αθήνας και τις ὑπόλοιπης Ἑλλάδας. Ο Θουκυδίδης ἔχει ἐπεξεργαστεῖ με ἰδιαίτερη προσοχή το τμήμα αυτό, το

οποίο με την πυκνότητα του ύφους και τη μνημειακή εκφραστική τελειότητα αποπνέει ένα ήρεμο μεγαλείο, με μια χροιά απαισιοδοξίας, αναδύοντας ανάγλυφα τις αντιλήψεις του ιστορικού μέσα από καίριες και θεμελιακές εκφράσεις με τραγική επικαιρότητα».

Παράλληλο κείμενο(Τ.Θ): Αιτία όλων αυτών ήταν η φιλαρχία που έχει ρίζα την πλεονεξία και την φιλοδοξία που έσπρωχναν τις φατρίες ν' αγωνίζονται με λύσσα. Οι αρχηγοί των κομμάτων, στις διάφορες πολιτείες, πρόβαλλαν ωραία συνθήματα. Ισότητα των πολιτών από την μια μεριά, σωφροσύνη της αριστοκρατικής διοίκησης από την άλλη. Προσποιούνταν έτσι ότι υπηρετούν την πολιτεία, ενώ πραγματικά ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα και αγωνίζονταν με κάθε τρόπο να νικήσουν τους αντιπάλους τους. Τούτο τους οδηγούσε να κάνουν τα φοβερώτερα πράγματα επιδιώκοντας να εκδικηθούν τους αντιπάλους τους, όχι ως το σημείο που επιτρέπει η δικαιοσύνη ή το συμφέρον της πολιτείας, αλλά κάνοντας τις αγριότερες πράξεις, με μοναδικό κριτήριο την ικανοποίηση του κόμματος τους. Καταδίκαζαν άνομα τους αντιπάλους τους ή άρπαζαν βίαια την εξουσία, έτοιμοι να κορέσουν το μίσος τους. Καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Όσοι πολίτες ήταν μετριοπαθείς θανατώνονταν από την μια ή την άλλη παράταξη, είτε επειδή είχαν αρνηθή να πάρουν μέρος στον αγώνα είτε επειδή η ιδέα και μόνο ότι θα μπορούσαν να επιζήσουν προκαλούσε εναντίον τους τον φθόνο. Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 82.8 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος] **Με αφορμή τα γεγονότα στην Κέρκυρα ο Θουκυδίδης ερμηνεύει γενικότερα την ανθρώπινη συμπεριφορά στους εμφυλίους πολέμους. Σε ποιο βαθμό οι ισχυρισμοί του ιστορικού (μεταφρασμένο κείμενο) επιβεβαιώνονται από την περιγραφή των γεγονότων στην Κέρκυρα (πρωτότυπο κείμενο);**

ΑΠ.: Ο Θουκυδίδης στο μεταφρασμένο κείμενο προβάλλει την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλαδή το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο. Αυτά είναι που οδήγησαν τις πολιτικές παρατάξεις σε φοβερές και ακραίες πράξεις, όπως οι άδικες καταδικαστικές αποφάσεις, η βίαιη κατάληψη της εξουσίας. Οι αρχηγοί των κομμάτων, μάλιστα, ενώ προσποιούνταν έτσι ότι υπηρετούν την πολιτεία, στην πραγματικότητα ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα και να κορέσουν το μίσος τους. Χαρακτηριστική είναι η φράση του μεταφρασμένου κειμένου ότι καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Όλα αυτά επιβεβαιώνονται απόλυτα στο πρωτότυπο κείμενο όπου οι Κερκυραίοι δημοκρατικοί προβαίνουν σε βάνανυσες ενέργειες κατά των αντιπάλων τους. Οι ακρότητες και οι θηριωδίες που περιγράφει ο Θουκυδίδης προκύπτουν από την αλαζονεία, το μίσος και τα άγρια ένστικτα. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, ασφαλείς μετά την έλευση του αθηναϊκού στόλου, επιδίδονται σε σφαγές χωρίς καμία ηθική αναστολή και σκοτώνουν αδιακρίτως όποιον πολιτικό αντίπαλο έβρισκαν μπροστά τους. Οι δημοκρατικοί ισχυρίζονται ότι φονεύουν τους ολιγαρχικούς που αποπειράθηκαν να καταλύσουν τη δημοκρατία. Πίσω από το πρόσχημα αυτό κρύβονται τα πραγματικά κίνητρα της σφαγής, δηλαδή η προσωπική έχθρα και τα χρέη (τήν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων). Επομένως, στον εμφύλιο πόλεμο της Κέρκυρας οι αντίπαλοι υπηρετούσαν μόνο τα συμφέροντά τους και τα συμφέροντα της παράταξης στην οποία ανήκαν.

Παράλληλο κείμενο (Τ.Θ): Σ' αυτές τις ακρότητες έφτασε ο εμφύλιος πόλεμος και προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, γιατί ήταν ο πρώτος που έγινε. Αργότερα μπορεί κανείς να πη ότι ολόκληρος ο Ελληνισμός συνταράχτηκε, γιατί παντού σημειώθηκαν εμφύλιοι σπαραγμοί. Οι δημοκρατικοί καλούσαν τους Αθηναίους να τους βοηθήσουν και οι ολιγαρχικοί τους Λακεδαιμονίους. Όσο διαρκούσε η ειρήνη δεν είχαν ούτε πρόφαση, αλλά ούτε την διάθεση να τους καλέσουν για βοήθεια. Με τον πόλεμο, όμως, καθεμιά από τις αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις μπορούσε εύκολα να βρη ευκαιρία να προκαλέση εξωτερική επέμβαση για να καταστρέψη τους αντιπάλους της και να ενισχυθή η ίδια για ν' ανατρέψη το πολίτευμα. Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου, συμφορές που μπορεί να είναι βαρύτερες ή ελαφρότερες κ' έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρό ειρήνης και όταν ευημερή ο κόσμος και οι πολιτείες, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι γιατί δεν τους πιέζουν ανάγκες φοβερές. Αλλ' όταν έρθη ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρηση, γίνεται δάσκαλος της βίας κ' ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί. Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 82.1-2 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος] **Ο Θουκυδίδης, με αφορμή την εμφύλια σύγκρουση στην Κέρκυρα, κάνει μια σειρά από διαχρονικές διαπιστώσεις αναφορικά με τον πόλεμο, και ειδικότερα τον εμφύλιο πόλεμο. Σε ποια σημεία τόσο του μεταφρασμένου όσο και στο πρωτότυπο κειμένου επιβεβαιώνεται αυτό; Γιατί επιλέγει να κάνει ο ιστορικός αυτές τις αναφορές; ΑΠ.:** Στα δύο κείμενα (μεταφρασμένο και πρωτότυπο) γίνονται γενικότερες αναφορές στις συνθήκες που επικρατούν σε εμφυλίους πολέμους. Πρόκειται για μια γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης του Θουκυδίδη και της μεθόδου του. Καθώς οδηγείται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό, προβάλλει τη σφαιρική θεώρηση των ιστορικών γεγονότων και την αναγωγή τους σε φαινόμενα διαχρονικά. Οι συνθήκες, λοιπόν, κάθε εμφυλίου είναι για τον Θουκυδίδη πάντοτε ακραίες και παράλογες, γεμάτες θάνατο. Συγκεκριμένα, στο πρωτότυπο κείμενο ο ιστορικός αναφέρει τη φράση (οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι) που σημαίνει «όπως συνηθίζει να γίνεται σε τέτοιες περιπτώσεις». Στο μεταφρασμένο κείμενο αντίστοιχα ο ιστορικός αναφέρει ότι οι συμφορές των πολέμων θα συνεχίζονται όσο παραμένει ίδια η ανθρώπινη φύση (συμφορές που γίνονται ... ανάλογα με τις περιστάσεις). Εδώ ο Θουκυδίδης συμπεραίνει ότι οι συμφορές των εμφυλίων με όποιες διαφοροποιήσεις κατά περίπτωση, σχετίζονται άμεσα με την ανθρώπινη φύση και όσο αυτή έχει χαρακτηριστικά όπως η πλεονεξία και η φιλοτιμία, νέοι πόλεμοι θα ξεσπούν στην ανθρωπότητα. Παράλληλα, αντίθετα με την περίοδο της ειρήνης ο ιστορικός διαπιστώνει ότι ο πόλεμος διδάσκει τη βία, εκτρέπει τους ανθρώπους σε αντίστοιχες πράξεις. Επιπλέον, αιτιολογεί αυτή τη ροπή του ανθρώπου και συγκεκριμένα τη συνδέει με τη στέρηση και τη μη εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών, που είναι καθημερινά φαινόμενα σε συνθήκες πολέμου. Αυτές με τη σειρά τους προκαλούν ένταση, συγκρούσεις και καταστάσεις που σχετίζονται και με τα αντικρουόμενα συμφέροντα των ανθρώπων. Τα πνεύματα ερεθίζονται και η κυριαρχία της βίας είναι το αποτέλεσμα (όταν έρθη ο πόλεμος ... σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί). Όλα τα παραπάνω συνδέονται άρρηκτα με τη βασική επιδίωξη του ιστορικού να αφήσει στην ανθρωπότητα ένα έργο «κτῆμα ἐς αἰί». Οι διαχρονικές διαπιστώσεις του δηλώνουν την προσήλωσή του στον στόχο αυτό. Τον απασχολεί όχι μόνο ο συγκεκριμένος εμφύλιος του 5ου αιώνα, αλλά ο πόλεμος, τα κίνητρα και οι συμπεριφορές του ανθρώπου κατά τη διάρκειά του, ευρύτερα και διαχρονικά.

**Λεξιλογικές ασκήσεις από την
τράπεζα θεμάτων**

81.1-81.3

1. διένεξη, κάτοπτρο, οδηγός, χρήματα, άγνοια: Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. υπερενεγκόντες 2. λαβόντες 3. απέκτεινον 4. έσβήναι 5. άνηλοῦντο	α. παραλήπτης β. εισβολή γ. βήμα δ. διένεξη ε. καταναλωτής ζ. απόκτημα η. μητροκτόνος

3. συγκομιδή, αγωγή, διάπλους, όραση, κατανάλωση: Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια ετυμολογικά συγγενή λέξη από το κείμενο.

4. Να γράψετε ένα απλό ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ήγαγον, περιπλεῦσαι, έσβήναι, κατέγνωσαν, έώρων.

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ναυτικός, σύλληψη, εξωτερικός, εκπλήρωση, πιθανότητα.

6. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ήγαγον, έπλήρωσαν, έσβήναι, έλθόντες, έώρων.

7. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ανευθυνότητα, γεωπόνος, ευαίσθητος, πρόσληψη, στρατηγός.

8. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. ανάβαση 2. ανάκτηση 3. συγκομιδή 4. άγνωστος 5. συλλογισμός 6. ζιζανιοκτόνο 7. σύλληψη	α. περιεκομίζοντο β. λάβοιεν γ. απέκτεινον δ. έσβήναι ε. κατέγνωσαν

9. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έκομίζοντο, προσπλεύσας, ήγαγον, απέκτεινον, έσβήναι.

10. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. περιπλέοντες 2. όφθῶσιν 3. ήγαγον	α. οφθαλμίατρος β. πλωτός γ. παράλειψη

4. λάβοιεν 5. απέκτεινον	δ. φθορά ε. απαγωγή ζ. περίληψη η. πατροκτόνος
-----------------------------	---

11. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: έκομίζοντο, όφθώσιν, ήγαγον, κατέγνωσαν, άπήγγχοντο.

12. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: προσπλεούσας, λάβοιεν, έπεισαν, έσβήναι, ίκετῶν.

81.3-81.5

1. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: άγχος, άφιξη, κατάσταση, γονιός, απόσπαση.

2. Να γράψετε μία σύνθετη ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: γιγνόμενα, ναυσί, αίτιαν, δῆμον, λαβόντων.

3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ήμέρας 2. δοκοῦντας 3. χρημάτων 4. λαβόντων 5. απέθανον	α. άχρηστος β. θνησιμότητα γ. δογματικός δ. εφημερίδα ε. εξημερώνω ζ. δοκός η. αιμοληψία

4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη: έπείσθησαν, έώρων, έδύναντο, εἶναι, έκτείνοντο.

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: όραμα, αναλώσιμος, άφιξη, απροσδόκητος, βήμα.

6. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. ερώτηση 2. επιμερισμός 3. αφιέρωση 4. άφθαρτος 5. ικεσία ε. ήμέρας 6. αόρατος 7. εφημερίδα	α. ίκετῶν β. έώρων γ. διέφθειρον δ. ιερῶ ε. ήμέρας

81.2-81.4

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: αίσθόμενοι, έπλήρωσαν, διέφθειρον, αίτιαν, δῆμον. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

2. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ήγαγον, άπεχρῶντο, ύποσχεῖν, εφόνευον,

όφειλομένων.

3. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: διαγωγή, πλοίο, ναύτης, όραμα, φόρεμα.

4. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ήγαγον, γιγνώμενα, έδυναντο, παρέμεινε, δοκοῦντας.

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: προσαγωγή, παραλήπτης, υπέρβαση, αγχόνη, κατανάλωση.

6. Να βρείτε στο παραπάνω κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εξαγωγή, μητροκτόνος, αποβάθρα, αφθαρία, αγχώδης.

7. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αίσθηση, διαγωγή, αγχόνη, καταναλωτής, παράδοξο.

8. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ευαισθησία, αδυναμία, διάγνωση, διορατικός, άφιξη.

9. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της Νέας Ελληνικής για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: αίσθόμενοι, ήγαγον, περιεκομίζοντο, ύποσχέιν, δοκοῦντας.

10. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: περιεκομίζοντο, απέκτεινον, έκβιβάζοντες, ύποσχέιν, κατέγνωσαν.

11. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: διέφθειρον, ιερῶ, παρέμεινε, δοκοῦντας, έφόνευσον.

12. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: απόπλους, ανάληψη, ανανδρία, διορατικός, επίμονος.

13. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ευαίσθητος, άγνοια, άγχος, καταναλωτής, δόγμα.

14. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου, να γράψετε μία σύνθετη ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής: λαβόντες, ήγαγον, έπεισαν, έώρων, έδυναντο.

15. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: πρόσληψη, διαπαιδαγώγηση, αυτοπεποίθηση, αγχώδης, αναλώσιμος.

16. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: αναισθητος, άξονας, διακομιδή, κατάχρηση, άγνοια.

17. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ήγαγον, περιεκομίζοντο, έσβήναι, έώρων, άνηλοῦντο.

18. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: αίσθόμενοι, λαβόντες, ύποσχέιν, κατέγνωσαν, έπιφέροντες.

**Α σ κ ή σ ε ι ς γ ρ α μ μ α τ ι κ ή ς κ α ι
σ υ ν τ α κ τ ι κ ο ύ**

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται.

Κερκυραῖοι ἐπεὶ _____ (αἰσθάνομαι, ἀόρ. β΄) τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς
_____ (παραγίγνομαι, μτχ. ενεστ.), _____ (κελεύω, ἀόρ.) τὰς ναῦς ἃς
ἐπλήρωσαν _____ (ἀνάγομαι, ἀπαρ. ἀορ. β΄).

2. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν ἀνηλοῦντο: Να γράψετε την περίοδο μεταφέροντας τα ρήματα στον ενεστώτα.

3. ἐλθόντες, ἀφικόμενος: Να γράψετε τους άλλους χρόνους των ρηματικών τύπων.

4. α) πατήρ παῖδα ἀπέκτεινε, β) ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο, γ) περιοικοδομηθέντες ἀπέθανον, δ) πᾶσα ἰδέα: Να μεταφέρετε τις φράσεις στον άλλο αριθμό.

5. εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον: Να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο.

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπὶ οἴκου παρὰ τὴν γῆν: Ποια σημασία ἔχει η συσώρευση χρονικῶν καὶ τοπικῶν προσδιορισμῶν στη φράση;

2. ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν: α) Ποια πληροφορία ἔχουμε για τὴ Λευκάδα, β) πῶς ακριβῶς ἐγινε ἡ αναχώρηση των Πελοποννησίων καὶ γ) γιατί δεν ἤθελαν νὰ τους δουν οἱ Ἀθηναῖοι;

3. Ποιες προφυλάξεις πῆραν οἱ Πελοποννήσιοι γιὰ τὴν αναχώρησή τους μετὰ τὴν εἶδηση γιὰ τὴν αποστολὴ τῆς αθηναϊκῆς ναυτικῆς μοίρας;

4. Νὰ ἐξηγήσετε με βάση τὸ κείμενο κατὰ πόσο ἐπηρεάστηκαν ψυχολογικά οἱ δημοκρατικοὶ ἀπὸ τὴν ἀφίξη των αθηναϊκῶν πλοίων καὶ τὴν παράλληλη αναχώρηση των πελοποννησιακῶν.

5. τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ... ἐς τὸν Ὑλαϊκὸν λιμένα: Πού ἀπέβλεπαν με τὴ διαταγὴ αὐτὴ οἱ δημοκρατικοί;

6. Ποιες εὐθύνες φαίνεται νὰ ἀποδίδει ὁ ἱστορικός στον Εὐρυμέδοντα γιὰ τὶς σφαγές;

7. Γιατί, κατὰ τὴ γνώμη σας, ὁ ἱστορικός δεν ἀναφέρεται πλέον στο Νικόστρατο;

8. Νὰ ἐπισημάνετε τὰ ρήματα ἢ τὶς φράσεις που δηλώνουν τὸ θάνατο καὶ νὰ σχολιάσετε τὴν εἰκόνα που αἰσθητοποιοῦν. Πῶς χαρακτηρίζετε τὸ ὕφος τοῦ κειμένου;

9. Ποια θέση ἔχει στην ἀφήγηση τοῦ ἱστορικοῦ ἡ φράση πᾶσά τε ἰδέα ... περαιτέρω καὶ ποια συναισθήματά του ἐκφράζει, κατὰ τὴ γνώμη σας;

10. Νὰ χαρακτηρίσετε τὴ συμπεριφορὰ των δημοκρατικῶν.

11. Νὰ ἀξιολογήσετε τὴ δύναμη τῆς περιγραφῆς καὶ τῆς ἀφήγησης τοῦ Θουκυδίδη στο κεφ. 81.

12. Νὰ ἐντοπίσετε στο κείμενο τὶς φράσεις που ἀποδίδουν τὶς κυριότερες ἐνέργειες των ἐμπλεκομένων στα μετὰ τὴ ναυμαχία γεγονότα.

13. εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον: Ποια σημασία ἔχει ὁ υποθετικός λόγος γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ θανάτου που μὰς δίνει ὁ ἱστορικός;

14. Πῶς ἀντιμετώπισαν οἱ δημοκρατικοὶ τοὺς ἱκέτες στο ἱερό τῆς Ἥρας;

15. οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω: Ποια σημασία ἔχει ἡ δῆλωση αὐτὴ γιὰ τὸ μέγεθος τῆς σφαγῆς;

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ Σ Τ Ι Σ Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ - α σ κ ή σ ε ι ς
τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

1. Να επισημάνετε και να σχολιάσετε τις αντιστοιχίες (κοινά σημεία) που υπάρχουν στο 3. 81 του Θουκυδίδη και σ' ένα γράμμα του Λίνκολν (Οκτώβριος 1863) που αναφέρεται στην έκρηξη βίας στην πολιτεία του Μιζούρι. «Αμέσως η ειλικρίνεια αμφισβητείται και τα κίνητρα δέχονται επίθεση. Όταν έρχεται στ' αλήθεια ο πόλεμος, το αίμα ζεσταίνεται και το αίμα χύνεται. Η σκέψη αναγκάζεται να πέσει σε σύγχυση. Η απάτη γεννοβολάει και προοδεύει. Η εμπιστοσύνη πεθαίνει και καθολική καχυποψία βασιλεύει. Ο κάθε άνθρωπος αισθάνεται την παρόρμηση να σκοτώσει το γείτονά του, μήπως σκοτωθεί πριν απ' αυτόν. Εκδίκηση και αντεκδίκηση ακολουθούν. Κι όλα αυτά, όπως είπαμε προηγουμένως, μπορούν να συμβούν ανάμεσα σε τίμιους ανθρώπους· αλλά αυτά δεν είναι όλα. Κάθε βρωμερό πουλί βγαίνει απ' τη φωλιά του και κάθε σιχαμερό ερπετό σηκώνει κεφάλι. Κι αυτά προσθέτουν το έγκλημα στη σύγχυση. Αυστηρά μέτρα που θεωρούνται αναγκαία, αλλά οπωσδήποτε σκληρά, τέτοιοι άνθρωποι τα κάνουν χειρότερα με την κακοδιοίκηση. Φόνοι για παλιές αντιζηλίες και φόνοι για χρήματα γίνονται κάτω απ' όποιο μανδύα θα ταίριαζε καλύτερα με την περίπτωση. Όλα αυτά παρέχουν επαρκή αιτιολογία για όσα έγιναν στο Μιζούρι και δε χρειάζεται να αποδοθούν στην αδυναμία ή την κακία κανενός στρατηγού». (Το παράθεμα στο Finley, Θουκυδίδης, σ. 188). ΑΠ.: Η καταγραφή των γεγονότων στον εμφύλιο της Κέρκυρας από τον Θουκυδίδη παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τα όσα παραθέτει ο πρόεδρος Λίνκολν σε ένα γράμμα του σχετικά με μια εμφύλια διαμάχη στο Μιζούρι των ΗΠΑ. Είναι εμφανές πως διαχρονικά οι άνθρωποι, όταν βρίσκονται σε συνθήκες εμφύλιου πολέμου, καταφεύγουν σε παρόμοια ανήθικες συμπεριφορές. Από την επιστολή του προέδρου Λίνκολν διαπιστώνουμε ότι ο εμφύλιος πόλεμος εξαίρει τα πάθη (το αίμα ζεσταίνεται) και οδηγεί τους ανθρώπους στο να σκοτώνουν (το αίμα χύνεται). Η διαπίστωση αυτή γίνεται αντιληπτή και στο κείμενο του Θουκυδίδη, καθώς οι δημοκρατικοί μόλις ένιωσαν αρκετά ισχυροί χάρη στην άφιξη των αθηναϊκών πλοίων ξεκίνησαν να δολοφονούν τους αντιπάλους τους. Επιπλέον, ο εμφύλιος πόλεμος προκαλεί σύγχυση στην σκέψη (η σκέψη αναγκάζεται να πέσει σε σύγχυση), ενισχύοντας τις ύπουλες συμπεριφορές (η απάτη γεννοβολάει και προοδεύει). Κάτι ανάλογο ισχύει και σε όσα καταγράφει ο ιστορικός, εφόσον οι δημοκρατικοί δε διστάζουν να απομακρύνουν τους ολιγαρχικούς που είχαν δεχτεί να αγωνιστούν μαζί τους για τη σωτηρία της πόλης. Διατάζουν τα πλοία που είχαν επανδρωθεί με αυτούς να πλεύσουν προς το Υλλαϊκό λιμάνι, ώστε να έχουν τον χρόνο να σκοτώσουν τους ολιγαρχικούς που κρύβονταν στην πόλη. Στη συνέχεια, αφού τους αποβιβάζουν από τα πλοία, σκοτώνουν τους μόλις πριν λίγο συναγωνιστές τους. Ακόμη, εξαπατούν μέρος των ικετών και τους πείθουν να δικαστούν, οδηγώντας τους σε μια στημένη δίκη. Επιπρόσθετα, γίνεται κατανοητό ότι στο πλαίσιο του εμφυλίου πολέμου οι άνθρωποι γίνονται καχύποπτοι με τους συνανθρώπους τους (η εμπιστοσύνη πεθαίνει και καθολική καχυποψία βασιλεύει). Αυτό εντοπίζεται στην καχυποψία που δείχνουν οι ολιγαρχικοί που έχουν προσπέσει ικέτες στα ιερά, οι οποίοι δεν εμπιστεύονται τους δημοκρατικούς ώστε να περάσουν από δίκη. Η στάση τους αυτή ερμηνεύεται από το γεγονός ότι έχουν ήδη αντιληφθεί τις πραγματικές προθέσεις των δημοκρατικών. Επιπλέον, στους εμφυλίους πολέμους υπάρχει η λογική «ο θάνατός σου, η ζωή μου», γεγονός που προκαλεί μια αλυσίδα αντεκδικήσεων (κάθε άνθρωπος αισθάνεται την παρόρμηση να σκοτώσει το γείτονά του). Η ίδια λογική καθορίζει και τη στάση των δημοκρατικών Κερκυραίων, οι οποίοι σπεύδουν να εξοντώσουν τους αντιπάλους τους, προτού υπάρξει κάποια αλλαγή στην

ισορροπία των δυνάμεων στο νησί. Είναι επίσης εμφανές ότι ο εμφύλιος πόλεμος επιτρέπει σε κάθε ανήθικο στοιχείο να δράσει, καθώς μέσα στην παρωχημένη ατμόσφαιρα που επικρατεί μπορεί να εκδηλώσει άφοβα σιχαμερές συμπεριφορές (κάθε βρωμερό πουλί βγαίνει απ' τη φωλιά του και κάθε σιχαμερό ερπετό σηκώνει κεφάλι). Μια παρόμοια κατάσταση διαμορφώνεται και στην Κέρκυρα, αφού πολλές από τις πράξεις των δημοκρατικών μπορούν να θεωρηθούν άθλιες, όπως η βίαιη απομάκρυνση ικετών από τα ιερά και η δολοφονία τους κοντά σε αυτά. Τέλος, στο πλαίσιο του εμφύλιου πολέμου οι φόννοι δεν σχετίζονται κατ' ανάγκη με τη συγκεκριμένη διαμάχη, αλλά κρύβουν και άλλες προσωπικές διαφορές (φόννοι για παλιές αντιζηλίες και φόννοι για χρήματα γίνονται κάτω απ' όποιο μανδύα θα ταίριαζε καλύτερα με την περίπτωση). Ομοίως και στη διήγηση του Θουκυδίδη τονίζεται πως διαπράχθηκαν κάθε είδους φόννοι, πολλοί εκ των οποίων δεν είχαν πραγματική σχέση με την εμφύλια σύγκρουση, καθώς άλλοι σχετίζονταν με προσωπικές διαφορές κι άλλοι λόγω χρεών.

2. Ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι ο Θουκυδίδης, στο βαθμό τουλάχιστον που η αυστηρή αντικειμενικότητά του τού επιτρέπει, εκφράζει στο έργο του μέριμνα για την ηθική πλευρά των ανθρώπινων πράξεων, ευαισθησία και συναισθήματα που τα μεταδίδει στον αναγνώστη με ένταση και ιδιαίτερο πάθος. Μπορείτε να βρείτε στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις απόψεις αυτές στο κεφ. 81; ΑΠ.: Ο Θουκυδίδης καταγράφει τα ιστορικά γεγονότα με αυστηρή αντικειμενικότητα που τού επιτρέπει να εκφράζει στο έργο του και την μέριμνα για την ηθική πλευρά των ανθρώπινων πράξεων, την ευαισθησία και τα συναισθήματα και να τα μεταδίδει στον αναγνώστη του με ένταση και πάθος. Μέσα από αυτή την αντικειμενική καταγραφή ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να αντιληφθεί καθαρά τις ανήθικες πράξεις και τη σκληρότητα των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων. Στο κεφάλαιο 81 καταγράφονται οι ακρότητες που διαπράττονται κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου, πράγμα που βοηθά τον ιστορικό να μεταδώσει ένα σαφές αντιπολεμικό μήνυμα. Ο ιστορικός παραθέτει τις ανίερές πράξεις των δημοκρατικών. Ο αναγνώστης του κεφαλαίου 81 μπορεί εύκολα να διαπιστώσει πως οι δημοκρατικοί από τη στιγμή που αισθάνθηκαν αρκετά ισχυροί με τον ερχομό του αθηναϊκού στόλου, κατέφυγαν σε κάθε είδους άδικες και ανήθικες πράξεις. Δε δίστασαν να δολοφονήσουν εκείνους τους ολιγαρχικούς που είχαν δεχτεί να επιβιβαστούν στα πλοία και να τους βοηθήσουν κατά των Πελοποννησίων. Επιπλέον η αναφορά στο γεγονός ότι περιέκλεισαν με τείχος τους ικέτες που βρίσκονταν στο ναό του Διονύσου προκειμένου να πεθάνουν από αστία, αρκεί για να στιλιτευτούν η αναληγσία και η ασέβειά τους. Αλλά και η εικόνα των ικετών που αλληλοσκοτώνονταν ή αυτοκτονούσαν με κάθε πιθανό τρόπο, ώστε να μην πέσουν στα εχθρικά χέρια των δημοκρατικών, εκφράζει με παραστατικό τρόπο την αγωνία και την απελπισία των ανθρώπων αυτών.

3. Πού αποσκοπεί κατά τη γνώμη σας η συσσωρευτική περιγραφή φόννων στην τελευταία παράγραφο (§5) του κεφ. 81; ΑΠ.: Ο ιστορικός καταγράφει σωρευτικά ορισμένες ακραίες μορφές φόννων που διαπράχθηκαν εκείνο το διάστημα στην Κέρκυρα. Και ο πατέρας σκοτώνει το παιδί του και (οι ικέτες) απομακρύνονταν με τη βία από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά, μερικοί άλλοι εξάλλου, αφού περικλείστηκαν με τοίχο, πέθαναν μέσα στον ναό του Διονύσου. Σκοπός του ιστορικού είναι η συναισθηματική διέγερση του αναγνώστη. Ο ιστορικός επιδιώκει να προκαλέσει όχι μόνο συναισθήματα αποστροφής απέναντι στις ακρότητες αυτές, αλλά κι απέναντι στις εμφύλιες διαμάχες με την ελπίδα ότι οι άνθρωποι θα τις αποφύγουν στο μέλλον.

4. Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους που δηλώνουν τις ενέργειες των Κερκυραίων δημοκρατικών στο γ' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα της οριστικής, χρησιμοποιώντας φράσεις του κειμένου.

ΑΠ.: αίσθόμενοι (μετοχή αορίστου β' του ρήματος αίσθάνομαι) = **αίσθάνεται**
τὰς Ἀττικὰς ναῦς προσπλευούσας

λαβόντες (μετοχή αορίστου β' του ρήματος λαμβάνω) = **λαμβάνει** τοὺς Μεσσηνίους

ἤγαγον (οριστική αορίστου β' του ρήματος ἄγω) = ἐς τὴν πόλιν **ἄγει**

κελεύσαντες (μετοχή αορίστου του ρήματος κελεύω) = τὰς ναῦς περιπλεῦσαι **κελεύει**

ἐπλήρωσαν (οριστική αορίστου του ρήματος πληρῶ) = ἃς **πληροῖ**

λάβοιεν (ευκτική β' του ρήματος λαμβάνω) = εἴ τινα **λαμβάνει**

ἀπέκτεινον (οριστική παρατατικού του ρήματος ἀποκτείνω) = τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα **λαμβάνει, ἀποκτείνει**

ἔπεισαν (οριστική αορίστου του ρήματος πείθω) = ὅσους **πείθει** ἐσβῆναι

ἐκβιβάζοντες (μετοχή ενεστώτα του ρήματος ἐκβιβάζω) = ἐκ τῶν νεῶν **ἐκβιβάζει**

ἀπεχρῶντο (οριστική παρατατικού του ρήματος ἀποχρῶμαι) = ἐκ τῶν νεῶν ὅσους **πείθει** ἐσβῆναι **ἐκβιβάζει, ἀποχρῆται**

ἐλθόντες (μετοχή αορίστου β' του ρήματος ἔρχομαι) = ἐς τὸ Ἡραῖον **ἔρχεται**

ἔπεισαν (οριστική αορίστου του ρήματος πείθω) = δίκην ὑποσχεῖν **πείθει**

κατέγνωσαν (οριστική αορίστου β' του ρήματος καταγιγνώσκω) = **καταγιγνώσκει** πάντων θάνατον

ἐφόνευν (οριστική παρατατικού του ρήματος φονεύω) = τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι **φονεύει**

ἐπιφέροντες (μετοχή ενεστώτα του ρήματος ἐπιφέρω) = τὴν αἰτίαν **ἐπιφέρει** τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν

5. Να γράψετε 5 ουσιαστικά της ΝΕ σύνθετα-παράγωγα του ρ. λαμβάνω και να σχηματίσετε με το καθένα σύντομες φράσεις. ΑΠ.: ανάληψη = έκανα ανάληψη χρημάτων από το ΑΤΜ/ κατάληψη = το σχολείο τελεί υπό κατάληψη/ υπόληψη = δεν τον έχω σε υπόληψη/ πρόληψη = στα θέματα υγείας η πρόληψη είναι το πάν/ παραλαβή = η παραλαβή των προϊόντων προγραμματίστηκε για αύριο.

6. «καὶ γὰρ πατήρ παῖδα ἀπέκτεινε» Να μεταφέρετε τη φράση στον άλλο αριθμό. ΑΠ.: καὶ γὰρ πατέρες παῖδας ἀπέκτεινον

7. Να αναγνωρίσετε τις αναφορικές αντωνυμίες του κειμένου και να κλίνετε δύο από αυτές στα τρία γένη ενικού και πληθυντικού αριθμού.

ΑΠ.:

ᾧς = αιτιατική πληθυντικού αριθμού, του θηλυκού γένους της αντωνυμίας ὅς, ἥ, ὃ

ὅσω = δοτική ενικού αριθμού, του αρσενικού γένους της αντωνυμίας ὅσος, ὅση, ὅσον

ὅσους = αιτιατική πληθ, του αρσενικού γένους της αντωνυμίας ὅσος, ὅση, ὅσον

ὅσοι = ονομαστική πληθ, του αρσενικού γένους της αντωνυμίας ὅσος, ὅση, ὅσον

οἷον = ονομαστική ενικού, του ουδέτερου γένους της αντωνυμίας οἷος, οἷα, οἷον

ὃ τι = ονομαστική ενικού, του ουδέτερου γένους της αντωνυμίας ὅστις, ἥτις, ὃ,τι

Κλίση αντωνυμιῶν

ὅς οὗ ῶ ὄν	οἷ ῶν οἷς οὖς	ἥ ῆς ῆ ἥν	αἷ ῶν αἷς ἄς	ὃ οὗ ῶ ὄ	ᾧ ῶν οἷς ᾧ
ὅστις οὗτινος/ ὄτου ῶτινι/ ὄτῳ ὄντινα	οἷτινες ῶντινων οἷστισι οὖστινας	ἥτις ῆστινος ῆτινι ἥντινα	αἷτινες ῶντινων αἷστισι ἄστινας	ὃ,τι οὗτινος/ ὄτου ῶτινι/ ὄτῳ ὄ,τι	ᾧτινα/ ᾧττα ῶντινων οἷστισι ᾧτινα/ ᾧττα

8. Να εντοπίσετε τις μετοχές του κειμένου και να τις χαρακτηρίσετε.

ΑΠ.: **υπερενεγκόντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος αποκομίζονται./ **περιπλέοντες:** Κατηγορηματική μετοχή, αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος όφθωσιν./ **αίσθόμενοι:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἤγαγον./ **όντας:** Αναφορική μετοχή, προσδιορίζει το αντικείμενο του ρήματος ἤγαγον./ **λαβόντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἤγαγον./ **προσπλεούσας:** Κατηγορηματική μετοχή, αναφέρεται στο «τάς Ἀττικὰς ναῦς»./ **οἰχομένας:** Κατηγορηματική μετοχή, αναφέρεται στο «τάς τῶν πολεμίων [ναῦς]»./ **κελεύσαντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἀπέκτεινον./ **ἐκβιβάζοντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἀπεχρῶντο./ **ἐλθόντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἔπεισαν./ **τὰ γιγνόμενα:** Επιθετική μετοχή, ως αντικείμενο του ρήματος ἐώρων./ **τούς δοκοῦντας:** Επιθετική μετοχή, ως αντικείμενο ρήματος ἐφόνευον./ **ἀφικόμενος:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος παρέμεινε./ **ἐπιφέροντες:** Εναντιωματική μετοχή, ονομαστική απόλυτη./ **τοῖς καταλύουσιν:** Επιθετική μετοχή, ως ἔμμεσο αντικείμενο της μετοχής ἐπιφέροντες./ **ὀφειλομένων:** Αναφορική μετοχή, προσδιορίζει τη λέξη χρημάτων./ **τῶν λαβόντων:** Επιθετική μετοχή, μέρος του εμπρόθετου προσδιορισμού του ποιητικού αιτίου ὑπὸ τῶν λαβόντων./ **περιοικοδομηθέντες:** Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἀπέθανον.

9. Να εντοπίσετε τους προσδιορισμούς που αναφέρονται στα ρήματα που δηλώνουν θάνατο και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους στο λόγο. ΑΠ.:

ἀπέκτεινον = η χρονική μετοχή **κελεύσαντες** δηλώνει την διαταγή που δίνεται προκειμένου οι δημοκρατικοί να κερδίσουν χρόνο, για να σκοτώσουν μέρος των ολιγαρχικών, όσο οι ομοϊδεάτες τους θα πλέουν προς το Υλλαϊκό λιμάνι. Η χρονική πρόταση **ἐν ᾧ περιεκομίζοντο** δηλώνει το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι ολιγαρχικοί δεν γνώριζαν τι συνέβαινε στο νησί. Τέλος η υποθετική πρόταση **τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν** δηλώνει ότι οι δημοκρατικοί φόνευαν όποιον από τους εχθρούς έπεφτε στα χέρια τους./ **ἀπεχρῶντο** = η χρονική μετοχή **ἐκβιβάζοντες** δηλώνει την αποβίβαση των ολιγαρχικών από τα πλοία. Η αναφορική πρόταση **ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι** δηλώνει ότι οι δημοκρατικοί φόνευσαν όσους ολιγαρχικούς έπεισαν να επιβιβαστούν./ **διέφθειρον** = η γενική **αὐτοῦ** δηλώνει τον τόπο στον οποίο διαπράχθηκαν οι αλληλοσκοτωμοί. Ο εμπρόθετος προσδιορισμός **ἐν τῷ ἱερῷ** δηλώνει πως οι αλληλοσκοτωμοί διαπράχθηκαν μέσα στο ιερό, πράγμα που δείχνει την απόγνωση των ολιγαρχικών. Η αιτιολογική πρόταση **ὡς ἐώρων τὰ γιγνόμενα** αιτιολογεί τον φόβο και τον πανικό των ικετών./ **ἀπήγγχοντο** = Ο εμπρόθετος προσδιορισμός **ἐκ τῶν δένδρων** προβάλλει στα μάτια του αναγνώστη την εικόνα των απαγχονισμών./ **ἀνηλοῦντο** = Η αναφορική παραβολική πρόταση **ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο** εκφράζει την ἀέλπιδα προσπάθεια των ολιγαρχικών ικετών να σκοτωθούν προτού πέσουν στα χέρια των δημοκρατικών./ **ἐφόνευον** = Η αιτιατική του χρόνου **ἡμέρας** κι ο επιθετικός προσδιορισμός **ἐπτά** εκφράζουν το χρονικό πλαίσιο των συνεχόμενων δολοφονιών. **ἀπέθανον** = Ο εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας **ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα** εκφράζει το λόγο δολοφονίας κάποιων ολιγαρχικών λόγω προσωπικών διαφορών με κάποιους δημοκρατικούς./ **ἐκτείνοντο** = Ο εμπρόθετος προσδιορισμός του πλησίον **πρὸς αὐτοῖς** δηλώνει ότι οι δημοκρατικοί δε δίστασαν να δολοφονήσουν ικέτες ακόμη και δίπλα στους ναούς, επιδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό απόλυτη ασέβεια και ὕβρη. **ἀπέθανον** = Η χρονική μετοχή **περιοικοδομηθέντες** εκφράζει την ασεβή πράξη των δημοκρατικών να περιτοίχισουν τους ολιγαρχικούς ικέτες μέσα στον ναό **ἐν τῷ ἱερῷ**.

**Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση
του σχολικού βιβλίου**

Να παρουσιάσετε ένα ολοκληρωμένο «πορτραίτο» του Νικόστρατου και του Ευρυμέδοντα (να λάβετε υπόψη σας την πολεμική τακτική, τη γενικότερη συμπεριφορά και το χαρακτήρα του καθενός) και να προχωρήσετε σε σύγκριση των δύο ανδρών. ΑΠ.: Ο Νικόστρατος ήταν ένας εξαιρετικά ικανός στρατηγός τόσο σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, όσο και σε στρατιωτικό. Η πρώτη κίνησή του, όταν έφτασε με δώδεκα πλοία στην Κέρκυρα, ήταν να επιτύχει τον συμβιβασμό μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων. Η ενέργειά του αυτή δηλώνει με σαφήνεια την διαλλακτικότητά του αλλά και την διπλωματική ευστροφία του, αφού κρατά ίσες αποστάσεις από τους δύο αντιπάλους και αποσκοπεί στο να ισχυροποιήσει τις σχέσεις της Αθήνας με τους Κερκυραίους. Κρατώντας ήπια στάση προσπαθεί να διασφαλίσει την ακεραιότητα των κερκυραϊκών δυνάμεων αλλά και την προθυμία τους να συνάψουν συμμαχία με την Αθήνα. Ενδεικτικό του ήθους και της νηφαλιότητάς του ήταν ότι απέτρεψε τους δημοκρατικούς από το να διαπράξουν δολοφονίες ολιγαρχικών. Η ικανότητά του να διαχειρίζεται κρίσιμες και επικίνδυνες καταστάσεις φαίνεται και κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας με τον αριθμητικά ανώτερο στόλο των Πελοποννησίων. Ως έμπειρος και ικανός στρατηγός αξιοποιεί με σύνεση τα λίγα πλοία που διαθέτει. Δεν επιτίθεται στο σύνολο του εχθρικού στόλου, αλλά χτυπά μία πτέρυγιά του καταφέρνοντας να βυθίσει ένα πλοίο. Έπειτα αντιδρά με ταχύτητα στον δικό τους κυκλικό σχηματισμό, πλέοντας γύρω τους και προκαλώντας τους σύγχυση. Επιδεικνύει ιδιαίτερη ψυχραιμία, όταν δέχεται επίθεση από το σύνολο του αντιπάλου στόλου και δεν επιλέγει να οπισθοχωρήσει, αλλά επιλέγει μια αργή υποχώρηση προκειμένου να δώσει χρόνο στους Κερκυραίους δημοκρατικούς να επιστρέψουν κι εκείνοι ασφαλείς στο λιμάνι. Η απόφαση του αυτή είναι χαρακτηριστικό δείγμα της ευστροφίας και των στρατηγικών του ικανοτήτων. Γενικά ο Νικόστρατος διακρίνεται για την τόλμη του, τις ορθές επιλογές του, τη μεγάλη του εμπειρία, την οξύτατη κρίση και την πολιτική του ευστροφία αλλά και τον ανθρωπισμό του.

Εντελώς αντίθετη είναι η συμπεριφορά και ο χαρακτήρας του Ευρυμέδοντα. Παρά το γεγονός ότι διαθέτει εξήντα πλοία και θα μπορούσε να πετύχει περισσότερα απ' όσα πέτυχε ο Νικόστρατος, εκείνος επιλέγει να μείνει αδρανής τις επτά ημέρες της παραμονής του στην Κέρκυρα μπροστά στον σφαγισμό των ολιγαρχικών από τους δημοκρατικούς. Δεν έχει γίνει απολύτως κατανοητό αν η αδράνεια του οφειλόταν σε αδιαφορία ή σε ανικανότητα. Το αποτέλεσμα όμως υπήρξε ολέθριο για το νησί. Ο Ευρυμέδοντας αποδεικνύεται κατώτερος των περιστάσεων. Ο Ευρυμέδοντας λοιπόν φαίνεται επικίνδυνα ανάλγητος, αδιάφορος και χωρίς ίχνος ανθρωπιάς.

Να παρουσιάσετε τα φοβερά γεγονότα που διαδραματίζονται στο Κεφ. 81 σαν σημερινοί ρεπόρτερς εφημερίδων ή ραδιοτηλεοπτικών σταθμών. (Μία γοργή σύνδεση με τα προηγούμενα είναι απαραίτητη, προκειμένου να κατατοπίσετε τους αναγνώστες ή ακροατές σας για τις δυσμενείς εξελίξεις στην πολιτική ζωή της Κέρκυρας). Προσπαθήστε στη συνέχεια να μεταφέρετε το σύντομο ρεπορτάζ σας στα αρχαία ελληνικά, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο του οικείου κεφαλαίου.

ΑΠ.:

Οι δημοκρατικοί με την βοήθεια των Αθηναίων επικράτησαν.	ὁ δῆμος σὺν τοῖς Ἀθηναῖοις ἐκράτει
Οι Πελοποννήσιοι φοβισμένοι εγκατέλειψαν τους ολιγαρχικούς στο έλεος της μοίρας τους.	Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι πεφοβημένοι ἀφίσταν τούς συμμάχους αὐτῶν

Ἐφυγαν νύχτα γρήγορα γρήγορα προς την πατρίδα τους, πλέοντας κοντά στη στεριά και μετέφεραν τα πλοία τους πάνω από τον ισθμό της Λευκάδας, για να μη γίνουν αντιληπτοί (από τους Αθηναίους). Αυτό έδωσε στους δημοκρατικούς αέρα νικητή και αφού πήραν τους Μεσσηνίους, που προηγουμένως ήταν έξω, τους οδήγησαν στην πόλη και τους πρόσταξαν να πλεύσουν γύρω γύρω προς το Υλλαϊκό λιμάνι με τα πλοία που θα επάνδρωναν. Κατά τη διάρκεια του περιπλου σκότωναν όποιον από τους εχθρούς έπιαναν και στη συνέχεια προέβησαν και σε άλλες φρικαλεότητες. Αποβίβαζαν από τα πλοία όσους ολιγαρχικούς έπεισαν να επιβιβαστούν και τους σκότωσαν. Ήταν τόσο το μένος τους εναντίον των ολιγαρχικών που δεν σεβάστηκαν ούτε ιερό, ούτε όσιο. Πήγαν στο Ήραιο, έπεισαν περίπου πενήντα άνδρες από τους ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και τους καταδίκασαν όλους σε θάνατο. Τρομοκρατημένοι οι ικέτες από αυτά που έβλεπαν άρχισαν να σκοτώνουν ο ένας τον άλλο μέσα στον ναό, και μερικοί κρεμιούνταν από τα δέντρα, ενώ άλλοι τερμάτιζαν τη ζωή τους με όποιον τρόπο μπορούσαν. Για επτά ημέρες μπροστά στα μάτια του αμέτοχου σε όλα Ευρυμέδοντα οι Κερκυραίοι σκότωναν από τους συμπολίτες τους όσους λογιάζονταν ότι ήταν εχθροί τους, αλλά και όσους είχαν προσωπική έχθρα μαζί τους και όσους τους όφειλαν χρήματα. Διαπράχθηκαν κάθε είδους φόνοι και φρικαλεότητες. Είδαμε πατέρα να σκοτώνει το παιδί του, είδαμε ικέτες να απομακρύνονταν με τη βία από τα ιερά και να σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά, ακόμη και ανθρώπους να χτίζονται με τοίχο και να πεθαίνουν μέσα στον ναό του Διονύσου.	και εύθυσ τῆς νυκτὸς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν · καὶ ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν Λευκαδίων, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ ἐθάρρησαν καὶ ἔλαβον τοὺς τε Μεσσηνίους πρότερον ἔξω ὄντας, ἤγαγον ἐς τὴν πόλιν καὶ κελεύσαντες τὰς ναῦς ἃς ἐπλήρωσαν περιπλεῦσαι ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, ἀπέκτεινον, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν καὶ ἐκβιβάζοντες ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι, ἀπεχρῶντο. Μισοῦντες τοὺς ἐχθροὺς σφῶν αὐτῶν, ἐγένοντο ἀνοσιῳτάτοι. ἐλθόντες ἐς τὸ Ἑραιὸν ἔπεισαν ὡς πενήτηκοντα ἄνδρας τῶν ἱκετῶν δίκην ὑποσχεῖν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, πεφοβημένοι ἐώρων τὰ γινόμενα καὶ διέφθειρον ἀλλήλους αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τινὲς ἀπήγγχοντο ἐκ τῶν δένδρων, οἱ δ' ἀνηλοῦντο ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο. Ἡμέρας τε ἑπτὰ, Εὐρυμέδοντος παρόντος Κερκυραῖοι ἐφόνευον τοὺς δοκοῦντας εἶναι ἐχθροὺς σφῶν αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων · πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου. πατὴρ ἀπέκτεινε παῖδα καὶ ἀπεσπῶντο ἀπὸ τῶν ἱερῶν καὶ ἐκτείνοντο πρὸς αὐτοῖς, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἀπέθανον ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ .
--	--

Να συζητήσετε την επέμβαση του ξένου παράγοντα και τις συνέπειές της στην πολιτική ζωή της Κέρκυρας. Μπορείτε να αναφέρετε ανάλογα παραδείγματα από τη σύγχρονη ελληνική ή παγκόσμια πολιτική σκηνή;
ΑΠ.: Η παρέμβαση των Πελοποννησίων και των Αθηναίων στην πολιτική ζωή της Κέρκυρας είναι εμφανής. Η άφιξη των αιχμαλώτων από την Κόρινθο αποτέλεσε το έναυσμα για την όξυνση της εμφύλιας διαμάχης, εφόσον εκείνοι έδρασαν ως

«πράκτορες» της Κορίνθου προσπαθώντας να πείσουν τους συμπολίτες τους να αποστατήσουν το νησί από τους Αθηναίους. Στη συνέχεια η δολοφονία του Πειθία και η άφιξη των πλοίων από την Κόρινθο και τη Σπάρτη ωθούν τους ολιγαρχικούς να επιτεθούν στους δημοκρατικούς. Αυτή είναι η πρώτη εμφύλια σύγκρουση. Η άφιξη του Νικόστρατου θα ηρεμήσει για λίγο την ένταση χωρίς όμως να τερματίσει την σύγκρουση. Όταν θα έρθει και ο Ευρυμέδοντας, οι δημοκρατικοί θα βρουν την ευκαιρία να πάρουν εκδίκηση για όσα υπέστησαν. Είναι, επομένως, σαφές πως η παρέμβαση των ξένων δυνάμεων στην Κέρκυρα είχε μόνο αρνητικές συνέπειες. Κάθε ξένη δύναμη είχε ως απώτερο σκοπό να εξυπηρετήσει τα δικά της συμφέροντα κι όχι να βοηθήσει στην ηρεμία και στην συμφιλίωση δημοκρατικών και ολιγαρχικών στο νησί, με μόνη ίσως εξαίρεση τη στάση του Νικόστρατου. Οι Κερκυραίοι οδηγούνται στην εμφύλια διαμάχη, στο μίσος και στον αλληλοσκοτωμό.

Ανάλογα παραδείγματα παρέμβασης ξένων δυνάμεων στη χώρα μας συναντάμε σε όλη τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της. Ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1946-1949 και η δικτατορία του 1967 αποτέλεσε προϊόν ξένων επιρροών. Επιπλέον η χώρα μας καταφεύγει διαχρονικά στην αναζήτηση βοήθειας των ξένων κρατών κάθε φορά που αντιμετωπίζει κάποιο σημαντικό πρόβλημα, επιτρέποντάς τους έτσι να παρεμβαίνουν και να καθορίζουν κρίσιμες εσωτερικές επιλογές.

Στην παγκόσμια πολιτική σκηνή είναι πολλές οι περιπτώσεις παρέμβασης τρίτων στα εσωτερικά μιας χώρας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον πόλεμο για την διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, πόλεμος στο Αφγανιστάν, στην Κορέα, στην Ουκρανία.

Να συζητήσετε την ακόλουθη άποψη: «Μπορούμε να δεχτούμε σήμερα ότι το πολιτικό αίτιο που δίνει ο Θουκυδίδης, η "επιθυμία της εξουσίας" – η άρχη, όπως τη λέει ο ίδιος–, που εδράζεται στην πλεονεξία και τη φιλοδοξία της ανθρωπίνης φύσης, είναι το πρωταρχικό αίτιο; Ή ότι η μονοδιάστατη αυτή μεταφυσική ερμηνεία της Ιστορίας δεν είναι εύκολα παραδεκτή στην εποχή μας; Πόσο μπορεί να αγνοηθεί ο οικονομικοκοινωνικός παράγοντας και κυρίως οι αντιθέσεις που προέρχονται απ' αυτόν και η πάλη των τάξεων; Δύσκολα θα έβρισκε κανείς σήμερα σοβαρό ιστορικό, οποιασδήποτε ιδεολογικής ή πολιτικής απόχρωσης, που να αμφισβητούσε την πρωταρχική σημασία του παράγοντα αυτού. Στην περίπτωση μας πάντως ο εμφύλιος πόλεμος των Κερκυραίων, που χρησίμεψε ως αφορμή στον Θουκυδίδη για την ανάλυσή του, αφήνει να αναδυθεί ο παράγοντας αυτός σε όλη του τη μεγαλοπρέπεια. Ολοφάνερα πρόκειται για ταξική πάλη: Δύο διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, μια πολυαριθμότερη και φτωχιά και μια πιο ολιγάριθμη και πλούσια, συγκρούονται. Και η "επιθυμία για εξουσία" της μιας πάνω στην άλλη δεν φαίνεται να έχει άλλη βάση από τα οικονομικά της συμφέροντα, που δεν είναι απλή πλεονεξία, αλλά ένας πραγματικός αγώνας για επιβίωση. Όσα γίνονται τις παραμονές του πολέμου αυτού, η δική κυρίως των ολίγων και ο φόβος τους για οικονομικό αφανισμό, οδηγούν την ερμηνεία σε αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση». (Χρήστου Χρηστίδη, Προτάσεις για μια ευχάριστη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, Μέρος β', σσ. 242-243). Να τεκμηριώσετε τη σύμφωνη ή αντίθετη δική σας άποψη με συγκεκριμένες αναφορές στα κεφάλαια που διδαχθήκατε. ΑΠ.: Η άποψη πως ο εμφύλιος πόλεμος στην Κέρκυρα είναι ουσιαστικά μια πάλη μεταξύ κοινωνικών τάξεων είναι αποδεκτή. Οι δημοκρατικοί πολεμούν με τους ολιγαρχικούς για το ποιος θα πάρει τον έλεγχο του νησιού (επιθυμία της εξουσίας) ή έχοντας ως βασικό στόχο την οικονομική επιβίωση.

Όποια κι αν είναι η αιτία για την σφοδρότητα της διαμάχης, δεν αποδίδει μια πιο ουσιαστική αιτιολόγηση για τις ακρότητες των δύο αντιπάλων και ιδίως των δημοκρατικών. Η αρχική επιδίωξη των ολιγαρχικών να διατηρήσουν την ουδετερότητα της Κέρκυρας, για να μην διασαλευτεί η οικονομική δραστηριότητα του νησιού σε περίπτωση εμπλοκής σε πόλεμο, κάτι που θα ζημίωνε οικονομικά τους πολίτες του. Επιπλέον οι ολιγαρχικοί επεδίωκαν να κυριαρχήσουν πολιτικά και οικονομικά με την απομάκρυνση από την άμεση επιρροή της Αθήνας. Από την άλλη το μίσος των δημοκρατικών κατά των ολιγαρχικών θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως εκδίκηση για τις ακρότητές τους (δολοφονία του Πειθία), αλλά και ως ρεβάνς για την μακροχρόνια πολιτική κυριαρχία των ολιγαρχικών στο νησί. Όμως η επιρροή της Αθήνας και η παράλληλη άνοδος νέων κοινωνικών στρωμάτων, των εμπόρων και των βιοτεχνών, είχαν οδηγήσει το κερκυραϊκό πολιτικό σκηνικό σε εκδημοκρατισμό, πράγμα που μπορεί να ερμηνεύσει όλη την σύγκρουση ως πάλη μεταξύ των κοινωνικών τάξεων του νησιού.

Ο Θουκυδίδης στο 1. 22 γράφει: «τις πράξεις που έγιναν στον πόλεμο δε θεώρησα άξιο μου να τις πληροφορηθώ απ' οποιονδήποτε έτυχε να βρίσκεται εκεί, ούτε όπως μου φαινόταν πιθανό να έγιναν· αλλά τα εξέτασα λεπτολόγα, και κείνα που είδα με τα μάτια μου, και όσα έμαθα από άλλους, κοσκινίζοντάς τα με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια. Όλ' αυτά βρέθηκαν με πολύν κόπο, γιατί όσοι παραστάθηκαν σε μια μάχη δεν έλεγαν ο καθένας τα ίδια πράγματα, αλλά σύμφωνα με όσα θυμόταν ο καθένας, και με την προτίμηση του προς τη μια ή την άλλη μερίδα. Κι' όταν ακούει κανείς την ιστορία, ίσως δε φαίνεται τόσο ευχάριστο ότι δε μοιάζει με παραμύθι· όσοι όμως θέλησαν να εξετάσουν την καθαρή αλήθεια των όσων έγιναν, και εκείνον που μέλλουν κάποτε να ξαναγίνουν, όπως είναι η φύση των ανθρώπων ή τα ίδια ή παρόμοια, θα μου φτάσει αν αυτοί τα κρίνουν ωφέλιμα. Γιατί το έργο μου έχει συγγραφεί περισσότερο για να τόχουν οι άνθρωποι αιώνιο χτήμα τους παρά σαν αγώνισμα για να τ' ακούσει κανείς μία μόνο φορά» (Μετάφραση Έλλης Λαμπριδής). Τηρεί ο ιστορικός τις βασικές αυτές μεθοδολογικές του αρχές στην αφήγηση της εμφύλιας διαμάχης στην Κέρκυρα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα παραδείγματα από το κείμενο. ΑΠ.: Ο Θουκυδίδης τηρεί τις βασικές μεθοδολογικές του αρχές στην αφήγηση της εμφύλιας διαμάχης στην Κέρκυρα. Επιλέγει να καταγράψει την διαμάχη με αντικειμενικό τρόπο και παραλείπει όσα υποδηλώνουν την αδυναμία του να εντοπίσει επαρκώς τεκμηριωμένα στοιχεία. Προτιμά να αφήσει κάποια κενά στην αφήγησή του, παρά να εντάξει στο έργο του γεγονότα για τα οποία δεν είναι απολύτως σίγουρος. Για παράδειγμα, δεν προβαίνει σε κάποια διευκρίνιση σχετικά με την τύχη όσων ολιγαρχικών οι Αθηναίοι συγκέντρωσαν στην Αίγινα (Έλθόντων δέ οί Αθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἶγιναν.) Σε ό,τι αφορά την αντικειμενικότητα της αφήγησης διαπιστώνουμε πως δε διστάζει να αναφερθεί αναλυτικά στις ακρότητες των δημοκρατικών (Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τήν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα), χωρίς να εκφράζει την άποψη και τα συναισθήματά του για τις πράξεις αυτές. Καταγράφει τα γεγονότα με απόλυτη αντικειμενικότητα κι αφήνει τον αναγνώστη να βγάλει τα σχετικά συμπεράσματα. Σε κάποιες περιπτώσεις δηλώνεται έμμεσα η στάση του απέναντι σε πρόσωπα και γεγονότα, ποτέ όμως ευθέως. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζει τον Νικόστρατο και τον Ευρυμέδοντα. Ας μην ξεχνάμε ότι σκοπός του ιστορικού ήταν να καταστήσει το έργο του «αιώνιο

κτῆμα», γι' αυτό και παρουσιάζει τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα ως διαχρονικό παράδειγμα προς αποφυγή. Ίσως αυτός να είναι και ο λόγος που παρουσιάζει όλες τις φρικαλεότητες αυτού του πολέμου (Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γινόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.)

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 82

Γενική θεώρηση των φοβερών αποτελεσμάτων των στάσεων στις Ελληνικές πόλεις.

[1] Σ' αυτές τις ακρότητες έφτασε ο εμφύλιος πόλεμος και προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, γιατί ήταν ο πρώτος που έγινε. Αργότερα μπορεί κανείς να πη ότι ολόκληρος ο Ελληνισμός συνταράχτηκε, γιατί παντού σημειώθηκαν εμφύλιοι σπαραγμοί. Οι δημοκρατικοί καλούσαν τους Αθηναίους να τους βοηθήσουν και οι ολιγαρχικοί τους Λακεδαιμονίους. Όσο διαρκούσε η ειρήνη δεν είχαν ούτε πρόφαση, αλλά ούτε την διάθεση να τους καλέσουν για βοήθεια. Με τον πόλεμο, όμως, καθεμιά από τις αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις μπορούσε εύκολα να βρη ευκαιρία να προκαλέση εξωτερική επέμβαση για να καταστρέψη τους αντιπάλους της και να ενισχυθή η ίδια για ν' ανατρέψη το πολίτευμα. [2] Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου, συμφορές που μπορεί να είναι βαρύτερες ή ελαφρότερες κ' έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρό ειρήνης και όταν ευημερή ο κόσμος και οι πολιτείες, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι γιατί δεν τους πιέζουν ανάγκες φοβερές. Αλλ' όταν έρθη ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρηση, γίνεται δάσκαλος της βίας κ' ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί. [3] Ο εμφύλιος πόλεμος, λοιπόν, μεταδόθηκε από πολιτεία σε πολιτεία. Κι όσες πολιτείες έμειναν τελευταίες, έχοντας μάθει τι είχε γίνει αλλού, προσπαθούσαν να υπερβάλουν σ' επινοητικότητα, σε ύπουλα μέσα και σε ανήκουστες εκδικήσεις. [4] Για να δικαιολογούν τις πράξεις τους άλλαζαν ακόμα και την σημασία των λέξεων. Η παράλογη τόλμη θεωρήθηκε ανδρεία και αφοσίωση στο κόμμα, η προσωπική διστακτικότητα θεωρήθηκε δειλία που κρύβεται πίσω από εύλογες προφάσεις και η σωφροσύνη προσωπίδα της ανανδρείας. Η παραφορά θεωρήθηκε ανδρική αρετή, ενώ η τάση να εξετάζονται προσεκτικά όλες οι όψεις ενός ζητήματος θεωρήθηκε πρόφαση για υπεκφυγή. [5] Όποιος ήταν έξαλλος γινόταν ακουστός, ενώ όποιος έφερνε αντιρρήσεις γινόταν ύποπτος. Όποιον επινοούσε κανένα τέχνασμα και πετύχαινε, τον θεωρούσαν σπουδαίο, κι όποιον υποψιαζόταν σύγκαιρα και φανέρωνε τα σχέδια του αντιπάλου, τον θεωρούσαν ακόμα πιο σπουδαίο. Ενώ όποιος ήταν αρκετά προνοητικός, ώστε να μην χρειαστούν τέτοια μέσα, θεωρούσαν ότι διαλύει το κόμμα και ότι είναι τρομοκρατημένος από την αντίπαλη παράταξη. Με μια λέξη, όποιος πρόφταινε να κάνει κακό πριν από άλλον, ήταν άξιος επαίνου, καθώς κ' εκείνος που παρακινούσε στο κακό όποιον δεν είχε σκεφτή να το κάνει. [6] Αλλά και η συγγένεια θεωρήθηκε χαλαρότερος δεσμός από την κομματική αλληλεγγύη, γιατί οι ομοϊδεάτες ήσαν έτοιμοι να επιχειρήσουν ό,τιδήποτε, χωρίς δισταγμό, και τούτο επειδή τα κόμματα δεν σχηματίστηκαν για να επιδιώξουν κοινή ωφέλεια με νόμιμα μέσα, αλλά, αντίθετα, για να ικανοποιήσουν την πλεονεξία τους παρανομώντας. Και η μεταξύ τους αλληλεγγύη βασιζόταν περισσότερο στην συνενοχήτους παρά στους όρκους τους στους θεούς. [7] Τις εύλογες προτάσεις των αντιπάλων τις δέχονταν με υστεροβουλία και όχι με ειλικρίνεια για να φυλαχτούν από ένα κακό αν οι άλλοι ήσαν πιο δυνατοί. Και προτιμούσαν να εκδικηθούν για κάποιο κακό αντί να προσπαθήσουν να μην το πάθουν. Όταν έκαναν όρκους για κάποια συμφιλίωση, τους κρατούσαν τόσο μόνο όσο δεν είχαν την δύναμη να τους καταπατήσουν, μη έχοντας να

περιμένουν βοήθεια από αλλού. Αλλά μόλις παρουσιάζονταν ευκαιρία, εκείνοι που πρώτοι είχαν ξαναβρεί το θάρρος τους, αν έβλεπαν ότι οι αντίπαλοι τους ήσαν αφύλαχτοι, τους χτυπούσαν κ' ένοιωθαν μεγαλύτερη χαρά να τους βλάψουν εξαπατώντας τους, παρά χτυπώντας τους ανοιχτά. Θεωρούσαν ότι ο τρόπος αυτός όχι μόνο είναι πιο ασφαλής αλλά και βραβείο σε αγώνα δόλου. Γενικά είναι ευκολώτερο να φαίνονται επιδέξιοι οι κακούργοι, παρά να θεωρούνται τίμιοι όσοι δεν είναι δόλιοι. Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να κάνουν το κακό και να θεωρούνται έξυπνοι, παρά να είναι καλοί και να τους λένε κουτούς. [8] Αιτία όλων αυτών ήταν η φιλαρχία που έχει ρίζα την πλεονεξία και την φιλοδοξία που έσπρωχναν τις φατρίες ν' αγωνίζονται με λύσσα. Οι αρχηγοί των κομμάτων, στις διάφορες πολιτείες, πρόβαλλαν ωραία συνθήματα. Ισότητα των πολιτών από την μια μεριά, σωφροσύνη της αριστοκρατικής διοίκησης από την άλλη. Προσποιούνταν έτσι ότι υπηρετούν την πολιτεία, ενώ πραγματικά ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα και αγωνίζονταν με κάθε τρόπο να νικήσουν τους αντιπάλους τους. Τούτο τους οδηγούσε να κάνουν τα φοβερώτερα πράγματα επιδιώκοντας να εκδικηθούν τους αντιπάλους τους, όχι ως το σημείο που επιτρέπει η δικαιοσύνη ή το συμφέρον της πολιτείας, αλλά κάνοντας τις αγριότερες πράξεις, με μοναδικό κριτήριο την ικανοποίηση του κόμματος τους. Καταδίκάζαν άνομα τους αντιπάλους τους ή άρπαζαν βίαια την εξουσία, έτοιμοι να κορέσουν το μίσος τους. Καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Όσοι πολίτες ήταν μετριοπαθείς θανατώνονταν από την μια ή την άλλη παράταξη, είτε επειδή είχαν αρνηθεί να πάρουν μέρος στον αγώνα είτε επειδή η ιδέα και μόνο ότι θα μπορούσαν να επιζήσουν προκαλούσε εναντίον τους τον φθόνο.

Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 83

Αναξιοπιστία των όρκων. Επικρατούν οι διανοητικά κατώτεροι

[1] Έτσι οι εμφύλιοι σπαραγμοί έγιναν αιτία ν' απλωθή σ' όλο τον ελληνικό κόσμο κάθε μορφή κακίας και το ήθος, που είναι το κύριο γνώρισμα της ευγενικής ψυχής, κατάντησε να είναι καταγέλαστο κ' εξαφανίστηκε. [2] Ο ανταγωνισμός δημιούργησε απόλυτη δυσπιστία και δεν υπήρχε τρόπος που να μπορή να την διαλύση, ούτε εγγυήσεις ούτε όρκοι φοβεροί. Όλοι, όταν επικρατούσαν, ξέροντας ότι δεν υπήρχε ελπίδα να κρατηθούν μόνιμα στην εξουσία, προτιμούσαν, αντί να δώσουν πίστη στους αντιπάλους τους, να πάρουν τα μέτρα τους για να μην πάθουν οι ίδιοι. [3] Τις περισσότερες φορές επικρατούσαν οι διανοητικά κατώτεροι. Φοβόνταν την δική τους ανεπάρκεια και την ικανότητα των αντιπάλων τους κ' έτσι, για να μην νικηθούν στην συζήτηση και για να μην πέσουν θύματα των όσων οι άλλοι θα επινοούσαν, δεν είχαν κανένα δισταγμό να προχωρήσουν σε βίαιες πράξεις. [4] Όσοι, πάλι, περιφρονούσαν τους αντιπάλους τους, νόμιζαν ότι μπορούσαν σύγκαιρα να καταλάβουν τα σχέδιά τους. Θεωρούσαν ότι δεν ήταν ανάγκη να μεταχειριστούν βία για τα όσα μπορούσαν, καθώς νόμιζαν, να πετύχουν με τις ραδιουργίες τους. Έτσι, τις περισσότερες φορές, δεν φυλάγονταν και οι αντίπαλοι τους τους αφάνιζαν.

Ε ρ μ η ν ε υ τ ι κ ή π ρ ο σ έ γ γ ι σ η

Κεφάλαια 82-83: Η Παθολογία του πολέμου: Τα κεφάλαια 82 και 83 ονομάζονται έτσι, γιατί αυτά τα κείμενα του Θουκυδίδη αναφέρονται στα πάθη και τις φριχτές ωμότητες που προκαλεί ένας εμφύλιος πόλεμος. Άλλωστε ο πόλεμος στην Κέρκυρα είναι πολύ σημαντικός, καθώς ήταν ο πρώτος εμφύλιος που είχε συμβεί στον ελλαδικό χώρο. Ο ιστορικός προβάλλει τις απόψεις του για τη φύση του ανθρώπου που δεν αλλάζει με αποτέλεσμα ο άνθρωπος σε καιρούς βίας να προβαίνει

σε πράξεις που φανερώνουν ηθική αποχαλίνωση, Ο Θουκυδίδης επίσης εντοπίζει το κύριο αίτιο για όσα συνέβησαν, που είναι η επιθυμία της εξουσίας (η φιλαρχία) . Αυτή η επιθυμία εδράζεται στην πλεονεξία και τη φιλοδοξία.

Αναλυτικά οι ωμότητες του εμφυλίου και οι βασικές ιδέες στα κεφάλαια αυτά είναι οι εξής:

Κεφάλαιο 82

§1: Στον εμφύλιο κάθε πολιτική παράταξη (δημοκρατικοί, ολιγαρχικοί) βρίσκει πιο εύκολα την ευκαιρία να επεμβαίνει στα εσωτερικά μιας πόλης, ώστε να ενισχυθεί η ίδια. Συγχρόνως μπορεί να ανατρέψει το πολίτευμά της και να καταστρέψει έτσι τον εχθρό της.

Αντίθετα σε περίοδο ειρήνης οι άνθρωποι δεν έχουν την ανάγκη να καλέσουν σε βοήθεια τις ισχυρές δυνάμεις, επειδή ευημερούν.

§2:

- Μια εμφύλια διαμάχη φέρνει μεγάλες συμφορές που πάντα θα γίνονται, γιατί η φύση του ανθρώπου δεν αλλάζει.
- Ο πόλεμος γίνεται δάσκαλος της βίας, γιατί προκαλεί στους ανθρώπους στέρηση και τους εξαγριώνει. Αντίθετα στην ειρήνη ο άνθρωπος σκέφτεται πιο σωστά, γιατί δεν πιέζεται από φοβερές ανάγκες

§4: Στον εμφύλιο οι άνθρωποι αλλάζουν και τη σημασία των λέξεων, προκειμένου να δικαιολογήσουν κάθε παράνομη πράξη τους. Γι' αυτό:

- Η παράλογη τόλμη θεωρείται ανδρεία και αφοσίωση στο κόμμα.
- Η διστακτικότητα θεωρείται δειλία.
- Η σωφροσύνη θεωρείται προσωπίδα της ανανδρίας.
- Η παραφορά θεωρείται ανδρική αρετή.
- Η προσεκτική εξέταση ενός θέματος θεωρείται πρόφαση για υπεκφυγή.

§5:

- Η έξαλλη συμπεριφορά εισακούεται, ενώ οι αντιρρήσεις προκαλούν καχυποψία.
- Η επιπόνηση κακουργίας θεωρείται αρετή, ενώ
- η προνοητικότητα, η εγκράτεια και η σύνεση θεωρούνται διαλυτικά στοιχεία ενός κόμματος.

§6:

- Η συγγένεια πλέον θεωρείται πιο χαλαρός δεσμός από την κομματική αλληλεγγύη.
- Τα κόμματα δε στοχεύουν στο κοινωνικό όφελος, χρησιμοποιώντας νόμιμα μέσα αλλά στην προσωπική ικανοποίηση των μελών τους, χρησιμοποιώντας παράνομα μέσα.
- Η αλληλεγγύη των οπαδών ενός κόμματος οφείλεται πιο πολύ στη συνενοχή τους παρά στους όρκους τους προς τους θεούς.

§7:

- Αν κάποιος είναι αδύναμος και φοβάται ότι θα πάθει κακό, τις ορθές και λογικές προτάσεις του αντιπάλου για συμφιλίωση τις δέχεται με υστεροβουλία και ανειλικρίνεια.
- Τους όρκους για συμφιλίωση οι αντίπαλοι τους τηρούν όσο δεν έχουν τη δύναμη να τους καταπατήσουν, αλλά χτυπούν τον αντίπαλο, όταν τον δουν

αφύλαχτο καταπατώντας τις δεσμεύσεις τους, ενώ οι ίδιοι έχουν ανακτήσει δύναμη και θάρρος.

- Νιώθουν μεγαλύτερη χαρά όταν βλάπτουν τον αντίπαλό τους με εξαπάτηση και δόλο.
- Προτιμούν να είναι επιδέξιοι και έξυπνοι στην κακία, παρά να είναι τίμιοι και να θεωρούνται ανόητοι.

§8:

- Αίτια εμφυλίου: η φιλαρχία, στην οποία οδηγούνται από πλεονεξία και φιλοδοξία.
- Οι αρχηγοί των δημοκρατικών υπόσχονται ισότητα των πολιτών, ενώ οι ολιγαρχικοί υπόσχονται σωφροσύνη στη διοίκηση. Στην πραγματικότητα όμως αυτά είναι μόνο συνθήματα, γιατί προσποιούνται ότι θέλουν να υπηρετήσουν την πολιτεία, ενώ ενδιαφέρονται μόνο για τα προσωπικά τους συμφέροντα.
- Οι πολίτες παραβλέποντας τη δικαιοσύνη τιμωρούν τους αντιπάλους τους κάνοντας τις αγριότερες πράξεις, ώστε να ικανοποιήσουν την πολιτική τους παράταξη
- Καταδικάζουν άνομα τους αντιπάλους τους, αρπάζουν με τη βία την εξουσία, κινούνται από μίσος.
- Οι πολιτικές παρατατάξεις δεν έχουν κανένα ηθικό φραγμό και συμπαθούν όποιον δικαιολογεί με ωραία λόγια τις φοβερές πράξεις του.
- Οι ουδέτεροι πολίτες και οι μετριοπαθείς πέφτουν θύματα των παρατάξεων, γιατί αρνούνται να μετέχουν στον εμφύλιο. Επιπλέον προκαλεί φθόνο και μόνο η σκέψη ότι μπορεί να επιζήσουν.

Κεφάλαιο 83

§1: Στους εμφυλίους πολέμους εξαπλώνεται κάθε μορφή κακίας και το ήθος χλευάζεται και εξαφανίζεται.

§2:

- Οι ανταγωνισμοί δημιουργούν απόλυτη δυσπιστία και δε διαλύονται ούτε από τους όρκους στους θεούς.
- Όποιος επικρατεί γνωρίζοντας ότι η εξουσία του είναι προσωρινή, προτιμά να δυσπιστεί απέναντι στον αντίπαλό του και να παίρνει τα μέτρα του για να μην πάθει κακό.

§3: Επειδή συνήθως επικρατούν οι διανοητικά κατώτεροι, αυτοί γνωρίζοντας την ανεπάρκειά τους και την ικανότητα των αντιπάλων τους προχωρούν σε βίαιες πράξεις.

§5: όσοι περιφρονούν τους αντιπάλους τους και αντί για βία χρησιμοποιούν ραδιουργίες, μένουν αφύλαχτοι και αφανίζονται.

Στα κεφάλαια **82** και **83** "**παθολογία του πολέμου**" ο Θουκυδίδης παρουσιάζει τα πάθη και τις ωμότητες ενός πολέμου και μάλιστα ενός εμφυλίου. Παρατηρείται λοιπόν, έντονη ηθική αποχαλίνωση που προβάλλεται αρχικά μέσα από την αντίθεση ανάμεσα σε περίοδο ειρήνης και πολέμου. Έτσι στην ειρήνη οι άνθρωποι δεν έχουν ιδιαίτερες ανάγκες και δε χρειάζονται ούτε τις μεγάλες δυνάμεις να βοηθήσουν. Αντίθετα σε καιρό πολέμου οι ανάγκες, ακόμα και οι βασικές, αυξάνονται, οι επεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων που στοχεύουν στη δική τους εξυπηρέτηση γίνονται συχνές και οι άνθρωποι προβαίνουν σε άδικες πράξεις βίας.

Έτσι ο ιστορικός αναφέρεται στην ουσία σε δύο ζητήματα, εντοπίζοντας παράλληλα και τα αίτια του εμφυλίου πολέμου, που είναι:

- Η επιθυμία της εξουσίας (η φιλαρχία) που εδράζεται στη φιλοδοξία και την πλεονεξία του ανθρώπου.
- Η αιώνια μοίρα του ανθρώπου ,καθώς η φύση του δεν αλλάζει, είναι η αλληλοσφαγή.

Επομένως **τα αίτια είναι πρωτίστως πολιτικά και συνεπώς ηθικά**. Πρόκειται για μια ταξική πάλη ανάμεσα στους δημοκρατικούς και τους ολιγαρχικούς. Το ήθος χάνεται, επικρατούν οι διανοητικά κατώτεροι, η κακία εξαπλώνεται, η δυσπιστία εδραιώνεται (ούτε οι όρκοι στους θεούς έχουν αξιοπιστία πια, ούτε οι απλές εγγυήσεις).

Ε ρ ω τ ή σ ε ι ς κ α τ α ν ό η σ η ς κ ε ι μ έ ν ο υ

1. Πώς χαρακτηρίζει ο Θουκυδίδης τον εμφύλιο πόλεμο της Κέρκυρας και γιατί;
2. Ο Θουκυδίδης γράφοντας ότι ο εμφύλιος πόλεμος της Κέρκυρας 'προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, γιατί ήταν ο πρώτος που έγινε, φαίνεται να πιστεύει ότι οι άνθρωποι συνηθίζουν τη βία. Θα συμφωνούσατε με τον ιστορικό; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας.
3. Στον εμφύλιο πόλεμο οι δημοκρατικοί ζητούσαν τη βοήθεια της Αθήνας και οι ολιγαρχικοί της Σπάρτης. Γνωρίζετε ανάλογο παράδειγμα από την ιστορία; Ποιες συνέπειες είχε;
4. Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου... (82, 2). Ποια αντίληψη εκφράζει ο ιστορικός για την ανθρώπινη φύση; Συμφωνείτε; Να αναλύσετε την άποψή σας.
5. Αλλά όταν έρθει ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρηση, γίνεται δάσκαλος της βίας κι ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί (82, 2). Πώς τεκμηριώνει ο Θουκυδίδης την άποψη ότι ο πόλεμος είναι 'δάσκαλος της βίας; Ποια είναι η δική σας γνώμη;
6. Πώς ερμηνεύετε την τάση των αντιπάλων να υπερβάλουν σί επινοητικότητα, σε ύπουλα μέσα και σε ανήκουστες εκδικήσεις (82, 3);
7. Γιατί σε καιρό ειρήνης οι άνθρωποι σκέφτονται ορθότερα;
8. Ο Θουκυδίδης παρατηρεί ότι στον πόλεμο οι άνθρωποι άλλαξαν την καθιερωμένη σημασία των λέξεων (82, 4 κ.ε). Ποια παραδείγματα αναφέρει για να το τεκμηριώσει; Η παρατήρησή του ισχύει και σε άλλες εκτός από τον πόλεμο συνθήκες;
9. Ο Θουκυδίδης λέει ότι στον πόλεμο οι πραγματικές αξίες περιφρονούνται και ό,τι πριν ήταν αξιόμεμπτο θεωρείται τώρα αξέπαινο και αξιοθαύμαστο. Γιατί συμβαίνει αυτό;
10. Ποιες αρετές αποκτούν ιδιαίτερη αξία σε μια εμφύλια διαμάχη;
11. Σε ποια αρνητικά στοιχεία (ιδιότητες) της ανθρώπινης φύσης αποδίδει ο Θουκυδίδης (άμεσα ή έμμεσα) την αλλαγή της κλίμακας των αξιών στους πολέμους;
12. Σε ποιους τομείς μπορεί να διαπιστώσει κανείς τις επιπτώσεις ενός εμφύλιου πολέμου;
13. Ποιοι δεσμοί αποκτούν ιδιαίτερη σημασία σε μια εμφύλια διαμάχη;γιατί; (82, 6);
14. Ποια στάση τηρούν οι άνθρωποι (στον πόλεμο) απέναντι στους νόμους και τους όρκους συμφιλίωσης, κατά το Θουκυδίδη (82, 7);
15. Ποια πολιτικά συνθήματα της εποχής χρησιμοποίησαν ως πρόσχημα για την επικράτησή τους οι αρχηγοί των παρατάξεων (82, 7); Παρατηρείται κάτι ανάλογο στην εποχή μας;
16. Σε ποιες σκέψεις μας οδηγεί το κείμενο σχετικά με τις ακρότητες στις οποίες μπορούν να φτάσουν οι άνθρωποι σί έναν πόλεμο, για να ικανοποιήσουν τις φιλοδοξίες τους;
17. Ποιοι πολίτες, κατά το Θουκυδίδη, αδικούνται περισσότερο σε μια εμφύλια

διαμάχη (82, 7);

18. Πώς ερμηνεύει ο Θουκυδίδης το γεγονός ότι οι διανοητικά κατώτεροι (83, 3) πολίτες συνήθως υπερισχύουν από τους αντιπάλους τους; Συμφωνείτε;

19. Ποιες σκέψεις μας δημιουργεί ο ιστορικός με την αφήγησή του για τη φύση κάθε πολέμου;

20. Η ΄παθολογία του πολέμου θεωρήθηκε ένα από τα καλύτερα αντιπολεμικά κείμενα όλων των εποχών. Να βρείτε δύο σημεία που, κατά τη γνώμη σας, εκφράζουν καλύτερα το αντιπολεμικό πνεύμα του ιστορικού και να τα αναπτύξετε.

21. Μερικοί επικρίνουν το Θουκυδίδη ως υπερβολικά απαισιόδοξο σχετικά με την ανθρώπινη φύση. Άλλοι υποστηρίζουν ότι η έκφραση όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου (82, 2) αφήνει περιθώρια ότι μπορεί κάποτε ο άνθρωπος να μάθει να βρίσκει το σωστό και να απαλλάσσεται από τα πάθη που τον τυφλώνουν. Ποια γνώμη έχετε εσείς για το θέμα αυτό;

22. Η ΄παθολογία του πολέμου του Θουκυδίδα θεωρήθηκε κείμενο διαχρονικό, που η αλήθειά του είναι κάθε φορά συγκλονιστικά επίκαιρη. Να εντοπίσετε και να αναλύσετε τα πιο επίκαιρα μηνύματα του κειμένου.

Α π α ν τ ή σ ε ι ς σ τ ι ς ε ρ ω τ ή σ ε ι ς - α σ κ ή σ ε ι ς τ ο υ σ χ ο λ ι κ ο ύ β ι β λ ι ο υ

1. Πώς εξηγεί ο Θουκυδίδης στο 3.82 τη σταδιακή επέκταση των εμφύλιων πολέμων σε όλες τις ελληνικές πόλεις; ΑΠ.: Μετά τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα παρατηρείται σταδιακή επέκταση των εμφυλίων σε όλες τις ελληνικές πόλεις. Οι δημοκρατικοί κάθε πόλης ζητούσαν τη βοήθεια των Αθηναίων κι οι ολιγαρχικοί των Σπαρτιατών προσδοκώντας ότι η βοήθεια αυτή θα εξασφάλιζε τη δική τους άνοδο στην εξουσία. Ο Πελοποννησιακός πόλεμος αποτελούσε την ιδανική αφορμή για τέτοιου είδους παρεμβάσεις..

2. Γιατί ο Θουκυδίδης στο 3.82.2 αποδίδει στον πόλεμο το χαρακτηρισμό «δάσκαλος της βίας» (βίαιος διδάσκαλος); Να γράψετε ένα κείμενο στο οποίο να αναλύετε τη δική σας άποψη σχετικά με την κρίση αυτή του ιστορικού. ΑΠ.: Ο πόλεμος χαρακτηρίζεται από τον Θουκυδίδη «δάσκαλος της βίας». Οι συνθήκες που διαμορφώνονται σε έναν εμφύλιο πόλεμο αλλοιώνουν το ήθος των ανθρώπων. Η αίσθηση της απειλής, ο φόβος, το μίσος, η έλλειψη τροφίμων, η καχυποψία, η ανάγκη για προστασία των οικείων, το πάθος για εξουσία, είναι κάποιες από τις αιτίες που οδηγούν τους ανθρώπους σε ανόσιες και φρικτές πράξεις. Κατά τη διάρκεια του πολέμου επικρατεί το ένστικτο της επιβίωσης κι οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να παλέψουν για τη ζωή τους. Έτσι αναγκάζονται να παραμερίσουν τις ηθικές αρχές τους και το σεβασμό για τους συνανθρώπους τους· και να προσαρμοστούν σε μια νέα σκληρή πραγματικότητα. Παύουν να έχουν ηθικές αναστολές και υιοθετούν μια απάνθρωπη συμπεριφορά. Κάτω από συνθήκες πείνας, στερήσεων και φόβου, οι αντιδράσεις είναι ζωώδεις. Οι άνθρωποι χάνουν την πραγματική τους ταυτότητα, εγκαταλείπουν τις ηθικές αξίες τους και αντιλαμβάνονται πως μόνο η βία κι η σκληρότητα μπορούν να τους διασφαλίσουν την επιβίωση.

3. Να παρακολουθήσετε στο 3.82 τη σταδιακή «μεταμόρφωση» των ανθρώπινων συμπεριφορών, που πριν από τον εμφύλιο, θεωρούνταν αρετές, σε σοβαρά ελαττώματα στη διάρκειά του. Συζητήστε διεξοδικά τους προβληματισμούς που σας δημιουργεί το κείμενο και προσπαθήστε στη συνέχεια να εξηγήσετε την ηθική αλλοίωση και την ανατροπή των παραδεδομένων αξιών που επιφέρει ο πόλεμος. ΑΠ.: Στο κείμενο

παρακολουθούμε τη σταδιακή μεταμόρφωση των ανθρώπων συμπεριφορών, την ηθική αλλοίωση και την ανατροπή των παραδεδομένων αξιών που επιφέρει ο πόλεμος. Οι άνθρωποι συμπεριφορές που πριν τον πόλεμο θεωρούνταν αρετές, κατά την διάρκειά του λογαριάζονται ως σοβαρά ελαττώματα. Οι άνθρωποι που είναι διστακτικοί και δε συμφωνούν με τις ακρότητες δεν είναι συνετοί και σώφρονες, αλλά δειλοί και άνανδροι. Όσοι διατηρούσαν την ψυχραιμία τους και ήθελαν να εξετάζουν προσεκτικά ένα θέμα, πρώτου ενεργήσουν, έμοιαζαν απρόθυμοι να επιδοθούν σε οποιοδήποτε παραλογισμό για χάρη του κόμματός τους. Όποιον δεν επιδείκνυε την προσήλωσή του στο κόμμα, τον αντιμετώπιζαν με καχυποψία, εφόσον η διαλλακτικότητα και το μέτρο είχαν χάσει πλέον κάθε αξία. Επιπλέον, η προνοητικότητα κι η προσεκτική μελέτη μιας κατάστασης θεωρούνταν ένδειξη φόβου και πανικού. Είχαν πλέον μεγαλύτερη αξία τα ύπουλα τεχνάσματα και οι υπερβολές και θεωρούνταν αξιέπαινος μόνο όποιος μπορούσε να βλάψει τους άλλους, προτού προλάβουν να τον βλάψουν εκείνοι, καθώς κι όποιος παρέσερνε και τους άλλους στη διάπραξη κακόβουλων ενεργειών. Επικροτούνταν ο κομματικός φανατισμός, και η προθυμία των ανθρώπων να βλάψουν τους συνανθρώπους τους. Είναι αποδεκτή και επαινετέα κάθε ύπουλη και κακή ενέργεια προκειμένου να υπηρετήσουν το κόμμα τους, έστω κι αν οι αντίπαλοί είναι οι μέχρι πρότινος φίλοι τους, ή οι συγγενείς τους.

4. Να επισημάνετε στο 3.82 τα σημεία, όπου εκφράζεται ο σαρκασμός και η ειρωνεία του Θουκυδίδη. ΑΠ.: Στο κεφάλαιο 82 εκφράζεται ο σαρκασμός και η ειρωνεία του ιστορικού σε αρκετά σημεία. Αρχικά η στάση αυτή του Θουκυδίδη εντοπίζεται στο σημείο που ο ιστορικός μιλά για την λειτουργία των κομμάτων. Τα κόμματα δεν επιδιώκουν με νόμιμο τρόπο την ωφέλεια των πολιτών, αλλά την ικανοποίηση της πλεονεξίας ορισμένων μέσα από παράνομες ενέργειες. Επιπλέον ο ιστορικός αντιμετωπίζει με σαρκασμό το γεγονός ότι οι άνθρωποι προτιμούσαν να τους δοθεί η ευκαιρία να εκδικηθούν κάποιον αντί να είναι εξαρχής προσεκτικοί, ώστε να μην πάθουν κάποιο κακό. Εμφανώς ειρωνική είναι και η διάθεσή του όταν επισημαίνει πως είναι μεγαλύτερη η χαρά και η ικανοποίηση στους ανθρώπους όταν χτυπούν με ύπουλο τρόπο τους αντιπάλους τους παρά κατά πρόσωπο. Ο ιστορικός αντιμετωπίζει ειρωνικά και την στάση των αρχηγών κάθε παράταξης, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν «ωραία συνθήματα» και προσποιούνταν πως τους ενδιέφερε το κοινό καλό, ενώ στην πραγματικότητα αγωνίζονταν για να ικανοποιήσουν μόνο τα προσωπικά τους συμφέροντα. Ειρωνική είναι κι η επισημάνση του Θουκυδίδη για την ωραιότητα της βιαιότητας και της ανηθικότητας των πολιτών που δρούσαν με δόλιο τρόπο. Τέλος, με ειρωνεία αναφέρεται ο ιστορικός στην τύχη των μετριοπαθών ανθρώπων, οι οποίοι αρνήθηκαν να εμπλακούν στον παραλογισμό της εμφύλιας διαμάχης και οδηγήθηκαν στον θάνατο.

5. Γιατί ο Θουκυδίδης αναφέρει την αλλοίωση του νοήματος των λέξεων (3.82.4) ως μία από τις πιο ολέθριες συνέπειες των εμφυλίων πολέμων; ΑΠ.: Η αλλοίωση του νοήματος των λέξεων αναφέρεται από τον ιστορικό ως μία ολέθρια συνέπεια του εμφύλιου πολέμου, εφόσον καταδεικνύει την πλήρη μεταστροφή του τρόπου σκέψης τους, καθώς και των αξιών τους. Η παράλογη τολμή θεωρείται αφοσίωση στο κόμμα και οι άνθρωποι επικροτούν κάθε υπερβολή και ακρότητα στο όνομα της κομματικής αφοσίωσης. Η νοηματική αλλοίωση λειτουργεί ως άλλοθι προκειμένου ο δόλος και η βία να γίνονται αποδεκτά και να επαινούνται. Με το να ονομάζεται η παραφορά ανδρική αρετή, δίνεται στους πιο αδίστακτους η δυνατότητα να καταφεύγουν σε κάθε πιθανή ακρότητα και να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και εκτίμηση. Αντιστοίχως, με το να ονομάζονται η διαλλακτικότητα και η μετριοπάθεια, δειλία, οδηγούνται ακόμα και οι συνετοί πολίτες σε βιαιότητες

προκειμένου να μην κατηγορηθούν ότι φοβούνται ή ότι δεν είναι πιστοί στο κόμμα τους.

6. Πώς αλλοιώνεται το νόημα και η βαρύτητα του όρκου σε συνθήκες εμφύλιου πολέμου (3.82.27); ΑΠ.: Οι όρκοι που δίνονταν κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου δεν είχαν πια το ίδιο νόημα και την ίδια βαρύτητα που είχαν πριν από τον πόλεμο. Οι όρκοι που δίνονταν, τηρούνταν μόνο για όσο χρονικό διάστημα οι αντίπαλοι δεν είχαν την δύναμη για συγκρούσεις. Έτσι, οι όρκοι στον εμφύλιο πόλεμο δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια προσωρινή ανακωχή, μέχρι ένας από τους δύο αντιπάλους να αισθανθεί αρκετά ισχυρός, ώστε να τον καταπατήσει. Μάλιστα, εκείνος που πρώτος κακαταπατούσε τον όρκο, το έκανε με ύπουλο τρόπο επιτιθέμενος αιφνιδιαστικά στον αντίπαλο. Η συμπεριφορά αυτή προσέφερε μεγάλη ικανοποίηση στον επιτιθέμενο, παρόλο που επρόκειτο για ανήθικη συμπεριφορά. Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό ότι κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου οι άνθρωποι δε θεωρούν πως τους δεσμεύει κάποιος κώδικας ηθικών αξιών ούτε απέναντι στους συνανθρώπους τους ούτε απέναντι στους θεούς. Καταλύεται έτσι κάθε αίσθηση εμπιστοσύνης, αξιοπιστίας και ηθικής.

7. «Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να κάνουν το κακό [...] τους λένε κουτούς» (3.82.7): Ισχύει, κατά τη γνώμη σας, η ψυχολογική αυτή παρατήρηση του ιστορικού; ΑΠ.: Η ψυχολογική παρατήρηση του ιστορικού ισχύει τόσο σε περιόδους πολέμου, όσο και σε περιόδους ειρήνης. Οι άνθρωποι δεν θέλουν να δημιουργείται εις βάρος τους η εντύπωση πως δεν είναι έξυπνοι και πως κάποιος μπορεί να τους ξεγελάσει. Για τον λόγο αυτό προτιμούν, επομένως να εξαπατήσουν εκείνοι πρώτοι τους άλλους, ώστε να θεωρηθούν έξυπνοι, παρά να είναι έντιμοι και να κατηγορηθούν ως κουτοί. Αυτή η συμπεριφορά συναντάται συχνότερα σε περιόδους (εμφύλιου) πολέμου, καθώς τότε κινδυνεύει η ζωή των ανθρώπων.

8. Πού αποδίδει ο Θουκυδίδης την αιτία των εμφυλίων πολέμων και των συμφορών που αυτοί επιφέρουν στο ανθρώπινο γένος; Συμφωνείτε με τις παρατηρήσεις του ιστορικού; ΑΠ.: Ο Θουκυδίδης αποδίδει την αιτία των εμφυλίων πολέμων και των συμφορών που αυτοί φέρνουν στο ανθρώπινο γένος στην φιλαρχία που έχει ρίζα την πλεονεξία και την φιλοδοξία που έσπρωχναν τις φατρίες ν' αγωνίζονται με λύσσα. Ιδιαίτερα οι αρχηγών των κομμάτων «ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα». Σκοπός καθενός στον εμφύλιο πόλεμο είναι η κατάκτηση της εξουσίας, ενώ εξαιτίας της πλεονεξίας των ανθρώπων αποκλείεται κάθε προσπάθεια συνεργασίας ή συγκυβέρνησης. Η φιλαρχία της κάθε παράταξης έχει και πολιτική εξήγηση, αφού κάθε παράταξη εκπροσωπεί μια διαφορετική κοινωνική μερίδα, και άρα, επιδιώκει την εξυπηρέτηση διαφορετικών συμφερόντων. Στον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα η μία αντιμαχόμενη παράταξη ήταν αυτή των ολιγαρχικών που αποτελούνταν από τους πλούσιους, ενώ η άλλη παράταξη ήταν αυτή των δημοκρατικών, που ήταν πολυπληθέστερη και την αποτελούσαν οι φτωχότερες κοινωνικές ομάδες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΟΕΔΒ.
- Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, Βιβλίο του καθηγητή, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Κείμενο με παράλληλες μεταφράσεις, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΟΕΔΒ.
- Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Κριτήρια Αξιολόγησης, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, Κ.Ε.Ε.
- Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, Γυμνασίου-Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β.
- Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής,, Εκδόσεις Νέο Φροντιστήριο.
- Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Γυμνασίου-Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β.
- Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Εκδόσεις Νέο Φροντιστήριο.
- Τράπεζα θεμάτων Υπουργείου Παιδείας.
- Ι.Σταματάκου, Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Βιβλιοπρομηθευτική.
- Λεξικό ρημάτων της αρχαίας Ελληνικής, Πατάκης-Τζιράκης, Εκδόσεις Πατάκης.
- Τα ρήματα, ομαλά & ανώμαλα, της Αρχαίας Ελληνικής, Βασιλική Παν. Βλάχου, Εκδόσεις Gutenberg.

ΗΛΕΚΤΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Βικιπαιδεία
- Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα	σελ.1
Ξενοφώντα «Ελληνικά»	σελ.2
Ερωτήσεις στην εισαγωγή-τράπεζα θεμάτων	σελ. 3
Βιβλίο 2, 1, §1-5	σελ. 12
Βιβλίο 2, 1, §16-32	σελ. 12
Βιβλίο 2, 2, §1-4	σελ. 33
Βιβλίο 2, 2, §5- 15	σελ. 62
Βιβλίο 2, 2, §16-23	σελ. 62
Βιβλίο 2, 3, §1-10	σελ. 106
Βιβλίο 2, 3, §11-16	σελ. 106
Βιβλίο 2, 3, §17-49	σελ. 113
Βιβλίο 2, 3, §50-56	σελ. 114
Βιβλίο 2, 4, §1-17	σελ. 164
Βιβλίο 2, 4, §18-23	σελ. 177
Βιβλίο 2, 4, §34-43	σελ. 221
Θουκυδίδη Ιστορία – Βιβλίο 3	σελ. 222
Ερωτήσεις στην εισαγωγή- τράπεζα θεμάτων	σελ. 223
Κεφάλαιο 70	σελ. 233
Κεφάλαιο 71-73	σελ. 243
Κεφάλαιο 74	σελ. 264
Κεφάλαιο 75	σελ. 284
Κεφάλαιο 78	σελ. 310
Κεφάλαιο 81	σελ. 314
Κεφάλαιο 82- 83	σελ. 345-346
Βιβλιογραφία- Ηλεκτρογραφία	σελ. 353

